

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В.П. ШУЛЬГАЧ

Нариси з праслов'янської антропонімії

Частина VI

Київ 2019

УДК 81'373.231

ББК 81.2–3

Ш95

Книгу присвячено реконструкції праслов'янського антропонімного фонду. На основі фактичного матеріалу слов'янських мов відновлено фрагменти генетичних лексико-словотвірних мікросистем.

Для лінгвістів, фахівців у галузі ономастики та етимології.

Затверджено до друку вченою радою
Інституту української мови НАН України

Рецензенти:

доктор філологічний наук *О.П. Карпенко*

доктор філологічний наук *П.І. Білоусенко*

Шульгач В. П.

Ш95 Нариси з праслов'янської антропонімії / В.П. Шульгач. К., 2019.
(Бібліотека української ономастики). Ч. VI. 416 с. Бібліогр.:
с. 323–381.

ISBN 978-966-02-7560-7 (загальний)

ISBN 978-966-02-8845-4 (ч. VI)

ББК 81.2–3

© Шульгач В.П., 2019

© Ідея та назва серії «Бібліотека української
ономастики». Шульгач В.П., 2007–2019

© Інститут української мови, 2019

ISBN 978-966-02-7560-7 (загальний)

ISBN 978-966-02-8845-4 (ч. VI)

ЗМІСТ

Від автора	5
------------------	---

І. ДО ПРАСЛОВ'ЯНСЬКОГО АНТРОПОНІМНОГО ФОНДУ

Деривати з коренем * <i>Blōd-</i> / * <i>Blēd-</i>	7
Деривати з коренем * <i>But-</i>	13
Деривати з коренем * <i>Bustr-</i>	20
Деривати з коренем * <i>Gol-</i>	22
Деривати з коренем * <i>Jar-</i>	35
Деривати з коренем * <i>Kost-</i>	40
Деривати з коренем * <i>Lem-</i> / * <i>Lom-</i> / * <i>Lam-</i>	48
Деривати з коренем * <i>Lix-</i>	56
Деривати з коренем * <i>Mil-</i>	62
Деривати з коренем * <i>Mur-</i> / * <i>Smur-</i>	73
Деривати з коренем * <i>Orb-</i>	76
Деякі рефлексі і.-є. * <i>pel-</i> у слов'янській антропонімії	79
Деривати з коренем * <i>Pul-</i>	108
Деривати з коренем * <i>Pust-</i>	111
Деривати з коренем * <i>Rqb-</i>	115
Деривати з коренем * <i>Skōd-</i>	125
Деривати з коренями * <i>Šib-</i> , * <i>Šid-</i> , * <i>Šig-</i> , * <i>Šim-</i> , * <i>Šip-</i> , * <i>Šix-</i> / * <i>Šiš-</i> ..	127
Рефлексі опозиції * <i>Dobr-</i> ~ * <i>Zāl-</i> у сфері антропонімії	143
Рефлексі опозиції * <i>Mokr-</i> ~ * <i>Sux-</i> / * <i>Suš-</i>	159
Рефлексі опозиції * <i>Mal-</i> ~ * <i>Vel-</i>	171
Рефлексі опозиції * <i>Mold-</i> ~ * <i>Star-</i>	197
Рефлексі опозиції * <i>Tvŕd-</i> ~ * <i>Meḡ-</i>	206
Рефлексі опозиції * <i>Tǫlst-</i> ~ * <i>Tьnъk-</i>	214
Рефлексі опозиції * <i>Vъs(ok)-</i> ~ * <i>Niz(ъk)-</i>	223

II. РЕФЛЕКСИ І.-Є. *(s)uel- У СЛОВ'ЯНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ

Похідні з коренем *V _ɔ lb- / *Sv _ɔ lb-	228
Похідні з коренем *V _ɔ ld- / *Sv _ɔ ld-	233
Похідні з коренем *V _ɔ lg- / *V _ɔ lž-, *Sv _ɔ lg- / *Sv _ɔ lž-	247
Похідні з коренем *V _ɔ lx- / *V _ɔ lš-	255
Похідні з коренем *V _ɔ lk- / *Sv _ɔ lk-	258
Похідні з коренем *V _ɔ lm- / *Sv _ɔ lm-	272
Похідні з коренем *V _ɔ ln- / *Sv _ɔ ln-	275
Похідні з коренем *V _ɔ lp- / *Sv _ɔ lp-	278
Похідні з коренем *V _ɔ ls-	282
Похідні з коренем *V _ɔ lt- / *Sv _ɔ lt-	283
Похідні з коренем *V _ɔ lv-	289
Похідні з коренем *V _ɔ lz-	290

III. АНТРОПОНІМНІ ЕТЮДИ

Серб. <i>Бурило</i> і под.	292
Блр. <i>Вабіч</i> і под.	295
Ст.-укр. <i>Воблыи</i>	296
Пол. <i>Gaga</i> та ін.	298
Укр. <i>Граділь</i> і под.	298
Ст.-рос. <i>Дебовъ</i> та ін.	299
Ст.-укр. <i>Кипень</i>	300
Укр. <i>Коломило</i>	300
Рос. <i>Локов</i> і под.	302
Блр. <i>Луд</i> , <i>Луда</i> і под.	304
Укр. <i>Микало</i> і под.	306
Укр. <i>Неборак</i>	308
Ст.-укр. <i>Норозі</i> под.	309
Ст.-укр. <i>Шмылецъ</i> і под.	310
Пол. <i>Rochaba</i> та ін.	311
Ст.-рос. <i>Ряпа</i> і споріднені антропоніми	312
Укр. <i>Чад</i> та ін.	317
Ст.-слвц. <i>Ssidlo</i> і под.	318
Ст.-пол. <i>Jalowu</i> та ін.	320
Джерела і література	323
Скорочення	382
Індекс праантропонімів	384

ВІД АВТОРА

(замість перед- і післямови)

Книгу присвячено реконструкції фрагментів праслов'янського антропонічного фонду. Як свідчить практика, найефективніше цю процедуру можна проводити в межах того чи іншого етимологічного гнізда. Саме в такий спосіб імовірно простежити процес формування відповідних лексико-словотвірних мікросистем пропріальної (й апелятивної) лексики.

Реконструкція праантропонічного фонду — це переважно реконструкція праслов'янського апелятивного словника. Крім того, у книзі відновлено низку пралексем, для яких не вдалося знайти пропріальних відповідників, але які потенційно можливі. Пор., наприклад, псл. **rǫlnodobъnъ(jь)*, **rǫlnogolvъ(jь)*, **rǫlnogrъdъ(jь)*, **rǫlnokrъvъ(jь)*, **rǫlnolikъ(jь)*, **rǫlnookъ(jь)*, **rǫlnorogъ(jь)*, **rǫlnorъkъ(jь)*, **rǫlnovidъ(jь)*, **rǫlnovolsъ(jь)* та ін.

Завдяки гніздовому способу вдалося, на наш погляд, успішно проетимологізувати деякі *nomina propria*, які до сьогодні або вважалися «темними» чи інородними або взагалі не мали пояснення. Пор., наприклад, *Олфак*, I ст. до н. е. — правитель дандаріїв — мешканців Кубані, із **Vǫlprakъ* (услід за Р.М. Козловою); д.-руськ. *Пелгуи* — «старѣшина в земли Жжерской» [Ижерской], згаданий у Лаврентіївському літописі під 1163 р.; д.-руськ. *Олбырь* Шерошевичь, 1159 р.; д.-руськ. *Алдань*, 944 р. — ім'я посла великого князя Олега, зафіксоване в «Повісті минулих літ», із **Vǫldanъ* (услід за Р.М. Козловою); д.-руськ. *Иггивладъ*, 944 р. — ім'я посла русів, який підписував договір із греками, із **Vǫlgovoldъ* (услід за Р.М. Козловою); д.-руськ. Борись *Илдятиничь*, 1268 р. — новгородський боярин; *Algam*, *Alp*, 1409 р.; *Auran*, 1391 р., *Cawald*, 1284 р.; *Ouran*, 1366 р.; *Swilge*, *Waysim*, 1394 р. — антропоніми прибалтійських слов'ян; *Войдатъ* — литовський князь, син Кейстута, внук Гедиміна;

ст.-укр. Васи(л) *Кювъѣда*, 1649 р.; ст.-рос. *Бивандино*, XVI ст. — відантропонімний ойконім у Пошехонському пов. колишньої Ярославської губ.; *Волдатов погост*, 1137 р. — у Заволоччі, басейн Пн. Двіни; *Альмут*, X ст. — цар болгар; макед. (відантропонімне похідне) *Агуња*, історично *Дѣвльгѣна*, XV ст. — ойконім; ст.-чеськ. *Hunchwog*, 736 р. та ін.

Другий розділ книги присвячено реконструкції праслов'янських континуантів (праантропонімів) і.-с. **pel-*, **(s)uel-* (переважно у ступені редукції кореневого вокалізму *o*-ряду).

При відборі фактичного матеріалу за основу було взято теоретичні висновки й узагальнення, оприлюднені в (Казлова III, 22–23, 314–320; Козлова 2005: 83–88), а саме:

1. Фактичний матеріал слов'янських мов, етимологія якого розкривається в гніздах на плавний (наприклад, **(s)kel-*, **(s)uel-*), дозволяє виокремити систему первісних розширювачів — детермінативів *-p-*, *-b-*, *-t-*, *-d-*, *-s-*, *-z-*, *-k-*, *-g-*, *-x-*, *-m-*, *-n-*, *-v-*.

2. Детермінативно розширені дериваційні гнізда — це гнізда з надзвичайно складною фонетичною еволюцією. Вона зумовлена певними фонетичними процесами, які формально видозмінювали одну й ту ж назву, зокрема:

а) різноманітна вокальна реалізація сонанта *l* у кожній детермінативно розширеній основі, рівна п'ятифонемному ряду (*l* > *ɔl* > *ol*, *el* > *el*, *yl* > *il*, *al*, *ul*). Це означає, що слов'янське слово, наприклад, **Vьlga* могло реалізуватися в діалектах як *Валга*, *Вѣлга* > *Велга*, *Вьлга* > *Вилга*, *Волга*, *Вулга*;

б) фонетична еволюція плавного в кожному з вокальних варіантів, а саме: зміна плавного *l* на білабіальний *в* / *ѣ* (*Волга* > *Вовга*, *Воѣга* і т. п.); зміна плавного *l* на *j* (через стадію *л* > *л'*), так звана солодкозвучність (*Волга* > *Войга*); асимілятивна заміна плавного *l* дентальним *n* перед задньоязичним детермінативом (*Волга* > *Вонга*); абсорбція плавного в кожному з вокалічних варіантів основ з детермінативами (*Волга* > *Вога* і т. п.);

в) метатеза в групі плавний + детермінатив > детермінатив + плавний (*Волга* > *Вогла* і т. п.).

г) втрата анлаутного приголосного (наприклад, *B-*) через його малоенергійну артикуляцію (*Волга* > *Олга* і т. п.).

У третьму розділі прокоментовано деякі староукраїнські, староросійські, старопольські, старословацькі та ін. антропоніми.

Загалом у книзі реконструйовано 3484 архетипи.

І. ДО ПРАСЛОВ'ЯНСЬКОГО АНТРОПОНІМНОГО ФОНДУ

Деривати з коренем **Blǫd-* / **Blęd-*

**Blǫda*, **Blǫdъ*, **Blǫdъ*: д.-руськ. *Блудъ*, 980 р. — воєвода київського князя Ярополка (Тупиков 49), укр. *Блуд* (Редько 1, 153), *Блуд* — сучасне прізвище (Чабаненко ПНН 1, 55), (похідне) *Блудів* — ойконім, відомий з 1430 р., від 1964 р. — с. Мирне Горохівського р-ну Волинської обл. (Шульгач 2001: 88), ст.-рос. Федоръ *Блудовъ*, 1494 р. (Тупиков 479), *Блуд* Іванович Благово, 1555 р. (Веселовский 40), (похідні) *Блуди*, 1551—54 рр. — ойконім уколишньому Тверському пов. (ПМТ 180), *Блудово*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК IV, 505), рос. *Блуд*, *Блудов* (ЖПТ), (похідні) *Блудовка*, *Блудово* (9 фіксацій) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer I, 407), *Блудовка* (2) — мікротопоніми в Нижегородській обл. (Климкова 1, 139), блр. (похідне) *Блўдава* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін 36), ст.-пол. *Błqd*, 1385 р. (SSNO I, 172), пол. *Blind*, *Blinda*, *Błqd*, *Błęd*, *Błond* (SN I, 364, 367, 368, 369), ст.-чеськ. *Blud*, 1201 р. (Pleskalová 128), Nīncō dictus *Bluda*, 1341 р. (Gebauer I, 70), чеськ. (похідні) *Bludov* (2), *Bludy* — ойконіми (Profous I, 103—104), *Bludov*, *Na Bludově* — мікротопоніми, які виводять із антропоніма *Blūd* (SPJČ 4, 68), слвц. (вторинне) *Bludovič* (TZ Trnava 66).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. діал. *блуд* ‘розпусник (Жегуц, Піпаш 22), ‘помилка’ (Негрич 26), ‘нечиста сила, яка, за повір’ям, збиває з дороги’ (СБук.Г 33), ‘блуканина, втрата орієнтації’ (Аркушин 2016: 24), *блуд* у висловлюваннях: *блўдом ходіти* ‘блудити, блукати’, *ніті блўдом* ‘піддатися спокусі, звабитися, занепаститися’ (Гнатишак 29), рос. діал. *блуд* ‘злодій’ (НОС 1, 60), ‘хто збився з дороги, заблукав’ (СРГК 1, 75), *блўда* ‘жінка,

яка тиняється без діла' (ПОС 2, 46), 'людина, яка блудить у лісі' (Сл. Алтая I, 74), блр. діал. *блуд* у виразі *а блуд ёго знаё* 'не знаю' (Клундук 27) та ін. Див. (ЭССЯ 2, 125, 126–127).

Префіксальні деривати відапелятивного походження:

***Bezblōdъ**: слов'ян. **Bezblōdъ*, яке реконструюють із топоніма *Bäsbłant* на Західному Помор'ї (Rzetelska-Feleszko, Duma I, 44).

***Obblōda**: пол. *Obłuda* (SN VII, 11) ~ ст.-укр. *облуда* 'лукавство, лицемір'я' (Тимченко 2, 11), укр. *облуда* 'лицемірство, обман' (Грінченко 3, 16), діал. *облуд* 'неправда; кривда', *облуда* у виразі *піти на облуду* 'піти старцювати, жебракувати' (Онишкевич 2, 135), *облуда* 'блуканина, втрата орієнтації' (Аркушин 2016: 355), 'марєво, обман' (Піпаш, Галас 121), 'страхіття, потвора' (Сірка, Баушенко 58), рос. діал. *облуд* 'недоброзичливець, який шкодить іншим' (ПОС 22, 219), ст.-блр. *облуда* 'фальш, спокуса' (ГСБМ 21, 184), блр. діал. *аблуда* 'волоцюга' (СБГ 1, 136), *облуд* 'блуд, розпуста', *облуда* 'волоцюга, бродяга' (ТС 3, 228), ст.-слвц. *obluda* (про людину) 'гидкий, неприємний чоловік' (HSSJ III, 46) та ін. Див. (ЭССЯ 26, 109–110).

**poblōda*: рос. діал. *поблуда* 'непосида, гульвіса' (СРНГ 27, 198).

***Priblōda**, ***Priblōdъ**: укр. *Приблуда*, 1767 р. (УЛИ XIV), *Приблуда* (Редько 2, 857), *Приблуда* – сучасне прізвище [«часто ходив селом без діла» (СПУ 2, 434)], (похідні) *Приблудин* – ойконім у колишній Чернігівській губ. (Vasmer VII, 363), *Приблудині Гори* – мікротопонім у Сумській обл. (Черепанова Микротоп. 231), рос. *Приблуда* (АУИФ 362), *Приблудов* (ЖПТ), пол. *Prybluda* (SN VII, 565) ~ укр. *приблуда* 'бродяга' (Грінченко 3, 407), діал. *приблуда* 'зайда' (Онишкевич 2, 135), 'який заблуdivся (про собак та котів)' (Шкрумеляк 128), рос. діал. *приблуда* 'гультай' (СРГСУ Доп. 455), 'волоцюга' (СРГК 5, 145), *приблудить* 'народити позашлюбну дитину' (СПГ 2, 201), блр. діал. *прыблуда* 'чужий, не місцевий' (СБГ 4, 123), 'хто заблукався' (ТС 4, 235) та ін.

***Zablōda**, ***Zablōdъ**: ст.-укр. Любимко Максимовъ *Заблудъ*, 1654 р. (Тупиков 154), укр. *Заблуда*, 1789 р. (КПУ 53), *Заблуда* – сучасне прізвище (Новикова 307), рос. *Заблудин* (ЖПТ), пол. *Zabluda* (SN I, 368). Пор. також рос. (похідні) *Заблудовка* – мікротопонім у Нижегородській обл. (Климкова 1, 350), *Заблудовка* (2 фіксації) – назви поселень у колишніх Псковській і Смоленській губ., блр. *Заблудовка* – ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer III, 330).

Щодо апелятивних відповідників пор.укр. *заблуда* 'заблукалий' (Грінченко 1, 7), діал. *заблуді* мн. 'безвість, невідомі місця, нетрі' (Чабаненко Словник 2, 6), рос. діал. *заблуда* 'невиспаний, сонний' (СГРС 4, 11), 'хто багато ходять, гуляє без діла' (АОС 15, 108), 'забувака' (СРГК 2, 82), 'заблукалий чоловік, тварина' (СРНГ 9, 259), блр. діал. *заблуда* 'гулять' (Шаталава 57), макед. *заблуда* 'хибний погляд' (Гавриш 163), серб. *заблуда* 'збентеження' (Лавровский 136), словн. *zablòd, zablòda* 'помилка' (Pleteršnik II, 809), ст.-словц. *zábluda* 'сліпа вуличка' (HSSJ VII, 16) та ін.

**blòdodějъ*: ст.-рос. *блудодѣй* 'розпусник' (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 246). Антропонімні рефлексі невідомі.

**Blòdonogъ(ь)*: укр. *Блендонога, Бліндоногий* (Holutjak 64) < пол.?

Суфіксальні похідні:

**blòdęga*: ст.-укр. *блудага* 'кінь або інша свійська заблукала тварина', 1552 р. (СУМ XVI–XVII ст. 2, 124), укр. діал. *блудяга* 'волоцюга' (Чабаненко Словник 1, 91), ст.-рос. *блудяга* 'т. с.' (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 246), рос. діал. *блудяга* 'зрадливий у шлюбі чоловік' (СРГК 1, 75), 'розпусник' (ССГ 1, 193), ст.-блр. *блудяга* 'кінь або інша домашня тварина, яка відбилася від хати' (ГСБМ 2, 71).

**Blòdašъ*: пол. *Błędasz* (SN I, 368).

**Blòdošъ*: пол. *Błędosz* (SN I, 368).

**Zablòdajъ*: рос. *Заблудаев* (ЖПТ).

**Blòdějъ*: укр. (похідне) *Блудіїв* – мікротопонім на Волині (Сл. ММ 1, 55), пол. (похідне) *Błędziejewo* – ойконім (NMP I, 221) ~ рос. діал. *блудея* 'хто заблудив, блудить, блукає' (Карнаухов 10).

**Blòdakъ*: пол. *Błędak* (SN I, 367) ~ ст.-словц. *bludák* 'волоцюга' (HSSJ I, 138).

**Blòdikъ*: пол. *Błędik, Błędzik* (SN I, 367, 369), (похідні) *Błędzikowo, Błędzików* – ойконіми (NMP I, 221; SMP 67).

**Priblòdičъ*: блр. *Прыблудзічы* – відантропонічний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 199).

**Blòdъka, *Blòdъko, *Blòdъkъ*: ст.-рос. (похідне) *Блудкино*, XVI ст. – ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 511), рос. *Блудков* (ЖПТ), пол. *Błędek, Błędek, Błondek* (SN I, 367, 368, 369), (похідне) *Błędkowo* – ойконім (SMP 67).

**Obblòdъka, *Obblòdъkъ*: пол. *Obłudek, Obłudka* (SN VII, 11).

**Priblòdъkъ*: укр. *Приблудок* – сучасне прізвисько [«прийшов з іншого села» (СПУ 2, 434)] ~ рос. діал. *приблудок* 'немісцевий, прий-

шлий' (СРНГ 31, 115), блр. діал. *прыблўдак* 'чужий, не місцевий' (СБГ 4, 123).

**zablōdъkъ*: слвн. *zablōdъk* 'помилка' (Pleteršnik II, 809),

***Блѣдъсь**: ст.-рос. (похідне) *Блудицово*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 226) ~ рос. діал. *блудец* 'хто збився з дороги, блукає' (СРНГ 2, 29).

***Блѣдидло**: ст.-рос. Иван *Блудило*, 1538 р. (Каштанов 1979: 50), рос. *Блудилин* (ТСКД. 69).

***Блѣдимъ**: блр. (похідне) *Блудзімля* (3) — ойконіми в Могильовській обл. (Рап. Маг. 29), варіант *Блудимль* (Vasmer I, 407), пол. *Błędzim* — ойконім, який пов'язують з антропонімом *Błędzim* (NMP I, 221), луж. **Blud(i)m* > **Blud(i)mici*, історично — *Blodemizi*, 1110 р., *Plodemizi*, 1145 р., сучасне *Plömnitz* — ойконім (Körner 119).

Заголовний праантропонім — дієприкметник пасивного стану на *-*im*-, мотивований псл. **blōditi*. Пор., наприклад, укр. діал. *блудіти* 'блукаати; втрачати розум' (Шкрумеляк 15), блр. діал. *блудзіць* 'марити (під час хвороби)' (СБГ 1, 196), *блудзіць*, *блудзіцца* 'блукаати' (ТС 1, 64), слвн. діал. *blōditi* 'марити' (Rajh 17), *blouditi* 'безцільно тинятися, не орієнтуючись' (Lukaš 1, 69) та ін. Див. (ЭССЯ 2, 125–126).

***Блѣдинъ**: рос. *Блудиново* — відантропонімний ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer I, 407).

***Блѣднь**, ***Блѣднь(ъ)**, ***Блѣднь**: укр. *Блудний* (СП 48), *Блудна* ж. — сучасне прізвисько (СПУ 1, 116), рос. *Блуднов* (ЖПТ), (похідні) *Блуднева* — відантропонімний ойконім у колишній Тверській губ., *Блудново* — в колишній Вологодській губ. (Vasmer I, 407), блр. *Блудзень* (Бірыла 56) ~ ст.-укр. *блудный* 'помилковий, неправильний' (Тимченко 1, 58), укр. діал. *блудний* 'божевільний; який блудить, блукає, постійно змінюючи місце свого перебування' (Грицак 1, 246), *блудня* 'марення уві сні' (Аркушин 2016: 24), рос. діал. *блудень* 'капосник; пустун' (СРНГ 2, 29), 'злодій' (АОС 2, 35), 'непосида, гультай' (Сл. Алтая I, 74), ст.-блр. *блудный* 'який заблукав; помилковий' (ГСБМ 2, 69), блр. діал. *блудзень* 'волоцюга' (СБГ 1, 196), слвн. діал. *blōden* 'божевільний' (Novak 21), ст.-слвц. *bludny* 'волоцюга' (HSSJ I, 138), в.-луж. *bludny* 'божевільний, психічно хворий' (Трофимович 10) та ін. Див. (ЭССЯ 2, 127–128).

**obblōdъnъ(ъ)*: ст.-укр. *облудный* 'лукавий, лицемірний' (Тимченко 2, 12), укр. *облудний* 'лицемірний' (Грінченко 3, 16), ст.-блр.

облудный 'який заблукав' (ГСБМ 21, 185), блр. діал. облудны 'нікчемний, блудливий' (ТС 3, 228) та ін. Див. (ЭССЯ 26, 110). Антропонімі деривати невідомі.

**roblŭdъnъ(jъ)*: укр. *поблудний* '?' (Грінченко 3, 204), рос. діал. *поблудный* 'бродячий (про тварин)' (СРНГ 27, 198). Антропонімі деривати невідомі.

**Priblŭdъnъ(jъ)*: укр. *Приблудний* (Горпинич Болг. 297) ~ ст.-укр. *приблудный* 'лукавий, лицемірний' (Тимченко 2, 216), укр. *приблудний* 'хто заблукав, прибудився' (Грінченко 3, 407), рос. діал. *приблудный* 'немісцевий, прийшлий' (СРНГ 31, 115), ст.-блр. *приблудный* 'приблудний', 1588 р. (ГСБМ 28, 179), блр. діал. *приблудны* 'чужий, не місцевий' (СБГ 4, 123), *приблудны* прикм. до *приблуды* 'хто заблукався' (про собаку) (ТС 4, 235).

**Zablŭdъnъ(jъ)*: укр. *Заблудний* (Редько 1, 371) ~ укр. *заблудний* 'заблукалий' (Грінченко 1, 7), блр. діал. *заблудны* 'безпритульний' (ТС 2, 80), ст.-слвц. *zabludny* 'складний, безвихідний, безцільний' (HSSJ VII, 16).

**Blŭdъnikъ*: ст.-укр. Логъвинъ *бл(у)дникъ*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 2, 122), *Vasził Bludnik*, 1669 р. (Чучка 72), слвн. *Blodnik* (ZSSP 43), пол. *Błędnik* (SN I, 368) ~ ст.-укр. *блудникъ* 'хто помиляється' (Тимченко 1, 58), 'розпусник' (СУМ XVI–XVII ст. 2, 122), укр. діал. *блудник* 'особа, яка живе неправильно, грішно' (Шкрумеляк 15), *блуднік* 'нечиста сила' (Онишкевич 2, 135), 'місце, на якому блудять' (Піпаш, Галас 14), *блуднік* 'людина, яка деь блукає', 'непутяща людина' (Грицак 1, 246), ст.-рос. *блудникъ* 'розпусник' (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 245), рос. діал. *блудник* 'розпусник, бабій' (СГРС 4, 120), *блуднік* 'капосник; пустун' (СРНГ 2, 29), блр. діал. *блуднік* 'зрадливий чоловік, розпусник' (СБГ 1, 196), *блуднік* 'волоцюга' (ТС 1, 64), макед. *блудник* 'розпусник' (Гавриш 45), серб. *блудник* 'бурлака, блукач' (Лавровский 24), ст.-слвц. *bludnik* 'волоцюга' (HSSJ I, 138), в.-луж. *błudnik* 'еретик' (Трофимович 10).

**Obblŭdъnikъ*: пол. *Obłudnik* (SN VII, 11) ~ ст.-укр. *облудникъ* 'лицемір, облудник' (Тимченко 2, 11), укр. *облудник* 'лицемір' (Грінченко 3, 16), діал. 'підлабузник' (Онишкевич 2, 135), ст.-блр. *облудникъ* 'ошуканець, облудник' (ГСБМ 21, 185).

**Zablŭdъnikъ*: блр. (похідне) *Заблудники* — назва поселення в колишній Вітебській губ. (Vasmer III, 330).

**Blŭdъnica*: ст.-рос. Өедка Иванов *Блудница*, 1621 р. (ПКА 102), рос. (похідне) *Блудницы* — ойконім у колишній Тверській губ.

(Vasmer I, 407) ~ ст.-укр. *блудница* 'розпусниця' (СУМ XVI–XVII ст. 2, 122), укр. діал. *блудниці* 'особа, яка живе неправильно, грішно' (Шкрумеляк 15), *блудни́ця* 'розпусна жінка' (Грицак 1, 246), 'розпусниця, вульгарна жінка', 'отруйна рослина (Matvaguna-Beladona)' (Бевка 35), ст.-рос. *блудница* 'розпусниця' (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 245), рос. діал. *блудни́ца* 'капосниця, пустунка' (СРНГ 2, 29), 'жінка, яка тиняється без діла' (ПОС 2, 46), 'плутанина, безлад' (АОС 2, 35), ст.-блр. *блудница* 'розпусниця' (ГСБМ 2, 69), рос. діал. *блудни́ца* ж. до *блудень* 'непосида, гультай' (Сл. Алтая I, 75), блр. діал. *блудни́ца* 'зрадлива жінка, розпусниця' (СБГ 1, 196), макед. *блудница* 'розпусниця' (Гавриш 45), в.-луж. *bludnica* 'лікарня для божевільних' (Трофимович 10).

**obblōdъnica*: укр. *облудни́ця* 'лицемірка' (Грінченко 3, 16).

**blōdarъ*: ст.-слвц. *bludár* 'волоцюга' (HSSJ I, 138), в.-луж. *bludar* 'еретик' (Трофимович 10).

**blōdota*: укр. діал. *блудота* 'дурнота' (Грицак 1, 246). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

**Błōdъskъ(jъ)*: пол. *Błędzki* (SN I, 368), чеськ. *Bludský* (ЧП).

**blōdavъ(jъ)*: укр. діал. *блудавий* 'дурненький' (Грицак 1, 246), блр. діал. *блудавы* 'блудливий' (СБГ 1, 196). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

Похідні з коренем **Błed-* менш продуктивні. Пор.:

**Błedъ*: ст.-рос. Дружинка Яковлев *Блядев*, 1621 р. (ПКА 104), (похідне) *Блядево*, 1568–1569 рр. — назва пустища в колишньому Ярославському пов. (ПМЯ II, 25), ст.-блр. Матей *Блядевичъ*, 1630 р. (ABK XVIII, 308) ~ ст.-укр. *блядь*, *бладь* 'безбатченко; блазень' (СУМ XVI–XVII ст. 2, 128), укр. *блядь* 'повія' (ЕСУМ 1, 215), ст.-блр. *блядь* 'розпусниця' (ГСБМ 2, 77) та ін. Див. (ЭССЯ 1, 114–115).

Демінутиви:

**Błedikъ*: укр. *Блядик* (КПУ Харк. 7, 342).

**Błedъka*, **Błedъkъ*: ст.-рос. Михаил *Блядков*, 1626 р. (ОАРПр. 48), (похідне) *Бляди́но*, 1615 р. — ойконім у колишній Костромській губ. (Чухлома I, 12) ~ укр. діал. *блядка* 'розпусниця' (ЕСУМ 1, 215), ст.-рос. *блядка* 'т. с.', 1672 р. (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 250).

**vybłedъkъ*: укр. *віблядок* 'байстриук' (ЕСУМ 1, 215), ст.-рос. *выблядокъ* 'незаконнонароджений', 1589 р. (Сл.РЯ XI–XVII вв. 3, 179), рос. діал. *выблядок* 'позашлюбне дитя' (НОС 1, 145), *выблюдок* 'т. с.' (СРНГ 5, 246), ст.-блр. *выбледокъ* 'т. с.' (ГСБМ 5, 100). Антропонімії рефлекси не засвідчено.

***Влѣдѣса**: ст.-рос. (похідне) *Блядцыно*, 1551–54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 153).

Іносуфіксальні похідні:

***Влѣдунъ**: рос. *Блядуново* — відантропонімний ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer I, 408), *Блядунова*, 1782 р. — в Барнаульському пов. колишньої Томської губ. (Беликов 128) ~ укр. *блядун* 'розпусник' (ЕСУМ I, 215).

***Влѣдѣнь(яъ)**: ст.-рос. Михайло Семенов сын *Блядной*, 1574–5 рр. (Садиков 275), Михайль *Блядной*, 1582 р. (МИРД 64), Олешка да Гришка Васильевы дети *Блядновы*, 1629 р. (ПКРК I/3, 1223) ~ д.-руськ. *блѣдньный* прикм. до *блѣдъ* 'обман' (СДРЯ I, 245).

**blędivъ(jъ)*: ст.-укр. *блядивый* *calophanta*, 1642 р. (Славинецький 109) та ін. Див. (ЭССЯ 2, 114).

**blędoslovъ*: ст.-укр. *блядословъ* 'лихослов', 1642 р. (СУМ XVI–XVII ст. 2, 128), ст.-рос. *блядослов* 'т. с.', 1659 р. (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 250). Антропонімні рефлексивні не засвідчено.

Деривати з коренем **But-*

***Buta**, ***Butъ**, ***Butь**: ст.-укр. *Buta*, *Butha*, 1214 р. (Чучка 101), Бажанъ *Бутъ*, 1649 р. (ДІП I, 32), Василий *Бут*, 1672 р. (ЛРК 150), укр. *Бутъ*, 1718 р. (ДІП I, 225), *Бут*, *Бута* — сучасні прізвища (СП 63), *Буть* (Горпинич, Тимченко 37), (похідні) *Бутівка* (4) — ойконіми в Одеській, Харківській, Чернігівській (2) обл., *Бутова Долина* — в Полтавській обл., *Бутове* — на Луганщині і Ровенщині, *Бутов Хутір* — ойконім на Чернігівщині (Павленко 266), ст.-рос. *Бут*, 1485 р. (Веселовский 57), Иван *Бут*, 1573 р. (Альшиц 37), Гаврилко *Бутовъ*, 1649 р. (Тупиков 73), (похідне) *Бутово*, XV ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК I, 319), рос. *Бутов*, *Буть* (ЖПТ), (похідні) *Бутево*, *Бутова* (2), *Бутово* (15), *Бутово Большое*, *Бутово Малое* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer I, 597, 598–599), ст.-блр. *Бутъ*, 1552 р. (Тупиков 129), *Бута* (Бірыла 72), макед. *Бутев* (Речник ПКМ I, 173), серб. *Бута* (Грковић 48), хорв. *Butović* (Leksik 86), слвн. *But* (ZSSP 68), ст.-пол. Petrus *Butha*, 1425 р. (SSNO I, 287), пол. *But*, *Buta* (SN I, 586), ст.-чеськ. *Buta* / *Butá* [1263 р. — *Bwto* (Pleskalová 129)], *Buta*, 1402 р. (Gebauer I, 118), чеськ. *Bůta* (ЧП), (похідні) *Butov*, *Butovice* — ойконіми (Profous I, 249), луж. *Buta* (Wenzel II/1, 70).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, ст.-укр. *бута* ‘гордість, пиха’ (Тимченко 1, 76), укр. діал. *бута́* ‘гордість, пиха; розбещеність, розкіш’ (ЕСУМ 1, 307), *бу́та* ‘стан нудьги’ (Матіїв 47), ‘дурень’ (Грицак 1, 366), ст.-блр. *бута* ‘пихатість’ (ГСБМ 2, 259), блр. діал. *бу́та* у виразі *бу́ты не дава́ць* ‘не давати спокою’ (ТС 1, 98), слвн. діал. *bút* ‘глиняна стіна’: *bíti trdi kak búť* (Rajh 23) та ін., зібрані під гаслами **buta*, **butъ* в (ЭССЯ 3, 101–102, 103).

Праантропоніми-композиції:

***Butojarъ**: укр. (похідне) *Бутоярівка* – відантропонімний ойконім на Полтавщині.

***Butъmѣrъ** / ***Butъmirъ**: (похідні) укр. *Бутмер* – ойконім на Волині (нині с. Прип’ять Любомльськ. р-ну), серб. *Butmir* – ойконім (Im. т. 107).

***Butъnѣga**: слов’ян. (вторинне) *Бутнѣжинской*, 1670 р. (Доп. АИ X, 75).

***Butъvidъ**: пол. *Butwid* (SN I, 589).

Афіксальні деривати:

***Butyga**: ст.-рос. Алешка *Бутыгин*, 1699 р. (Парфенова 79), рос. *Бутыгин* (ЖПТ) ~ рос. діал. *бутыга* ‘корова’ (СРНГ 3, 316), *буты́га* ‘ніжка гриба’: *у его бутыга толстая* (СГРС 1, 233).

Похідні з консонантом -х- / -ж- у суфіксальній морфемі:

***Butaxa** / ***Butašъ**: ст.-укр. *Бутахи*, 1456 р., укр. *Butas*, 1720 р. (Чучка 101), *Бутахи* – сучасне прізвище (Редько 1, 119), (похідне) *Буташеві Криниці* – мікрогідронім на Ровенщині (Сл. ММР 61), болг. *Буташко* (Илчев 94), чеськ. *Butaš* (ЧП), слвц. *Butaš* (TZ Bratislava 44).

***Butešъ**: укр. (похідне) *Бутешів* – мікротопонім на Ровенщині (Сл. ММР 61).

***Butoxa** / ***Butoša**: рос. *Бутошин* (ЖПТ).

***Butyxa** / ***Butyša**, ***Butyšъ**: укр. *Бутихи* (Редько 1, 119), ст.-рос. Гришка *Бутышкин*, 1661 р. (Парфенова 79), Кондрашка *Бутышев*, 1683 р. (Полякова 42), рос. (похідне) *Бутышевская* – ойконім у колишній Архангельській губ. (Vasmer I, 602) ~ рос. діал. *буты́ш* ‘латаття’ (СГРС 1, 234).

***Butaжъ**: ст.-рос. Емелька *Бутаев*, 1585 р. (Веселовский 57), рос. *Бутаев* (ЖПТ), *Бутаева* – відантропонімний ойконім у колишній Оренбурзькій губ. (Vasmer I, 596), слвц. *Butay* (TZ Bratislava 44).

***Butějъ**: укр. (похідне) *Буміїв* — мікротопонім на Чернігівщині (Павленко 266), рос. *Бутеев* (ЖПТ), слвн. *Butej* (ZSSP 68) ~ укр. діал. *бумей* 'дикий півень' (Грицак 1, 366), рос. діал. *бумей* 'товстун' (СРНГ 3, 310), слвн. діал. *bū:tej* 'тупий, недбалий чоловік' (Kattnig 29).

Похідні з консонантом *-k-* / *-č-* у суфіксальній морфемі:

***Butakъ, *But'akъ / Butačъ**: ст.-укр. Ти(м)ко *Бута(к)*, 1670 р. (ЛРК 150), укр. *Бутяк* (СП 63), *Бутач* (РУС 66), ст.-рос. Василь *Бутак*, 1455 р. (Веселовский 57), *Бутакъ*, 1556 р. (Тупиков 73), Григорей Терентьевъ сынъ *Бутак*, 1668 р. (ЯПК 353), (похідні) *Бутакова*, 1589—1590 рр. — ойконім у колишньому Вологодському пов. (Федышин 45), *Бутакова Нива*, XVI ст. — назва починка в історичній Новгородській землі (НПК VI, 264), рос. *Бутаков* (ЖПТ), *Бутаки* (4), *Бутакова* (6), *Бутаково* (7) — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer I, 596—597), блр. *Бутак* (Бірыла 72), болг. *Бутак* (Илчев 94), хорв. *Butak* (Leksik 85), пол. *Butak* (SN I, 586), чеськ. *Buták* (ЧП).

***Butikъ / *Butičъ**: ст.-рос. Семен Григорьев сын *Бутиков*, 1573 р. (Альшиц 21), Григорей *Бутиков*, 1613—1615 рр. (ДПП 291), рос. *Бутиков* (ЖПТ), *Бутиков* — відантропонімний ойконім у колишній Курській губ. (Vasmer I, 597), блр. *Бутик* (ЖПТ), *Бутыч* (Бірыла 72), хорв. *Butić* (Leksik 85), пол. *Butik* (SN I, 587) ~ блр. діал. *бўцік* 'бичок' (Яшкін 2001: 192),

***Butukъ**: укр. *Бутук* (Новикова 133), пол. *Butuk* (SN I, 589) ~ укр. діал. *бутук* 'товстун' (СБук.Г 44), 'зрубане дерево без гілля; верхівка' (Негрич 30), 'кусок колоди' (Сабадош 33), 'довга колода' (Гавука 61), серб. діал. *бутук* 'стовп' (Динић 53).

***Butьka, *Butьko, *Butьkъ**: ст.-укр. Dem. *Butko*, 1550 р. (Чучка 101), Іванъ *Бутокъ*, *Бутко* 1649 р. (ДІП I, 22, 44), укр. Василь *Бутка*, XVII ст. (Чучка 101), *Бутокъ*, 1704 р. (ПОП 96), *Бутко*, 1718 р. (ДІП I, 118), *Бутко*, *Буток* — сучасні прізвища (РУС 66), *Бутка* (Вол.), (похідне) *Буткова* — мікротопонім на Чернігівщині (Павленко 266), ст.-рос. Андрюшка *Бутковъ*, 1682 р. (Тупиков 494), (похідне) *Бутково*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК VI, 1025), рос. *Буткин*, *Бутков* (ЖПТ), *Бутка* — прізвисько товстої жінки (СРНГ 3, 311), (похідні) *Бутков*, *Бутково* (6 фіксацій) — ойконіми на різних теренах (Vasmer I, 598), ст.-блр. *Бутокъ*, 1486 р. (LM № 4, 28), серб. *Бутко* (Грковић 48), хорв. *Butek*, *Butka*,

Butko (Leksik 85), слвн. *Butko* (ZSSP 68), пол. *Butek*, *Butka*, *Butko* (SN I, 587), чеськ. *Butka*, *Butko*, *Butek* (ЧП), слвц. *Butko* (TZ Trnava 70), луж. *Butko* (Wenzel II/1, 70) ~ укр. діал. *буток* 'острівець на ріці' (Черепанова 38), *бу́тка* 'блузка' (Грицак 1, 368), рос. діал. *бу́тка* 'лугова квітка' (НОС 1, 101).

***Butica**: хорв. *Butica* (Leksik 85) ~ слвн. діал. *butiča* 'голова' (Kramarič 27), *butica* 'товстий шматок' (Korenjak 100).

***Butьсь**: ст.-рос. (похідне) *Бутцово*, 1580 р., варіант *Бутцево*, 1588 р. — назва пустища в колишньому Тверському пов. (ПМТ 399, 600) ~ слвн. *bûtēs* 'людина з великою головою; дурень' (Pleteršnik I, 73), *bútes* 'дурень' (Dumka 390).

***Butalb**: рос. *Буталев* (ЖПТ), пол. *Butalewicz* (SN I, 586).

***Butola**: блр. *Бутола* (Бірыла 72), хорв. *Butola* (Leksik 85) ~ рос. діал. *бутоля* 'рибальська снасть' (СГРС 1, 231).

***Butula**, ***Butulь**: укр. *Бутула* (Горпинич, Корнієнко 36), хорв. *Butula* (Leksik 86), слвн. *Butul* (ZSSP 68), чеськ. *Butula* (ЧП).

***Butadlo**: укр. *Бутала* (Holutiak 76), рос. (похідні) *Буталова Вершина*, *Буталово Поле* — мікротопоніми в Нижегородській обл. (Климова 1, 173), *Буталово* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer I, 597), хорв. *Butalo* (Leksik 85), пол. *Butajło* (SN I, 586) ~ болг. *бутало* 'поршень; колотівка, збивачка' (Стоянов 72).

***Butidlo**: ст.-рос. *Бутилов*, XVII ст. (Палагіна 78), болг. *Бутилов* (Илчев 94).

***Butimь**: укр. *Бутим* (Горбаль 6, 455), ст.-рос. Матюшка Алексеев сын *Бутымов*, 1623 р. (Полякова 42), (похідне) *Бутимла*, 1551—54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 295), рос. *Бутимов* (КП Алтай 2, 31), макед. *Бутим* — особове ім'я, *Бутимов* — прізвище (Речник ПКМ I, 173) ~ укр. діал. *бутіти* 'плакати (про людей); ревіти (про велику рогату худобу)' (Шкрумеляк 19) та ін. Див. (ЭССЯ 3, 102: **butiti* (se)).

***Butoma**, ***Butomь**: *Бутома* (Мик.), рос. *Бутома* (ЖПТ), ст.-блр. Гришко *Бутома*, 1691 р. (ИЮМ VIII, 16), блр. *Бутома*, 1743 р. (Бірыла 1966: 201), хорв. (вторинне) *Butumović* (Leksik 86), слвн. *Butom* (ZSSP 68).

Похідні з консонантом *-n-* у суфіксальній морфемі:

***Butanь**: рос. *Бутанов* (ЖПТ), (похідне) *Бутаново* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer I, 597), блр. *Бутан* (Бірыла 72), (похідне) *Бутаны* — назва поселення в колишній Мо-

гильовській губ. (Vasmer I, 597), пол. *Butanowicz* (SN I, 587) ~ укр. діал. *бутан* '?: *Бутан тот такий страшний* (Грицак 1, 366), рос. діал. *бутан* 'пагорб' (СРНГ 3, 309).

***Butень**: ст.-рос. *Бутень* Гаврилович Константинов, 1490 р. (Веселовский 57), Иван Мешков сын *Бутенев*, 1558 р. (МИКХ 1, 30), Василий *Бутеневъ*, 1649 р. (Тупиков 494), рос. *Бутенев* (ЖПТ).

***Butina**, ***Butinъ**: укр. *Бутин* (Терн.), ст.-рос. Путилко Михайлов сын *Бутин*, 1623 р. (Полякова 41), рос. *Бутин* (ЖПТ), хорв. *Butina* (Leksik 85), слов. *Butina* ч. (TZ Bratislava 44) ~ рос. діал. *бутіна* 'великий камінь' (СРНГ 3, 310), серб. діал. *бутйна* 'стегно' (Букумирић 62).

***Butunъ**: укр. *Бутун* (СП 63).

***Butynъ**: ст.-рос. Иванко *Бутыня*, XVI ст. (ДИК 34), Иванко *Бутыневъ*, 1668 р. (Яблоков XII), (похідне) *Бутынино*, XVII ст. — назва пустища в колишній Московській губ. (ОПКМ 96), блр. *Бутынец* (м. Гомель), пол. *Butyniec* (SN I, 589).

***Butynъ**, ***Butynъ(jъ)**: рос. *Бутнев* (ЖПТ), (похідне) *Бутнево* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer I, 598), болг. *Бутнев* (Илчев 94), ст.-пол. *Johannes Buthny*, 1478 р. (SSNO I, 287), пол. *Butny* (SN I, 588) ~ ст.-укр. *бутный* 'пихатий, зарозумілий' (Тимченко 1, 76), укр. діал. *бўтний* 'гордий, пихатий; зухвалий, розбещений' (ЕСУМ 1, 307), рос. діал. *бутной* 'товстий, жирний (про людину)' (СРНГ 3, 311), 'каламутний (про воду)' (СГРС 1, 231), ст.-блр. *бутный* 'пихатий, гонористий' (ГСБМ 2, 259), схв. *бўтні* 'стеговий' та ін. Див. (ЭССЯ 3, 103: **butynъjъ*).

Похідні з консонантом *-r-* у суфіксальній морфемі:

***Butara**, ***Butarъ**, ***Butarъ**: укр. *Бутар* (СП 63), *Бутара* (Holuťiak 76), рос. *Бутара* — прізвисько (СРНГ 3, 309), *Бутарин*, *Бутарев*, *Бутаров* (ЖПТ), (похідне) *Бутаринский* *Починок* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 597), блр. *Бутар* (Бірыла 72), хорв. *Butara* (Leksik 85), слов. *Butara* (ZSSP 68), (похідне) *Butari* — ойконім (Im. m. 107), пол. *Butarewicz* (SN I, 587) ~ слов. *bútara* 'в'язанка, оберемок' (Dumka 390), діал. *butara* 'в'язанка хмизу' (Кратігіч 27).

***Butora**, ***Butorъ**, ***Butorъ**: укр. *Бутор* (РУС 66), ст.-рос. Федор *Бутора* Косицкий, 1498 р. (Веселовский 57), Василий *Буторинъ*, 1591 р., Ивашко *Буторъ*, 1645 р. (Тупиков 73, 484), *Бутора* Дмитриев, 1695 р. (Парфенова 78), рос. *Бутор*, *Буторин* (ЖПТ), *Бутор*

рево, *Буторин*, *Буторина*, *Буторовка* — відантропонімні ойконіми в колишніх Ярославській, В'ятській, Олонецькій, Новгородській губ. (Vasmer I, 599), блр. (похідне) *Бутары* — ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 63), хорв. *Butor* (Leksik 85), (похідне) *Butori* — ойконім (Im. m. 107), слвн. *Butor* (ZSSP 68), пол. *Butor*, *Butora* (SN I, 588), чеськ. *Butor*, *Butora* (ЧП), ст.-слвц. Nicolai dictus *Buthora*, 1405 р., Matthias *Butora*, 1664 р. (HSSJ I, 166), слвц. *Bútor*, *Butora* (TZ Bratislava 44) ~ рос. діал. *бúтор* 'хто швидко і невиразно говорить', *бúтора* 'базика' (Сл. Печори 1, 50, 5), *бúтор* 'нутроші тварини' (Хильманович 30), *бúтора*, *бúторь* 'заметіль' (СГРС 1, 231, 232) та ін.

***Butura**, ***Buturyъ**: укр. *Бутур* (Глуховцева 1, 148), хорв. *Butura* (Leksik 86), пол. *Butura* (SN I, 587) ~ болг. *бутур* 'хвороба шлунка в коней' (БЕР 1, 93), серб. *бутура* 'згорток, пакет' (Лавровський 38).

***Butyra**, ***Butyr'a**, ***Butyryъ**: укр. *Бутиря* — сучасне прізвиське (Редько 1, 119), ст.-рос. Іванъ *Бутыря*, 1531 р. (Тупиков 73), *Бутырь*, 1564 р., Михайл *Бутырин*, 1567 р. (Веселовський 57), рос. *Бутырев*, *Бутырин* (ЖПТ), (похідні) *Бутырево* (4), *Бутыри*, *Бутырино*, *Бутыринской*, *Бутыры* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer I, 600–601).

**butastъ(jь)*: слвн. *bútašt* 'дурний, тупий' (Dumka 390), діал. *butašt* 'т. с.' (Крамагіч 27). Антропонімні рефлексії не засвідчено.

До найдавнішого хронологічного шару належать деривати з коренем **Butr-*. Пор.:

***Butra**, ***Butro**, ***Butrъ**, ***Butryъ**: укр. *Бутра* (Редько 1, 119), ст.-рос. Фома *Бутро*, 1625 р. (ДГВ 2, 28), рос. *Бутров*, *Бутрин* (ЖПТ), (похідне) *Бутрево* — ойконім у колишній Ярославській губ., *Бутрино* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer I, 599, 600), болг. *Бутрев* (Илчев 94), макед. *Бутров* (Речник ПКМ I, 174), пол. *Butra* (SN I, 588), луж. *Butra* (Wenzel II/1, 70) ~ рос. діал. *бутро́*, *бúт-ря* 'товстун' (СРНГ 3, 314), в.-луж. *butra* 'масло' (Трофимович 15) та ін.

***Butrějъ**: укр. *Бутрей* (СП 63), *Бутрій* (Новикова 132), ст.-рос. Пронька Григорьев сын *Бутреев*, 1623 р. (Полякова 42), пол. *Butrej* (SN I, 588).

***Butrakъ**, ***Butr'akъ**: рос. *Бутряков* (ЖПТ), болг. *Бутраков* (Илчев 94), макед. (вторинне) *Бутракоски* (Речник ПКМ I, 174), пол. *Butrak* (SN I, 588) ~ рос. діал. *бутря́к* 'товстун' (СРНГ 3, 314), болг. *бутра́к* 'колюча рослина, Cardus' (БЕР 1, 93).

***Butrikъ** / ***Butričъ**: укр. *Бутрик* (Новикова 132), блр. *Бутрык* (Бірыла 72), хорв. *Butrić* (Leksik 86), пол. *Butrzysz* (SN I, 588).

***Butrica**: хорв. *Butrica* (Leksik 86).

***Butrimъ**: укр. *Бутрим* (Глуховцева 1, 147), ст.-рос. Василий *Бутримов*, XV ст. (Веселовский 57), Ивашка *Бутримъ*, 1505 р. (Иванов ОГА 217), Левка *Бутримов*, 1573 р. (Альшиц 51), Ѳедоръ *Бутримовъ*, 1643 р. (Тупиков 494), рос. *Бутримов* (ЖПТ), (похідні) *Бутримово* — ойконіми в колишніх Владимирській і Смоленській губ. (Vasmer I, 599–600), блр. (похідні) *Бутрымава*, *Бутрымаўшчына* — ойконіми в Мінській обл. (Рап. Мін. 41), *Бутрымава*, *Бутрымаўка* — в Могильовській і Мінській обл. (Рап. Віц. 63; Рап. Маг. 33), ст.-пол. Stanisław *Buthrym*, 1487 р. (SSNO I, 288) ~ рос. діал. *бутрѣм* ‘уперта, неслухняна особа’ (СРНГ 3, 314).

Псл. **Butrimъ* / **butrimъ* уперше реконструйовано в (Казлова II, 170–171).

***Butromъ**: укр. *Бутроменко* (Новикова 133), блр. *Бутроменко* (м. Гомель).

***Butranъ**: рос. *Бутранов* (Глуховцева 1, 147).

***Butrinъ**: укр. *Бутрин* (Holutiak 76), рос. *Бутрин* (КПУ Зап. 5, 50), (похідне) *Бутринова* — ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer I, 600), ст.-пол. Wladislaus alias *Butrin*, 1445 р. (SSNO I, 288), пол. *Butrin* (SN I, 588).

***Butrunъ**: пол. *Butrun* (SN I, 588) ~ рос. діал. *бутрун* ‘мовчун, відлюдок’ (СРНГ 3, 314).

***Butrynъ**: пол. *Butryń* (SN I, 588).

***Butrosъ**: укр. *Бутрос* (Глуховцева 1, 147).

Іносуфіксальні деривати:

***Butasъ**: ст.-рос. *Бутасовы* мн., 1564 р. (Веселовский 57), рос. *Бутасов* (ЖПТ), пол. *Butas* (SN I, 587) ~ рос. діал. *бутас* ‘сердита, насуплена людина’ (СГРС 1, 230).

***Butusa**, ***Butusъ**: ст.-рос. Некрасъ Максимовъ сынъ кузнецъ *Бутусова*, 1604 р., Петрушка *Бутусинъ*, 1648 р. (Тупиков 494), рос. *Бутусов*, 1711 р. (Чайкина 19), *Бутусов* — сучасне прізвище (Глуховцева 1, 148), (похідні) *Бутусова Вершина* — мікротопонім у Нижегородській обл. (Климкова 1, 173), *Бутусова*, *Бутусы* — ойконіми в колишніх Пермській і В'ятській губ. (Vasmer I, 600) ~ рос. діал. *бутус* ‘відлюдок’ (СГРС 1, 233).

**butastъ(jb)*: серб. *бутастий* ‘мускулистий’ (Лавровский 38).

***Butava**: ст.-рос. Иван Григорьевъ сынъ *Бутава*, 1668 р. (ЯПК 343), пол. *Butawa* (SN I, 587).

***Buty**, **-bъe**: укр. (похідне) *Бутвин* — мікротопонім на Ровенщині (Сл. ММР 61), рос. *Бутвин* (ЖПТ) — патронім на *-ин*, хорв. (вторинне) *Butvić* (Leksik 86).

**butuza*: укр. діал. *бутуза* ‘дуже товста людина’ (Грицак 1, 369).

Деривати з коренем **Bystr-*

Первісне ***Bystrъ(jь)** можна реконструювати на основі: ст.-укр. Степанъ *Быстрыи*, 1649 р. (ДІП I, 22), укр. *Бистрий* (Богдан 30), *Бистрий* — сучасне прізвисько [«дуже швидко ходить» (Чабаненко ПНН 1, 51)], ст.-рос. Иванъ *Быстрой*, 1614 р. (Тупиков 75), Фрол Яковлев *Быстрый*, 1623 р. (Веселовский 60), Савка *Быстрово*, 1683 р. (Парфенова 81), рос. *Быстров* (ЖПТ), (похідні) *Быстрово* (4) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer I, 618), блр. *Быстры* (Бірыла 74), болг. *Бистра* ж. — особове ім'я (Займов 21), хорв. *Bister* (Leksik 49), словн. *Bistrovič* (ZSSP 40), *Bistra* ж. — особове ім'я (Lenarčič 52), ст.-пол. *Bistri*, 1472 р. (SSNO I, 294), пол. *Bystry* (SN I, 599), чеськ. *Bystrý* (ЧП), словц. *Bystrý* (TZ Bratislava 44), а також слов'ян. Tidemannus *Boyster*, 1277 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 27).

Стосовно мотивації пор., наприклад, ст.-укр. *быстрый* ‘швидкий’ (Тимченко 1, 17), укр. діал. *б́истрий* ‘швидкий, меткий’ (Аркушин 2018: 15), ‘крутий, обривистий; ясний’, *бр́истрий* ‘бистрий’ (ЕСУМ 1, 186) та ін. Див. (ЭССЯ 3, 153–154).

Афіксальні деривати відапелятивного походження:

**bystredь*: ст.-рос. *быстреть* ‘бистринь, швидкий плин води’, ‘швидка течія’, 1675 р. (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 365), рос. діал. *б́истредь*, *б́истреть*, *б́истрядь* ‘швидка течія, бистринь’ (СРНГ 3, 349, 351). У сфері антропонімії рефлексів не засвідчено.

***Bystriga**: рос. (похідне) *Быстригино* — назва поселення в колишній Тверській губ. (Vasmer I, 617).

***Bystrajъ**: укр. *Бистрай* (Редько 1, 61).

***Bystrějъ**: (похідні) укр. *Бистріївка* (2) — відантропонімії ойконіми на Житомирщині, рос. *Быстреева* — назва поселення в колишній Пермській губ., блр. *Быстриевка* — в колишній Могилівській губ. (Vasmer I, 617).

***Bystrakъ** / ***Bystr'akъ**: ст.-укр. Chwedor *Bistrak*, XVI ст. (Жерела II, 138), рос. *Бытраков*, *Быстряков* (ЖПТ), (похідне) *Быстряки* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer I, 618), пол. *Bystrak*, *Bystrzak* (SN I, 598, 599) ~ укр. діал. *бистряк* 'бистрий чоловік' (ЕСУМ I, 186), рос. діал. *бистряк* 'крутий, непосида' (СРНГ 3, 351), блр. діал. *бистра́к* 'швидка течія, бистринь' (ТС I, 97).

***Bystriкъ** / ***Bystriчъ**: ст.-укр. (вторинне) Лукьянь *Быстриченко*, 1654 р. (Тупиков 496), укр. (похідне) *Бистричі* — ойконім на Ровенщині, рос. *Быстриков* (ЖПТ), (похідне) *Быстрики* — назва поселення в колишній Тверській губ. (Vasmer I, 617), блр. *Быстрык* (Бірыла 74), хорв. *Bistrić* (Leksik 49), ст.-пол. *Bistritz*, 1397 р. (SSNO I, 294), пол. *Bystryk* (SN I, 599) ~ укр. діал. *бістрик* 'прудка течія' (ЕСУМ I, 186).

***Bystryka**: рос. *Быстрыкин* (ЖПТ).

***Bystrica**: укр. *Бистриця* (Горпинич, Тимченко 21), рос. (похідне) *Быстрицы* — назва поселення в колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 618), болг. *Бистрица* ж. — особове ім'я (Заимов 21), хорв. *Bistrica* (Leksik 49) ~ **bystrica* (ЕССЯ 3, 151).

***Bystrьсь**: рос. (похідне) *Быстрецово* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer I, 617) ~ **bystrьсь* (ЕССЯ 3, 153).

***Bystrimъ**: укр. *Бистримович* (Вол.; Анк.), блр. *Быстримович* (ЖПТ) ~ рос. діал. *быстрѣться* 'дивитися зі злобою на кого-н.' (Чикачев РИ 143) та ін. Див. (ЕССЯ 3, 152: **bystriti*).

***Bystromъ**: ст.-укр. Юре(и) *Быстра(м)*, 1590 р. (АЖГУ 198), рос. *Бистром*, 1860 р. (ПТ I, 2), *Быструмова* ж. (ЖПТ) < **Быстромова*, пол. *Bystram* (SN I, 598).

***Bystranъ**: укр. *Бистран* (Богдан 29), пол. *Bystran* (SN I, 598).

***Bystronъ**: пол. *Bystroń* (SN I, 598), чеськ. *Bystroň* (ЧП), словц. *Bystroň* (TZ Bratislava 44).

***Bystrošъ**: пол. *Bystroš* (SN I, 599).

***Bystrušъ**: луж. *Bystruš* (Wenzel II/1, 71).

***Bystrota**: укр. *Бистрота* (КПУ Звितязі Київ. 1, 579) ~ укр. діал. *бистротá* 'швидкість' (Грицак I, 200) та ін. Див. (ЕССЯ 3, 152–153).

Праантропоніми-композиції:

***Bystroběgъ**: укр. *Бистробіг* (Падалка 173).

**bystroglazъ(jь)*: рос. діал. *быстрогла́зый* 'сміливий, жвавий, меткий' (СРНГ 3, 350).

***Bystroletsъ**: рос. *Быстролетов* (ЖПТ).

**bystronogъ(jь)*: ст.-укр. *быстроногий* ‘швидконогий’, 1603 р. (СУМ XVI–XVII ст. 3, 112), рос. *быстроногий* ‘швидкий’ (Сл.РЯ XVIII в. 2, 181).

**bystrookъ(jь)*: ст.-рос. *быстроокый* ‘зіркий; пильний’ (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 365), рос. *быстроокый* ‘т. с.’ (Сл. РЯ XVIII в. 2, 181). У сфері антропонімії рефлексів невідомі.

**Bystrovидъ*: рос. *Быстровидов*, 1898 р. (АК Ряз. 227).

**Bystrozorъ*: рос. *Быстрозоров* (ЖПТ).

Деривати з коренем **Gol-*

**Golъ(jь)*: ст.-укр. васко *голыи*, 1385 р. (ССУМ I, 250), Тимошъ *Голы(и)*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 7, 13), укр. *Голий*, 1704 р. (ПОП 93), *Голий*, 1908 р. (ДАВО ф. 247, оп. 1, спр. 23, арк. 1 зв.), *Голий* – сучасне прізвище (СП 95), ст.-рос. Кирилл *Гольий*, 1470 р. (Янин 1962: 380), Трохимъ *Гольий*, 1609 р. (Тупиков 110), Васька *Голой*, 1685 р. (Парфенова 115), ст.-блр. Семен *Гольий*, 1578 р. (Бірыла 1966: 206), Сенка *Голой*, 1651 р. (Тупиков 110), слвн. *Gol* (ZSSP 166), ст.-пол. Petrus dictus *Goly*, 1400 р. (SN II, 161), ст.-чеськ. Jan *Holý*, 1563 р. (Tiray 15), Jura *Holý*, 1679 р. (Domluvil 137), чеськ. *Holý* (Kotík 50), ст.-слвц. Paulus *Holy*, 1477 р. (HSSJ I, 426), луж. *Goły*, *Hoły* (Wenzel II/1, 116, 150) ~ ст.-укр. *голы(й)* бє(з)власи(й), depiles; nudu(s), 1642 р. (Славинецький 147, 282), укр. діал. *гóлий* ‘бідний’ (Піпаш, Галас 37), ‘безрогий (про бика)’ (Глуховцева 54), рос. діал. *гóлый* ‘лисий’ (СВор.Г 2, 86) та ін. Див. (ЭССЯ 7, 14–15; SP 8, 72–74).

**Golъ*: ст.-укр. Лева *Голевъ*, 1686 р. (Тупиков 518), укр. *Голь* (Богдан 88), *Голь* – сучасне прізвище (СПУ 1, 250), ст.-рос. *Голь*, 1498 р. (Веселовский 84), рос. *Голь*, *Голев* (ЖПТ), макед. *Голев* (Речник ПКМ I, 267), пол. *Gol*, *Hol* (SN III, 411; IV, 137) ~ ст.-укр. *голь* ‘сучок’ (Тимченко 1, 181), ст.-рос. *голь* ‘бідняк’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 71) та ін. Див. (ЭССЯ 7, 16–17; SP 8, 75).

Праантропоніми-композиції з компонентом **Gol-*:

**Golislava*: ст.-пол. *Golizłaua*, 1265 р. (SSNO II, 154).

**Goliqъsъ*: ст.-укр. Васко *Голиус*, 1649 р. (Реєстр 126), рос. *Голиус*, *Голиусов* (ЖПТ).

**Golobokъ(jь)*: укр. *Голобокъ*, 1718 р. (ПЧП 228), *Голобок*, *Голобокий* (РУС 101), ст.-рос. Федько *Голобок*, 1544 р. (Прокофьева 203), Ивашко Федоров сын *Голобоков*, 1646 р. (ПКВ 111), Петръ *Голобо-*

кой, 1655 р. (Тупиков 110), (похідне) *Голобоково*, 1556 р. — назва починка в районі Білоозера (АС І, 406), рос. *Голобоков* (ЖПТ), (похідні) *Голобокова*, *Голобоковка* (6 фіксацій) — ойконіми в різних регіонах, блр. *Голобоковка* — назва поселення в колишній Могильовській губ. (Vasmer II, 412), пол. *Hołobok* (SN IV, 144). Заголовна праформа мотивована псл. **golobokъ(jь)*, співвідносним із **golobordъ(jь)*, **gologolvъ(jь)* та ін. (ЕССЯ 6, 210).

***Golobordъ(jь)**: ст.-укр. Пашка *Голобород*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 52), рос. *Голобородов* (ЖПТ), макед. Никола *Голобрад*, XV ст. (Сокоски 1965: 155), чеськ. *Holobradý* (ЧП) ~ ст.-рос. *голобородый* 'той, хто голить бороду', 1596 р. (Сл. РЯ XI—XVII вв. 4, 62), *голобород*, 1603 р. (НЗКК 140), макед. *голобрад* 'безбородий' (Гавриш 99) та ін. Див. (ЕССЯ 6, 210; SP 8, 43).

***Goloborъ**: рос. *Голоборов* (ЖПТ).

***Golobuta**, ***Golobutъ**: ст.-укр. остана *голобутъ*, 1411 р. (ССУМ І, 248), укр. *Голобут* (Редько І, 222), *Голобутів* — відантропонімний ойконім на Львівщині, ст.-пол. Nicolaus dictus *Golobutha*, 1427 р. (SSNO II, 159), пол. *Gołobut* (SN III, 427). Стововно другого компонента пор. апелятивну лексику, зібрану під гаслом **butъ* (ЕССЯ 3, 103).

***Golobylda**: ст.-укр. Андрей *Голбалда*, 1649 р. (Реєстр 73).

***Golobyrdа**, ***Golobyrdъ**: укр. *Голобурда* (КС Луг. 2, 287), ст.-рос. *Холобурда*, 1638 р. (Веселовский 341), рос. *Голобурда*, *Голобурдов* (ЖПТ), блр. *Голобурдо* (м. Мінськ).

***Goločelъ(jь)**: ст.-рос. Івашко *Голочеловъ*, 1500 р. (Тупиков 519), *Голочел* Степанов сын Пятого, 1596/97 р. (АТК 192), Семенъ Андреевичъ *Голочоловъ*, 1651 р. (Столбцы 57), (похідні) *Голочелово*, 1595 р. — назва пустища в колишньому Ярославському пов. (Шумаков Сотницы₁ 116), *Голочелово*, XVI ст. — ойконім у колишньому Коломенському пов. (ПКМГ І/1, 441), рос. (похідні) *Голочелово* (3) — ойконіми в колишніх Костромській, Московській, Смоленській губ. (Vasmer II, 413) ~ серб. діал. (вторинне) *голочелес* 'високоочолий' (Динић 107).

***Golodědъ**: блр. *Голодед* (ЖПТ).

***Golodorgъ**: слвн. *Golodrag* (Kos 119).

***Golodryga**: укр. *Голодрига* (Льв.).

***Gologatъjъ**: болг. *Гологачев* (Илчев 137).

***Gologolvъ(jь)**: укр. *Гологоловий* — сучасне прізвище (СПУ 1, 249), болг. *Гологлавски* (Илчев 137), ст.-чеськ. *Holohlawy*, 1440 р.

(АС I, 257) ~ ст.-укр. *гологлавый* 'лисий, голомозий' (СУМ XVI–XVII ст. 7, 4), рос. діал. *гологоловый* 'голомозий' (НОС 2, 24), слвн. діал. *gologlav* т. с.' (Gregorič 95), ст.-слвц. *holohlavý* 'з непокритою головою' (HSSJ I, 425) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 210–211; SP 8, 43–44).

***Gologoza**, ***Gologozъ**: ст.-укр. Васил *Гологуз*, 1662 р. (РСП 74), укр. *Галагуз* (КПСВ 3, 28), ст.-рос. Иванко Яковлевъ сынъ *Гологузов*, 1526 р. (АС I, 192), Иван *Гологуз*, 1606 р. (Веселовский 82), Мишка *Гологузов*, 1668 р. (Полякова 61), (похідні) *Гологузино*, 1551–54 pp. — назва пустища в колишньому Тверському пов. (ПМТ 250), *Гологузово*, 1611 р. — назва пустища в колишній Нижегородській губ. (ПИНД 219), *Гологузово*, 1654 р. — ойконім у колишньому Ярославському пов. (ЗВК 1317), рос. *Гологузов* (ЖПТ), (похідні) *Гологузова*, *Гологузово* (5 фіксацій), *Голоузова* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 409, 413) ~ ст.-укр. *гологузый* 'безхвостий', 1589 р. (Тимченко 1, 180), ст.-блр. *гологузый* 'т. с.' (ГСБМ 7, 41), серб. діал. *гологӯз* 'голий' (Поповић, Петровић 99), 'голий, обідраний; сіро-маха' (РСГВ 2, 155), діал. *гѣлогӯз* 'острижений наголо' (Петровић, Капустина 69) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 211; SP 8, 44).

***Goloxvastъ**: ст.-укр. Иванъ *Голохвастъ*, 1654 р. (Тупиков 112), укр. *Голофаст* (Новикова 205), (похідне) *Голохваст* — ойконім на Хмельниччині, рос. *Голофастов* (ЖПТ), *Голохвастъ* — прізвисько (Герасимов 34), (похідні) *Голохвастова*, *Голохвастово* (3 фіксації) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 413).

Щодо мотивації пор., наприклад, рос. діал. *голохвѣст* 'хвалько' (СРГК 1, 360).

***Goloxvostъ**: рос. *Голохвостовъ*, XVIII ст. (ПМД 101), *Голохвостов* (ЖПТ).

***Golojědъ**: ст.-укр. (похідне) *Голои(т)ки*, 1635 р., сучасне Мирославка — ойконім на Житомирщині (АЖГУ 159), укр. *Голояд* (Богдан 89), рос. *Голоядов* (ЖПТ).

***Golokolěno**: рос. *Голоколенов* (ЖПТ).

***Golokolsъ**: укр. *Голоколос* (КП Амур.), рос. *Голоколос* (ЖПТ), *Голоколосов* (Новикова 205).

***Gololъbъ(jъ)**: ст.-укр. Васка *Гололобов*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 291), ст.-рос. Иванъ *Гололобовъ*, 1682 р. (Шумаков Сотниці₃ 76), (похідне) *Гололобова*, XVII ст. — назва пустища в колишній Воронежській губ. (МИВ 2, 67), рос. *Гололобов* (ЖПТ), (похідні) *Гололобова*, *Голо-*

лобово (5 фіксацій), *Гололобовка* (3) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 412), блр. *Галалобаўка* — назва поселення в Могильовській обл. (Рап. Маг. 48) ~ рос. діал. *гололобый* 'лисий' (СРНГ 6, 318).

**gololytŭ(jb)*: рос. діал. *гололытый* 'без панчоx' (ПОС 8, 65).

**Golomĕxъ*: болг. *Голомехов* (Илчев 137).

**Golomirъ*: словн. *Golomir* (Kos 119).

**Golomŏdъ*: укр. *Голомудько* (КПУ Черк. 6, 731), *Голомутько* (Горпинич, Корнієнко 55), ст.-рос. Федько *Голомудин*, 1573 р. (Кучкин 307), Марк *Голомудовъ*, 1678—1680 рр. (РК 29), рос. *Голомудова* ж., 1710 р. (Вятка 71) ~ серб. діал. (вторинні) *голом¹ удес* 'роздягнений, голий (чоловік)', *голом¹ удовић* 'бідняк' (Стојановић 139, 140) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 212; SP 8, 45—46).

**Golomyzъ(jb)*: укр. *Голомовзий* (Редько 1, 225), *Голомоз* (РУС 102), *Голомозий* (Зайцева, Ковальчук 40) — форми з абсорбованим плавним, ст.-рос. Илейко *Голомойза*, 1579 р. (ПКЯ 162), Данилко *Голомолзин*, 1624 р. (Парфенова 115), рос. *Голомолзин*, *Голомозин* (ЖПТ), *Голомозов* (РУС 102).

Стосовно мотивації пор. укр. *голомѡзий* 'лисий', діал. *голомѡвзий* 'голомозий', *голомѡвзик* 'лиса людина, голомозько', діал. *голомѡзгий* 'лисий' (Глуховцева 55), блр. діал. *галамоўзы* 'безвусий, безбородий' (Шаталава 37), *галамоўзы* 'лисий' (РСВ I, 138), *голомѡўзы* 'гологоловий' (ТС I, 213), *гулумѡўзий* 'світловолосий' (Філософ 177), *галамоўза* 'плюгава людина', рос. діал. *голомѡлза* 'базіка', *голомѡзый* 'лисий' (ЕСУМ I, 553) та ін. (ЭССЯ 6, 212 — стаття **golomyza*; SP 8, 46 — **goloml'za*).

**Golomъrzinъ*: ст.-рос. Юрка Ивановъ *Голоморзинъ*, 1673 р. (ТКСГ 3, 75).

**Golomyslъ*: рос. *Голомислов* (ЖПТ), ст.-блр. (похідне) *Голомысль* (ОДЗМ II, 637), історично — *Голомысль*, 1552 р. — волость, пізніше маєток (ПР 11, 49), «волостку ... в Полоцком повѣтѣ *Голомышскую*» (Сапунов, Друцкий-Любецкий 111).

**Golonogъ(jb)*: ст.-рос. Иванъ *Голоногъ*, 1685 р. (Тупиков 111), рос. *Голоногий* (ОА 2, 889), пол. *Gołonóg* (SN III, 428), чеськ. (похідне) *Holonoňu* — ойконім (Profous I, 669) ~ ст.-словц. *holonoňu* 'босий' (HSSJ I, 425).

**Goloqъ(jb)*: укр. *Голоус* (КПУ Полт. 2, 435), рос. *Голоусов* (ОА 2, 890), (похідні) *Голоусово*, XVIII ст. — назва пустища в Клиньсько-

му пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 335), *Голоусово* — ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer II, 413), ст.-пол. Stanislaus *Golowaschy*, 1478 р. (SSNO III, 428), чеськ. *Holous* (ЧП), (похідні) *Holousy*, *Holovusy* — ойконіми (Profous I, 670–671) ~ д.-руськ. *голооусъ* ‘безвусий і безбородий’ (СДРЯ II, 350), ст.-рос. *голоусъ* ‘безвусий юнак’, 1551 р., *голоусый* ‘безвусий’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 68, 69), ст.-блр. *голоусый* ‘т. с.’ (ГСБМ 7, 48) та ін.

***Golopereъ (jъ)**: ст.-рос. Дмитрій *Голоперовъ*, 1696 р. (Тупиков 519), (похідні) *Голоперово*, 1551–54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 208), *Голоперово*, XVII ст. — ойконім у колишньому Ярославському пов. (ИАЯ III, 104), рос. *Голоперов* (ЖПТ).

***Golopereъ (jъ)**: укр. *Голопят* (КПУ Зап. 2, 220), ст.-рос. Дмитрей Оедоров снъ *Голопятав*, 1642 р. (ПЮН ОК 253), Пятко *Голопят*, 1651 р. (ТК II, 415), рос. (похідне) *Голопятавка* — ойконім у колишній Курській губ. (Vasmer II, 412) ~ рос. діал. *голопѣтый* ‘бідний’ (СРНГ 6, 325), ‘голоногий’ (СРГК 1, 359), ‘погано одягнений’ (Малеча 1, 350).

***Goloropъ (jъ)**: укр. *Голопуп* (Новикова 205), рос. (похідні) *Голопупова*, *Голопуповка*, *Голопупово* — ойконіми в колишніх Пермській, Смоленській, Новгородській губ. (Vasmer II, 412), блр. (вторинне) *Галапупок*, 1746 р. (Бірыла 1966: 206) ~ укр. діал. *голопуп* ‘маленьке пташеня в пухові, коли ще не вбралося в пір’я’ (Аркушин 2016: 97), рос. діал. *голопупый* ‘голопузий’ (СРНГ 6, 325), блр. діал. *голопупу* ‘бідняк’ (ТС 1, 213) < **голопупы*.

**goloropъsъ*: укр. діал. *голопупец* ‘обірванець: мала дитина’ (Гнатишак 129), ‘голяк’ (Піпаш, Галас 37), блр. діал. *голопупец* ‘неоперене пташеня’ (ТС 1, 213).

***Goloropъ (jъ)**: ст.-рос. (похідне) *Голопутова*, 1559 р. — ойконім у колишньому Звенигородському пов. (Шумаков Сотниці, 13).

***Golopura**: укр. *Голопура* (Горпинич, Тимченко 61).

***Golopuzъ (jъ)**: укр. *Голопуз* (Горпинич, Тимченко 55), (похідне) *Голопузівка* — мікротопонім на Сумщині (Черепанова Микротоп. 76), рос. *Голопузов* (ЖПТ), *Голопузова*, *Голопузовка* (4 фіксації) — відантропонімі ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 412), ст.-блр. Роман *Голопуз*, 1679 р., блр. *Галапузы*, 1746 р., *Галапуз*, 1776 р. (Бірыла 1966: 206) ~ укр. діал. *голопужий* ‘такий, у якого ще не виросло пір’я (про пташеня)’ (Аркушин 2016: 96), рос. діал. *голопуж*

‘безхарактерний; підлиза; підлий’ (СВор.Г 2, 82), ‘дитина з голим животом’ (СРНГ 6, 324).

**golorobъ*: словц. діал. *holorub* ‘вирубка лісу’ (SSN I, 585).

**golorokъ(ъ)*: рос. діал. *голорукій* ‘без рукавиць, з голими руками’, ‘з пустими руками’ (СРНГ 6, 325), макед. *голорак* ‘з голими руками’ (Гавриш 100), серб. діал. *голорук* ‘хто не має засобів для життя’ (РСГВ 2, 155), *голорѹк* ‘беззбройний’ (Елезовић 1, 103).

**golorotъ(ъ)*: ст.-рос. *голоротый* ‘беззусий’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 68). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

**Golosēja*, **Golosějъ*: ст.-укр. (похідне) *Голосѣвъ*, 1686 р. – назва хутора поблизу Києва, нині в складі міста (Железняк 31), ст.-рос. Гаврило *Галасей*, 1577/78 рр. (ГРМ 44), Осипъ *Галасеинъ*, 1624 р. (АСМ 27), Макарий *Голосеин*, 1668 р. (Парфенова 115), рос. (похідні) *Голосеевка* (2) – ойконіми в колишніх Орловській і Пензенській губ. (Vasmer II, 412).

**Golostopъ*: рос. *Голоступов* (Рамієс 2, 122), ст.-блр. Данило *Голоступъ*, 1618 р. (АВК IX, 13), блр. *Голоступ*, 1730 р. (Бірыла 1966: 206).

**Gološъjъ*: болг. *Голошиев* (Илчев 137) ~ болг. *гола шия* ‘різновид курей’ (БЕР 1, 262), серб. діал. *голдшия* ‘бідняк’ (Гаговић 41).

**Gološъjъka*: ст.-рос. Максимко Сидоровъ сынъ *Голошейкин*, 1651 р. (АГР II, 285), рос. *Голошейкин* (ЖПТ) ~ укр. діал. *голошійка* ‘сорочка без рукавів або з рукавами з круглим вирізом’ (Пономар 141), ‘вид курей з голою шиєю’ (СБук.Г 273).

**Gološčapъ(jъ)*: ст.-рос. Бакуня *Голощановъ*, 1579 р. (АС I, 568), Ондруша *Голощанъ*, 1591 р. (Тупиков 112), рос. *Голощанов* (ЖПТ), (похідні) *Голощановка*, *Голощановка Новая*, *Голощаново* (2), *Голощановская*, *Голощаны* – назви поселень у різних регіонах (Vasmer II, 413) ~ рос. діал. *голощан* ‘обірванець’ (СРНГ 6, 330). Стосовно компонента **ščap*- див. (Фасмер IV, 496; Borys 594).

**Gološčekъ(jъ)*: рос. *Голощекин*, *Голощеков* (ЖПТ) ~ ст.-рос. *голощекий* ‘у кого немає волосся на щоках’, 1597 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 69) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 213; SP 8, 46).

**Golouxъ(jъ)*, **Goloušъ(jъ)*: рос. *Голоухов* (ЖПТ), *Голоушев* (ОА 2, 893), хорв. *Golouh* (Leksik 194), чеськ. *Holouš* (ЧП) ~ рос. діал. *голоуший* ‘без головного убору, гологоловий’ (НОС 2, 24).

**Goloumъ*: рос. *Голоумов* (КП Амур.).

**Golovidъ*: рос. *Головидов* (ЖПТ).

**golovolsъ(jь)*: ст.-слвц. *holovlasŭ* 'голобородий; лисий' (HSSJ I, 425).

***Golovolъ**: укр. *Головол* (Новикова 204).

**golovortъ(jь)*: макед. *головрат* 'голоший' (Гавриш 99), серб. *головрат* (Лавровский 71), діал. *голдврат* 'т. с.' (Петровић, Капустина 69), слвн. діал. *golovrat* 'т. с.' (Gregorič 95).

***Golovyŕda**: укр. *Головерда* (КПУ Од. 2, 630).

***Golozъrbъ(jь)**: укр. *Голозуб* (Новикова 205), (похідне) *Голозубин-ци* — ойконім на Хмельниччині, ст.-рос. Івашко *Голозуб*, 1495 р. (Тупиков 111), рос. *Голозубов* (ЖПТ), блр. *Галазубы* (Бірыла 97) ~ рос. діал. *голозубый* 'з великими зубами' (СВор.Г 2, 81).

***Goložerъ**: слов'ян. *Голожеры* — відантропонімний ойконім у колишній Каунаський губ. (Vasmer II, 396).

Афіксальні похідні:

***Golibа**: рос. *Голибин* (ЖПТ), *Голибино* — відантропонімний ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer II, 399).

***Goloba**, ***Golobъ**: рос. *Голобов* (ЖПТ), (похідні) *Голобово* — ойконіми в колишніх Орловській і Тверській губ., *Голибино* — в колишній Тульській губ. (Vasmer II, 401, 419).

***Golъba**: укр. *Гольба* (СП 96) ~ рос. діал. *гольба́* 'біднота' (СРНГ 6, 348).

***Goleďъ**: укр. *Голенда* (Вол.), *Голядин* — відантропонімний ойконім на Волині, ст.-рос. Кузьма Андреев *Голядов*, 1570 р. (Веселовский 84), ст.-пол. Contra ... Andream *Golanda*, 1458 р. (SSNO II, 153), пол. *Golenda*, *Gołęda*, *Holenda* (SN III, 416, 417; IV, 138), (похідні) *Gołędzin*, *Gołędzinówo*, *Gołędzinów* (2) — ойконіми (NMP III, 221), чеськ. *Holada* (ЧП), (похідне) *Holedeč* — ойконім, який пов'язують з антропонімом *Gołęda* (Profous I, 664—665) ~ укр. діал. *голід* 'голяк' (ЕСУМ 1, 548), рос. діал. *голяда́*, *голядь* 'бідняк' (СРНГ 6, 350), *голенда́* 'голоногий' (ПОС 8, 47), *гольды́* 'бідняки' (НОС 2, 24), *голедь* 'мерзлі грудки землі' (СГРС 3, 69) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 204 — **golědy*; SP 8, 34 — **gol'ady*, **golědy*).

Суфіксальною варіантністю пов'язані:

***Golega** / ***Goležъ**: рос. *Голега* (ЖПТ), слвн. *Goljež* (ZSSP 167), пол. *Golega* (SN III, 416).

***Golega**: рос. *Голягин*, XVIII ст. (ПМД 59), (похідне) *Голягино*, 1735 р. — назва пустища в околицях Киржача (Токмаков 274), пол. *Golega* (SN III, 417) ~ укр. діал. *голяга* 'бідняк' (ЕСУМ 1, 548), рос. діал. *голяга* 'гомілка' (СРНГ 6, 350).

***Gologa, *Goluga:** пол. *Goługa, Hołoga* (SN III, 430; IV, 145).

***Golyga:** ст.-рос. Олешка *Гольга*, 1520 р. (Пискарев 14), Васька *Гольгин*, 1682 р. (Новосельский 326), (похідні) *Гольгино*, 1537 р. — назва починка в колишньому Костромському пов. (Антонов 2001: 55), *Гольгино*, 1594 р. — ойконім у колишньому Ростовському пов. (АФЗХ 1961: 133), рос. *Гольгино*, 1723 р. — відантропонімний ойконім у колишньому Веневському пов. (МИКПХ 43), *Гольгино* (4) — назви поселень у колишніх Костромській, Московській, Рязанській, Тульській губ. (Vasmer II, 419), блр. *Галыга* (Бірыла 99), ст.-пол. Ioh. *Golyga*, 1470 р. (SN II, 162), пол. *Goługa, Hoługa* (SN III, 430; IV, 148) ~ рос. діал. *голы́га* ‘ділянка неврожайної землі’ (ПОС 8, 72).

Деривати з консонантом -х- / -š- у суфіксальній морфемі:

***Golaxa, *Golaxъ, *Gol'axъ / *Golašъ, *Gol'ašъ:** укр. *Голаш* (Новикова 205), *Голяш* (Панцьо 101), ст.-рос. Івашко *Голяшъ*, 1498 р. (Тупиков 112), Івашко Яковлев сын *Голяшев*, 1623 р. (Полякова 60), рос. *Голахов, Голашев, Голашов, Голяхов, Голяшев* (ЖПТ), (похідні) *Голахов Починок, Голашино, Голашино Малое, Голяшево, Голяши* (2) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 396, 424), болг. *Голаш* (Займов 66), хорв. *Golaš* (Leksik 194), слвн. *Golaš, Goljaš* (ZSSP 166, 167), ст.-пол. Iohannes *Golasch*, 1419 р. (SSNO II, 150), *Goliasz*, 1595 р. (Bubak I, 203), пол. *Golasz, Gołach, Gołasz, Holasz* (SN III, 413, 423; IV, 137), чеськ. *Holašek* (ЧП), луж. *Gołaš, Hołaš* (Wenzel II/1, 115, 148) ~ рос. діал. *голáх* ‘обірванець; пияка’ (СРНГ 6, 283), ‘голий; жебрак’ (Малеча 1, 345), *голяш* ‘зрубаний і очищений стовбур дерева, колоди’ (СВор.Г 2, 88).

***Golexa, *Golexъ / *Goleša, *Golešъ:** укр. *Гоlesh* (Новикова 203), (похідне) *Гоleshiv* — ойконім на Львівщині, ст.-рос. (похідне) *Голехино*, 1551–54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 267), рос. *Гоleshев, Гоleshов* (ЖПТ), (похідні) *Голеши, Голешино* — назви поселень у колишніх В'ятській і Петербурзькій губ. (Vasmer II, 399), блр. (похідні) *Галеши, Галешова* — ойконіми у Вітебській обл. (Рап. Від. 96, 97), болг. *Гоlesh* (Займов 66), хорв. *Goleš* (Leksik 194), слвн. *Goleš* (ZSSP 166), ст.-пол. *Golešs*, 1136 р., *Golech*, 1265 р., Mathias *Golescha*, 1445 р. (SSNO II, 152), *Goliesz*, 1580 р. (Bubak I, 203), пол. *Golesz, Holesz* (SN III, 417; IV, 139), (похідні) *Goleszów* (3), *Goleszyn* — ойконіми (NMP III, 219–220), ст.-чеськ. *Holeš*, 1397 р. (Moldanová 65), чеськ. *Holeš, Holeša* (ЧП), (похідне) *Holešice* —

ойконім, який пов'язують з антропонімом *Holeš* (Profous I, 665–666) ~ укр. діал. *голіша* 'змерзла земля без снігу' (Матіїв 102).

***Golixa**, ***Golixъ** / ***Goliša**, ***Golišъ**: рос. *Голихин*, *Голишев* (ЖПТ), болг. *Голих*, XIV ст. (Заимов 66), ст.-пол. *Golissa*, 1166 р., *Woytek Golisch*, 1400 р. (SSNO II, 154), пол. *Golich*, *Golicha*, *Golisz*, *Holisz* (SN III, 418, 419; IV, 140), (похідні) *Goliszew* (2), *Goliszów* – ойконіми (NMP III, 224–225), чеськ. *Holiš* (ЧП), луж. *Goliš*, *Holiš* (Wenzel II/1, 116, 149) ~ рос. діал. *голіха* 'бідна жінка' (СРНГ 6, 294).

***Goloxa**, ***Goloxъ** / ***Gološa**, ***Gološъ**: укр. *Голох* (Новикова 205), *Голоха* (Глуховцева 1, 197), *Голошина* – відантропонімі ойконіми в Івано-Франківській і Чернівецькій обл., *Голошинці* – на Тернопільщині, рос. *Голошов* (ЖПТ), (похідні) *Голохово* – ойконіми в колишніх Владимирській, Костромській, Ярославській губ. (Vasmer II, 413), блр. *Голошев* (ЖПТ), (похідні) *Галошына* – назва поселення в Могильовській обл. (Рап. Маг. 48), *Галошаўка* – ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 96), серб. *Gološ* (Nosić 195), пол. *Gołoch*, *Gołosz* (SN III, 427, 428), чеськ. *Holoch*, *Hološ* (ЧП), луж. *Hołoch* (Wenzel II/1, 150) ~ слвц. діал. *hološ* 'голий чоловік; бідняк' (SSN I, 599).

***Goluxa**, ***Goluxъ** / ***Goluša**, ***Golušъ**: укр. *Голуш* (Рв.), ст.-рос. Микитка *Голушинъ*, 1500 р. (Тупиков 520), рос. *Голухин* (ЖПТ), *Голухов* (Новикова 205), (похідні) *Голухи* – ойконім у колишній Псковській губ., *Голухина* – в колишніх Калузькій, Пермській губ. (Vasmer II, 418), болг. *Голуш* (Заимов 66), хорв. *Golušić* (Leksik 195), ст.-пол. Stanislaus *Goluch*, 1224 р., Comite Martino, filio *Goluschonis*, 1273 р. (SSNO II, 161), пол. *Gołuch*, *Gołucha*, *Gołusza* (SN III, 430; IV, 148), (похідні) *Gołuchowice* (3), *Gołuchowo*, *Gołuchów* (2), *Gołuchy* – ойконіми (NMP III, 238–239), чеськ. *Holuša* (ЧП) ~ рос. діал. *голұхий* 'бідняк' (СВор.Г 2, 85) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 220–221; SP 8, 58).

***Golyxa**, ***Golyxъ** / ***Golyša**, ***Golyšъ**: укр. *Голиш* (Богдан 89), (похідні) *Голишів* – ойконіми на Волині і Ровенщині, *Голишівське* – на Сумщині, *Голишево* – мікротопонім у Чернігівській обл. (Черепанова Микротоп. 75), *Голишівка* – на Ровенщині (Сл. ММР 121), ст.-рос. Івашко *Гольшевъ*, 1495 р., Савостей *Гольшъ*, 1640 р. (Тупиков 110, 520), рос. *Гольшев* (ЖПТ), *Гольшъ* – прізвисько (Герасимов 33), (похідні) *Гольшева* (2), *Гольшева Новинка*, *Гольшева Семена*, *Гольшевка*, *Гольшево* (8), *Гольшы* (6), *Гольшово* – назви

поселень у різних регіонах (Vasmer II, 420–421), блр. *Гольш* (Бірыла 114), (похідні) *Гальшова* – ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 66), *Гальшына* – в Могильовській обл. (Рап. Маг. 49), макед. *Голишев* (Речник ПКМ I, 268), пол. *Gołych, Gołysz, Hołysz* (SN III, 430, 431; IV, 148), ст.-чеськ. *Golisa*, XIII ст. (Pleskalová 132), чеськ. (похідні) *Holýšov* (2) – ойконіми (Profous I, 673–674) ~ укр. діал. *голіш* ‘бідняк’ (ЕСУМ I, 548), ст.-рос. *голыш* ‘бідняк’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 71), рос. діал. *голыш* ‘т. с.’ (СРГК I, 361), ‘голий, не одягнений’ (ПОС 8, 75) та ін. Див. (ЭССЯ 7, 16; SP 8, 74–75).

Деривати з консонантом *-j-* у суфіксальній морфемі:

***Golajъ**: рос. *Голаев* (ЖПТ), блр. *Голай* (ЖПТ), болг. *Голай* (Займов 66), ст.-пол. *Golay*, 1489 р. (SSNO II, 156), пол. *Gołaj, Hołaj* (SN III, 423; IV, 143), чеськ. *Holaj* (ЧП).

***Golějъ**: ст.-укр. Василей *Голей*, 1669 р. (ПКХ 75), укр. *Голей* (СП 95), *Голій* (Богдан 88), рос. *Голеев* (ЖПТ), (похідне) *Голеева Старина* – ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer II, 397), блр. *Галеєўка* – назва поселення в Могильовській обл. (Рап. Маг. 48), хорв. *Golej* (Leksik 194), слвн. *Golej* (ZSSP 166), ст.-пол. *Goley*, 1440 р. (SSNO II, 152), пол. *Golej* (SN III, 416), (похідні) *Golejewo* (4), *Golejów* (2) – ойконіми (NMP III, 217–218) ~ рос. діал. *голэй* ‘бідняк’ (СВор.Г 2, 75).

***Golujъ**: рос. *Голуев* (м. Тула), ст.-пол. *Golug*, 1241 р. (SSNO II, 161), пол. *Hołuj* (SN IV, 148), чеськ. *Holuj* (ЧП).

Деривати з консонантом *-k-* / *-č-* у суфіксальній морфемі:

***Golakъ**, ***Gol'akъ** / ***Golačъ**, ***Gol'ačъ**: ст.-укр. Семенъ *Голякъ*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 7, 14), Jochim *Holakow*, 1651 р. (АЮЗР VI/1, 578), укр. *Голак* (ЖПТ), *Голяк* (СП 97), (похідне) *Голяки* – ойконім на Черкащині, ст.-рос. Якимко *Голяков*, 1691 р. (Парфенова 120), рос. *Голяков* (ЖПТ), (похідні) *Голяков Колодец* – мікрогідронім у Нижегородській обл. (Климкова 1, 257), *Голачево* – ойконім у колишній Смоленській губ., *Голякова* – в колишній Пермській губ., *Голяково* (4) – в колишніх Владимирській, Костромській, Смоленській, Тверській губ. (Vasmer II, 396, 423), ст.-блр. Войтех Петрашевич *Голяк*, 1567 р. (Бірыла 1966: 207), блр. (похідне) *Галачова* – ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 95), болг. *Голачев*, *Голаков* (Илчев 136), макед. *Голаков* (Речник ПКМ I, 267), хорв. *Golak, Goljak* (Leksik 193, 195), ст.-пол. *Golak*, 1667 р. (Bubak Słownik I, 203), пол. *Golacz, Golak, Holak, Hołacz* (SN III, 412; IV, 137, 142),

ст.-чеськ. *Golach*, 1223 р. (Pleskalová 131), *Golac*, 1226 р. (Gebauer I, 452), чеськ. *Holák* (ЧП), (похідне) *Holákov* — ойконім (Profous I, 663), луж. *Golak*, *Holak* (Wenzel II/1, 115, 148) ~ укр. діал. *голяк* 'голодраниць' (СБук.Г 273), рос. діал. *голяк* 'обірванець, бідняк' (ОСВГ 3, 68), блр. діал. *голяк* 'т. с.' (ТС 1, 216), серб. *голаћ* 'найманець (у війську)' (Лавровский 71), діал. *гòлаћ* 'бідняк' (Петровић, Капустина 69), словц. діал. *holiak* 'голий або напівголий чоловік' (SSN I, 597) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 198; SP 8, 28–29).

***Golikъ** / ***Goličъ**: ст.-укр. ива(н) *Голикъ*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 6, 249), укр. *Голикъ*, 1704 р. (ПОП 76), *Голик* (Богдан 89), *Голич* (ТД Тур. 25), (похідні) *Голики* — ойконім на Хмельниччині, *Голикове* — у Кіровоградській і Луганській обл., *Голичівка* — на Ровенщині, ст.-рос. Жихарь *Голиков*, 1540 р. (Веселовский 81), Мартинко *Голикъ*, 1696 р. (Тупиков 109), (похідне) *Голиково*, 1539/40 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 29), рос. *Голиков* (ЖПТ), (похідні) *Голиков Колодец* — мікрогідронім у Нижегородській обл. (Климкова 1, 254), *Голики* (3), *Голиков*, *Голиково* (6), *Голиковы*, *Голиковской* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 399–400), блр. *Голік* (Бірыла 113), *Галічы* — назва поселення в Могильовській обл. (Рап. Маг. 48), болг. *Голиков* (Илчев 137), макед. *Голичков* (Речник ПКМ I, 268), серб. *Gólić* (Nosić 195), хорв. *Golić*, *Golik* (Leksik 194), словн. *Golič* (ZSSP 167), ст.-пол. *Golik*, 1400 р., *Golicz*, 1309 р. (SSNO II, 153, 154), пол. *Golicz*, *Golik*, *Holicz*, *Holik* (SN III, 418; IV, 139), ст.-чеськ. *Holik Křištofův syn*, 1389 р. (Moldanová 66), чеськ. *Holič*, *Holík* (ЧП), луж. *Golik*, *Holik* (Wenzel II/1, 116, 149), а також слов'ян. *Голикъ*, запозичене чувашами (Магницкий 36).

Стосовно мотивації пор., наприклад, укр. діал. *голік* 'голодраниць' (ЕСУМ I, 548), 'нерозвинений качан кукурудзи' (Мик.), *голич* 'перукар' (Вархол, Івченко 163), рос. діал. *голік* 'підлиза' (НОС 2, 24), болг. *голич* 'обідраниць, розбійник' (БЕР I, 261), макед. *голич* 'обідраниць, жебрак' (Гавриш 99), серб. *голић* 'голий' (Лавровский 71), словн. *golič* 'неоперене пташеня; недоросток' (SSKJ I, 715), словц. діал. *holič* 'перукар' (SSN I, 597) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 206; SP 8, 40).

***Golica**: ст.-рос. Івашко *Голица*, 1605 р. (Тупиков 109), Степанко *Голицын*, 1642 р. (Парфенова 115), (похідне) *Голицыно*, 1551–54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 154), рос. *Голицын* (ЖПТ), *Голицы*, *Голицыно*, *Голицыны*, *Голицына*, *Голицын Клин*, *Голицыно* (16 фіксацій), *Голицыно Верхнее*, *Голицыны Горки* —

відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 400–401), блр. (похідне) *Галицы* — ойконім у Брестській обл. (Рап. Бр. 37), болг. *Голица* (Илчев 137), пол. *Golica, Holica* (SN III, 417; IV, 139), чеськ. *Holica* (ЧП), луж. *Golica, Holica* (Wenzel II/1, 116, 149), а також слов'ян. *Голицынъ*, запозичене чувашами (Магницкий 36) ~ укр. діал. *голіца* ‘бідна, убога жінка’ (ГГ 47), рос. діал. *голіца* ‘бідна жінка’ (СРНГ 6, 294), *голіца* ‘рукавиця’ (СВор.Г 2, 76), серб. діал. *голіца* ‘овеча шкіра без вовни’ (Златковић 1, 119) та ін. Див. (ЕССЯ 6, 205–206; SP 8, 39–40).

***Го́льсь**: ст.-укр. Ва(с)ко *Гулец*, 1673 р. (ЛРК 164) < **Голец*, *Голче*, 1466 р. — ойконім (ССУМ I, 249), похідний від антропонімома **Гольць*, укр. *Голец*, 1858 р. (Топчій 33), *Голецъ* (Панцьо 101), (похідне) *Гольці* — мікротопонім на Чернігівщині (Черепанова Микротоп. 76), ст.-рос. Сенка *Голецъ*, 1495 р. (Тупиков 109), Васка Сапожникъ *Голецъ*, 1615 р. (ГХ 17), (похідні) *Голицово*, 1496 р. — назва поселення в Рязанському краї (ПРПР 13), *Голицово*, 1551–54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 160), рос. *Голецъ*, XVIII ст. (МАК XII, 67), *Голец* (ЖПТ), (похідні) *Гольцов Колодец* — мікрогідронім у Нижегородській обл. (Климкова 1, 257), *Голицево*, *Голицева Степана*, *Голицев Погост*, *Голицова* (3), *Голицово* (10 фіксацій), *Голицовская* (3) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 421–422), ст.-блр. (похідне) *Гольча*, XVI ст. — мікротопонім у колишньому Пінському пов. (ПКПК 297), блр. (похідні) *Гольч* — ойконім у Гомельській обл. (Рап. Гом. 53), *Гальцы* — в Брестській обл. (Рап. Бр. 38), мотивовані антропонімом **Голец*, хорв. *Golec* (Leksik 194), слвн. *Golec* (ZSSP 166), ст.-пол. Michaelis *Goliecz*, 1579 р. (Bubak Słownik I, 203), *Holec*, 1664 р. (Bubak I, 136), пол. *Golec, Holec* (SN III, 415; IV, 138), (похідні) *Golców, Golcówka* — ойконіми (NMP III, 215), ст.-чеськ. *Holec*, 1046 р. (Петріца 34), чеськ. *Holec* (ЧП) ~ укр. діал. *голе́ць* ‘вільна від водоростей поверхня водойми’ (Мик.), ст.-блр. *голецъ* ‘різка’ (ГСБМ 7, 32), блр. діал. *гале́ц* ‘бідняк’ (Яўсеєў 35) та ін. Див. (ЕССЯ 7, 17–18; SP 8, 76).

***Golima**, ***Golimъ**: укр. *Голим* (Горпинич, Тимченко 60), *Голима* (Пура СПР I, 37), ст.-рос. *Голимов*, 1623 р. (Полякова 61) ~ рос. діал. *голимый* ‘суцільний, без домішок’, ‘схожий на кого-небудь’ (СРНГ 6, 294) < псл. **goliti* (ЕССЯ 6, 207).

Деривати з консонантом *-n-* у суфіксальній морфемі:

***Golanъ**, ***Gol'анъ**, ***Golanъ**: укр. *Голян* (Редько 1, 227), ст.-рос. (похідне) *Голяново*, 1580 р. — ойконім у колишньому Тверському

пов. (ПМТ 379), рос. *Голанов* (ЖПТ), (похідні) *Голаново* — назви поселень у колишніх Псковській і Смоленській губ. (Vasmer II, 395, 396), блр. (похідне) *Галяны* — ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 65), болг. *Голан* (Займов 66), ст.-пол. *Golan*, 1421 р. (SSNO II, 149), пол. *Golan*, *Gołan*, *Gołani*, *Holan*, *Hołani* (SN III, 412, 423; IV, 137, 143), ст.-чеськ. *Holan*, 1390 р. (Gebauer I, 452), чеськ. *Holán*, *Holáň*, *Hořan* (ЧП).

Стосовно мотивації пор., наприклад, рос. діал. *голán* ‘бідняк’ (СРНГ 6, 282), блр. діал. *голán* ‘т. с.’ (ТС 1, 210), серб. діал. *гоѡán* ‘бідняк’ (Динић 107), словц. діал. *holáň* ‘голий чи напівголий чоловік’ (SSN I, 595) та ін. Див. (ЕССЯ 6, 198; SP 8, 29).

***Goleno**, ***Golenъ**: укр. *Голень* (Панцьо 101), ст.-рос. Юрій *Голенев*, 1611 р. (Веселовский 81), Данила Микитин снъ *Голенев*, 1636 р. (ПЮН ОК 154), (похідні) *Голеново*, 1551–54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 160), *Голенево*, 1630 р. — назва пустища в колишньому Московському пов. (ЗБК 162), рос. *Голенев*, *Голенов* (ЖПТ), блр. *Галяні* (2) — ойконіми в Могильовській обл. (Рап. Маг. 49), *Галяны* — в Брестській обл. (Рап. Бр. 38), ст.-слвн. *Golen*, 1167 р. (Kronsteiner 207), ст.-пол. *Golen*, 1166 р. (SSNO II, 152), пол. *Golen*, *Goleń* (SN III, 416) ~ **golень* (ЕССЯ 6, 201–202).

***Golina**, ***Golinъ**: ст.-укр. Тымько *Голина*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 6, 249), рос. *Голин* (ЖПТ), хорв. *Golin* (Leksik 194), ст.-пол. Stephanus dictus *Golina*, 1386 р. (SSNO II, 152), пол. *Golin*, *Golina*, *Holin* (SN III, 417; IV, 139), чеськ. *Holín*, *Holina* (ЧП), луж. *Holin* (Wenzel II/1, 149) ~ укр. діал. *голинá* ‘вільна від водоростей частина поверхні’ (Глуховцева 54) та ін. Див. (ЕССЯ 6, 206–207; SP 8, 40).

***Golunъ**: блр. *Галун* (Бірыла 99), рос. (похідне) *Голунова* — ойконім у колишній Пермській губ. (Vasmer II, 418), болг. *Голун* (Займов 66), пол. *Gołun* (SN IV, 148) ~ укр. діал. *голун* ‘голяк’ (ЕСУМ I, 548).

***Golynъ**: укр. *Голыня* (КПУ Од. 10, 480), ст.-рос. *Голыня*, 1635 р. (АМГ III, 7), рос. *Голыня* (КП Алтай 2, 91), ст.-блр. Михаил *Голыня*, XVII ст. (Инв. Сморгонь 62), блр. *Голыня* (ЖПТ), пол. *Gołynieś*, *Hołyni* (SN III, 430; IV, 148) ~ укр. діал. *галинь* ‘місце, де вітер здув сніг’ (СБІ 161), *голінья* ‘незасіяне, незасаджене поле’ (Шило 94) та ін. Див. (ЕССЯ 7, 16 — **golyni*; SP 8, 74 — **golyni*).

***Gole**, -**ęt-**: укр. *Голя* (СП 97), хорв. *Golja* (Leksik 195) ~ укр. діал. *голя* ‘толе пташеня’ (ЕСУМ I, 548) та ін. Див. (ЕССЯ 6, 204; SP 8, 34).

***Goleŭta:** укр. *Голятин* — відантропонімний ойконім у Закарпатській обл., відомий як *Holyatyn*, 1599 р. (Дэжэ 253), ст.-рос. Василий Максимов *Голята*, 1556 р. (АСС 188), Яковъ Федоровъ сынъ *Голятинъ*, 1678 р. (АЮБ II, 786), (похідне) *Голятино*, 1695 р. — назва пустища в колишньому Мещовському пов. (Трейтер 34), рос. *Голята* (ЖПТ), (похідні) *Голятино* — в колишній Ярославській губ., *Голяты* — в колишній Смоленській губ. (Vasmer II, 424), хорв. *Goletić* (Leksik 194), ст.-пол. In prezencia Petri *Golathe*, 1444 р. (SSNO II, 153), (похідні) *Golecin*, *Golecino* (6) — ойконіми (NMP III, 220), ст.-чеськ. *Golata*, XIII ст. (Pleskalová 132), (похідне) *Holetici* [1290 р. — *Holaticz* (Gebauer I, 453)] — ойконім, ст.-слвц. (похідне) *Goleŭta* (1237–1240 pp. — *Galantha*) — родова назва поселення (цит. за: Krajčovič 23).

***Golota, *Golotъ, *Golotъ:** ст.-укр. Прокопій *Голота*, 1678 р. (Тупиков 110), укр. *Голота* (Редько 1, 225), рос. *Голотин*, *Голотов* (ЖПТ), блр. *Галота* (Бірыла 99), ст.-пол. Sebastian *Gołota*, 1601 р. (Mytnik 101), пол. *Gołoc*, *Gołot*, *Gołota*, *Hołot*, *Hołota* (SN III, 423, 427; IV, 145), чеськ. *Holota* (ЧП) ~ ст.-укр. *голота* ‘бідняк; неосіла людина; нагота, голизна’ (СУМ XVI–XVII ст. 7, 7–9), ст.-блр. *го-лота* ‘біднота’ (ГСБМ 7, 48), блр. діал. *голо́та* ‘бідність’ (ТС 1, 214) та ін. Див. (ЭССЯ 6, 213–214; SP 8, 47).

***Golišče:** рос. *Голицев* (ЖПТ).

***Golizna:** пол. *Holizna* (SN IV, 140) ~ **golizna* (ЭССЯ 6, 207; SP 8, 40–41).

Деривати з коренем **Jar-*

***Jargъ(jъ):** укр. *Ярий* (Богдан 328), ст.-рос. Иванъ Микулинъ с. *Ярово*, 1514 р., Митя Ларивоновъ с. *Ярой*, 1541 р. (Тупиков 457, 856), Кирилко *Ярой*, 1682 р. (Полякова 275), хорв. *Jari* (Leksik 258), пол. *Jary* (SN IV, 305), чеськ. *Jary* (ЧП), луж. *Jar* (Wenzel II/1, 172).

Стосовно мотивації пор., наприклад, укр. діал. *ярий* ‘пристрасний’ (ЕСУМ 6, 551), рос. діал. *ярый* ‘меткий, швидкий у роботі’ (ОСВГ 12, 182) та інослов'янську лексику, зібрану під гаслом **jargъ(jъ)* в (ЭССЯ 8, 178–179).

Афіксальні деривати:

***Jare, -ete:** ст.-рос. *Яря* Сергей Иванович Бороздин, 1381–1461 pp. (Веселовский 382), рос. (похідне) *Ярята* — ойконім у

колишній Владимирській губ. (Vasmer X, 560) ~ **jare*, -*ęte* (ЭССЯ 8, 172).

***Jaruga**: ст.-укр. *Ihnat Jaruha*, XVI ст. (Жерела III, 227).

***Jaryga**: укр. *Ярига* (Редько 2, 1254), ст.-рос. *Ярыга* Пашков, 1566 р. (Веселовский 382), Бурець *Ярыгинъ*, 1694 р. (АЮ 120), рос. *Ярыгин* (ЖПТ), (похідні) *Ярыгина* (2), *Ярыгино* (19), *Ярыгины* – ойконіми на різних теренах (Vasmer X, 559, 560), блр. *Ярыга*, 1746 р. (Бірыла 1966: 281), *Ярыгово* – відантропонімний ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer X, 560), *Ярыгі* – у Могильовській обл. (Рап. Маг. 198), *Ярыгіна* – у Вітебській обл. (Рап. Віц. 432) ~ рос. діал. *яры́га* ‘п’яниця, пройдисвіт’ (ЯОС 10, 94).

***Jarějъ**: укр. *Ярії* (Богдан 328), ст.-рос. *Ярей*, 1482 р. (Тупиков 457).

***Jarujъ**: ст.-рос. *Яруй* Якушовъ, 1495 р. (Тупиков 458).

Деривати з консонантом -х- / -ж- у суфіксальній морфемі:

***Jaraxъ** / ***Jarašъ**: укр. *Ярах* – прізвище (с. Мукошин Любешівськ. р-ну Вол.; Анк.), *Яраш* (Богдан 328), слвн. *Jarah* (ZSSP 227), ст.-пол. *Jarasz*, 1398 р. (SSNO II, 438), пол. *Jarach*, *Jarasz* (SN IV, 290, 291), слвц. *Jaraš* (TZ Bratislava 143).

***Jarešъ**: хорв. *Jareš* (Leksik 258), пол. *Jaresz* (SN IV, 293), ст.-чеськ. *Iares*, 1278 р. (Pleskalová 133), чеськ. *Jareš* (ЧП).

***Jaroxa**, ***Jaroxъ** / ***Jaroša**, ***Jarošъ**: ст.-укр. *Ярошъ*, 1649 р. (ДІП I, 58), укр. *Ярох* (Богдан 328), *Яроха* (РУС 495), *Яроха* – прізвище (Чабаненко ПНН 2, 490), *Ярош* – сучасне прізвище (СП 412), *Яроша* (Редько 2, 1256), (похідні) *Ярохівка*, *Яроші* (3), *Ярошівка* (4) – ойконіми, ст.-рос. *Ярохъ*, XVI ст. (НПК VI, 75), рос. *Ярох*, *Яроха*, *Ярошев* (ЖПТ), блр. *Ярошкі* – ойконім відантропонімного походження на Вітебщині (Рап. Віц. 432), хорв. *Jaroš* (Leksik 258), слвн. *Jaroš* (ZSSP 227), ст.-пол. *Jarocho*, 1192 р., *Jarosz*, 1289 р., *Jarocho*, 1444 р. (SSNO II, 439), пол. *Jarosz*, *Jarosza* (SN IV, 302), ст.-чеськ. *Jaros*, 1174 р. (Pleskalová 133), чеськ. (похідні) *Jarošov* (2) – ойконіми (Profous II, 104), слвц. *Jaroš* (TZ Bratislava 143), луж. *Jarošk* (Wenzel II/1, 172) ~ укр. діал. *ярош* ‘жорстока, несамолюбива, немилосердна людина’ (ЕСУМ 6, 551)

***Jaruxa**, ***Jaruxъ** / ***Jaruša**, ***Jarušъ**: укр. *Ярух* (Богдан 328), *Яруш* (СП 412), ст.-рос. *Яруха*, XVI ст. (НПК VI, 434), рос. *Ярушев* (ЖПТ), (похідні) *Ярухина*, *Ярухино*, *Ярушево*, *Ярушина*, *Ярушино* – назви поселень у різних регіонах (Vasmer X, 558), болг. *Ярух* – власне ім’я

(Заимов 252), хорв. *Jarušek* (Leksik 258), ст.-пол. *Jarusch*, 1377 р. (SSNO II, 451), пол. *Jaruch*, *Jarucha*, *Jarusz* (SN IV, 304, 305), ст.-чеськ. *Jaruscho*, 1377 р. (Gebauer I, 602), чеськ. *Jarouš* (ЧП), луж. *Jaruš* (Wenzel II/1, 172), слов'ян. *Яруха*, *Ярухъ*, *Ярушъ*, запозичені чувашами (Магницький 100).

***Яруха**, ***Ярухъ** / ***Яруша**, ***Ярушь**: ст.-укр. Sydor *Jarissow*, XVI ст. (Жерела III, 293), укр. *Яриш* (Богдан 328), (похідні) *Яришів*, *Яришівка* (2) — ойконіми на Вінниччині, д.-руськ. Иванъ *Ярышевичъ*, 1217 р. (Тупиков 856), ст.-рос. *Ярыш*, 1569 р. (Веселовский 382), (похідні) *Ярышово*, XVI ст., *Ярышино*, XVI ст. — ойконіми в Новгородській землі (НПК III, 299; VI, 1043), рос. *Ярышевъ*, XVIII ст. (ПМД 161), *Ярышев* (ЖПТ), *Ярышево* (4) — ойконіми відантропонімного походження (Vasmer X, 560), блр. *Ярыш* (Бірыла 500), ст.-пол. *Jarissz*, 1391 р. (SSNO II, 451).

Деривати з консонантом *-k-* / *-č-* у суфіксальній морфемі:

***Јаракъ** / ***Јараѣъ**: хорв. *Jarak* (Leksik 258), пол. *Jaracz*, *Jarak* (SN IV, 290), луж. *Jarak* (Wenzel II/1, 172), слов'ян. *Јаракъ*, запозичене чувашами (Магницький 99).

***Јарикъ** / ***Јариѣъ**: укр. *Ярик* (Редько 2, 1254), *Ярик* — прізвисько (Чабаненко ПНН 2, 490), *Ярич* (Богдан 328), рос. *Яриков* (ЖПТ), *Яричи* — відантропонімний ойконім у колишній Пермській губ. (Vasmer X, 548), болг. *Јарич* (Заимов 252), хорв. *Jarjić* (Leksik 258), слвн. *Jarič* (ZSSP 227), пол. *Jarzyk* (SN IV, 308), ст.-чеськ. *Jarik*, 1254 р. (Gebauer I, 601), луж. *Jarik* (Wenzel II/1, 172), слов'ян. *Јарикъ*, запозичене чувашами (Магницький 100).

***Јарукъ** / ***Јаруѣъ**: укр. *Ярук* (Новикова 988), рос. *Яруков* (ЖПТ), (похідне) *Яручево* — ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer X, 558), слов'ян. *Јарукъ*, запозичене чувашами (Магницький 100).

***Јагька**, ***Јагько**, ***Јагькъ**: укр. *Ярко* (Богдан 328), ст.-рос. Андрей *Ярковъ*, XV ст. (НПК II, 869), *Ярко* Булатов, 1579 р. (Полякова 275), (похідне) *Ярково*, XV ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК II, 59), рос. *Ярков* (Новикова 289), *Яркино* (5), *Ярков*, *Яркова* (2), *Ярково* (4), *Ярковы* — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer X, 549), блр. (похідне) *Яркова* — назва поселення в Мінській обл. (Рап. Мін. 298), болг. *Јрко*, XVI ст. — власне ім'я (Заимов 252), *Ярко* — прізвище (Илчев 571), хорв. *Jark* (Leksik 258), ст.-пол. *Iarek*, 1204 р., Adam *Jarca*, 1411 р. (SSNO II, 438), пол. *Jarek*, *Jarka*, *Jarko* (SN IV, 292, 294, 295), ст.-чеськ. *Iarek*, XII ст. (Pleskalová

133), *Jarec*, 1261 р., *Jarca*, 1338 р. (Gebauer I, 601), чеськ. *Jarek*, *Jarka*, *Jarko* (ЧП), словц. *Jarek* (TZ Bratislava 143), луж. *Jar(e)k*, *Jark* (Wenzel II/1, 172) ~ укр. діал. *Ярка* 'лиха жінка' (ЕСУМ 6, 551).

***Јарѣкъ(ѣ)**: укр. *Яркий* (Горпинич, Корнієнко 268), хорв. *Jarki* (Leksik 258), пол. *Jarki* (SN IV, 294) ~ **jarĕkъ(ъ)* (ЭССЯ 8, 180).

***Јарукъ** / ***Јаруѣ**: ст.-укр. Іванъ *Ярычъ*, 1683 р. (Тупиков 458), (похідне) *Ярычев Новый* — ойконім на Галичині (Vasmer X, 560), рос. *Ярычев* (ЖПТ), *Ярыково* — ойконім відантропонімного походження в колишній Костромській губ. (Vasmer X, 560).

***Јаріца**: рос. *Ярица* (ЖПТ) ~ ст.-укр. *ирица* *'яра пшениця', 1590 р. (Курбский II, 128).

***Јарьсь**: укр. *Ярець* (СП 411), ст.-рос. Гридя *Ярцевъ*, 1410 р. (Тупиков 856), *Ярець*, XVI ст. (НПК VI, 7), (похідне) *Ярцова*, 1670 р. — назва пустища (ПРЯ 121), рос. *Ярцев* (ЖПТ), (похідні) *Ярцево* (23 фіксації), *Ярцова*, *Ярцово* (7) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer X, 558, 559), блр. *Ярэц* (Бірыла 500), *Ярцаўка* — відантропонімний ойконім у Могильовській обл. (Рап. Маг. 198), болг. *Ярцев* (Илчев 571), серб. *Јарац* (Грковић 103), хорв. *Jarac*, *Jarec*, *Jarc* (Leksik 258), (похідне) *Jarĕ polje* — ойконім (Im. m. 209), словн. *Jarec* (ZSSP 228), (похідне) *Jarĕ brdo* — ойконім (Im. m. 209), ст.-пол. Andreas *Jarzecz*, 1471 р. (SSNO II, 451), чеськ. *Jarec* (ЧП), словц. *Jarec* (TZ Bratislava 143).

***Јаридло**: укр. *Ярило* (Богдан 328), ст.-рос. Івашко *Ярило*, 1605 р. (Тупиков 856), (похідне) *Ярилово*, XVI ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК IV, 416), рос. *Ярилов* (ЖПТ), (похідні) *Ярилово* (6 фіксацій) — назви населених пунктів у різних регіонах (Vasmer X, 548), блр. *Ярылаўка* — відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 266).

***Јаріма**, ***Јаримъ**: укр. *Яримович* (Богдан 329), ст.-рос. (похідне) *Ярымово*, 1658 р. — ойконім у колишній Нижегородській губ., кваліфікований як тюркізм (Морохин 210), рос. *Ярым*, *Ярымов* (ЖПТ), (?) ст.-блр. *Яримъ*, 1486 р. (LM № 4, 35), пол. *Jarzum*, *Jarzuma* (SN IV, 305) ~ **jariti* (se) (ЭССЯ 8, 171–175).

***Јарома**, ***Јаромъ**: укр. *Яром* (КПУ Київ. 8, 20), (похідне) *Яромель* — ойконім у Волинській обл. < *Яром-ъ* (із секундарним -е-), рос. *Ярома* (САЛ 693), *Яромичев* (КПУ Киров. 1, 397), блр. *Ярома* (м. Полоцьк), болг. *Яром* — особове ім'я (Заимов 252), (похідне) *Яром* (*Iromi*, 1431 р.) — назва зниклого поселення < **Яром-ъ* (Заи-

мов БГИ 178), пол. *Jarota, Jarotek* (SN IV, 300), (похідне) *Garemyн*, 1250 р. — топонім (Jeżowa Rugia 28), чеськ. (вторинне) *Jaromíř* (ЧП), полаб. (похідне) *Jermin*, 1277 р. — ойконім, із **Jaromin* (Trautmann 174), *Jaromí* — топонім у землі історичних ободритів і велетів-лютичів (Skalová 37).

Деривати з консонантом *-n-* у суфіксальній морфемі:

***Jarapъ, *Jarapъ:** рос. *Яранов* (ЖПТ), (похідні) *Яранев* — ойконім у колишній Пермській губ., *Яранова* (2) — в колишніх Пермській і В'ятській губ. (Vasmer X, 544), болг. *Яран*, XV ст. (Заимов 252), пол. *Jaraneк, Jarań* (SN IV, 290, 291), слов'ян. *Яранъ*, запозичене чувашами (Магницький 99).

***Jaropъ, *Jaropъ, *Jarop'а:** укр. *Яронь* (Редько 2, 1255), пол. *Jaron, Jaroń* (SN IV, 301), чеськ. *Jaroň* (ЧП), (похідні) *Jaronice, Jaronín* — ойконіми (Profous II, 104).

***Jarunъ, *Jarunъ, *Jarun'а:** д.-руськ. Давидъ *Яруновичъ*, 1136 р. (Тупиков 856), укр. *Ярун, Ярунь* (Редько 2, 1256), ст.-рос. Ерофей *Яруня*, 1550 р. (Веселовский 382), (похідне) *Яруново*, XV ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК I, 755), рос. *Яруново* (3), *Яруны* — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer X, 557), болг. *Ярун*, XVI ст. — власне ім'я (Заимов 252), ст.-чеськ. *Jarun*, 1389 р. (Gebauer I, 602) ~ укр. діал. *яру́н* 'запальна, гнівна людина' (ЕСУМ 6, 551), рос. діал. *яру́н* 'задирака' (СПГ 2, 573), 'бабій' (СРГК 6, 966), 'чванлива, пихата людина' (ЯОС 10, 94), блр. діал. *ярун* 'завзята людина' (Юрчанка НМ 317).

***Jarita, *Jaritъ:** укр. *Ярита* (КПУ Харк. 11, 250), (похідне) *Яритина Балка* — ойконім у Харківській обл., слов'ян. *Яритъ* (Магницький 100).

***Jarota:** ст.-пол. *Jarota*, 1241 р. (SSNO II, 450), пол. *Jarota* (SN IV, 303), чеськ. (похідне) *Jarotice* — ойконім (Profous II, 105), луж. *Jarotka* (Wenzel II/1, 172) ~ **jarota* (ЭССЯ 8, 177).

Праантропоніми-композиції:

***Jaroboъ.** Відновлено в (ЭССЯ 8, 176).

***Jarobudъ / *Jarobъdъ.** Відновлено в (ЭССЯ 8, 176).

***Jarodivъ:** слов'ян. *Яродивъ*, запозичене чувашами, очевидно, від волзько-камських болгар (Магницький 100).

***Jarogněвъ.** Відновлено в (ЭССЯ 8, 176).

***Jarol'ubъ:** ст.-чеськ. *Jaroliub, Jarolub, Jarolib*, 1053 р. (Морошкин 213).

***Jaroměŕь** / ***Jaromirь**. Відновлено в (ЕССЯ 8, 176). Пор. ще укр. *Єрвомір* (Пура СПР V, 50). Див. ще (Топоров 36).

***Jaromilь**: ст.-рос. (похідне) *Яромилово*, 1519–1520 рр. — гелонім у колишньому Суздальському пов. (АФЗХ 146).

***Jaromyslь**: укр. *Яромис* < **Яромисл* (Чучка 646).

***Jaroněga**: слов'ян. (альпійськ.) *Iarenega*, XII ст. (Kronsteiner 297 — з реконструкцією *Jaroněga*).

***Jaropŕŕь**: укр. *Яропуд* (Глуховцева 2, 360), рос. *Еропудов* (НКП Зап. 1042).

***Jaropьlkь**: рос. (похідне) *Ерополч*, XVIII ст. — назва поселення у Волоколамському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 341). Див. ще (ЕССЯ 8, 176).

***Jaroslavь**: укр. *Ярослав* (СП 412), *Ярослав* — чоловіче ім'я, ст.-рос. Іван Никитич *Ярославов*, 1565 р. (Веселовский 382), рос. *Ярослав* — прізвище (ЖПТ), болг. *Ярослав*, XI ст. — власне ім'я (Займов 252), серб. *Јарослав* — власне ім'я (Грковић 103), словн. (похідне) *Jereslāves* — ойконім, який виводять від особового імені **Jaroslavь* (Torkar 115), слов'ян. *Яраславь*, *Ярыславь*, запозичені чувашами (Магницький 99, 100), *Jarozlaus*, 1242 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 55) та ін. Див. (ЕССЯ 8, 176–177).

***Jaroslovь**: болг. *Ярослов* — власне ім'я (Займов 252). Стосовно другого компонента пор. псл. **sluti*, **slovŕ*.

***Jarostryjь**: ст.-пол. *Jarosstry*, 1479 р. (SSNO II, 438).

Деривати з коренем **Kost-*

***Kosta**, ***Kostь**: укр. (?) *Коста* (Редько 1, 521), (?) *Кость* (Новикова 423), ст.-рос. *Кость* в антропонімоформулі Левон Кобылья *Кость*, 1639–1659 рр. (Раздорский 2000: 147), блр. (похідне) *Косці* — ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 124), пол. *Kość* (SN V, 210), словц. *Kost'* (TZ Trnava 113), луж. *Kost'* (Wenzel II/1, 213) ~ укр. діал. *кóста*, *кость* 'кістка' (Аркушин 2016: 243, 244), *костá* 'т. с.' (Шило 151), рос. діал. *кóста* 'кістяна частина рога' (СГРС 6, 84). Пор. ще деякі стійкі словосполучення: блр. діал. *мэтэр шкуры*, *кілогрám косты* 'про дуже худу людину' (Емельянович 305), болг. *кожа и кости* 'одні кістки та шкіра', в.-луж. *je kosć a koža* 'т. с.' (Трофимович 93) та ін. Див. (ЕССЯ 11, 167–173).

***Bezkostryjъ**: ст.-укр. Левко *Безкостій*, 1552 р. (АЮЗР VII/1, 697), Оско *Бѣзкостой*, 1660 р. (РСР 18), укр. *Безкостій*, 1718 р. (ПЧП 98), *Bezkostry*, 1757 р. (АЮЗР VI/2, 102), *Безкостій* (КПУ Жит. 1, 371), рос. *Безкостов* (Чернопятов Некрополь 33), пол. *Bezkostry* (SN I, 272) ~ **bezkostryjъ* (ЭССЯ 2, 29).

***Bezkostryňjъ**: укр. Левунь *Безкостного* унукъ, 1718 р. (ПЧП 98), *Безкостний* (КПУ Сум. 1, 52), блр. *Бескостный* (ЖПТ), пол. *Bezkostry* (SN I, 272) ~ **bezkostryňjъ* (ЭССЯ 2, 29).

***Sqkostryjъ**: укр. *Шукост* (ТД Турк. 86) < **Сукост*.

Суфіксальні деривати:

***Kostryga**, ***Kostrygъ**: ст.-рос. Ивашко *Костыга*, 1496 р. (ПКОП 21), Федька *Костыгин*, 1700 р. (Парфенова 219), рос. *Костыгин*, *Костыгов* (ЖПТ), (похідні) *Костыги*, *Костыгина Горка*, *Костыгово* (3) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer IV, 466), пол. *Kostryga* (SN V, 198) ~ ст.-рос. *костыгъ* 'різновид шила для плетіння постолів' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 7, 367), рос. діал. *косты́га* 'гральна кістка' (СРНГ 15, 84), 'зухвала особа' (ПОС 15, 337), 'лайливе слово', *косты́г* 'шило для плетіння постолів' (СГРС 6, 91).

***Kostaхъ** / ***Kostašъ**: укр. *Костах* (Новикова 421), пол. *Kostach*, *Kostas* (SN V, 191) ~ рос. діал. *кóсташь* 'кістка' (ПОС 15, 323).

***Kostajъ**, ***Kost'ajъ**: ст.-укр. Wawrzyniecz *Kostai*, XVI ст. (Жерела II, 195), ст.-рос. Василий Михайлович *Костяев*, 1556 р. (Веселовский 160).

***Kostějъ**: ст.-рос. Василий Андреевич *Костеев*, 1572 р. (Веселовский 159), рос. *Костеев* (ЖПТ), (похідні) *Костеева*, *Костеево* — назви поселень у колишніх Уфимській і Владимирській губ. (Vasmer IV, 457), *Касцяёва* — відантропонімний ойконім на Вітебщині (Рап. Віц. 192), пол. *Kościej* (SN V, 206). Пор. ще слов'ян. *Костей*, запозичене в чуваський язичницький антропонімікон (Магницкий 52).

***Kostujъ**: пол. *Kostuj* (SN V, 197).

***Kostakъ**, ***Kost'akъ** / ***Kostačъ**: укр. *Костяк* (Новикова 423), рос. *Костак* (РУС 208), *Костяков* (Новикова 423), слвн. *Kostjak* (ZSSP 291), пол. *Kostacz*, *Kostak* (SN V, 191, 192) ~ укр. діал. *костáк* орн. 'костолуз, Soccothroustes' (ЕСУМ 3, 450), рос. діал. *костáк* у виразі: *в костáку* (*играть*), *костя́к* 'гральна бабка' (СРНГ 15, 70, 88), слвн. *kostják* 'худа тварина' (Pleteršnik I, 440).

**kosťukъ*: укр. *костю́к* 'скам'янілість, скостенілість', 'неподатлива людина' (Пискунов 114).

***Kostьka**, ***Kostьkь**: ст.-рос. Іванъ *Костковъ*, XIV ст., Семень *Косткинъ*, 1582 р. (Тупиков 593), ст.-чеськ. *Kostka*, 1234 р. (Pleskalová 133), рос. *Косткин* (ЖПТ), ст.-пол. *Costek*, 1438 р., Adam dicto *Kostka*, 1381 р. (SSNO III, 97, 98), пол. *Kostka* (SN V, 194), ст.-слвц. Mathieg *Kostka*, 1489 р., Joannes *Kostka*, 1617 р. (HSSJ II, 112), слвц. *Kostka* (TZ Trnava 113), луж. *Kostka* (Wenzel II/1, 213) ~ укр. діал. *кóсток* 'кістка' (ЕСУМ 3, 450), рос. діал. *косток* 'суглоб' (ПОС 15, 332), ст.-блр. *костка* 'кістка' (ГСБМ 16, 51) та ін. Див. (ЭССЯ 11, 166: **kostьka*).

***Kostьka**: ст.-рос. (похідне) *Костькино*, 1629/30 р. — ойконім у колишньому Ростовському пов. (ПКВЗ 250), блр. *Кастька* (Бірыла 191), (похідне) *Кастьки* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 129), пол. *Kostyka*, *Koszyka* (SN V, 198, 204).

***Kostica**: ст.-рос. *Костица*, 1492 р. (Веселовский 159), Михаль Петровъ с. *Костицына*, 1551 р. (Тупиков 593) ~ **kostica* (ЭССЯ 11, 155—156).

**Kostьсь*: ст.-рос. *костецъ* 'різновид рибальської снасті' (Сл. РЯ XI—XVII вв. 7, 368). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Kostalb**: рос. *Косталев* (Новикова 421), пол. *Kostal* (SN V, 192).

***Kostelь**, ***Kostelь**: укр. (вторинне) *Костелко* (Новикова 421), ст.-рос. Івашко *Костелевъ*, 1495 р. (Тупиков 593), Михаил *Костел*, 1498 р. (Веселовский 159), ст.-блр. Івашко Микифоровъ *Костель*, 1656 р. (Тупиков 201), рос. *Костелев* (ЖПТ), (похідні) *Костелево* (2) — ойконіми в колишніх Новгородській і Петербурзькій губ. (Vasmer IV, 458), хорв. *Kostelj* (Leksik 319), слвн. (вторинне) *Kostelc* (ZSSP 290), ст.-пол. *Cosczel*, 1442 р. (SSNO III, 104), чеськ. *Košťel* (ЧП) ~ рос. діал. *костель* 'одноногий' (ПОС 15, 324) та ін. Див. (ЭССЯ 11, 153: **kostelь*).

***Kostylь**: укр. *Костиль* (Панцьо 107), *Костиль* — прізвисько («ходить із милицями»; Чабаненко ПНН 1, 219), (похідні) *Кости́лівка* — ойконім у Закарпатській обл., *Кости́лева гора* — мікротопонім на Ровенщині (Сл. ММР 276), ст.-рос. Сергей *Костиль*, 1579 р. (Полякова 119), Любимко *Костылев*, 1668 р. (Парфенова 219), рос. *Костылев* (ЖПТ), (похідні) *Костылев*, *Костылева* (2), *Костылево* (8), *Костыли* (5) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer IV, 466—467), *Костылёво болото*, *Костылёвы луга* — мікротопоніми в Нижегородській обл. (Климкова 2, 85), блр. *Костылёў* (Бірыла 191), пол. *Kostyl*, *Kosztyl* (SN V, 198, 204), чеськ. *Kostýlek* (ЧП) ~ рос. діал. *костыль* 'каліка' та ін. Див. (ЭССЯ 11, 167: **kostylь*).

***Kostidlo**: рос. *Костилов* (РУС 209), *Костилово* — відантропонімний ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer IV, 460).

***Kostylivъ(jь)**: рос. (похідне) *Костливецево* — назва поселення в колишній Самарській губ. (Vasmer IV, 463), хорв. *Kostlivi* (Leksik 320), слвн. *Kostlivi* (ZSSP 291) ~ **kostylivъ(jь)* (ЕССЯ 11, 174—175).

***Kostoma**: рос. *Костома*, *Костомин* (ЖПТ).

***Kostanъ**: рос. *Коштанов* (ЖПТ), *Коштанова* — відантропонімний ойконім у колишній Пермській губ. (Vasmer IV, 502), ст.-пол. *Kostan*, 1430 р. (SSNO III, 97), пол. *Kostan* (SN V, 192).

***Kostěň(jь)**: укр. *Костяний* (Новикова 423), рос. *Костяной* (Новикова 423), слвн. *Kosten* (ZSSP 291), ст.-пол. *Coscian*, 1418 р. (SSNO III, 104), пол. *Kościen* (SN V, 206), слвц. *Kos'an* (TZ Bratislava 174) ~ **kostěň(jь)* (ЕССЯ 11, 155).

***Kostunъ**: пол. *Kostun* (SN V, 197).

***Kostynъ**: укр. *Костыня* (ЖПТ), рос. *Костынев* (ЖПТ), пол. *Kostuń* (SN V, 198) ~ рос. діал. *кóстынь* 'перехрестя доріг' (ПОС 15, 339).

***Kostara**, ***Kostarъ**: укр. *Костар* (Новикова 421), ст.-рос. Томилко Данилов сын *Костарев*, 1647 р. (Полякова 119), рос. *Костарев*, *Костарин* (ЖПТ), (похідні) *Костарев* (2), *Костарева* (2), *Костарево* (2), *Костарово* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer IV, 457), *Кастары* — відантропонімний ойконім у Брестській обл. (Рап. Бр. 65), пол. *Kostarz* (SN V, 192) ~ укр. укр. діал. *кістяр* 'збирач кісток' (ЕСУМ 3, 450), ст.-блр. *костарь* 'гравець у кості' (ГСБМ 16, 48) та ін. Див. (ЕССЯ 11, 152—153: **kostarъ*).

***Kostorъ**, ***Kostorъ**: укр. (похідне) *Косторівщина* — мікротопонім на Волині (Сл. ММ 1, 369), рос. *Косторев* (Новикова 423), *Косторово* — відантропонімний ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer IV, 464), пол. *Kostor*, *Kostorz*, *Kosztorz* (SN V, 195, 204), чеськ. (вторинне) *Kostorek* (ЧП).

***Kostura**, ***Kosturъ**: ст.-укр. Нестеръ *Коштура*, 1649 р. (Реєстр 454), укр. *Костур* (Редько 1, 523), *Костура* (Панцьо 107), *Коштур* (Богдан 136), рос. *Костур*, *Костура*, *Коштур* (ЖПТ), болг. *Костуров* (Илчев 272), хорв. *Kostur*, *Kostura* (Leksik 320), ст.-пол. *Nicolai Kosthur*, 1470—1480 рр. (SSNO III, 100), пол. *Kostur*, *Kostura*, *Kosztura* (SN V, 198, 204), чеськ. *Kostur*, *Kostura*, *Koštůr* (ЧП), слвц. *Kostúr*, *Kostura*, *Koštúr* (TZ Bratislava 174, 176) ~ ст.-укр. *костурь* 'ціпок із кістяним набалдашником' (Тимченко 1, 380), укр. діал. *коштур*

‘ручка, за допомогою якої крутять жорна’ (Аркушин 2016: 247), *кош-ту́р* ‘палиця із загнутим верхнім кінцем; *костур*’ (Негрич 99), *куш-ту́р* ‘груба палиця; загнута палиця; милиця’ (ГТ 103), *косту́ра* ‘кухонний ніж’ (Сірка, Баушенко 47), *куштур* ‘костур’ (Гавука 161), ст.-блр. *костурь* ‘кий, палиця з набалдашником із кістки, дерева, металу’ (ГСБМ 16, 52), словц. діал. *koštúr* ‘непосида’ (SSN I, 840) та ін. Див. (ЕССЯ 11, 165).

***Kostyra, *Kostyrъ**: ст.-укр. Савька *Костыра*, 1649 р. (Реєстр 122), Васил *Костира*, 1686 р. (ДСБ 26), укр. *Костира*, 1734 р. (ДІП VI, 323), *Костира* (Новикова 422), (похідні) *Костирів* — ойконім на Чернігівщині, *Костиріне* (АР Крим), рос. *Костырев, Коштырев* (ЖПТ), *Костырев* — ойконім відантропонімного походження в колишній Петербурзькій губ. (Vasmer IV, 467), блр. *Костыр* (Бірыла 215), ст.-пол. *Costyra*, 1399/1400 рр. (SSNO III, 100), пол. *Kostyr, Kostyra, Kosztyra* (SN V, 198, 204) ~ ст.-укр. *костырь* ‘гравець у кості’ (Тимченко 1, 380), укр. діал. *кості́р* ‘т. с.’ (ЕСУМ 3, 450), ст.-блр. *костырь* ‘кий, палиця з набалдашником із кістки, дерева, металу’ (ГСБМ 16, 52) та ін. Див. (ЕССЯ 11, 167).

***Kostatъ (jъ)**: хорв. (вторинне) *Kostatić* (Leksik 319) ~ **kostatъ* (ЕССЯ 11, 153).

**kostitъjъ*: словц. діал. *kostitý*: *kostiti' chlap* ‘кістлявий, з грубими кістками’ (SSN I, 838).

***Kostistъjъ**: пол. *Kościsty* (SN V, 209) ~ **kostistъjъ* (ЕССЯ 11, 156).

***Kostišče**: пол. *Kościsko* (SN V, 208) ~ **kostišče* (ЕССЯ 11, 156).

***Kostava**: пол. *Kostawa* (SN V, 192).

***Кошъ (jъ)**: укр. *Кош* (Горпинич, Корнієнко 117), *Кошій* (СП 182), *Кошій* (Глуховцева 1, 429), *Кошей, Кошій* — прізвиська («дуже худий, виснажений»; Чабаненко ПНН 1, 222), ст.-рос. Иван *Коше-ев*, XV ст. (Веселовский 160), *Кошеи* Огафидов, 1540 р. (Тороп. книга 292), Васька Власов сын *Кошій*, 1647 р. (Полякова 121), (похідне) *Кошеево*, 1551—54 рр. — назва поселення в колишньому Тверському пов. (ПМТ 261), рос. *Кошей* (ЖПТ), (похідні) *Кошеево* (20) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer IV, 503), *Кошевы пруды* — мікротопонім у Нижегородській обл. (Климова 2, 94), блр. *Кóшчава* — відантропонімний ойконім на Вітебщині (Рап. Віц. 203), болг. *Кошев* (Илчев 274), словц. *Košč* (TZ Trnava 113) ~ укр. *кошій* ‘(худий, як) скелет’ (ЕСУМ 3, 450) та ін. Див. (ЕССЯ 11, 187).

***Кошчакъ**: ст.-укр. (похідне) *Kosczakowskie*, XVI ст. — назва дворища в колишньому Любачівському старостві (Жерела III, 258), ст.-

рос. *Кошак*, 1588 р. (ВХК 80–90 гг.: I, 41), рос. *Кошаково* – відантропонімний ойконім у колишній Казанській губ. (Vasmer IV, 503), слвн. *Koščak* (ZSSP 291), слвц. *Koščák* (TZ Trnava 113).

***Кошськь**: рос. *Кошкова* ж. (ЖПТ).

***Кошсьсь**: ст.-рос. (похідне) *Кошци*, XV ст. – назва пустища в історичній Новгородській землі (НПК V, 164), слвн. *Koščes* (ZSSP 291).

***Кошсїца**: блр. *Кошчыцы* – відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 124).

***Кошсїць**: ст.-укр. *Iwaniecz Koszczicz*, XVI ст. (Жерела III, 172).

***Кошсїнь**: ст.-укр. Яцко *Кошинъ*, 1552 р. (АЮЗР VII/1, 605), рос. *Кошин* (ЖПТ).

***Кошсїнь**: рос. (похідне) *Кошуново* – назва поселення в колишній Костромській губ. (Vasmer IV, 503) ~ ст.-укр. *кошунъ* ‘блюзнір; штукар, блазень’ (СУМ XV–XVI ст. 15, 72) та ін. Див. (ЕССЯ 11, 187: **koščunъ*).

***Кошцать(ь)**: укр. *Кошцатий* (Н КП Дон. 2, 489).

***Кошцавь(ь)**: укр. *Коцава* (Зайцева, Ковальчук 82) ~ укр. діал. *коца́ви* ‘худий’ (Аркушин 2016: 248) та ін. Див. (ЕССЯ 11, 186).

Праантропоніми-композиції:

***Kostiměъ**: рос. *Костимерово* – відантропонімний ойконім у колишній Рязанській губ. (Vasmer IV, 460).

***Kostobylda**: укр. *Коштубайда* (КПУ Терн. 2, 130).

***Kostogatjъ(ь)**: рос. *Костогащев* (ЖПТ).

***Kostoglazъ(ь)**: рос. *Костоглазов* (ЖПТ).

***Kostogledъ**: укр. *Костогляд* (КПУ Зап. 11/1, 417).

***Kostoglodъ**: ст.-укр. Климъ *Костоглод*, 1649 р. (Реєстр 403), укр. *Костоглодъ*, 1753 р. (Ділова НРМ 327), *Костоглод* – сучасне прізвище (РУС 209), (похідне) *Костоглодов* – назва поселення в колишній Харківській губ. (Vasmer IV, 463), рос. *Костоглодов* (РУС 209), *Костоглодовская* – відантропонімний ойконім у колишній Олонецькій губ. (Vasmer IV, 463), пол. *Kostogłód* (SN V, 198) ~ рос. діал. *костогло́д* ‘жадібна людина’ (СРНГ 15, 76).

***Kostogľъъ**: укр. *Костоглот* (Н КП Зап. 1046), рос. *Костоглотов* (ЖПТ).

**kostogolvъ(ь)*: ст.-рос. *костоголовъ* ‘назва риби’, 1499 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 7, 369).

***Kostogorъ**: ст.-рос. Григорей Левонтъев сын Федосеева *Костогор*, 1640 р. (Образцов 118), Митка *Костогоровъ*, 1700 р. (Тюмень 42).

***Kostogryzъ**: ст.-укр. Пилипъ *Костогри(з)*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 15, 52), укр. *Костогризъ*, 1723 р. (Швидько 111), *Костогриз* – сучасне прізвище (Новикова 422), (похідні) *Костогризове* (2 фіксації) – ойконіми на Херсонщині, рос. *Костогрызов* (ЖПТ), пол. *Kostogryz* (SN V, 198), чеськ. *Kostohryz* (ЧП) ~ **kostogryzъ* (ЭССЯ 11, 422).

**kostojědzъ*: укр. діал. *костоїд* ‘карієс’ (Вікторіна 183) та ін. Див. (ЭССЯ 11, 157).

**kostolapъ(jъ)*: рос. діал. *костолѧп* ‘кульгавий’ (ССГ 5, 89). У сфері антропонімії рефлексів невідомі.

***Kostolatъ(jъ)**: укр. *Костолатий* (Глуховцева 1, 356).

***Kostolomъ**: укр. *Костолом* – прізвище («ходить із милицями»; Чабаненко ПНН 1, 219), ст.-рос. Ферапонт *Костолом*, 1636 р. (Веселовский 159), Алешка Никитин *Костоломов*, 1678 р. (ТКМГ III, 249), рос. *Костоломов* (ЖПТ), (похідне) *Костоломово* – ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer IV, 464), блр. *Костоломов* (ЖПТ), *Касталомы* – відантропонімний ойконім на Вітебщині (Рап. Віц. 192) ~ ст.-рос. *костоломъ* ‘хвороба кісток’, 1414 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 7, 369), рос. діал. *костолѧм* ‘каліка, жебрак’ (СРНГ 15, 77), ‘зла, жорстока людина’ (ОСВГ 12, 214) та ін. Див. (ЭССЯ 11, 157–158).

***Kostolyda**: рос. *Костолыдин* (САМ 114) – форма з інфіксацією.

***Kostolyga**: ст.-рос. Федор *Костолыгин*, 1549 р. (АСЗ I, 51), (похідне) *Костолыгино*, 1557 р. – ойконім у колишньому Дмитровському пов. (Каштанов 34) ~ рос. діал. *костолы́га* ‘велика кістка’ (СВГ 3, 111), ‘каліка’ (СРНГ 15, 78).

***Kostomazъ**: укр. *Костомаз* (КПУ Зап. 11/1, 417).

***Kostometъ**: рос. *Костометов* (КП Твер.) ~ рос. діал. *костомѧт* ‘людина, яка гадає на кістках’ (СРНГ 15, 78).

***Kostomoltъ**: ст.-укр. Данько *Костомолотєнько*, 1649 р. (Реєстр 117), укр. *Костомолот* (Редько 1, 523), ст.-чеськ. *Ditricus Špaček de Kostomlat*, 1351 р. (Петріца 125), чеськ. *Kostomlaty* – відантропонімний ойконім (Profous II, 326). Другий компонент композита мотивований дієсловом **moltiti*.

***Kostomorgъ**: рос. *Костоморов* (ЖПТ).

***Kostonosъ(jъ)**: рос. *Костоносово Большое* – відантропонімний ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer IV, 464), ст.-пол. *Petro Costonos*, 1328 р. (SSNO III, 98).

***Kostopъsъ**: ст.-укр. *Костоусов*, 1640 р. (Веселовский 159), ст.-рос. Никитка *Костоусов*, 1690 р. (Парфенова 219), (похідне) *Костоусово*, XVII ст. — назва починка в колишньому Вологодському пов. (Водарский 327), рос. *Костоусов* (ЖПТ), (похідні) *Костоусов*, *Костоусова* — назви поселень у колишній Пермській губ. (Vasmer IV, 464).

**kostopalъ(jъ)*: рос. діал. *костопáлый* ‘людина з покаліченими пальцями або особа, в якій немає кількох пальців’ (СРНГ 15, 78).

***Kostopravъ**: укр. *Костоправ* — прізвисько (СПУ 2, 90), (похідне) *Костоправівка* — назва хутора на Волині (Сл. ММ 1, 369), рос. *Костоправ* (ЖПТ) ~ **kostopravъ* (ЭССЯ 11, 158).

***Kostouxъ(jъ)**: ст.-рос. Сергушка *Костоуховъ*, 1696 р. (Тобольск 52).

***Kostoustъ(jъ)**: рос. *Костоустов* (ЖПТ).

***Kostovalъ**: чеськ. *Košťoval* (ЧП), словц. *Kostovalová* ж. (TZ Bratislava 175).

***Kostovarъ**: рос. *Костоваров* (Новикова 422).

**kostozobъ(jъ)*: рос. діал. *костозубый* ‘людина з великими зубами’ (СРНГ 15, 77).

***Lixokostъ(jъ)**: ст.-рос. Безсонкь *Лихокостовъ*, 1588/89 р. (Белоцерковский 30).

***Malokostъ**: рос. *Малокость* (ЖПТ).

***Mēlokostъ(jъ)**: укр. *Милокіст* (КПУ Полт. 3, 546), *Милокост* (КПУ Черк. 1, 171), *Милокостий* (Горпинич, Бабій 79), *Милокастий* (СПБ 187), *Милокостъ* (ТСКр. 127), рос. *Мелокостов* (КПУ Лут. 12, 384). Стосовно першого компонента пор., наприклад, рос. діал. *méliй* ‘дрібний’, пол. *mieły* ‘т. с.’, чеськ. *měly* ‘мілкий’, полаб. *mōlē*, прикм. ‘невеликий, маленький’ та ін., на основі яких відновлюють псл. **mēljъ* / **měljъ* (ЭССЯ 18, 168). Див. ще (Шульгач I, 255–256).

***Ostrokostъ(jъ)**: рос. *Острокостов* (КП Алтай 2, 14).

Імовірно, до списку композитів із першим компонентом *Кост-* слід віднести етнонім *костобоки* (лат. *Costobocae*, *Costoboci*) — мешканці території а) на північ від Дакії; б) сарматське плем'я біля р. Танаїс (Дон). Див. (Буданова 259). У науковій літературі назву етносу семантизували як: а) ‘сильні’, ‘міцні’, б) ‘костяні боки’, через те що вони носили кістяні панцири, техніку виготовлення яких могли запозичити в савроматів. За свідченням Павсанія, ці панцири були дуже міцні, витримували навіть удари мечів і списів у рукопашному бою. Детальніше див. (Кудрявцев 50 та ін. — з оглядом літератури про етнічну належність костобоків).

Деривати з коренем **Lem-* / **Lom-* / **Lam-*

У наведеному апофонічному ряду перший складник належить до найдавніших і континує і.-є. **lem-* ‘ламати’. Див. (ЭССЯ 14, 113). Інші взаємопов'язані (ЭССЯ 14, 26; 17, 15).

**Lema*, **Lemъ*: укр. *Лем* (Вол.), *Лема* (Богдан 160), *Лема* («повний і малорухливий»), *Лем* — прізвиська (СПУ 2, 132), рос. *Лемов* — патронім на *-ов* (ЖПТ), хорв. *Lema* (Leksik 362), пол. *Lem*, *Lema* (SN V, 554) ~ блр. діал. *лэма* ‘незграба, маруда’ (ТС 3, 20).

Афіксальні деривати:

**Lemeğъ*: рос. *Лемагов* (КПУ Ув. Дон. 2, 634) ~ **lemeğъ* (ЭССЯ 14, 111).

**Lemaха* / **Lemaшь*: укр. *Лемах* — прізвисько (СПУ 2, 132), *Лемаш* (СКТ 446), рос. *Лемашов* (ЖПТ), пол. *Lemacha* (SN V, 554).

**Lemexa*, **Lemexъ* / **Lemeшь*: ст.-укр. *Лемешъ*, 1611 р. (АКЖ 2002: 66), Тимофій *Лемиш*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 296), укр. *Лемішъ*, 1723 р. (Швидько 91), *Лемеха* (Льв.), *Лемех* (ЖПТ), *Лемеш* (Новикова 475), *Леміш* (Стехна 72), *Лемеха* — прізвисько («високого зросту»); СПУ 2, 132), (похідні) *Лемеші* (2), *Лемешів*, *Лемешівка* (3) — ойконіми, ст.-рос. Андрей *Лемешовъ*, XVI ст. (НПК V, 631), рос. *Лемехов*, *Лемеш* (ЖПТ), (похідні) *Лемехова*, *Лемехово* — ойконіми в колишніх Смоленській і Тверській губ., *Лемешова*, *Лемешово* — в колишніх Московській і Костромській губ. (Vasmer V, 98), ст.-блр. Богдан *Лемеш*, 1552 р. (Бірыла 1966: 229), Тимофей *Лемешев*, 1608 р. (Веселовский 180), Курило *Лемешъ*, 1562 р. (ПА 135), блр. *Лемех*, *Лемеш* (Бірыла 250), (похідні) *Лемяшы*, *Лемяшоўка* — ойконіми у Гродненській і Вітебській обл. (Рап. Гр. 138; Рап. Віц. 226), макед. (вторинне) *Лемешковиќ* (Речник ПКМ I, 747), хорв. *Lemeš* (Leksik 362), слвн. *Lemeš* (ZSSP 329), пол. *Lemiech*, *Lemiecha*, *Lemiesz* (SN V, 556), чеськ. *Lemeš* (ЧП), слвц. *Lemeš* (ТР 22), луж. *Lemiš* (Wenzel II/1, 244) ~ укр. діал. *лемéха* ‘незграбна людина’ (Євтушок 80), ‘нероба’ (Приймак 15), *льемéха* ‘вайло, мамула, незграба, тюхтій, телепень’ (ВСД 72), *лимеха* ‘незграба’ (Мацюк 470), *лемі́ха*, *лемéха*, *лимéха* ‘повільна людина’ (Аркушин 2016: 278, 281), рос. діал. *лémеш* ‘лежень’, *лемéш* ‘незграба’ (Селигер 3, 201) та ін. Див. (ЭССЯ 14, 106—107; 108—110: **lemexa*, **lemexъ*, **lemeшь*).

**Lemoхъ* / **Lemoшь*: блр. *Лямошаўцы* — ойконім відантропонімного походження в Гродненській обл. (Рап. Гр. 145), пол. *Lemoch*, *Lemosz* (SN V, 557), чеськ. *Lemoch* (ЧП).

***Лемухъ** / ***Лемушъ**: укр. *Лемух* (Богдан 161), рос. *Лемух* (ЖПТ), пол. *Lemusz* (SN V, 558).

***Лемъха** / ***Лемъшъ**: рос. *Лемхин* (САЛ 499), пол. *Lemsz* (SN V, 558).

***Лемајъ**: рос. *Лемаев* (ЖПТ), пол. *Lemajew* (SN V, 554).

***Лемакъ**: укр. *Лемак* (Стехна 72), *лемак* — прізвисько (Сабадош 160), *Лемаків* — відантропонімний гідронім у басейні Тиси (СГУ 312), ст.-рос. *Лемакъ Скобельщинъ*, XVI ст. (Тупиков 225), блр. *Лемачко* (ЖПТ), пол. *Lemak* (SN V, 554), чеськ. *Lemák* (ЧП).

***Лемікъ** / ***Лемішъ**: укр. *Лемик* (Марочкіна 231), *Лемич* (Пура СПР IV, 66), хорв. *Lemić* (Leksik 362), пол. *Lemik* (SN V, 556).

***Лемъка**, ***Лемъко**, ***Лемъкъ**: укр. *Лемка*, *Лемко* (Чучка 333), рос. *Лемко*, *Лемок* (ЖПТ), пол. *Lemka*, *Lemko* (SN V, 557), чеськ. *Lemka* (ЧП).

***Лемъсь**: ст.-укр. *Liemies*, 1563 р. (АЮЗР VII/2, 57), Левка *Лемец*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 65), укр. *Лемець* (Новикова 475), рос. *Лемец* (ЖПТ), хорв. *Lemas* (Leksik 362), пол. *Lemies* (SN V, 554) ~ **лемъсь* (ЭССЯ 14, 114 — «давня (праслов'ян.) сербохорв[атсько]-рос[ійська] ізоглоса»). Фактичний матеріал пропріального рівня коригує це твердження.

***Лемапъ**: ст.-укр. (вторинне) Senko *Liemanowicz*, 1563 р. (АЮЗР VII/2, 60), рос. *Леманов* (ЖПТ), пол. *Leman* (SN V, 554).

***Леме҃, -ене**: укр. *Лемен* (Чучка 333), (вторинні) *Леменів* (СП 208), *Леменик* (РУС 237), рос. *Леменев* (Бірыла 262), (похідне) *Леменево* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer V, 98), слов'ян. *Лемень*, запозичене чувашами, очевидно, від волзько-камських болгар (Магницький 54) ~ **леме, -ене* (ЭССЯ 14, 111).

***Леміпъ**: рос. *Лемин* (КП Саратов.).

***Лемъпъ(јъ)**, ***Лемъль**: укр. *Лемний* (Богдан 161), рос. *Лемнев* (ЖПТ), блр. *Лямнёў* (Бірыла 262) ~ **лемъпъ(јъ)* (ЭССЯ 14, 114).

***Лемагъ**, ***Лемагъ**: укр. *Лемар* (Богдан 160), пол. *Lemar* (SN V, 554) ~ **лемаръ* (ЭССЯ 14, 106).

***Лемасъ** / ***Лемесъ**, ***Лемесъ** / ***Лемусъ**: рос. *Лемасов* (САЛ 499), *Лемесев*, *Лемесов*, *Лемус* (ЖПТ).

***Лемаза** / ***Лемеza** / ***Лемъза**: укр. *Лемеза* (НКП Черніг. 76), *Лемза* (ЗЧ 500), ст.-рос. Мосейко *Лемзин*, 1682 р. (Полякова 134), рос. *Лемазин* (ЖПТ), (похідне) *Лемезы* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer V, 98), блр. *Лемязя* (Бірыла 250), пол. *Lemza* (SN V, 558).

Деривати з коренем **Lom-*:

***Loma, *Lomъ**: укр. *Лом* (Вол.), *Лома* (Мельник 2, 381), ст.-рос. Тренка Гаврилов *Лом*, 1641 р. (Мосин 231), Никифоръ *Ломовъ*, 1691 р. (Тупиков 627), макед. *Ломов* (Речник ПКМ I, 758), серб. *Loma* – сучасне прізвище, хорв. *Lom* (Leksik 369), словн. (вторинне) *Lomoves* (ZSSP 339), чеськ. *Lom* (ЧП), словц. (вторинне) *Lomová* ж. (TZ Bratislava 210) ~ укр. *лом*, діал. *лім* ‘уламки; сушняк’ (ЕСУМ 3, 188), блр. діал. *ло́ма* ж. ‘уламки’ (Клімчук 1992: 44) та ін. Див. (ЭССЯ 16, 12, 24–27: **loma, *lomъ*).

Композити:

***Lominoga**: укр. *Ломинога* (РУС 237).

***Lominosъ**: ст.-рос. Семен *Ломинос*, 1624 р. (Веселовский 183), *Ламиносowo* – відантропонімний ойконім у колишній Тульській губ. (Малицкий 581).

***Lomikoža**: укр. *Ломикожа* (Зосимов 1, 564).

***Lomodurъ**: рос. *Ламадуrow* (ЖПТ).

***lomokostъ** (ЭССЯ 16, 20).

***Lomonosъ(jъ)**: д.-руськ. Володъславъ *Ломоносой*, 1273 р. – галицький воевода (Тупиков 231), ст.-укр. Аниско Ломонос, 1666 р. (ПК 1666 р.: 381), укр. *Ломонус*, 1726 р. (ДІП III, 272), *Ломанос* (ЖПТ), *Ломонос* (Редько 1, 614), *Ломоносowe* (2) – ойконіми відантропонімного походження в Чернігівській обл і АР Крим, ст.-рос. Петрушка *Ломоносowъ*, 1681 р. (Іонин 114), рос. *Ломанос*, *Ломонос* (ЖПТ), блр. *Ламанос* (Бірыла 243) ~ рос. діал. *ломоносый* ‘у кого зломаний ніс’ (Селигер 3, 219) та ін. Див. (ЭССЯ 16, 20: **lomonosъ*).

***lomotesъ**: рос. діал. *ломотёс* ‘сильний вітер, який зносить дахи будівель’ (СРНГ 17, 123).

***Vъrholomъ**: укр. *Верхолочук* (Горпинич, Тимченко 43), ст.-рос. Прохор *Верхолочов*, 1700 р. (Котков, Панкратова 26), рос. *Верхолочов* (ЖПТ).

Префіксальні деривати відапелятивного (віддієслівного) походження:

***Jъzloma**: рос. *Изломин* (ЖПТ) – патронім на *-ин* ~ рос. діал. *излóm* ‘старі подамані речі; лом’ (СРНГ 12, 139).

***Naloma, *Nalomъ**: укр. *Налома* (РУС 287), рос. *Налочов* (ЖПТ) ~ блр. діал. *налóm* ‘звичка’ (Крыўко 1976: 116).

***Oblomъ**: укр. *Облоч* (РУС 298), рос. *Облочов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *облóm* ‘неотесана, хамулувата людина’ (ОСВГ 12, 221) та ін. (ЭССЯ 28, 20: **oblomъ*).

***Orzloma**, ***Orzlomъ**: укр. *Розлома* (Горпинич 357), рос. *Разломов* (ЖПТ) ~ **orzlomъ* (ЭССЯ 33, 262).

***Perlomъ**: рос. *Переломов* (ЖПТ), блр. *Пераломаў* (Бірыла 321) ~ рос. діал. *перелом* 'перенісся' та ін. (СРНГ 26, 149).

***Poloma**, ***Polomъ**: укр. *Полома*, 1767 р. (УЛИ XIII), пол. *Połom* (SN VII, 471), чеськ. *Polom*, *Poloma* (ЧП), слвц. *Polom*, *Poloma* (TZ Bratislava 288) ~ рос. діал. *полóm* 'вітровал' (СРНГ 29, 109).

***Prolomъ**: укр. *Пролом* (КПУ Полт. 5, 259), рос. *Проломов* (ЖПТ) ~ укр. *пролом* 'дірка' (Грінченко 3, 461), рос. діал. *пролом* 'рана, поріз; пухлина' (СРНГ 32, 179).

***Sъlomъ**: рос. *Сломов* (ЖПТ), хорв. *Slom* (Leksik 598) ~ укр. діал. *злом* 'звалені вітром дерева' (Матіїв 185), рос. діал. *слом* 'лікоть; коліно' (СРНГ 38, 299).

***Uloma**, **Ulomъ**: хорв. *Uloma* (Leksik 698), чеськ. *Úlom* (ЧП).

***Vylomъ**: рос. *Выломов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *вылом* 'вирване з корінням дерево' (СРНГ 5, 305).

***Zaloma**, ***Zalomъ**: укр. *Залом* (Чучка 229), ст.-рос. Григорій Гавриловъ синъ *Заломъ*, 1550 р. (Тупиков 156), Михалко *Заломов*, 1573 р. (Альшиц 54), рос. *Заломовъ*, XVIII ст. (ПМД 265), *Заломов*, *Заломин* (ЖПТ), чеськ. *Zálo* (ЧП) ~ ст.-укр. *заломъ* 'залом', 1510 р. (СУМ XVI–XVII ст. 10, 89), укр. діал. *залóма* 'обвалений берег' (ЕСУМ 3, 188), 'конусоподібний верх стіжка' (Грінченко 2, 60), *зálím*, *зáлома* 'повалені бурею дерева; бурелом' (Матіїв 156), *залím*, *залím*, *залóm*, *залóма* 'пропущене або погано оброблене місце під час оранки; огріх' (Шило 40), ст.-рос. *заломъ* 'перешкода [...] (Сл. РЯ XI–XVII вв. 5, 235), рос. діал. *залóm* 'гордяк' (СРНГ 10, 219), ст.-блр. *заломъ* 'вигин', 1600 р. (ГСБМ 10, 283) та ін.

Суфіксальні деривати:

***Lomoga** / ***Lomyga**: укр. *Ломига* (Новикова 493), рос. *Ломыга* (ЖПТ), чеськ. *Lomoga* (ЧП) ~ укр. діал. *ломíга* 'ломака' (ЕСУМ 3, 188), рос. діал. *ломы́га* 'незграба' (СРНГ 17, 125).

***Lomaxъ** / ***Lomašъ**: укр. *Ломах* (Пура СПР V, 95), *Ломаш* (Новикова 493), ст.-рос. *Ломашъ*, XVI ст. (Чечулин 82), рос. *Ломаш* (САЛ 504), блр. *Ломаш* (Бірыла 243), *Ламашы* — відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 135).

***Lomešъ**: слвц. *Lomeš* (TZ Bratislava 205).

**lotíxa*: рос. діал. *ломíха* 'лихоманка' (СРНГ 17, 120).

***Lomoxъ** / ***Lomošъ**: укр. *Ломош* (СП 215), рос. *Ломохов* (м. Черкаси).

***Lomuxa**: рос. *Ломухин* (ЖПТ) ~ укр. діал. *ломуха* 'битильня' (ЕСУМ 3, 188).

***Lomъša**: блр. *Ломша* (ЖПТ), хорв. *Lotša* (Leksik 370).

***Lomyŭš**: укр. *Ломиш* (Богдан 165), рос. *Ломыш* (САЛ 504), (похідне) *Ломыши* — ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer V, 207), блр. *Ломышев* (СБГТ 264).

***Lomajъ**: ст.-рос. Федько *Ломаев*, 1579 р. (Полякова 134), Пятун(ъ)ка *Ломаев*, 1624 р. (Парфенова 241), рос. *Ломаев* (КП Сарат.₁₄) ~ блр. (вторинне) *ламáйка* 'паляничка' (Вештарт 144).

***Nelomajъ**: ст.-рос. *Неломай* Остафьевъ с. Олферьева Дурново, 1565 р. (Тупиков 272).

***Polomajъ**: укр. *Поломай* (Горпинич, Корнієнко 185).

***Vylomajъ**: ст.-рос. Емельяно *Выломаевъ*, 1609 р. (Тупиков 511).

***Zalomajъ**: ст.-рос. Михаил Иванов *Заломаев*, 1571 р. (Веселовский 119), рос. *Заломаев* (ЖПТ), (похідне) *Заломаево* — ліммонім в Архангельській обл. (АОС 17, 367), ст.-блр. Якуб *Заламай*, 1643 р. (Бірыла 1966: 215) ~ рос. діал. *заломáй* 'хвороба — ломота в кістках' (СРНГ 10, 219).

***Lomějъ**: (вторинні) укр. *Ломейко* (РУС 245), ст.-рос. Овдокимъ *Ломейковъ*, 1610 р. (Тупиков 627) ~ рос. діал. *ломéя* 'у суєвір'ях — міфічна істота жіночої статі, уособлення лихоманки' (СРНГ 17, 119).

***Lomaka**, ***Lomakъ** / ***Lomaŭ**: ст.-укр. Наумъ *Ломака*, 1649 р. (Реєстр 458), укр. *Ломака*, 1725 р. (Мицик, Тарасенко 12, 104), *Ломака* — сучасне прізвище (Новикова 492), (похідні) *Ломакине* — відантропонімний ойконім у Донецькій обл., *Ломаковщина*, *Ломачівка* — мікротопоніми в Чернігівській обл. (Павленко 389), ст.-рос. *Ломак*, 1545 р., *Ломака* Шевляков, 1639 р. (Веселовский 183), Иван *Ломакин*, 1625 р. (ПЮН ОК 267), Василей *Ломаковъ*, 1661 р. (Тупиков 626), (похідне) *Ломаково*, 1539/40 р. — назва починка в колишньому Тверському пов. (ПМТ 81), рос. *Ломак*, *Ломакин* (ЖПТ), *Ломач* (КП Сарат.₃), (похідні) *Ломакина* (5 фіксацій), *Ломакино* (3) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 202), ст.-блр. *Ламака* Васкович, 1528 р. (Бірыла 1966: 231), Матфей *Ламачъ*, 1588 р. (АСД I, 172), блр. *Ламака* (Бірыла 243), *Ломач* (ТС Мозырь 133), болг. *Ломачев* (Илчев 306), (похідне) *Ломачі* — ойконім у Боснії і Герцеговині (Im. m. 265), чеськ. *Lomák* (ЧП) ~ **lomaŭ*, **lomaka*, **lomakъ* (ЭССЯ 16, 12–13).

***Loměka**: рос. *Ломекин* (РУС 237), блр. *Ламека* (Бірыла 242).

***Lomikъ** / ***Lomiщъ**: укр. *Луміч* (Мельник 2, 383) < **Ломіч* (під впливом лабіального -м-), рос. (вторинне) *Ломиковский* (ЖПТ), чеськ. *Lomiš* (ЧП) ~ **lomiщъ* (ЕССЯ 16, 15).

***Polomikъ** / ***Polomiщъ**: пол. *Połomicz* (SN VII, 471), чеськ. *Polomík* (ЧП).

***Lomъka**, ***Lomъko**, ***Lomъkъ**: укр. *Ломка* (Горпинич Болг. 283), *Ломко* (Новикова 493), рос. *Ломко*, *Ломков* (ЖПТ) ~ **lomъka*, **lomъkъ* (ЕССЯ 16, 28–29).

***Oblomъkъ**: ст.-рос. *Обломок*, 1562/63 р. (Антонов 1999: 108), рос. *Обломков* (ЖПТ) ~ **oblomъkъ* (ЕССЯ 28, 20–21).

***Polomъka**: пол. *Połotka* (SN VII, 471) ~ укр. діал. *поломок* ‘уламок’ (ЕСУМ 3, 188).

**prilomъkъ*: укр. діал. *приломок* ‘вошина, приліплена у вулику, призначеному для поселення роя’ (ЕСУМ 3, 188), рос. діал. *прилб-мок* ‘уламок’ (СРНГ 31, 279).

**prolomъka*: блр. діал. *праломка* ‘ополонка’ (Аляксейчык 13).

***Ulomъkъ**: пол. *Ułotek* (SN X, 18) ~ укр. діал. *уломок* ‘немічна людина’ (Грінченко 4, 335), ‘уламок’ (ЕСУМ 3, 188), ст.-блр. *уломкъ* ‘уламок’ (ГСБМ 34, 391).

***Sъlomъka**, ***Sъlomъko**, ***Sъlomъkъ**: пол. *Złotek*, *Złotka*, *Złotko*, (SN X, 521) ~ укр. *зломок* ‘уламок’ (Грінченко 2, 160), блр. діал. *злб-мак* ‘про людину, яка не вміє і не хоче працювати’ (Яўневіч 27).

***Lomъkъ(jъ)**: рос. *Ломкий* (ЖПТ) ~ укр. діал. *лімкий* ‘ламкий’ (ЕСУМ 3, 188) та ін. Див. [ЕССЯ 16, 29: **lomъkъ(jъ)*].

***Lomyka**: рос. *Ломыкин* (ЖПТ), блр. *Ломыка*, 1704 р. (Бірыла 1966: 231).

***Lomica**: чеськ. *Lomica* (ЧП).

***Lomъсь**: рос. *Ломец* (КП Саратов.), *Ломцов* (ЖПТ), (похідне) *Ломцы* – ойконім у колишній Тульській губ. (Малицкий 554), блр. *Ламец*, 1746 р. (Бірыла 1966: 231), *Ламец* (Бірыла 242) ~ укр. діал. *лбмець* ‘ломота’ (ЕСУМ 3, 188) та ін. Див. (ЕССЯ 16, 29: **lomъсь*).

***Ulomъсь**: хорв. *Ulotec* (Leksik 698).

***Zalomъсь**: рос. *Заломцев* (ЖПТ) ~ ст.-рос. *заломецъ* ‘зменш. до *залом*’ (Сл.РЯ XI–XVII вв. 5, 235).

***Lomadlo**: рос. *Ломалов* (ЖПТ).

***Lomidlo**: рос. *Ломилов* (ЖПТ) ~ **lomidlo* (ЕССЯ 16, 16).

***Lomanъ(jъ)**: ст.-укр. *Ломанъ*, 1552 р. (Тупиков 230), укр. *Ломан* (Горпинич, Тимченко 165), *Ломаний* (Новикова 493), ст.-рос. До-

кучай *Ломановъ*, 1611 р. (Тупиков 626), (похідні) *Ломанов*, 1539/40 р. — назва починка в колишньому Тверському пов. (ПМТ 75), *Ломаново*, XVII ст. — назва пустища в Углицькому пов. колишньої Ярославської губ. (ПКУ 194), рос. *Ломанов* (ЖПТ), *Ломанова*, *Ломаны* — відантропонімні ойконіми в колишніх Курській і Псковській губ. (Vasmer V, 202, 203), блр. *Ламан* (Бірыла 243) ~ рос. діал. *лѳманый* ‘м’ятій (про льон)’ (СРНГ 17, 116).

***Polomanъ(jъ)**: укр. *Поломаний* (Holutiak 332).

***Zalomanъ(jъ)**: рос. *Заломанов* (КП Саратов.₁₂).

**lomina*: рос. діал. *ломіна* ‘здоров’яга’ (СРНГ 17, 119), блр. діал. *лѳміна* ‘т. с.’ (Крыўко 1979:158).

**lomъnъ(jъ)* (ЭССЯ 16, 32).

**ulomъnъ(jъ)*: ст.-блр. *уломный* ‘покалічений, знівечений, з фізичними вадами’, ‘каліка’, 1563 р. (ГСБМ 34, 390–391).

***Zalomъnъ(jъ)**: укр. *Заломний*, 1748 р. (АК 2, 188), рос. *Заломнов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *залѳмный* (про купця) ‘багатий, грошовитий’ (СРНГ 10, 220).

***Lomonъ**: рос. *Ломонов* (м. Рівне), (похідне) *Ломоново* (2) — ойконіми в колишній Тульській губ. (Малицкий 162, 268) ~ **lomonъ* (ЭССЯ 16, 20).

***Lomunъ**: рос. *Ломунов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *ломун* ‘худоба, яка ламає загорожу’, ‘назва хвороби’ (СРНГ 17, 125).

***Lomagъ**: рос. *Ломарь* (КП Саратов.₃), *Ломарев* (ЖПТ).

***Lomasъ**: ст.-рос. Сусло *Ломасовъ*, XVI ст. (НПК V, 484), рос. *Ломасов* (ЖПТ), хорв. *Lomas* (Leksik 369).

***Lomatъ**: рос. *Ломатов* (ЖПТ).

***Lomota**, ***Lomotъ**: Ермола Нестеровъ сынъ, прозвище *Ломота*, 1592 р. (Тупиков 230), хорв. *Lomot*, *Lomota* (Leksik 370) ~ **lomota*, **lomotъ* (ЭССЯ 16, 21, 22).

***Lomotъ**: укр. *Ломутка*, XVIII ст. (МК 231).

***Lomъty**: ст.-рос. *Ломоть* Ермолай Нестеров, 1692 р. (Веселовский 183), Гришка Өомин а *Ломтев* он же, 1657 р. (Парфенова 241), (похідне) *Ломтево Большое*, XVII ст. — ойконім у колишньому Вологодському пов. (Сторожев II, 102), рос. *Ломтев* (ЖПТ), блр. *Ломоть* (ЖПТ) ~ **lomъty* (ЭССЯ 16, 29).

***Lomazъ** / ***Lomozъ**: укр. *Ломозюк*, 1914 р. (ДАВО ф. 263, оп. 1, спр. 392, арк. 5 зв.), *Ломазів* — відантропонімний ойконім у Вінницькій обл., чеськ. *Lomoz* (ЧП) ~ **lomazъ*, **lomozъ* (ЭССЯ 16, 15, 24).

**lomovatъ(jъ)*: укр. діал. *ломоватий* 'кремезний' (Піпаш, Галас 95). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

Деривати з коренем **Lam-*:

**Lama*, **Lamъ*: укр. *Лам* (СП 206), рос. *Ламин* (РУС 232) – патронім на *-ин* ~ укр. діал. *лам* *'гілля; хмиз': *Пойду в ліс по дрова, нарубаю ламу* (Шкльода 81), *ла́ма* 'лезо, частина безпечної бритви' (СБук.Г 252) та ін. Див. (ЭССЯ 14, 26: **lamъ*).

Префіксальні деривати:

**Oblamъ*: ст.-рос. Артемий Степанов сын *Обламъ*, 1655 р. (Давидссон 344).

**Orzlamъ(jъ)*: укр. *Розламий* (Новикова 711).

**Ulama*: хорв. *Ulama* (Leksik 698).

**Zalamъ*: пол. (вторинне) *Zalamowski* (SN X, 416).

Суфіксальні деривати:

**Lamaga*, **Lamyga*: рос. *Ламыга* (ЖПТ), пол. *Łamaga* (SN VI, 20).

**Lamaхъ* / **Lamaшъ*: ст.-укр. Павло *Ламашъ*, 1649 р. (Реєстр 374), укр. *Ламах* (Кравченко 187), *Ламаш* (Новикова 467), рос. *Ламах*, *Ламаш* (ЖПТ), пол. *Łamasz* (SN VI, 20).

**Lameхъ* / **Lameшъ*: рос. *Ламехов* (ЖПТ), блр. *Лáмехаў*, *Лáмеш* (Бірыла 244).

**Lamoxa* / **Lamoшъ*: (похідне) *Ламохина* – назва поселення в колишній Калузькій губ. (Vasmer V, 51), хорв. *Lamoš* (Leksik 357), пол. *Łatocha* (SN VI, 20).

**Lamuxa*: рос. *Ламухин* (ЖПТ), пол. *Łamucha* (SN VI, 20) ~ укр. діал. *лам'уха* 'бительня' (ЕСУМ 3, 188).

**Lamuxъ* / **Lamyшъ*: укр. *Ламишко* (Богдан 158).

**Lamajъ*: ст.-рос. Федька Петров сын *Ламаев*, 1623 р. (Полякова 132), рос. *Ламаев* (ЖПТ).

**Lamějъ*: (вторинні) рос. *Ламейко* (ЖПТ), пол. *Łamiejko* (SN VI, 20).

**Lamakъ* / **Lamaшъ*: укр. *Ламак* (СП 206), хорв. *Lamač* (Leksik 356), пол. *Łamacz* (SN VI, 20).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. діал. *ламáк* 'різновид плуга' (ЕСУМ 3, 188), 'шмаття' (Шило 159), а також лексику, зібрану під гаслом **lataшъ* в (ЭССЯ 14, 24).

**Laměka*: пол. *Łamieka* (SN VI, 20).

**Lamikъ* / **Lamiшъ*: хорв. *Lamik*, *Lamić* (Leksik 357), пол. *Łamik* (SN VI, 20).

***Ламѣка**, ***Ламѣко**, ***Ламѣкъ**: рос. *Ламкин*, *Ламков* (ЖПТ), (похідні) *Ламки* (3 фіксації), *Ламково* — назви поселень у різних регіонах (Vasmer V, 50), пол. *Łatek* (SN VI, 20).

***Сѣламѣкъ**: пол. *Złatek* (SN X, 520).

***Уламѣкъ**: пол. *Ułatek* (SN X, 18).

***Ламука**: рос. *Ламыкин* (ЖПТ).

***Ламьсь**: рос. *Ламцова ж.* (ЖПТ), пол. *Łamiec* (SN VI, 20).

***Ламанѣ**: ст.-укр. *Iwan Łaman*, 1598 р. (Памятники III/2, 110), ст.-рос. *Иванко Ламанов*, 1579 р. (Полякова 132), рос. *Ламанов* (ЖПТ), (похідне) *Ламаново* (2) — назви поселень у колишніх Тверській і Ярославській губ. (Vasmer V, 49), пол. *Łaman* (SN VI, 20) ~ укр. діал. *л́амань* 'поламані предмети' (ЕСУМ 3, 188), рос. діал. *л́аман* 'лісовик' (СРНГ 16, 252).

***Ламарѣ**: пол. *Łamarz* (SN VI, 20) ~ укр. діал. *л́амар* 'хмиз' (ЕСУМ 3, 188).

***Ламота**, ***Ламотѣ**: хорв. *Lamot*, *Lamota* (Leksik 357), пол. *Łamot* (SN VI, 20) ~ блр. діал. *л́амат* 'гуркіт' (Даніловіч 26).

***Ламазѣ**, ***Ламезѣ**, ***Ламузѣ**: укр. *Ламеза* (Богдан 158), *Ламузен-ко* (Новикова 467), пол. *Łamaza* (SN VI, 20).

***Ламѣза**: укр. *Ламза* (РУС 232), рос. *Ламзин* (ЖПТ), хорв. *Lamza* (Leksik 357) ~ рос. діал. *л́амза* 'підлиза' (СРНГ 16, 253).

Деривати з коренем **Lix-*

***Ліхъ(ѣ)**: ст.-укр. *Борисъ лихи(и)*, 1552 р. (СУМ XVI–XVII ст. 16, 65), *Савѣка Лихиц*, 1649 р. (Реєстр 250), укр. *Лихий* (СП 212), болг. *Лихов* (Илчев 305), ст.-пол. *Lichy*, 1391 р. (SSNO III, 258), пол. *Lichy* (SN V, 593), чеськ. *Lichý* (ЧП), ст.-слвц. *Lichy*, 1598 р. (HSSJ II, 220), слвц. *Lichy* (TZ Bratislava 208), луж. *Lich* (Wenzel II/1, 248).

Щодо мотивації пор. укр. *лихий* 'здатний чинити лихо; сповнений лиха, страждання; поганий, злий', діал. 'старий' (ЕСУМ 3, 249) та ін. апелятивну лексику, зібрану під гаслом **liχъ(jь)* (ЕССЯ 15, 99–102). Про семантичну еволюцію похідних з коренем **liχ-* див., наприклад, у (Сороколетов 151–174; Силина 34–56).

***Ліхо**: ст.-укр. *Назар Лихо*, 1673 р. (ЛРК 165), укр. *Лихо* (СКТ 459), болг. *Лихо*, XV ст. (Займов 140), ст.-пол. *Iohanne Licho*, 1274 р. (SSNO III, 258) ~ **liχo* (ЕССЯ 15, 89–91).

Суфіксальні деривати:

***Lixoxa**: блр. *Ліхошына* — відантропонімний ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 231).

***Lixuxa** / ***Lixuxa**: укр. *Лихуша* (ОКІУМ), ст.-рос. (похідне) *Лихушинъ*, XVI ст. — назва починка в Новгородській землі (НПК VI, 155), рос. *Лихушин* (ЖПТ), (похідні) *Лихушино* (2) — назви поселень у колишніх Владимирській і Псковській губ. (Vasmer V, 175), блр. (похідне) *Лихуши* — ойконіми в колишній Вітебській губ. (Vasmer V, 175).

***Lixajb**: пол. *Lichaj* (Rymut II, 19).

***Lixasb**: укр. *Лихач* (РІ Льв. 3, 664), (похідні) *Лихачів* — ойконім у Чернігівській обл., *Лихачівка* — у Ровенській і Полтавській обл., *Лихачівка* (2), *Лихачівський* — мікротопоніми, *Лихачівка* (2) — назви хуторів на Волині (Сл. ММ 2, 22), ст.-рос. *Лихачъ*, 1495 р. (Тупиков 228), Івашко *Лихачев*, 1624 р. (Парфенова 239), (похідне) *Лихачево*, XV ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК I, 855), рос. (похідні) *Лихачевка* (8), *Лихачевки* (8), *Лихачево* (20 фіксацій), *Лихачевская* (6), *Лихачи* (15) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 172—173), блр. *Ліхач* (Бірыла 254), (похідні) *Ліхачы* — ойконіми у Вітебській, Мінській, Гродненській, Брестській обл. (Рап. Віц. 231; Рап. Мін. 155; Рап. Гр. 140; Рап. Бр. 76), *Ліхачова* — в Могильовській обл. (Рап. Маг. 104), *Ліхачоўкі* мн. — мікротопонім (МБ 141), ст.-пол. *Luchacz*, 1456 р. (SSNO III, 258), пол. (похідне) *Lichacze* — топонім (SMP 593) ~ рос. діал. *лихач* 'жвавий, моторний, меткий чоловік' (СРНГ 17, 75).

***lixota**: укр. діал. *ліхóма* 'лихо, важке становище' (ЕСУМ 3, 249). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Lixapb**: ст.-рос. Тимошка *Лиханов*, 1686 р. (Парфенова 239), (похідне) *Лиханово*, 1551—54 рр. — назва поселення в колишньому Тверському пов. (ПМТ 188), рос. *Лиханов* (ЖПТ), (похідні) *Лиханова* (2), *Лиханово* (3) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 172), пол. *Lichanów* (Rymut II, 19), слвц. *Lichanec* (TZ Bratislava 207).

***Lixon'a**, ***Lixopb**: ст.-рос. *Лихоня*, 1499 р. (Веселовский 182), рос. *Лихонь* (ЖПТ), пол. *Lichon* (Rymut II, 20), чеськ. *Lichon* (ЧП).

***Lixupb**: рос. *Лихунов* (ЖПТ), блр. *Ліхуноў* (Бірыла 254) ~ укр. діал. *лихун* 'нероба' (ГГ 112).

***Lixupno**: ст.-рос. (похідне) *Лихново*, XV ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК I, 310), пол. (похідне) *Lichnowo* — ойконім (NMP VI, 102).

***Ліхунь**: рос. (похідні) *Лихини*, *Лихинино* (2) — ойконіми в колишніх Тверській і Ярославській губ. (Vasmer V, 173), блр. (похідні) *Ліхінічы* — ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 140), *Лихиничи* (2) — в колишній Могильовській губ. (Vasmer V, 173), пол. *Lichuń* (Rymut II, 20).

***Ліхагь**: укр. *Лихар* (Богдан 169), ст.-рос. Геронтий *Лихарев*, 1430 р. (Веселовский 181), Иона *Лихарев*, 1624 р. (Парфенова 239), рос. *Лихарев* (ЖПТ), (похідні) *Лихарева*, *Лихарева Горка*, *Лихаревка* (3), *Лихарево* (3), *Лихаревские Выселки*, *Лихаревский* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 172), болг. *Лихаров* (Илчев 305), пол. *Licharzewski* (Rymut II, 19) ~ болг. діал. *лихър* 'хворобливий, недужий', *лиър* 'хто уникає роботи' (БЕР 3, 435) та ін. Див. (ЭССЯ 15, 89: **lixarъ*).

***Ліхогь**: ст.-рос. Яким *Лихорев*, 1568 р. (Кюршунова 307).

***Ліхота**: ст.-укр. Андърѣй *Лихота*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 16, 67), укр. *Лихота* (Новикова 482), рос. *Лихота* (ЖПТ), блр. *Ліхота* (Бірыла 254), ст.-пол. *Lichota*, 1444 р. (SSNO III, 258), пол. *Lichota* (Rymut II, 20), чеськ. *Lichota* (ЧП) ~ ст.-укр. *лихота* 'лиходійство' (ССУМ I, 551), укр. діал. *лихота* 'злість' (ГГ 112), *лихотá* 'бідність, злиденність' (СУГО 118), болг. діал. *лихотá* 'злоба; несправедливість' (БЕР 3, 435) та ін. Див. (ЭССЯ 15, 95–96: **lixota*).

***Ліхута**: укр. *Лихута* (Вол.), ст.-рос. Петр Онисифорович *Лихутин*, 1599 р. (Веселовский 182), блр. *Ліхута* (Бірыла 254), пол. *Lichuta* (Rymut II, 20).

***Ліхавъ(жь)**: укр. (вторинне) *Лихавчук* (СП 212), пол. *Lichawa* (Rymut II, 19).

***Ліховъ(жь)**: укр. *Лиховий* (ОКІУМ).

***Ліхва**: укр. *Лихва* (Зайцева, Ковальчук 93), хорв. *Lichva* (Leksik 366) ~ **lixva* (ЭССЯ 15, 97–98).

Композити:

***Ліхобаба**: укр. *Лихобаба* (Пура СПР I, 45), рос. *Лихобаба* (ЖПТ), *Лихобабин* — відантропонімний ойконім у колишній Астраханській губ. (Vasmer V, 173), блр. *Ліхабабін* (Бірыла 254).

***Ліхобіть(жь)**: ст.-блр. Миколай *Лихобытъ*, 1646 р. (Тупиков 228).

***Ліхобоъь**: укр. *Лихобой* (Горпинич, Тимченко 162).

***Ліхобогь**: рос. *Лихоборы Верхние*, *Лихоборы Нижние* — відантропонімні ойконіми в колишній Московській губ. (Vasmer V, 174).

***Ліхобритъ(жь)**: ст.-рос. Сергей *Лихобритов*, 1646 р. (ПКВ 95).

***Lixoderъ**: укр. *Лиходер* (ОКІУМ).

***Lixodědъ**: укр. *Лиходід* (Пура СПР I, 45), (похідне) *Лиходідівка* — ойконім на Херсонщині, рос. *Лиходедов* (ЖПТ).

***Lixodějъ**: ст.-укр. Іван *Лиходеи*, 1561 р. (ЛЗК 487), *Lichodei*, 1615 р. (ОВ 248), укр. *Лиходій* (Горпинич, Бабій 72), (похідне) *Лиходіївка* — гелонім на Волині (Сл. ММ 2, 22), рос. (похідні) *Лиходеєва*, *Лиходеєво*, *Лиходейки*, *Лиходейково*, *Лиходиевская* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 174), блр. *Ліхадзей* (Бірыла 254), (похідне) *Ліхадзеі* — назва поселення в Мінській обл. (Рап. Мін. 155) ~ ст.-укр. *лиходѣецъ* 'лиходій' (ССУМ I, 551) та ін. Див. (ЭССЯ 15, 91–92).

***Lixodorъ**: рос. *Лиходорово* — відантропонімний ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer V, 174).

***Lixodumъ**: рос. *Лиходумов* (ЖПТ).

***Lixogledъ**: укр. *Лихогляд* (ЖПТ).

***Lixogoda**, ***Lixogodъ**: укр. *Лихогоденко* (СКТ 459), рос. *Лихогодин* (СКТ 459).

***Lixogobъ(jъ)**: укр. *Лихогуб* (Вол.).

***Lixogodъ**: ст.-укр. *Lichohud*, XVI ст. (Жерела I, 153).

***Lixogozъ(jъ)**: рос. *Лихоузов* (ЖПТ).

***Lixogrodъ(jъ)**: укр. *Лихогруд* (Горпинич, Бабій 72).

***Lixoxvostъ(jъ)**: ст.-рос. Богдан Варганов *Лихохвостов*, 1586 р. (Веселовский 182), рос. (похідне) *Лихохвостовская Горка* — назва поселення в колишній Вологодській губ. (Vasmer V, 175).

***Lixojьda**: укр. *Лихойда* (Зайцева, Ковальчук 93).

**lixojьtъ* (ЭССЯ 15, 89). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Lixokostъ(jъ)**: ст.-рос. Безсонкъ *Лихокостовъ*, 1588/89 р. (Белоцерковский 30).

***Lixokujъ**: ст.-укр. And[rey] *Lichokui*, 1615 р. (ОВ 136).

***Lixoladъ**: укр. *Лихолад* (ОКІУМ).

***Lixolajъ**: укр. *Лихолай* (СП 212), блр. *Ліхалай* (Бірыла 254).

***Lixolarъ(jъ)**: укр. *Лихолап* (Горпинич, Корнієнко 134), блр. *Ліхалап* (Бірыла 254), пол. *Lichołap* (Rymut II, 20).

***Lixolatъ**: укр. *Лихолат* (СКТ 450), пол. *Lichołat* (Rymut II, 20) ~ укр. діал. *лихолáта* 'обірванець; поганий працівник, шарлатан' (ЕСУМ 3, 249).

***Lixolětъ**: ст.-укр. Steczko *Licholyath*, XVI ст. (Жерела III, 74), укр. *Лихолім* (КПУ Харк. 8, 57), (похідне) *Лихоліти* — ойконім на Черкащині, рос. *Лихолетов* (ЖПТ).

***Lixolistъ**: ст.-укр. Андрей *Лихолистъ*, 1552 р. (АЮЗР VII/1, 591).

***Lixolъbъ(jъ)**: укр. *Лихолоб* (СКТ 459), *Лихолобівка* – відантропонімний ойконім на Харківщині, рос. *Лихолобов* (Глуховцева 2, 19), (похідне) *Лихолобов* – назва поселення в колишній Воронежській губ. (Vasmer V, 174), блр. *Ліхалобаў* (Бірыла 254).

***Lixomanъ**: ст.-рос. *Лихоманов* Первый, 1571 р. (Веселовский 181), рос. *Лихоманов* (ЖПТ), *Лихомановка*, *Лихоманы* – ойконіми відантропонімного походження в колишніх Самарській і Псковській губ. (Vasmer V, 174) ~ укр. діал. *лихоман* 'шахрай' (ЕСУМ 3, 249) та ін. Див. (ЭССЯ 15, 93: **lixomanъ*).

***Lixomešo**: ст.-рос. (похідне) *Лихомясово*, 1551–54 рр. – ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 308).

***Lixomilъ**: ст.-серб. Милославъ *Лихомиликъ*, 1313–1318 рр. (ОССП 96) ~ **lixomilъ* (ЭССЯ 15, 93).

**lixomirъ* (ЭССЯ 15, 93–94). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

**lixomodъ* (ЭССЯ 15, 94). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Lixomyslъ**: укр. *Лихомисля* (м. Кам'янець-Подільський Хм.).

***Lixonosъ**: ст.-укр. Stanislaw *Lichonosz*, XVI ст. (Жерела I, 154), укр. *Lichonos* (Фаріон 229), рос. *Лихоносов* (ЖПТ).

***Lixobrazъ**: рос. (похідне) *Лихобразово* – ойконім у Ярославській обл.

***Lixoorbъсь**: пол. *Lichorobiec* (Rymut II, 20), чеськ. *Lichorobiec* (ЧП).

***Lixorъsъ**: ст.-укр. Яцко *Лихоусенько*, 1649 р. (Реєстр 206), укр. *Лихоусъ*, 1734 р. (ДІП VI, 295), *Лихоус* – сучасне прізвище (Горпинич 296).

***Lixorekъ**: ст.-укр. Iwan *Lichoriek*, Senko *Lychoriek*, 1563 р. (АЮЗР VII/2, 61, 62), укр. (похідне) *Лихопековка* – назва поселення в колишній Харківській губ. (Vasmer V, 174).

***Lixoregъ**: укр. *Лихопер* (Редько 1, 602).

***Lixorojъ**: ст.-укр. Филимонъ *Лихопой*, 1687 р. (Тупиков 227), укр. *Лихопуй*, 1718 р. (ПМП 1718: 131) < **Лихопой*, *Лихопой* – сучасне прізвище (Горпинич, Корнієнко 134), (похідне) *Лихопоев* – назва поселення в колишній Полтавській губ. (Vasmer V, 174).

***Lixorodъ**: ст.-укр. Климко *Лихопудов*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 402), укр. *Лихопуд* (Глуховцева 2, 19).

***Lixorigъ**: ст.-рос. Прокофеи Михайлов снъ *Лихонурова*, 1591 р. (Дерягин 254), рос. (похідне) *Лихонуровская* — назва поселення в колишній Архангельській губ. (Vasmer V, 174).

**lixorьrstъ* (ЭССЯ 15, 94). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Lixoradъ**: рос. *Лихорадов* (ЖПТ), (похідні) *Лихорадова*, *Лихорадово*, *Лихорады* — назви поселень у колишніх Смоленській, Псковській, В'ятській губ. (Vasmer V, 174, 175), блр. *Лихарад* (Бірыла 254), пол. *Lichorad* (Rymut II, 20) ~ **lixoradъ* (ЭССЯ 15, 94–95).

***Lixorodъ**: укр. *Лихород* (Глуховцева 2, 19).

**lixorokъjъ* (ЭССЯ 15, 95). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Lixositъ(jъ)**: пол. (похідне) *Lichositowa* — топонім (SMP 593).

***Lixoslavъ**: рос. *Лихославль* — відантропонімний ойконім у Тверській обл.

***Lixostopъ**: укр. *Лихоступ* (Редько 1, 603).

***Lixosytъ(jъ)**: пол. *Lichosyt* (Rymut II, 20), чеськ. *Lichosyt* (ЧП).

***Lixosъrstъ(jъ)**, ***Lixosъrstъ**: укр. *Лихошерст* (Зайцева, Ковальчук 93), *Лихошерсть* (КПУ Хм. 9, 171), ст.-рос. Иван Юрьевич Мошнин *Лихошерст*, XV ст. (Веселовский 182), рос. *Лихошерстов* (ЖПТ), (похідне) *Лихошерстовская* — назва поселення в колишній Архангельській губ. (Vasmer V, 175), пол. *Lichoszerść* (Rymut II, 20).

***Lixošъva**: ст.-укр. *Lichoswa*, 1615 р. (OB 141), Пилипъ *Лихошва*, 1649 р. (Реєстр 452), укр. *Лихошва* (СП 212).

***Lixotvorъ**: укр. *Лихотворик* (КПУ Переможці Жит. 1, 55).

**lixoustъ*: болг. *лихоуст* 'хто багато і недоречно говорить' (БЕР 3, 435). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Lixovarъ**: рос. (похідне) *Лиховарово* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer V, 174).

***Lixovѣtrъ**: укр. *Лиховітер* (Вол.).

***Lixovidъ**: ст.-укр. Paweł *Łuchowud*, 1563 р. (АЮЗР VII/2, 61), Narasim *Lichowid*, XVI ст. (Жерела II, 219), укр. *Лиховид* (СП 212), ст.-рос. Первуша Федорович *Лиховидов*, 1596 р. (Веселовский 181), рос. *Лиховид* (ЖПТ), (похідні) *Лиховидово* (3) — ойконіми в колишніх Ярославській, Тульській, Тверській губ. (Vasmer V, 174), пол. *Lichowid* (Rymut II, 20) ~ **lixovidъ* (ЭССЯ 15, 97).

***Lixovodъ**: рос. *Лиховодов* (Глуховцева 2, 19).

***Lixovol'a**: укр. *Лиховоля* (СП 212).

***Lixovozъ**: укр. *Лиховіз* (ОКІУМ), рос. *Лиховоз* (ЖПТ).

***Lixožepъ**: укр. *Лихожон* (Горпинич, Тимченко 162).

Деривати з коренем **Mil-*

Лексико-словотвірна мікросистема праантропонімів з коренем **Mil-* досить розгалужена, а її рефлекси багато представлені в слов'янських ономастикомах. Пор.:

***Milъ(jъ)**: ст.-укр. *Mil*, 1226 р. (Чучка СОІ 234), укр. *Милий* (Новикова 542), рос. *Милый* (ЖПТ), блр. *Милы* (Бірыла 285), болг. *Мил* (Займов 150), серб. *Мил* (Грковић 131), хорв. *Mil* (Leksik 428), слвн. *Mil* (Kos 126), пол. *Miły* (SN VI, 373), чеськ. *Mil*, *Mily* (ЧП), слвц. *Mil* (TZ Bratislava 240), луж. *Mił*, *Miły* (Wenzel II/2, 23, 24). Щодо мотивації пор. апелятивну лексику, зібрану під гаслом **milъ(jъ)* в (ЭССЯ 19, 46–48).

Префіксальні деривати:

***Nemila**, ***Nemilъ(jъ)**: ст.-укр. *Немила* ж., 1554 р. (АЮЗР VIII/6, 34), ст.-рос. *Немилов* Кузьма, 1660 р. (Веселовский 217), болг. *Немил* (Займов 167), схв. *Nemil* — чоловіче ім'я (PI 340), *Немила* (Речник XV, 155), пол. *Niemila* (SN VI, 602), чеськ. **Nemil* [< ойконіма *Nemile* (Šrátek 98)], луж. **Nemil(a)* ? (ААО 5, 24) ~ укр. діал. *не́мил* 'нелюб' (ЕСУМ 3, 460) та ін. Див. [ЭССЯ 24, 155: **nemilъ(jъ)*].

***Permilъ(jъ)**: (похідні) *Перемиловка* — назва поселення в колишній Волинській губ., *Перемилово* (11 фіксацій) — ойконіми в різних регіонах Росії (Vasmer VI, 648), слвн. *Premil* (Kos 130), ст.-пол. *Przemil*, 1265 р. (SSNO IV, 369) ~ укр. діал. *премили́й* 'дуже мили́й' (СПЛ 150), *преми́лий* 'наймили́ший' (Керча 2, 177), схв. *премио* (Стижовић 1983: 107) та ін.

Суфіксальні похідні:

***Milaga**, ***Mil'aga**: рос. *Милагин*, *Милягин* (ЖПТ), (похідне) *Милягино* — назва поселення в колишній Московській губ. (Vasmer V, 562).

***Miloga**: ст.-рос. *Миложа*, XVI ст. — відантропонімний ойконім у Новгородській землі (НПК VI, 111).

***Miluga**, ***Mil'uga**: рос. *Милугин*, *Милюгин* (ЖПТ).

Деривати з консонантом -х- / -щ- у суфіксальній морфемі:

**Milaxa*, **Mil'axъ* / **Milaša*, **Milašъ*, **Mil'ašъ*: ст.-укр. *Милаха*, 1400 р. (ССУМ I, 591), *Милашъ* Бутъ, 1649 р. (Реєстр 122), Іван *Милаш*, 1690 р. (АППС 2, 110), укр. *Милаш* – сучасне прізвисько (РУС 271), рос. *Милахин*, *Милашин*, *Милахов* (ЖПТ), блр. (похідні) *Мілашэвічы* – ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 161), *Мілашы* – у Вітебській і Мінській обл. (Рап. Віц. 262; Рап. Мін. 178), *Мілашова* – у Вітебській обл. (Рап. Віц. 262), болг. *Милаш*, *Милаша* (Заимов 150), серб. *Милаш* (Грковић 132), хорв. *Milaš*, *Miljaš* (Leksik 429, 435), слвн. *Milaš* (Kos 126), ст.-пол. *Milach*, 1265 р. (SSNO III, 510), пол. *Milach*, *Milasz*, *Miłasz* (SN VI, 363, 364, 371), луж. *Miřach*, *Miřaš* (Wenzel II/2, 23) ~ рос. діал. *милáха* ‘коханка’ (СКГ 6, 46), *миляш* ‘милий, коханий’ (НОС 13, 49) та ін.

**Milexa*, **Milexъ* / **Mileša*, **Milešъ*: рос. *Милёхин* (ЖПТ), *Милешин* (РУС 271), *Милешевка* – відантропонімний ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer V, 555), болг. *Милеш* (Заимов 151), серб. *Милеш*, *Милеша* (Грковић 132), (похідні) *Mileševo* (2) – ойконіми (Im. m. 291), хорв. *Mileša* (Leksik 430), (похідні) *Milešina Mala*, *Milešina Velika* – ойконіми (Im. m. 292), ст.-пол. *Milescha*, 1265 р. (SSNO III, 508), пол. *Milech* (SN VI, 365), чеськ. (похідне) *Milešov* – ойконім (Profous, Svoboda III, 76), слов'ян. *Милешъ*, запозичене в чуваський антропонімікон (Магницький 57) ~ **milešъ* (ЭССЯ 19, 33–34).

**Miliša*, **Milišъ*: ст.-укр. Станисла(в) *Миличевъ*, 1400 р. (ССУМ I, 591), болг. *Милич* (Илчев 334), серб. *Милич* (Грковић 133), хорв. *Miliša* (Leksik 431), пол. *Milisz* (SN VI, 368), ст.-чеськ. *Milis*, XIII ст. (Pleskalová 136), луж. *Milich*, *Miliš* (Wenzel II/2, 24), слов'ян. *Милича*, запозичене чувашами (Магницький 57).

**Miloxa*, **Miloxъ* / **Miloša*, **Milošъ*: д.-руськ. (вторинне) *Милошко*, XIII ст. (Янин, Зализняк 284), ст.-укр. *Miloch*, 1429 р., Petro *Miřocha*, 1648–1651 рр. (Чучка СОІ 238), *Милош*, 1481 р. (ССУМ I, 591), ст.-рос. Іванъ *Милоховъ*, 1534 р. (Тупиков 643), (похідне) *Милохово*, 1551–54 рр. – мікротопонім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 267), рос. *Милохин* (ЖПТ), (похідні) *Милохино*, *Милохова*, *Милохово* (4 фіксації), *Милошевка* – ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 558), болг. *Милох*, *Милош* (Заимов 152), (похідне) *Милошова падина* – мікротопонім у Поповско (Димитрова-Тодорова 495), макед. *Милошев* (Речник ПКМ II, 80), серб. *Милош* (Грковић 134), хорв. *Miloš*, *Miloša* (Leksik 433), слвн. *Miloš*, *Miloša* –

особові імена (Lenarčič 559), *Miloš* – прізвище (ZSSP 380), ст.-пол. *Miloch*, *Milos*, 1136 р. (SSNO III, 512, 514), пол. *Miłoch*, *Miłosz* (SN VI, 371, 372), ст.-чеськ. *Mylos*, 1293 р. (Pleskalová 136), чеськ. *Miloš* (ЧП), словц. *Miloš* – особове ім'я (Majtán, Považaj 181), луж. *Miloš* (Wenzel II/2, 24) ~ ст.-рос. *милошъ* ‘коханець’, 1649 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 9, 156) та ін. Див. (ЭССЯ 19, 42: **milošъ*).

***Miluxa, *Mil'uxa / *Miluša, *Mil'uša, *Miluшь, *Mil'uшь:** ст.-укр. Іван *Милушь*, 1569 р. (Чучка СОІ 238), укр. *Милух* (СП 237), *Милушин*, *Милуші* – ойконіми на Волині, ст.-рос. Сенка *Милюшинъ*, 1495 р. (Тупиков 643), *Милухино*, XVI ст. – відантропонімний ойконім у Новгородській землі (НПК VI, 217), рос. *Милухов*, *Милушев*, *Милюхин*, *Милюшин* (ЖПТ), *Милюхина*, *Милюхино*, *Милюшева*, *Милюши*, *Милюшино* (3), *Милюшовка* – відантропонімні ойконіми (Vasmer V, 562), блр. *Мілушава* – ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 162), болг. *Милуш*, *Милуш* (Заимов 153), *Милушевото* – відантропонімний мікротопонім у Смолянско (Саламбашев Смолянско 141), макед. *Милушев*, *Миљуш* (Речник ПКМ II, 82, 85), серб. *Милуш*, *Милуша*, *Миљуш* (Грковић 135, 136), хорв. *Milušić*, *Miljuš* (Leksik 434, 435), словн. *Miluša* – особове ім'я (Lenarčič 559), *Miljuš* (ZSSP 380), ст.-пол. *Miluz*, 1265 р., *Milucha*, 1389 р., *Milusch*, 1396 р. (SSNO III, 516), пол. *Miłuch*, *Miłusz* (SN VI, 373), ст.-чеськ. *Miluh*, XIII ст. (Pleskalová 136), чеськ. *Milúch* (ЧП), словц. *Miluša* – особове ім'я (Majtán, Považaj 182), луж. *Miluš* (Wenzel II/2, 24), слов'ян. *Милюха*, *Милушъ*, запозичені чувашами (Магницкий 57) ~ **miluša*, **miluшь* (ЭССЯ 19, 46).

***Milъša, *Milъša:** ст.-рос. Офонасій *Миљшинъ*, 1648 р. (Тупиков 643), рос. (вторинне) *Миљшин* (ЖПТ), (похідні) *Миљшин*, *Миљшина*, *Миљшино* – ойконіми в колишніх Пермській, Орловській, Тульській губ. (Vasmer V, 561), серб. *Миљша* (Грковић 135), слов'ян. *Миљша*, запозичене в чуваський антропонімікон (Магницкий 57).

Деривати з консонантом *-j-* у суфіксальній морфемі:

***Milajъ, *Mil'ajъ:** ст.-укр. *Милай*, 1649 р. (Чучка СОІ 235), укр. *Милай* (РУС 271), ст.-рос. *Миляй*, 1607 р. (Тупиков 251), рос. *Милаев*, *Миляев* (ЖПТ), *Милаевка* – відантропонімний ойконім у колишній Курській губ., *Миляева*, *Миляевы* *Подворки* – в колишніх Орловській і Тамбовській губ. (Vasmer V, 553, 562), болг. *Милай* (Заимов 150), серб. *Милай* (Грковић 131), хорв. *Milaj* (Leksik 428), ст.-пол. *Miłaj*, 1412 р. (SSNO III, 510) ~ **mil'ajъ* (ЭССЯ 19, 36).

***Milějъ**: укр. (вторинне) *Милейко* (РУС 271), ст.-рос. *Ивашко Милеевъ*, 1627 р. (ВПК 29), (похідне) *Милеево*, 1551–54 рр. — мікротопонім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 292), рос. *Милѣв* (АУЛ 2, 620), *Милеев* (ЖПТ), *Милеева* (2), *Милеево* (5), *Милеевский Хутор* — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 553), блр. (похідні) *Милейкава* (2) — ойконіми в Могильовській і Гродненській обл. (Рап. Маг 119; Рап. Гр. 161), *Милейкі* — у Брестській обл. (Рап. Бр. 88), болг. *Милей* (Заимов 150), серб. *Милей* (Грковић 132), слвн. *Milej* (ZSSP 380), ст.-пол. *Miley*, 1136 р. (SSNO III, 507), пол. *Milej* (SN VI, 366), (похідні) *Milejewo* (2), *Milejów* (5) — ойконіми (SMP 695), ст.-чеськ. *Miley*, XIII ст. (Pleskalová 135), чеськ. (похідне) *Milejovice* — ойконім (Profous, Svoboda III, 75), луж. *Milěj* (Wenzel II/2, 24), а також слов'ян. *Milei*, 1196 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 85), *Милей*, запозичене чувашами (Магницький 57) ~ **milějъ* (ЭССЯ 19, 36).

***Milojъ**: болг. *Милой* (Заимов 152), хорв. *Miloj* (Leksik 433) ~ **milojъ* (ЭССЯ 19, 37).

***Milujъ**: серб. *Милуй* (Грковић 135), ст.-пол. *Miluy*, 1204 р. (SSNO III, 516) ~ **milujъ* (ЭССЯ 19, 46).

Деривати з консонантом *-k-* / *-č-* у суфіксальній морфемі:

***Milaka**, ***Mil'aka**, ***Milakъ**, ***Mil'акъ** / ***Milačъ**: ст.-укр. *Ивашко Милякинъ*, 1669 р. (Тупиков 643), ст.-рос. *Обросимъ Ивановъ с. Старово Миляковъ*, 1610 р. (Тупиков 643), рос. *Милакин*, *Милаков*, *Милякин*, *Миляков* (ЖПТ), макед. *Милаков*, *Милачов* (Речник ПКМ II, 71, 72), серб. *Милак*, *Милач*, *Мильак* (Грковић 131, 132, 135), хорв. *Milač*, *Milak*, *Miljak* (Leksik 428, 434), слвн. *Milak*, *Milač* (ZSSP 380), ст.-пол. *Nicolao Milacz*, 1342 р., *Milak*, 1452 р. (SSNO III, 510, 511), пол. *Milak* (SN VI, 363), чеськ. *Milák* (ЧП), луж. *Milak* (Wenzel II/2, 23).

Стосовно мотивації пор. апелятивну лексику, зібрану під гаслом **milakъ* (ЭССЯ 19, 32).

***Milika**, ***Milikъ** / ***Miličъ**: укр. *Миличъ*, 1718 р. (ДІП I, 249), *Милик* (Богдан 195), рос. *Милицов*, *Милич* (ЖПТ), болг. *Милика*, *Милич* (Заимов 151), макед. *Милиќ* (Речник ПКМ II, 76), серб. *Милић*, 1771 р. (Елезовић 1, 406), слвн. *Milika* — особове ім'я (Lenarčič 555), *Milič* (ZSSP 380), ст.-пол. *Milic*, 1136 р. (SSNO III, 509), пол. *Milicz*, *Milik* (SN VI, 367), (похідні) *Milikowo*, *Milików* — ойконіми (SMP 696), ст.-чеськ. *Milik*, *Milic*, XII ст. (Pleskalová 135), чеськ. *Milič*, *Milík* (ЧП), луж. *Milik* (Wenzel II/2, 24).

***Milukъ**, ***Mil'ukъ**: укр. *Милюк* (Богдан 195), ст.-рос. *Милюк* Макар'євич Костин, 1578 р. (Веселовский 199), рос. *Милюков* (ЖПТ), (похідні) *Милюкова*, *Милюковка* (3), *Милюково* (4) – ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 560), а також слов'ян. *Милюкъ*, запозичене чувашами (Магницький 57).

***Milьka**, ***Milьko**, ***Milьkъ**: ст.-укр. *Милка*, 1492 р. (ССУМ I, 591), укр. *Милко*, 1718 р. (ДІП I, 203), *Милка*, *Милко* – сучасні прізвища (РУС 271), ст.-рос. Тимофей Степановъ с. *Милковъ*, 1648 р. (Тупиков 643), (похідні) *Милково*, XV ст. – мікротопонім у Новгородській землі (НПК VI, 189), *Милково*, 1551–54 рр. – мікротопонім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 230), рос. *Милкин*, *Милков* (ЖПТ), блр. (похідні) *Мілкаіна Гара*, *Мілкаў Роў*, *Мілкаў Падол* – мікротопоніми в Могильовській обл. (СММ 132), болг. *Милка*, *Милко* (Илчев 334), (похідні) *Милков кладенец* – мікротопонім у Новозагорській околії (Петкова 314), *Милково* – у Смолянско (Саламбашев Смолянско 141), макед. *Милков* (Речник ПКМ II, 76), серб. *Милко* (Грковић 133), слвн. *Milkov* (ZSSP 380), ст.-пол. *Milco*, 1389 р., *Milek*, 1400 р., Stanislaus *Myłka*, 1437 р. (SSNO III, 511), пол. *Milka*, *Milek*, *Milko* (SN VI, 371), ст.-чеськ. *Milka*, XII ст. (Pleskalová 136), чеськ. *Milka*, *Milko* (ЧП), (похідне) *Milkov* – ойконім (Profous, Svoboda III, 82), слвц. *Milko* (TZ Bratislava 240) ~ **milьka*, **milьkъ* (ЭССЯ 19, 48–49).

***Milica**: укр. *Милиця*, 1855 р. (Список КР 20), *Милиця* – сучасне прізвище (Новикова 542), *Милиця* – жіноче ім'я (ЕСУМ 3, 460), ст.-рос. (вторинне) Карпунька Яковлевъ сынъ *Милицын*, 1625 р. (ПК Зарайск 13), рос. (вторинне) *Милицын* (Память 1, 60), *Милицын*, *Милицына* – відантропонімі ойконіми в колишній Тамбовській губ. (Vasmer V, 556), блр. *Милица* (м. Вітебськ), болг. *Милица* (Заимов 151), слвн. *Milica* – особове ім'я (Lenarčič 554), ст.-чеськ. *Milica*, XIII ст. (Pleskalová 135), слвц. *Milica* – особове ім'я (Majtán, Považaj 181) ~ **milica I* (ЭССЯ 19, 34–35).

***Milьсь**: ст.-укр. *Милецъ* Сербинъ, 1552 р. (Тупиков 250), укр. (похідні) *Мильці* – назви поселень у Волинській і Полтавській обл., *Милча* – на Ровенщині, ст.-рос. *Милцы*, XVI ст. – відантропонімі ойконім у Новгородській землі (НПК IV, 375), рос. *Мильцев* (ЖПТ), (похідні) *Мильцева*, *Мильцево*, *Мильцова*, *Мильцово* (3), *Мильцы Большие*, *Мильцы Малые* – назви населених пунктів у різних регіонах (Vasmer V, 560), ст.-блр. *Милецъ* Черневич, 1552 р. (АЮЗР

VII/1, 630), блр. (похідне) *Мільча* — назва поселення в Мінській обл. (Рап. Мін. 179), серб. *Миџац* (Грковић 135), *Мильць* (Грковић Имена 130), хорв. *Milec* (Leksik 430), словн. *Milec* (ZSSP 380), пол. *Milec* (SN VI, 365), чеськ. *Milec* (ЧП), (похідне) *Mileč* — ойконім (Profous, Svoboda III, 75), словц. *Milec* (TZ Bratislava 240), луж. *Milc* (Wenzel II/2, 23) ~ **milьсь* (ЭССЯ 19, 49).

***Милимъ**: укр. (вторинні) *Милимко* (КПУ Він. 7, 872), *Мілімук* (СП 239), рос. *Милимов* (Рамієць 2, 545), схв. *Milim* (PI 325), чеськ. *Milímová* ж. (Beneš 55) ~ **militi* (sę) (ЭССЯ 19, 35–36).

***Миломъ**: болг. *Милом* (Заимов 152), чеськ. *Milom* (Svoboda 163).

***Милана**, ***Милан'а**, ***Миланъ**, ***Мил'анъ**: укр. *Милан* (Богдан 195), рос. *Миланин*, *Миланов* (ЖПТ), *Миланино* (2), *Миланово* — відантропонімі ойконіми в колишніх Костромській і Ярославській губ. (Vasmer V, 553), блр. *Милан* (Бірыла 285), болг. *Милан* (Заимов 150), *Милианов* (Саламбашев 238), (похідне) *Миланов герен* — мікротопонім у Новозагорській околії (Петкова 314), макед. *Миланов*, *Миљанов* (Речник ПКМ II, 71, 84), серб. *Милан* (Грковић 131), *Миљан* (Грковић Имена 190), хорв. *Milan*, *Miljan* (Leksik 429, 434), словн. *Milan*, *Milana*, *Miljan*, *Miljana* — особові імена (Lenačič 551, 552, 556), ст.-пол. *Milan*, 1416 р. (SSNO III, 506), пол. *Miłan* (SN VI, 371), (похідні) *Milanowo*, *Milanów* (5) — ойконіми (SMP 695), чеськ. *Milán* (ЧП), словц. *Milán* — особове ім'я (Majtán, Považaj 180), *Milan* — сучасне прізвище (TZ Bratislava 240), луж. *Milan* (Wenzel II/2, 23) ~ **milanъ* (ЭССЯ 19, 33).

***Миле'а**, ***Милеъ**, ***Милеъ**: укр. *Милеъ* (Чучка 382), ст.-рос. *Милея* Двойнинъ, 1636 р. (Тупиков 250), болг. *Миле*н (Илчев 333), *Миле*нов яз — мікротопонім у Пернішко (Велев 204), макед. *Миле*нов (Речник ПКМ II, 75), пол. *Mileń* (SN VI, 366), чеськ. (похідне) *Milenice* — ойконім (Profous, Svoboda III, 75–76), ст.-словц. *Mylen*, 1222 р. (HSSJ II, 303).

***Миломъ**, ***Миломъ**: хорв. *Milon* (Leksik 433), ст.-пол. *Milonis*, 1246 р. (SSNO VII, 154), пол. *Miłon*, *Miłoń* (SN VI, 372), чеськ. *Milon* (ЧП), (похідне) *Miloňovice* — ойконім (Profous, Svoboda III, 83), словц. *Milon* — особове ім'я (Majtán, Považaj 181).

***Милунъ**, ***Мил'унъ**: укр. *Милун* (Горпинич, Тимченко 183), блр. *Милюн* (Бірыла 285), болг. *Милун* (Заимов 153), макед. *Милун* (Речник ПКМ II, 82), серб. *Милун*, *Милуъ* (Грковић 135), хорв. *Milun* (Leksik 434) ~ укр. діал. *милу́н* 'коханець' (ЕСУМ 3, 460).

***Milosta**, ***Milostъ**: укр. (похідне) *Милостів* — ойконім у Ровенській обл., рос. *Милостый* (ЖПТ), блр. (похідне) *Міластава* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 178), хорв. *Milost* (Leksik 433), слвн. *Milost* (ZSSP 380), ст.-пол. *Milost*, 1204 р. (SSNO III, 514), ст.-чеськ. *Milost*, XIII ст. (Pleskalová 136), чеськ. (похідне) *Milostin* — ойконім (Profous, Svoboda III, 83).

***Milostivъ**(**ѣ**): рос. *Милостивый* (ЖПТ), (похідне) *Милостивый Иоанн* — ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer V, 558), болг. *Милостив* (Илчев 334).

***Milostъlivъ**(**ѣ**): рос. *Милостливый* (ЖПТ).

***Milatъ**(**ѣ**): болг. *Милат* (Заимов 150), серб. *Милат* (Грковић 132), хорв. *Milat* (Leksik 429), пол. *Milat* (SN VI, 371).

***Milęta**: д.-руськ. *Милята* Лукиничъ, 1215 р. (Тупиков 251), укр. (похідні) *Милятин* (3), *Милятичі* — назви населених пунктів, рос. *Милета* (ЖПТ), *Милятина*, *Милятино* (6 фіксацій) — ойконіми (Vasmer V, 562), блр. *Міляцін* — відантропонімний ойконім у Могильовській обл. (Рап. Маг. 119), *Міляцічы* — у Гродненській обл. (Рап. Гр. 162), макед. (похідне) *Miletino* — ойконім (Im. m. 292), хорв. *Mileta* (Leksik 430), слвн. *Mileta* (ZSSP 380), ст.-пол. *Milenthe*, 1643 р. (SSNO VII, 154), ст.-чеськ. *Milata*, 1138 р. (Pleskalová 135), чеськ. (похідні) *Miletice* (3) — ойконіми, які виводять з особового імені *Milata* < *Milęta* (Profous, Svoboda III, 77), слвц. *Milata* (TZ Bratislava 240), луж. *Milëta* (Wenzel II/2, 24) ~ **milęta* (ЭССЯ 19, 34).

***Milita**, ***Militъ**: укр. (вторинне) *Милитчук* (ЄР 396), ст.-рос. Федоръ Гридинъ *Милитъ*, 1500 р. (Тупиков 250), рос. (похідні) *Милитино* (6 фіксацій) — топоніми в різних регіонах (Vasmer V, 561), чеськ. (вторинне) *Militky* (Beneš 256) ~ **milita* (ЭССЯ 19, 35).

***Milota**, ***Milotъ**, ***Milotъ**: рос. (похідні) *Милотичи* — назва поселення в колишній Калузькій губ., *Милочево* — в колишній Ярославській губ. (Vasmer V, 558), блр. *Милот* (м. Мінськ), болг. *Милота* (Заимов 152), *Милотин* (Илчев 334), серб. *Милота* (Грковић 134), хорв. *Milot* (Leksik 434), слвн. *Milotin* — особове ім'я (Lenarčič 559), ст.-пол. *Milotha*, 1389 р., Jakub *Miloth*, 1480 р. (SSNO III, 515), пол. *Miłot*, *Miłota* (SN VI, 373), ст.-чеськ. *Milotha*, 1194 р. (Pleskalová 136), чеськ. *Milota* (ЧП), *Milotice* — ойконім (Profous, Svoboda III, 84), слвц. *Milota* — особове ім'я (Majtán, Považaj 182), луж. *Milota* (Wenzel II/2, 24) ~ **milota* (ЭССЯ 19, 42–43).

***Milqta**, ***Milqť** / ***Mil'qta**, ***Mil'qť**: укр. (вторинні) *Милутка* (повідомлення Ушакової Г.Л.), *Милютченко* (м. Дрогобич Льв.), ст.-рос. *Милута*, 1542 р. — особове ім'я (Тупиков 307), *Милута* Артеф, 1668 р. (ЯПК 291), рос. (вторинні) *Милутка* (Книги РФ II/1, 117), *Милуткин* (Память 1, 324), *Милютин* (ЖПТ), (похідні) *Милутино* (3), *Милютин починок* — ойконіми в різних регіонах, блр. *Милутино* — назва поселення в колишній Вітебській губ. (Vasmer V, 561), болг. *Милутин* (Илчев 335), ст.-серб. **Милоуѣтъ**, 1411 р. (Даничић II, 68), серб. *Милут* (Грковић 135), хорв. *Milutin* (Leksik 434), пол. *Miluta* (SN VI, 370), (похідне) *Miłucin* — ойконім (SMP 697), а також слов'ян. *Милута*, *Милюта* (Магницький 55, 57) ~ **milqť* / **mil'qť* (ЭССЯ 19, 45—46).

***Milava**, ***Milavъ(jь)**: ст.-рос. Епестемия Онкифиева дочь, прозвище *Милава*, 1611 р. (АЮБ I, 305), Івашко Илин сын *Милавинъ*, 1646 р. (ЯПК 159), рос. *Милавин* (ЖПТ), *Милавино* — відантропонімний ойконім у колишній Курській губ. (Vasmer V, 553), хорв. *Milavec* (Leksik 430) ~ **milava*, **milavъ* (ЭССЯ 19, 33).

Праантропоніми-композиції з компонентом **Mil-* у препозиції:

***Miliborъ**: серб. *Милибор* (Грковић 132).

***Milibratъ**: серб. *Милибрат* (Грковић 132).

***Milidarъ**: серб. *Милидар* (Грковић 133).

***Milidorgъ**: серб. *Милидраг* (Грковић 133).

***Milidrugъ**: серб. *Милидруг* (Грковић 133).

***Milimirъ**: серб. *Милимир* (Грковић 133).

***Miliradъ**: укр. *Милорадович* (Holutiaк 277), болг. *Милирад* (Заимов 151).

***Milislavъ**: серб. *Милислав* (Грковић 133), словн. *Milislav* — особове ім'я (Lenarčič 555), ст.-чеськ. *Milizlaus*, 1269 р. (Pleskalová 135). Див. ще (ЭССЯ 19, 38).

***Milivojъ**: болг. *Миливой* (Заимов 151), серб. *Миливой* (Грковић 132), хорв. *Milivoj* (Leksik 432), (похідне) *Milivojevcі* — ойконім (Im. m. 292), словн. *Milivoj* — особове ім'я (Lenarčič 555), словц. *Milivoj* — особове ім'я (Majtán, Považaj 181). Див. ще (ЭССЯ 19, 36).

***Milobodъ**: ст.-рос. (похідне) *Милубодово*, 1605 р. — ойконім (Никольский I/2, XLVII).

***Milobogъ**, ***Milъbogъ**: укр. *Милобог* (УВБ 90), пол. *Miłobog* (SN VI, 372), чеськ. (похідне) *Milbohov* — ойконім (Profous, Svoboda III, 73).

***Miloborgъ**: ст.-пол. *Milebor*, 1427 р. (SSNO III, 512), пол. *Miłobór* (SN VI, 372), слов'ян. (вторинне, патронім) *Meleboritz*, 1267 р. (Lorentz 71).

***Milobogdъ**: ст.-рос. *Милебужъ*, XV ст. — відантропонімний ойконім у Деревській п'ятині історичної Новгородської землі (НПК I, 822), чеськ. (похідне) *Milobuz* — ойконім (Profous, Svoboda III, 83), слов'ян. **Milobqd*, яке відновлюють із топоніма *Milobandz*, 1250 р. на терені Західної Пруссії (Лоренц 57). Див. ще (ЕССЯ 19, 36–37).

***Milobratъ**, ***Milobratrъ**, ***Milъbratъ**: болг. *Милобрат* (Заимов 152), серб. *Милбрат* (Грковић 132), ст.-пол. *Milobrat*, 1204 р. (SSNO III, 512), луж. *Miłobratr*, 1320 р. (Müller 107), слов'ян. *Milobrat*, 1200 р. — у німецьких середньовічних джерелаж (Schlimpert 86).

***Miločajъ**: серб. (похідне) *Miločai* — ойконім (Im. m. 292). Сто-совно другого компонента пор., наприклад, псл. **ordočajъ* / **radočajъ* (ЕССЯ 32, 147), **nečajъ* (ЕССЯ 24, 110) та ін.

***Milodanъ**: ст.-укр. Мартын *Милоданъ*, 1649 р. (Реєстр 69), укр. *Милоданъ*, 1718 р. (ДІП I, 259). Див. ще (ЕССЯ 19, 37).

***Milodargъ**: серб. *Милодар* (Грковић 134), слвн. *Milodar* — особове ім'я (Lenarčič 558).

***Milodědъ**: ст.-рос. (похідне) *Милодежъ*, XVII ст. — ойконім у колишній Новгородській губ. (Греков 1916а: 35), рос. *Милодед* (РУС 271), ст.-пол. *Milodziad* [1136 р. — *Milodat* (SSNO III, 512)].

***Milodějъ**: ст.-рос. (похідне) *Милодѣвъ починокъ*, 1671 р. — мікро-топонім на Вологодщині (ОСС I, 15).

***Milodorgъ**, ***Milъdorgъ**: болг. *Милодраг* (Заимов 152), серб. *Милдраг* (Грковић 134), слвн. *Milodrag* — особове ім'я (Lenarčič 558), слов'ян. *Mildarch*, 1302 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 85). Див. ще (ЕССЯ 19, 37).

***Milodrugъ**, ***Milъdrugъ**: серб. *Милдруг* (Грковић 132). Див. ще (ЕССЯ 19, 37).

***Miloduxъ**: слов'ян. *Miliduoch*, 806 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 85 — з реконструкцією *Miloduch*).

***Miloglazъ(jъ)**: рос. *Милоглазов* (ЖПТ).

***Milogoјъ**: слвн. *Milogoј* — особове ім'я (Lenarčič 558).

***Milogolvъ(jъ)**: хорв. *Miloglav* (Leksik 433).

***Milogostъ**, ***Milъgostъ**: болг. *Милогост* (Заимов 152), серб. *Милгост* (Грковић 132), ст.-чеськ. *Milgost*, 1175 р., *Milegozt*, 1234 р.

(Pleskalová 135), чеськ. (похідні) *Milhošt'*, *Milhostice* (2) — ойконіми (Profous, Svoboda III, 79), ст.-слвц. *Milgozt*, 1138 р. (HSSJ II, 303), слов'ян. *Milegastas*, 823 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 85). Див. ще (ЕССЯ 19, 37).

***Milol'ubъ(јь)**: рос. *Милолюб* (ЖПТ), серб. *Милољуб* (Пешикан 458).

***Milomirъ**: серб. *Миломир* (Грковић 134), слвц. *Milomír* — особове ім'я (Majtán, Považaj 181).

***Miloněgъ**: д.-руськ. *Милонѣгъ*, 1177 р. (Тупиков 251), ст.-рос. *Милонѣжъ*, XV ст. — відантропонімний ойконім у Новгородській землі (НПК I, 802). Див. ще (ЕССЯ 19, 38).

***Milonorъ(јь)**: рос. *Милонравов* (ЖПТ).

***Miloradъ**: укр. *Милорадівка* — ойконім у Дніпропетровській обл., *Милорадове* — в Полтавській обл., рос. *Милорадов* (ЖПТ), *Милорадово*, *Милорадовка* — назви поселень у колишніх Псковській і Самарській губ. (Vasmer V, 558), болг. *Милорад* (Заимов 152), макед. *Милорадов* (Речник ПКМ II, 78), серб. *Милорад* (Грковић 134), хорв. *Milorad* (Leksik 433), слвц. *Milorad* — особове ім'я (Majtán, Považaj 181). Див. ще (ЕССЯ 19, 38).

***Miloslava**, ***Miloslavъ**: д.-руськ. *Милославъ* (Зализняк 284), рос. *Милославов* (ЖПТ), *Милославка* (2), *Милославль* (2), *Милославська* (2), *Милославско*, *Милославское* — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 558), блр. (похідне) *Мілаславічы* — ойконім на Могильовщині (Рап. Маг. 119), болг. *Милослав* (Заимов 152), макед. *Милосав* (Речник ПКМ II, 78), серб. *Милослав* (Грковић 134), хорв. *Miloslavić* (Leksik 433), слвн. *Miloslav* — особове ім'я (Lenarčič 558), ст.-пол. *Miloslau*, 1155 р., *Milozlaua*, 1265 р. (SSNO III, 513), ст.-чеськ. *Milozlaus*, 1180–1182 pp., *Milozlaua*, XIII ст. (Pleskalová 136), слвц. *Miloslav* — особове ім'я (Majtán, Považaj 181). Див. ще (ЕССЯ 19, 38).

***Miloslovъ**: рос. *Милослов* (ЖПТ).

***Milostryjъ**: слов'ян. *Myldestrey*, 1335 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 85 — з реконструкцією *Milostryj*).

***Milosъrdъ(јь)**: рос. *Милосердов* (ЖПТ), (похідні) *Милосердова* — ойконіми в колишній Таврійській губ. і в Ставропольському краї (Vasmer V, 558) ~ укр. *милосердій* (ЕСУМ 3, 460).

***Milosъrdъnъ(јь)**: укр. *Милосердний* (Редько 1, 684).

***Milotěxъ**: слов'ян. *Myldeteche*, 1289 р. — у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 85 — з реконструкцією *Milotěxъ*).

***Miloujъ**: ст.-пол. *Milouy*, 1236 р. (SSNO III, 516), ст.-чеськ. *Milouy*, XII ст. (Pleskalová 136).

***Miloumъ**: рос. *Милоумов* (КПУ Харк. 17, 81).

***Milovidъ(jъ)**: укр. (похідні) *Миловидівка* (2) – ойконіми в Полтавській і Сумській обл., рос. *Миловидов* (ЖПТ), (похідні) *Миловидово* – ойконіми в колишніх Московській і Смоленській (2) губ. (Vasmer V, 557), блр. (похідні) *Мілавіды* – ойконіми в Брестській і Вітебській обл. (Рап. Бр. 88; Рап. Віц. 262), *Мілавіды* – мікротопонім у Гродненській обл. (Ламака 212) ~ **milovidъ(jъ)* (ЭССЯ 19, 45).

***Milovylъ**: серб. *Мировук* (Грковић 134).

***Milovъzorъ**: рос. *Милвзоров* (ЖПТ).

Праантропоніми-композиції з компонентом *-*mil-* у постпозиції:

***Bogumila**, ***Bogumilъ**, ***Bogъmila**, ***Bogъmilъ**: ст.-пол. *Bogumil*, 1136 р., *Bogmil*, 1232 р., *Bogumila*, 1265 р., *Bogmila*, XV ст. (SSNO I, 196), ст.-чеськ. *Bogumil*, XII ст. (Pleskalová 128) ~ **bogumilъ* (ЭССЯ 2, 159).

***Bol'emila**, ***Bol'emilъ**. Відновлено в (ЭССЯ 3, 186).

***Bratomila**, ***Bratomilъ**: ст.-пол. *Bratomila*, 1320–1321 pp., *Brathomil*, 1370 р. (SSNO I, 244).

***Bratomila**, ***Bratrumila**: ст.-чеськ. *Bratromila*, *Bratrumila*, XIII ст. (Pleskalová 129).

***Brъzomilъ**: ст.-чеськ. *Brъzomil* (Gebauer I, 111).

***Dalimilъ**. Відновлено в (ЭССЯ 4, 186).

***Dědumila**, ***Dědumilъ**: ст.-пол. *Didumila*, 1255 р. (SSNO I, 552), чеськ. *Dědumil* (Svoboda 79).

***Dobromilъ**: ст.-чеськ. *Dobromil*, 1240 р. (Pleskalová 131).

***Domamilъ**: чеськ. *Domamil* (Svoboda 79).

***Dorgomilъ**: слов. *Dragomil* (Kos 117), ст.-пол. *Drogomilus*, 1255 р. (SSNO I, 522).

***Dъlgomilъ**: ст.-укр. *Ivan Dołhomilъ*, XVI ст. (Жерела I, 71), ст.-пол. *Dlucomilo*, 1247 р. (SSNO I, 475), (похідне) *Długomilowice* – ойконім, відомий з 1376 р. (NMP II, 354), ст.-чеськ. *Dlugomil*, 1175 р. (Pleskalová 130), (похідні) *Dlougomilov* (2) – топоніми (ZL 189).

***Gojъmilъ**: хорв. *Gojmil* – особове ім'я (PI 263).

***Gъrdomilъ**: серб. *Грдомил* (Грковић Имена 170).

***Lixomilъ**: ст.-серб. (вторинне) *Милославъ Лихомиликъ*, 1313–1318 pp. (ОССП 96) ~ **lixomilъ* (ЭССЯ 15, 93).

***L'udъmila**, ***L'udъmilъ**: блр. (похідне) *Людмилово* — назва поселення в колишній Мінській губ. (Vasmer V, 296), хорв. *Lidmila* (Leksik 368), ст.-чеськ. *Lidmila*, 1425 р. (Gebauer II, 287), чеськ. *Lidmila* (ЧП), словц. *Lidmila* (Majtán, Považaj 160) — особове ім'я ~ **Ľudъmila* (ЕССЯ 15, 200).

***L'utomilъ**: ст.-рос. *Литомилъ* (“Северная пчела”, 1848, № 284).

***Моѡmilъ**: словн. *Mojmilovič* (LP).

***Мъrdomilъ**: рос. *Мордомилевич* (ЖПТ).

***Ordomilъ** / **Radomilъ**: словн. **Radomilъ*, яке виводять із ойконіма **Radmilje* (Torkar 117). Див. ще (ЕССЯ 32, 149).

***Sъdъmila**, ***Sъdъmilъ**: ст.-пол. *Sdemila*, 1298 р., *Szdzemil*, 1399 р. (SSNO VI, 303), ст.-чеськ. *Sdemil*, XIII ст. (Pleskalová 140).

***Velemilъ**: луж. *Welemil* (Wenzel II/2, 150).

***Veŕjemilъ**: ст.-пол. *Wenczemil*, 1390 р. (SSNO VI, 76), ст.-чеськ. *Wezmil*, 1195–1197 pp., *Wecomilus*, 1251 р. (Pleskalová 140).

***Vojemilъ**: ст.-пол. *Wogemil*, 1321 р. (SSNO VI, 172).

***Въlčemilъ**: серб. *Вучемил* — особове ім'я (Грковић 61), хорв. *Vičimilović* (Leksik 732).

***Въlkomilъ**: серб. *Воукмилъ*, *Воукомилъ* (Морошкин 48, 49), *Вукомил* — чоловіче ім'я (Грковић 60).

***Въrхomilъ**: слов'ян. *W(e)rchomil* (Müller 113).

***Въsemila**, ***Въsemilъ**: рос. (похідне) *Семилово* — ойконім у колишньому Костромському пов. (Самарянов 58), схв. *Svemil* (Maretič 128), ст.-пол. *Wszemil*, 1204 р. (SSNO V, 220), ст.-чеськ. *Vsemila*, XIII ст. (Pleskalová 144), чеськ. (похідне) *Všemily* — ойконім (Profous IV, 645), луж. *Wšomiła* (Wenzel II/2, 168).

Про апелятивну і пропріальну лексику з компонентом **mil*- див. ще (Бјелетић 217–236).

Деривати з коренем **Mur*- / **Smur*-

***Мѡra**, ***Мѡргъ**, ***Мѡргъ(ѡ)** / ***Smurgъ**: укр. *Мур*, *Мура* (Богдан 192), *Мурий* (Новикова 568), *Мурий* — прізвисько смуглого чоловіка (ДАРО ф. Р–479, оп. 2, спр. 266, арк. 9), *Шмур* (Богдан 267), рос. *Муров*, *Мурий*, *Смуров*, *Шмуров* (ЖПТ), *Смуров*, 1711 р. (Чайкина 94), хорв. *Mur*, *Mura* (Leksik 449), словн. *Mur* (ZSSP 394), пол. *Mury* (SN VI, 4493), чеськ. *Mur*, *Mura* (ЧП), словц. *Mura*, *Múri* (TZ Bratislava 250).

Назви поселень на зразок *Мурево Большое*, *Мурево Малое* — в колишній Петербурзькій губ. (Vasmer VI, 8) свідчать про потенційність праантропоніма ***Мургь** — основи на *-i-*.

Щодо мотивації пор., наприклад, укр. *мурій* 'брунатний, з ласовинням (про обличчя)' (ЕСУМ 3, 538), рос. діал. *смұра* 'сум, журба, смуток', *смұрый* 'сумний, засмучений' (СОГ 14, 28) та ін. Див. (ЭССЯ 20, 191–192; 195–196).

Ст.-рос. *Муролѣй* Вороновъ, 1626 р. (ПКТК II, 195) — один із рефлексів псл. ***Muroľejъ**.

Префіксальні деривати:

***Namurgъ**: хорв. *Natur* (Leksik 455).

***Pasmurgъ**: укр. *Пасмур*, 1858 р. (РС 116), ст.-рос. *Пасмур* Григорьев сын Языков, 1597 р. (Станиславский 1976: 101), рос. *Пасмур*, *Пасмуров* (ЖПТ).

***Zamura**, ***Zamurgъ**: укр. *Замура* (РУС 155), рос. *Замура* (ЖПТ), пол. *Zatur* (SN X, 423).

Суфіксальні деривати:

***Muraga**, ***Muragъ** / ***Smuraga**: рос. *Мурагин*, *Мурагова*, *Смурагин* (ЖПТ), блр. *Смурага* (Бірыла 385).

***Muroga**, ***Murogъ**: рос. *Мурогин*, *Мурогов* (ЖПТ).

***Muryga** / ***Smuryga**, ***Smurygъ**: ст.-рос. Степанъ Семеновъ сынъ прозвище *Смурыга*, 1612 р. (Маштафаров 74), Івашко, прозвище *Мурыга*, 1621 р. (ПКА 150), *Смурыгин* Ланя Богданов, 1624 р. (Веселовский 293), рос. *Мурыгин* (ЖПТ), *Смурыгин* (АУЛ 2, 872), (похідні) *Мурыгина* (2), *Мурыгино* (2), *Мурыгинская* (2) — назви населених пунктів у різних регіонах (Vasmer VI, 13), блр. *Мурыгин* (СБГТ 289), *Смурыгин*, *Смурыгов*, *Шмурыгин* (ЖПТ).

***Murajъ** / ***Smurajъ**: ст.-укр. Васил *Мураи*, 1649 р. (Реєстр 386), Карпъ *Мурай*, 1662 р. (РСП 77), укр. *Мурай* (Новикова 567), ст.-рос. Кирейко *Мураев*, 1571/72 р. (ГРМ 331), рос. *Мурай* (КПУ Луг. 1, 678), *Смураев* (ЖПТ).

***Zamurajъ**: рос. *Замураев* (ЖПТ).

***Murějъ**: укр. *Мурей* (РУС 283), рос. *Муреев* (ЖПТ) ~ укр. діал. *мурей* 'селяк' (ЕСУМ 3, 537).

***Zamurějъ**: укр. *Замурейко* (РУС 155).

***Murujъ**: ст.-рос. Сенка *Муруевъ*, 1654 р. (Тупиков 655), рос. *Муруи* — відантропонімний ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer VI, 12).

***Zamurujь**: рос. *Замуруев* (РУС 155).

***Smurьjь**: блр. *Шмурьев* (ЖПТ) — патронім на -ев.

***Murakь**, ***Muraсь** / ***Smurakь**, ***Smur'akь**: укр. *Мурак* (РІ Льв. 2, 333), *Мурачь*, 1718 р. (ПЧП 199), *Мурач* (Богдан 192), *Шмурак* (РУС 482), ст.-рос. Федотка Ивановъ с. *Мураковъ*, 1677 р. (Тула 30), (похідні) *Мураково*, 1539/40 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 132), *Мурачова Гора*, 1563 р. — топонім у колишній Обонезькій п'ятині (ПКОП 219), рос. *Мураков*, *Мурачев*, *Смураков*, *Шмураков* (ЖПТ), (похідне) *Муракина*, XVIII ст. — назва поселення у Воскресенському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 362), блр. *Мурач*, 1746 р. (Бірыла 1966: 238), *Мурач* (Бірыла 289), пол. *Murak* (SN VI, 489).

***Murikь**, ***Muricь** / ***Smurikь**: укр. *Мурик* — сучасне прізвисько (СПУ 2, 288), *Мурич* (Стехна 75), рос. *Муриков* (РІ Крым 4, 157), *Мурич* (ЖПТ), *Смуриков* (СП 329), (похідне) *Мураково*, XVIII ст. — назва поселення у Волоколамському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 362), хорв. *Murić* (Leksik 450).

***Murьkь** / ***Smurьka**, ***Smurьko**: укр. *Шмурко* (Богдан 267), рос. *Смуркин* (ЖПТ), словн. *Murek* (ZSSP 395), пол. *Murek* (SN VI, 491).

***Muryka** / ***Muryсь**: рос. *Мурыкин*, *Мурычев* (ЖПТ), (похідне) *Мурычевой* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VI, 13).

***Murica**: хорв. *Murica* (Leksik 450).

***Murьсь**: укр. *Мурець* — сучасне прізвисько (СПУ 2, 288), рос. *Мурцева ж.* (ЖПТ), словн. *Mures* (ZSSP 395), пол. *Murzec* (SN VI, 493).

***Pasmurьсь**: рос. *Пасмурицев* (ЖПТ), блр. *Пасмурицаў* (Бірыла 316).

***Zamurьсь**: рос. *Замурицев* (ЖПТ).

***Muridlo**: укр. *Мурило* (Богдан 192) < **muridlo* < **muriti* (ЭССЯ 20, 194).

На основі ст.-рос. *Муромко* Петровъ, 1655 р. (Тупиков 261), (похідне) *Муромино*, 1646 р. — топонім у колишньому Московському пов. (Холмогоровы 5, 127), рос. *Муромов* (ЖПТ) можна реконструювати дієприкметники пасивного стану ***Muromta**, ***Muromь**. Вони опосередковано свідчать про потенційність нетематизованого псл. **turti*.

***Muranь**: укр. *Муран* (Богдан 192), ст.-рос. Гаврило *Мурановъ*, 1545 р. (Тупиков 655), Петръ *Мурановъ*, 1678 р. (Углич 57), рос. *Муранов* (ЖПТ), (похідні) *Мурановка* (2), *Мураново* (2), *Мурановская*, *Мураны* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VI, 5–6), блр. *Муранкоў* (Бірыла 289), пол. *Muran* (SN VI, 489).

***Mureнь**: ст.-рос. Иванко Ивановъ с. *Муреновъ*, 1574 р. (Тупиков 655).

***Murinь**: ст.-укр. *Муринь*, 1578 р. (Памятники III, 90), укр. *Му-рин* (Богдан 192), ст.-рос. *Муринь*, XVI ст. (Чечулин 81), Любимъ Федоровъ с. *Муриновъ*, 1612 р. (Тупиков 655), рос. *Мурин*, *Шмурин* (ЖПТ), блр. *Мурын* (Бірыла 289), пол. *Murin* (SN VI, 489), чеськ. *Miřín* (ЧП), ст.-слвц. *Guro Murin*, 1556 р. (HSSJ II, 347).

***Muruna**, ***Murunь**, ***Murunь**: укр. *Мурун* (Богдан 192), рос. *Мурунин* (РУС 283), *Мурунова* ж. (Лет. ЖС 2007, № 27–39, 130), пол. *Murui* (SN VI, 493).

***Murunь**: рос. *Мурыня* — прізвисько (Герасимов Словарь 57), пол. *Murui* (SN VI, 494).

***Pasmurнь(яь)**: рос. *Пасмурнов* (ЖПТ).

***Murastь(яь)**: укр. *Мурастий* (Горпинич Болг. 289), рос. *Мурастов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *мурáстый* 'плямистий' (СКГ 60).

***Muratь(яь)**: укр. *Мурат* (КПУ Дон. 7, 418), ст.-рос. Ратай *Муратовъ*, 1555 р. (Тупиков 655), хорв. *Murat* (Leksik 450), пол. *Murat* (SN VI, 490) ~ укр. діал. *мурáтий* 'кінь сиво-бурої масті' (Аркушин 2016: 321).

***Murota**: слвн. *Murota* (ZSSP 395).

***Murqть(яь)**: пол. *Muranty* (SN VI, 489) — форма з розщепленим назальним.

***Murava**, ***Muravь(яь)**: ст.-укр. Иван *Мурава*, 1577 р. (Ясинский 621), укр. *Мурава* (Редько 1, 716), рос. (похідні) *Муравина*, *Муравино* (3) — ойконіми в колишніх Уфимській, Ярославській, Вологодській губ. (Vasmer VI, 2), пол. *Murawa* (SN VI, 490).

Деривати з коренем **Orb-*

Первісні, афіксально не ускладнені, псл. ***Orba**, ***Orbъ** можна реконструювати на основі ст.-укр. Jurko *Rab*, 1618 р. (Чучка 475), Данило *Роба*, 1649 р. (Реєстр 118), укр. *Раб* (Рв.), *Роба* (СП 302), ст.-рос. Иванко *Робов*, 1573 р. (Альшиц 52), рос. *Роб* (ИС 49), болг. *Раба*, *Роб*, *Роба* (Илчев 415, 426), серб. *Раб*, *Роб* (Грковић 164, 173), хорв. *Rab*, *Raba* (Leksik 541), ст.-пол. Martinus *Rob*, 1444 р. (SSNO IV, 465), пол. *Roba* (SN VIII, 110), чеськ. *Rob*, *Roba* (ЧП), ст.-слвц. *Rab*, 1571 р. (Křištof 199), слвц. *Rób* (TZ Trnava 155).

Щодо апелятивних відповідників пор. ст.-укр. *роба* 'робітниця, наймичка' (Тимченко 2, 273), укр. *рѡба* 'роботяща, працююча жінка', діал. *роб* 'робітник; невідільник' (ЕСУМ 5, 98), ст.-блр. *рабъ*, *робъ* 'невідільник', *раба*, *роба* 'невідільниця' (ГСБМ 29, 426, 428; 30, 115, 125) та ін. (ЭССЯ 32, 131–133).

Префіксальні деривати відапелятивного походження:

***Neorba**, ***Neorby**: укр. *Нероба* (Горпинич 218), рос. *Неробов* (СП 246), пол. *Nieroba* (SN VI, 606) ~ укр. *нерѡба* 'нероба, ледащо', діал. *нерѡб* 'т. с.' (ЕСУМ 5, 99), *нѣроб* 'той, що не хоче працювати, нероба' (Шкрумеляк 102).

***paorby** (ЭССЯ 41, 100). Антропонімічні рефлекси не засвідчено.

***Perorba**: укр. *Перероба* (Горпинич, Тимченко 213).

***Vyorby**: укр. (вторинне) *Виробовський* (Глуховцева 1, 165).

Суфіксальні похідні:

***Orby**: укр. *Робий* (Богдан 244) ~ ***orby** (ЭССЯ 32, 134).

***Paorby**: укр. *Парубій* – сучасне прізвище ~ укр. *парубій* 'парубок', діал. *паробій* 'т. с.' (ЕСУМ 4, 300), *парубій* 'парубійко' (СБІ 526), 'хлопець-підліток' (Шило 195).

***Orbak** / ***Orbač**: укр. *Робак* (СП 302), рос. *Робачев* (ЖПТ), *Робачево* – відантропонімічний ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer VII, 592), ст.-блр. *Maczwiey Robacz*, 1552 р. (ПКПК 390), болг. *Рабачев* (Илчев 415), хорв. *Rabak* (Leksik 541), луж. *Robak* (Wenzel II/2, 83–84).

***Orbik** / ***Orbič**: укр. *Робич* (Панцьо 116), рос. *Робиков* (ЖПТ), болг. *Рабич* (Илчев 415), хорв. *Rabić*, *Rabik* (Leksik 541), слов. *Rabič* (ZSSP 498), луж. *Robik* (Wenzel II/2, 84).

***Orbičič**: ст.-рос. (похідне) *Робичичи*, XVI ст. – топонім у Новгородській землі (НПК III, 855).

***Orbka**, ***Orbko**, ***Orbyk**: укр. *Робок* (Богдан 244), ст.-рос. (вторинне) Сава *Робковичъ*, 1617 р. (Тупиков 724), рос. *Робкин*, *Робков* (ЖПТ), блр. *Робко* (с. Хоростів Солигорськ. р-ну Мінськ. обл.), пол. *Robek*, *Robka*, *Robko* (SN VIII, 111, 112), чеськ. *Robek* (ЧП), луж. *Robka* (Wenzel II/2, 84).

***Paorbyk**: укр. *Парубок* (Новикова 624) та ін. ~ ст.-укр. *паробкъ*: *паробка моего збил*, 1560 р., *паробки дворные*, 1561 р. (ЛЗК 156, 312), *парубок* 'хлопець' (Тимченко 2, 86), укр. *на́рубок* 'молодий чоловік, юнак; нежонатий чоловік' (ЕСУМ 5, 300), діал. *на́рібок* 'парубок' (Онишкевич 2, 41), 'наймит' (ЕСУМ 5, 300), *на́рубок*

‘парубок’ (Сірка, Баушенко 61), ‘візник, фурман’ (СБІ 525), *párabak* ‘наймит (у піснях)’ (Зеленько 49) та ін. Див. (ЕССЯ 41, 100–101).

***Огрьсь**: блр. (похідне) *Робцы* — ойконім у колишній Могильовській губ. (Vasmer VII, 592), хорв. *Rabac* (Leksik 541) ~ **огрьсь* (ЕССЯ 32, 134).

***Неогрьса**: пол. *Nierobca* (SN VI, 606).

***Раогрьсь**: укр. *Парубець* (Новикова 624) ~ укр. діал. *парубець* ‘парубок’ (ЕСУМ 5, 300).

***Орбенькъ**: укр. *Ребионьок*, XVIII ст. (Мищик, Тарасенко 13, 81), (похідні) *Ребенківка*, *Ребенкове* (3 фіксації), *Ребенковка* — мікротопоніми на Чернігівщині (Павленко 456), рос. *Ребенков* (ЖПТ) ~ **орбенькъ* (ЕССЯ 32, 112–113).

***Орбинъ**: рос. *Робинов* (ЖПТ), болг. *Рабин* (Илчев 415), словц. (вторинне) *Robínek* (TZ Bratislava 304) ~ **орбинъ* (ЕССЯ 32, 116).

***Орбаръ**: пол. *Robarz* (SN VIII, 110), луж. *Robar* (Wenzel II/2, 84).

***Орбѣ**: ст.-рос. Неустройко *Робятовъ*, 1613 р. (Садовский 15) ~ **орбѣ* (ЕССЯ 32, 113–115).

**раорбѣ*: укр. діал. *паруб'я* ‘парубча’ (ЕСУМ 5, 300) та ін. Див. (ЕССЯ 41, 99–100).

***Орбѣтъко**: (похідні) рос. *Робятковы* — ойконім у колишній В'ятській губ., блр. *Ребятки* — назва поселення в колишній Могильовській губ. (Vasmer VII, 552, 592) ~ **орбѣтъко* (ЕССЯ 32, 115).

***Орбота**, ***Орботъ**: укр. *Робота*, 1734 р. (ДІП VI, 379), *Работа*, *Робота* — сучасні прізвища (РУС 348, 356), (похідне) *Роботино* — мікротопонім на Чернігівщині (Павленко 458), ст.-рос. Митя *Робота* Яковлевъ сынъ, 1529 р. (АС I, 200), рос. *Работа* (ЖПТ), (похідні) *Роботино* (3) — ойконіми в колишніх Вологодській, Новгородській, Псковській губ. (Vasmer VII, 494), хорв. *Rabota* (Leksik 541), словн. *Rabotič* (ZSSP 498), ст.-пол. *Robota*, 1421 р. (SSNO IV, 468), пол. *Robota* (SN VIII, 112), чеськ. *Robota* (ЧП), словц. *Robot*, XVIII ст. (Bernát 100), *Robota*, 1770 р. (Křištof 286), луж. *Robota* (Wenzel II/2, 84), слов'ян. *Robota* (1317 р. — Tesseke *Rabute*) — антропонім у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 119) ~ **orbota* (ЕССЯ 32, 119–122).

***Неорботъ**: укр. *Неробот* (Горпинич 262) ~ рос. діал. *нѣроботъ* ‘дармоїд’ (Мосеев 55).

***Орботька**: рос. *Работки*, *Работкино* — відантропонімі ойконіми в колишніх Нижегородській і Тверській губ. (Vasmer VII, 494) ~ **orbotka* (ЕССЯ 32, 125–126).

***Orbotęga**: рос., блр. *Работяга* (ЖПТ) ~ **orbotęga* (ЭССЯ 32, 123–124).

***Orbotjъjъ**: укр. *Робочий* (Богдан 244), рос. *Рабочий* (ЖПТ) ~ **orbotjъjъ* (ЭССЯ 32, 125).

***Paorębъsъjъ**: укр. *Парубочий* (Глуховцева 2, 114) ~ укр. діал. *па-рубочий* ‘парубоцький’ (Шкрумеляк 110).

***Orbotъnikъ**: болг. *Работников* (Илчев 415) ~ **orbotъnikъ* (ЭССЯ 32, 127–128).

***Orbotъnъ(jъ)**: ст.-укр. Павло *Роботной*, 1664 р. (РСР 295), рос. *Работновъ*, 1785 р. (ОДДА 4), *Работный*, 1877 р. (Грязнов 388), *Работнов* (*Работнов*) (ЖПТ) ~ ст.-укр. *роботныи: волов роботных шестъ*, 1593 р. (УП 1, 512) та ін. Див. (ЭССЯ 32, 129–130).

**neorbotъnъ(jъ)*: ст.-укр. *неробо(т)ний*, 1590 р. (АКЖ 1965: 109).
Антропонімні рефлексі невідомі.

Праантропоніми-композиції:

***Orbodęjъ**: укр. *Рободзей* (Редько 2, 896).

Із компонентом *-orb-* у постпозиції:

***Bosoorębъ**: пол. *Bosorab* (SN I, 459).

***Edъnoorębъ**: укр. *Однороб* (КПУ Харк. 10, 227), рос. *Одноробов* (ЖПТ).

***Godoorba**: укр. *Годороба* (СП 94).

***Xudoorba**: укр. *Худроба* (ОНСН 5), блр. *Худороба* (Бобрык 238).

***Kosoorba**: укр. *Касароба* (РІ Терн. 1, 467) < **Косороба*.

***Kъrdoorębъ**: ст.-блр. *Filip Kidrorob*, 1561 р. (ПКГЭ II, 47) < **Kirdorob* (метатеза).

***Lixoorębъsъ**: чеськ. *Lichorobies* (ЧП).

**lęgъkoorębъ*: укр. діал. *легкороб* ‘ледар’ (Горбач Милешівці 349).

**marъnoorębъ*: укр. діал. *марнороб* ‘той, хто погано виконує роботу’ (Аркушин 2016: 302).

***Suxoorębъ**: укр. *Сухороб* (КПУ Льв. 2, 57).

***Teъzъkoorębъ**: укр. *Тяжкороб* (КПУ Харк. 15, 408).

***Vęrxooręba**: рос. *Верхоробин* (КПО 3, 119).

Деякі рефлексі і.-с. **rel-* у слов'янській антропонімії

Похідні з *-b-* детермінативом

***Рѣба**, ***Рѣбъ**: укр. *Пульба* (КПУ Од. 7, 671), ст.-рос. *Полбино*, XVI ст. — ойконім у колишньому Коломенському пов. (ПКМГ I/1,

549), рос. (похідні) *Полбино* — ойконім у колишній Орловській губ. (Кр. Д 841), історично — пустище *Полбино*, 1731 р. (Сполохов 17), *Полбинка Малая*, *Полбино* — назви поселень у колишніх Орловській і Рязанській губ. (Vasmer VII, 207), пол. *Pałba*, *Rauba*, *Polbow* (SN VII, 175, 231, 458), слвц. *Folba* (TZ Bratislava 81) ~ укр. *пóлба*, діал. *бóльба* 'пшениця спелта, *Triticum spelta* L.', рос *пóлба* 'т. с.' (ЕСУМ 4, 486), ст.-блр. *полба* 'різновид пшениці', 1606 р. (ГСБМ 26, 113), які зберігають генетичну семантику і.-є **pel-* 'віяти', а також рос. діал. *пáлба* 'миска' (СРГО 2, 8), *пóлба* 'ополоник' (СРГСУ Доп. 433) з нюансами семантичного розвитку.

Суфіксальні деривати:

***Рѣlbica**: рос. *Полбицын* (ЖПТ).

***Рѣlbuxъ**: укр. *Плебух* (Новикова 650) < **Пелбух* (метатеза).

***Рѣlbуѣ**: укр. *Файбищенко* (КПУ Полт. 6, 240) < **Палбищенко* (*П-* > *Ф-*; солодкозвучність).

***Рѣlbакъ**: укр. *Пуйбак* (КПУ Ник. 11, 177), *Пульбаченко* (КС Од. 2, 208) — патронім на *-енко*, слов'ян. *Полбак*, запозичене в чуваський антропонімікон (Магницький 68).

***Рѣlbikъ** / ***Рѣlbicъ**: ст.-укр. *Iwasko Polbicz*, XVI ст. (Жерела II, 2), рос. *Публиков* (ЖПТ) < **Пулбиков*, слвн. *Pojbič* (ZSSP 467), пол. (вторинні) *Pałbicki*, *Raubicki* (SN VII, 175, 231), а також слов'ян. *Пульбич* (Рамієц 2, 115).

***Рѣlbukъ**: укр. *Памбук* (Глуховцева 2, 111) < **Палбук*.

***Рѣlbolъ**: рос. *Пумболов* (Новикова 687) < **Пулболов*.

***Рѣlbapъ**: пол. *Pelban* (SN VII, 259).

***Рѣlbipъ**: рос. *Пейбин*, *Полбин* (ЖПТ), *Паблинков* / *Поблинков* (ЖПТ) — форми з метатезою *-лб-* > *-бл-*.

***Рѣlbargъ**: рос. *Фумбарев* (СКТ 847) — форма з переходом *П-* > *Ф-* і лабіалізацією плавного.

***Рѣlburъ**: укр. (похідне) *Памбурки* — мікротопонім (с. Великий Говилів Тереховлянськ. р-ну Терн.; Анк.).

***Рѣlbatъ** (**ѣ**): рос. *Палбатов* (КПУ Дон. 7, 65).

Похідні з *-g-* / *-ž-* детермінативом

***Рѣlga**, ***Рѣlgъ** / ***Срѣlga**, ***Срѣlgъ**: укр. *Пайга* (КПУ Зап. 11/2, 167), *Пальга* (Падалка 231), *Пульга* (Зосимов 2, 253), *Панга* (ТДУ 82), *Пунга* (Новикова 687) — форми з асимільованим плавним, *Пелгович* (Чучка 435), *Пілгович* (ТДХ 94), *Пелега* (Новикова 629) — форма з другим повноголоссям, *Пога* (СП 279) < **Полга*, ст.-рос.

Агафонка Васильев сын *Пелегов*, 1623 р. (Полякова 170), Стенька *Пельговъ*, 1672 р. (Курдюмов V, 191), (похідне) *Плигино*, XVI ст. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПКМГ I/2, 105) < **Пилгино*, рос. *Пальгов*, *Польгов* (ЖПТ), *Панга* (Лет. ЖС 2005, № 14–26, 194) < **Палга*, *Понгов* (КПУ Зак. 1, 309), *Полегов* (Хм.) — форма з секундарним *-е-*, *Пуйга* (ИС 25), *Шпулгина* ж. (ЖПТ), (похідні) *Палжино* — мікротопонім у колишній Псковській губ. (Василев 2, 21), *Пальгина* / *Пальгино* — ойконім у колишній Петербурзькій губ. (Vasmer VI, 558), *Пилигино*, *Пиньгина* — в колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 495), блр. (похідне) *Пыги* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer VII, 478) < **Пылги*, хорв. *Puga* (Leksik 537), пол. *Pauga*, *Pejga*, *Pujgo*, *Spełh* (SN VII, 257, 232, 612; VIII, 593), чеськ. *Plha* (ЧП), а також слов'ян. (похідне) *Спильги* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 346).

Список рефлексів можна розширити за рахунок ст.-укр. Говрило *Олга*, 1659 р. (Крикун 2006: 86), укр. *Фулга* (Новикова 871), *Фульга* (РУС 439), пол. *Falga*, *Fejga*, *Felga*, *Folg*, *Folga* (SN III, 53, 80, 144) — форм із фонетичним рухом *П-* > *Ф-* / *Р-* > *Ф-*.

Щодо апелятивних відповідників пор. укр. діал. *нільга* 'важіль; кіл-важіль у лісорубів' (Бевка 10), 'знаряддя для прикріплення вичинюваної шкіри' (ЕСУМ 2, 234), *нільга* 'підкладка, яку клали на землю для складання на цій підставці деревини' (Матіїв 351), *ну́л'га* 'колодка довжиною в одне поліно' (Никончук 78), рос. діал. *пой́га* 'хлопчак' (ТСГТО 4, 78), *пальга́* 'ліва рука', 'лівша', 'незграба' (ОСВГ 7, 197), *пальги* мн. 'пристосування в косі — невеликі граблі для складання скошених злаків' (Сл. Алтая III/2, 11), *нільга* 'нога' (СРГ Морд. 2, 813), *нульга́* 'хуртовина' (СРНГ 33, 122), блр. діал. *нульга* 'заметіль' (Бялькевіч 359).

Суфіксальні деривати:

***Ры́гаць**: укр. *Польгаиш* (Редько 2, 844), хорв. *Polgaš* (Leksik 520) ~ рос. діал. *пайга́иш* 'хлопчак' (ТСГТО 4, 20), *пойгаиш* 'т. с.' (Певин 20), віднесене до запозичень із карельської мови (Лесков 101).

***Ры́гоць**: укр. (вторинне) *Пелгошкович* (Горпинич 54), *Пагоиш* (СП 262) < **Палгоиш*, ст.-блр. Дзенис *Пайгоишк*, 1679 р. (ИЮМ I, 16), чеськ. *Polgoš*, *Pulgoš* (ЧП).

***Ры́гуць**: укр. *Фільгуиш* (Богдан 64) < **Пільгуиш*, рос. (похідне) *Палгуиш* — назва поселення в колишній Симбірській губ. (Волости IV, 229).

***Рѣгыѣа**: ст.-рос. Василий Семенов *Пингиша*, 1611 р. (Веселовский 245) < **Пилгиша*.

***Рѣгаѣъ**: укр. *Пульгай* (РІ ІФ 4, 150), рос. *Пильгаев* (ЖПТ), *Пангаев* (КП Саратов.).

***Рѣгуйъ**: ст.-укр. Дмитро *Полгуй*, 1649 р. (Реєстр 77), укр. *Пальгуй* (КПУ Сум. 4, 150), *Пельгуй*, *Пильгуй* (РУС 316, 322), *Пильгуй* (Вол.), *Полгуй*, 1784 р. (ИСК 60), *Польгуй* (Кравченко 157), *Пулгуй*, 1721 р. (ДІП II, 42), ст.-рос. Евдоким *Полгуев*, 1685/86 р. (ППКВ 1, 222), (похідне) *Пелгуи*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК III, 404), рос. *Палгуев*, 1711 р., кваліфіковане як неясне (Чайкина 1995: 73), *Пальгуев* (КП Саратов.), *Пильгуй* (КП Алтай 2, 300), *Полгуев*, 1733 р. (ДСП 267), *Пальгуй*, *Пильгуев*, *Полгуй*, *Польгуй*, *Польгуев*, *Пульгуев* (ЖПТ), *Полигуев* (КП Тул.), *Польгуева* (Лет. ГС 2006, № 20, 27) — форми з секундарними -и-, -ы-, блр. *Пальгуев* (м. Мінськ), (похідне) *Пульгуи* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 23), пол. *Polguy*, *Pulhuj* (SN VII, 461, 615) ~ блр. діал. *нільгуй* 'скнара' (РСВ 2, 145).

До цього списку логічно долучити на правах генетичної спорідненості д.-руськ. *Пелгуи* — «старѣшина в земли Жжерской» [Ижерской], згаданий у Лаврентіївському літописі під 1163 р. Див. (ПСРЛ I, 479). Зауважимо також, що етнонім *ижора* (*ижера*) тлумачать як питомий слов'янізм (Козлова 2013: 49–52).

Деривати з консонантом -k- / -č- у суфіксальній морфемі

***Рѣгакъ** / ***Рѣгаць**: рос. *Пайгачев* (ЖПТ), *Пулгак* (КП Саратов.), пол. *Paglak* (SN VII, 256) < **Palgak*, чеськ. *Plhák*, *Plhač* (Kotík 83, 84), словц. *Plhák* (TZ Bratislava 283), а також слов'ян. *Пайгач*, записане в чуваський антропонімікон (Магницький 65).

***Рѣгукъ**: укр. *Пильгукъ*, 1723 р. (Швидько 110), *Пилгукъ*, 1753 р. (АК 3, 99), *Пильгук*, *Пильгук* (КПУ Полт. 5, 51, 591).

Іносуфіксальні деривати:

***Рѣгуль**, ***Рѣгульъ**: укр. *Польгуль* (РІ Він. 4, 381), *Пангул* (РУС 310) < **Палгул* (асиміляція плавного), ст.-блр. Ясько *Пингуль*, XVII ст. (Инв. Сморгонь 64).

***Рѣгadlo**: рос. *Пангалов* (КПУ Зап. 11/2, 169). Заголовна форма відапелятивного (**рѣlgadlo* < **рѣlgati*) походження. Пор., наприклад, рос. діал. (похідне) *спѣлгать* 'метнутися, збігати' (СРГ Морд. II, 1219), блр. діал. *пўльгаты* 'розбризкувати, розливати', 'сюрбати' (ДСБр. 187).

***Рыгань**, ***Рыган'а**, ***Рыгань**: укр. *Пейганович* (РУС 315), *Паган* (СП 262), *Пеганов* (Горпинич, Корнієнко 176) — форми з абсорбованим плавним, *Пильганчук* (РУС 322), *Плигань* (КПУ Київ. 1, 366) — форма з метатезою -ил- > -ли-, (похідні) *Пулганов*, *Пулганы* — ойконіми в колишній Волинській губ. (Vasmer VII, 638), ст.-рос. Івашко *Полгания*, 1665 р. (Тупиков 311), рос. *Пайганов*, *Полган*, *Пуглан* (ЖПТ), блр. *Пільганчук* (Бірыла 324), слвн. *Pelhan* (ZSSP 433), пол. *Paglan*, *Pałgan*, *Pałgań*, *Pejganowicz*, *Pelgan*, *Pełgan*, *Połgan*, *Połgań* (SN VII, 176, 256, 257, 260, 263, 470) ~ блр. діал. *палгáн* 'сікач' (МСММ 79).

***Рыгонь**, ***Рыгонь**: пол. *Pałgon* (SN VII, 176), чеськ. *Plhoň* (ЧП), слов'ян. *Повгонец* (Рамієс 2, 278).

***Рыгунь**: укр. *Полгун*, 1748 р. (Заруба 381), *Пальгун* (КС Зап. 90), *Пильгун*, *Пільгун* (Новикова 640, 646), *Польгун* (РУС 333), рос. *Пальгун*, *Пальгунов*, *Пильгунов* (ЖПТ), пол. *Folgun* (Rymut I, 198).

Стосовно мотивації пор., наприклад, укр. діал. *пильгун* 'примхливець', 'зарозумілий' (Бевка 100).

***Рыгарь**: ст.-укр. *Palagar*, 1470 р. (Чучка 456), Ілко *Pawgar*, XVI ст. (Жерела II, 140), укр. *Певгар* (Holutiak 320), *Повгар* (PI Зак. 1, 568), рос. *Полгар* (ЖПТ), хорв. *Pugar* (Leksik 537), слвн. *Pelhar* (ZSSP 433), а також слов'ян. *Понгарук* (Рамієс 2, 465) < **Полгарук* ~ укр. діал. *пóвгар* 'капюшон; той, хто носить капюшон; потвора, виродок', *повгáрь* 'хлоп'я' (ЕСУМ 4, 466), *пóвгaрь* 'пацан', 'репух', 'хуліган' (Чучка 456).

***Рыгасъ**: укр. *Пігас* (Київ.) — форма з абсорбованим плавним, рос. *Пельгасова* ж. (КПУ Ув. Дон. 4, 493), *Пильгасов* (ЖПТ), (похідне) *Пигасово* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 495) ~ рос. діал. *пильгáс* 'нога' (СРГ Морд. 2, 813), *пéлгас* 'берест, який прикріплюють до калг (різновид лиж), щоб не ковзала нога' (СРНГ 25, 231).

***Рыгосъ**: укр. *Погосов* (Горпинич, Корнієнко 183) < **Полгосов*.

***Рыгусъ**: ст.-рос. Родька Никитин сын *Палгус*, 1566 р. (Кучкин 302), рос. *Пайгусов* (Лет. ЖС 2006, № 22, 165), (похідні) *Пайгусово*, *Пелгусово* — ойконіми в колишніх Казанській і Владимирській губ. (Волости IV, 229; Списки Влад. 270), пол. *Folguś* (Rymut I, 198).

**rylgata*: рос. діал. *полгáта* 'укриття від дощу' (СРГО 2, 64).

***Рыгота**: ст.-рос. Іван *Полгота*, 1620 р. (Веселовский 252).

***Рыгота**, ***Рыготъ**: укр. *Пальгута* (КПУ Харк. 12, 490), чеськ. *Palgut*, *Palguta* (ЧП).

Праантропоніми з коренем **Rьlž-* < **Rьlgi-*

**Rьlža*, **Rьlžь*: укр. *Повжъ*, 1726 р. (МК 188), *Пеж* (КПУ Вол. 3, 435), *Пежа* (Новикова 629) — форми з абсорбованим плавним, рос. *Полжеев* (Вол.), *Памжа* (АУЛ 2, 712) < **Палжа*, слвн. *Polž* (ZSSP 471), пол. *Raźewicz* (SN VII, 178).

**Rьlžьjь*: рос. (похідне) *Пыжеево* — ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer VII, 479) < **Пылжеево*.

**Rьlžьсь*: рос. *Полжецов* (ИСП 421), *Пумжец* (КПУ Херс. 8, 288) < **Пулжец*.

**Rьlžakь*: укр. *Пейжак* (Зосимов 2, 169), рос. *Пиньжаков* (РУС 322).

**Rьlžikь*: укр. *Повжикъ*, 1732 р. (РЧП 433), *Повжик* — сучасне прізвище (Новикова 654), блр. *Поўжык* (Памяць Лоеўск. 435), пол. *Rawżuk* (SN VII, 244) ~ блр. діал. *поўжык* 'пташка' (МДСГ 6, 205).

**Rьlžьkь*: укр. *Польжок* (Глуховцева 2, 143), рос. *Полжков* (ЖПТ), *Пожков* (СП 281), блр. *Полжков* (СБГТ 319).

**Rьlžinь*: ст.-укр. Миронъ *Фолгинъ*, 1666 р. (Лазаревский 82) — форма з еволюцією анлаутного *П-* > *Ф-*, ст.-рос. Федотко Яковлев сын *Полгин*, 1702 р. (ПКВМ 175), *Панжин* (ЖПТ), *Плыгин* (КПУ Ник. 5, 649) < **Пыльгин* (метатеза), *Павгин* (КП Твер.) < **Палгин*, *Певгин* (Полт.), *Пайгин*, *Пойгин* (ЖПТ), *Пунгин* (КП Сарат.₁₃) < **Пулгин*, хорв. *Pugin* (Leksik 537) — форми без ефекту першої палаталізації або результат вирівнювання основ.

**Rьlžьlьpь(jь)*: рос. *Паужнов* (ЖПТ) < **Палжнов*.

**Rьlžagь*: укр. *Панжар* (ЖПТ) — форма з асимільованим плавним.

Похідні з *-х-* / *-š-* детермінативом

Базові псл. **Rьlxa*, **Rьlxo*, **Rьlхь* можна реконструювати на основі фактичного матеріалу з:

а) різноманітною вокалізацією *-ѡ-* у бінарній групі «редукований + плавний»: ст.-укр. Иван *Полх*, 1566 р. (Каманин 62), укр. (вторинне) *Палховський* (Новикова 618), *Пільх* (Вол.), *Пульх* (Богдан 237), (похідне) *Пульхів*, 1946 р. — ойконім на Волині, ст.-рос. Алексей *Полхов*, 1669/70 р. (ТКВЛ 45), (похідне) *Полхово*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (ПКУ 22), рос. *Пильх* (Лет. ЖС 2009, № 14, 148), *Полхов* (КПУ Луг. 13, 271), (похідні) *Палхово* (2), *Пельхово*, *Польхово*, *Полхово* (2), *Полхово Новое*, *Полхово Старое*, *Полховский Майдан*, *Польхин*, *Пульхова* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VI, 558, 625; VII, 218, 439; Василев 2, 206), блр. (вторинне) *Палховский*, *Польх* (ЖПТ), *Пульх* (Богдан 237), серб.

Пилх (Пешикан 487), ст.-слвн. Oetlinus *Pilh*, 1314 р. (Scheinigg 144), слвн. *Pilh*, *Polh* (ZSSP 449, 470), ст.-пол. Iohannes *Pilch*, 1385 р., Nicolao alias *Pylch*, 1444 р. (SSNO IV, 252), пол. *Palch*, *Pielch*, *Pilch*, *Pilcha*, *Polch*, *Połch*, *Pyłszewski* (SN VII, 166, 315, 351, 458, 469, 634), (похідні) *Pilchowice*, *Pilchowo*, *Pilchów*, *Pilchówka*, *Pilchy*, *Połchowo* (4 фіксації), *Połchy* – ойконіми (SMP 843, 844, 898), чеськ. *Pilch* (ЧП), луж. *Pelcha*, 1663 р., *Polch* (Wenzel II/2, 53, 66), *Pjelch* (Zběrka 45), а також слов'ян. Heinrich *Polch*, 1310 р. – у німецьких середньовічних джерелаж (Schlimpert 103);

б) асимілятивною заміною -л > -в- / -ў- у кожному з вокалізованих варіантів: ст.-укр. Іванъ *Повхъ*, 1649 р. (Реєстр 250), укр. *Повх*, 1779 р. (Панькевич 174), *Повх*, 1858 р. (Топчій 90), *Повх* – сучасне прізвище (СП 279), *Повх* – прізвисько (с. Заболоття Любомльськ. р-ну Вол.; Анк.), рос. *Павх* / *Повх* (ЖПТ), ст.-блр. Charyton *Polchowiecz*, 1558 р. (ПКГЭ I, 471), Васко *Повх*, 1567 р. (Бірыла 245), Яцко Лєвоновичъ *Повхевичъ*, 1629 р. (Тупиков 696), блр. (похідне) *Поўхава* – ойконім у Брестській обл. (Пап. Бр. 110), слвн. *Povh* (ZSSP 477), пол. *Pawch*, *Powch* (SN VII, 234, 516);

в) розвитком секундарних голосних у кожному з вокалізованих варіантів: ст.-укр. Stanislaw *Pilich*, XVI ст., Kosc *Pelech*, 1650 р. (Жерела III, 239; V, 299), укр. *Павух* (Holutiak 311), *Пелух* (КПУ Ник. 5, 343), *Пелих* (Черк.), *Пеліх* (НКП Дн. 52), *Пелох* (ЗЧ 277), *Пилих* (Федушак 70), *Повух* (РІ Жит. 5, 500), *Полеха* (КПУ Сум. 1, 613), *Пулеха* (НКП Полт. 448), ст.-рос. Сенька Кондратьєв сын *Пелехов*, 1623 р. (Полякова 170), рос. *Пелихов* (САЛ 559), *Пелехов*, *Пелихов*, *Пилихин* (ЖПТ), хорв. *Pelech*, *Pelich* (Leksik 493), слвн. *Pilih* (ZSSP 449), ст.-пол. Iohannes *Pilich*, 1391 р., Jacub *Pilecha*, 1492 р. (SSNO IV, 252), пол. *Pelech*, *Pelecha*, *Pelich*, *Pielech*, *Pilech*, *Pilich* (SN VII, 260, 315, 332), чеськ. *Pelech*, *Pilich* (ЧП);

г) рефлексациєю ї > -у- / -и- у кожному з вокалізованих варіантів: ст.-укр. Ішко *Rauch*, 1649 р. (Жерела IV, 315), укр. *Паух*, *Поух* (СП 267, 286), рос. *Паух*, *Поух* (ЖПТ), блр. *Поух* (ЖПТ), хорв. *Puch* (Leksik 536), слвн. *Pouh*, *Pouha* (ZSSP 477), пол. *Rauch*, *Piuch*, *Pouch* (SN VII, 231, 379, 515);

г) переходом -л- > -л' - > -й- (солодкозвучність) у кожному з вокалізованих варіантів: пол. *Rajcha*, *Pejcha*, *Pejcho* (SN VII, 159, 257), чеськ. *Pejcha* (ЧП);

д) невокалізованим плавним: слвн. *Plha* (ZSSP 459), ст.-чеськ. *Jeskonis dicti Plch*, 1367 р. (Moldanová 142), чеськ. *Plch* (ЧП), *Plchov* (3) — ойконіми відантропонімного походження (Profous II, 378);

е) метатезами: укр. *Плех* (Вол.), (похідні) *Плехів* — ойконім у Житомирській обл., *Пліхів* — у Тернопільській обл., рос. *Плехов* (Новикова 651), пол. *Pluch* (SN VII, 412);

є) абсорбованим плавним у кожному з вокалізованих варіантів: ст.-укр. *Sim. Poħa*, 1570 р. (Чучка 457), укр. *Піх* (Радіон 101), *Пох* (РІ Він. 4, 103), рос. *Пох* (м. Лукоянов Нижегородськ. обл.) і под.

Щодо апелятивних відповідників пор. укр. діал. *нільх* ‘польова миша’, *повх* ‘польова миша; вовчок, соня; полівка, нориця; кріт; хом’як’, блр. діал. *поўх* ‘риба пічкур’, *ноўха* ‘удар по щоці’ (ЭСБМ 9, 310), болг. *плъх* ‘щур’, діал. *плѣф*, *плъ*, *пѣлф*, *пѣль*, *пѣльх*, *пух* та ін. (БЕР 5, 374–375 < **рѣлхъ*), схв. *пѣх* ‘вовчок, соня’, хорв. (застарілі) *plh*, *palh*, *pelh* (Gluhak 511 < **рѣлхъ*, і.-є. **pl̥k-so-s*), слвн. *rólh* ‘т. с.’, XVII ст. — *povh*, діал. *рѣh* (Bezlej III, 80), пол. *pilch* ‘землерийка, Crossopus fodiens; вовчок, соня, Myoxus glis’, ст.-чеськ. *plh* (Havlová 69 < **рѣлхъ* / **рѣлхъ*), слвц. *plch*, *plcha* ‘садова соня’, діал. *pilcha* ‘земляний гризун, подібний до миші’ (SSN II, 793), н.-луж. *pjelch* ‘вовчок’ (ЕСУМ 4, 405, 406, 471) < **рѣлхъ* із первісною мотивацією ‘сірий’. Аналогічно див. [Козлова 2003: 24; Snoj 539; Voryš 435 — і.-є. **pel-* ‘сірий, попелястий, блідий, пістрявий’ < ‘колір хутра’; ЭСБМ 9, 310 < **рѣлхъ* < **pelsъ*(jъ) < **polsъ*(jъ)].

Стосовно антропонімної мотивації пор. ще укр. діал. *повх* ‘непривітна, понура людина’ (Вишневська 167), особливо порівняння як *повх* ‘про повного хлопця (чоловіка)’ (Мацюк 260), а також *пѣлехи* мн. ‘довге неохайне волосся’ (Матіїв 337) — форма з другим повноголоссям, блр. діал. *поўх* ‘ляпас’ (Яўсеєў 82), *поўха* ‘т. с.’ (Бялькевіч 336), пол. діал. *pilch* ‘скупий’ (Karłowicz IV, 104).

Суфіксальні деривати:

***Рѣлхоѣ**: чеськ. *Pulchoš* (ЧП).

***Рѣлхай**: ст.-укр. Иван *Полхай*, 1567 р. (Ясинский 165), укр. *Пелехай* (Горпинич, Тимченко 212), рос. *Палхаев* (Лет. ЖС 2007, № 3, 151).

***Рѣлхасъ**: укр. *Пелехач*, *Пилихач*, *Піліхач* (СП 269, 272, 275), пол. *Pelechacz*, *Pełechacz* (SN VII, 260, 262) ~ укр. діал. *пелехач* ‘оброслий густим волоссям’ (Піпаш, Галас 134), ‘людина з довгим, скуйовдженим, неохайним волоссям’ (Матіїв 337), ‘старик’ (Горбач Бродина 197).

***Рыхadlo**: пол. *Polichało* (SN VII, 461) ~ блр. діал. (похідне) *запѣлхаць* 'забруднити' (РСВ 1, 204).

***Рыхаць**, ***Рыхаць** / ***Срыхаць**: укр. *Пелехан* (НКП Зап. 464), *Пелехань* (Новикова 629) — форми з другим повноголоссям, *Похан* (РІ Зак. 1, 586) — форма з абсорбованим плавним, *Повхан* (Чучка 457), *Пахлан* (Жит.) < **Палхан*, *Похлан* (НКП Черк. 1, 509), *Спельхан* (Богдан 285), ст.-рос. Івашко Зиновьев сын *Полхан*, 1623 р. (Полякова 175), рос. *Плеханов* (КПУ Дон. 16, 125) < **Пелханов*, *Паханов*, *Пеханов*, *Полханов*, *Пуханов* (ЖПТ), блр. *Паханаў* (Бірыла 318) — форма з абсорбованим плавним, слвн. *Pelhan*, *Peljhan*, *Polh* (ZSSP 433, 470), пол. *Rołchanow* (Rymut II, 239) ~ рос. діал. *полхán* 'водяний шур' (СРНГ 29, 172).

***Рыхопь**: пол. *PilchoŃ* (SN VII, 352).

***Рыхунь**: укр. *Повхун* (КПУ Він. 5, 287), *Плехун* (Горпинич 95) < **Пелхун*, *Пліхун* (Новикова 652), рос. *Пахунов* (ЖПТ) — форма з абсорбованим плавним, блр. *Пахуноў* (Бірыла 318) < **Палхуноў* / **Паўхуноў*. Пор. ще *Палхуны* — ойконім відантропонімного походження в колишній Віленській губ. (Vasmer VI, 558).

***Рыхунь**: рос. (похідне) *Полхини* — ойконім у колишній Владимирській губ. (Vasmer VII, 237).

***Рыхаць**, ***Рыхаць**: укр. *Паухарь*, 1759 р. (Гусарка 303), слвн. *Pelhar*, *Pilhar* (ZSSP 433, 449), пол. *Pełeczarz* (SN VII, 262) ~ слвн. *rôlhar* 'ловець повхів' (Bezljaj III, 80).

***Рыхугь**: рос. *Полхирев* (ЖПТ).

***Рыхатъ**: ст.-укр. Васил *Пелехатъи*, 1649 р. (Реєстр 258), укр. *Пелехатий* (СП 269), пол. *Pelechaty*, *Pełechaty*, *Pilichaty*, *Piełechaty*, *Pielichaty* (SN VII, 260, 263, 316, 318, 352) ~ укр. діал. *повхатий* 'волохатий' (СПЛГ 141), *пелехатий* 'т. с.' (Піпаш, Галас 134), 'чубатий, розпатланий' (Вашенко 1, 72), *пилихатий* 'собака з довгою шерстю' (Аркушин 2, 44), 'скудовчений, з розтріпаним довгим волоссям' (Мельничук 88).

***Рыхота**, ***Рыхотъ**: рос. *Полхотов* (Память 3, 80), пол. *Pilchota* (SN VII, 352).

***Рыхота**, ***Рыхотъ**: укр. *Плахута* (НКП Дн. 463) < **Палхута* (метатеза), пол. *Rajchut* (SN VII, 159), чеськ. *Plchůt* (ЧП).

Праантропоніми з коренем **Рьл̥с-* < **Рьл̥хj-*

***Рьл̥са**, ***Рьл̥сь**: ст.-укр. Chothou filium *Powsa*, 1335 р., Jo. *Pousa*, 1456 р. (Чучка 457), (похідне) *Rauszowka*, 1629 р., нині *Палашівка* —

ойконім у Тернопільській обл. (Крикун 2011:193), укр. *Павш*, *Пайш* (Богдан 218), *Пауш* (СП 267), *Пелеш* (Панцьо 114), *Пилеш* (КПУ Харк. 3, 53), *Пиш* (РІ Хм. 3, 706) < **Пиш* / **Пивш*, *Пиуш* (Богдан 225), *Польша* (РУС 333), *Поуш* (РІ ІФ 2, 356), *Пельше* — сучасне прізвище, ст.-рос. (похідне) *Палшево*, 1686 р. — назва пустища в Заозерському стані, за Білим озером (АСЭИ ІІІ, 305), рос. *Пайшее*, *Палшев*, *Пауш* (ЖПТ), *Пальшев* (КП Саратов.), *Повша* (АУИФ 44), *Полешов* (Новикова 662), *Пуйша* (ИС 66), (похідні) *Пельшино*, *Пильшино* — назви населених пунктів у Брянській обл., *Пошево*, *Полшино*, *Польшевское*, *Польшино* (2), *Плошево*, *Плошиновская* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VII, 71, 237, 240), блр. *Пуйша* (Бірыла 337), *Пульша* (м. Гомель), (відантропонімі похідні) *Пбўшава* — ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 197), *Пельши* (3) — назви поселень у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 133, 158, 365), хорв. *Peleš*, *Puš* (Leksik 493, 539), (похідне) *Pušino* — ойконім у Боснії і Герцеговині (Im. m. 361), словн. *Pauša*, *Pavša*, *Polš* (ZSSP 427, 471), пол. *Pausz*, *Pejsz*, *Pelesz*, *Pielesz*, *Piusz*, *Piwoosz*, *Polisz*, *Polesz*, *Pełesz*, *Połsz* (SN VII, 233, 257, 260, 263, 316, 380, 381, 461, 463, 472), чеськ. *Pejša*, *Peliš*, *Piliš* (ЧП), словц. *Peleš* (Дуйчак 195), а також слов'ян. (похідне) *Пальши* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 326) ~ блр. діал. *повш* ‘землерийка’ (ТС 4, 203).

***Їерѣша**, ***Їерѣшь**: ст.-рос. (похідні) *Чеполшино*, 1499 р. — назва поселення в Бежецькій п'ятині (ПКНЗ І, 156), *Чеполшево*, XVI ст. — лімнонім у Новгородській землі (НПК VI, 78), рос. (похідні) *Чеполшево* — ойконім у колишній Тверській губ. (СССТв. ІІІ, приложение), *Чепольшево* — лімнонім (там само; Преображенский 24).

Суфіксальні деривати:

***Рѣшѣца**: словн. *Piušica* (ZSSP 454) ~ словц. *plšica* ‘садова соня’ (ЕСУМ 4, 471).

***Рѣшьсь**: хорв. *Pušac*, *Pušec* (Leksik 540).

***Рѣшѣжъ**: пол. *Połszaj* (SN VII, 472).

***Рѣшѣ**: ст.-рос. (похідне) *Павшуево*, 1654 р. — ойконім в історичній Новгородській землі (ПКНЗ ІІ, 117), рос. *Поушуев* (Ратієс 2, 226) < **Полиуев*.

***Рѣшьѣ**: укр. *Пульший*, *Пулешій* (Богдан 237).

***Рѣшѣкъ**: укр. *Павшак* (Богдан 218), *Паушак* (СП 267), *Повшак* (Льв.), *Польшак* (РУС 333), *Пелешак* (Богдан 219), рос. *Пальшаков*,

Польшаков (ЖПТ), хорв. *Pušak* (Leksik 540), слвн. *Polšak*, *Poljšak* (ZSSP 470, 471), пол. *Pauszak*, *Pełeszak*, *Peleszak*, *Peliszak*, *Pieliszak*, *Piliszak*, *Pilszak* (SN VII, 233, 260, 263, 281, 316, 354, 355).

***Рѣшѣкъ** / ***Рѣшѣчь**: укр. Павшик, Павиич, Повшик (Богдан 218, 232), Пошик (РУС 339), Пайишик (Панцьо 114), Пелешик (Панцьо 96), ст.-рос. Фирсь *Полишиковъ*, 1641 р. (АЮ 288), Корней Корнеєвъ сынъ *Полишиковъ*, 1684 р. (Танков 61), рос. *Пальшиков* (КПУ Зап. 1/2, 31), *Польшиков* (ЖПТ), блр. (похідне) *Пільшычы* – ойконім (Рап. Маг. 142), хорв. *Pušić* (Leksik 540), слвн. *Pauišič*, *Poušič*, *Povšič* (ZSSP 429, 477), пол. *Peleszyk*, *Pieleszyk*, *Pilszyk*, *Połszyk* (SN VII, 260, 316, 355, 472), слвц. *Plšík* – сучасне прізвище (TZ Bratislava 283).

***Рѣшѣка**, ***Рѣшѣко**, ***Рѣшѣкъ**: ст.-укр. Васко *Полишокъ*, 1649 р. (Реєстр 408), *Milko Powozok*, 1649 р. (Жерела IV, 318), укр. *Павшок* (КПУ м. Київ 2, 749), *Пелешок*, *Пелешко*, *Пелішко*, *Полішко* (Богдан 219, 229), *Пилишко* (Луг.), *Пилішко* (Льв.), *Полишко* (ЧЧ 2, 453), ст.-рос. (похідне) *Пелешкино*, XVI ст. – ойконім в історичній Новгородській землі (НПК VI, 401), рос. *Павшок*, *Палишков*, *Пальшков*, *Паушкин*, *Пилишек*, *Пилишкин*, *Пильшкин*, *Повшок*, *Полишков* (ЖПТ), блр. *Павшко* (ЖПТ), хорв. *Pušek*, *Puška* (Leksik 540), слвн. *Pavšek*, *Polšek*, *Povšek* (ZSSP 429, 471, 477), пол. *Pauszek*, *Pełeszek*, *Peleszek*, *Peliszek*, *Peluszek*, *Pieleszek*, *Pieleszko*, *Pielszek*, *Piliszek*, *Piliszka*, *Piliszko*, *Pilszek*, *Pilszka*, *Poliszek*, *Polszek* (SN VII, 233, 261, 262, 263, 316, 317, 354, 355, 463, 466), ст.-чеськ. *Václav Plšek*, 1679 р. (Domluvil 131), чеськ. *Pejšek*, *Pejška*, *Pelěšek*, *Pelěška*, *Pelišek*, *Pilišek*, *Plšek*, *Plško* (ЧП), слвц. *Plško*, XVIII ст. (Bernát 98), *Plšek*, *Plško* (TZ Bratislava 283), *Pilíšek* (TZ Trnava 147) – сучасні прізвища ~ болг. діал. *плѣшѣк* ‘повх’ (БЕР 5, 375).

***Рѣшѣукъ**: укр. *Повшук* (Вол.), ст.-рос. (похідне) *Паушукова*, XVI ст. – назва пустища в колишньому Каширському пов. (ПКМГ I/2, 1498), рос. *Павшуков* (ЖПТ) ~ укр. діал. *повишук* ‘маленький хлопчик’ (ЕСУМ 4, 473).

***Рѣшѣль**: блр. *Пывишлево* – назва населеного пункту відантропонімного походження в колишній Вітебській губ. (Vasmer VII, 478).

***Рѣшѣанъ**, ***Рѣшѣань**: укр. *Повшан* (Чучка 457), хорв. *Pušanj* (Leksik 540).

***Рѣшѣинъ** / ***Срѣшѣинъ**: ст.-рос. Богдашко Гридинъ *Сповшина*, XVI ст. (ПКМГ I/2, 1074), Куземка *Полишинъ*, 1636 р. (Новомбергский 351), Ивашко *Повшинъ*, 1685/86 г. (Тула 80), рос. *Пахлинов*,

Пальшин, Пелехин, Пилишин, Пильшин, Польшин, Фолиин (ЖПТ), *Пошин* (РУС 339), слвн. *Paušin, Poušin, Povšin* (ZSSP 427, 429, 477).

***Рѣсаръ**: хорв. *Pušar* (Leksik 540), слвн. *Pavšar* (ZSSP 429).

***Рѣситъ**: укр. *Пелешитик* (Богдан 219) — форма з другим по-многолоссям.

Похідні з *-k-* / *-č-* детермінативом

***Рѣка**, ***Рѣко**, ***Рѣкъ** / ***Срѣко**: ст.-укр. (вторинні) Юшко *Полковичъ*, 1482—1491 рр. (ССУМ II, 182), Янь *Пилковичъ*, 1533 р. (Тупиков 691), Яков *Полков*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 133), укр. *Полко* (РУС 332), *Пелеков* (Глуховцева 2, 118) < **Пелков* (друге повноголосся), *Пайк* (Богдан 218) < **Пальк* (*-й-* < *-л'-*, солодкозвучність), ст.-рос. Андрюшка Кузмин сын *Пылков*, 1623 р. (Полякова 185), Федоръ Денисьевъ сынъ *Полковъ*, 1632 р. (Танков 116), Степан *Полков*, 1674 р. (Веселовский 252), (похідне) *Полкино*, XVI ст. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПКМГ I/2, 258), рос. *Полкъ*, 1717 р. (Сб. Хилкова 464), *Пельков* (Новикова 630), *Пилькевич* (РИ Крым 4, 309), *Полков*, *Пылков* (ЖПТ), (похідні) *Пылкино*, *Пылковка*, *Пылково* — ойконіми в колишніх Псковській, Самарській, Саратовській губ. (Vasmer VII, 480), *Пылково болото* — гелонім у Нижегородській обл. (Климкова 3, 115), блр. *Пулко* (Бірыла 337), (похідне) *Пулково*, *Пылки* — ойконіми в колишній Вітебській губ. (Список Вит. 143; Vasmer VII, 480), хорв. *Puk* (Leksik 538), слвн. *Folk, Polk, Polka, Polko* (ZSSP 470, 471), пол. *Pajk, Pajko, Palk, Palko, Pejka, Pejko, Pelk, Pelka, Pelko, Pełk, Pełka, Pełko, Pilk, Pilka, Pilko, Piłka, Piłko, Piuk, Polk, Polka, Polko, Pujko, Pulko, Pułk, Pułka, Pułko, Puwko* (SN VII, 160, 170, 257, 261, 263, 354, 357, 379, 464, 612, 615, 617, 628), *Szpytko* (SN IX, 335), а також *Folk, Folka, Fołk, Fołka, Fulka, Fulko* (SN III, 145, 147, 200), в яких анлаутне *F-* < *P-*, (похідні) *Pełki, Pełkowo, Pułkowo* — ойконіми (SMP 827, 942), луж. *Fulk, Połk* (Wenzel II/1, 108; II/2, 66), *Pólk* (Zběrka 45).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, д.-руськ. *пѣлкъ* 'битва, поєдинок, бій; велика кількість чого-н.' та ін. (СДРЯ IX, 338—341), ст.-укр. *полк* 'табун': на колко *полковъ* быдъло розлучивши, отпровадил и отослал, 1590 р. (АЮЗР I/1, 279), *'гурт': *по(л)къ людѣ(и)*, 1611 р. (АКЖ 2002: 195), укр. діал. *полк* 'стадо' (Семенович 232), рос. діал. *полк* 'вік, покоління' (ОСВГ 8, 121), 'суккупність людей, об'єднаних за однією статтю', *полѡк*, *-лка* 'деталь молотилки' (Сл. Алтая III/2, 117, 119), блр. діал. *полк* 'рід, плем'я'

(Бялькевич 335), пулк 'згряя' (ЭСБМ 10, 213) та ін. Див. (ЭСБМ 9, 272–273: **рылкѡ*).

Праантропоніми-композиції:

***Рыкопогъ**: рос. (похідне) *Полконогово* – ойконім у колишній Псковській губ. (Списки Псков. 569).

***Яготорыкъ**: д.-руськ. *Ярополкъ*, син князя Святослава, 970 р. (Тупиков 458), укр. *Ярополкъ* Кириловъ Иванчукъ, 1913 р. (ДАВО ф. 247, оп. 1, спр. 68, арк. 120).

***Нащерыкъ**: ст.-чеськ. *Nascherulc*, 1192 р. (Pleskalová 136). Див. ще (ЭССЯ 21, 226).

***Редърыкъ**: ст.-пол. *Przedpełk*, 1251 р., *Prezdpołk*, 1253 р. (SSNO IV, 361).

***Светоторыкъ**: укр. *Святополк* (Глуховцева 2, 195), словн. *Zuentibolch*, 898 р. (Kronsteiner 213 – з реконструкцією *Svętipolck*), *Svetopolk* (Kos 138), ст.-пол. *Suentopelc*, 1279 р., *Swantopelk*, 1393 р. (SSNO V, 398), ст.-чеськ. *Suatopluc*, 1131 р. (Pleskalová 142), словц. (похідне) *Svätöplukovo* – ойконім, полаб. *Святополк*, 1129 р. – князь місцевих слов'ян (Павинский прилож. 2), *Swantopolcus*, 1265 р. (Jeżowa II, 64 – **svętoplck*).

***Трудоторыкъ**: словн. *Trudopolk* (Kos 143).

Суфіксальні деривати:

***Рыкоха** / ***Рыкошь**: рос. (вторинне) *Полкошкін* (УВБ 209), пол. *Rajkosz*, *Połkoszek*, *Pulkoszek*, *Pułkoszek* (SN VII, 160, 470, 615, 617).

***Рыкушь**: укр. *Палкуш* (РІ Зап. 1, 544), *Пайкуш* (КПУ Льв. 3, 190), пол. *Rajkusz* (SN VII, 161).

***Рыкажъ**: хорв. *Pukaj* (Leksik 538), пол. *Palkaj*, *Polkaj* (SN VII, 170, 469).

***Рыкуйъ**: рос. *Полкуева* ж. (САМ 170).

***Рыкашь**: рос. *Пайкачев* (ЖПТ) < **Палькачев*, блр. *Пулькач* (м. Мінськ), хорв. *Pukač* (Leksik 538).

***Рыкаль**: хорв. *Pukalj* (Leksik 538).

***Рыкань**, ***Рыкань**: укр. *Палкан* (КПУ Дн. 7, 339), *Паукань* (Новикова 627), ст.-рос. Юшка *Полкан*, 1618 р. (Мосин 318), рос. *Полканов* (ЖПТ), *Пульканов* (Мик.), пол. *Pelkan* (SN VII, 261).

***Рыкопъ**: пол. *Pałkoń* (SN VII, 176).

***Рыкупъ**: укр. *Фолкун* (м. Миколаїв), *Пеклун* (Новикова 629) < **Пелкун*, рос. *Полкунов* (ЖПТ), (похідне) *Пилькуново* – мікротопонім у Заонежжі (СТЗ 69).

***Рѣлкасъ**: пол. *Polkas* (SN VII, 469).

***Рѣлкосъ**: пол. *Pajkos* (SN VII, 160), *Piukos* (SN VII, 379) < **Piṭkos*.

***Рѣлкусъ**: пол. *Palkus*, *Paḷkus*, *Pawkus* (SN VII, 170, 176, 237).

**рѣлкаѣ(ѣ)*: укр. діал. нулькѣтий 'витрішкуватий' (ЕСУМ 4, 630), 'вирячкуватий' (УНК 16, 468).

**рѣлкаѣ(ѣ)*: рос. діал. *панкѣстой* 'про людину з великим носом' (СРГСУ Доп. 391) — форма з асимільованим плавним.

***Рѣлkota**: блр. (похідне) *Пѣўкацічы* — назва поселення в Брестській обл. (Рап. Бр. 105), слов'ян. (похідне) *Polkentín* — ойконім у Померанії, який виводили із *Рѣлkotino* < антропоніма *Рѣлkota* (Lorentz 87).

***Рѣлковѣѣ**: рос. *Полковой* (ЖПТ).

На основі рос. діал. *полкѣть* 'тинятися без діла' (Сл. Алтая III/2, 118), *полкѣть* 'бродити, ходити, бігати' (МСР 119), блр. *палкѣць* 'ковтати' (Цыхун 103), для яких є відповідники в чеській і нижньолужицькій мовах (див.: Варбот 173, 174), можна відновлювати псл. **рѣлkatі*, співвідносне з **kѣlkatі*, **sѣlkatі*, **tѣlkatі* і под. По-іншому генезис **рѣлkatі*, осмислено в (Куркина 1985: 188–189 — як префіксальне похідне від **ѣlkatі*; Варбот 174 — як дериват від **polti*).

Похідні з коренем **Рѣlč-* < **Рѣlčj-*

***Рѣlча**, ***Рѣlче**, ***Рѣlчь**: ст.-укр. Кунашъ *Пилченко*, 1649 р. (Реєстр 238), укр. *Павч* (Богдан 217), *Пайч* (Пура СПР IV, 89) < **Пальч*, *Пилченко*, 1718 р. (ПМП 1718: 120), *Пільч* (НКП Од. 1, 353), *Повч* (ТДХ 95), *Понч* (Красовський 125) < **Полч* (незакономірна асиміляція плавного), *Пульч*, *Пульча*, *Пульчо* (Зосимов 2, 253), *Пунча* (КПУ Дон. 13, 367), (похідне) *Пелчина* — мікрогідронім у Вінницькій обл. (Павликівська 99), рос. *Палчев* (Рязан. КП 1, 593), *Пулчев* (КПУ Харк. 1, 550), *Пульчев* (Новикова 687), *Пайч*, *Пунча* (ЖПТ), (похідне) *Пунчева* — ойконім у колишній Олонецькій губ. (Vasmer VII, 441) < **Пулчева*, ст.-блр. (похідне) *Pulczewskoye pole*, XVI ст. — назва урочища (ПКПК 236), хорв. *Риџ*, *Риџа* (Leksik 537), ст.-пол. *Pelcz*, XV ст. (SSNO IV, 210), *Pilcz*, 1678 р. (Lipowski 139), пол. *Pajecz*, *Palcza*, *Pejecz*, *Pełcz*, *Pilcz*, *Polcz*, *Połcz* (SN VII, 159, 166, 257, 262, 359, 458, 469), (похідні) *Pałczew* — ойконім (SMP 827), *Pilczyn Nowy*, *Pilczyn Stary* — назви поселень, які виводять із антропоніма **Pilcza* (Kamińska 97), словц. *Polča* (TZ Bratislava 287). Пор. ще слов'ян. *Полчев*, 1581 р. — назва населеного пункту в Лівонії (Лихачев Дело 174).

***Рѣlчуѣѣ**: укр. *Пельчуй* (КПУ Харк. 2, 505), рос. *Пильчуев* (ЖПТ).

***Рѣlчакъ** / ***Срѣlчакъ**: укр. *Павчак* (Панцьо 114), *Пончак* (Красовський 125), *Шпельчак* (Зайцева, Ковальчук 175), ст.-рос. *Илья*

Кузнець, прозваннямъ *Пульчакъ*, 1696 р. (Ефименко 62), хорв. *Pučak* (Leksik 537), ст.-пол. *Rauczak*, 1638 р. (Bubak II, 18), пол. *Folczak*, *Fułczak* (SN III, 144, 201, 379, 458), *Pajczak*, *Palczak*, *Pałczak*, *Pelczak*, *Pełczak*, *Pilczak*, *Piuczak*, *Polczak*, *Pulczak* (SN VII, 159, 166, 175, 259, 262, 359, 614), словц. *Peľák* (TZ Bratislava 276).

***Рѣчѣкъ** / ***Рѣчѣсь**: укр. *Полчик*, 1773 р. (ДІП V, 91), *Повчик* (СП 279), рос. *Пайчик* (ЖПТ), *Полчиков* (АКПП 211), *Пулчиков* (КПУ Дн. 4, 450), хорв. *Pučić* (Leksik 537), пол. *Pajczyk*, *Pałczyk*, *Pawczyk*, *Pelczyk*, *Pełczyk*, *Pielczyk*, *Pilczyk*, *Polczyk*, *Połczyk* (SN VII, 159, 175, 234, 259, 262, 315, 359, 458, 469), *Folczyk*, *Łółczyk*, *Fulczyk* (SN III, 144, 147, 200), словц. *Polčič*, *Polčik* (TZ Bratislava 287).

***Рѣчѣкъ**: укр. *Полчук* (Вол.), пол. *Pajczuk*, *Pawczuk*, *Pelczuk*, *Pielczuk*, *Pilczuk*, *Polczuk* (SN VII, 159, 234, 259, 315, 359, 458).

***Рѣчѣко**, ***Рѣчѣкъ**: рос. *Палчков*, *Полчков* (ЖПТ), хорв. *Puček*, *Pučko* (Leksik 537), пол. *Pelczek*, *Pilczek*, *Polczek*, *Połczek* (SN VII, 259, 359, 458, 469) ~ укр. діал. *полчѣок*, *повчѣок* *л'ѣса* 'ліс між полянами, перелісок' (Никончук 97), рос. діал. *полчѣок* 'пагорб' (Сл. Алтая III/2, 124).

***Рѣчѣadlo**: рос. *Помчалов* (РУС 334) — форма з асимільованим плавним.

***Рѣчѣанъ**: рос. *Полчанов* (ЖПТ), пол. *Połczan* (SN VII, 469), словц. *Polčan* (TZ Bratislava 287).

***Рѣчѣинъ**: рос. *Полкин* (ЖПТ), пол. *Fulczyn* (SN III, 200), *Pelczyn*, *Pulczyn* (SN VII, 259, 614), словц. *Polčín* (TZ Bratislava 287).

***Рѣчѣинъ**: укр. *Повчун*, 1784 р. (ИСК 147), *Повчун* — сучасне прізвище (Новикова 654), *Пильчун* (Горпинич 28), *Польчун* (РУС 333).

***Рѣчѣагъ**: ст.-укр. *Iurga Pylczar*, XVI ст. (Жерела II, 261), укр. *Пелчар* (СП 229), *Пельчар* (Редько 2, 803), хорв. *Pučar* (Leksik 537), пол. *Pejczar*, *Pelczar*, *Pełczar*, *Pielczar* (SN VII, 257, 259, 262, 315).

Пол. *Połczaw* (SN VII, 469) — один із рефлексів ад'єктива ***Рѣчѣавъ** (жъ).

Похідні з -*т*- детермінативом

***Рѣлма**, ***Рѣлмъ** / ***Срѣлма**: укр. *Пульма* (НКП м. Київ 399), *Плема* (Новикова 650) < **Пелма*, *Шпома* (Горпинич, Корнієнко 262) < **Сполма*, ст.-рос. Василий *Полма*, 1585 р. (Веселовский 252), рос. *Пальмов* (ЖПТ), (вторинне) *Паймовский* (ЖПТ), (похідні) *Пальмина*, *Пальмино*, *Пальминовка*, *Пальминово* — назви поселень у різних регіонах (Vasmer VI, 558, 559), *Пульминова* — ойконім у ко-

лишній Олонецький губ. (Списки Олон. 190), пол. *Palm, Palma, Pejtm* (SN VII, 170, 257), *Szpilma* (SN IX, 330).

***Рѣлмаѣъ**: укр. *Паймаш* (КПУ Харк. 8, 516) < **Пальмаш*, пол. *Palmasz* (SN VII, 170).

***Рѣлмеѣъ**: рос. *Племешев* (Новикова 650) — форма з метатезою -ел- > -ле-.

***Рѣлмуѣъ**: рос. *Паймышев* (РУС 309).

***Рѣлмака**, ***Рѣлмакъ**: укр. *Полмак* (КПУ Київ. 8, 231), рос. *Полмаков* (Сиксль 604), пол. *Palma* (SN VII, 170) ~ укр. діал. *пільма́к* 'тупа людина' (СБІ 557).

***Рѣлмікъ** / ***Рѣлміѣъ**: рос. *Пальмиков* (ЖПТ), *Пальмичи* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VI, 559), пол. *Pojmicz* (SN VII, 449).

***Рѣлміса**: рос. (похідне) *Пальмицыно* — ойконім у колишній Владимирській губ. (Vasmer VI, 559).

***Рѣлмапъ**: рос. *Пайманов* (Новикова 617), *Пойманов* (КПУ Харк. 3, 220), пол. *Palman* (SN VII, 170) ~ укр. діал. *пўльман* 'широке грубе полотнище, в якому носять солому, сіно, накошену траву худобі тощо' (Євтушок 106).

***Рѣлмінъ**: рос. *Паймин*, *Пальмин*, *Пойминов* (ЖПТ).

***Рѣлмаѣъ**: укр. *Фульмас* (Горпинич, Тимченко 286) < **Пульмас*.

Похідні з -л- детермінативом

***Рѣлпъ(ѣъ)**, ***Рѣлпъ**: ст.-укр. Дацко *Полныи*, 1649 р. (Реєстр 216), укр. *Полний* (Holutiak 332), ст.-рос. (похідне) *Пелнево*, XVI ст. — назва пустища в колишньому В'яземському пов. (ПКМГ I/2, 830), рос. *Пильнов* (Рязан. КП 1, 666), *Полнов* (Глуховцева 2, 141), *Пульнев* (Зайцева, Ковальчук 130), (похідне) *Полново* — ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer VII, 220), блр. *Поўны* (Бобрык 235), хорв. *Pun* (Leksik 538), пол. *Pełny*, *Pułniewicz* (SN VII, 263, 617), чеськ. *Plný* (ЧП) ~ д.-руськ. *пѣлныи* 'повний, наповнений ущертъ' та ін. (СДРЯ IX, 341–343), укр. *півний*, діал. *повнь* 'досконалість, повнота' (ЕСУМ 4, 469), *півний* 'ситий' (Шкрумеляк 119), рос. діал. *пѣлный* 'одяг із довгими рукавами' (Селигер 4, 510), *пѣлный*: *полная коро́ва* 'ті́льна коро́ва' (СРНГ 29, 85), блр. діал. *поўны* 'товстий' та ін. (ЭСБМ 9, 308), болг. *пѣлен* 'товстий, дебелий', діал. *пѣлна* 'вагітна жінка', *пуна* 'т. с.' (БЕР 6, 43, 44 < **рѣлпъ*), серб. *пун* 'повний, цілий' (Лавровский 577), діал. *пу́на* 'пестунчик' (Златковић 2, 323), словн. *pōln*, старе *pon*, 1607 р. (Bezljaj III, 82 < **рѣлпъ*), діал. *рѣ́пн* 'повний' (Vnuk

121), словц. *pln*, *plň* ‘повнота’, *plny*, *plný*, *plný* ‘повний’ (HSSJ III, 552, 553) та ін. Реконструкцію **rělnъ*, **rělnъ(jь)* із -ѣ- у корені підтримано також в (ЭСБМ 9, 308). Пор. ще (ESJS 11, 664: **rělnъ*) і вокалізм реконструйованого **obrělnъ(jь)* (ЭССЯ 29, 51).

**urělnъ(jь)*: ст.-словц. *urělny*, XV ст. (Ryšánek 671). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

Праантропоніми-композиції:

**Rьlnobokъ(jь)*: ст.-рос. Михаил Григорьев сын *Полнобок*, 1693 р. (КДГ 10, 89), рос. *Полнобоков* (РСД 497), (похідні) *Полнобокова* — назва поселення в колишній Смоленській губ. (Vasmer VII, 220), *Полнобоково* — назва пустища в колишній Псковській губ. (СГСО 196), блр. *Полнобок* (ЖПТ).

**Rьlnomirъ*: макед. (похідне) *Пуномира* < **Пуномирја Вьсь* — ойконім (Станковска 2002: 90).

Потенційно можуть онімізуватися і увійти до національних антропоніміконів:

**rělnodobъnъ(jь)*: серб. *пунодобан* ‘повнолітній’ (Лавровский 577).

**rělnogolvъ(jь)*: серб. (похідне) *пуноглавац* ‘самонадіяна, зарозуміла особа’ (Златковий 2, 323).

**rělnogrođъ(jь)*: словц. *plnohrudy* ‘повногрудий’ (HSSJ III, 552).

**rělnokrъvъ(jь)*: рос. діал. *полнокрѡвый* ‘здоровий, рум'яний’ (СРНГ 29, 83).

**rělnolikъ(jь)*: рос. діал. *полнолікий* ‘повновидий’ (СРНГ 29, 89), болг. *пълнолік* ‘т. с.’ (БЕР 3, 45).

**rělnookъ(jь)*: словц. *plnooky* ‘з двома очима’ (HSSJ III, 553).

**rělnorogъ(jь)*: словц. *pelnorohi*, XVIII ст. ‘про кінські копита’ (HSSJ III, 553 — стаття *plnorohy*).

**rělnorokъ(jь)*: серб. діал. *пуноръка* ж. ‘неекономна особа, яка надміру дає і тратить’ (Букумирић 606).

**rělnovidъ(jь)*: блр. діал. *поўновіды* ‘повновидий’ (ТС 4, 201).

**rělnovolъ(jь)*: словц. *plnovlasý* ‘оброслий волоссям’ (HSSJ III, 553).

Суфіксальні деривати:

**Rьlniшь* / **Rьlnyшь*: ст.-рос. (похідне) *Полнышково*, 1551/54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 169), рос. (похідне) *Полнышево* — назва фільварку в колишній Смоленській губ. (Vasmer VII, 220), хорв. *Puniš* (Leksik 538).

**Rьlnoшь*: серб. *Пунош* — особове ім'я (Грковић 162), хорв. *Punoš* (Leksik 538).

**рѣлпиха*: рос. діал. (похідне) *полну́шка* ‘жаба’ (СРНГ 29, 85).

**Рѣлница*: укр. *Повниця* (Вол.) ~ укр. діал. *пѣвнїця* ‘велика кількість; потік; хвиля; повна посудина, чарка’ (ЕСУМ 4, 469), блр. діал. *пѣўница* ‘повнота якої-небудь міри’ (ЭСБМ 9, 307): *на пѣўницу* ‘на повний рот’ (Свяжынські 8).

**рѣлньсь*: укр. діал. *повниць* ‘жбанок’ (ЕСУМ 4, 469). Антропонімні рефлекси не засвідчено.

**Рѣлнакъ*, **Рѣлн'акъ*: хорв. *Punak* (Leksik 538), пол. *Pełniak*, *Połniak* (SN VII, 263, 470) ~ рос. діал. *полнякъ* ‘наповнена чим-небудь посудина’ (СРНГ 29, 85).

**Рѣлникъ* / **Рѣлнісь*: укр. *Повников* (ЖПТ), *Повніч* (Ференчук 150), ст.-рос. Кузьма *Полникъ*, XVI ст. (НПК V, 251), Ларя *Пулников*, 1624 р. (Парфенова 324), рос. *Полников*, *Пульников* (ЖПТ), пол. *Pełnikowski*, *Połnikow* (SN VII, 263, 470).

**Рѣлнькъ*: хорв. *Punek* (Leksik 538).

**Рѣлнинъ*: рос. *Полнин* (ЖПТ).

**Рѣлнать(ь)*: хорв. (вторинне) *Punatić* (Leksik 538).

**Рѣлнѣта*: укр. *Повнятичі* — ойконім у Галичині (Vasmer VII, 220).

**Рѣлнита*, **Рѣлніть*: (похідні) рос. *Полнитоино*, XVIII ст. — назва пустища (Кусов II, 371), хорв. *Punitovci* — ойконім (Im. m. 361).

Похідні з *-р-* детермінативом

**Рѣлра*, **Рѣлро*, **Рѣлрь*: укр. *Пильпенко* (Новикова 641) — патронім на-енко, *Повпо* (Зак.), *Помпа* (СП 284), *Пумпа* (КПУ Льв. 3, 236) — форми з лабіалізованим плавним, *Попатенко* (Горпинич 322) — форма з абсорбованим плавним, *Плоп* (СП 278) < **Полп* (метатеза), ст.-рос. Алфим *Полфа*, 1627 р. (Веселовский 253) < **Полпа*, (похідне) Тогмуєва *Пилтина*, 1583 р. (ПКОП 256) — назва пустища в колишній Обонезькій п'ятині, другий компонент якої виводять із карел. *piłra* ‘кора молоді сосни’ (Соболев 61), рос. *Пильнов* (СП 273), *Поплов* (ЖПТ) < **Полпов*, *Пийп* — сучасне прізвище, (похідні) *Большое Полтино* — ойконім у Брянській обл., *Пыплино* — в колишній Псковській губ. (Vasmer VII, 480) < **Пылтино*, ст.-блр. Юрко *Пимна*, 1622 р. (Инв. Сморгонь 51) < **Пилпа*, блр. (похідні) *Пуплы* — ойконім у Могильовській обл. (Рап. Маг. 146) < **Пулпы* (метатеза -лп- > -пл-), хорв. *Рир*, *Рира* (Leksik 539), пол. *Раура* (SN VII, 233) < **Раѣра*.

Рос. *Пуплев* (ЖПТ) < **Пуллев* свідчить про потенційність прантропоніма **Рѣлрь*.

***Нерѣпра**: укр. *Непийна* (НКП Полт. 683) < **Непильна*.

***Рѣпраѣ**: укр. *Помпаш* (СП 284) < **Полпаш*.

***Рѣрихъ**: пол. *Ralrich* (SN VII, 171) ~ укр. діал. *пільнухи* 'скуйовджене волосся на голові' (Чабаненко Словник 3, 123), рос. діал. *пільнух* 'бутон' (СРНГ 27, 37) — форма з метатезою -лп- > -пл-.

***Рѣруѣ**: укр. *Пайтиш* (Holutiak 311), рос. *Поплышов* (ЖПТ) < **Полпышов*.

***Рѣраѣ**: укр. *Попай* (Горпинич, Корнієнко 187) — форма з абсорбованим плавним.

***Рѣрѣѣ**: рос. *Помпеев* (ЖПТ).

***Рѣракъ**, ***Рѣр'акъ** / ***Рѣраѣ**: хорв. *Ripak* (Leksik 539), пол. *Piuracz* (SN VII, 379) < **Piṛacz*, *Puṛiak* (SN VII, 634).

***Рѣрѣка**: рос. *Полпекин* (КПУ Дон. 12, 324).

***Рѣrica**: хорв. *Ripica* (Leksik 539).

***Рѣrika**, ***Рѣrikъ** / ***Рѣріѣ**: укр. *Помпик* (РУС 334), *Повника* (КПУ Харк. 1, 544), рос. *Пальников* (АУИФ 333), хорв. *Ripić* (Leksik 539).

***Рѣрихъ**: блр. (похідне) *Пильнуки* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 337), хорв. *Ripuk* (Leksik 539).

***Рѣрѣкъ**: хорв. *Riprek* (Leksik 539).

***Рѣрапъ**: рос. *Попланов* (ЖПТ) < **Полпанов* (метатеза), чеськ. *Pulrán* (ЧП).

***Рѣripъ**: ст.-рос. Дементей *Полпинов*, 1666 р. (Багалей 178), хорв. *Ripin* (Leksik 539).

***Рѣripъ**: укр. *Папунов* (КПУ Звитязці Київ. 6, 403) — форма з абсорбованим плавним.

***Рѣripa**, ***Рѣripъ**: укр. *Пампур* (Редько 2, 787), *Пампура* (КС Луг. 2, 41), *Помпура* (КПУ Дон. 4, 457).

***Рѣpota**: рос. *Поплутин* (ЖПТ) < **Полпутин* — патронім на -ин від **Полпута*.

Похідні з -s- детермінативом

Лексико-словотвірна мікросистема праантропонімів з коренем **Rьls-* досить зруйнована, можна відновити лише окремі її фрагменти. Пор.:

***Рьlsa**, ***Рьlsъ**: укр. *Пільс* (м. Дрогобич Льв.), *Плис* (РУС 325) < **Пилс*, (вторинне) *Плюсенко* (Новикова 653) < **Пульсенко*, рос. *Пальсов* (РУС 309), блр. *Паўс* (Бірыла 318), рос. *Плюсов* (ЖПТ) < **Пульсов*, пол. *Pals*, *Pejs*, *Pejsa*, *Pels*, *Peysa*, *Puls*, *Pulsa* (SN VII, 171, 257, 261, 288, 615), чеськ. *Pils* (ЧП).

Суфіксальні деривати:

***Рьsакъ**, ***Рьs'акъ**: укр. *Пенсак* (Богдан 219) — форма з денталізованим плавним, пол. *Pejsak, Pejsiak, Pilsak, Polsak* (SN VII, 257, 355, 466).

***Рьsикъ**: укр. *Пансик, Пансік* (СП 264), *Пойсик* (РУС 330), пол. *Pejsik* (SN VII, 257).

***Рьsько**, ***Рьsькъ**: укр. *Плиско* (РУС 325) < **Пилско*, пол. *Palsek, Piwsko* (SN VII, 171, 382).

***Рьsукъ** / ***Рьsуць**: рос. *Полсычев* (ЖПТ), пол. *Pilsyk, Piłsyk* (SN VII, 355, 357).

***Рьsонъ**: рос. *Полсонов* (ЖПТ), пол. *Pelson* (SN VII, 262).

***Рьsьнь**: рос. *Пельснева* — ойконім відантропонімного походження в колишній Пермській губ. (Списки Перм. 419).

***Рьsаръ**: ст.-укр. Влас *Полсар*, 1654 р. (Переяслав 59).

Похідні з *-t-* детермінативом

Псл. ***Рьlta**, ***Рьlto**, ***Рьltъ**, ***Рьltь** / ***Срьlta**, ***Срьltь** можна реконструювати на основі антропонімного матеріалу з:

а) різноманітною вокалізацією *-ѡ-* у бінарній сполуці «редукований + плавний»: ст.-укр. Лєвъко *Пилтенко*, 1649 р. (Реєстр 450), яке зіставляли з ойконімом *Пілтене* в Латвії (Непокупний 78), Гаврилка *Полтев*, 1654 р. (Пріцак 329), укр. *Палто* (РУС 309), *Пельт* (БШШ 164), *Пилтенко*, *Пильтенко* (КПУ Луг. 6, 248; 7, 318), *Шпильт* (СКТ 927), ст.-рос. Павел *Полтев*, 1451 р. (Ліцкевіч 20), Григорей *Полтевъ*, XVI ст. (ПКМГ I/2, 833) — патроніми на *-евъ*, Юрий *Полтъ*, 1658 р. (Акты ЮЗР XV, 262), (похідні) *Полтино*, 1462—1491 рр. — ойконім у Білозер'ї (АСБА I, 474), *Полтево*, 1551—54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 293), *Палтино*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (ПКУ 524), рос. *Палт*, *Палта* (САМ 170), *Палто* (Лет. ЖС 2000, № 10, 129), *Палтов* (ЖПТ), *Польтов* (Новикова 667), *Спельт* (ЖПТ), (похідні) *Полтево* — ойконім у колишній Тульській губ. (Списки Тул. 185), *Полтевы Пеньки* — в колишній Тамбовській губ. (Списки Тамб. 176), блр. *Палто* (ЖПТ), *Польта* (СБГТ 319), (похідне) *Пільці* (*Пильти*) — ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 194), болг. *Пьлтев* (Илчев 412), хорв. *Pelt, Peltó, Pulta* (Leksik 494, 538), пол. *Palt, Palta, Palto, Pelt, Pelta, Piłt, Polt, Pulta, Pułto, Pyłt* (SN VII, 171, 262, 357, 466, 616, 617, 634), *Spalt, Spułtowski, Szpelt, Szpilt* (SN VIII, 590, 605;

ІХ, 327, 330), (похідне) *Peľty* — ойконім (SMP 827). Пор. ще *Полта*, запозичене в чуваський антропонімікон (Магницький 68);

б) асимілятивною заміною -л > -в- / -й- у кожному з вокалізованих варіантів: укр. *Павт* (КПУ Дон. 17, 102), рос. *Певт* (РСД 477), блр. *Піўта* (Бірыла 325), пол. *Powta* (SN VII, 519);

в) переходом -л > -л'- > -й- (солодкозвучність) у кожному з вокалізованих варіантів: укр. *Пойта* (НКП Він. 902), *Пуїто* (РУС 345), блр. *Пуїто* (м. Гомель), *Пойта*, *Пуйта* (Бірыла 329, 337), (похідне) *Пуйтава* (*Пуїтово*) — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 288), пол. *Pajt*, *Pajto*, *Pejta*, *Pojta*, *Pujta* (SN VII, 161, 258, 449, 612);

г) рефlekсацією Ј > -и- у кожному з вокалізованих варіантів: пол. *Rauta*, *Piuta*, *Piuto* (SN VII, 239, 380);

г) денталізацією плавного: укр. *Панта* (СП 264), *Панто* (КПУ Ник. 4, 642), *Пент* (КПУ Ник. 2, 329), *Понт* (Глуховцева 2, 118), *Ponta* (Фаріон 265), *Понто* (КПУ Херс. 7, 112), *Спунт* (Енакиєво 281), *Шпента* (КПУ ІФ 2, 177), *Шпинта* (Горпинич 154), *Шпунт* (КПУ Дн. 5, 487), ст.-рос. *Понт*, 1617 р. (Мосин 319) < **Полт*, Иван *Панта*, XVII ст. (ТК I, 811), рос. *Пантов* (Новикова 620), *Пинтов* (РУС 322), *Шпунтов* (Горпинич, Бабій 135), (похідні) *Пантин*, *Пантина* (2) — ойконіми в колишній Пермській губ. (Списки Перм. 418), блр. *Пынто* (Бірыла 341), (похідне) *Шпунты* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 38);

е) еволюцією анлаутного П- > Ф- / Р- > F- у кожному з вокалізованих варіантів: укр. *Файтенко* (ЖПТ), *Фант* (КПУ Ник. 8, 71), *Фанта* (КПУ Ник. 3, 462), *Фолта*, *Фойта* (Панцьо 121), *Фунт* (Пура СПР IV, 89), ст.-рос. (похідне) *Фунтово*, 1599 р. — ойконім у колишньому Костромському пов. (АСЗ II, 111), рос. *Фанта* (Память 1, 275), пол. *Fojt*, *Fojta*, *Fojto*, *Folt*, *Folta*, *Foľt*, *Foľta*, *Foyt* (SN III, 142, 146, 147, 159);

є) метатезами: укр. *Питленко* (КПУ Київ. 8, 425), рос. *Потлов* (ЖПТ);

ж) абсорбцією плавного: укр. *Шпонт* (ТД Під. 114) < **Шполт*, *Шпота* (Горпинич 149), рос. *Шпатов* (ЖПТ).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *пáнта* 'безглузда людина' (ОСВГ 7, 200) < **пáлта*, *пóлта* 'жіночий одяг із грубої тканини' (ОСВГ 8, 130), *пóлты* мн. 'штани' (Сл. Алтая III/2, 121), *фунт* 'кулак' (СРГК 6, 692) < **нулт*, блр. діал. *пэлта* 'жінка-п'яниця' (РСВ 2, 207).

Рос. *Полтоок* (КП Тул.) — рефлекс псл. ***Рѣтоокъ**(ѣ).

Префіксальні деривати:

***Обръльъ**: слвн. *Opłt* (ZSSP 413), пол. *Opelt* (SN VII, 80), чеськ. *Opelt*, *Opłt* (ЧП), слвц. *Opłt* (TZ Bratislava 264).

***Сірѣльъ**: слвц. (похідне) *Šipoltovo jazero* — лімнонім у басейні Морави (Zavodný 425).

Суфіксальні деривати (субстантиви):

***Срѣлыга**: ст.-укр. (вторинне) Стецко *Сполѣтыженя*, 1578 р. (Памятники III, 80).

***Рѣлтаха**, ***Рѣлтахъ** / ***Рѣлташь**: укр. *Понтах* (КПУ Київ. 8, 196), *Пайташ* (Богдан 218), *Поїташ* (Горпинич Болг. 296), *Полташ* (Богдан 229), пол. *Foltasz* (SN III, 146), *Pajtasz*, *Poltacha* (SN VII, 161, 466) ~ рос. діал. *пáвташ* 'невеликий в'язь' (СРНГ 25, 113).

***Рѣлтоха**, ***Рѣлтошь**: укр. *Пинтоха* (КПУ Льв. 3, 110), рос. *Польтохин* (м. Москва), пол. *Pajtosz* (SN VII, 161).

***Рѣлтуха**, ***Рѣлтухъ**, ***Рѣлтухъ** / ***Рѣлтушь**: укр. *Пунтуш* (Новикова 688), *Файтуш* (Редько 2, 1088) < **Пальтуш*, *Пантюх* (Рв.), (вторинні) *Полтуховський* (ПСС 3, 360), *Понтюшко* (Горпинич 25), ст.-рос. *Пантухово*, 1551 р. — відантропонімний ойконім у Новгородській землі (ПКНЗ 5, 130), рос. *Палтухов*, 1878 р. (ДИКО IV, 134), *Понтюхин* (Рамієць 2, 487), пол. *Fojtuch* (SN III, 142), *Pautuchowicz*, *Pietluch* (SN VII, 239, 331) ~ укр. діал. *пóвтюх* 'тютхтій, вайло' (Чабаненко Словник 3, 141), рос. діал. *панту́шка* 'товстун (про дитину)' (ТСГТО 4, 20), *пантю́х* 'незграбний, нерішучий', *понтю́ха* 'дурепа' (СРГСУ Доп. 391), *пентю́х* 'незграба' (Васнецов 202), *пáлтух* 'невелика колода; жердка' (Мызников Беломорье 288).

***Рѣлтуха** / ***Рѣлтушь**: рос. *Пелтишин* (Редько 2, 803), *Пельтихін* (Новикова 630), *Повтышов* (ЖПТ), пол. *Foltysz* (SN III, 146), *Pojtysz*, *Poltysz* (SN VII, 450, 473).

***Рѣлтајъ**, ***Рѣлт'ајъ**: ст.-укр. Ондришка *Пилтай*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 328), укр. *Пільтай* (СП 273), *Пільтай* (БШШ 165), рос. *Полтаевъ*, 1716 р. (Преображенский, Альбицкий 112), *Пилтаевъ*, 1722 р. (Иркутск 28), *Пельтаев* (ЖПТ), *Полтаев* (ЖПТ), *Понтаев* (КПУ Луг. 7, 329) — форма з денталізованим плавним.

***Рѣлѣјъ**: укр. *Пельтій* (КПУ Черк. 3, 388), *Польтій* (Горпинич, Тимченко 220), рос. *Полтеев* (КПУ Зап. 8, 238), *Пильтеева* ж. (РИ Крым 4, 309).

***Рѣлтакъ**, ***Рѣлт'акъ** / ***Срѣлтакъ**: укр. *Пантак* (СП 264), *Шпантак* (РУС 483), *Шпонтак* (ЗЧ 207), ст.-рос. Оирсь *Полтаковъ*,

1685 р. (МИВ 12, 1254), рос. *Пантаков* (АУЛ 2, 714), *Пинтако*, *Понтяков* (Новикова 641, 668), *Пультяков* (Лет. ЖС 2008, № 30, 216), *Сполтаков* (Рамієс 2, 407), *Шпалтаков* (КП Саратов), *Фунтаков* (КП Твер.) < **Пунтаков*, (похідне) *Палтакова* — ойконім у колишній Пермській губ. (Vasmer VI, 557), хорв. *Putak* (Leksik 540), пол. *Foltak*, *Fujtak*, *Fultiak* (SN III, 146, 199, 200), *Rajtak*, *Rautak*, *Raytak*, *Pełtak*, *Piutak*, *Powtak* (SN VII, 161, 239, 244, 263, 380, 519), чеськ. *Panták* (Beneš 78), словц. *Polťák* (TZ Bratislava 288) ~ укр. діал. *файтма́к* 'довгоногий чоловік' (Аркушин 2, 220) < **пальтма́к* (ф- < р-; -й- < -л' - < -л-).

***Ры́тикъ** / ***Spры́тикъ**: ст.-укр. Мишка *Пунтик*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 71), укр. *Пельтик* (КПУ Од. 9, 210), *Пинтик* (СП 273), *Сполтикевич* (Льв.), ст.-рос. (похідне) *Фолтиково*, 1675 р. — назва пустища в Переславль-Залеському краї (Кусов 2007: 630), рос. *Понтиков* (Ганжина 355 < *Пантелеймон*), *Пунтиков* (ЖПТ), *Фунтиков* (КП Твер.), *Шпунтиков* (Новикова 963), пол. *Fojtik* (SN III, 142) ~ рос. діал. *фунтик* 'малорослий' (СРГК 6, 692) — форма з еволюцією *n* > *ф* -.

***Ры́тичь**: ст.-блр. Івань *Полтичъ*, 1589 р. (АВК VI, 24), хорв. *Putić* (Leksik 540), слов'ян. *Понтич* (Рамієс 2, 366).

***Ры́tica**: хорв. *Putica* (Leksik 540).

***Ры́тукъ** / ***Ры́т'укъ**: укр. (вторинне) *Пантуковский* (КПУ Дон. 13, 334), *Файтуков* (КПУ Зап. 14, 423), *Фентук* (КПУ Київ. 4, 801) < **Пелтук*, *Пентюк* (КПУ Черк. 5, 349), ст.-рос. (похідне) *Полтуково*, XVII ст. — назва пустища в Новгородсько-Псковській землі (ОПKN 246), рос. (похідне) *Пантюково* — ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer VI, 572).

***Ры́тка**, ***Ры́тко**, ***Ры́тъкъ**: укр. *Палтко*, 1784 р. (ИСК 139), *Полтко* (РИ Крым 4, 334), рос. *Пультков* (КП Алтай 2, 228), пол. *Foltek*, *Fołtek* (SN III, 146, 147), *Rajtek*, *Pałtek*, *Peletek*, *Pełetko*, *Pielkiewicz*, *Piłtek*, *Piutko*, *Połtka* (SN VII, 161, 176, 260, 263, 317, 357, 380, 472).

***Ры́тука**, ***Ры́тукъ**: ст.-рос. Іван *Пантыкин*, 1483—1485 рр. (Каштанов 1970: 463), рос. *Пантыкин* (КП Алтай 2, 512), пол. *Pawtyka*, *Pełtyk* (SN VII, 244, 263), а також слов'ян. (похідне) *Пильтыки* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 133).

***Ры́тель**: блр. (похідне) *Пывтели* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 360), пол. *Rajtel*, *Pawtel* (SN VII, 161, 244).

**pŕltula*: укр. діал. *панту́ла* 'недоумкувата людина' (Аркушин 2016: 378) < **палту́ла*. Антропонімні рефлексії невідомі.

***Рѣтуль**: рос. (похідне) *Пантылово* — назва поселення в колишній В'ятській губ. (Vasmer VI, 572).

***Рѣтadlo**: рос. (похідне) *Пахталово* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 794) < **Пафталово* < **Павталово*.

***Рѣлтапъ**: ст.-рос. Иван Терентьев *Пахтанов*, 1599 р. (Воскобойникова 68), Левка *Палтанов*, 1683 р. (Полякова 167), (похідне) *Полтановка*, 1613 р. — назва пустища в колишньому Нижегородському пов. (КНУ 168), рос. *Полтан*, *Полтанов* (ЖПТ), *Фуйтанов* (КПУ Дон. 5, 361) < **Пуйтанов*, блр. (похідне) *Пынтаны* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 346), пол. *Foltan* (SN III, 146), *Pułtan* (SN VII, 617), чеськ. *Peltán* (Beneš 91).

***Рѣлунъ** / ***Срѣлунъ**: ст.-укр. Тимко *Повтуненко*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 228), укр. *Сновтун* (КПУ Сум. 4, 226), рос. *Пыхтунов* (ЖПТ), пол. *Piełtun* (SN VII, 331) — форма з метатезою -lt- > -tl-.

***Рѣлунь**: пол. *Foltyń*, *Foltyń*, *Pultryń* (SN III, 146, 147; VII, 616).

***Рѣлара**, ***Рѣларъ**, ***Рѣларь** / ***Срѣларъ**: укр. *Повтар* (Новикова 654), *Полтар* (КПУ Черниг. 7, 111), рос. *Повтарь* (КП Алтай 2, 320), *Полтарев* (КС Сум. 3/1, 181), хорв. *Putar* (Leksik 540), пол. *Foltarz* (SN III, 146), *Pajtar*, *Pajtarz*, *Piutara*, *Pultar* (SN VII, 161, 380, 616), а також слов'ян. *Шнотарь* (ЖПТ) < **Сполтарь*.

***Рѣлуръ**: ст.-укр. *Pulthur*, XVI ст. (Жерела III, 6), рос. *Пантуровъ*, 1712 р. (ДПС II/1, 237).

***Рѣлуръ**: ст.-рос. Офонка *Палтырев*, 1629 р. (ПССГ 60), рос. *Полтыревъ*, 1717 р. (Пам. СИ II, 180).

***Рѣлтасъ**: укр. *Пунтас* (ЖПТ), ст.-рос. Замятня Семеновъ *Палтасъ*, 1612 р. (АХУ II, 606), рос. *Фунтасовъ*, 1711 р. (Сиб. города 21), пол. *Foltas* (SN III, 146), *Pajtas* (SN VII, 161).

***Рѣлтосъ**: рос. *Пантосов* (КПУ Харк. 13, 226).

***Рѣлтусъ**: ст.-укр. Ілко *Пуньтус*, 1654 р. (РПП 36), укр. *Пантус* (КПУ Льв. 4, 630), *Пинтус* (РУС 322), *Понтус* (Богдан 230), *Пунтус* (СП 292), *Фалтус* (СКТ 82) < **Палтус*, ст.-рос. Оедотко Андреевъ *Пахтусова*, 1604 р. (Тупиков 687), Яковъ *Пунтусовъ*, 1629 р. (Сторожев I, 188), Григорій *Фунтусовъ*, 1685 р. (Сиб. города 2), (похідне) *Пантусова*, 1605/1606 р. — назва пустища в колишньому Вологодському пов. (ОСС 4, 28), *Пахтусова*, 1623 р. — ойконім на Вологодщині (Колесников 30), рос. *Палтусов*, *Пахтусов*, *Пинтус*,

Пунтусов (ЖПТ), (похідні) *Пахтусово* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 494) < **Пахтусово* < **Павтусово*, *Палтусовский*, *Пантусово* — в колишній В'ятській губ. (Vasmer VI, 557, 572), блр. *Пантус*, *Понтус*, *Пунтус* (Бірыла 313), пол. *Foltus* (SN III, 146).

Стосовно мотивації пор. блр. діал. *пінтус* 'психічно неврівноважена особа' (Пазнякоў 92) — форма з денталізованим плавним.

***Рѣтѹсъ**: пол. *Foltys*, *Foltys* (SN III, 146, 147), *Pałtys*, *Połtys* (SN VII, 176, 473).

Ад'єктиви:

***Рѣлѣтинъ** / ***Срѣлѣтинъ**: рос. *Пильтин* (КПУ Зап. 1/2, 53), *Фалтин* (ЖПТ), *Фелтин* (КПУ Київ. 1, 402), *Пефтин* (Новикова 638) — форма з еволюцією -ф- < -в- < -л-, *Пахтин*, *Пехтин*, *Пихтин*, *Пыхтин* (ЖПТ) — форми з переходом -х- < -ф- < -в- < -л-, *Шпотин* (ЖПТ) < **Сполтин*, пол. *Foltin* (SN III, 146), *Pultin* (SN VII, 616).

***Рѣлтавъ(жъ)**: укр. *Полтав* (Новикова 665), *Полтава* (КПУ Од. 1, 553), *Полтавий* (КПУ Дн. 5, 339), рос. *Полтава* (КП Сарат.₁₃).

***Рѣлтевъ**: ст.-укр. Ва(с)ко *Полтевъ*, 1478 р. (УГ XV ст.: 70), ст.-рос. Борис *Полтев*, 1616 р. (Веселовский 1909: 70), Леонтий *Полтевъ*, 1648 р. (Оглоблин 1903: 9), рос. *Полтев* (КПУ Луг. 4, 430).

***Рѣлтовъ** / ***Срѣлтовъ**: ст.-рос. *Палтовъ*, 1698 р. (Преображенский, Альбицкий 202), рос. *Палтов* (ЖПТ), *Пальтов* (КПН), *Польтов* (Новикова 667), *Шпунтов* (КП Твер.).

Похідні з -v-детермінативом

***Рѣлѡа**: ст.-рос. Максимко Самойловъ *Пойѡа*, XVII ст. (АЮБ III, 259), пол. *Piełwa*, *Pilwa*, *Pylwa* (SN VII, 317, 356, 634).

***Рѣлѡакъ**: укр. *Палѡак* (НКП Черніг. 584).

***Рѣлѡиць**: укр. *Пойвич* (Рв.), пол. *Pojwicz* (SN VII, 450).

**рѣлѡаѡъ*: укр. діал. *пυльѡан* 'одержимий, шалений' (ЕСУМ 4, 631).

***Рѣлѡинъ** / ***Срѣлѡинъ**: рос. *Пайвин* (ЖПТ), *Спальѡин* (Новикова 784), пол. *Pulwin* (SN VII, 616).

Похідні із -z- детермінативом

***Рѣлѡа**, ***Рѣлѡо**, ***Рѣлѡъ**, ***Рѣлѡъ**: укр. *Пез* (КПУ Звятижці Київ. 4, 224) — форма з абсорбованим плавним, *Піѡуза* (с. Нова Олександрівка Згурівськ. р-ну Київ.) < **Пілза*, *Повз* (Вол.), *Поз* (РУС 330) < **Полз*, ст.-рос. (похідне) *Пинзино*, 1615 р. — ойконім у колишній Костромській губ. (Чухлома I, 85), рос. *Ползов* (ЖПТ), *Пензов* (КП Тул.) < **Пелзов*, *Ползов*, *Пензев* (ЖПТ), *Помзенко* (КП Алтай 2, 216),

Позов (РУС 339) < **Ползов*, (похідні) *Ползово* — назва населеного пункту в Тульській обл., *Ползина*, *Ползы* — в колишній Калузькій губ. (Vasmer VII, 216), блр. *Паўза* (Бірыла 317), хорв. *Polz* (Leksik 521), слвн. *Pelz*, *Pilz*, *Polz* (ZSSP 434, 450, 471), ст.-пол. *Pełzo*, 1548 р. (Maćczyński 160), пол. *Pałzewicz*, *Panz*, *Panza*, *Pelz*, *Pełzowski*, *Pilz*, *Pilza*, *Polz*, *Pulz* (SN VII, 178, 187, 262, 263, 356, 468, 616), чеськ. *Plza*, *Pilz*, *Polz*, *Pulz* (ЧП).

Стосовно апеллятивних відповідників пор. укр. діал. *повз* (бот.) ‘багатоніжка, *Rylorodium* L.’ (ЕСУМ 4, 467), *півзи* мн. ‘кріплення для солом’яного даху, стогу з гілляк’, *півзи* мн. ‘жердини, що закріплюють сіно на возі’ (ЕСУМ 4, 384), рос. діал. *пінъзи* мн. ‘личаки, постолі’ (СРГ Морд. 2, 814) < **пѣлзи* < **пѣлзи*, болг. діал. *плѣз* ‘дерев’яне знаряддя, до якого кріпиться наральник’, *плѣзѧ* ‘полоз санок’ (БЕР 6, 45).

Префіксальні деривати:

**čepъlzati*: укр. діал. *чиповзати* ‘товктися, вовтузитися, неспокійно сидіти чи лежати’ (Негрич 183).

**ščepъlzati*: укр. діал. *щиповзати* ‘вислизнути з рук’, ‘раптово щезати’ (Негрич 193).

**Obpъlza*: рос. (похідне) *Оползина* — ойконім у колишній Нижегородській губ. (Макарий 354) ~ укр. *оповз* ‘зсув’, діал. *оповзи* мн. ‘перев’язані гілки для укріплення верха солом’яної покрівлі, стіжка’ (ЕСУМ 4, 384, 467) та ін. Див. (ЭССЯ 29, 53 — **obpъlзѧ*).

**rapъlza*: рос. діал. *пáполза* ‘шибеник’ (СРНГ 25, 206), ‘гульгай’ (Дилакторский 347), ‘лінива, бездіяльна особа, дурень’ (МСР 119).

**Popъlza*: рос. *Поползин* (ЖПТ) ~ укр. *пóповз* ‘рух або перехід, зроблений повзучи’ (ЕСУМ 4, 467), рос. діал. *пóполза* ‘суніці’ (Сл. Алтая III/2, 132), блр. діал. *панаўза́* ‘шкідлива тварина’ (СБГ 3, 398).

**Podъpъlza*: рос. *Подползин* (м. Москва).

**Pripъlza*: рос. *Приползин* (ЖПТ).

**Vypъlзъ*: ст.-укр. Дмитро *Выползов* зять, 1667 р. (ПКХ 44), ст.-рос. Іванъ Анифантьевъ с. *Выползовѧ*, 1678 р. (Углич 55), (похідне) *Выползова*, 1621 р. — назва пустища в Арзамаському пов. колишньої Нижегородської губ. (ПКА 3), рос. *Выползов* (ЖПТ), (похідні) *Выползово*, XVIII ст. — назва пустища в Богородському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 333), *Выползово* (2) — ойконіми в колишньому Ростовському пов. (Титов РС I, 12, 23), *Выползова* — в Барнаульській окрузі колишньої Томської губ. (Список Томск. 88).

Суфіксальні деривати:

**рѣлѣхѣ*: укр. *повзѣха* 'та, що повзає' (ЕСУМ 4, 467), 'пирій повзучий (*Elitrigia repens* L.)' (Омельковець 150), блр. діал. *палзѣха* 'спориш' (Рамановіч, Чабярук 162).

***Рѣлѣжѣ**: рос. *Позеев* (РУС 330) < **Ползеев*.

**рѣлѣжѣ*: укр. діал. *пѣвз'є* 'перев'язані гілки, якими пригнічують соломку на даху, щоб її не розносив вітер' (Никончук БЛ 244), блр. діал. *пѣлѣжѣ* 'оповзини на стіжку, на стрісі' (ТС 4, 18), *пѣлѣжѣ* збірн. 'лати' (Шаталава 138), *пѣлѣжѣ* 'тонкі жердки' (Рамановіч 34).

***Рѣлѣзакъ**, ***Рѣлѣзакъ**: укр. *Пелзак* (Holutiak 319), *Пинзак* (РУС 322), *Позак* (Новикова 660) — форма з абсорбованим плавним, рос. *Пельзяков* (КП Тул.), *Пензяков* (ЖПТ), (похідне) *Пызакова* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VII, 479) — форма з абсорбованим плавним, хорв. *Puzak* (Leksik 540), слвн. *Plzak* (ZSSP 460), пол. *Pełzak*, *Pilzak* (SN VII, 263, 356), чеськ. *Plžák* (ЧП), слвц. *Plžák* (ТР 170).

**рѣлѣзѣ*: укр. діал. *повзѣч* 'пролаза, пройда; підлесник; підлабузник' (ЕСУМ 4, 467).

**рѣлѣза*: болг. *плѣзѣца* 'деталь плуга' (БЕР 6, 46).

***Рѣлѣзикъ**: укр. *Повзик* (Горпинич 115), *Повзик* — сучасне прізвище (Чабаненко ПНН 2, 338), *Позик* (Новикова 660) < **Повзик* / **Ползик*, ст.-рос. Трофим *Ползиков*, 1668 р. (ОАРП 291), (похідне) *Ползиково*, XVI ст. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (ПКУ 387), рос. *Пайзик*, *Ползик*, *Ползиков* (ЖПТ), *Повзиков* (КПУ Харк. 20, 234), *Пензиков* (РУС 316), (похідні) *Ползиково* (2), *Ползики* — ойконіми в колишніх Владимирській, Тульській, Смоленській губ. (Vasmer VII, 216), блр. *Пейзик* (СБГТ 311), *Ползик* (ЖПТ), (похідне) *Поўзѣкі* — ойконім у Вітебській обл. (Рад. Віц. 310), ст.-пол. *Pełzik*, 1630 р. (Mączyński 160), слвц. *Пильзик* (РІ Зак. 1, 560) ~ укр. діал. *повзик* 'лісова пташка' (Аркушин 2018: 171), *пѣвзик* (орн.) '*Sitta europaea* L.' (ЕСУМ 4, 467).

**уурѣлѣзѣ*: блр. діал. *вѣлѣуѣзѣ* 'пронира', *вѣлѣуѣзѣ* 'шкіра вужа, яку він скидає під час линьки' (Бялькевіч 122).

***Рѣлѣзукъ**: укр. *Повзюк* (СП 279), (похідне) *Павзюків Сад на Рудках* — мікротопонім у Тернопільській обл. (Лісняк 160), пол. *Pawziuk* (SN VII, 245).

***Рѣлѣзѣ**: рос. *Ползков* (Superanskaja 18), хорв. *Puzeč* (Leksik 541), пол. *Pilzek* (SN VII, 245), чеськ. *Plžek*, 1427 р. (PKR 51).

**рѣзѣкъ(ѣ)*: д.-руськ. *рѣзѣкъи* ‘слизький’, ‘нестійкий (морально чи світоглядно) (СДРЯ IX, 336), чеськ. діал. *plžký* ‘т. с.’ (ЕСУМ 4, 467).

***Рѣзѣкъа**: рос. *Ползыкин* (РУС 331).

***Рѣзель**: укр. *Понзель* (СП 284) < **Ползель*, рос. (похідне) *Пензелево* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 494).

**рѣзadlo*: укр. діал. *пóвзало* ‘зсув’ (ЕСУМ 4, 467) віддієслівного походження, пор. д.-руськ. *рѣзати* ‘повзати’ (СДРЯ IX, 336), укр. *пóвзати*, рос. *пóлзать*, діал. *пáйзать* ‘т. с.’ (СРНГ 25, 153), блр. *пóўзаць*, болг. *пѣзѣ* ‘повзу’, макед. *ползи* ‘повзе’, схв. *пѹзати*, ст.-чеськ. *plzati* ‘повзати, лізти’ та ін. (ЕСУМ 4, 467: **рѣzati*; БЕР 6, 45–46: **рѣzāti*; Boryś 421: **рѣzati*) < **рѣzati*.

***Рѣзидло**: рос. *Пензилов* (ЖПТ), мотивоване відповідним апелятивом віддієслівного походження. Пор., наприклад, укр. діал. (похідні) *запаўзіти* ‘притиснути рублем’ (Онишкевич 1, 278), *запѹзити* ‘вивершити скирту, стіг’ (Горбач Романів 46), схв. *пѹзити* ‘повзати’ (БЕР 6, 45–46 < **рѣziti*) < **рѣziti*.

***Рѣзѹль**: пол. *Pinzuł* (SN VII, 361).

***Рѣзан’а**, ***Рѣзанъ**: рос. *Ползанин* (Рамієць 2, 547), пол. *Pełzanowska* (SN VII, 263).

***Рѣзина**, ***Рѣзѣнь**: рос. *Пензин* (ЖПТ), *Пинзин* (Редько 2, 817), *Позин* (РУС 330) < **Ползин*, ст.-пол. *Pełzina*, 1624 р. (Mączyński 160), пол. *Pienzin*, *Polzin*, *Pulzin* (SN VII, 319, 468, 616), східнослов’ян. *Повзина* ж. (Рамієць 2, 338) ~ укр. діал. *півзина* ‘поясок очеретяного тину’ (СУГО 152), *півзіна* ‘жердина, що закріплює солом’у на даху або скиртах’, *пѹзина* ‘кроковка, перев’язані гілки для укріплення верха солом’яної покрівлі, стіжка’, *півзини* мн. ‘зв’язані лозини на стозі сіна або соломи’, *пизвіни* мн. ‘кріплення для солом’яного даху, стогу з гілляк’, *пѹзвини* тільки мн. ‘кілька зв’язаних лозин, які кладуться на стіг сіна або соломи’ (Дорошенко 115), для яких відновлювали архетип **ро(ѡ)qzina* (ЕСУМ 4, 384, 385), рос. діал. *ползіны* мн. ‘гілляччя і жердки, якими захищають стіжок сіна від вітру’ (Новосиб. словарь 412), блр. діал. *паўзіны* мн. ‘оповзини на стіжку, на стрісі’ (ТС 4, 18).

**обрѣзѣина*: укр. діал. *опѣвз’іна* = *пóвзіна*, *пѣвзина*, *півзина* ‘лозина, хворостина — довга і тонка гнучка гілка’ (Никончук 87), *опѹзини*, *опѹз’іни* ‘перев’язані гілки, якими пригнічують солом’у на даху,

щоб її не розносив вітер' (Никончук БЛ 244), рос. діал. *опóлзины* мн. 'жерди, гілля, які укріплюють стіжок' (СРНГ 23, 275), блр. діал. *опэзіны* (Барысюк 8), *опівзіны* мн. 'т. с.' (ДСБр. 166), *апóўзіна* 'неохайна людина', 'розмита дощем земля' (Сцяшковіч 30) та ін. Див. (ЭССЯ 29, 52 — **obpolžina*).

**уурpólžina*: блр. діал. *выіаўзіны* мн. 'шкіра, яку скидає змія під час линьки' (Мацкевіч 145).

***Рылонь**: пол. *Półcon* (SN VII, 361).

***Рылунь**, ***Рыз'унь**: ст.-укр. *Ползун*, 1582 р. (УП 1, 367), укр. *Повзун* (Новикова 654), рос. *Повзун*, *Ползун*, *Ползунов*, *Пензюнов* (ЖПТ), (похідне) *Ползуны* — ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer VII, 216), пол. *Pawzun*, *Pełzun*, *Półzun*, *Powzun* (SN VII, 245, 263, 474, 519) ~ укр. діал. *повзу́н* 'пролаза, пройда; підлесник; підлабузник', (орн.) 'Sitta europaea L.' (ЕСУМ 4, 467), 'частина плуга, якою він пересувається по дну борозни' (Євтушок 100), 'пирій повзучий (Elitrigia repens L.)' (Омельковець 150), *навзуні* мн. (бот.) 'настурція звичайна' (Лисенко 148), ст.-рос. *ползунь* 'хто пересувається повзучи' (Сл. РЯ XI—XVII вв. 16, 216), рос. діал. *ползу́н* 'хуртовина' (СРГ Морд. 2, 887), блр. діал. *поўзу́н* 'дерев'яна деталь у пилорамі' (Кучук, Малюк 109).

**рpólžнь*: укр. діал. *півзень* 'жердина, що закріплює соломку на даху або скиртах' (ЕСУМ 4, 384), блр. діал. *поўзень* 'вуж' (РСВ 2, 164).

**obpólžнь*: рос. діал. *о́ползень*, -зня 'розмоклий, розбитий в негодю шлях', 'шкіра змії, скинута під час линяння' (ПОС 23, 273) та ін. Див. (ЭССЯ 29, 53—54: **obpólžнь*).

**ropólžнь*: блр. діал. *пóпаўзень* 'пташка *Cerphia familiaris* L.' (ЭСБМ 9, 306), *пóпыўзінь* 'повзун' (Бялькевіч 336) та ін.

Суфіксальною варіантністю пов'язані:

***Рызарь**, ***Рызарь**: укр. *Пейзар* (Зосимов 2, 169), *Пензар*, *Пензарь*, *Пинзар*, *Пінзар* (СП 269, 273, 275), рос. *Ползаров* (КПУ Зак. 2, 98), *Пынзарь* (Лет. ЖС 2007, № 1—13, 151).

***Рызорь**: укр. *Повзор* (РУС 327).

***Рызурь**: укр. *Пинзур* (РУС 322), рос. *Пензуров* (РУС 315), блр. *Пінзур* (Бірыла 324).

***Рызурь**, ***Рызурь**: укр. *Пользир* (Богдан 230), рос. *Панзырев* (Память 1, 122) < **Палзырев*.

***Рызоць**: рос. *Пензуткин* (ЖПТ) — форма з денталізованим плавним.

На основі ст.-укр. Лукъян *Ползят*, 1649 р. (Реєстр 120) можна відновлювати праантропонім **Pylze*, -*ęte*.

Деривати з коренем **Pul-*

**Pula*, **Pulo*, **Pulъ* / **Sъpula*: ст.-укр. Грыцько *Пула*, 1649 р. (Реєстр 268), укр. *Пула*, *Пуло* (Зосимов 2, 253), *Пуленко* (РІ Він. 4, 434) — патронім на -*енко*, *Шпула* (СКТ 928), (похідні) *Пулина Гора* — мікротопонім на Чернігівщині (Черепанова Микротоп. 233), *Пулівське поле* — на Волині (Сл. ММ 2, 275), ст.-рос. Иван Елизарьев *Пуло*, 1559 р. (Веселовский 261), Бориско *Пулов*, 1573 р. (Альшиц 57), (похідні) *Пулово*, XVI ст. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПКМГ I/2, 110), *Пулово*, XVII ст. — назва пустища в Углицькому пов. колишньої Ярославської губ. (ПКУ 24), рос. *Пулов* (ЖПТ), (похідні) *Пулово* — ойконіми в колишніх Новгородській і Псковській губ. (Vasmer VII, 438), болг. (похідні) *Пулово блато* — гелонім у Горнооряховско (Ангелова-Атанасова 356), *Пулево* — ойконім (Иванов Долна Струма 179), хорв. *Pul*, *Pula* (Leksik 538), пол. *Puł*, *Puła*, *Puło* (SN VII, 616, 617), *Szpuła* (SN IX, 334), чеськ. *Pulo* (ЧП), словц. *Pula* (TZ Bratislava 84).

До цього списку слід долучити факти на зразок укр. *Фуля* (Мик.), (похідне) *Фулова яма* — мікротопонім на Львівщині (ТТ 49), пол. *Ful*, *Fuła* (SN III, 199, 201), в яких анлаутне *Ф-* / *F-* еволюціонувало з *П-* / *P-*.

Укр. *Пуль*, *Снуль* (РУС 345, 397), *Шнуль* (Богдан 268), болг. *Пулева вада* — мікротопонім у Панагюрско (Заимов Панагюрско 152), хорв. *Pulj* (Leksik 538), пол. *Pul* (SN VII, 614) ~ рефлексії псл. **Pulъ*, **Sъpulъ*.

Стосовно мотивації пор., наприклад, укр. діал. *пу́лы* мн. 'великі очі' (Сабадош 303), *пу́ла* 'висока гора; така, що височіє над іншими горами' (Личук 378).

**puloockъ*(jъ): укр. діал. *пулообкий* 'з великими випуклими очима' (Сабадош 302).

Суфіксальні деривати:

**Puliga*: хорв. *Fuliga* (Leksik 177).

**Pul'аха*, **Pul'ахъ* / **Pul'ашь*: укр. *Пулях* (Зосимов 2, 253), рос. *Пуляхин* (ЖПТ), блр. *Пуляхі* — відантропонімний ойконім у

Вітебській обл. (Рап. Віц. 316), хорв. *Puljaš* (Leksik 538), пол. *Fulasz* (SN III, 200) ~ укр. діал. *пул'аш* 'індик' (ЕСУМ 4, 631).

***Pulexa**: укр. *Пулеха* (Зосимов 2, 253), рос. *Пулехин* (ЖПТ).

***Pulixъ** / ***Pulišъ**: серб. *Пулишов* — прізвисько (Ђапић 229), пол. *Pulich* (SN VII, 615), слвц. *Puliš* (TZ Bratislava 295).

***Pulošъ**: укр. *Пулош* — прізвисько ~ діал. *нулош* 'чоловік (хлопець) з великими, випуклими очима' (Сабадош 302).

***Pulajъ**, ***Pul'ajъ**: ст.-рос. Івашко *Пуляй* Васильєвъ сынъ Свіязева, 1495 р. (Тупиков 326), Курбатъ *Пуляєвъ*, 1630 р. (Устюг Великий 14), *Пуляєво*, 1580 р. — відантропонімний ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 455), рос. *Пулаєв* (Сиксель 625), *Пуляєв* (ЖПТ), (похідні) *Пуляєвка*, *Пуляевская* — ойконіми в колишніх Курській і Вологодській губ. (Vasmer VII, 439), пол. *Pulajew*, *Pułaj* (SN VII, 614, 616).

***Pulějъ**: укр. *Пулей* (Редько 2, 870), *Пулій* (м. Дрогобич Льв.) ~ укр. діал. *фул'ей* 'шибеник, вітрогон, розбишака' (ЕСУМ 6, 137 — «неясне»).

***Pul'ujъ**: укр. *Пулюй* (Редько 2, 870), пол. *Puluj* (SN VII, 616).

***Pulakъ**, ***Pul'akъ**, ***Pulačъ**, ***Pul'ačъ** / ***Špulakъ**, ***Špul'akъ**: укр. *Пулак* (м. Дрогобич Льв.), *Пуляк* (СП 292), *Шпулак* (СКТ 928), блр. *Пуляк* (ЖПТ), *Пулякова*, *Пуляково* — мікротопоніми у Брестській обл. (МБ 203), хорв. *Pulač*, *Pulak*, *Pulko*, *Puljač*, *Puljak*, *Špulak* (Leksik 538, 657), пол. *Fulak*, *Pulak*, *Pułacz*, *Pułak* (SN III, 199; VII, 614, 616), *Spulak*, *Szpułak* (SN VIII, 605; IX, 334), чеськ. *Pulák*, *Špulák* (ЧП) ~ укр. діал. *пуляк* 'індик' (ЕСУМ 4, 631).

***Pulěka**: рос. *Пулекин* (ЖПТ).

***Pulikъ** / ***Špulikъ**: укр. *Пулик* (Зосимов 2, 253), *Пулік* (Пура СПР V, 134), рос. *Пуликов* (ЖПТ), хорв. *Pulik* (Leksik 538), пол. *Pulik* (SN VII, 615), *Szpułik* (SN IX, 334), чеськ. *Fulík* (ЧП), слвц. *Pulík* (TZ Bratislava 295), *Fulík* (TZ Trnava 83).

***Pulicъ**: укр. *Пулич*, *Фулич* (Зосимов 2, 253, 474), рос. *Пуличев* (КПУ Зап. 19, 364), хорв. *Pulić*, *Puljić* (Leksik 538), пол. *Pulicz* (SN VII, 615).

***Pulьka**, ***Pulьko**, ***Pulьkъ**, ***Pulьka**, ***Pulьko**, ***Pulьkъ**: укр. *Пулька* (Глуховцева 2, 158), *Пульків ліс* — мікротопонім у Горохівському р-ні Волинської обл. (Сл. ММ 2, 274), рос. *Пулко* (ЖПТ), *Пульков* (Глуховцева 2, 158), (похідне) *Пулькина* — ойконім у колишній Саратовській губ. (Vasmer VII, 439), хорв. *Fuljek*, *Pulek*, *Puljek*, *Puljko*

(Leksik 177, 538), слвн. *Pulko* (ZSSP 493), пол. *Fulka, Fulko, Fułek, Pulka, Pulko, Pułek, Pułka, Pułko* (SN III, 200, 201; VII, 615, 617), чеськ. *Fulka, Fulek, Pulka, Pulko, Špulka* (ЧП) ~ укр. діал. *пўльки* мн. 'очі' (СБук.Г 447), *пўлькі* мн. 'очі людини (переважно опуклі, випуклі)' (Матіїв 395), рос. діал. *пυлѣк* 'сніжка', *пўльки* мн. 'галушки' (СРНГ 33, 121, 122).

**obpulьkъ* (ЭССЯ 29, 35–36).

***Рυльсь**: укр. *Пулець* (НКП Черніг. 369), хорв. *Pulec* (Leksik 538), слвн. *Pulec* (ZSSP 493), пол. *Pulc* (SN VII, 614), чеськ. *Pulec* (ЧП), слвц. *Pulec* (TZ Bratislava 295) ~ слвц. *pulec* 'карапуз'.

***Śpulica**: слвц. *Špulica* (TP 193).

***Рυлимъ**: укр. *Пулимъ*, 1732 р. (РЧП 172), *Пулим* – сучасне прізвище (Зосимов 2, 253), *Пулім* (Літ. ЖС 2007, № 11, 95), *Фулим* (Редько 2, 1109), пол. *Pułym* (SN VII, 617) < part. passiv. praes. на *-i-m- від дієслова **puliti*. Пор. укр. діал. *пўлити* (очі) 'витріщати' (ЕСУМ 4, 630), рос. діал. *пўлитъ* 'кидати', *пўлитъся* 'уважно дивитися' (СРНГ 33, 121, 122), блр. діал. *пυліць* 'мжичити' (СБГ 4, 185) та ін. Див. (Супрун 20–25; ЕСУМ 4, 630; БЕР 5, 851–852).

**obpuliti se* (ЭССЯ 29, 35).

**spuliti*: рос. діал. *спўлитъ* 'украсти що-н.' (СРНГ 40, 282), блр. діал. *спўліць* 'т. с.' (ТС 5, 90).

**ipuliti se*: рос. діал. *упўлитъся* 'пильно подивитися' (СРДГ 3, 172).

**ypuliti*: укр. діал. *вїпулити* 'витріщити (очі)' (СБук.Г 59), *вїпулити* (очі) 'витріщити(ся), вилупити, розкрити, видивитися', рос. діал. *вўпулитъ* 'витріщити' (ЕСУМ 4, 630).

***Рυланъ**, ***Рυл'анъ**: укр. *Пулян* (Богдан 238), рос. *Пуланов* (КП Саратов.) ~ рос. діал. *пўланец* 'маленька пташка' (СРНГ 33, 121).

***Рυлінъ** / ***Śpulінъ**: рос. *Петръ Юрьивъ сынъ* прозвище *Пулин*, 1710 р. (Парфенова 324), *Пулин*, *Фулин*, *Шпулин* (ЖПТ), слвн. *Pulin* (ZSSP 493), хорв. *Puljin* (Leksik 538), пол. *Fulin, Pulin* (SN III, 200; VII, 615), чеськ. *Fulin* (ЧП), слвц. *Fulin* (TZ Nitra 16).

***Рυльнѣѣ**: укр. *Пульний* (Глуховцева 2, 158), рос. (вторинне) *Пульнев* (Зайцева, Ковальчук 130).

***Рυл'агъ** / ***Śpulагъ**, ***Śpul'агъ**: укр. *Спуляр* (Богдан 285), *Шпуляр* (Редько 2, 1220), хорв. *Puljar, Špuljarec* (Leksik 538, 657), слвн. *Špular* (ZSSP 614), пол. *Fular, Pularek* (SN III, 200; VII, 614), *Szpular* (SN IX, 334).

***Pulatъ(јь), *Pul'atъ(јь):** рос. *Пулатов* (Горпинич 19), пол. *Fułat, Pulat* (SN III, 200; VII, 614) ~ укр. діал. *пулатий* ‘з витріщеними очима’ (Жегуц, Піпаш 124).

***Pulišče:** ст.-рос. (похідне) *Пулицево*, XVI ст. — ойконім у колишньому Ярославському пов. (ПМЯ II, 217).

***Pulavъ(јь), *Pul'ava:** укр. *Фулавка* (Богдан 55), пол. *Fulawa, Pulawa* (SN III, 200; VII, 616) ~ укр. діал. *puławuj* ‘дурнуватий’ (Janów 192).

Деривати з коренем **Pust-*

***Pustъ(јь):** укр. *Пустий* (СП 292), ст.-рос. *Пустой* Жабин, 1592 р. (Веселовский 262), рос. *Пустов* (ЖПТ), болг. *Пустов* (Илчев 411), хорв. *Pust* (Leksik 539), словн. *Pust* (ZSSP 495), пол. *Pusty* (SN VII, 624), чеськ. *Půst* (ЧП), словц. *Pustý* (TZ Bratislava 295). Пор. ще слов'ян. *Detmar(us) Pust*, 1276 р. — у середньовічних німецьких джерелах (Schlimpert 111).

Стосовно мотивації пор., наприклад, укр. *пустий* ‘порожній; марний; розбещений’, діал. ‘худий; нежирний, пісний’ (ЕСУМ 4, 640), ‘лінивий’ (Шкрумеляк 134), діал. *пустá* (про жінку) ‘та, яка не може народити дитину’ (Глуховцева 180), *пустий* ‘бездарний, ледачий, негідник, недобрий’ (Піпаш, Галас 160), *пусті* ‘неслухняний (про дітей)’ (Аркушин 2, 107), рос. діал. *пустой* ‘невмілий’ (СОГ 11, 137), ‘безплідний’, ‘хто мало знає, вміє; дурень’ (СРНГ 33, 147), ст.-блр. *пустый* ‘безплідний, бездітний’, 1507 р. (ЭСБМ 29, 371), блр. діал. *пусты* ‘слабкий, хворобливий’ (Кучук, Малюк 114), ‘голодний, легковажний’ (Янкова 293), ст.-пол. *pusty* ‘бездітний’ (Sł. stroł. VII, 399) та ін. Див. (ЭСБМ 10, 239).

За висновком С.М. Толстої, метафоризація прикметника *пустий* стосовно людини властива усім (не лише слов'янським) мовам і належить, вочевидь, до найдавнішого шару лексики з коренем **pust-*. Детальніше див. (Толстая 2008: 455–471).

Суфіксальні деривати:

***Pustaxъ / *Pustašъ:** рос. *Пустахов* (Горпинич, Корнієнко 192), пол. *Pustachowa* — відантропонімний ойконім (SMP 942).

***Pustoxa:** ст.-рос. Василий Григорьевич *Пустоха* Аничков, XV ст. (Веселовский 262), Степан *Пустошкинъ*, 1615 р. (Тупиков

714), Ортюшка Софроновъ прозвище *Пустоха*, 1646 р. (ВСК 78), рос. *Пустохин* (ЖПТ), ст.-блр. Михаил *Пустошка*, 1652 р. (Бірыла 1966: 249), блр. *Пустошкин* (СБГТ 324) ~ укр. діал. *пусто́ха* 'переліг, цілина' (ЕСУМ 4, 640).

***Pustuxa** / ***Pustuša**: рос. *Пустушкин* (ЖПТ).

**pustyŭ*: рос. діал. *пустыиш* 'яйце без жовтка' (СРГК 5, 357).

***Pustajъ**: хорв. *Pustaj* (Leksik 539), слвн. *Pustaj* (ZSSP 495), чеськ. *Pustaj* (ЧП).

***Pustuĵъ**: рос. *Пустуев* (ЖПТ).

***Pustakъ**, ***Pust'akъ**: укр. *Пустяк* (Богдан 238), рос. *Пустяков* (ЖПТ), блр. *Пусцяк* (Бірыла 338), хорв. *Pustak* (Leksik 539), слвн. *Pustak* (ZSSP 495), пол. *Pustak* (SN VII, 623), луж. *Pustak* (Wenzel II/2, 73) ~ укр. діал. *пустáк* 'пуста, легковажна людина, вітрогон, фанфарон' (ЕСУМ 4, 640), *пустя́ка* 'погана людина' (Аркушин 2, 107), рос. діал. *пустáк* 'про легковажну людину' (СРНГ 33, 142), блр. діал. *пустáк* 'пустотіла цегла' (СБГ 4, 191) та ін. (ЭСБМ 10, 240).

***Pustičъ**: хорв. *Pustič* (Leksik 539).

***Pustъka**, ***Pustъkъ**: хорв. *Pustek* (Leksik 539), слвн. *Pustek* (ZSSP 495), ст.-пол. Johannes *Pusthka*, 1431 р. (SSNO IV, 398), пол. *Pustek*, *Pustka* (SN VII, 623), *Pustkowa Góra*, *Pustków* (2) — відантропонімі ойконіми (NMP IX, 401, 402), чеськ. *Pustka* (ЧП). Стосовно апелятивних відповідників див. (ЭСБМ 10, 238).

***Pustunъ**: укр. *Пустун* (Богдан 238), *Пустун* — прізвисько (Чабаненко ПНН 2, 351 — «схильний до всяких витівок»).

***Pustynъ**: рос. *Пустынин* (м. Москва), хорв. *Pustinja* (Leksik 539) ~ укр. діал. *пустéня* 'дівчина легкої поведінки' (Корзонюк 203) < **пусті́ня* (місцеве -é- < -і-), рос. діал. *пусты́ня* 'несерйозна, легковажна особа' (ССГ 9, 75), блр. діал. *пусты́ня* 'бідняк' (ТС 4, 272), 'брехун' (СБГ 4, 192), 'пуста, розбещена людина' (Шпакоўскі 115).

***Pustynьnikъ**: укр. *Пустинник* (Горпинич, Корнієнко 192), ст.-рос. Дорофей *Пустынников*, 1614 р. (Веселовский 262), рос. *Пустынник* (ЖПТ).

***Pustynьnjъ**: рос. *Пустынный* (ЖПТ).

***Pustarъ**: луж. *Pustar* (Wenzel II/2, 73) ~ слвн. діал. *pustara* 'пустота' (Gregorič 362).

***Pustyрь**: рос. *Пустырев* (ЖПТ), *Пустырево* — відантропоніміний ойконім у колишній Олонецькій губ. (Vasmer VII, 463) ~ рос. діал. *пусты́рь* 'необроблювана земля', блр. діал. *пусты́р* 'обліг' та ін. Див. (ЭСБМ 10, 240).

***Pustota**: укр. *Пустота*, 1744 р. (ОКІУМ), *Пустотине* – відантропонімний ойконім у Чернігівській обл., рос. *Пустотин* (ЖПТ), (похідне) *Пустотин* – ойконім у колишній Рязанській губ. (Vasmer VII, 451), ст.-пол. Petrus *Pustota*, 1399 р. (SSNO IV, 399) ~ укр. діал. *пустотá* ‘розпуста’ (Негрич 148), ‘неслухняна дівчина’ (Аркушин 2, 107), блр. діал. *пустотá* ‘легковажна людина’ (ТС 4, 271) з інослов'янськими паралелями (БЕР 6, 9; ЭСБМ 10, 238).

Праантропоніми-композиції:

***Pustobajъ**: рос. *Пустобаев*, 1773 р. (ДСП 191), *Пустобаев* (Назаров 233), (похідні) *Пустобаева* – ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VII, 448), *Пустобаевых* – назва поселення в Кунгурському р-ні Пермської обл. ~ рос. діал. *пустобáй* ‘краснобай’ (Чикачев 51), ‘базіка’ (СОГ 11, 137), ‘пустослов, брехун’ (ОСВГ 9, 87).

***Pustobordъ(ь)**: ст.-укр. Авраам *Пустобородый*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 262), ст.-рос. Алексей *Пустобородовъ*, 1701 р. (Пам. СИ I, 120), рос. (похідне) *Пустобородово* – ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer VII, 448) ~ рос. діал. *пустоборóдый* ‘безбородий’ (СРНГ 33, 143).

***Pustodějъ**: ст.-рос. (похідне) *Пустодѣевка*, 1614 р. – назва поселення в колишній Нижегородській губ. (ПСЭИ I, 187).

***Pustodolъ**: ст.-рос. Богдашко Ортемовъ с. *Пустодоль*, 1610 р. (Тупиков 326).

***Pustodomъ**: ст.-рос. Петруша *Пустодомъ*, 1658 р. (Тупиков 326).

**rustodumъ*: рос. діал. *пустоду́м* ‘дурень’ (ОСВГ 9, 88).

***Pustogatъ(ь)**: рос. *Пустогачев* (ЖПТ).

**rustoglaзъ(ь)*: рос. діал. *пустогла́зый* ‘безсовісний’ (СРНГ 33, 144). Антропонімі рефлексів невідомі.

**rustoglumъ*: блр. *пустаглу́м* ‘марнотратець’ (ЭСБМ 10, 232).

***Pustogolvъ(ь)**: укр. *Пустоголов* – прізвище (Чабаненко ПНН 2, 351) ~ рос. діал. *пустоголо́вый* ‘з голою, непокритою головою’ (ОСВГ 9, 88).

***Pustoxodъ**: укр. *Пустоход* (ОКІУМ), блр. *Пустаходаў* (Бірыла 338) ~ блр. *пустахо́д* ‘волоцюга’ (ЭСБМ 10, 237).

***Pustoxvalъ**: ст.-блр. Конон *Пустохвал*, 1512 р. (LM № 9, 91).

**rustokurъ*: укр. діал. *пустуку́р* ‘той, хто випрошує тютюн або цигарки’ (Аркушин 2, 107).

***Pustokvѣтъ**: укр. *Пустоцвіт* (м. Сарни Рв.), ст.-рос. Дмитрий *Пустоцвет*, 1624 р. (Веселовский 262), рос. *Пустоцвет* (ЖПТ) ~

рос. діал. *пустоквѣт* 'пустоцвіт' (СРНГ 33, 148), блр. *пустацвѣт* 'квітка без зав'язі' (ЭСБМ 10, 237).

***Pustolѣjъ**: ст.-укр. Миско *Пустолеев* зять, 1667 р. (ПКХ 32).

***Pustolicъ(jъ)**: ст.-пол. *Pustolic*, 1432 р. (SSNO IV, 398).

***Pustomazъ**: рос. *Пустомазово* — відантропонімний ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer VII, 448).

***Pustomirъ**: укр. *Пустомир* (КПУ Льв. 1, 520).

***Pustomoltъ**: ст.-рос. Спирка *Пустомолотовъ*, 1680 р. (Тупиков 714).

***Pustonogъ(jъ)**: рос. *Пустоногов* (м. Любомль Вол.; Анк.).

***Pustoorstlъ(jъ)**, ***Pustoorstlъ**: ст.-рос. *Пусторосль*, бездетен, XVI ст. (РИ 71), *Пусторословъ*, 1694 р. (Миклашевский 12), рос. *Пусторосль* (Родословец 76).

***Pustoŕtъ(jъ)**: рос. *Пустоутов* (ЖПТ).

***Pustopalъ(jъ)**: рос. *Пустопалов* (ЖПТ).

**pustoplezъ*: укр. *пустопляс* 'нероба' (ЕСУМ 4, 640).

***Pustorędъ(jъ)**: ст.-рос. *Пусторядово*, 1551–54 рр. — відантропонімний ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 180).

***Pustosedlъ(jъ)**: ст.-рос. Дмитрий *Пустоселов*, 1505 р. (Веселовский 262), ст.-блр. Иван *Пустосел*, 1567 р. (Бірыла 1966: 249), блр. *Пустаселаў* (Бірыла 338).

**pustoslovъ*: укр. діал. *пустослів* 'базіка' (СБІ 654) та ін.

***Pustosmѣxъ**: ст.-рос. Івашка Кондратьєв сын *Пустосмех*, 1646 р. (ПКВ 152), рос. *Пустосмехов* (ЖПТ) ~ блр. діал. *пустасмѣх* 'про людину, яка часто безпричинно сміється' (Прышчэпчык 153).

***Pustošidlo**: блр. *Пустошилов* (ЖПТ).

***Pustotělъ(jъ)**: рос. *Пустотелова* ж. (ЖПТ).

***Pustovalъ**: укр. *Пустовал* (ОКІУМ), рос. *Пустовал* (ЖПТ), (похідні) *Пустовалов*, *Пустоваловка*, *Пустовалово* (3 фіксації) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer VII, 448), блр. *Пуставал* (Бірыла 338).

***Pustovarъ**: ст.-укр. Іванъ *Пустоваръ*, 1690 р. (АППС 2, 120), укр. *Пустовар* (Редько 2, 871), (похідні) *Пустовари*, *Пустоварівка* — ойконіми в колишніх Полтавській і Київській губ. (Vasmer VII, 448), рос. *Пустоваров* (ЖПТ), пол. *Pustowar* (SN VII, 623) ~ рос. діал. *пустовѣр* 'кип'яток' (СРНГ 33, 144).

***Pustověrъ**: рос. *Пустовер* (РУС 345).

***Pustověť**: рос. *Пустоветов* (ЖПТ), чеськ. *Pustověty* — ойконім відантропонімного походження (Profous III, 504).

***Pustovidъ**: рос. *Пустовидов* (ЖПТ).

***Pustovodъ**: рос. *Пустовод* (ЖПТ).

**pustovolъъ(jъ)*: рос. діал. *пустоволбсьй* ‘непричесаний, патлатий’ (СРГК 5, 354), ‘з голою головою, без хустки, без шапки’ (СВГ 8, 111).

***Pustovъrhъ**: слвн. *Pustovrh* (ZSSP 496).

Похідні з коренем **Pušč-* < **Pustj-*

***Pušča**, ***Puščъ**: ст.-рос. *Пуца* Ослуповскій, 1500 р. (Тупиков 328), рос. (похідні) *Пущина* (4 фіксації), *Пущина Гора*, *Пущина Горка*, *Пущино* (5 фіксацій) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VII, 476), ст.-пол. Nicolao *Puscz*, 1352 р. (SSNO IV, 399), пол. *Puszcza* (SN VII, 624).

***Puščakъ**: укр. *Пушак* (Редько 1, 873), хорв. *Puščak* (Leksik 540), пол. *Puszcza* (SN VII, 624).

***Puščikъ**: укр. *Пущик* (Богдан 238), пол. *Puszczyk* (SN VII, 624), *Puszczyki*, *Puszczykowo*, *Puszczyu* (2) — відантропонімні ойконіми (SMP 945) ~ укр. діал. *пущик* ‘сич, Aegoligus funereus’ < пол. *puszczyk* (ЕСУМ 4, 646).

***Puščipъ**: ст.-рос. Васюк *Пущин*, 1500 р. (Тупиков 715), рос. *Пушцин* (ЖПТ), ст.-пол. *Puszcipin*, 1505 р. (SSNO IV, 399).

Деривати з коренем **Rъb-* у слов'янській антропонімії

***Rъba**, ***Rъbъ**: ст.-укр. Максим *Руб*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 149), укр. *Руб* (РУС 359), *Руба* (НКП Жит. 610), ст.-рос. *Руба* Тарасъевъ сынъ, 1400 р. (Тупиков 349), рос. *Рубов* (Новикова 715), блр. *Руба*, 1797 р. (ВС I, 418), *Руб* (Бірыла 353), хорв. *Rub*, *Ruba* (Leksik 568), пол. *Rąb*, *Rąba*, *Ręb*, *Ręba*, *Remba*, *Romb*, *Romba*, *Rub*, *Ruba* (SN VIII, 58, 81, 99, 135, 175) ~ д.-руськ. *рѣбъ* ‘шматок тканини’ (Срезневський III, 182), *рубъ* ‘лахміття, зношений одяг’ (СДРЯ X, 463), укр. діал. *руб* ‘старий одяг, лахміття, шмат тканини’ (Матейко 21), ‘ганчірка, латка’ (ГГ 166), ‘грань, край; ганчірка’ (Піпаш, Галас 168), ‘зворотня сторона, виворіт; грана, ребро’ (Сірка, Баушенко 70), ‘шов на тканині, рубець’ (ЕСУМ 5, 130), *рубы* ‘зворот одягу’ (Дуда 142, 296), ст.-рос. *рубъ* ‘старий, зношений одяг’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 22, 224), рос. діал. *руб* ‘край, ребро’, *руба* ‘старий, зношений одяг’ (СРНГ 35, 213), блр. діал. *руб* ‘кант, край; зарубка, виступ’ (ТС 4, 332), ‘край (полотна)’ (СБГ 4, 307), болг. *рѣб* ‘рубець, шов; ребро, грань’, макед. *раб* ‘рубець, кайма; край, ребро’, серб. діал. *рѣб* ‘шов’

(Букумириї 534), *руб* ‘окраєць хліба’ (Стојановић 825), пол. *raq* ‘рубчик’, слвц. *rub* ‘виворіт, зворотний бік’, в.-луж. *rub* ‘хустка’ (Трофимович 266).

Префіксальні деривати відапелятивного походження:

**jъzъrbъ*, **sъzъrbъ*: укр. діал. *зруб* ‘хата, будинок без даху; місце, де вирубано ліс; пасовище в лісі на місці вирубки’, *сруб* ‘зруб’ (Онишкевич 1, 320; 2, 247), ст.-блр. *изрубъ* = *зрубъ* ‘зруб’ (ГСБМ 13, 198; 17, 71), слвц. *zrub* ‘зруб, цямина; будинок із колод; брус’ та ін.

**Narъba*, **Narъbъ*: укр. *Наремба* (Редько 2, 726) < пол., рос. *Нарубин*, *Нарубов* (ЖПТ), блр. *Нарубін* (Бірыла 297) ~ укр. діал. *нарубы* ‘зворот одягу’ (Дуда 142), (одягнути) *наруби* ‘одягнути навиворіт’ (Матейко 20) та ін. Див. (ЭССЯ 23, 13).

**nadъrbъ*: укр. *надруб* ‘надрубане місце’ (СУМ V, 78).

**Nerъba*, **Nerъbъ*: укр. (вторинне) *Нерубенко* (ЖПТ), рос. *Нерубов* (Горпинич, Корнієнко 161).

**Nedorъba*, **Nedorъbъ*: ст.-укр. Семе́н *Недору́бъ*, 1654 р. (РПП 92), укр. *Недору́б* (СКТ 552), *Недору́ба* (КПУ Переможці Жит. 6, 545), рос. *Недору́б* (ЖПТ) ~ рос. діал. *недору́б* ‘що-небудь недорубане, залишене’ (СРНГ 21, 30) та ін.

**Obrъba*, **Obrъbъ*: рос. *Обрубов* (ЖПТ), пол. *Obrębowicz*, *Oréba* (SN VII, 13, 89) ~ ст.-укр. *обрубъ* ‘територія маєтку, земельна ділянка’ (ССУМ II, 71), укр. діал. *обру́б* ‘обрубана частина дерева’ (Матіїв 317), ‘ділянка землі, лісу, саду; шматок чогось’ (Піпаш, Галас 122), ‘обрубаний шматок колоди, що служить підвалиною для нетривкої будівлі’ (Онишкевич 2, 11), рос. діал. *обру́б* ‘обрубана частина дерева, кореня’ (СРНГ 22, 211), *бру́б* = *обру́б* (СПМ 316), ст.-блр. *обруба* ‘оправа (книги)’ (ГСБМ 21, 274), блр. діал. *абру́б* ‘межа, край’ (СБГ 1, 40), серб. *обруб* ‘рубець, оторочка’ (Лавровский 397), чеськ. *obruba* ‘рубець; облямівка, оторочка; смуга, окрайка’, слвц. *obruba* ‘оторочка, обшивка’ та ін.

**orzъrbъ*: укр. діал. *рбзруб* ‘ополонка’ (Дуда 229) та ін. Див. (ЭССЯ 34, 225).

**Otryъba*, **Otryъbъ*: рос. *Отрубенко* (ЖПТ), чеськ. *Otruba* (Kotík 166), слвц. *Otruba* (TZ Bratislava 266) ~ ст.-рос. *обруба*, *обрубъ* ‘відмежований земельний наділ’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 14, 22) та ін. Див. (ЭССЯ 38, 132–134: **otъrъba*, **otъrъbъ*).

**parъbъ*: укр. діал. *наруб* ‘ділянка для випасу в лісі’ (ЕСУМ 5, 130).

**perъrъba*, **perъrъbъ*: укр. *переруб* ‘засік’ (СУМ VI, 78), діал. *переруб* ‘т. с.’ (ЕСУМ 5, 130), ‘переріз’ (Піпаш, Галас 136), *переруба*

‘перегородка в скрині, в столі, в коморі, куди ссипають чисте зерно’ (Онишкевич 2, 54), рос. діал. *переруб* ‘засік’ (СРНГ 26, 208), блр. діал. *пераруп* ‘балка’ (СБГ 3, 499) та ін. Див. (ЭСБМ 9, 74).

**rodъroba*, **rodъroby*: укр. діал. *підруб* ‘основа дерев’яної хати’, *підруба* ‘підвалина’ (ЕСУМ 5, 130), блр. діал. *подруба* ‘перший вінець у зрубі будівлі’ (ТС 4, 107), *падруба*, *подруба* ‘підвалина’ (СБГ 3, 319), серб. *подруб* ‘рубець, оторочка’ (Лавровский 488). Антропонімі рефлексі невідомі.

**Porъba*, **Porъby*: укр. *Поруба* (Редько 2, 851), рос. *Порубин*, *Порубов* (ЖПТ), пол. *Poręba* (SN VII, 493) ~ д.-руськ. *порубъ* ‘в’язниця’ (Срезневский II, 1216), ст.-укр. *порубъ* ‘тюрма, в’язниця’, ‘порубка’ (Тимченко 2, 178), укр. *поруб* ‘рубання лісу, дерев; в’язниця, тюрма’ (СУМ VII, 292), ст.-блр. *порубъ* ‘тюрма’ (ГСБМ 27, 35), блр. діал. *поруб* ‘порубка’ (ЭСБМ 9, 288), макед. *пораб* ‘підрублений край тканини’, серб. *поруб* ‘рубець (у шитті), оторочка’ (Лавровский 509), пол. *porąb* ‘зруб’, чеськ. *porub* ‘вибій, лава; виїмкова дільниця’, ст.-слвц. *poruba* ‘осада на місці вирубаного лісу’, 1393 р. (HSSJ IV, 129).

**prirъby*: д.-руськ. *прирубъ* ‘прибудова’ (Срезневский II, 1453), укр. *прируб* ‘те, що прибудовано; прибудована до чого-небудь будівля, споруда або її частина’ (СУМ VIII, 12), ст.-рос. *прирубъ* ‘прибудова з колод’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 19, 269), рос. діал. *прируб* ‘прибудова біля будинку для господарських потреб’ (СРНГ 31, 372), блр. діал. *прыруб* ‘прибудова до хати’ (ЭСБМ 10, 132).

**prorъba*, **prorъby*, **prorъby*: укр. *проруб* ‘ополонка’ (СУМ VIII, 274), діал. *проруб* ‘т. с.’ (Дуда 229), ‘просіка в лісі’ (Шило 218), ст.-рос. *прорубъ* ‘рана, прокол’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 20, 209), рос. діал. *проруб* ‘просіка’, *проруба* ‘ополонка’ (СРНГ 32, 220), блр. діал. *проруб* ‘ополонка’ (СБГ 4, 112). Антропонімі рефлексі не засвідчено.

**Urъby*: рос. *Урубов* (Новикова 853) ~ укр. діал. *урубати* ‘зрубати; зрізати; урізати’ (Піпаш, Галас 203), ‘грубо і різко відповісти’ (СБук.Г 571).

**Vurъba*, **Vurъby*: ст.-рос. Иван *Вырубов*, 1535 р. (Веселовский 75), Михайло Микитин сын *Вырубов*, 1633 р. (ДРФ 38), рос. *Вырубов* (ЖПТ), (похідне) *Вырубова*, XVIII ст. — назва поселення в Никитському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 333) ~ ст.-рос. *вырубъ* ‘виїмка, западина’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 244), рос. діал. *выруб* ‘різновид тину, загорожі’ (СРНГ 6, 13), слвц. *vyrub* ‘зруб, поруб’.

***Zarǫba**, ***Zarǫbъ**: ст.-укр. ваврѣнець *заруба*, 1433 р. (ССУМ I, 385), *Заруба*, 1561 р. (ЛЗК 361), *Zaruba*, 1645 р. (Чучка 230), укр. *Заруба* (Новикова 315), *Заремба* (Пура СПР V, 56) < пол., *Заруба* — прізвисько [«має шрам на обличчі» (Чабаненко ПНН 1, 157)], ст.-рос. Конон Алексеев *Заруба*, 1552 р. (Веселовский 120), рос. *Зарубов* (ЖПТ), ст.-блр. Лаврин *Заремба*, 1567 р. (Бірыла 1966: 216), блр. *Заруба* (Бірыла 157), болг. *Зарѣбов* (Илчев 210), хорв. *Zaruba* (Leksik 746), ст.-пол. *Zaramba*, 1352 р. (SSNO VI, 269), пол. *Zaręba* (SN X, 433) чеськ. *Zarubin* — ойконім, відомий з 1391 р. (Profous IV, 732), словц. *Záruba* (TZ Bratislava 400).

Стосовно апеллятивних відповідників пор. укр. діал. *заруб* ‘зарубка, засік’, *заруба* ‘рублена перегородка в амбарі’ (ЕСУМ 5, 130), *заруб* ‘зарубка; позначка, мітка’ (Піпаш, Галас 64), *заремба* ‘назва молодой фізично сильної людини’ (*zaręba*) (Бандрівський 11), ст.-рос. *зарубъ* ‘мітка, зарубка’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 5, 289), рос. діал. *заруба* ‘т. с.’ (СРНГ 11, 7), блр. діал. *заруба* ‘загнутий верхній край відра’ (Данілович 24), *зарубы* мн. ‘річне кільце на рогах у тварин’ (СБГ 2, 249), серб. *заруб* ‘рубець, оторочка’ (Лавровський 164), словц. *zárub* ‘одвірок; рама дверей; зарубка’, *záruba* ‘загороджена дорога; завала; перегорода’, в.-луж. *zarub* ‘зарубка’ (Трофимович 430).

Праантропоніми-композиції:

***Drъvorǫbъ**: укр. *Дроворуб* (РУС 133) ~ **drъvorǫbъ* (ЭССЯ 5, 142).

***Dъlgorǫbъ**: ст.-рос. (похідне) *Долгорубова*, XVII ст. — назва пустища в Можайському пов. колишньої Московської губ. (ОПКМ 206).

***golorǫbъ**: словц. діал. *holorub* ‘вирубка лісу’ (SSN I, 585). Антропонімічні рефлекси невідомі.

***Kazirǫbъ**: ст.-чеськ. Jakub *Kazirub*, 1456 р. (Gebauer II, 27).

***Koldorǫbъ**: ст.-чеськ. *Kladeruby*, 1440 р. — ойконім (АС IV, 255).

***Kosorǫbъ**: укр. *Косоруб* (КПУ Зак. 1, 580).

***Syrorǫbъ**: ст.-рос. Пятунька *Сырорубов*, 1619–1621 рр. (ПРКМ 351).

***Vъrǫrǫbъ**: ст.-рос. Исайко Андреевъ *Верхорубовъ*, 1678 р. (ПК Котельнич 68), рос. *Верхорубов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *верхоруб* ‘брутальна людина, яка чинить необдуманно, легковажно’ (СРНГ 4, 168).

***Vъserǫbъ**: ст.-чеськ. (похідне) *Wšeruby*, XVI ст. — ойконім (АС IV, 169).

***Rǫbilēsъ**: пол. *Rąbilas*, *Rembilas* (SN VIII, 58, 82).

Суфіксальні деривати відапелятивного походження:

Деривати з консонантами -х- / -š- у суфіксальній морфемі

***Rǫbaxa**, ***Rǫbaxъ** / ***Rǫbašъ**: ст.-укр. Гришко *Рубаха*, 1649 р. (Реєстр 125), укр. *Рубаха*, 1718 р. (ДІП I, 100), *Рубах* (Новикова 715), *Рубаха*, *Рубаши* (Богдан 247), *Рубахи* мн. — прізвисько («бідна сім'я»; СПУ 3, 26), (похідне) *Рубахова долина* — мікротопонім на Волині (Сл. ММ 2, 301), рос. *Рубаха*, *Рубахов*, *Рубашев*, *Рубашин* (ЖПТ), (похідне) *Рубахино*, XVIII ст. — назва поселення в Можайському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 375), блр. *Рубахоў* (Бірыла 353), (похідні) *Рубахи*, *Рубахино* — ойконіми в колишніх Вітебській і Могильовській губ. (Vasmer VII, 666), рос. (похідні) *Рубахино*, *Рубашевка* — ойконіми в колишніх Новгородській і Воронезькій губ. (Vasmer VII, 666), хорв. *Rubaš* (Leksik 568), пол. *Rębach*, *Rębasz*, *Rembasz*, *Rombach*, *Rubach*, *Rubacha*, *Rubasz*, *Rubaszka* (SN VIII, 81, 99, 100, 135, 175) ~ укр. діал. *рубáх* 'шматок полотна' (Матейко 22), 'ганчірка' (Онишкевич 2, 195), *рубáха* 'будь-яка ганчірка' (Аркушин 2016: 485), ст.-рос. *рубаха* 'сорочка' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 22, 224), рос. діал. *рубáха* 'простакувата людина, добряк' (НОС 9, 152), 'селянська сорочка' (СРНГ 35, 214), блр. діал. *рубáха* 'сорочка' (ТС 4, 332), чеськ. *rubáš* 'саван', словц. *rubáš* 'жіноча сорочка'.

***Rǫbašъka**: укр. *Рубашка* (Новикова 715), *Рубашка* — прізвисько (СПУ 3, 26), рос. *Рубашкин* (ЖПТ), блр. *Рубашка* (Бірыла 353), (похідне) *Рубашкі* — ойконім у Вітебській обл. (Рап. Від. 331), пол. *Rubaszka* (SN VIII, 176) < укр. ~ д.-руськ. *рѣбашъка* 'сорочка' (Срезневский III, 180), ст.-рос. *рубашка* 'сорочка' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 22, 224), рос. діал. *рубáшка* у виразі *из рубáшки вон* 'про шибайголоу' (НОС 9, 153), *рубáшка* 'щоденний робочий одяг із товстої тканини' (СРНГ 35, 217), блр. діал. *рубáшка* 'сорочка' (СБГ 4, 308) та ін.

***Rǫbašъnъ** (jъ): рос. *Рубашнев* (ЖПТ), блр. *Рубашный* (ЖПТ).

Деривати з консонантом -j- у суфіксальній морфемі

***Rǫbajъ**: укр. *Рубай* (СП 306), рос. *Рубаев* (ЖПТ), пол. *Rombaj*, *Rubaj* (SN VIII, 135, 174) ~ укр. діал. *рубáй* 'дроворуб' (ЕСУМ 5, 130).

***Neǫbajъ**: укр. *Нерубай* (СКТ 555), (похідне) *Нерубаївка* — ойконім у Кіровоградській обл., рос. *Нерубаев* (СКТ 555), мотивовані псл. **ne rǫbaji*.

***Porǫbajъ**: укр. *Порубай*, 1704 р. (ПОП 55), *Порубай* — сучасне прізвисько (Новикова 671), *Порубаї* — відантропонімний ойконім у Полтавській обл., рос. *Порубаев* (ЖПТ), блр. *Парубай* (Бірыла 315).

***Родѣрѣбаѣ**: рос. *Подрубаев* (ЖПТ).

***Зарѣбаѣ**: рос. *Зарубаев* (ЖПТ).

***Рѣбѣ**: укр. *Рубей* (Редько 1, 908).

***Рѣбѣ**: укр. *Рубий* (Богдан 248).

***Зарѣбѣ**: укр. *Зарубій* (Глуховцева 1, 277), рос. *Зарубей* (ЖПТ).

Деривати з консонантами *-k-* / *-č-* у суфіксальній морфемі

***Рѣбака**, ***Рѣбакъ** / ***Рѣбаць**: ст.-укр. Марко *Рубач*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 317), укр. *Рубакъ*, 1718 р. (ПСт. П 119), *Рубак*, *Рубака* — сучасні прізвища (СП 306), *Рубач* (Богдан 247), *Рембач* (КПУ Він. 7, 288) < пол., рос. *Рубак*, *Рубаков*, *Рубачев* (ЖПТ), (похідне) *Рубакино* — ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer VII, 665), блр. (похідне) *Рубаки* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer VII, 665), пол. *Rąbacz*, *Rębak*, *Rembacz*, *Rembak*, *Rombak*, *Rubak* (SN VIII, 58, 81, 99, 135, 175) ~ укр. *рубáка* 'хоробра, відважна людина, яка майстерно володіє холодною зброєю' (СУМ VIII, 890), діал. *рубáк* 'т. с.', *рубáка* 'той, що б'ється, рубає', *рубáч* 'забіяка' (ЕСУМ 5, 130), 'зубило' (Онишкевич 2, 195), 'дроворуб' (ГГ 166), *ру́бач* 'дроворуб, лісоруб' (Піпаш, Галас 168), рос. діал. *рубáк*, *рубáч* 'т. с.' (СРНГ 35, 213, 216), пол. *rąbacz*, *rębacz* 'дроворуб', чеськ. *rubáč* 'забійник, вибіийник', слвц. *rubáč* 'т. с.' (HSSJ V, 185), в.-луж. *rubak* 'ікло' (Трофимович 266).

***Сѣрѣбакъ**: слвц. *Zrubák* (TZ Bratislava 404).

***Рѣбікъ** / ***Рѣбіць**: укр. *Рубік* (Вол.), *Рубичъ*, 1718 р. (ДІП I, 92), *Рубич* (Богдан 248), *Рубіч* (Новикова 716), блр. *Рубик* (ЖПТ), рос. *Рубичев* (ЖПТ), хорв. *Rubić* (Leksik 568), пол. *Rembicz*, *Rębicz*, *Rubicz* (SN VIII, 82, 100, 176).

***Обрѣбіць**: хорв. *Obrubić* (Leksik 466).

***Порѣбіць**: хорв. *Porubić* (Leksik 524).

***Прірѣбіць**: ст.-укр. *Stecz Prirubicz*, 1659 р. (Чучка 468).

***Зарѣбіць**: ст.-укр. ленько *зарубичъ*, 1411 р. (ССУМ I, 385), укр. *Зарубіч* (Вол.).

***Рѣбъка**, ***Рѣбъкъ**: рос. *Рубков* (ЖПТ), (похідне) *Рубчин* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VII, 671), болг. *Рѣбков* (Илчев 434), пол. *Rąbek*, *Rąbka*, *Rębek*, *Rębka*, *Rembek*, *Rombek*, *Rubek*, *Rubka* (SN VIII, 58, 81, 100, 135, 176, 177) ~ ст.-укр. *рубок* 'тонке полотно' (Тимченко 2, 299), *рубокъ*: *украдено рубокъ и кужелная наметка*, 1690 р. (ПЗС 154), укр. *рубóк* 'сорт лляного полотна' (СУМ VIII, 894), діал. *рубóк* 'головний жіночий убір, подібний до намітки'

(Матейко 125), 'кусок полотна' (Онишкевич 2, 195), *рубѡк* 'шрам; рубель до полотна' (ЕСУМ 5, 130), *рубкі* мн. 'сувої тонкого полотна' (Вовчок 636), рос. діал. *рубка* 'мітка, зарубка' (СРНГ 35, 226), *рубки* мн. 'складки, рубці на розі тварини' (НОС 9, 154), серб. діал. *рубѡк* 'окраєць хліба' (Стојановић 825), пол. *rabek* 'рубчик' та ін.

**narubьka*: укр. *нарубка* 'спеціальна мітка на чому-небудь, зроблена сокирою, ножем чи іншим знаряддям' (СУМ V, 178), ст.-рос. *нарубка* 'дерев'яна надбудова', 1649 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 10, 223) та ін.

**Nedorubьkь*: рос. *Недору́бков* (ЖПТ) ~ рос. діал. *недору́бок* 'незавершена частина столярської роботи' (СРНГ 21, 30).

**Obrubьko*, **Obrubьkь*: укр. *Обрубко* — прізвисько ['малий на зріст' (Чабаненко ПНН 2, 309)], рос. *Обрубко* (ЖПТ) ~ **obrubьka*, **obrubьkь* (ЭССЯ 29, 107–108).

**otrubьka*, **otrubьkь* (ЭССЯ 38, 135).

**Porubьka*, **Porubьkь*: хорв. *Porubek* (Leksik 524), пол. *Porubka* (SN X, 433) ~ д.-руськ. *порубька* 'збитки' (Срезневский II, 1216), укр. *порубка* 'вирубування, вирубка лісу, дерев' (СУМ VII, 178), блр. діал. *парубка* 'вирубка' (СБГ 3, 416) та ін.

**perrubьka*: укр. діал. *перерупка* 'перегородка в скрині, в столі, в коморі, куди сипають чисте зерно' (Онишкевич 2, 54).

**prirubьka*, **prirubьkь*: рос. діал. *прирубка*, *прирубѡк* 'прибудова до вже існуючої будівлі' (СРНГ 31, 373), блр. діал. *прырубкі* мн. 'стіни між вікнами' (СБГ 4, 158).

**prorubьka*: рос. діал. *прорубка* 'просіка' (СРНГ 32, 221), блр. діал. *прорубка* 'ополонка' (ЭСБМ 10, 34) та ін.

**Urubьkь*: рос. *Урубков* (ЖПТ) ~ укр. діал. *урубѡк* 'поліно' (ЕСУМ 5, 130).

**vyrubьkь*: рос. діал. *вырубѡк* 'вирубаний ліс' (СРНГ 6, 13) та ін. У сфері антропонімії рефлексів невідомі.

**Zarubьka*, **Zarubьko*: укр. *Зарубко* (Вол.), рос. *Зарубкин* (ЖПТ), блр. *Зарубкін* (Бірыла 157), пол. *Zarubka* (SN X, 433) ~ укр. діал. *зарубка* 'виїмка, позначка, зарубка' (Гнатишак 206), блр. діал. *зарубак*, *зарубка*, *зарупка* 'річне кільце на рогах у тварин' (СБГ 2, 249).

Іносуфіксальні похідні:

**Rubica*: пол. *Rubica* (SN VIII, 176) < укр. ~ рос. діал. *рубѡица* 'дерев'яний зруб' (СРНГ 35, 226).

**Rubьсь*: ст.-укр. *Rubiescz*, 1615 р. (ОВ 200), Іван *Рубець*, 1660 р. (РСП 16), укр. *Рубець*, 1746 р. (Ділова ДГ 273), *Рубець* — сучасне

прізвище (СП 306), (похідні) *Рубче* – мікротопонім на Волині (Сл. ММ 2, 301), *Рубче* (2) ойконіми на Львівщині і Ровенщині, *Рубці* – на Дніпропетровщині, ст.-рос. *Рубець*, 1477 р. (Тупиков 349), Митюшка *Рубцов*, 1624 р. (Парфенова 337), Тимошка Сидоров сын *Рубец*, 1685–1686 рр. (ПКК 151), рос. *Рубцов* (ЖПТ), (похідні) *Рубцов*, *Рубцова* (8), *Рубцово* (19) – ойконіми в різних регіонах (Vasmer VII, 670–671), блр. *Рубец* (Бірыла 353), (похідне) *Рубча* – назва поселення в Гомельській обл. (Рап. Гом. 147), пол. *Rubiec* (SN VIII, 176) ~ укр. *рубєць* ‘шов у шитті; шрам, край’ (ЕСУМ 5, 130), діал. *рубєц* ‘рубець; зашитий край тканини’ (Піпаш, Галас 168), *рубєц*, *рубєц* ‘рубчастий край, що запобігає зломові полотна коси’ (Никончук СЛ 119), ст.-рос. *рубєць* ‘шрам’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 22, 227), рос. діал. *рубєц* ‘прізвисько людини зі шрамом на обличчі’ (СОГ 12, 203), блр. діал. *рубєц* ‘шов, край’ (ТС 4, 333), ‘шрам’ (СБГ 4, 309), болг. *ръбєц* ‘рубець (рани)’, серб. *рубац* ‘хустка’ (Лавровский 608).

***Bezrubьсь**: ст.-укр. Мартинъ *Безрубцевъ*, 1615 р. (ЖГ 563).

**obrubьсь* (ЭССЯ 29, 108).

**perrubьсь*: ст.-укр. *перерубець* ‘службова особа, яка стежила за виконанням різних феодалних повинностей та вела їх облік (за допомогою зарубок)’ (ССУМ II, 139).

***Porubьсь**: укр. *Порубець* (Редько 2, 851), словц. *Porubec* (TZ Bratislava 289).

***Sьrubьсь**: словц. *Zrubec* (TZ Bratislava 405).

Деривати з консонантом *-l-* у суфіксальній морфемі

***Rqbalь**: рос. (похідне) *Рубалево* – ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer VII, 665), блр. (похідне) *Рубалево* – ойконім у колишній Могильовській губ. (Vasmer VII, 665), хорв. *Rubalić* (Leksik 568), пол. *Rqbal* (SN VIII, 58), чеськ. *Roubal* (ТР 178) ~ укр. діал. *рубаль* ‘дроворуб; забіяка’ (ЕСУМ 5, 130).

***Rubьль**: ст.-укр. Иван *Рубль*, 1654 р. (РПП 127), Васка *Рубель*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 353), укр. *Рубель*, 1723 р. (Швидько 87), *Рубель* – сучасне прізвище (СП 306), *Рубль* – сучасне прізвисько (СПУ 3, 26), *Рублівка* – відантропонімний ойконім на Черкащині, ст.-рос. Андрей *Рублев*, 1408 р. (Тупиков 727), Никифор *Рубель*, 1495 р. (Веселовский 272), рос. *Рубель*, *Рублев* (ЖПТ), *Рублева* (2), *Рублева Кирила*, *Рублевка*, *Рублево* (13), *Рублевы* – відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer VII, 669–670), ст.-блр. Иван Михайлович *Рубль*, 1567 р. (Бірыла 1966: 253), блр. *Рубель* (Бірыла 353),

(похідне) *Рублева* — ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 331), хорв. *Rubelj* (Leksik 568), ст.-пол. *Rambel*, 1244 р. (SSNO IV, 452), пол. *Rqbel*, *Rqbel*, *Rembel*, *Rombel*, *Rombiel* (SN VIII, 58, 81, 100, 135) ~ д.-руськ. *рубль* 'відрубок; грошова одиниця' (Срезневский III, 182), *рубль* 'відрубаний, відрізаний шматок, обрубок' (СДРЯ X, 462), ст.-укр. *рубель* 'жердина, гніт' (Тимченко 2, 299), укр. *рубѣль* 'жердина, якою притискають сіно чи снопи на возі' (ЕСУМ 5, 130), діал. *рубѣль*, *рубѣ'л'*, *рубѣл'*, *рубѣл'* 'рубель, павуз' (Онишкевич 2, 195), *рубѣль*, -л'і 'жердина для притискання сіна при перевезенні' (Піпаш, Галас 168), ст.-рос. *рубель*, *рубль* 'обрубок, коротка палиця' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 22, 229), блр. діал. *рубѣль* 'жердина для притискання сіна' (Сцяцко 2005: 105) та ін.

***Рѣбѣликъ**: укр. *Рублик* — сучасне прізвисько (СПУ 3, 26), рос. *Рублик* (ЖПТ), слвц. *Rublík* (TZ Bratislava 306).

***Рѣбѣльсь**: укр. *Рублець* (Богдан 248).

***Рѣбадло**: укр. *Рубало* — прізвисько (СПУ 3, 25), рос. *Рубалов* (ЖПТ), блр. *Рубайла* (Бірыла 353) ~ укр. діал. *рубайло* 'той, що б'ється, рубає' (ЕСУМ 5, 130), рос. діал. *рубало* 'сокира' (СРНГ 35, 225).

***Зарѣбадло**: рос. *Зарубалов* (Вол.).

***Рѣбидло**: укр. *Рубило* (Вол.), рос. *Рубилов* (ЖПТ), (похідне) *Рубилово* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer VII, 669) ~ укр. *рубѣло* 'знаряддя праці первісної людини' (ЕСУМ 5, 130), ст.-рос. *рубѣло* '?' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 22, 224), рос. діал. *рубѣло* 'сокира' (СРНГ 35, 213) та ін.

Деривати з консонантом -п- у суфіксальній морфемі

***Рѣбань**, ***Рѣбань(ѣ)**: ст.-укр. Грицко *Рубаныи*, 1649 р. (ДІП I, 51), Пилипъ *Рубанъ*, 1696 р. (ССКП 240), укр. *Рубанъ*, 1753 р. (АК 2, 60), *Рубан*, 1812 р. (Спиридонов 55), *Рубан*, *Рубаний* — сучасні прізвиська (СП 306), (похідні) *Рубани* (2), *Рубанів* (2), *Рубанівка* (3), *Рубанівське*, *Рубанове* — ойконіми, ст.-рос. Онтонка *Рубановъ*, 1495 р. (Тупиков 727), рос. *Рубан*, *Рубанов* (ЖПТ), (похідні) *Рубанов*, *Рубановка*, *Рубаново* — ойконіми в колишніх Воронежській, Орловській, Псковській губ. (Vasmer VII, 666), блр. *Рубан* (Бірыла 353), (похідні) *Рубанава*, *Рубаны* — ойконіми у Вітебській обл., *Рубанаўка* — в Могильовській обл. (Рап. Віц. 331; Рап. Маг. 152), пол. *Ruban* (SN VIII, 175) < укр.

***Недорѣбань(ѣ)**: укр. *Недорубаный* (СП 246).

***Рѣрѣбань(ѣ)**: укр. *Порубаний* (СП 285), слвц. *Poruban*, XVIII ст. (Bernát 99), *Poruban* — сучасне прізвисько (TZ Bratislava 289).

***Рѡбанікъ**: укр. *Рубаник* (Новикова 715), ст.-блр. Михайла *Рубаник*, 1680 р. (Бірыла 1966: 252).

***Рѡрѡбанікъ**: укр. *Порубаник* (Чучка 464).

***Рѡбаньсь**: укр. *Рубанець* (СП 306) ~ укр. *рубанѣць* 'поліно, цурпалок', діал. 'меч', *рубанці* мн. 'дрова' (ЕСУМ 5, 130).

***Рѡрѡбаньсь**: укр. *Porubaniec*, 1819 р. (Чучка 464), слвц. *Porubanec* (TZ Bratislava 289) ~ рос. діал. *рубán* 'спеціальна сокира в майстрів-колісників' (СРНГ 35, 213).

***Рѡбіна**, ***Рѡбінь**: укр. *Рубина* (Богдан 248), ст.-рос. Некраско *Рубинъ*, 1596 р. (Тупиков 727), рос. *Рубинов* (ЖПТ), болг. *Ръбин* (Илчев 434) ~ рос. діал. *рубін* 'валик для прасування білизни, рубель', *рубіна* 'вузлик, складка' (СРНГ 35, 213), блр. діал. *рубіна* 'одежина' (СБГ 4, 309), (вторинне) *рубінка* 'рубець, шов' (Валодзіна 28), серб. *рубина* 'сорочка' (Лавровский 608), діал. *рубйна* 'довга жіноча сорочка' (Букумирић 534), *рубина* 'полотняна сорочка' (Динић 732).

***Нѡрѡбінь**: ст.-укр. Никифоръ *Нерембинъ*, 1664 р. (Барсуков 528).

***обрѡбіна**: укр. діал. *обрубини* мн. 'підвалини оборога; (у криниці) 'цямрини' (Онишкевич 2, 11), рос. діал. *обрубина* 'обрубок від великого пенька' (СРНГ 22, 212) та ін.

***porѡбіна**: блр. діал. *парубіна* 'лата' (СБГ 3, 416).

***Зарѡбінь**: укр. *Зарубинъ*, 1718 р. (ДІП І, 152), ст.-рос. Терентий *Зарубин*, 1638 р. (Веселовский 120), рос. *Зарубин*, 1770 р. (МИКП 1950: 114), *Зарубин* (ЖПТ), блр. *Зарубін* (Бірыла 297).

***Рѡбьнікъ**: рос. (похідне) *Рубникова* — ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer VII, 670).

***отѡрѡбьнікъ** (ЭССЯ 29, 137).

***porѡбьнікъ**: укр. *порубник* 'той, хто самовільно рубає ліс, дерева' (СУМ VII, 293). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

***Рѡрѡбьнікъ**: ст.-рос. Меркул *Прорубников*, 1660 р. (Веселовский 260), рос. *Прорубников* (ЖПТ) ~ рос. діал. *прорубник* 'хто прорубє ополонку або очищає її від льоду' (СРНГ 32, 221).

***уурѡбьнікъ**: в.-луж. *wurubnik* 'розбійник, грабіжник' (Трофимович 403).

***обрѡбьнѣ(ь)** (ЭССЯ 29, 109).

***отѡрѡбьнѣ(ь)** (ЭССЯ 29, 137–138).

***podѡрѡбьнѣ(ь)**: блр. діал. *подрубны* 'підколотний' (ТС 4, 107).

***Рѡрѡбьнѣ(ь)**: пол. *Porębny* (SN VII, 493), слвц. *Poruben* (TZ Bratislava 289) ~ ст.-блр. *порубный* 'який виник у результаті вирубки і викорчовування лісу' (ГСБМ 27, 35).

***Zarǫbъľъ(jь)**: ст.-укр. Миско *Зарубный*, 1649 р. (Реєстр 657), Иван *Зарубной*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 57), укр. *Зарубний* (Редько 1, 388).

Іносуфіксальні похідні:

***Rǫbarъ**: пол. *Rembarz, Rębarz, Rubarz* (SN VIII, 81, 100, 175), слов. *Rubár* (TZ Bratislava 306) ~ укр. діал. *дроворубár* 'дроворуб' (Лизанець 24).

***Rǫbitelъ**: блр. *Рубитель* (ЖПТ).

***rǫbatъ(jь)**: укр. (вторинне) *рубáтка* 'сорочка з грубої тканини' (СУМ VIII, 891), діал. *рубáта* 'шматок полотна, ганчірка', *рубáтка* 'ганчірка; сорочка' (Матейко 21), болг. *ръбат* 'ребристий, ребруватий; (про людину) злий, лихий, незлагідний, сварливий', слов. *robat* 'нерівний; грубуватий, різкий' (Хостник 502).

***Rǫbežъ**: блр. *Рубеж* (Бірыла 353) ~ д.-руськ. *рѹбежь* 'зарубка, знак; межа, край' (Срезневский III, 180), укр. *рубіж* 'лінія, межа' (СУМ VIII, 891), діал. 'зарубка; тупий бік ножа' (ЕСУМ 5, 130), блр. діал. *рубіж* 'вістря коси', *рубьжѣ* мн. 'сліди на шкірі нерівно обстриженої вівці; трава, яка лишається між покосами' (Лучиц-Федарэц 140) та ін.

***rǫbežъnikъ**: д.-руськ. *рѹбежьникъ* 'той, хто самовільно заважає проходу чи проїзду' (Срезневский III, 182).

***Rǫbežъľъ(jь)**: рос. *Рубежнов, Рубежный* (ЖПТ).

***porǫbežъľъ(jь)**: укр. *порубіжний* 'прикордонний', ст.-блр. *пору-бежный* 'т. с.' (ГСБМ 27, 33) і под.

***Zarǫbežъľъ(jь)**: рос. *Зарубежнов* (ЖПТ).

***rǫbiščъ**: д.-руськ. *рубище* 'зношений одяг, лахміття' (СДРЯ X, 462) та ін.

Деривати з коренем **Skǫd-*

***Skǫda, *Skǫdъ**: укр. *Скуда* (м. Луцьк), ст.-рос. Романъ *Скудинъ*, 1407 р., Кирило *Скудинъ*, 1678 р. (Тупиков 750), рос. *Скудов, Шкудов, Скудин* (ЖПТ) — патроніми на *-ов, -ин*, (похідні) *Скудино*, XVIII ст. — назва пустища в колишньому Московському пов. (Кузов I, 180), *Скудино, Скудины* — ойконіми в колишніх Владимирській і В'ятській губ. (Vasmer VIII, 326), блр. *Шкуда* (Бірыла 475), слов. *Skoda* (ZSSP 554), пол. *Skud, Skuda* (SN VIII, 481).

Стосовно мотивації пор., наприклад, рос. діал. *скѹда* 'нужда, бідність' (СРНГ 38, 174).

**skodъ(jь)*: д.-руськ. *скудый* 'невеликий за розміром' (СДРЯ XI, 241), ст.-рос. *скудый* 'худий; сіромаха' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 25, 40).

Суфіксальні деривати:

**Skodičъ*: слвн. *Skodič* (ZSSP 554).

**Skodъko*, **Skodъkъ*: рос. *Скудков* (Новикова 768), пол. *Skudko* (SN VIII, 481).

**Skodъnъ(jь)*: ст.-рос. Марина Григорьевская жена *Скудная*, 1600 р. (Гурлянд 109), рос. *Скуднов*, *Скудных* (ЖПТ), блр. *Скудны* (Бірыла 380). Пор. також *Скудные*, *Скудновка* – відантропонімі ойконіми в колишніх В'ятській і Вітебській губ. (Vasmer VIII, 326) ~ рос. діал. *скудный* 'поганий, некрасивий (одяг)' (СРНГ 38, 177).

**skodotъ(jь)*: рос. діал. *скудомый* 'нерозумний' (СРНГ 38, 177).

**Skodargъ*: укр. *Скудар* (Новикова 768), хорв. *Skudar* (Leksik 595) ~ рос. діал. *скударь* 'скупий' (СРНГ 38, 174).

**skodatъ(jь)*: рос. діал. *скудатый* 'бідний' (СРНГ 38, 174).

Префіксальні деривати:

**Obskodъ(jь)*: пол. *Oszkandy*, *Oszkondy* (SN VII, 214).

**obskodъnъ(jь)* (ЭССЯ 29, 185).

**Paskoda*: рос. *Пашкуда* (ЖПТ), пол. *Paskuda* (SN VII, 214) ~ укр. діал. *паску́да* 'негідник' (Корзонюк 180), 'погана, мерзенна, підступна людина' (Матіїв 334), рос. діал. *паску́да* 'що-небудь неприємне, огидне' (СРНГ 25, 255), слвц. діал. *paskuda* 'негідник, потвора; огидний чоловік' (SSN II, 743).

**paskodъ*: укр. діал. *пáскудь* 'погана, мерзенна, підступна людина' (Матіїв 334), 'гидота, нечисть' (Піпаш, Галас 139).

**paskodъ(jь)*: рос. діал. *паску́дый* 'бідний, убогий' (СРНГ 25, 256).

**paskodъnъ(jь)*: укр. діал. *паску́дний* 'негарний' (Корзонюк 180), 'поганий, огидний, ганебний' (Негрич 129), 'який викликає огиду, неприємне почуття' (Матіїв 334), рос. діал. *паску́дний* 'убогий, бідний; поганий, старий, непридатний' (СРНГ 25, 256), блр. діал. *паску́дны* 'поганий, огидний' (СБГ 3, 428), *паску́дний* 'некрасивий' (ДСБр. 163), слвц. діал. *paskudny* 'неспокійний, злий' (SSN II, 743) та ін.

**paskodъnikъ*: укр. діал. *паску́дник* 'негідник' (Корзонюк 180).

**paskodъnica*: укр. діал. *паску́дни́ця* 'погана, мерзенна, підступна людина' (Матіїв 334), блр. діал. *паску́дни́ца* 'неохайна (жінка)' (СБГ 3, 428).

**Paskodъskъ(jь)*: пол. *Paskudski*, *Paskudzki*, *Paskucki*, *Pasz kudzki* (SN VII, 214, 221).

Потенційні праантропоніми-композиції:

**skodobordъ*(jъ): д.-руськ. *скудобрадь* ‘у кого негуста борода’ (СДРЯ XI, 239), ст.-рос. *скудобородый* ‘рідкобородий’, 1615 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 25, 37), рос. діал. *скудобородый* ‘старий дідусь’ (Даль 4, 212).

**skodolikъ*: ст.-рос. *скудоликъ*, 1646 р. (Оболенский 68).

**skodonogъ*(jъ): рос. діал. *скудоногий* ‘із хворими ногами’ (Даль 4, 212).

**skodorokъ*(jъ): рос. діал. *скудорукий* ‘із хворими руками’ (Даль 4, 212).

**skoudoutъnъ*(jъ): ст.-рос. *скудоумный* ‘нерозумний’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 25, 39–40), блр. *скъдоумен* (БЕР 6, 816).

**skodovolъsъ*(jъ): рос. діал. *скудоволосый* ‘з рідким волоссям’ (СРНГ 38, 177).

**skodozobъ*(jъ): рос. діал. *скудозубый*: *скудозубому не до орехов* (Даль 4, 212).

Деривати з коренями **šib-*, **šig-*, **šip-*, **šix-* / **šiš-*

Фрагменти лексико-семантичних мікросистем із заголовними кореневими морфемами різняться лише розширювачами / детермінативами кореня (незалежно від його етимології. Пор., наприклад, ЭССЯ 8, 155; ЕСУМ 6, 412; Bezlaĭ IV, 40, 45; Boryś 610, 611 та ін.).

Похідні з коренем **šib-*

**šiba*, **šibъ*: укр. *Шуба* (СП 395), *Шуба* – сучасне прізвище (с. Острів'я Любомльськ. р-ну Вол.), (похідне) *Шубин* – ойконім у Ровенській обл., ст.-рос. *Иван Шуба*, 1614 р. (Веселовский 367), блр. *Шыбіна* – відантропонімний ойконім у Мінській обл. (Реп. Мін. 291), пол. *Szyb*, *Szyba* (SN IX, 388), ст.-чеськ. *šiba*, 1461 р. (Moldanová 182), чеськ. *šiba* (ЧП), луж. *šiba* (Wenzel II/2, 122) ~ блр. діал. *шуб* у виразі *ноги на шуб* ‘людина зі ступнями, вигнутими в сторони’ (Никончук, Мойсієнко 23), схв. *šiba* ‘прут, різка’, серб. діал. *шуб* ‘молодий ліс’ (Петровић, Капустина 330), *шуба* ‘ліс’ (Динић 909), словн. *šiba* ‘прут, лоза, різка’ (Dumka 644) та ін.

**obšibъ*: рос. *ошуб* ‘хвіст’ та ін. Див. (ЭССЯ 30, 133). Антропонімічні рефлексів не засвідчено.

**prišiba*, **prišibъ*: укр. діал. *пришуб* ‘притулок’ (СБІ 632), *пришуби* ‘затишне місце; причал’, *пришуба* ‘дурило’ (ЕСУМ 6, 412).

**prošibъ*: укр. діал. *прошуб* (медич.) ‘простріл’ (ЕСУМ 6, 412).

Суфіксальні праантропоніми відапелятивного походження:

***Šibašъ**: ст.-рос. Федька Лукоянов сын *Шибашев*, 1647 р. (Полякова 261), рос. *Шибашев*, *Шибашов* (ЖПТ), (похідне) *Шибаша* – ойконім у колишній Казанській губ. (Vasmer X, 285).

***Šibixa** / ***Šibišъ**, ***Šibyšъ**: ст.-рос. (похідне) *Шибихино*, 1539/40 р. – ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 52), рос. *Шибихов* (ЖПТ), (похідне) *Шибихино* – ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer X, 286), пол. *Szybisz* (SN IX, 389), луж. *Šibiš* (Wenzel II/2, 123).

***Šibuxъ** / ***Šibušъ**: пол. *Szybuch* (SN IX, 389), слов'ян. *Šibuš* (1346 р. – Hnricus *Sibuse*) – антропонім у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 140).

***Šibajъ**: ст.-рос. Семен Фомич Скрипицын *Шибай*, 1525 р. (Веселовский 367), *Шибай* Палицын, 1614 р., Иванъ *Шобаевъ*, 1657 р. (Тупиков 443, 840), (похідне) *Шобаев дуб*, 1617 р. – мікротопонім у колишньому Шацькому пов. (ШУ 94), рос. *Шобаев*, 1766 р. (МИКП 1950: 93), *Шибай* – прізвисько (Н.М. Лесков, Собр. соч. в 6-и т. М., 1973. Т. 1. С. 369), *Шобаев* (ЖПТ), (похідні) *Шобаев*, *Шобаева* – ойконіми в колишній Оренбурзькій губ., *Шобаев Двор* – в колишній Ярославській губ. (Vasmer X, 285), пол. *Szybaj* (SN IX, 388) ~ укр. *шибай* у лексикалізованій словосполучі *шібáйголова* ‘паливода’ (ЕСУМ 6, 412), рос. діал. *шибáй* ‘купец’ (СРГС 5, 341).

***Šibakъ**: укр. *Шибак* (Богдан 271), ст.-пол. *Schibak*, 1458 р. (SSNO V, 342), пол. *Szybak* (SN IX, 388), ст.-слвц. Georgius *Sybak*, 1554 р. (HSSJ V, 618), луж. *Šibak* (Wenzel II/2, 122) ~ укр. діал. *шибák* ‘шуліка, Milvus’, ‘великий яструб, Accipiter gentilis L.’ (ЕСУМ 6, 412), рос. діал. *шибák* ‘забіяка’ (Даль 4, 632), серб. діал. *шибак* ‘палиця для обмолочування пшениці’ (Поповић, Петровић 164) та ін.

***Šibeka**: ст.-укр. Микола *Шибѣка*, 1658 р. (Корнієнко 3, 81), ст.-рос. Васько *Шибєка*, 1593 р. (Тупиков 443), блр. *Шыбекі* – відантропонімний ойконім у Вітебській обл. (Пап. Віц. 420).

***Šibika**, ***Šibikъ** / ***Šibičъ**: укр. *Шибік* – сучасне прізвисько (СПУ 3, 302), ст.-рос. Олеско *Шибика*, 1683 р. (Тупиков 443), рос. *Шибичев* (ЖПТ), хорв. *Šibić* (Leksik 639), пол. *Szybik* (SN IX, 389), чеськ. *Šibík* (ЧП), слвц. *Šibík* (TZ Trnava 167), луж. *Šibik* (Wenzel II/2, 122) ~ рос. діал. *шибич* ‘скалка’ (Добровольский 1000), серб. діал. *шибика* ‘велика палиця’ (Поповић, Петровић 164).

***Šibukъ**: рос. *Шибук* (ЖПТ), пол. *Szybuk* (SN IX, 389).

***Šibьka**, ***Šibьko**, ***Šibькъ**: укр. *Шибка* (Богдан 271), *Шибко* (Новикова 948), рос. *Шибков* (ЖПТ), (похідні) *Шибкова*, *Шибково* – ойконіми в колишніх Томській і Тамбовській губ. (Список Томск. 98; Vasmer X, 286), блр. *Шыбо* (Бірыла 490), хорв. *Šibek* (Leksik 639), слвн. *Šibek* (ZSSP 599), пол. *Szybek*, *Szybko* (SN IX, 388, 389), а також слов'ян. *Šibek* – антропонім у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 140) ~ рос. діал. *шибо́к* ‘кидок’ (Даль 4, 632), ‘удар кинутим каменем’ (СДГВ 673).

**obšibьka* (ЭССЯ 30, 133). Антропонімні рефлекси невідомі.

**pošibьka*: укр. діал. *пошибка* ‘пошесть; епілепія’ (ЕСУМ 6, 412).

**zašibьka*: укр. діал. *зашибка* ‘засувка; заслінка’ (ЕСУМ 6, 412).

***Šibькъ(ь)**: укр. *Шибкий* (Новикова 948) ~ укр. діал. *шибкий* ‘швидкий’ (Аркушин 2016: 619), рос. діал. *шибкий* ‘швидкий, меткий, спритний’ (Даль 4, 632), ‘сильний’ (СРГС 5, 341), ‘неслухняний, пустун’ (СВГ 12, 87), блр. діал. *шы́бкіі* ‘швидкий, меткий’ (МАСГ 112), *шы́нкі* ‘т. с.’ (СБГ 5, 532), слвн. *šibâk*, *šibæk* прикм. ‘гнучкий’ (Pleteršnik II, 620), *šibki* ‘гнучкий; слабосильний’ (Хостник 298), *šibek* ‘слабкий, слабосильний, кволий’ (Dumka 644), пол. *szybki* та ін. Див. (Bogus 609 – з інослов'янськими відповідниками).

***Šibica**: хорв. *Šibica* (Leksik 639), слвц. *Šibica* (TZ Trnava 167) ~ слвн. *šibica* зменш. від *šiba* ‘різка’ (Хостник 298).

***Šibьсь**: хорв. *Šibec* (Leksik 639), луж. *Šibc* (Wenzel II/2, 122).

***Šibadlo**: укр. *Шибайло* – сучасне прізвище (Чабаненко ПНН 2, 474), ст.-рос. Некрас *Шибайлов*, 1531 р. (Веселовский 367), *Шибалово*, 1568–1569 рр. – відантропонімний ойконім у колишньому Ярославському пов. (ПМЯ II, 43), рос. (похідні) *Шибаловка* – мікротопонім у Нижегородській обл. (Климова 3, 366), *Шибалово* – ойконіми в колишніх Нижегородській, Новгородській, Ярославській губ. (Vasmer X, 285), блр. *Шыбайла* (Бірыла 490), пол. *Szybajło* (SN IX, 388) ~ д.-руськ. *шибало* ‘батіг’ (Срезневский III, 1592), ст.-укр. *шибала* ‘махляр, шахрай’ (Тимченко 2, 493), укр. діал. *шибáло* ‘непосида’ (СБук.Г 662), рос. діал. *шибáло* ‘полиця сохи’ (СРГС 5, 341), болг. *шибáло* ‘палиця’ та ін.

Праантропонім відапелятивного походження. Стосовно (віддієслівної) мотивації пор., наприклад, д.-руськ. *шибати* ‘ударяти; гриміти (про грім)’ (Срезневский III, 1592), укр. *шибáти* ‘ударяти, кидати’, діал. *шибáть* ‘кидати; підкидати, трясти’, *шибáтися* ‘кидатися, метатися; товктися в хаті; бешкетувати’ (ЕСУМ 6, 412 – з інослов'янськими відповідниками), діал. *шибати* ‘кидати’ (Са-

бадош 420), рос. діал. *шйбать* ‘їсти поспіхом’ (ЯОС 10, 75), *шйбать* ‘кидати’ (Рыбников 3, 326), блр. діал. *шыбаць* ‘кидати’ (ТС 5, 348), болг. діал. *шйбам* ‘ударяти; бити’ (Попов 171) та ін.

***Šibidlo**: пол. *Szybito, Szybiłto* (SN IX, 389) ~ д.-руськ. *шйбиту* ‘вдарити; почати бити’ (Срезневский III, 1592), слвн. *šibíti* ‘гнути’ (Pleteršnik II, 620) та ін.

***Šibaľ**, ***Šibaľ**: рос. *Шибалев, Шибалов* (ЖПТ), чеськ. *Šibal* (Kotík 106) ~ рос. діал. *шйбáл*, мн. *шйбáлы* ‘вибоїни, ями на дорозі’ (Малеча 4, 482), в.-луж. *šibaľ* ‘хитрун; шахрай’ (Трофимович 315).

***Šibelʹ**, ***Šibelʹ**, ***Šibylʹ**: рос. (похідне) *Шиблев Колодец* — мікрогідронім у Нижегородській обл. (Климкова 3, 366), хорв. *Šibel* (Leksik 639), ст.-пол. *Szybel*, 1435 р. (SSNO V, 343–344), пол. *Szybel* (SN IX, 388) ~ рос. діал. *шйбел*, мн. *шйблы* ‘вибоїни, ями на дорозі’ (Малеча 4, 482).

***Šibolʹ**, ***Šibylʹ**: рос. (похідні) *Шиболово*, XVIII ст. — ойконім у колишньому Дмитровському пов. (Кусов II, 312), *Шибловка, Шиблово* — ойконіми в колишній Вологодській губ. (Vasmer X, 285), пол. *Szybol* (SN IX, 389), чеськ. *Šibl* (Kotík 103).

***Šibulʹa**: ст.-рос. *Шибулино*, 1588 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 573), блр. *Шыбуля* (Бірыла 490).

***Šibanʹ**: ст.-рос. *Шибан* Коптев, 1579 р. (Веселовский 368), *Шибань*, 1629 р. (Тупиков 443), (похідне) *Шибаново*, 1617 р. — ойконім у колишньому Шацькому пов. (ШУ 115), рос. *Шибанов* (ЖПТ), *Шибанов*, *Шибанова* (3), *Шибанова Василия*, *Шибанова Ивана*, *Шибаново* (3), *Шибановка*, *Шибановская*, *Шибановской*, *Шибановы* (2) — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer X, 285), хорв. *Šibanić* (Leksik 639), слвн. *Šiban* (ZSSP 599), ст.-пол. *Szyban*, 1396 р., *Siban*, 1397 р. (SSNO V, 343), пол. *Szyban* (SN IX, 388), чеськ. *Šiban* (Kotík 114), (похідне) *Šibanov* — ойконім (Profous IV, 279), луж. *Šiban* (Wenzel II/2, 122), а також слов'ян. *Šiban* (1288 р. — *Schibanus*) — антропонім у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 140) ~ укр. діал. (похідне) *шйбанець* ‘віл з іншої пари’ (ЕСУМ 6, 412).

***Šibinyʹ**: рос. *Шибин* (ЖПТ) ~ блр. діал. *шйбіна* ‘високорослий’ (Свяжынські 11), слвн. *šibina* ‘різка’ (Хостник 298).

***Šibunʹ**: укр. *Шибун* (Вол.), ст.-рос. Стенка *Шибунувъ*, 1669 р. (Тупиков 840), блр. *Шыбун* (Бірыла 490), пол. *Szybin* (SN IX, 389) ~ рос. діал. *шйбуны* у виразі *сбивать шйбуны* ‘байдикувати’ (СДГВ 673).

***Šibynʹ**: ст.-рос. Степанъ *Шибневъ*, 1628 р. (Шумаков Сотницы₃ 48), рос. *Шибнева* — відантропонімний ойконім у колишній Воло-

годській губ., *Шибнево* (3) — в колишніх Вологодській, Калузькій, Смоленській губ., *Шибневская* — в колишній Архангельській губ. (Vasmer X, 286), блр. *Шыбнеў* (Бірыла 490) ~ блр. діал. *шыбень*, -бня 'палиця' (Янкова 426).

***Šibarъ**, ***Šibarъ**: рос. *Шибарев*, *Шибаров* (ЖПТ), хорв. *Šibar* (Leksik 639), луж. *Šibar* (Wenzel II/2, 122).

***Šiborъ**: чеськ. *Šibor* (Kotík 35).

***Šibura**: пол. *Szybura* (SN IX, 389).

***Šibatъ(ь)**: рос. *Шибатово* — відантропонімний ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer X, 285).

***Šibitъ**: рос. *Шибитов* (ЖПТ).

***Šibotъ**: ст.-рос. *Шиботъ*, XVI ст. (Чечулин 84), рос. (похідне) *Шиботово Большое*, XVIII ст. — назва пустища в колишньому Дмитровському пов. (Кусов I, 312).

***Šibotъ**: д.-руськ. Матфй *Шибутовичъ*, 1177 р. (Тупиков 840), укр. *Шибут* (м. Черкаси), ст.-рос. Иванко Микитинъ с. *Шибутовъ*, 1539 р. (Тупиков 840), *Шибутъ*, XVI ст. (НПК VI, 133), (похідне) *Шибутово*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК VI, 172), блр. *Шыбут* (Бірыла 490), пол. *Szybut* (SN IX, 389).

**šibastъ(ь)*: блр. діал. *шыба́сты* 'спритний, швидкий' (СБГ 5, 528).

***Šibistъ(ь)**: укр. *Шибистий* (Редько 2, 1201), хорв. *Šibist* (Leksik 639), пол. *Szybisty* (SN IX, 389) ~ укр. діал. *шибі́стий* 'людина зі ступнями, вигнутими в сторони', *шибі́стий* 'людина зі ступнями, вигнутими в середину' (Никончук, Мойсієнко 23), *шибі́стий* 'кривоногий' (Аркушин 2016: 619).

**šibovatъ(ь)*: укр. діал. *шибоватий* 'непосидючий' (Жегуц, Піпаш 164).

**šibavъ(ь)*: укр. діал. *шибавий* 'той, хто ходить туди-сюди' (ЕСУМ 6, 412).

Похідні з коренем **šid-*

***Šida**, ***Šidъ**: ст.-рос. Онтимъ *Шидинъ*, XV ст. (НПК I, 94) — патронім на -ин від **Шида*, (похідне) *Шидово*, XV ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК I, 619), рос. (похідні) *Шиды Большие*, *Шиды Малые* — ойконіми в колишній Уфимській губ. (Vasmer X, 289), блр. (похідне) *Шидзин* — назва поселення в колишній Мінській губ. (Vasmer X, 288), пол. *Szyda* (SN IX, 391), слвц. *Šida* (TZ Bratislava 343).

***Šidakъ**: рос. *Шидаков* (ЖПТ), хорв. *Šidak* (Leksik 639).

***Šidikъ** / ***Šidičъ**: укр. *Шидич* (Глуховцева 2, 335), слвц. *Šidík* (TZ Bratislava 343).

***Šidьko**, ***Šidьkъ**: пол. *Szydek, Szydko* (SN IX, 391).

***Šidalъ**, ***Šidelъ**: рос. *Шиделев* (ЖПТ), *Шидали* — відантропонімний ойконім у колишній Уфимській губ. (Vasmer X, 288).

**šidarъ*: ст.-укр. *шидаръ* 'пересмішник, зубоскал' (Тимченко 2, 493).

Укр. *Шидогуб* (Новикова 948) — один із рідкісних рефлексів посл. ***Šidogobъ**. Стосовно семантики пор. ст.-укр. *шидити* 'ляяти, дорікати', середина XVII ст. (Байки 116, 199), 'насміхатися, глумитися, знущатися' (Тимченко 2, 493), ст.-блр. *шидити, шыдити* 'насміхатися' (ГСБМ 37, 98), блр. діал. *шыдзіць*, 'насміхатися, кепкувати' (СБГ 5, 529) та ін. Пор. також апеллятивну лексику, зібрану під гаслом **obšiditi* (ЭССЯ 30, 133—134).

Похідні з коренем ***šig-**

***Šiga**, ***Šigъ**: укр. *Siga*, 1773 р. (Чучка 624), *Шига* — сучасне прізвище (Чабаненко ПНН 2, 474; СПУ 3, 302), ст.-рос. Васька *Шига*, 1624 р. (Курдюмов III, 32), (похідне) *Шигино*, 1568—1569 рр. — назва пустища в колишньому Ярославському пов. (ПМЯ II, 78), рос. *Шига* — прізвище (Герасимов 96), блр. *Шиг* (ЖПТ), хорв. *šig* (Leksik 639), ст.-пол. Joanni *Szyga*, 1540 р. (Bubak Słownik II, 215), пол. *Szyg, Szyga* (SN X, 393) ~ укр. діал. *ші́га* 'пустун (про дитину); шибеник, зірвиголова (про дорослого)', *ші́га* 'опала хвоя' (Аркушин 2016: 619), рос. діал. *ші́га* 'неприторий нероба; шахраюватий проноза', блр. діал. *шыг, шы́га* 'хвоя' (ТС 5, 348), пол. діал. *szuga* 'лайливе прізвище міщан' (ЕСУМ 6, 413).

Афіксальні деривати:

***Šigajъ**: укр. *Шигай* (ЖПТ), ст.-рос. Купря *Шигаев*, 1627 р. (Веселовский 368), рос. *Шигаев* (Новикова 948), (похідні) *Шигаевское Болото* — гелонім у Нижегородській обл. (Климкова 3, 367), *Шигаев, Шигаева* (7), *Шигаевка, Шигаево* (4) — назви поселень відантропонімного походження в різних регіонах (Vasmer X, 286), пол. (вторинне) *Szygajczyk* (SN X, 393).

***Šigakъ** / ***Šigačъ**: рос. *Шигачевъ*, 1725 р. (АУПК V/2, 100), (похідні) *Шигакова Большая, Шигакова Малая* — ойконіми в колишній Казанській губ. (Vasmer X, 287).

***Šigalъ**, ***Šigalъ**: ст.-рос. Иванко *Шигаль*, 1587 р. (Тупиков 443), рос. *Шигалев, Шигаль* (ЖПТ), (похідні) *Шигали* (2), *Шигали Верх-*

ние, Шигали Нижние, Шигали Полевые, Шигалово, Шигалы Старые — назви поселень у різних регіонах (Vasmer X, 287), блр. *Шыгалёў* (Бірыла 1966: 490), пол. (вторинне) *Szygalik* (SN X, 393).

***Šigula**, ***Šigulь**: укр. *Шигуль* — сучасне прізвисько (Чабаненко ПНН 2, 474), ст.-рос. *Шигула* Золотиловъ, 1562 р. (Тупиков 443), пол. *Szyguła* (SN X, 393).

***Šigulь**: пол. *Szygiel* (SN X, 393).

***Šigadlo**: укр. *Шигайло* (Корнієнко 2017: 253), ст.-рос. (похідне) *Шигайлово*, 1551–54 рр. — назва поселення в колишньому Тверському пов. (ПМТ 177), рос. *Шигаловъ*, 1721 р. (АУПК V/2, 339) ~ рос. діал. *шигать* ‘кидати, метати’ (Новгород. словарь 1303).

***Šigan'a**, ***Šiganь**: ст.-рос. *Шиганя* Федоровъ, 1605 р. (Тупиков 443), рос. *Шиганов* (ЖПТ), блр. *Шыганы* — ойконім відантропонімного походження у Гродненській обл. (Рап. Гр. 260).

***Šigona**, ***Šigon'a**, ***Šigonь**, ***Šigонь**: ст.-рос. *Шигоня* Иван Юрьевич Поджогин Зайцев, 1517 р. (Веселовский 368), *Шигона* Поджегин, 1542 р. (АФЗХ 1956: 161), *Шигонь*, XVI ст. (Чечулин 84), *Шигонино*, 1539/40 р. — назва займища в колишньому Тверському пов. (ПМТ 177), рос. *Шигоны*, *Шигоны Малые* — відантропонімні ойконіми в колишній Симбірській губ. (Vasmer X, 288).

***Šigarь**, ***Šigarь**: ст.-рос. Безсонъ *Шигаровъ*, 1586 р., Суханко *Шигаревъ*, 1616 р. (Тупиков 840), рос. *Шигарев*, *Шигаров* (ЖПТ).

***Šigora**, ***Šigorь**: рос. *Шигорев*, *Шигорин* (ЖПТ), (похідні) *Шигорево*, XVIII ст. — назва пустища в колишньому Подольському пов. (Кусов II, 393), *Шигорево*, *Шигорино* — ойконіми в колишній Костромській губ. (Vasmer X, 288).

***Šigurь**: рос. *Шигуров* (ЖПТ).

***Šigota**, ***Šigotь**: пол. *Szygut*, *Szyguta* (SN X, 393, 394), слвц. *Šigut* (TZ Bratislava 343).

***Šigašь**: рос. *Шигашев* (ЖПТ).

Похідні з коренем **šim*-

***Šima**: ст.-рос. Ивашко Павлов сын *Шима*, 1624 р. (ХКФ II, 105), Оедка *Шимин*, 1628 р. (ПЮН ОК 272) — патронім на *-ин*, рос. *Шима* — прізвисько (Герасимов 96), ст.-блр. Андрей *Шима*, 1684 р. (Бірыла 1966: 277), пол. *Szuma* (SN IX, 397).

Щодо мотивації пор., наприклад, рос. діал. *ші́ма* ‘мовчун’ (СРГСУ Доп. 573), ‘верхівка, маківка; чуб’ (Даль 4, 633), ‘волосся’ (Опыт 265), *ші́мы* мн. ‘волосся’ (СРГК 6, 870), ‘розкуйовджене

довге волосся' (НОС 12, 93), віднесені до прибалтійсько-фінських запозичень (Мызников 2003: 104–105).

***Šimakъ**: блр. *Шима́к* (ЖПТ), ст.-пол. *Schimak*, 1399 р. (SSNO V, 347), пол. *Szumak* (SN IX, 397) ~ рос. діал. *шимак* 'людина з розкуйовдженим волоссям', *шима́кі* мн. 'волосся' (СРГК 6, 869).

**šimъka*: блр. діал. *шы́мка* 'опилок; скалка': *шы́мка папала ў во́ка* (СБГ 5, 530).

***Šimovolъsъ**: пол. *Szymowołos* (SN IX, 397) < східнослов'ян. ~ рос. діал. *шіймоволос* 'людина з розпущеним волоссям' (СРГК 6, 869), *шимоволо́с* 'незачесаний' (Опыт 265).

Похідні з коренем **šip-*

***Šipa**, ***Šipъ**: ст.-укр. *Schip*, 1449 р., Лус. *Sip*, 1570 р. (Чучка 626, 627), укр. *Sipa*, *Szur*, 1787 р. (Чучка 626), *Шип* – сучасне прізвище (Новикова 950), (похідне) *Шипівка* – мікротопонім на Чернігівщині (Черепанова Микротоп. 306), ст.-рос. *Шипъ*, 1498 р. (Туников 444), Ждан Михайлович *Шипов*, XVI ст. (Веселовский 369), Орефа Тимофеев *Шипа*, 1563 р. (Кюршунова 613), Андрюшка *Шипов*, 1657 р. (Новосельский 306), (похідні) *Шипов липяг*, 1617 р. – мікротопонім у колишньому Шацькому пов. (ШУ 71), *Шипово*, 1621 р. – ойконім на Владимирщині (ПДП Влад. 33), рос. *Шипов* (ЖПТ), (похідні) *Шипово* (10) – ойконіми в різних регіонах, *Шипово Малое*, *Шипово Большое* – назви поселень у колишній Костромській губ. (Vasmer X, 304), блр. (похідне) *Шыпы* – ойконіми у Вітебській і Могилівській обл. (Пап. Віц. 421; Пап. Маг. 194), хорв. *Šip* (Leksik 643), словн. *Šip* (ZSSP 601), ст.-пол. Micolay *Szip*, 1393 р. (SSNO V, 355), пол. *Szur*, *Szyra* (SN X, 410), ст.-чеськ. *Šip*, 1468 р. (Moldanová 183), чеськ. *Šip* (ЧП), (похідні) *Šíru*, *Šipín* – ойконіми (Profous IV, 283), словц. *Šip* (TZ Bratislava 346), луж. *Šur*, *Šyра* (Wenzel II/2, 124).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. *шип* 'гострий виступ на тілі тварин', 'щуп', *шипí* мн. 'три снопи, поставлені вертикально' (ЕСУМ 6, 417, 418 – з інослов'янськими відповідниками), ст.-блр. *шып* 'стріла' (ГСБМ 37, 104), блр. діал. *шып* 'дерев'яний клинок' (СБГ 5, 531), 'кетяг орхів' (ТС 5, 350), макед. *шип* 'шипшина', серб. діал. *шѣп* 'дерев'яний стовп' (Петровић, Капустина 330), в.-луж. *šip* 'стріла', *šipa* 'остов пташиного пера' (Трофимович 315) та ін.

Ст.-рос. Исачко Федоров сын *Шипигузов*, 1647 р. (Полякова 262) – один із рефлексів потенційного псл. ***Šipigъzъ**.

Афіксальні деривати:

**širiga*: рос. діал. *шипига* ‘шипшина’ (СРГС 5, 344), ‘колючка шипшини’ (СРГСУ 7, 50–51). Антропонімні рефлексі невідомі.

**Širaxъ* / **Širaxъ*: укр. *Шипаш* (ЖПТ), хорв. *Širaš* (Leksik 643), пол. *Szypaszek* (SN X, 410) ~ укр. діал. *шипаш* ‘випуклість на тілі’ (Никончук, Мойсієнко 60), ‘гуля на тілі від удару’ (Євтушок 132), *шипáx* ‘гроно горіхів на дереві; мерзла грудка’ (ЕСУМ 6, 417), блр. діал. *шыпáx* ‘кетяг горіхів’ (ТС 5, 350).

**Širixa* / **Širixa*: рос. *Шипихин*, *Шипишин* (ЖПТ) ~ рос. діал. *шипíха* ‘скалка’ (ЯОС 10, 75), ‘плід шипшини’ (СРГС 5, 344).

**Šipoša*, **Šipošъ*: укр. *Шипоша* (Новикова 951), *Шипош* (Богдан 265), рос. *Шипошин* (СП 396), хорв. *Šipoš* (Leksik 643), ст.-пол. *Kazimierz Szyposz*, 1697 р. (Bubak Słownik II, 217), чеськ. *Šipoš* (ЧП).

**Širuxa*, **Širuxъ* / **Širuxъ*: ст.-рос. Ондрюшка *Шипуха*, 1605 р. (Тупиков 444), рос. *Шипухов* (ЖПТ), *Шипухино* – відантропонімний ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer X, 305), хорв. *Širuš* (Leksik 644) ~ укр. діал. *шипúха* ‘нижній гострий кінець веретена’ (Аркушин 2016: 620).

**Širъša*: укр. *Шипша* (Новикова 951), *Шипші* – родинне прізвище (СПУ 3, 306).

**Širajъ*: укр. *Шипай* – родинне прізвище (СПУ 3, 305), ст.-рос. Григорій *Шипаєвъ*, 1613 р. (ПМЦ 178), рос. *Шипаєв* (ЖПТ), блр. *Шыпай* (Бірыла 491) ~ укр. діал. *шипáйка* ‘нижній гострий кінець веретена’ (Аркушин 2016: 620).

**Širaxъ* / **Širaxъ*: укр. *Šyrap*, 1787 р. (Чучка 626), *Шіпак*, *Шипак* (Богдан 265, 272), ст.-рос. Ларька Иванов сын *Шипаков*, 1623 р. (Полякова 262), рос. *Шипак*, *Шипачев* (ЖПТ), *Шипачева* (2) – відантропонімні ойконіми в колишніх Новгородській і Пермській губ. (Vasmer X, 305), хорв. *Širak* (Leksik 643), пол. *Szypak* (SN X, 410), луж. *Šyrap* (Wenzel II/2, 124) ~ укр. діал. *шипáк* ‘наріст на дереві’ (Краєвська 25), ‘опала хвоя’ (Аркушин 2016: 620), ‘шип’, *шипакі́* мн. ‘ангіна’ (Чабаненко Словник 4, 234), ст.-блр. *шипакъ* ‘шипшина’ (ГСБМ 37, 104), блр. діал. *шыпáк* ‘колючка’ (Кучук, Малюк 153), ‘кетяг оріхів’ (ТС 5, 350), в.-луж. *širak* ‘пір’яна подушка’ (Трофимович 315) та ін.

**Šipikъ* / **Šipicъ*: укр. *Sipics*, 1720 р. (Чучка 626), *Шипик* (Глуховцева 2, 336), рос. *Шипиков*, 1725 р. (Парфенова 425), *Шипичев* (ЖПТ), *Шипичи* – відантропонімний ойконім у колишній В’ятській

губ. (Vasmer X, 303), блр. *Шынікаў* (Бірыла 491), хорв. *Šipić* (Leksik 643), ст.-пол. *Schipyk*, 1465 р. (SSNO V, 356), пол. *Szyplik* (SN X, 411), луж. *Šypik* (Wenzel II/2, 125) ~ рос. діал. *шипник* ‘бородавка’ (СРГС 5, 344).

***Šipukъ**: хорв. *Šipuk* (Leksik 644).

***Šipъka**, ***Šipъko**, ***Šipъkъ**: ст.-укр. (вторинне) *Sipkovics*, 1597 р. (Чучка 626), укр. *Шипка* (Льв.), *Шипко*, *Шипок* (Новикова 951), *Шипка*, *Шипко*, *Шипко* (Богдан 265, 272), ст.-рос. (похідне) *Шипково*, 1617 р. — ойконім у колишньому Шацькому пов. (ШУ 122), рос. *Шипкин*, *Шипков* (ЖПТ), (похідні) *Шипки Верхние*, *Шипки Нижние* — назви поселень у колишній Уфимській губ., *Шипково* (3) — в колишніх Новгородській, Псковській, Ярославській губ. (Vasmer X, 304), блр. Андрей *Шипка*, 1764 р. (Бірыла 1966: 277), *Шыпко* (Бірыла 491), (похідне) *Шыпки* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 292), хорв. *Šipek*, *Šipka* (Leksik 643), слвн. *Šipek* (ZSSP 601), пол. *Szypek*, *Szyrka*, *Szyrko* (SN X, 410, 411), чеськ. *Šípek* (ЧП), слвц. *Šípek*, *Šípka* (TZ Trnava 168), луж. *Šyrk*, *Šyrka* (Wenzel II/2, 125) ~ д.-руськ. *шипъкъ* ‘троянда’ (Срезневский III, 1593), укр. діал. *шипка* ‘шип’, *шипók* ‘тупа лопатка, якою підбирають сміття, глину тощо’, *шипók* ‘азалія, Azalea L.’ (ЕСУМ 6, 417, 418 — з відповідниками в інших слов'янських мовах), макед. *шипка* ‘шипшина’, серб. діал. *шипка* ‘довгий металевий або дерев'яний важіль’ (Божиновић 235), слвн. *šípek* ‘шипшина’ (Dumka 644), чеськ. *šípek* ‘плід шипшини’ та ін.

***Šipica**: ст.-рос. *Шипица*, XVI ст. (НПК VI, 381), Исак Иванов *Шипицын*, 1613 р. (Чайкина 116), Елеска *Шипицын*, 1681 р. (Парфенова 425), рос. (похідні) *Шипицина* (2) — ойконіми в колишніх Олонецькій і Пермській губ., *Шипицино* — в колишній В'ятській губ., *Шипицы* — в колишніх Новгородській і В'ятській губ. (Vasmer X, 303), блр. *Шыпица* (Бірыла 492), пол. *Szyrica* (SN X, 410) ~ рос. діал. *шипи́ца* ‘колючка шипшини’, ‘бородавка’ (СРГС 5, 344), в.-луж. *šipica* (бот.) ‘стрілиця, Sagittaria L.’ (Трофимович 315).

***Širъсь**: рос. *Шипцов* (ЖПТ), *Шипцово* (2) — відантропонімі ойконіми в колишніх Новгородській і Ярославській губ. (Vasmer X, 305), хорв. *Šires* (Leksik 643), слвн. *Šires* (ZSSP 601), слвц. *Šires* (TZ Bratislava 346).

***Šipelъ**, ***Šipelъ**: укр. *Шипель* (Новикова 950), рос. *Шипелев* (ЖПТ), (похідні) *Шипелева*, *Шипели* (2), *Шипеловка*, *Шипеловская*, *Шипеловы* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer X, 302), слвн. *Šipelj* (ZSSP 601), пол. *Szypel* (SN X, 410).

***Šipolъ**, ***Šipolъ**: рос. *Шиполев*, *Шиполов* (ЖПТ).

***Šipula**, ***Šipul'a**, ***Šipulъ**, ***Šipulъ**: укр. *Шипуля* (Новикова 951), ст.-рос. Тимофей *Шипуля*, XV ст. (Веселовский 369), Андрюшка *Шипулин*, 1579 р. (Полякова 262), Никифор *Шипулин*, 1649 р. (ОДМ VII/2, 97), рос. *Шипулов* (ЖПТ), *Шипулин* — сучасне прізвище, (похідні) *Шипули Большие*, *Шипули Малые*, *Шипулино* (14 фіксацій) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer X, 305), ст.-блр. Якуш *Шыпуля*, 1668 р. (Бірыла 1966: 277), блр. *Шыпуль* (Бірыла 492), *Шыпулічы* — відантропонімний ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 292), *Шыпулі*, *Шыпуліна* — у Вітебській обл. (Рап. Віц. 421), ст.-пол. *Schipula*, 1457 р. (SSNO V, 356), пол. *Szyrul*, *Szyrula*, *Szyrula* (SN X, 412) ~ рос. діал. *шыпу́ля* 'похмура, непривітна особа' (СВГ 12, 90), 'нечепура' (СРГК 5, 873), блр. діал. *шыпу́ля* 'трісочка, скіпка' (Кучук, Малюк 153), *шыту́ль* 'т. с.' (Сцяцко 142), 'трудка' (ТС 5, 350), *шыпу́лі* мн. 'хвоя' (СБГ 5, 532).

***Šipyl'a**, ***Šipryo**: ст.-пол. *Schiplo*, 1311 р. (SSNO V, 356), пол. *Szypla* (SN X, 411).

***Šipadlo**: рос. *Шипалов* (ЖПТ), хорв. *Šipalo* (Leksik 643), пол. *Szyraǵło* (SN X, 410).

***Šipidlo**: ст.-укр. Чередникъ *Шипило*, 1651 р. (Тупиков 444), Тит *Шипилов*, 1660 р. (Юркевич 173), укр. *Шипило* (Новикова 951), *Шипіло* (Глуховцева 2, 336), ст.-рос. *Шипиловъ*, 1496 р. (Тупиков 841), Кузьма Петрович *Шипилов*, 1540 р. (Веселовский 369), Астах *Шипилов*, 1635 р. (ПЮН ОК 148), (похідне) *Шипилово*, 1667 р. — ойконім у колишньому Нижегородському пов. (ППО 211), рос. *Шипилов* (ЖПТ), (похідні) *Шипилово*, XVIII ст. — назва пустища в колишньому Можайському пов. (Кусов II, 393), *Шипилино*, *Шипилова* (3), *Шипиловка* (3), *Шипилово* (14), *Шипилово Малое*, *Шипиловский* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer X, 302–303), ст.-блр. Богдан *Шипило*, 1623 р. (Бірыла 1966: 277), блр. *Шыпила* (Бірыла 491), пол. *Szypidło*, *Szyrpiło*, *Szyrpiłło* (SN X, 411).

***Šipanyъ**: рос. *Шипанов* (ЖПТ), (похідне) *Шипанова* — назва поселення в колишній Пермській губ. (Vasmer X, 302), болг. *Шипанов* (Илчев 556), чеськ. *Šipan* (ЧП).

***Šipinъ**: рос. *Шипин* (ЖПТ) ~ укр. діал. *шипина́* 'нижній гострий кінець веретена' (Аркушин 2016: 620).

***Šipun'a**, ***Šipunъ**: ст.-рос. Иванка *Шипунов*, 1579 р. (Полякова 262), рос. *Шипунов* (ЖПТ), а також *Шипунова* (3), *Шипуново*

(4 фіксації), *Шипуны* — ойконіми в різних регіонах (Список Томск. 102, 104, 114; Vasmer X, 305), ст.-блр. Атрофим *Шипуня*, 1700 р. (Бірыла 1966: 277) ~ рос. діал. *шипун* 'брехун' (СВГ 12, 90), 'мовчун' (ЯОС 10, 75).

***Šipargъ**, ***Šipargъ**: рос. *Шипарев* (ЖПТ), *Шипаревка* — відантропонімний ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer X, 302), болг. *Шипарев* (Илчев 556), пол. *Szyparowicz* (SN X, 410) ~ серб. діал. *шипáр* 'кабан' (Златковић ДР 977).

***Šipora**, ***Šipura**: пол. *Szypora*, *Szytura* (SN X, 411, 412).

**šipatъ(jь)*: рос. діал. *шипáтый* 'злий, невдоволений' (НОС 12, 93).

***Šipitъ**: пол. *Szypitko* (SN X, 411).

***Šipotъ**: укр. *Шипот* (СП 396), пол. *Szypot* (SN X, 411) ~ укр. діал. *шипотá* 'нижній гострий кінець веретена' (Аркушин 2016: 620), *шипота* 'опалі соснові гілки' (Аркушин 2018: 255), блр. діал. *шы-потá* 'хвоя' (ДСБр. 267).

**šipastъ(jь)*: рос. діал. *шипáстый* 'покритий шипами' (ОСДВ 673).

**šipovatъ(jь)*: рос. діал. *шипováтый* 'мовчазний, насуплений' (НОС 12, 94).

**šipavъ(jь)*: укр. діал. *шипáвий* 'шолудивий' (СБІ 848). Антропонімні рефлексів не засвідчено.

Похідні з коренем **šix-* / **šiš-*

***Šixa**, ***Šixъ**: ст.-укр. *Шихъ*, 1662 р. (АЮЗР VI/1, 425), укр. *Ших* (Вол.), ст.-рос. Андрей *Шиховъ*, 1472 р., *Шиха*, 1500 р., *Шихъ* Мякинине, 1539 р., Митка *Шихинъ*, 1585 р. (Тупиков 446, 843), (похідні) *Шихово*, 1539/40 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 101), *Шихово*, 1628 р. — назва поселення в колишньому Вологодському пов. (Мерцалов 27), рос. *Шихов* (ЖПТ), (похідні) *Шихина*, *Шихино* (6), *Шихинская*, *Шихов*, *Шиховка*, *Шихово* (11 фіксацій), *Шихово Большое*, *Шихово Малое*, *Шиховская*, *Шиховы* (5), *Шиховы Малые* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer X, 314–315), блр. *Шых* (Бірыла 492), (похідні) *Шыхаў* — відантропонімний ойконім у Гомельській обл. (Рап. Гом. 186), пол. *Szych* (SN X, 390), чеськ. *Ších*, *Šícha* (Kotík 46) ~ рос. діал. *ших* 'велика палиця' (СРГК 6, 879), блр. діал. *шыхá* 'хвоя' (ТС 5, 351), *ших* 'про різку, швидку дію': *ших і гариць сучча сухоя* (Юрчанка 1977: 192).

Рос. *Шихотовтовъ*, 1717 р. (АОК 435) — рефлекс потенційного псл. ***Šixotъltъ**.

***Šixaśь**: пол. *Szychacz* (SN X, 390).

***šixadlo**: рос. діал. *шіхало* 'палиця, якою поганяють оленів' (СРГК 6, 879). Антропонімні рефлексі невідомі.

***Šixаль**: ст.-рос. Тренька Иванов сын *Шихалев*, 1623 р. (Полякова 264), рос. *Шихалев* (ЖПТ), *Шихалев*, *Шихалево*, *Шихалевской*, *Шихали* (4), *Шихали Большие*, *Шихали Малые* — назви поселень у різних регіонах (Vasmer X, 313–314).

***Šixoľь**, ***Šixьľь**: укр. *Шихель* (Новикова 952), ст.-блр. Левон *Шихол*, 1578 р., Васко *Шьхол*, 1590 р. (Бірыла 1966: 277).

***Šixань**: ст.-рос. Івашко *Шихан* Филипов сын, 1561–1562 рр. (Васильев СВК 339), Коземка Алексеев сын *Шиханов*, 1647 р. (Полякова 264), рос. *Шиханов* (ЖПТ), (похідні) *Шиханово*, *Шиханы* (2) — ойконіми в колишніх Костромській, Пермській, Саратовській губ. (Vasmer X, 302), пол. *Szychan* (SN X, 390), чеськ. *Šichan* (Kotík 46) ~ рос. діал. *шихан* 'пагорб' (Малеча 4, 482), 'гостра верхівка гори' (СРГСУ 7, 53).

***Šixon'a**: ст.-рос. Мишка *Шихонин*, 1633 р. (Парфенова 427).

***Šixьно**: ст.-рос. Поташко *Шихновъ*, 1539 р. (Тупиков 843), (похідне) *Шихново*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 217). Стосовно структури пор. **Махьно* і под.

***Šixarьг**: рос. *Шихарева Андрея*, *Шихарево*, *Шихари* — відантропонімні назви поселень у колишніх В'ятській, Новгородській, Владимирській губ. (Vasmer X, 314).

***šixoрь**: рос. діал. *шихорь* 'купа (стоячих) дров для вогнища' (Куликовский 137).

***Šixurьг**: рос. (похідне) *Шихурово* — назва поселення в колишній Тверській губ. (Vasmer X, 302).

***Šixatь(ь)**: ст.-укр. А(н)дрѣ(й) *Шу(х)ате(н)ко*, 1656 р. (ЛРК 82).

***Šixota**, ***Šixotь**: (похідні) ст.-рос. *Шихотино*, XV ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 59), рос. *Шихотова* — назва поселення в колишній Смоленській губ. (Vasmer X, 302), пол. *Szychot* (SN X, 390).

***Šiša**, ***Šišь**: ст.-укр. Сидорь *Шишъ*, 1564 р. (Тупиков 447), Антонь *Шишъ*, 1657 р. (Бутич 100), Іван *Шиш*, 1682 р. (ЛРК 181), укр. *Шиш*, *Шиша* (Новикова 952), *Шиша* — сучасне прізвисько (СПУ 3, 306), ст.-рос. Василій Парфеньєв *Шиш*, 1557 р. (АФЗХ 1961: 18), *Шиша*, XVI ст. (НПК VI, 415), Семен *Шишов*, 1600 р. (Веселовский 370), Гришка Ларіонов прозвище *Шишъ*, 1649 р. (Тупиков 447), (по-

хідне) *Шишево поле*, 1617 р. — мікротопонім у колишньому Шацькому пов. (ШУ 53), рос. *Шиша*, *Шиев*, *Шиев* (ЖПТ), (похідні) *Шишин враг*, *Шиев Овраг* — мікрогідроніми в Нижегородській обл. (Климова 3, 374, 376), *Шиши* (7 фіксацій) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer X, 316), *Шишина* — в Бійській окрузі колишньої Томської губ. (Список Томск. 290), ст.-блр. Семен *Шыш*, 1623 р. (Бірыла 1966: 278), блр. *Шыш* (Бірыла 493), *Шышбў* — відантропонімний ойконім на Гомельщині (Рап. Гом. 186), *Шышова* — у Брестській обл. (Рап. Бр. 137), болг. *Шиш* (Илчев 557), макед. (похідне) *Šiševo* — ойконім (Im. m. 427), серб. *Шиша* (Грковић Имена 212), (похідні) *Шйшев дѡ*, *Шйшев пѡд*, *Шйшева гѡмила*, *Шйшин дѡ*, *Шйшова лѡква* — мікротопоніми (Цицил-Реметић 308), хорв. *Šiš*, *Šiša* (Leksik 644), пол. *Szysz* (SN X, 413), чеськ. *Šiša* (ЧП), словц. *Šiša* (TZ Bratislava 346).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *шиш* ‘злодій’ (Мосеев 78), ‘розбійник’ (Куликовский 137), ‘малорослий’ (НОС 12, 95), ‘великий палець’ (СДГВ 674), ‘зачіска, схожа на шишку’ (ЯОС 19, 76), ‘верхівка гори’ (СРГС 5, 349), блр. діал. *шыш* ‘непосидючий, вертихвіст’ (СБГ 5, 535), ‘шишка’ (ТС 5, 352), болг. *шиш* ‘рожен; спис’, макед. *шиш* ‘металевий рожен’, серб. діал. *шйш* ‘клин, цвях; заточене шило’ (Бојиновић 235) та ін.

Праантропоніми-композиції:

***Šišebargъ**: ст.-рос. *Шишобаръ*, 1539 р. (Тупиков 447), рос. *Шишебаров*, 1711 р., *Шишобар*, 1719 р. (Парфенова 427), *Шишебаров* — сучасне прізвище (Горпинич Болг. 316).

***Šišedějъ**: рос. *Шишадеєво* — ойконім відантропонімного походження в колишній Нижегородській губ. (Vasmer X, 315).

***Šišemorgъ**: ст.-рос. Федотко *Шишиморов*, 1498 р. (АФЗХ 232), Григорій *Шишиморгъ*, XVI ст. (НПК V, 371), (похідне) *Шишиморово*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 371), рос. *Шишоморов* (ЖПТ), (похідні) *Шишиморово* — ойконіми в колишніх Костромській, Московській, Нижегородській губ. (Vasmer X, 316).

Суфіксальні деривати відапелятивного походження:

***Šišiga**: укр. *Шишига* — сучасне прізвище (СПУ 3, 306), ст.-рос. Івашко *Шишигиных*, 1683 р. (Полякова 264), рос. *Шишигин* (ЖПТ), (похідні) *Шишигина*, *Шишигино* — ойконіми в колишніх Пермській і Костромській губ. (Vasmer X, 316), *Шишигин Овраг* —

мікрогідронім у Нижегородській обл. (Климкова 3, 374) ~ рос. діал. *шiiшiiга* 'пройда, шахрай' (СДГВ 674), 'балаклива жінка; неспокійна особа; незачесана, неохайна людина' (СРГ Морд. 2, 1523), 'нероба, гульвіса' (Опыт 266), 'відьма' (НОС 12, 96), 'чорт, нечисть' (СРГСУ 7, 53).

**šišīha*: рос. діал. *шiiшiiха* 'покваплива жінка' (СРГ Морд. 2, 1524), 'нечиста сила в особі жінки' (НОС 12, 98).

**Šišajb*: рос. (похідне) *Шишаиха*, XVIII ст. — ойконім у колишньому Воскресенському пов. (Кусов II, 393), блр. *Шышай* (Бірыла 493).

**Šišakъ*: ст.-укр. Иван *Шишак*, 1654 р. (РПП 128), укр. *Шишак* (Богдан 272), ст.-рос. (похідне) *Шишакова*, 1621 р. — назва пустища в колишній Ярославській губ. (ЯПК 18), рос. *Шишаков* (ЖПТ), *Шишаково* (2) — назви поселень у колишніх Вологодській і Псковській губ. (Vasmer X, 316), блр. *Шышакоў* (Бірыла 493), хорв. *Šišak* (Leksik 644), ст.-пол. *Schischak*, 1380 р. (SSNO V, 358), пол. *Szyszak* (SN X, 414), чеськ. *Šišák* (ЧП), ст.-слвц. *Sysak*, 1495 р. (HSSJ V, 627), слвц. *Šišák* (TZ Bratislava 346).

Стосовно апелативних відповідників пор. ст.-укр. *шишакъ*, 1678 р. (Курбский I, 121), укр. *шишák* 'вид шолома', діал. *шишák* 'шия, потилиця' (ЕСУМ 6, 422 — з інослов'янськими відповідниками), 'твердий нарiст на тілі' (Глуховцева 226), *шiiшék* 'верхній сніп у копi' (Шило 279), рос. діал. *шишák* 'шапка' (СВГ 12, 92), 'пухлина' (Добровольский 1002), 'що-небудь гостроверхе (дах будівлі, насип, верхівка дерева)' (ЯОС 10, 76), 'чорт, нечиста сила' (НОС 12, 95), ст.-блр. *шишакъ*, *шышак* 'шолом' (ГСБМ 37, 117), блр. діал. *шышák* 'малорослий; підліток' (СБГ 5, 535), 'гуля на голові' (ДСБр. 267), серб. діал. *шiiшāk* 'сильний, енергійний молодик' (Гаговић 41) та ін.

**Šišikъ* / **Šišićъ*: укр. *Шишик* (Вол.), рос. *Шишик* (ЖПТ), хорв. *Šišić* (Leksik 644), *Šišići* — ойконім у Чорногорії (Im. m. 427) ~ рос. діал. *шiiшик* 'копиця збіжжя (від 5 до 50 снопів)' (ЯОС 10, 76).

**Šišukъ*: блр. *Шышук* (Бірыла 493), пол. *Szyszyk* (SN X, 414).

**Šišьka*, **Šišьkъ*: ст.-укр. *Syska*, 1498 р. (Чучка 626), укр. *Siska*, 1773 р., *Szyszka*, 1787 р. (Чучка 626), *Шишка*, *Шишко* (Богдан 272), ст.-рос. Федко *Шишка*, 1472 р. (Тупиков 446), Иван *Шишкин*, 1624 р. (Веселовский 370), Ивашка Федоровъ с. *Шишка*, 1638 р. (РСМ 104), рос. *Шишкин* (ЖПТ), ст.-блр. Дашко *Шышка*, 1528 р. (Бірыла 1966:

278), блр. *Шышка* (Бірыла 493), (похідні) *Шышкі* — ойконіми в Мінській, Гродненській, Вітебській обл. (Рап. Мін. 292; Рап. Гр. 260; Рап. Віц. 421), *Шышкоўка* — у Вітебській обл. (Рап. Віц. 422), *Шышкоўка* — у Могильовській обл. (Рап. Маг. 194), болг. *Шишков* (Илчев 557), (похідне) *Шишкоското* — мікротопонім (Саламбашев Смолянско 175), серб. *Шйшков* (Елезовић 2, 482), хорв. *Šišek, Šiška* (Leksik 644), словн. *Šiška, Šišek* (ZSSP 602), ст.-пол. *Schischko*, 1379 р., Wojtak *Schischka*, 1409 р. (SSNO V, 358), *Szyska*, 1635 р. (Bubak II, 97), пол. *Sziszka, Szyszka* (SN X, 284, 414), ст.-чеськ. *Šiška*, 1373 р. (Moldanová 183), чеськ. *Šiška* (ЧП), (похідне) *Šiškov* — ойконім (Profous IV, 283), ст.-словц. Michael *Ssysska*, 1555 р. (HSSJ V, 628), словц. *Šiška* (TZ Bratislava 347), луж. *Šiška* (Wenzel II/2, 125).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, ст.-укр. *шишка strobil(us)*, 1642 р. (Славинецький 381), укр. діал. *ш'ішка* 'ви-пуклість на тілі' (Никончук, Мойсієнко 60), *шиішка* 'кадик' (Глуховцева 226), 'гуля на тілі від удару' (Євтушок 132), 'наріст на дереві' (Краєвська 25), *шиишók* 'кетяг горіхів' (Горбач Бродина 234), рос. діал. *шиішка* 'вузол волосся, зачіска заміжньої жінки' (СРГСУ 7, 53), 'хто очолює групу людей і йде попереду' (Элиасов 464), *шиишók* 'вказівний палець' (СДГВ 674), 'здуття на тілі' (Малеча 4, 490), ст.-блр. *шишка, шышка* (ГСБМ 37, 118), блр. діал. *шыішка* 'шишка' (ТС 5, 352), макед. *шишка* 'т. с.', чеськ. *šiška* 'т. с.' та ін. Див. (ЕСУМ 6, 422–423; Воруґ 611 — з інослов'янськими відповідниками).

**šišica*: рос. діал. *шииіца* 'велика кедрова шишка' (СРГС 5, 349).

Антропонімні рефлексії невідомі.

**Šišela*, **Šišelъ*, **Šišelъ*: укр. *Шишела* (Чучка 626), ст.-рос. Митя *Шишоль*, 1481 р., Васка *Шишелов*, 1649 р. (Тупиков 447, 843), *Шишел* Елизаров, XV ст. (Веселовский 370), (похідне) *Шишелево*, 1568–1569 рр. — відантропонімний ойконім у колишньому Ярославському пов. (ПМЯ II, 4284), рос. *Шишелев, Шишелов, Шишолін* (ЖПТ), (похідні) *Шишелова* (3), *Шишеловая Изба, Шишелово* (6), *Шишолова* — назви поселень у різних регіонах (Vasmer X, 302, 321).

**Šišula*, **Šišul'a*, **Šišulъ*, **Šišulъ*: ст.-рос. *Шишуля* Ожигбесов, 1563 р. (Кюршунова 618), рос. (похідне) *Шишулино* — ойконім у колишній Нижегородській губ. (Vasmer X, 302, 321), хорв. *Šišul, Šišulj* (Leksik 644), словн. *Šišul* (ZSSP 602), пол. *Szyszuła* (SN X, 414) ~ рос. діал. *шишу́ля* 'крендель' (ЯОС 10, 77).

**Šišьlъ*: ст.-рос. Івашка *Шишловъ*, 1529 р. (ПРПП 95), (похідне) *Шишолово*, XVI ст. — ойконім у колишньому Веневському пов.

(ПКМГ I/2, 1573), рос. *Шишлов* (Горпинич Болг. 316), (похідні) *Шишолово* (6) — назви населених пунктів у різних регіонах (Vasmer X, 320).

**Šišadlo*: укр. *Шишало* (с. Муроване Сокальськ. р-ну Льв.; Анк.), пол. *Szyszało* (SN X, 414).

**Šišidlo*: укр. *Шишило* (Горпинич Болг. 316), рос. *Шишилов* (ЖПТ), (похідні) *Шишилово* — назви поселень у колишніх Владимирській і Псковській губ. (Vasmer X, 316), пол. *Szyszydło* (SN X, 415).

**Šišima*, **Šišimъ*: укр. *Шишима* (Новикова 953), ст.-рос. *Шишимъ*, 1556 р. (Тупиков 446). Заголовні праформи — свідчення потенційності дієслова **šišiti*. Пор., наприклад, рос. діал. *шишіть* ‘шукати що-н., порпатися в чому-н.’ (ЯОС 10, 76).

**Šišanъ*: ст.-рос. Еска *Шишановъ*, 1495 р. (Тупиков 843), рос. *Шишанов* (ЖПТ), (похідне) *Шишанов Угол* — мікротопонім у Нижегородській обл. (Климкова 3, 374), хорв. *Šišan* (Leksik 644), чеськ. *Šišán* (ЧП), словц. *Šišanová* ж. (TZ Bratislava 346) ~ укр. діал. *шишán* ‘стусан’ (Аркушин 2016: 621).

**Šišina*, **Šišinъ*: рос. *Шишин* (ЖПТ), пол. *Szyszyna* (SN X, 415).

**Šišunъ*: укр. *Шишун* — сучасне прізвище (СПУ 3, 307), ст.-рос. Иван *Шишунов*, 1623 р. (Веселовский 371), рос. *Шишунов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *шишун* ‘чорт, нечиста сила’ (НОС 12, 95).

**Šišara*: ст.-рос. (похідне) *Шишарино*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 31), хорв. *Šišara* (Leksik 644).

**Šišura*, **Šišurъ*: рос. *Шишурин* (ЖПТ), хорв. *Šišur* (Leksik 644).

**šišastъ(jь)*: блр. діал. *шышасты* ‘гузуватий (шишкоподібний)’ (СБГ 5, 535).

**Šišatъ(jь)*: серб. *Шишат* (Грковић Имена 212) ~ чеськ. *šišatý* ‘шишкоподібний’.

**šišava*: серб. діал. *шишава* ‘біг, біганина’ (Стојановић 139). Антропонімні рефлексі не засвідчено.

Рефлексі опозиції **Dobr-* ~ **Zьl-* у сфері антропонімії

Словотвірна мікросистема з коренем **Dobr-*

Семантична палітра компонентів цього протиставлення в історичному розвитку досить строката і мінлива. Пор., наприклад, ст.-укр. *добрый, добрый, добръ* ‘доброзичливий; близький, вірний; відда-

ний; гідний пошани; схвальний, вартий наслідування; праведний; розумний, вихований; досвідчений, кваліфікований; спокійний' (СУМ XVI–XVII ст. 8, 59–65), укр. діал. *добрий* 'хороший; незлий; привітний; вдали; сильний, міцний' (Аркушин 2018: 61–62), ст.-рос. *добрый* 'хороший, найкращий; надійний; гідний, добротний, сповнений чеснот; сприятливий' та ін. (Сл.РЯ XI–XVII вв. 4, 270–271), ст.-блр. *добрый, добрий* 'чуйний, доброзичливий, сердечний', 'достойний, поважаний, авторитетний', 'багатий, шляхетний, вельможний', 'близький, відданий, вірний', 'чесний, бездоганний', 'розумний, мудрий', 'вартий наслідування', 'умілий, дбайливий', 'вільний, незалежний' та ін. (ГСБМ 8, 149–155) та ін. Див. (ЭССЯ 5, 45–46; SP 3, 310–316).

У побутовому (буденному) вираженні антитеза *доброї* і *злої* людини, — на думку Н.М. Яковенко, — найтісніше пов'язана з формами соціальної поведінки. 'Добрі' вчинки — загальноприйняті, типові для соціуму, 'злі', навпаки, — недозволені, заборонені, які порушують соціальні норми і порядки (Яковенко 52 і далі).

Псл. ***Dobrgъ(jь)** континуують: ст.-укр. Семень *Доброй*, 1610 р. (Тупиков 129), Грыцько *Добрыи*, 1649 р. (Реєстр 271), укр. *Добрий*, 1734 р. (ДП VI, 305), *Добрий* — сучасне прізвище (СП 124), *Добро* (Льв.). рос. *Добро* (ЖПТ), макед. *Добри*, XV ст. — особове ім'я (Соколоски 1964: 201), ст.-серб. *Dobro* [918 р. — *Dabro* (Jakić-Cestarić 127)], *Добра*, 1516 р. — жіноче особове ім'я (Јовановић 51), серб. *Добри*, *Добриј* — особові імена (Грковић 77), хорв. *Dobri, Dobro* (Leksik 132, 133), слвн. *Dober*, 1149 р. (Kronsteiner 206), *Dobri* (ZSSP 109), ст.-пол. *Andreas Dobri*, 1434 р. (SSNO I, 494), пол. *Dobry* (SN II, 451), чеськ. *Dobr, Dobrý* (ЧП), слвц. *Dobrý* (TZ Bratislava 62), луж. *Dobr, Dobro* (Wenzel II/1, 90, 91).

Афіксальні деривати з компонентом *-*dobr-*, **Dobr-*:

***Nedobrgъ(jь)**: ст.-рос. *Недобрый* Ермола (РК 1475–1605 гг.: IV/2, 127), *Недоброй* Григорьевъ сынъ, 1555 р. (АГР I, 177), Иванъ *Недоброво*, 1686 р. (Курдюмов III, 324), пол. *Niedobra* (SN VI, 592), слвц. *Nedobryj* (LOM 184) ~ **nedobrgъ(jь)* (ЭССЯ 24, 118–119).

perdobrgъ(jь)*: ст.-слвн. **прѣдобръ 'прегарний, пречудовий, доблесний' (ССЯ III, 422), д.-руськ. *предобрыи* 'зовні) красивий, прекрасний; найкращий' (СДРЯ VIII, 76), укр. *предобрий* 'дуже добрий' (СУМ VII, 528), діал. *предобрий* 'найдобріший' (Керча 2, 173), ст.-блр. *предобрий, предобрый* 'прикм. найвищого стану від *добрий*' (ГСБМ 28, 21), схв. *предобар* (Стижовић 1983: 103).

***Podobъrъ(jь)**: рос. *Подобрый* (ЖПТ) ~ ст.-болг. *подовръъ*, кін. XIV ст. (наводиться за: Мирчев 215), схв. *pōdobar* 'дуже добрий' (Rječnik X, 296), серб. *подобар* 'дуже добрий, хороший' (Лавровський 487), діал. *pōdobъr* — компаратив від *добар* (Динић 596).

***Dobrędъ**: пол. *Dobradz* (SN II, 447).

Похідні з консонантом -g- у суфіксальній морфемі

***Dobręga**: рос. *Добрягинъ*, 1785 р. (ОДДЯ 4), *Добрягин* (ЖПТ) ~ укр. *добряга* 'добра людина' (ЕСУМ 2, 98).

***Dobriga**, ***Dobryga**: рос. *Добригин*, *Добрыгин* (ЖПТ).

***Dobraхъ** / ***Dobraшъ**: ст.-укр. *Dobras*, XVI ст. (Жерела I, 9), серб. *Добраш* — особове ім'я (Грковић 77), хорв. *Dobraš* (Leksik 132), ст.-пол. *Dobrasio*, 1302 р. (SSNO I, 485—486), пол. *Dobrasz* (SN II, 447), луж. *Dobraš* (Wenzel II/1, 91).

***Dobreхъ** / ***Dobreša**, ***Dobreшъ**: серб. *Добреш*, *Добреша* — особові імена (Грковић 77), пол. *Dobrzechów*, *Dobrzechówka*, *Dobrzyszów* — відантропонімні ойконіми (NMP III, 384, 385—386).

***Dobrixa**, ***Dobriхъ** / ***Dobriša**, ***Dobriшъ**: рос. *Добришин* (Новикова 259), блр. *Добришев* — відантропонімний ойконім у колишній Мінській губ. (Vasmer III, 38), серб. *Добриша* — особове ім'я (Грковић 78), хорв. *Dobriha*, *Dobrišek* (Leksik 133), слвн. *Dobricha*, *Dobrišek* (ZSSP 109), ст.-пол. *Dobrich*, 1265 р. (SSNO I, 495), луж. *Dobriš* (Wenzel II/1, 91).

***Dobroxa**, ***Dobroхъ** / ***Dobroša**, ***Dobroшъ**: ст.-укр. *Dobrocha*, 1436 р. (AGZ XIII, 7), Григорій *Доброшенко*, 1678 р. (Тупиков 532), рос. *Доброшино* — відантропонімний ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer III, 37), ст.-блр. Станиславъ Войтеховичъ *Доброхъ*, 1567 р. (ЛМ 1915: 918), макед. (похідні) *Доброшани* — ойконім, *Доброшинов Дол* — мікротопонім (Иванова 184), ст.-серб. *Dobroša* [918 р. — *Dabrosia* (Jakić-Cestarić 127)], серб. *Доброш* — особове ім'я (Грковић 79), хорв. *Dobrošić* (Leksik 133), слвн. *Dobrošek* (ZSSP 109), ст.-пол. *Dobros*, 1136 р., *Dobroscha*, 1266 р., *Dobrocha*, 1364 р., *Dobroch* Druszinsky, 1493 р. (SSNO III, 486), Joannis *Dobrosz*, 1563 р. (Bubak Słownik I, 141), пол. *Dobroch*, *Dobrosz* (SN II, 448, 450), ст.-чеськ. *Dobros*, 1180—1182 pp. (Pleskalová 131), чеськ. (похідні) *Dobrošov* (3) — ойконіми (Profous I, 409—410), луж. *Dobroš* (Wenzel II/1, 91).

***Dobruxa** / ***Dobruša**, ***Dobruшъ**: ст.-укр. *Dobrvcha*, 1497 р. (AGZ XV, 339), укр. *Добруш* (Богдан 48), (похідне) *Добрушине* — назва поселення в АР Крим, рос. *Добрушин* (ЖПТ), макед. (вторинне) *Доб-*

рушевски (Речник ПКМ I, 366), слвн. *Dobrucha*, XIV ст. (Kronsteiner 206), ст.-пол. *Dobrussa*, 1413 р., *Dobrvs*, 1462 р. (SSNO I, 493), пол. *Dobruch*, *Dobrusz* (SN II, 451), ст.-чеськ. *Dobruš* (Gebauer I, 274), чеськ. *Dobruš* (ЧП), луж. *Dobruš* (Wenzel II/1, 91) ~ **dobrucha*, **dobruchъ*, **dobruša*, **dobrušъ* (SP 3, 310).

***Dobryxa** / ***Dobryša**, ***Dobryšъ**: ст.-рос. Олешка *Добрышинъ*, 1611 р. (Тупиков 532), рос. *Добрышев* (РУС 128), *Добрышин* (Ганин 211), ст.-блр. Власъ *Добрышевичъ*, 1528 р. (Тупиков 532), *Добрыши* — відантропонімний ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer III, 37), луж. *Dobrycha* (Wenzel II/1, 91).

Похідні з консонантом *-j-* у суфіксальній морфемі

***Dobrajъ** / ***Dobr'ajъ**: ст.-укр. *Dobray*, 1636 р. (Чучка 200), рос. *Добрай* (Superanskaja 24), *Добряев* (ЖПТ), слвн. *Dobraj* (ZSSP 109).

***Dobrēja**, ***Dobrějъ**: укр. *Добрей*, *Добрий* (Богдан 48), *Добрія* (КПУ Дн. 1, 47), ст.-рос. *Добрѣйцово*, 1533 р. (ТГ 3), воно ж *Добрейцево*, 1615 р. (ПСЭИ I, 294) — відантропонімний ойконім у колишньому Костромському пов., серб. *Добреј* — особове ім'я (Грковић 77), (похідне) *Добреево* (варіант *Добрево*), 1347 р. — топонім (Славева, Мошин 150), хорв. *Dobrej* (Leksik 132), серб. *Добрѣево*, 1341 р., сучасне *Добрево* — ойконім на правому березі р. Кожевниці (Томовић 92, 99), слвн. *Doberei*, 1172 р. (Kronsteiner 205 — з реконструкцією *Dobrějъ*), пол. (вторинне) *Dobrzejewski* (SN II, 452), (похідне) *Dobrzejewice* — ойконім, відомий з 1252 р. (NMP II, 384), чеськ. (похідні) *Dolní Dobřejov*, *Horní Dobřejov*, *Dobřejovice* (3) — ойконіми (Profous I, 399–400) ~ **dobrēja*, **dobrějъ* (SP 3, 297).

***Dobrojъ**: ст.-пол. *Hortus Dobroy*, 1153 р. (SSNO I, 487).

***Dobrujъ**: серб. *Добруј* — особове ім'я (Грковић 79), слвн. *Dobrujc* (ZSSP 109), ст.-пол. *Dobruy*, *filius Neznauy*, 1204 р. (SSNO I, 493).

Похідні з консонантом *-k-* / *-č-* у суфіксальній морфемі

***Dobraкъ**, ***Dobr'акъ** / ***Dobrača**, ***Dobračъ**: ст.-укр. *Dobracz*, 1614 р. (Чучка 200), укр. *Добрак* (Пура СПР V, 44), *Добряк* (Редько 1, 317), ст.-рос. Севаст'ян *Добряков*, 1625 р. (Веселовский 97), Данило Григоревъ снъ *Добряков*, 1693 р. (ПДП Влад. 266), рос. *Добрачев*, *Добряков* (ЖПТ), (похідне) *Добряки* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer III, 43), ст.-серб. *Dobrača* [1070 р. — *Dabraza* (Jakić-Cestarić 130)], ст.-пол. *Dobrak*, 1409 р. (SSNO I, 485), пол. *Dobracz*, *Dobrak*, *Dobriak* (SN II, 447), ст.-чеськ. *Dobrac*, XII ст. (Pleskalová 131), луж. *Dobrač*, *Dobrak* (Wenzel II/1, 90) ~ укр. *добряк*

‘добра людина’ (ЕСУМ 2, 98) та ін. Див. (SP 3, 293: **dobrakъ*, **dobr'akъ*).

***Dobrikъ / *Dobričъ:** ст.-укр. *Dobrikowicz*, XVI ст. (Жерела III, 75), *Dobrycz* (!), 1605 р., *Добрикъ*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 261), укр. *Dobrik*, 1720 р. (Чучка 200), *Добрик* (Новикова 259), *Добрич* (КПЧЖ 483), ст.-рос. *Добрик* Петров, XVI ст. (ГРМ 301), Авдѣи Сидоров снѣ *Добриков*, 1644 р. (ПЮН ОК 115), рос. *Добриков*, *Добричева* ж. (ЖПТ), *Добриково* — відантропонімний ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer III, 37), болг. *Добриков* (Саламбашев 238), (похідне) *Добрикоската колиба* — мікротопонім у Смолянско (Саламбашев Смолянско 116), макед. *Добрич*, XV ст. (Соколки 1965: 157), (вторинне) *Добрически* (Речник ПКМ I, 366), серб. *Добрич* — особове ім'я (Грковић 78), хорв. *Dobrić*, *Dobrik* (Leksik 133), словн. *Thabricho*, 750 р. (Kronsteiner 210 — *Dobrićъ*), *Dobrič* (ZSSP 109), ст.-пол. *Jan Dobrzyk*, 1646 р. (Bubak Słownik I, 141), пол. *Dobrik* (SN II, 448), ст.-чеськ. *Dobrik*, XIII ст. (Pleskalová 131), чеськ. *Dobřík* (ЧП), (похідні) *Dobříč* (2), *Dobříkov* (2) — ойконіми (Profous I, 401–403), ст.-словц. *Jano Dobrik*, 1541 р. (цит. за: Králik 1988: 52), словц. *Dobřík* (TZ Bratislava 61), луж. *Dobrik* (Wenzel II/1, 91), слов'ян. *Добрикъ*, запозичене чувашами, очевидно, від волзько-камських болгар (Магницький 37) ~ **dobrikъ* (SP 3, 293).

***Dobrukъ, *Dobr'ukъ:** укр. *Добрук* (РУС 128), *Добрюк* (Новикова 260), пол. *Dobruk* (SN II, 451).

***Dobrgъka, *Dobrgъko, *Dobrgъkъ:** серб. *Добрко* — особове ім'я (Грковић 78), ст.-пол. *Dobrica*, 1389 р. (SSNO I, 486), ст.-чеськ. *Dobrika* (Gebauer I, 270), чеськ. (похідні) *Dobrkov* (2) — ойконіми (Profous I, 405).

***Dobrica:** укр. *Добриця* (Новикова 259), рос. *Добрица* (ЖПТ), макед. *Добрица* ж., XV ст. — особове ім'я (Соколки 1964: 201), ст.-серб. *Добрица*, 1516 р. — жіноче особове ім'я (Јовановић 51), серб. *Добрица* — особове ім'я (Грковић 78), хорв. *Dobrica* (Leksik 132), словн. *Dobriža*, 1030 р. (Kronsteiner 206), *Dobriča*, 1316 р. (Merkù 2013: 101), ст.-пол. *Dobrica*, XV ст. (SSNO I, 495) ~ **dobrica* (ЭССЯ 5, 41; SP 3, 298).

***Dobrgъсь:** ст.-рос. (похідне) *Добрецово*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (ПКУ 373), рос. *Добрец*, *Добрецов* (ЖПТ), *Добрецы* — відантропонімний ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer III, 37), ст.-серб. *Добрьць*, 1222–1228 рр. (Monumenta 12), (похідне) *Добрьць доль* — топонім (Даничић I, 284),

серб. *Добрац* — особове ім'я (Грковић 77), хорв. *Dobrec* (Leksik 132) ~ **dobrěsь* (ЭССЯ 5, 47; SP 3, 316).

Похідні з консонантом *-l-* у суфіксальній морфемі

***Dobralь**: ст.-серб. *Dobralj* [1070 р. — *Dabrала* (Jakić-Cestarić 127)], ст.-пол. *Dobral*, 1443—1447 рр. (SSNO I, 485).

***Dobreль**: укр. *Добреля* (Новикова 259), словн. *Dobrelka*, XII ст. (Kronsteiner 205), пол. *Dobrela* (SN II, 447).

***Dobрила**, ***Dobрило**, ***Dobрилъ**: д.-руськ. *Добрило*, 1164 р. (Тупиков 128), ст.-укр. *Dobrilco*, 1445 р. (AGZ XII, 135), Syenko *Dobryŭo*, XVI ст. (Жерела III, 58), рос. *Добрилово* (3) — відантропонімні ойконіми в колишніх Владимирській, Новгородській, Ярославській губ. (Vasmer III, 37), макед. Петко син на *Добрило*, XV ст. (Соколки 1965: 177), *Добрилов* (Речник ПКМ I, 366), ст.-серб. *Добрило* (Даничић III, 585), серб. *Добрил*, *Добрило* — особові імена (Грковић 77), хорв. *Dobrilović* (Leksik 133), словн. *Dobрила* (ZSSP 109) ~ укр. діал. *добріло* 'добра людина' (ЕСУМ 2, 98) та ін. Див. (ЭССЯ 5, 41: **dobрила*, **dobrilo*, **dobrilъ*).

***Dobроль**: рос. *Добролев* (ЖПТ).

***Dobrula**, ***Dobruль**, ***Dobruль**: серб. *Добрул*, *Добрула* — особові імена (Грковић 79), ст.-пол. *Dobrul*, 1470 р. (SSNO I, 493).

***Dobryль**: укр. *Добриля* (Новикова 259), рос. *Добрылев* (ЖПТ).

***Dobримъ**: ст.-рос. (похідне) *Добрымля*, 1507 р. — назва пустища в Новгородській землі (ПАА 305), пол. *Dobrzytowski* (SN II, 452) ~ **dobriti* (ЭССЯ 5, 41).

***Dobroma**, ***Dobromъ**: рос. *Добромин* (КПУ Дон. 8, 90), (похідне) *Добромино* — ойконім у Смоленській обл., болг. *Добром*, *Доброма* — особові імена (Заимов 89, 90), пол. (похідне) *Dobromie* — топонім.

Похідні з консонантом *-n-* у суфіксальній морфемі

***Dobранъ**, ***Dobрань**: укр. *Добран*, *Добрань* (Новикова 259), блр. *Добранов* (ЖПТ), серб. *Добран* — особове ім'я (Грковић 77), хорв. *Dobran* (Leksik 132), ст.-пол. *Dobran*, 1443 р. (SSNO I, 485), ст.-чеськ. *Dobran*, 1440 р., *Dobraň*, 1456 р. (АЧ I, 179, 256), чеськ. (похідні) *Dobranov* (2) — ойконіми (Profous I, 398), луж. *Dobran* (Wenzel II/1, 90) ~ **dobranъ* (SP 3, 293).

***Dobrěна**, ***Dobrěнь**, ***Dobrěнь**: укр. *Добренья* (Пура СПР IV, 36), рос. *Добрени* — відантропонімний ойконім у колишній Ярославській губ. (Списки Яросл. 342), словн. *Dobren*, XII ст. (Kronsteiner 205), ст.-серб. *Добрень* — чоловіче ім'я (Даничић III, 585), серб. *Добрен* —

особове ім'я (Грковіћ 77), ст.-чеськ. *Dobren, Dobrena*, XIII ст. (Pleskalová 131), (похідне) *Dobřej* — ойконім (Profous I, 400–401).

***Dobrina**, ***Dobrinъ**: рос. *Добрин* (ЖПТ), макед. *Добринов* (Речник ПКМ I, 366), серб. *Добрин, Добрина* — особові імена (Грковіћ 77), хорв. *Dobrin* (Leksik 133), словн. *Dobrina*, 1279 р. (Kronsteiner 206), *Dobrin* (ZSSP 109), пол. *Dobrin* (SN II, 448), ст.-словц. *Dobrina*, 1255 р. (цит. за: Králik 1998: 52), луж. *Dobrin* (Wenzel II/1, 91) ~ **dobrina* (ЭССЯ 5, 41; SP 3, 299–300).

***Dobron'a**, ***Dobronъ**, ***Dobronь**: рос. *Добронин* (КП Саратов.), *Добронево* — відантропонімний ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer III, 41), ст.-блр. (вторинне) Михаль *Доброничъ*, 1640 р. (Тупиков 532), ст.-серб. *Dobronja* [1095 р. — *Dabrana* (Jakić-Cestarić 127)], *Доброни*, 1332 р. (Monumenta 564), серб. *Доброња* — особове ім'я (Грковіћ 78), ст.-пол. *Dobron*, 1136 р. (SSNO I, 490), пол. *Dobron, Dobroń* (SN II, 449), ст.-чеськ. *Dobron*, XIII ст. (Pleskalová 131), чеськ. *Dobroň* (ЧП).

***Dobrunъ**, ***Dobrunь**: укр. *Добрун* (РУС 128), рос. *Добрунов* (ЖПТ), блр. *Добрунов* (СБГТ 188), серб. *Добрун* — особове ім'я (Грковіћ 79), словн. *Dobrun* (ZSSP 110), пол. *Dobrun, Dobruń* (SN II, 451) ~ укр. *добрун* 'добра людина' (ЕСУМ 2, 98), діал. *добрун* 'доброзичливець' (СБІ 200) та ін.

***Dobrynъ**: д.-руськ. *Добрыня*, 970 р. (Тупиков 129), укр. *Добринь* (КПУ Сум. 2, 272), *Добринець* (Богдан 49), ст.-рос. *Добрыня*, XVI ст. (НПК VI, 205), *Добрыня* Семеновъ, 1614 р. (ОКС 52), ст.-блр. *Добрыня* Петрович, 1567 р. (Бірыла 1966: 210), блр. *Добрыня, Дабрыня* (Бірыла 123), пол. *Dobrzyń* (SN II, 453), н.-луж. *Dobryń* (Мука III, 24), а також слов'ян. *Добрыня* (Магницький 37) — в язичницькому антропоніміконі чувашів.

Стосовно мотивації пор. апелятивну лексику, зібрану під гаслами **dobryni* (ЭССЯ 5, 46–47), **dobryn'i* (SP 3, 317–318).

Іносукфікальні деривати

***Dobrasъ**, ***Dobrasъ**: укр. *Добрас* (Новикова 259), пол. *Dobras, Dobraś* (SN II, 447).

***Dobrosъ**, ***Dobrosъ**: укр. *Доброс* (Новикова 260), серб. *Доброс* — особове ім'я (Грковіћ 78), пол. *Dobros, Dobroś* (SN II, 449, 450).

***Dobrusъ**, ***Dobrusъ**: пол. *Dobrus, Dobruś* (SN II, 451).

***Dobrysъ**: пол. *Dobryś* (SN II, 451).

***Dobrostъ**: д.-руськ. *Добрость*, 1205 р. (Тупиков 129), словн. **Dobrostъ*, XII ст. (Kronsteiner 210), ст.-пол. *Dobrost*, 1396 р. (SSNO

І, 491) ~ ст.-укр. *добрость* 'доброта' (Тимченко 1, 211) та ін. (ЭССЯ 5, 43; SP 3, 305).

***Dobratъ**(**ѣ**): рос. *Добратин* (ЖПТ), серб. *Добратин* – особове ім'я (Грковић 77), пол. *Dobrat* (SN II, 447).

***Dobre**, -**ęta**: ст.-рос. *Добря*, Кузминъ сынъ, XVI ст. (АГР I, 78), серб. *Добре* – чоловіче ім'я (Даничић I, 277).

***Dobreта**, ***Dobreтѣ**: укр. (похідне) *Добрятин* – назва поселення на Ровенщині, рос. *Добрятина*, *Добрятино*, *Добрячево* – назви поселень у колишніх Рязанській, Московській, Владимирській губ. (Vasmer III, 44), серб. *Добрета*, *Добреч* – особові імена (Грковић 77), хорв. *Dobreта* (Leksik 132), (похідне) *Donji Dobretin* – ойконім (Im. m. 143), ст.-пол. *Dobrenta*, 1136 р. (SSNO I, 494), ст.-чеськ. *Dobrata*, 1052 р. (Gebauer I, 268).

***Dobritъ**(**ѣ**): укр. *Добритове* – відантропонімний ліммонім у Вінницькій обл. (Павликівська 309), слов'ян. *Dobrita*, 1265 р. – у середньовічних німецьких джерелах (Schlimpert 41).

***Dobrota**, ***Dobrotъ**: укр. *Доброта* (Богдан 48), (похідні) *Добротів* – назва поселення в Івано-Франківській обл., *Добротове* – на Сумщині, рос. *Доброта* (КС Крым 278), (похідне) *Добротово* – ойконім у колишній Рязанській губ. (Списки Ряз. 528), болг. (похідне) *Добротино* – ойконім (Иванов Гоцеделчевско 46), серб. *Доброт*, *Доброта* – особові імена (Грковић 78–79), хорв. *Dobrota* (Leksik 133), слвн. *Dobrota* (ZSSP 109), ст.-пол. *Dobrotha*, 1265 р. (SSNO I, 492), ст.-чеськ. *Dobrota*, XII ст. (Pleskalová 131), чеськ. *Dobrota* (ЧП), (похідні) *Dobrotin*, *Dobrotice* – ойконіми (Profous I, 410), слвц. *Dobrota* (TZ Bratislava 61), а також румун. *Dobrotă* (Constantinescu 261) < болг. (Дуриданов 90) ~ **dobrota* (ЭССЯ 5, 43; SP 3, 305–306).

***Dobrutъ**: чеськ. (похідне) *Dobroutov* – ойконім (Profous I, 411).

***Dobrava**, ***Dobравъ**(**ѣ**): серб. *Добрав*, *Добрава* – особові імена (Грковић 77), хорв. (вторинне) *Dobравc* (Leksik 132), слвн. *Dobrava* [історично – *Dobraua* (Kos 115)], *Dobравec* (ZSSP 109), ст.-пол. *Dobrawa*, XIII ст. (SSNO III, 486), пол. *Dobrawa* (SN II, 447), ст.-чеськ. *Dobraua*, XIII ст. (Pleskalová 130) ~ **dobrava* / **dobравъ* (ЭССЯ 5, 40; SP 3, 293–294).

Праантропоніми-композиції:

***Dobrobaba**: укр. *Добробаба* (РУС 127), рос. *Добробаба*, *Добробабин* (ЖПТ).

***Dobrobajъ**: рос. *Добробаев* (КП Сарат.₄).

***Dobrobogъ**: укр. *Добробог* (КПУ Харк. 4, 100).

***Dobrobojъ**: серб. *Добробој* – особове ім'я (Грковић 78).

***Dobrobudъ**: серб. *Добробуд* – особове ім'я (Грковић 78).

***Dobročestъ**: ст.-чеськ. *Dobroshezt*, XII ст. (Pleskalová 131).

***Dobrodanъ**: рос. *Доброданов* (ЖПТ).

***Dobrodějъ**: ст.-укр. *Wasko Dobrodziei*, XVI ст. (Жерела I, 116), Якимъ *Добродѣй*, 1649 р. (Реєстр 366), укр. *Добродіи* (Новикова 259), *Добродієве* (2) – мікрогідроніми на Вінниччині (Павликівська 309), рос. *Добродеев* (ЖПТ), *Добреево* – відантропонімний ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer III, 39), хорв. *Dobrodijev* (Leksik 133), словн. *Dobrodei* (Kos 115), ст.-пол. *Dobrozej*, 1615 р. (SSNO I, 467), пол. *Dobrodziej* (SN II, 448) ~ ст.-укр. *добродѣй* ‘благодійник’ (Тимченко 1, 211) та ін. Див. (ЭССЯ 5, 42: **dobrodějъ*; SP 3, 302–303).

***Dobrodělъ**: словн. *Dobrodel* (ZSSP 109).

***Dobrodomъ**: рос. *Добродомов* (РУС 127).

***Dobrodobъ**: укр. *Добродуб* (РУС 127).

***Dobrodruгъ**: серб. *Добродруг* – особове ім'я (Грковић 78).

***Dobrodumъ**: рос. *Добродумов* (Новикова 259).

***Dobroglazъ**: рос. *Доброглазов* (Мерковский 306).

***Dobrogněva**: ст.-пол. *Dobrogniewa*, 1455–1480 рр. (SSNO III, 486), пол. *Dobrogniewa* (SN II, 448). Щодо моделі пор., наприклад, галльськ. *Dagolitus* ‘доброгнів’ (наводиться за: Топорова 173).

***Dobroгода**, ***Dobroгодъ**: укр. *Доброгодин* (ЖПТ), ст.-рос. (похідне) *Доброгож*, 1614 р. – мікротопонім у колишньому Карачаєвському пов. (Антонов 2004: 240), словн. *Dobrogod*, 1220 р. (Kronsteiner 206).

***Dobrogojъ**: серб. *Доброгој* – особове ім'я (Грковић 70), словн. *Tob-rogoy*, 1065–1070 рр. (Kos SOI 10), а також *Debrogoi*, 1130 р. – антропонім альпійських слов'ян (Kronsteiner 206), (похідне) *Drbógovje* < **Dobrogojevo* – ойконім (Torkar 115), пол. *Dobrogojski* (SN II, 448).

***Dobrogoľъ**: чеськ. *Dobrohľav* (Kotík 172).

***Dobrogorъ**: ст.-чеськ. *Dobrohor* (Gebauer I, 272).

***Dobroгostъ**, ***Dobroгostъ**: укр. *Доброгостів* – відантропонімний ойконім на Львівщині, *Доброгорща* – у Хмельницькій обл., рос. *Доброгост* (ЖПТ), ст.-блр. Станиславъ *Доброгостъ*, 1567 р. (ЛМ 1915: 544), блр. *Доброгост* (м. Мінськ), *Доброгоща* – відантропонімний ойконім у колишній Мінській губ. (Vasmer III, 39), серб. *Доброгост* – особове ім'я (Грковић 78), хорв. (похідне) *Dobrogošće* –

ойконім (Ім. м. 130), ст.-пол. *Dobrogost*, 1153 р. (SSNO I, 487), Paulus Gruczecki *Dobrogost*, 1652 р. (Mytnik 81), пол. *Dobrogost*, *Dobrogość* (SN II, 448, 449), ст.-чеськ. *Dobrogost*, 1175 р. (Pleskalová 131), чеськ. (похідні) *Dobrohostov*, *Dobrohošť* — ойконіми (Profous I, 407–408), словц. (похідне) *Dobrohošť* — ойконім (Majtán 106) ~ **dobrogostь* (ЭССЯ 5, 42).

***Dobroxlěbъ**: укр. *Доброхліб* (Редько 1, 317).

***Dobroходъ**: рос. *Доброходов* (ЖПТ).

***Dobroxотъ**: ст.-рос. (похідне) *Доброхотово*, 1691 р. — ойконім на Владимирщині (ПДП Влад. 78), рос. *Доброхотов* (ЖПТ), *Доброхотово* (3 фіксації), *Доброхотовка* — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer III, 42) ~ блр. діал. *дыбрахот* ‘доброзичливець’ (Бялькевіч 160) та ін. Див. (ЭССЯ 5, 42: **dobroxotъ*; SP 3, 303).

***Dobroxvalъ**: рос. *Доброхвалов* (ЖПТ), *Доброфалов* (Новикова 260), серб. *Доброхвал* — особове ім’я (Грковић 79), ст.-чеськ. *Dobrochval* (Gebauer I, 272).

***Dobroxvatъ**: укр. *Доброхвват* (Новикова 260).

***Dobroxvostъ**: рос. *Доброхвост* (Новикова 260).

***Dobrojezъ**: слов’ян. Δαβραγέζας, 555 р. — воєначальник (служив на кордоні з Персією), згаданий візантійським істориком Агафієм [цит. за (Топоров 21, зноска 31)].

***Dobъjъ конь**: ст.-рос. Первушка *Доброй Конь*, 1614 р. (ПСЭИ I, 237).

***Dobroкопъ(ъ)**: укр. *Доброконний* (Горпинич, Бабій 40).

**dobrokozъ(jъ)*: ст.-рос. *доброкосый* ‘із красивим волоссям, косами’, 1512 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 263). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

***Dobrokvěтъ**: рос. *Доброцветов* (Ганин 210).

***Dobrolěža**: ст.-укр. Сергій *Добролежа*, 1649 р. (Реєстр 179), укр. *Добролежа* (Новикова 259).

**dobrolikъ(jъ)*: ст.-рос. *доброликий* ‘миловидий’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 263). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

***Dobrolovъ**: пол. *Dobrołowicz* (SN II, 449).

***Dobrol’ubъ**: укр. (похідні) *Добролюбівка* (Харк.), *Добролюбовка* (АР Крим) — ойконіми, рос. *Добролюбов* (ЖПТ), *Добролюбовка* — відантропонімний ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer III, 40), серб. *Доброљуб* — особове ім’я (Грковић 78), пол. *Dobrolubow* (SN II, 449).

***Dobromila, *Dobromilь:** укр. (похідне) *Добромиль* — назва поселення на Львівщині, пол. *Dobromiła* (SN II, 449), ст.-чеськ. *Dobromil*, 1226 р., *Dobromila* (Gebauer I, 272) ~ **dobromilь* (ЭССЯ 5, 43).

***Dobromira, *Dobromirь:** укр. (похідне) *Добромірка* — назва поселення на Тернопільщині, рос. *Добромиров* (РУС 127), макед. *Добромир*, XV ст. — особове ім'я (Соколки 1964: 203), ст.-серб. *Добромирь* (Даничић III, 585), серб. *Добромир* — чоловіче ім'я (Грковић 78), ст.-пол. *Dobromir*, 1265 р. (SSNO I, 489), пол. *Dobromira* (SN II, 449), ст.-чеськ. *Dobromyra*, 1099 р. (Gebauer I, 272), *Dobromir*, XIII ст. (Pleskalová 131), чеськ. (похідне) *Dobroměřice* — ойконім, який пов'язують із особовим іменем *Dobromir* (Profous I, 405), а також румун. *Dobromir* (Constantinescu 261) < слов'ян. ~ **dobromirь* (ЭССЯ 5, 43).

***Dobromyslь:** д.-руськ. **Добромысль*, XI ст., грамота № 526 [Місц. відм. на *Добромысль* (Зализняк 612)], рос. *Добромыслов* (ЖПТ), ст.-серб. *Добромыслић*, 1330 р. (Михайловић 323), *Добромысль*, XIII—XIV ст. (Monumenta 59), схв. *Dobromisao*, *Dobromisal*, XIII—XIV ст. — особові імена (ЭССЯ 5, 43), ст.-слвн. *Dabramusclo* (Kos 116 — з реконструкцією *Dobromisl*), (альпійськ.) *Dabramis*, 827 р., *Dabramuzli*, IX ст. (Kronsteiner 206 — з реконструкцією *Dobromyslь*), (похідне) *Dobromuezzel*, 1248 р. — ойконім (Torkar 114), ст.-пол. *Dobromisl*, 1136 р. (SSNO I, 489), ст.-чеськ. *Dobromizl*, 1180—1182 pp. (Pleskalová 131), чеськ. *Dobromysl* (ЧП) ~ чеськ. діал. *být v dobré myslí* = *dobře naladěn* (Zaorálik 203), ст.-слвц. *Dobromysl*, IX—X ст. (Majtán 176), луж. *Dobromysl* (Wenzel II/1, 91), а також слов'ян. *Dobermoyzle*, 1296 р. — у німецьких історичних джерелах (Schlimpert 41), *добромисль*, 1293—1302 pp. (ACh 395).

Про популярність і продуктивність цього собового імені свідчить його реалізація в ойконімії слов'ян. Пор., наприклад, укр. *Добромишль* — назва поселення в Тернопільській обл., *Добромысль* — у колишніх Гродненській, Мінській, Могильовській, Вітебській, Віленській губ., *Добромыш* — в Уфимській губ. (Vasmer III, 40, 41), *Добромыш* — назва мису на західному березі озера Селігер (Василев 3, 61) < **Добромышль* унаслідок ослаблення артикуляції ауслауту після занепаду редукованого. Пор. ще *Добромысле*, *Добромыслы*, *Добромысль* — назви поселень у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 203, 297).

***Dobroněga, *Dobroněgь:** укр. *Доброніж* — відантропонімний мікрогідронім у Вінницькій обл. (Павликівська 309), *Дуброніж* —

мікротопонім у Ровенській обл. (Пура Походження І, 139), слвн. *Dobringe*, XII ст. (Kronsteiner 206 – з реконструкцією *Dobroněgъ*), *Dobronega* (Kos 116), ст.-пол. *Dobronega*, 1265 р. (SSNO I, 489), слов'ян. *Dobronega*, 945 р. – у німецьких середньовічних джерелах (Schlimpert 19).

***Dobronogъ (jъ)**: укр. *Доброног* (Новикова 259), рос. *Доброногов* (ЖПТ) ~ макед. діал. *доброног* 'швидкий, меткий' (РМНП 2, 103).

***Dobronogъ (jъ)**: рос. *Добронравов* (ЖПТ) ~ ст.-рос. *добронравый* 'доброзичливий' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 264).

***Dobronosъ**: укр. *Добронос* (Новикова 259), рос. *Доброносов* (Горпинич Болг. 266) ~ ст.-рос. *доброносый* 'із красивим носом' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 264).

***Dobroosъ**: ст.-укр. Феско *Доброус*, 1664 р. (РСП 262).

***Dobropasъ**: укр. *Добропас* (Новикова 259).

***Dobrogradъ (jъ)** / ***Dobroordъ (jъ)**: рос. *Доброрадов* (ЖПТ), серб. *Доброград* – особове ім'я (Грковић 78).

***Dobrorězъ**: укр. *Доброрьзъ*, 1726 р. (МК 142), *Доброріз* – сучасне прізвище (Редько 1, 316), рос. *Доброрезов* (ЖПТ).

***Dobrorodъ (jъ)**: рос. *Доброгородов* (ЖПТ).

***Dobrorodъ (jъ)**: ст.-рос. Сила Иванов снь *Доброгороднои*, 1620 р. (ПЮН 1990: 144), рос. *Доброгородный* (РУС 127).

***Dobrorokъ (jъ)**: чеськ. *Dobroruka* (ЧП).

***Dobroskokъ**: укр. *Доброскок* (Редько 1, 317), рос. *Доброскоков* (ЖПТ), пол. *Dobroskok* (SN II, 449).

***Dobroslava**, ***Dobroslavъ**: д.-руськ. *Доброславъ*, 1234 р. (Тупиков 129), ст.-укр. (вторинне) *Доброславець*, 1473 р. (ССУМ I, 306), (похідне) *Доброславівка* – назва поселення на Сумщині, ст.-рос. (похідне) *Доброславль* XVI ст. – ойконім в історичній Новгородській землі (НПК II, 526), болг. *Доброслав* (Заимов 90), макед. *Доброслав*, *Доброслава* ж., XV ст. – особові імена (Соколки 1964: 201, 202), ст.-серб. *Доброславъ* (Даничић III, 585), серб. *Доброслав* – особове ім'я (Грковић 78), хорв. *Dobroslav* (Leksik 133), ст.-пол. *Dobrosława*, 1200 р., *Dobrosław*, 1426 р. (SSNO I, 490), пол. *Dobrosław* (SN II, 449), ст.-чеськ. *Dobrozlau*, XIII ст., *Dobrozława*, 1243 р. (Pleskalová 131), чеськ. *Dobroslávek* (ЧП), слвц. *Dobroslávek* (TZ Bratislava 61), луж. *Dobrosław* (Wenzel II/1, 91), а також слов'ян. *Doberzlaus*, 1242 р. – особове ім'я в середньовічних німецьких документах (Schlimpert 1978: 42), румун. *Dobroslav* (Constantinescu 261) < слов'ян. та ін. Див. (ЭССЯ 5, 43).

***Dobroslovъ**: рос. *Доброслов* (ЖПТ).

***Dobrosolъ**, ***Dobrosolъ**: ст.-укр. *Dobrosolowsky*, 1615 р. (ОВ 208), укр. *Добросол* (КПУ Полт. 11, 617), рос. *Добросол* (ЖПТ), блр. *Даб-расолец* (Бірыла 123), пол. *Dobrosolski* (SN II, 450).

***Dobrosolъ**: макед. (похідне) *Добросуд* — топонім у Драмско [1301 р. — тої Доѡрѡсонтоѡ (Станковска 1997: 250 < **Добросждъ*)].

***Dobrostanъ**: укр. (похідне) *Добростани* — назва поселення на Львівщині, пол. *Dobrostan* (SN II, 450).

***Dobrostojъ**: ст.-чеськ. *Dobrostoy*, 1379 р. (Gebauer I, 273).

***Dobrosdorgъ(ъ)**: хорв. *Dobrozdravić* (Leksik 133), слвн. *Dobrozdravič* (ZSSP 109).

***Dobrosmyslъ**: рос. *Добросмыслов* (Чернопятав 131), пол. *Dobrosmysłow* (SN II, 449).

***Dobrosrdъ(ъ)**: рос. *Добросердов* (ЖПТ) ~ д.-руськ. *добросьрдъ* 'доброзичливий, добросердний' (СДРЯ III, 14) та ін. Див. (SP 3, 304: **dobrosrdъ*).

***Dobrotěxъ**: ст.-пол. *Dobrotych*, 1166 р. (SSNO I, 487).

***Dobrotvorъ**: укр. *Добротвор* (РУС 128), (похідне) *Добротвір* — назва поселення на Львівщині, пол. *Dobrotwór* (SN II, 450) ~ (похідні) д.-руськ. *добротворьць* 'добродій' (СДРЯ III, 16), ст.-укр. *добротворець* 'добродій' (Тимченко 1, 211), ст.-рос. *добротворецъ* 'т. с.' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 268).

***Dobroumъ**: рос. *Доброумов* (ЖПТ).

***Dobrověstъ**: ст.-чеськ. *Dobrouest*, 1208 р. (Pleskalová 131).

***Dobrovidъ**: чеськ. (похідне) *Dobroviz* — ойконім, мотивований особовим іменем **Dobrovid* (Profous I, 411) ~ ст.-рос. (похідне) *добровидный* 'миловидий' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 4, 259).

***Dobroviža** < **Dobrovidja*: ст.-рос. Іванко *Добровижа*, 1577/78 рр. (ГРМ 35).

***Dobrovoda**: чеськ. *Dobrovoda* (ЧП), слвц. *Dobrovoda* (TZ Bratislava 61).

***Dobrovojsъ**: макед. *Добривој*, XV ст. — особове ім'я (в оригіналі — Д-б-р-в-ј; Соколки 1964: 211), ст.-серб. *Добровои* (Даничић III, 585), серб. *Добровој* — особове ім'я (Грковић 78), хорв. *Dobrovoy* (Leksik 133), ст.-пол. *Dobrowoy*, 1344 р. (SSNO VII, 44), пол. *Dobrowój* (SN II, 450), ст.-чеськ. *Dobrovoy* (Gebauer I, 274).

***Dobrovolstъ**: слвн. *Dobrolaz*, 1065 р. (Kronsteiner 205 — з реконструкцією *Dobrovlastъ*).

***Dobrovolьсь**: хорв. *Dobrovoljec* (Leksik 133).

***Dobrovolьль(ь)**: хорв. *Dobrovolni* (Leksik 133), слвн. *Dobrovolni* (ZSSP 109) ~ **dobrovolьнь* (SP 3, 308–309).

***Dobrovolькь**: серб. *Добровук* – особове ім'я (Грковић 78).

***Dobroзьгакь**: рос. *Доброзраков* (ЖПТ).

***Dobroзьгь**: укр. *Доброзер* (Глуховеца 1, 237).

***Dobrožigь**: д.-руськ. **Доброжирь* [Род. в. *оу Доброжира*, XII–XIII ст. (Зализняк 612)], ст.-рос. (похідне) *Доброжирь*, XV ст. – ойконім в історичній Новгородській землі (НПК I, 81). Див. ще (ЭССЯ 5, 45).

***Dobrožitь**: д.-руськ. *Доброжит*, II пол. XI – I пол. XII ст. (Медынцева 85), слвн. *Dobrožit* [906 р. – *Dobresit* (Kos 116)].

***Dobrožizna**, ***Dobrožizнь**, ***Dobrožizнь**: слвн. *Dobrožizna* [у тексті – *Dobrosisne* (Kos 116)], ст.-пол. *Dobrosysn*, 1239 р. (SSNO I, 493), ст.-чеськ. *Dobrosizn*, XIII ст. (Pleskalová 131) ~ **dobrožizнь* (ЭССЯ 5, 45).

Словотвірна мікросистема з коренем **Zьl-*

Псл. ***Зьль(ь)** континують: ст.-укр. Івань *Злий*, 1649 р. (Реєстр 68), укр. *Злий* (СП 156), рос. *Злой*, *Злый* (ЖПТ), ст.-пол. *Paschek Sły*, 1495 р. (SSNO VI, 325), Stanisław *Zły*, 1603 р. (Bubak II, 137), чеськ. *Zlý* (ЧП) та ін.

Семантична мотивація цих і подібних до них антропонімів неоднозначна. Пор., наприклад, ст.-укр. *злий*, *зълый*, *злий*, *злій*, *золъ* ‘сповнений злості, ворожості; сповнений гніву; поганий, несумлінний, нечесний; підступний, злочинний; грішний, гріховний; осудливий; грубий, непристойний; жорстокий; важкий, стражденний; небезпечний, згубний; неприємний, шкідливий, нездоровий; який відхиляється від норми, гірший від звичайного; невдалий’ (СУМ XVI–XVII ст. 12, 37–41), ст.-рос. *злой* (*зълый*) ‘поганий; ‘злий, навіжений, жорстокий; ‘ворожий, недоброзичливий; нечесний, неправедний; пагубний’ та ін. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 6, 23–24), ст.-блр. *злий* ‘поганий, неякісний, зіпсований; недобрий, пов’язаний зі злом, бідую; неправильний, помилковий, оманливий; невдалий, нещасливий; злісний, ворожий; жорстокий, кровопролитний; шкідливий, злочинний; неправедний, грішний; грубий, лайливий; паскудна людина, злочинець, грішник’ (ГСБМ 13, 15–18) та ін.

***Зьло**: ст.-укр. Marcin *Zło*, 1563 р. (АЮЗР VII/2, 61), рос. *Злов* (ЖПТ) ~ д.-руськ. *зъло* ‘все дурне, погане, зле (на противагу *добру*)’ (СДРЯ III, 408) та ін.

Афіксальні деривати:

***Зыгга**: рос. *Зыгин* (ЖПТ) ~ рос. діал *зыга* ‘шахрай; ледар’ (СРНГ 11, 292).

***Зылахъ**: чеськ. (похідне) *Zlíchov* – ойконім, мотивований антропонімом **Zlech* (Profous IV, 782), ст.-слвц. *Zlechow*, 1468 р. – назва поселення (Ryšánek 770).

***Зылоха**, ***Зылохъ**: хорв. *Zloh* (Leksik 751), пол. *Zloch* (SN X, 529), чеськ. *Zloch*, *Zlocha* (ЧП), слвц. *Zloch*, *Zlocha* (TZ Bratislava 404).

***Зылёжъ**: слов’ян. *Злеевъ*, XV ст. – ойконім, зафіксований у документах Московського архіву міністерства юстиції (ДМА I, 55).

***Зылка**: чеськ. (похідне) *Zličín* – ойконім, мотивований антропонімом **Zlyka* (Profous IV, 781).

***Зыльсь**: ст.-укр. *Ирмола Злець*, 1592 р. (УП 494), Івашко *Злец*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 161), ст.-рос. Петруша *Злец*, XVI ст. (ГРМ 372) ~ ст.-рос. *злецъ* (*зъльць*) ‘злодій (про сатану)’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 6, 15), рос. *злец* *‘зла людина’: *добрый ли он малый или злец* (М.Е. Салтыков-Щедрин, “Сатиры в прозе”).

***Зыльнь**: рос. *Злуны* – відантропонімний ойконім у колишній Рязанській губ. (Списки Рязан. 536).

***Зыlostьнь(ь)**: укр. *Злісний* (СП 156).

***Зыleta**: рос. *Злятино* – відантропонімний ойконім у колишній Рязанській губ. (Списки Рязан. 536).

***Зыloba**: ст.-укр. *Злоба*, 1571 р. – чоловіче ім’я (AS VII, 399), Гринєц *Злоба*, 1649 р. (Реєстр 245), укр. *Злоба* (Зайцева, Ковальчук 63), ст.-рос. Івашко *Злоба*, 1405 р. (Тупиков 161), *Злоба*, XVI ст. (ПКМГ I/2, 1380), *Злоба*, 1686 р. – особове ім’я (Антонов 2016: 181), ст.-блр. Митко *Злоба*, 1580 р. (Бірыла 1966: 216), серб. *Злоба* – особове ім’я (Грковић 97), хорв. *Zloba* [1096 р. – *Slobba* (Šimundić 1982a: 281)], *Zlobin* – відантропонімний ойконім (Im. m. 489) ~ ст.-укр. *злоба* ‘зло, злість’ (СУМ XVI–XVII ст. 12, 5) та ін.

***Зыlobъ(ь)**: рос. *Злобов* (РУС 161), блр. Козма *Злоб*, 1746 р. (Бірыла 1966: 216), пол. *Złob* (SN X, 520).

***Зыloboduxъ**: укр. *Злободух* (СТА 126).

***Зыlobakъ**: луж. *Zlobak* (Wenzel II/2, 177).

***Зыlobikъ** / ***Зыlobičъ**: укр. *Злобич* (РУС 161), (похідне) *Злобичі* – ойконім на Житомирщині, ст.-блр. Іля *Злобикъ*, 1598 р. (Тупиков 162), блр. *Злобiч* (Бірыла 160), хорв. *Zlobić* (Leksik 751), пол. *Złobicz* (SN X, 520), луж. *Zlobik* (Wenzel II/2, 177).

***Зьлѡбѣка**, ***Зьлѡбѣко**: ст.-рос. *Злобка*, 1539 р. (Тупиков 161), *Злобка* Степанович Вьялицын, 1551 р. (Веселовский 123), слвн. *Zlobko* (ZSSP 711), пол. *Złobko* (SN X, 520).

***Зьлѡбѣка**: ст.-рос. *Злобица*, 1500 р. (Тупиков 161).

***Зьлѡбѣсь**: хорв. *Zlobec* (Leksik 751), слвн. *Zlobec* (ZSSP 711).

***Зьлѡбѣна**, ***Зьлѡбѣнъ**: ст.-рос. Невзоръ *Злобинъ*, 1561 р. (Тупиков 556), рос. *Злобин* (ЖПТ), блр. *Злобін* (Бірыла 160), луж. *Zlobina* (Wenzel II/2, 177).

***Незьлѡбѣнъ**: рос. *Незлобин* (ЖПТ).

Праантропоніми-композиції:

***зълѡбѣда**: блр. діал. *злыбядá* 'лиходій' (НЛГ 64).

***Зьлѡбайъ**: ст.-рос. Семен *Злобай*, 1470 р. (Веселовский 123), (похідні) *Злобаєво*, 1562 р. — ойконіму колишньому Костромському пов. (Шумаков Сотницы₂ 18), *Злобаєво*, 1566—1567 рр. — у колишньому Муромському пов. (Садиков 201).

***Зьлѡбудъ**: макед. **Злобуд*, яке відновлюють на основі зниклого ойконіма *Злобужда* в Кичевсько (Станковска 1995: 560).

***Зьлѡдѣйъ**: ст.-рос. Ондрюшка Борисов прозвище *Злодей*, 1565—1568 рр. (МИТА 107), Оедоръ Емельяновъ *Злодѣевъ*, 1607 р. (Тупиков 556), рос. *Злодеев* (ЖПТ), хорв. *Zlodej* (Leksik 751), слвн. *Zlodei*, 1217 р. (Kronsteiner 87), *Zlodej* (ZSSP 711), ст.-пол. *Ślodzey*, 1378 р. (SSNO VI, 322) ~ ст.-укр. *злѡдѣй*, *злѡдей* 'злодій' (СУМ XVI—XVII ст. 12, 7), укр. *злодій*, рос. *злодей*, ст.-слвц. *zlodej* (HSSJ VII, 310) та ін.

***Зьлѡголѣвъ**: макед. **Злоглав*, яке відновлюють на основі зниклого ойконіма *Злоглав(а)* на терені нинішньої Албанії (Станковска 1995: 560).

***Зьлогостъ**: ст.-рос. Бажень *Злыгостевъ*, 1613 р. (Тупиков 556), Ивашко *Злыгость*, 1621 р. (Мосин 152), рос. *Злогостев*, *Злыгостев* (ЖПТ), *Злыгостева* (5) — відантропонімі назви поселень у колишній Пермській губ. (Списки Перм. 397), болг. *Злогость* (БЕР 1, 646), (похідне) *Злогош* — ойконім (Заимов 1975: 178).

***Зьлѡждѣвъ**: рос. *Злоедов* (ЖПТ).

***Зьлоказъ**: ст.-рос. *Злоказ*, 1563 р. (ПКОП 247), Васка *Злоказов* сын Скобелцына, 1573 р. (Альшиц 23), рос. *Злоказов* (ЖПТ).

***Зьломѣръ**, ***Зьломіръ**: болг. *Зломир* (БЕР 1, 646), (похідне) *Зломер* — топонім в околицях Старої Загори, який виводять із антропоніма *Зломѣр* (Заимов 1975: 178).

***Зьлонѡга**: хорв. *Zlonoga* (Leksik 751).

***Zlověďъ**: чеськ. (похідне) *Zlovědice* — ойконім (Profous IV, 781).

***Zylovida**, ***Zylovидъ**: ст.-рос. Іван Іванов сын *Зловидов*, 1564 р. (Кистерев 110), Василей *Зловидин*, 1598 р. (Доброхотов 136), Григорій *Зловидов*, 1613—1615 рр. (ДПП 54), рос. *Зловидов* (ЖПТ), хорв. *Zlovidić* (Leksik 751).

Рефлекси опозиції **Mokr-* ~ **Sux-* / **Suš-* у сфері антропонімії

Праантропоніми з коренем **Mokr-*

***Мокръ(ъ)**: ст.-укр. *Мокрой*, 1618 р. (Тупиков 253), Васко *Мокрый*, 1649 р. (Реєстр 181), укр. *Мокрий*, 1723 р. (Швидько 91), *Мокрий* — сучасне прізвище (Рв.), ст.-рос. Василей *Мокрой*, XVI ст. (СМ 17), блр. *Мокры*, 1746 р. (Бірыла 1966: 236), *Мокры* (Бірыла 286), ст.-болг. *Мокри*, IX ст. — епітет хана Крума (Займов 158), хорв. *Mokri* (Leksik 442), пол. *Mokry* (SN IV, 426), ст.-чеськ. *Mokry*, 1579 р. (Tiray 230), чеськ. *Mokry* (ЧП), ст.-слвц. *Mokry*, 1464 р. (Rušánek 307), слвц. *Mokry* (TZ Trnava 135), луж. *Mokry* (Wenzel II/2, 28).

Щодо мотивації див. апелятивну лексику, зібрану під гаслом **mokrъ(jъ)*, в (ЭССЯ 19, 144—147).

**primokrъ(jъ)*: ст.-укр. *примокри(й)* subriguus, 1642 р. (Славинецький 384), слвц. *primokry* ‘дуже мокрий’ (SSJ III, 573). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

Суфіксальні деривати:

***Mokręga**: рос. *Мокрягин* (Новикова 556).

***Mokryga**: рос. *Мокрыгин* (ЖПТ).

***Мокрашъ**: хорв. *Mokraš* (Leksik 442), чеськ. *Mokraš* (ЧП), слвц. *Mokráš* (TZ Bratislava 244).

***Мокришъ**: хорв. *Mokriš* (Leksik 442), чеськ. *Mokriš* (ЧП).

***Мокрошъ**: болг. (вторинне) *Мокрошевски* (Илчев 342), пол. *Mokrosz* (SN IV, 426), чеськ. *Mokroš* (ЧП), слвц. *Mokroš* (TZ Bratislava 244).

***Мокруха** / ***Мокруша**, ***Мокрушь**: ст.-укр. Петръ *Мокруха*, 1676 р. (Тупиков 253), укр. *Мокруха* (ДАРО ф. Р—479, оп. 2, спр. 237, арк. 49 зв.), *Мокрушенко* (Новикова 556), ст.-рос. Васко *Мокруша*, 1498 р. (Тупиков 253), Іван *Мокрушов*, 1496 р., *Мокруха*, 1545 р. (Веселовский 202), (похідне) *Мокрушино*, 1539/40 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 123), рос. *Мокрушин* (ЖПТ),

чеськ. *Mokruš, Mokruša* (ЧП) ~ **mokruha, *mokruša, *mokrušъ* (ЭССЯ 19, 143, 144).

***Mokryšь**: укр. *Мокриш* (ДАРО ф. Р–479, оп. 2, спр. 236, арк. 27), ст.-рос. (похідне) *Мокрышино*, 1551–54 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 303), рос. *Мокрышев* (ЖПТ), пол. *Mokrzyz* (SN IV, 426), чеськ. *Mokryš* (ЧП), словц. *Mokryšek* (TZ Bratislava 244) ~ **mokryšъ* (ЭССЯ 19, 147).

***Mokrica**: укр. *Мокриця* (Пура СПР V, 109), ст.-рос. Соѡронко *Мокрицинь*, 1500 р. (Тупиков 647), рос. *Мокрицын* (ЖПТ), блр. *Мокрица* (ЖПТ), пол. *Mokrzyca* (SN IV, 426) ~ укр. діал. *мокріця* 'нашив на шкірі коней' (Матіїв 282) та ін. Див. (ЭССЯ 19, 136–137).

***Mokryсь**: укр. *Мокрець* (Горпинич, Тимченко 188), рос. *Мокрецов* (ЖПТ), пол. *Mokrzec* (SN IV, 426) ~ **mokryсь* (ЭССЯ 19, 147–148).

***Mokrějь**: ст.-укр. Карпъ Ивановъ с. *Мокрѣевъ*, 1669 р. (Тупиков 647), укр. *Мокрій* (Редько 1, 703), ст.-рос. (похідне) *Мокреево*, 1539/40 р. — назва пустища в колишньому Тверському пов. (ПМТ 113), болг. *Мокрей* (Илчев 342) ~ укр. діал. *мокрій* (орн.) 'кроншнеп великий, Numenius arquatus L.' (ЕСУМ 3, 500), (бот.) 'зірочник середній, Stellaria media L.' (СБук.Г 294).

***Mokr'акъ**: укр. *Мокряк* (РУС 274), ст.-рос. (похідне) *Мокряково*, 1551–54 р. — назва пустища в колишньому Тверському пов. (ПМТ 198), рос. *Мокряков*, 1742 р. (Парфенова 266), *Мокряк* (ЖПТ), пол. *Mokrzak* (SN IV, 426) ~ **mokr'акъ* (ЭССЯ 19, 139).

***Mokracь**: пол. *Mokracz* (SN IV, 425) ~ болг. *мѡкрач* 'язык людини', 'penis' (БЕР 4, 210).

***Mokrikъ** / ***Mokrićь**: укр. *Мокрик* (Пура СПР IV, 79), рос. *Мокрик* (ЖПТ), хорв. *Mokrić* (Leksik 442).

***Mokranъ**, ***Mokranь**: хорв. *Mokran* (Leksik 442), чеськ. *Mokraň* (ЧП), словц. *Mokran, Mokráň* (TZ Bratislava 244) ~ **mokranъ* (ЭССЯ 19, 134).

***Mokrenъ**: болг. *Мокрен* (Займов 158) ~ **mokrenъ(jь)* (ЭССЯ 19, 134).

***Mokrinъ**: рос. (вторинне) *Мокринец* (РУС 274), хорв. *Mokrin* (Leksik 442), словн. *Mokrin* (ZSSP 387) ~ **mokrinъ* (ЭССЯ 19, 137–138).

***Mokrunъ**: рос. *Мокрунов* (ЖПТ).

***Mokrunъ**: рос. (похідне) *Мокрунино* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer V, 649), пол. *Mokrunka* (SN VI, 426) ~ укр. діал. *мокриня* перен. 'дитя' (Аркушин 2016: 315) та ін. Див. (ЭССЯ 19, 147: **mokruni*).

***Mokrota**: укр. *Мокрота* (КПУ Хм. 2, 209) ~ **mokrota* (ЕССЯ 19, 141–142).

***Mokrišče**: рос. *Мокрищев* (ЖПТ) ~ **mokrišče* (ЕССЯ 19, 138–139).

Праантропоніми-композиції:

***Mokrobordъ(ь)**: рос. *Мокробородов* (ЖПТ).

**tokroglažъ(ь)*: рос. діал. *мокроглазый* 'хто часто плаче; плаксивий' (СКГ 6, 49).

***Mokrogony**: рос. *Мокрогонов*, 1750 р. (ПСРЛ XXXV, 216).

***Mokrogolъ(ь)**: рос. *Мокрогулов* (Пугачевщина III, 420).

***Mokrogolъ(ь)**: укр. *Мокрогуз* (ПСС 3, 10), рос. *Мокрогузов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *мокрогузый* у словосполученні *вѣтер мокрогузый* 'західний вітер' (СРНГ 4, 191).

***Mokronogъ(ь)**: (похідні) *Mokronog*, *Mokronoge* (2), *Mokronozi* – ойконіми в Словенії, Боснії і Герцеговині (Ім. т. 297).

***Mokronosъ(ь)**: ст.-укр. Жданец *Мокронос*, 1593 р. (Торгівля 100), Ілляш *Мокронос*, 1649 р. (Реєстр 315), укр. *Мокронос* (Новикова 556), ст.-рос. Олексейко *Мокронос*, 1550–1560 рр. (ПKNЗ 5, 349), рос. *Мокроносов* (ЖПТ), *Мокроносово* – відантропонімний ойконім у колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 486).

***Mokroqsъ(ь)**: укр. *Мокроус* (Редько 1, 703), ст.-рос. Івашко *Мокроусъ*, 1495 р. (Тупиков 253), Костя *Мокроусов*, 1578/79 р. (ГРМ 395), Івашка *Мокроусъ*, 1613 р. (Садовский 16), Івашко Макар'єв прозвище *Макраусъ*, 1646 р. (ВСК 76), рос. *Мокроусов* (ЖПТ), блр. *Макравус*, *Макравусаў* (Бірыла 269) ~ **tokroqsъ* (ЕССЯ 19, 140).

***Mokropolъ(ь)**: ст.-рос. Васка *Мокропол*, 1614 р. (ПСЭІ 191).

***Mokrošъ(ь)**: рос. *Мокрошевцев* (ЖПТ).

***Mokrozolъ(ь)**: укр. *Мокрозуб* (РУС 277).

Праантропоніми з коренем **Sux*-

***Suxъ(ь)**: ст.-укр. Omelian *Suchu*, 1563 р. (АЮЗР VII/2, 61), Степанъ *Сухи*, 1649 р. (Реєстр 154), Ігнатій *Сухий*, 1654 р. (Тупиков 382), Тимофей *Сухой*, 1669 р. (ПКХ 58), укр. *Сухи*, 1723 р., *Сухий*, 1730 р. (Ділова НРМ 148, 229), *Сух*, *Сухий* – сучасні прізвиська (Редько 2, 1027, 1028), *Сухий* – сучасне прізвисько (СПУ 3, 115), ст.-рос. Карпъ *Сухой*, 1459 р. (Тупиков 382), *Сухой* Григор'єв син Ростопчин, 1558 р. (МИКХ 1, 26), Моложанинъ Трет'ячко *Сухово*, 1609 р. (Сб. Хилкова 106), Пахомко Іванов син *Сухой*, 1667 р. (ППО 125), рос. *Сух* (ЖПТ), ст.-блр. Іван *Сухий*, 1528 р. (Бірыла 1966: 262), блр. *Сухі* (Бірыла 401), хорв. *Suhi* (Leksik 622), ст.-пол.

Micolay *Suchy*, 1435 р. (SSNO V, 245), Albertus *Suchy*, 1587 р. (Bubak Słownik II, 189), Stanisław *Suchy*, 1628 р. (Mytnik 265), пол. *Such, Suchy* (SN IX, 137, 141), чеськ. *Suchý* (ЧП), словц. *Suchý* (Blanár, Matejčík 295).

Стосовно мотивації пор., наприклад, ст.-укр. *сухъ aridus*, 1642 р. (Славинецький 91), укр. *сухий*, ст.-рос. *сухой* 'худорлявий, худий' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 72), ст.-блр. *сухий, сухый* 'худий; хворий' (ГСБМ 33, 101), блр. діал. *сухі* 'худий' (МДСГ 8, 179) та ін. Див. (ЕСУМ 5, 487).

Префіксальні похідні:

***Nasuxa**: ст.-рос. Иванка *Насухинъ*, 1621 р. (Боровск 3), блр. *Насуха* (ЖПТ).

***Nedosuxъ**: ст.-рос. *Недосухъ*, 1617 р. (УА 34).

***Nesuxъ(ь)**: укр. *Несух* (КПУ Зак. 1, 559).

***Obsuxъ**: пол. *Osuch* (SN VII, 120), чеськ. *Osúch* (ЧП) ~ укр. діал. *бсух* 'вівсяний ошипок' (Приймак ЛС 496), 'сухар з вівсяного хліба, засохлий шматок хліба' (ЕСУМ 5, 487) та ін. Див. (ЭССЯ 30, 95).

***Posuxa**, ***Posuxъ**: рос. *Посух, Посухов* (ЖПТ), пол. *Posucha* (SN VII, 504) ~ укр. *посу́ха* 'сушняк' (ЕСУМ 5, 487), ст.-блр. *посуха* 'засуха, спекота' (ГСБМ 29, 247) та ін.

**podъsuxъ*: ст.-рос. *подсухъ*: Микита Семеновъ сынъ, рожаемъ и волосомъ русъ, глаза сѣры, губастъ, собою *подсухъ*, тонокъ, осми-натцать годъ (АЮБ II, 120).

**prisuxъ(ь)*: укр. діал. *прису́хий* 'сухуватий' (ЕСУМ 5, 487).

**prosuxa*, **prosuxъ*: укр. діал. *просу́ха* у виразі *на просу́сі* 'коли висохне (дорога)' (ЕСУМ 5, 487), схв. *prosuх* 'сухуватий' (Rječnik XII, 432).

***Zasuxa**: ст.-рос. Офонька *Засухин*, 1565–1568 pp. (МИТА 124), Яковъ *Засухинъ*, 1611 р. (Тупиков 554), рос. *Засуха* (Superanskaja 14), *Засухин* (ЖПТ) ~ укр. *засу́ха* 'тривала відсутність дощу влітку' (ЕСУМ 5, 487), ст.-рос. *засуха* 'засуха' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 5, 310), рос. діал. *засуха* 'кохана людина' (ОСВГ 12, 209 та ін).

Суфіксальні деривати:

***Suxoša**, ***Suxošъ**: рос. (похідне) *Сухошин* — ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer VIII, 671), пол. *Suchosz* (SN IX, 140).

***Suxuša**, ***Suxuшъ**: рос. *Сухушев, Сухушин* (ЖПТ), блр. *Сухушын* (Бірьла 401) ~ рос. діал. *суху́ша* 'про худорляву людину' (СРНГ 43, 30).

***Suxajъ**: укр. *Сухай* (Редько 2, 1028), пол. *Suchaj* (SN IX, 137) ~ рос. діал. *сухай* 'засуха' (СРНГ 42, 325).

***Suxakъ** / ***Suxaъ**: укр. *Сухачь*, 1734 р. (ДІП VI, 375), *Сухачевка* — відантропонімний ойконім у колишній Катеринославській губ. (Vasmer VIII, 659), рос. *Сухачевъ*, XVIII ст. (ПМД 159), *Сухач* (ЖПТ), (похідне) *Сухачево* — ойконім у колишній Калузькій губ. (Vasmer VIII, 659), ст.-блр. *Сухачь* Глушенинь, 1552 р. (Тупиков 382), блр. (похідне) *Сухачево* — ойконім у колишній Могильовській губ. (Vasmer VIII, 659), пол. *Suchacz*, *Suchak* (SN IX, 137) ~ рос. діал. *сухач* 'худорлява людина' (СРНГ 42, 330).

**сухи*': укр. діал. *сухулі* 'дуже худа жінка' (Гнатишак 538). Рефлекс у сфері антропонімії не засвідчено.

***Suxъ**: болг. *Сухлево* — відантропонімний мікротопонім у Смолянско (Саламбашев Смолянско 63).

***Suxoma**, ***Suxomъ**: рос. *Сухомин* (Рамієць 2, 244), *Сухомов* (ИСП 518), блр. *Сухома* (м. Могильов), пол. *Suchotek* (SN IX, 139) ~ укр. діал. (вторинне) *сухѠм*'а 'худа, суха людина' (Никончук Листвин 91).

***Suxanъ**, ***Suxanъ**: ст.-укр. Григорей Осипов с(ы)н *Суханов*, 1669 р. (ПКХ 49), укр. *Сухан* (Редько 2, 1028), *Сухань* (ПСС 3, 639), ст.-рос. *Суханъ*, 1480 р. (Тупиков 381), Іванъ *Суханов*, 1668 р. (ЯПК 36), рос. *Сухановъ*, XVIII ст. (ПМД 69), *Сухан* (Superanskaja 35), *Суханов* (ЖПТ), (похідні) *Суханов* (4), *Суханова* (11), *Суханово* (7), *Сухановская*, *Сухановский*, *Сухановское*, *Суханы* (7) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer VIII, 656–657), ст.-блр. Кондрат Захаревич *Сухан*, 1582 р. (Бірыла 1966: 262), хорв. *Suhan*, *Suhanj* (Leksik 622), ст.-пол. *Suchan*, 1425 р. (SSNO V, 242), пол. *Suchan*, *Suchań*, *Szuchan* (SN IX, 136, 355), чеськ. *Suchán*, *Sucháň* (ЧП) ~ рос. діал. *сухан* 'сухий піщаний ґрунт' (СРНГ 42, 325).

***Suxon'a**, ***Suxonъ**, ***Suxonъ**: ст.-рос. Івашко *Сухоня*, 1504 р. (Шумаков Обзор₄ 143), (похідне) *Сухонево*, 1625 р. — ойконім у колишньому Вологодському пов. (Сторожев I, 14), рос. *Сухонин* (ОА 5, 3595), ст.-блр. Стефанъ *Сухоновъ*, 1601 р. (АСД I, 223), Отрошка *Сухоня*, 1698 р. (Бірыла 1966: 262), хорв. (вторинне) *Suhonik* (Leksik 622), ст.-пол. Staszek *Suchon*, 1418 р. (SSNO V, 244), *Suchoń*, 1606 р. (Мутник 263), пол. *Suchon*, *Suchoń* (SN IX, 139), чеськ. *Suchoň* (ЧП), словц. *Suchoň* (ТР 189) ~ ст.-рос. *сухона* 'спека' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 74).

***Suxynь**: ст.-укр. Івань Сухиня, 1649 р. (Реєстр 465), укр. Сухиня (КПУ Харк. 3, 355), рос. Сухиня (ЖПТ), (похідне) Сухинина — топонім у колишній Московській губ. (Кусов II, 383), ст.-блр. Леон Сухиня, 1685 р. (Бірыла 1966: 262), чеськ. *Suchuňa* (ЧП) ~ укр. діал. *сухі́ня* 'сухорлява' (ЕСУМ 5, 486).

***Suxara**, ***Suxarь**: ст.-укр. *Suchar*, 1567 р., Корсца *Szuchar*, 1618 р. (Чучка 541), укр. *Сухарь*, 1718 р. (ПСт. П 122), *Сухар* — сучасне прізвище (Редько 2, 1028), *Сухара* (Чучка 541), *Сухар* — прізвисько (СПУ 3, 115), ст.-рос. Еська *Сухарев*, 1544 р. (Прокофьева 190), Воронцов *Сухарь* Григорьев, 1558 р. (Смирнов Указатель 27), (похідні) *Сухарево*, 1539/40 р., *Сухарино*, 1551—54 рр. — ойконіми в колишньому Тверському пов. (ПМТ 49, 278), рос. *Сухарь* (ОА 5, 3594), *Сухарев* (ЖПТ), (похідні) *Сухарев*, *Сухарева* (16 фіксацій), *Сухарево* (29), *Сухарево Малое*, *Сухарево Большое*, *Сухарево Новое*, *Сухаревская*, *Сухари* (6), *Сухарино* — назви поселень у різних регіонах (Vasmer VIII, 658), блр. *Сухарь*, 1755 р. (Тупиков 382), болг. *Сухарево* — відантропонімний мікротопонім у Смолянско (Саламбашев Смолянско 63), схв. *Суар* (Вуковић, Недељков 177), пол. *Suchar*, *Suchara*, *Sucharz* (SN IX, 137), ст.-слвц. *Szuchar*, 1618 р. (HSSJ V, 546), чеськ. *Suchár* (ЧП) ~ укр. діал. *сухара* 'суха гілка', *су́харь* 'сухий бук' (ЕСУМ 5, 486), ст.-рос. *сухарь* 'сухар, засушений шматочок хліба' (Сл. РЯ XI—XVII вв. 29, 68), рос. діал. *сухára* 'худорба', *сухáрь* 'коханець' (СРНГ 42, 326), ст.-блр. *сухарь*, *сухарь* 'висушений шматок хліба' (ГСБМ 33, 99), слвц. *suchár* 'сухий, засохлий стовбур, суха гілка' (HSSJ V, 546) та ін.

***Suxora**, ***Suxorь**, ***Suxorь**: ст.-рос. Іван *Сухорев*, 1613—1615 рр. (ДПП 304), рос. *Сухорево* — відантропонімний ойконім у колишній Орловській губ. (Vasmer VIII, 669), хорв. *Suhor* (Leksik 622), ст.-пол. Stanislaо *Schuchorz*, 1461 р. (SSNO V, 244), Мацько *Suchora*, 1601 р. (Мутник 263), пол. *Suchora*, *Suchorz* (SN IX, 139), чеськ. *Suchora* (ЧП).

***Suxota**: укр. *Сухота* (КПУ Переможці Він. 9, 191), *Сухота* — сучасне прізвисько («дуже худий»; СПУ 3, 116), ст.-рос. Іван *Сухотин*, 1613—1615 рр. (ДПП 383), Оетька *Сухотин*, 1687 р. (Грамотки 106), рос. *Сухотинь*, XVIII ст. (ПМД 127), *Сухота* (ОА 5, 3595), *Сухотин* (ЖПТ), *Сухоты* — відантропонімний ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VIII, 671), пол. *Suchota* (SN IX, 140).

Щодо апелятивних відповідників пор. ст.-укр. *сухота* *ariditas*, 1642 р. (Славинецький 91), укр. *сухота*, XVIII ст. (ЛГП 28), *сухомá*

‘сухоти; сум, смуток, туга, неспокій’ (ЕСУМ 5, 486), діал. *сухота* ‘біда, горе, труднощі’ (Никончук Листвин 91), рос. діал. *сухотá* ‘про турботливу, вірну людину’ (СРНГ 43, 25), блр. діал. *сухатá* ‘хвороба; клопіт’, *сухота* ‘лихо, горе’ та ін. Див. (ЭСБМ 13, 77, 79).

Праантропоніми-композиції:

***Nesuxojědja**: укр. (похідне) *Несухоїжі* – ойконім у Волинській обл.

***Suxobokъ(jь)**: ст.-укр. Игнат *Сухобоккой*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 253), укр. *Сухобоков*, 1718 р. (ПСт. П 196), *Сухобок* (КПУ Зап. 7, 391), ст.-рос. Степан *Сухобоков*, 1585 р. (Веселовский 308), Володька *Сухобоккой*, 1646 р. (Рязань 26), Федька *Сухобок*, 1651 р. (РБСв. 246), рос. *Сухобоков* (ЖПТ), блр. *Сухобок*, XVIII ст., *Суخابоченка* (Бірыла 400), *Сухобоково*, *Сухобоки* – відантропонімі ойконіми в колишній Вітебській губ. (Vasmer VIII, 663), пол. *Suchoboków* (SN IX, 138).

**suxobylъ*: рос. діал. *сухобыл* ‘засохле стебло’ (СРНГ 43, 7).

***Suxodějъ**: рос. *Суходеев* (ЖПТ).

***Suxodoba**: укр. *Суходоба* (КПУ Переможиці Він. 2, 668).

***Suxodoja**, ***Suxodojъ**: укр. *Суходоя* (м. Шепетівка Хм.), ст.-рос. Ондрюшка Васильевъ сынъ Чельцов *Суходоев*, 1629 р. (КВ 150), (похідне) *Суходоево*, XVII ст. – назва пустища в колишній Московській губ. (ОПКМ 319), рос. *Суходоев* (ЖПТ), *Суходоев*, *Суходоева Мишки*, *Суходоевская*, *Суходоевской* – відантропонімі назви поселень у колишній В'ятській губ. (Vasmer VIII, 665) ~ рос. діал. *суходой* ‘корова, яка дає мало молока’ (СРНГ 43, 9).

***Suxodolъ**: укр. *Суходол* (КПУ Рв. 3, 303), ст.-рос. Тараска *Суходолов*, 1623–1624 рр. (Ржев 68), рос. *Суходолов* (ЖПТ), пол. *Suchodoł* (SN IX, 138), чеськ. *Suchodol* (ЧП) ~ ст.-рос. *суходоль* ‘сухий яр, пересихаюче русло’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 69) та ін. Див. (ЭСБМ 13, 71–72).

***Suxodorъ**: рос. *Суходоров* (Рамієс 2, 337).

***Suxodolъ**: укр. *Суходуб* (КПУ Харк. 9, 579), рос. *Суходуб* (ЖПТ).

***Suxodujъ**: ст.-рос. Данилко *Суходуевъ*, 1629 р. (КВ 178), рос. *Суходуев* (ИСП 518) ~ рос. діал. *суходуй* ‘сухий вітер’ (СРНГ 43, 11).

***Suxaja Golva**: ст.-укр. Филипъ *Сухая-Голова*, 1666 р. (Лазаревский 19).

**suxoglъtъ*: рос. діал. *сухоглът* ‘людина, яка мало їсть’ (СРНГ 43, 9). Антропонімі рефлексів не засвідчено.

***Suxogorъzъ(jъ)**: ст.-рос. Пронка Ортемьевъ сынъ *Сухогузов*, 1629 р. (КВ XXXI), рос. *Сухогузов* (ЖПТ).

***Suxoxlěbъ**: рос. *Сухохлебово* — відантропонімний ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer VIII, 671), чеськ. *Suchochleb* (ЧП).

***Suxojědja**, ***Suxojěbъ**: ст.-рос. *Сухоедово*, 1551 р. (ПKNЗ 5, 176), *Сухоедово*, *Сухоежино* — відантропонімні ойконіми на Новгородщині (Vasmer VIII, 666), рос. *Сухоедов* (ЖПТ), пол. *Suchojad* (SN IX, 138) ~ рос. діал. *сухоёжа* 'сухий корм' (СРНГ 43, 11). Пор. **Nesuxojědja*.

***Suxolěsъ**: ст.-укр. Гаврило *Сухолѣсѣ*, 1649 р. (Реєстр 331), укр. *Сухолѣсовѣ*, 1734 р. (ДІП VI, 153), пол. *Sucholas* (SN IX, 138).

***Suxolětъ**: укр. *Сухоліт* (Редько 2, 1029), рос. (похідне) *Сухолетова* — ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer VIII, 663), ст.-блр. Трохимъ *Сухолеть*, 1609 р. (Тупиков 383), пол. *Sucholet* (SN IX, 138).

***Suxolědъ(jъ)**: рос. *Сухолядов* (КП Саратов₁₂) ~ рос. діал. *сухолядый* 'худий, довгорукий' (ЯОС 9, 90).

***Suxolomъ**: ст.-рос. Пятушка *Сухоломъ*, 1683 р. (Тупиков 383), рос. (похідні) *Сухоломово* (2) — ойконіми в колишніх Костромській і Тверській губ. (Vasmer VIII, 668) ~ укр. діал. *сухолом* (бот.) 'вовче тіло болотне, *Comarum palustre* L.' (ЕСУМ 5, 488), блр. діал. *сухалом* 'ревматизм' та ін. Див. (ЭСБМ 13, 71).

***Suxolъbъ(jъ)**: укр. *Сухолоб* (Горпинич 171) ~ ст.-рос. *сухолобъ* 'вузьколобий' (Сл. РЯ XI—XVII вв. 29, 74).

***Suxomazъ**: рос. *Сухомазов* (ЖПТ).

***Suxometъ**: рос. *Шухомет* (ЖПТ).

***Suxoměsъ**: ст.-рос. Иван *Сухомесов*, 1653 р. (ТКМГ II, 542), рос. (похідне) *Сухомесовский* — ойконім у колишній Оренбурзькій губ. (Vasmer VIII, 668).

***Suxomęsъ(jъ)**: рос. *Сухомясов* (ЖПТ).

***Suxomirъ**: рос. *Сухомиров* (САЛ 714), ст.-блр. Сидоръ *Сухомиръ*, 1640 р. (Тупиков 383).

***Suxomordъ**: ст.-укр. Василей *Сухомуд*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 189), укр. *Сухомуд* (КПУ Черк. 5, 446), ст.-рос. *Сухомудов* Михайло Григорьев, 1546 р. (Шумаков 205), Васюкъ Грибовъ сынъ *Сухомидовъ*, 1555 р. (Шумаков Обзор, 53), (похідне) *Сухомудово*, XVI ст. — ойконім у колишній Ярославській губ. (ПМЯ II, 189), блр. (похідне) *Сухомуды* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer VIII, 668).

***Suxonogъ(ь)**: ст.-рос. Олешка *Сухоногой*, 1649 р. (ГВМ 88), (похідне) деревня *Новая, Сухоногово тожъ*, 1647 р. — у колишньому Московському пов. (Рождественский 207), рос. *Сухоногов* (ЖПТ), *Сухоногово* (3 фіксації) — ойконіми в колишніх Костромській, Новгородській, Ярославській губ. (Vasmer VIII, 669) ~ рос. діал. *сухонѡ-га* 'гриб моховик' (СРНГ 43, 19).

***Suxonosъ(ь)**: ст.-укр. *Jwan Suchonos*, 1563 р. (АЮЗР VII/2, 61), Павло *Сухоніс*, 1620 р. (ВКО 146), Өедка *Сухонос*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 298), укр. *Сухонось*, 1734 р. (ДІП VI, 172), *Сухоніс*, *Сухонос* (Редько 2, 1029), ст.-рос. Яхно *Сухонось*, 1498 р. (Тупиков 383), Лева Кузминъ сн. *Сухоносовъ*, 1535 р. (АГР I, 57), (похідні) *Сухоносово*, 1569 р. — ойконім у колишньому Ружькому пов. (АФЗХ 1956: 383), *Сухоносово*, 1629 р. — назва пустища в колишньому Вологодському пов. (Мерцалов 23), рос. *Сухоносов* (ЖПТ), *Сухоносова* — відантропонімний ойконім у колишній Калузькій губ. (Vasmer VIII, 669), пол. *Suchonos* (SN IX, 139) ~ ст.-рос. *сухоносый* 'з вузьким, гострим носом' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 72).

**suxookъ(ь)*: ст.-слвц. *suxookъ* 'у кого сухі очі, хто не може плакати' (HSSJ V, 546).

***Suxoorbъ**: укр. *Сухороб* (КПУ Льв. 2, 57), пол. *Suchorab, Suchorob* (SN IX, 139).

***Suxoorstlъ(ь)**: рос. *Сухорослов*, 1782 р. (Шумилов 101), *Сухорослов* (ЖПТ), (похідне) *Сухорослова* — назва поселення в колишній Пермській губ. (Vasmer VIII, 670) ~ рос. діал. *сухорѡслый* 'худорлявий' (СРНГ 43, 22).

**suxootrъ(ь)*: рос. діал. *сухонутрый* 'худорба; дурень' (СРНГ 43, 19).

***Suxopальсь**: рос. (похідне) *Сухопальцево* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer VIII, 669).

***Suxoparъ(ь)**: ст.-укр. Дорошъ *Сухопаровъ*, 1649 р. (Реєстр 212), укр. *Сухопар* (Редько 2, 1029), (похідне) *Сухопаров* — ойконім у колишній Чернігівській губ. (Vasmer VIII, 669), ст.-блр. *Juchno Szuchopar*, 1552 р. (ПКПК 476), блр. (похідне) *Сухопарево* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer VIII, 669), пол. *Suchopar* (SN IX, 139), чеськ. *Suchopár* (ЧП) ~ укр. діал. *сухонáр* у словосполученні *сухонáром вмер* 'умер наглою смертю' (Бушкевич 191), ст.-рос. *сухопарый* 'худий, худорлявий' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 74) та ін. Див. (ЭСБМ 13, 74–75).

***Suxopetъ(ь)**: блр. (похідне) *Сухопятово* — назва поселення в колишній Вітебській губ. (Vasmer VIII, 669).

***Suxopitъ**: ст.-пол. *Suchopith*, 1564 р. (Мутник 263).

***Suxoplektъ(ь)**: рос. (похідне) *Сухоплечев* — ойконім у колишній Пермській губ. (Vasmer VIII, 669).

***Suxoradъ(ь)**: ст.-укр. *Romasko Suchorad*, 1565 р. (АЮЗР VII/2, 166), укр. *Сухорад* (СЖВ 179).

***Suxorebъ(ь)**: ст.-укр. *Яцко Сухоребрии*, 1593 р. (Сел. рух 1569—1647: 100), *Даць Сухоребрии*, 1649 р. (Реєстр 163), укр. *Сухоребрий* (Горпинич 242), ст.-рос. *Семень Сухореброй*, 1611 р. (Тупиков 383), рос. *Сухоребрый* (ЖПТ), *Сухоребров* (ИСП 518) ~ блр. діал. *сухарэбры* 'худорба' (ЭСБМ 13, 76).

***Suxorebrikъ**: ст.-укр. *Іван Сухоребрикъ*, 1660 р. (РСП 35), рос. *Сухоребриков* (СП 340) ~ блр. діал. *сухарэбрык* 'худорлявий чоловік' (МДСГ 8, 179).

***Suxorqbъ**: ст.-пол. *Stanislai Suchorqb*, 1471 р. (SSNO V, 245).

***Suxorqkъ(ь)**: ст.-рос. *Андрѣй Сухорукой*, 1408 р. (Тупиков 383), *Трофимъ Сухоруковъ*, 1653 р. (АОК 355), *Тренка Сухорукъ*, XVII ст. (ПКУ 8), (похідні) *Сухоруково*, 1551—54 рр. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 207), *Сухорукова*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Ярославському пов. (ИАЯ II, 38), рос. *Сухорукий*, *Сухоруков* (ЖПТ), (похідні) *Сухоруков*, *Сухорукова* (2), *Сухоруково* (8), *Сухоруковы* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VIII, 670), блр. (похідні) *Сухоруки* (2), *Сухорукие* (2) — ойконіми в колишніх Вітебській і Могильовській губ. (Vasmer VIII, 663), пол. *Suchoruków* (SN IX, 139) ~ ст.-рос. *сухорукий* 'сухорукий, з паралізованою рукою' (Сл. РЯ XI—XVII вв. 29, 75), рос. діал. *сухору́кий* 'невмілий' (СРНГ 43, 23) ~ укр. *Рукосухъ*, 1718 р. (ПСт. П 159).

***Suxorydlъ(ь)**: рос. *Сухорылов* (ЖПТ).

***Suxostanъ**: рос. *Шухостанов* (ЖПТ).

***Suxostoъ(ь)**: укр. *Сухостій* — сучасне прізвисько («високий і худий»); СПУ 3, 116) ~ рос. діал. *сухостой* 'худорлявий' (СРНГ 43, 23).

***Suxostrѣlъ**: рос. (похідне) *Сухострѣлова* — ойконім у колишній Томській губ. (Список Томск. 50).

***Suxosyъ(ь)**: укр. *Сухосир* (КПУ Полт. 9, 423).

***Suxoŭŭcekъ(ь)**: ст.-рос. *Еремѣй Сухощекъ*, 1471 р. (Тупиков 383), *Савка Евдокимовъ с. Сухощоккой*, 1646 р. (Зарайск 43) ~ ст.-рос. *сухощекъ*, 1599—1600 рр. (НKK 43).

***Suxotѣlъ(ь)**: рос. *Сухотелый* (КП Саратов₅).

***Suxouхъ(ь)**: укр. *Суховухий* (КПУ Хм. 5, 577), *Сухоухий* (м. Рівне), рос. *Сухоухов* (КПУ Хм. 3, 629).

***Suxovargъ**: ст.-укр. *Суховарѣ*, 1593 р. (Тупиков 382), рос. *Суховарово* — відантропонімний ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer VIII, 663).

***Suxovějъ**: ст.-укр. *Лучька Суховѣй*, 1649 р. (Реєстр 159), укр. *Суховѣй*, 1725 р. (МК 82), *Суховій* — сучасне прізвище (Редько 2, 1029), (похідне) *Суховѣв* — топонім [1726 р. — до двора *Суховѣв*ого (Ділова НРМ 178)], рос. *Суховой* (ИСП 517), *Суховеев* (ЖПТ), пол. *Suchowiej* (SN IX, 140) ~ укр. *суховій* 'сухий вітер' та ін. Див. (ЭСБМ 13, 71).

***Suxovětrъ**: рос. *Суховетров* (ЖПТ).

***Suxovъrхъ(jъ)**: ст.-укр. *Суховерхой*, 1655 р. (Тупиков 382), ст.-рос. *Суховерхъ*, XV ст. (Тупиков 382), Филип Корепан Андреев сын *Суховерхово*, 1578 р. (Амосов 220), Семень *Суховерховъ*, 1652 р. (Сторожев РЗ 49), рос. *Суховерхов* (ЖПТ), пол. *Suchowierzch* (SN IX, 140) ~ ст.-рос. *суховерхий* 'із засохлим верхом' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 68).

***Suxovъrша**, ***Suxovъrшь**: укр. *Суховерша* (Редько 2, 1028), пол. *Suchowiersz* (SN IX, 140).

***Suxozadъ(jъ)**: укр. *Сухозад* (НКП Полт. 399), рос. *Сухозадов* (КПУ Харк. 1, 366) ~ рос. діал. *сухоза́дый* 'з сухим задом' (СРНГ 43, 12).

Деривати з коренем **Suš-* < **Suxj-*

***Suša**, ***Suшь**: ст.-укр. *Susz* Olchnicz, 1515 р. (Тупиков 384), укр. *Шуш* (СП 404), ст.-рос. *Суша*, 1664 р. (Тупиков 383), рос. *Сушев*, *Шушев* (ЖПТ), блр. *Суша* (ЖПТ), *Шуша* (Бірыла 486), хорв. *Suša*, *Šuša* (Leksik 624, 666), схв. *Суша* (Вуковић, Недельков 179), ст.-пол. *Susza*, 1372 р. (SSNO V, 259), Jan *Susz*, 1660 р., Jacob *Susza*, 1685 р. (Mytnik 265), пол. *Susz*, *Susza*, *Szus* (SN IX, 163, 373) ~ д.-руськ. *суша* 'сухе місце' (Срезневский III, 634), ст.-укр. *суша* 'засуха', 1574 р. (УП 1, 191), укр. *суш* 'суша (про погоду); сухі дерева, гілки, сушняк' (ЕСУМ 5, 487), діал. *су́ші* 'суша; посуха' (Шкрумеляк 152), рос. діал. *суш*, *су́ша* 'засуха' (СРНГ 43, 37) та ін.

**pasuшь*: укр. діал. *па́суш* 'сухі гілки, сушняк, хмиз' (Лисенко 154), 'вощана основа стільника, у якій немає меду' (СБІ 529).

**prosuшь*: укр. діал. *просуш* 'висохлий ліс, висухла частина лісу' (ЕСУМ 5, 487).

***Sušajъ**: укр. *Шушай* (ЖПТ).

***Sušuъjъ**: рос. *Шушув* (ЖПТ).

***Sušakъ**: укр. *Шушак* (Горпинич, Тимченко 314), рос. *Сушаков, Шушаков* (ЖПТ), хорв. *Sušak, Šušak* (Leksik 624, 666), пол. *Suszak, Szuszak* (SN IX, 163, 373), чеськ. *Šušak* (ЧП).

***Sušikъ** / ***Sušičъ**: укр. *Шушич* (Новикова 571), серб. *Sušić* (Kilibarda 101), *Suhić, Sušić, Šušić* (Leksik 622, 625, 666), схв. *Сушиић* (Вуковић, Недељков 179), ст.-пол. *Suszyk*, 1412 р., Martinus *Suszcicz*, 1427 р. (SSNO V, 260), пол. *Suszyk* (SN IX, 163) ~ рос. діал. *сушиик* 'коржик' (Хильманович 291).

***Sušьka, *Sušьko, *Sušьkъ**: ст.-укр. *Сушко*, 1512 р. (АЮЗР VIII/4, 326), Грыцько *Сушъко*, Павель *Сушка*, 1649 р. (Реєстр 180, 482), укр. *Сушко*, 1734 р. (ДІП VI, 355), *Шушко* (СП 404), *Шушківка, Шушківці* – відантропонімні ойконіми в Черкаській і Тернопільській обл., ст.-рос. Демешко *Сушко*, 1495 р. (Тупиков 383), Өедоръ Өоминъ *Сушковъ*, 1607 р. (Тупиков 772), (похідне) *Сушково*, 1539/40 р. – ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 41), рос. *Сушкин, Сушков, Шушкин, Шушков* (ЖПТ), ст.-блр. *Сушко* Івановичъ, 1552 р. (Тупиков 384), блр. *Сушко, Сушок, Шушко* (Бірыла 401, 486), хорв. *Sušek, Suško, Šuško* (Leksik 625, 666), ст.-пол. *Szuska*, 1399 р., *Suszko*, 1490 р. (SSNO V, 259–260), пол. *Suszka, Suszko, Suszek, Szuszek, Szuszcza, Szuszczo* (SN IX, 163, 373), чеськ. *Sušek, Suška, Suško, Šuška* (ЧП) ~ укр. діал. *сушкó* 'невелике засохле дерево' (ЕСУМ 5, 487), *шушка* 'букет квітів, який прикріплюється до кроков на знак того, що будівля зведена' (Аркушин 2016: 634) та ін.

***Obsušьka, *Obsušьkъ**: хорв. *Osuška* (Leksik 473), пол. *Osuszek* (SN VII, 120) ~ укр. діал. *осушок* 'засохлий шматок хліба; невеликий окраєць хліба' (ЕСУМ 5, 487) та ін. Див. (ЭССЯ 30, 99).

**usušьkъ*: укр. діал. *усушок* 'давнє, почасти висохле яйце' (ЕСУМ 5, 487).

**zasušьka, *zasušьkъ*: укр. діал. *засушка* 'сорт цибулі', *засушок* 'сухар; окраєць хліба; сухий виріст на краях хлібини' (ЕСУМ 5, 487).

**sušica*: укр. діал. *сушиці* 'сухе дерево' (Шкрумеляк 152), *сушиця* 'висохлий ліс, висохла частина лісу; суха ялина або смерека', *шушиця* 'суха смерека' (ЕСУМ 5, 487), рос. діал. *сушица* 'сухостій' (СРНГ 43, 43). Антропонімні рефлексі не засвідчено.

***Sušьсь**: хорв. *Sušac, Sušec* (Leksik 624, 625), схв. *Сушац* (Вуковић, Недељков 179), пол. *Suszec* (SN IX, 163) ~ рос. діал. *сушец* 'дитяча хвороба, яка призводить до схуднення дитини' (СРНГ 43, 39).

***Suśadlo**: укр. *Шушайло* (СП 404), ст.-рос. (похідне) *Шушало*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК IV, 241) ~ рос. діал. *сушідть* 'осушувати (болота і под.)' (СРНГ 43, 38).

***Suśidlo**: ст.-рос. (похідне) *Сушилов брод*, 1634 р. — мікротопонім у колишньому Воронежському пов. (ПЮН ОК 77), рос. *Сушилов* (ЖПТ), хорв. *Sušilo* (Leksik 625), пол. *Suszyło, Suszyłło, Szuszyło* (SN IX, 164, 373) ~ укр. діал. *сушіло* 'розвилистий стовп, на якому сушать горшки, глечики' (СБІ 754), 'кілок, до якого петлею прив'язують кінець кодоли' (Чабаненко Словник 4, 8), ст.-рос. *сушило* 'хмиз, дрова' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 81), рос. діал. *сушіло* 'прибудова для зберігання соломи, полови' (СРНГ 43, 40).

***Sušanь**, ***Suśanь**: рос. *Шушанова ж.* (ЖПТ), блр. *Сушанаў* (Бірыла 401), хорв. *Sušan, Sušanj, Šušan, Šušanj* (Leksik 624, 666), пол. *Suszanowicz* (SN IX, 163).

***Sušenь**, ***Suśenь**: хорв. *Sušenj* (Leksik 625), чеськ. *Sušen, Sušeň* (ЧП).

***Sušina**, ***Suśinь**: ст.-рос. Костя Матѣевъ с. *Сушинъ*, 1558 р. (Тупиков 772), Васка *Сушин*, 1646 р. (ЯПК 220), рос. *Сушин, Шушин* (ЖПТ), хорв. *Sušin* (Leksik 625), схв. *Сушин* (Вуковић, Недельков 179), пол. *Suszyn, Suszyna, Szuszin* (SN IX, 164, 373), чеськ. *Sušina* (ЧП) ~ укр. діал. *сушіна* 'сухий віск; сухий хмиз, сухі дрова; сухі гілки, сушняк' (ЕСУМ 5, 487), рос. діал. *сушіна* 'пересохлий ґрунт' (СРНГ 43, 42) та ін.

***Sušunь**: рос. *Сушунов, Шушунов* (ЖПТ), блр. *Шушун* (Бірыла 486), пол. *Szuszinow* (SN IX, 163) ~ рос. діал. *сушун* 'верхній жіночий одяг' (СРНГ 43, 46).

***Suśara**, ***Suśargъ**, ***Suśargъ**: рос. *Шушара, Шушарев, Шушарин, Шушаров* (ЖПТ).

***Suśera**, ***Suśerъ**: ст.-рос. (похідне) *Шушерин*, 1580 р. — назва починка в колишньому Тверському пов. (ПМТ 481), рос. *Шушеров* (ЖПТ), чеськ. *Sušer* (ЧП).

Рос. *Шушемоин* (ЖПТ) — один із рефлексів псл. ***Suśemyja**.

Рефлекси опозиції **Mal-* ~ **Vel-*

***Maľ(jь)**: д.-руськ. *Маľ*, 945 р. — деревлянський князь (Тупиков 242), *Мал*, XIII ст., зафіксоване в новгородській берестяній грамоті № 348 (Подольская 223), ст.-укр. *Мал* Кореннии, Мисеня

Малый, Івашко *Малыи*, 1649 р. (Реєстр 43, 161, 180), Феско *Малий*, 1660 р. (Юркевич 140), укр. *Малий*, 1704 р. (ПОП 32), *Малой*, 1751 р. (АЮЗР III/3, 624), *Мал* (НКП Дн. 223), *Малий* (Панцьо 110), *Малий* – сучасне прізвисько (СПУ 2, 194), ст.-рос. Якушъ *Малой*, 1495 р. (Тупиков 241), Трен(ь)ка *Малой*, 1624 р. (Парфенова 251), Петр *Малый*, 1680 р. (Грамотки 270), рос. *Мал*, *Малой*, *Малый* (ЖПТ), (похідні) *Малово* (2) – ойконіми в колишніх Костромській і Московській губ. (Vasmer V, 372), ст.-блр. *Малый* Лизунович, 1576 р. (Усцінович 1975: 134), блр. *Малы* (Бірыла 271), *Малов* (СБГТ 272), болг. *Мало*, XV ст. (Заимов 145), *Малий* (Илчев 317), серб. (похідне) *Malov Do* – ойконім (Im. m. 281), хорв. *Mal*, *Mali* (Leksik 387, 389), словн. *Mal* (ZSSP 353), *Mala* (Kos 125), ст.-пол. *Mała*, 1265 р., *Mali*, 1397 р. (SSNO III, 375, 386), Gregory dicti *Mal*, 1528 р. (Bubak Słownik I, 378), пол. *Mał*, *Mała*, *Mały* (SN VI, 160, 167), ст.-чеськ. Janek *Malý*, 1408 р. (АЧ I, 193), Pavliček *Malý*, 1556 р. (Tiray 11), чеськ. *Mála*, *Malo*, *Malý* (ЧП), (похідні) *Malin* (2) – ойконіми (Profous III, 13), словц. *Malý* (Bernát 93), луж. *Mał*, *Mało*, *Mały* (Wenzel II/2, 6, 7) ~ укр. діал. *малій* ‘невеликий, невисокий; дуже молодий’ (ГГ 119), рос. діал. *мáлый* ‘хлопець, парубок’ (Хильманович 168) та ін. Див. [(ЭССЯ 17, 173–177: **malъ*(jъ))].

***Bezmaľ(jъ)**: укр. *Безмалий* – сучасне прізвисько (СПУ 1, 90).

**namaľ(jъ)*: н.-луж. *namaľу* ‘мененький’ (Muka I, 980). Антропонімі рефлексі невідомі.

**potmaľ(jъ)*: укр. діал. *пóмалий* ‘малуватий, занадто малий’ (ЕСУМ 3, 371).

**primaľ(jъ)*: укр. діал. *прималій*, *примавий* ‘малуватий, трохи малий’ (СПЛ 152), *прималій* ‘замалий’ (ЕСУМ 3, 371), серб. діал. *прíмал* ‘дуже малий’ (Динић 671), чеськ. *prímalý* ‘малуватий’ (Kott II, 1050), ст.-словц. *primaľý* ‘дуже малий’ (HSSJ IV, 465), словц. *primaľý* ‘т. с.’ (SSJ III, 570).

***Maľ**: укр. *Maľ* – сучасне прізвисько («низенький»; СПУ 2, 197), *Малів* – відантропонімічний ойконім на Тернопільщині, рос. *Maľ* (ЖПТ), *Малев* (КП Саратов), блр. *Maľ* (Бірыла 272), *Малева* (2) – відантропонімічні ойконіми в Мінській і Могильовській обл. (Рап. Мін. 166; Рап. Маг. 112), хорв. *Malj* (Leksik 390) ~ укр. діал. *маľ* ‘молодняк овець’ (ЕСУМ 3, 371) та ін. Див. (ЭССЯ 17, 181: **malъ*).

Праантропоніми-композиції:

- ***Maligojъ**: хорв. *Maligoj* (Leksik 389), словн. *Maligoj* (ZSSP 355).
- ***Malobaba**: хорв. *Malobabić* (Leksik 389).
- ***Malobordъ(јь)**: укр. *Маліборода* (Вол.), пол. *Małobroda* (SN VI, 164).
- ***Malobratъ**: чеськ. (похідне) *Malobratřice* — ойконім (Profous III, 15–16).
- ***Malodědъ**: укр. *Малодід* (Редько 1, 645).
- ***Malodobrъ(јь)**: укр. *Малодобрий* (PI 2, 141), ст.-пол. *Małodobry*, 1413 р. (SSNO III, 384), пол. *Małodobry* (SN VI, 165).
- ***Maloglazъ(јь)**: рос. *Малоглазов* (ЖПТ).
- ***Malogolvъ(јь)**: укр. *Малоголовий* (КПУ Переможці Він. 4, 681), пол. *Maligłowa* (SN VI, 153), чеськ. *Malohlava* (ЧП) ~ **malogolvъ(јь)* (ЭССЯ 17, 167–168).
- ***Malogolvъсь**: укр. *Малоголовець* (Льв.).
- ***Malogonъ**: укр. *Малогон* (Горпинич, Тимченко 175).
- ***Malogostъ**, ***Malъgostъ**: болг. *Малогост*, XV ст. (Заимов 145), чеськ. (похідне) *Malhostice* — ойконім (Profous III, 11–12), луж. *Malgast*, 1375 р. (Müller 106) ~ **malъgostъ* (ЭССЯ 17, 177).
- ***Malogorbъ(јь)**: укр. *Малогуб* (КПУ Ник. 4, 301).
- ***Maloxlěbъ**: пол. *Małochleb* (SN VI, 164).
- ***Maloxodъ**: укр. *Малахода* ж. — сучасне прізвисько (СПУ 2, 193), хорв. (вторинне) *Malohodžić* (Leksik 389).
- ***Maloxutъ(јь)**: укр. *Малахута* (Літ. ГС 2009, № 24, 68).
- ***Malojědъ**: ст.-укр. Санць *Малоедъ*, 1591 р. (АЮЗР VI/1, 216), укр. *Малойд* (Льв.), рос. *Малоедов* (ЖПТ), ст.-блр. *Chwiedzyecz Maloied*, Iwan *Maloyed*, XVI ст. (ПКПК 23, 423), блр. (похідне) *Малаеды* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 165), пол. *Małojid* (SN VI, 165).
- ***Malokonъ**: укр. *Малоконеве* — відантропонімний ойконім у Кіровоградській обл.
- ***Malokostъ**: рос. *Малокость* (ЖПТ).
- ***Malokosъ**: укр. *Малокус* (ТД Тур. 60).
- ***Malokurъ(јь)**: ст.-рос. Кузьма *Малокуров*, 1634–1635 рр. (ТК Вологда 1, 126).
- ***Malolětъ(јь)**: укр. *Малоліта* (КПУ Полт. 10, 200), рос. *Малолетов* (ЖПТ) ~ **malolětъ(јь)* (ЭССЯ 17, 168).
- ***Malolětъкъ**: рос. *Малолетков* (ЖПТ).
- ***Malolětъnъ(јь)**: рос. *Малолетний* (ЖПТ) ~ **malolětъnъ(јь)* (ЭССЯ 17, 168–169).

***Malomaxъ**: рос. *Маломахов* (АУИФ 268), *Маломахова*, *Маломахово* — відантропонімні ойконіми в колишніх Тверській і Калужській губ. (Vasmer V, 375).

***Maloměъ**: чеськ. *Maloměřice* — відантропонімний ойконім (ZL 550).

***Malomirъ**: ст.-болг. *Маломир*, IX ст. (Заимов 1964: 145), ст.-пол. *Malomir*, 1297 р. (SSNO III, 384).

***Malomordъ**: рос. (похідне) *Маломудровский* — назва поселення в колишній В'ятській губ. (Списки Вят. 902).

***Malomordъ**: укр. *Маламуд* (Новикова 514), *Маломут* (КПУ Ник. 3, 84), рос. *Маламуд* (Лет. ЖС 2003, № 52, 45).

***Malomorъ**: укр. *Маломуж* (Редько 1, 645), рос. *Маломужев* (ЖПТ).

***Malomylъka**: ст.-рос. Матюшка *Маломолка*, 1655 р. (Тупиков 241) < **Маломолка*.

***Malonogъ(ъ)**: укр. *Малоногий*, 1723 р. (Швидько 307), *Малоноба* (Редько 1, 645), рос. *Малоногова* ж. (ОА 4, 2250), пол. *Malinoga*, *Małonóg* (SN VI, 154, 165).

***Malonosъ(ъ)**: ст.-укр. Хома *Малонос*, 1649 р. (Реєстр 271), укр. *Малонос* (КПУ Він. 9, 34), рос. *Малоносов* (ЖПТ) ~ ст.-слівц. *malonosъ* 'з малим носом' (HSSJ II, 253).

***Malookъ(ъ)**: укр. *Малоок*, 1787 р. (Макидонов 86), *Малоок* — сучасне прізвище (Горпинич 242), *Малоокий* (ТДЗг. 78), рос. *Малооков* (ЖПТ) ~ ст.-укр. *малооки(й)* lucinus, 1642 р. (Славинецький 258), слівц. *malooky* 'у кого малі очі' (HSSJ II, 253).

***Malorъ(ъ)**: ст.-рос. (похідне) *Малоусова*, XVII ст. — назва пустища в Новгородсько-Псковській землі (ОПКН 203).

***Malorěъ**: ст.-укр. Mirko *Malopiey*, 1565 р. (АЮЗР VII/2, 184).

***Maloravъ**: слівн. *Maloprav* (ZSSP 354).

***Maloravъda**: ст.-пол. *Maloprawda*, 1442 р. (SSNO VII, 143).

***Maloradъ**: болг. *Малорад* (Заимов 145), ст.-серб. *Малорадь* (Даничић II, 45).

***Malorodъ**: ст.-укр. Ондрюшка *Малород*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 366), укр. *Малород* (КПУ Харк. 4, 165), рос. *Малородов* (ЖПТ), слівн. Jurij *Malaroda*, 1569 р. (SL 41).

***Malorogъ(ъ)**: рос. *Малоротов* (ЖПТ).

***Malosěja**, ***Malosěъ**: хорв. *Maloseja* (Leksik 389), ст.-пол. *Malosyeg*, 1451 р. (SSNO III, 384).

***Malosěкъ**: хорв. *Malosek* (Leksik 389).

***Malosegъ**: укр. *Малошаг* (СП 224).

***Malosilъ(жъ)**: укр. *Малосилий* (Горпинич 351) ~ рос. діал. *малоси́лый* 'фізично слабкий' (СРНГ 17, 337).

***Malostryjъ**: луж. *Małostryj* (Wenzel II/2, 7).

***Malošъjъ(жъ)**: ст.-укр. *Małoszyi*, 1552 р. (Тупиков 242).

***Malouxъ(жъ)**: укр. *Малоух* (м. Луцьк), рос. *Малоухов* (ЖПТ), (похідне) *Малоухово*, XVI ст. — ойконім у колишньому Дмитровському пов. (ПКМГ I/1, 768).

***Maloukъ(жъ)**: укр. Мартинъ *Малоукъ*, 1756 р. (АК 5, 181).

***Maloumъ**: ст.-укр. Одрій *Малоум*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 66) ~ рос. діал. *малоум* 'дурень' (СРНГ 17, 338), блр. діал. *малавумак* 'т. с.' (Юрчанка СНС 185).

***Malovarъ**: хорв. *Malovar* (Leksik 390), чеськ. (похідне) *Malovary* — ойконім (Profous III, 18).

***Malověкъ**: укр. Іванъ *Маловѣкъ*, 1756 р. (АК 5, 62), *Маловік* (Горпинич 199), хорв. *Malovjek* (Leksik 390).

***Malovidъ**: чеськ. (похідні) *Malovidy* (3) — ойконіми (Profous III, 19).

***Malovozъ**: хорв. *Malovoz* (Leksik 390).

***Malovъlkъ**: хорв. *Malivuk* (Leksik 389).

***Malovrhъ**: хорв. *Malovrh* (Leksik 390).

***Malozemъ(жъ)**: рос. *Малоземов* (ЖПТ), (похідні) *Малоземова* (3 фіксації), *Малоземовка* — ойконіми в колишній Пермській губ. (Списки Перм. 410) ~ рос. діал. *малозѐм* 'підліток' (СВГ 4, 70), 'низькорослий' (СРНГ 17, 333).

***Malozorъ(жъ)**: рос. *Малзубово* — відантропонімний ойконім у колишній Псковській губ. (Списки Псков. 552).

Афіксальні деривати:

***Maliba**: пол. *Maliba* (SN VI, 152). Щодо словотвірної моделі пор. **Deriba*, **Kəršiba*, **Tariba* та ін.

***Malędъ**: пол. *Małęda* (SN VI, 152).

***Malaga**, ***Mal'aga**, ***Mal'agъ**, ***Malęga?**, ***Malęgъ?**: укр. *Малага* (Красовський 102), *Малара* (Holutiak 262), *Маляга* (Панцьо 110), рос. *Малагин*, *Малягин* (ЖПТ), (похідні) *Малагин*, *Малагино*, *Малагово Большое*, *Малагово Малое* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 357), блр. *Малагін* (Бірыла 270), пол. *Malag*, *Malaga*, *Małaga* (SN VI, 145, 161), чеськ. *Malaga* (ЧП) ~ **malęga*, **malęgъ* (ЭССЯ 17, 155).

***Malega**, ***Malegъ** / ***Maleža**, ***Maležь**: ст.-укр. Іванъ *Малєжик*, 1649 р. (Реєстр 393), укр. *Малега*, XVIII ст. (МК 281), *Малега* — сучасне прізвище (Новикова 512), *Малєжа* (КС Київ. 2, 38), *Малєжик* (КПУ Сум. 1, 164), рос. *Малега* (КП Коми 433), *Малєж* (ЖПТ), блр. *Малєж* (Бірыла 270), хорв. *Maleg* (Leksik 388), слвн. *Malež* (ZSSP 353), пол. *Malega*, *Mależ* (SN VI, 150, 152) ~ **maležь* (ЭССЯ 17, 154).

***Maliga**: рос. *Малигин* (ЖПТ), чеськ. *Maliga* (ЧП).

***Maloga**: укр. *Малога* (Редько 1, 645), рос. *Малога* (ЖПТ), пол. *Małoga* (SN VI, 165).

***Maluga**, ***Mal'uga**, ***Mal'ogъ**: укр. *Малюга* (Редько 1, 646), *Малюга* — сучасне прізвище (СПУ 2, 196), (похідне) *Малюжине Болото* — гелонім на Чернігівщині (Черепанова Микротоп. 180), ст.-рос. Гурка *Малюгин*, 1677—1678 рр. (ПДП Влад. 102), рос. *Малугин* (ЖПТ), *Малюгин* (КП Саратов.), ст.-блр. *Малюга*, 1623 р. (Бірыла 1966: 233), блр. *Малюга* (Бірыла 272), хорв. *Maljuža* (Leksik 390), пол. *Maląg*, *Maluga* (SN VI, 148, 158), слов'ян. *Малюга*, запозичене чувашами (Магницький 55) ~ укр. діал. *малюга* 'група менших за віком хлопців' (Аркушін 2018: 124) та ін.

***Malyga**, ***Malygъ**: укр. *Малиг*, *Малига* (Новикова 513), ст.-рос. *Малыга*, 1498 р. (Тупиков 242), *Малыга* Филиппов, 1558 р. (МИКХ 1, 30), Агафонка, прозвище *Малыга*; *Малыга* Матушкинъ, 1629 р. (КВ 39, 71), Ванка *Малыгин*, 1641 р. (Грамотки 56), (похідні) *Малыгино*, 1595 р. — назва пустища в колишньому Дмитровському пов. (АФЗХ 1961: 149), *Малыгино*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Вологодському пов. (Сторожев II, 70), рос. *Малыгинъ*, 1785 р. (ОДДА 16), *Малыга* (ЖПТ), (похідні) *Малыгин*, *Малыгина* (6), *Малыгино* (21 фіксація) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 379), блр. *Малыга* (Бірыла 272), (похідні) *Малыгово*, *Малыжино* — ойконіми в колишній Вітебській губ. (Vasmer V, 379), пол. *Małyga* (SN VI, 167) ~ рос. діал. *малы́га* 'дитина; малорослий' (СРНГ 17, 340) та ін. Див. (ЭССЯ 17, 181: **malyga*).

***Malъga**: ст.-рос. *Malъga*, 1565 р. (СПМК 50), Іюдка *Malъгинъ*, 1619 р. (Ростов 1), (похідне) *Malъгино*, XVII ст. — назва пустища в колишній Московській губ. (ОПКМ 175), рос. (похідні) *Malъгино* (2) — ойконіми в колишній Ярославській губ. (Списки Яросл. 354), блр. *Malъgi* — відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Реп. Гр. 153) ~ укр. *малы́га* 'мала риба' (ЕСУМ 3, 371), рос. діал. *малы́га* 'малорослий' (СРГК 3, 193), 'молодший син у сім'ї' (СРНГ 17, 343), блр. діал. *малы́га* 'малеча' (ЭСБМ 6, 203).

Стосовно словотвірної моделі пор., наприклад, укр. *нудьга́* 'смуток, печаль' (Білецький-Носенко 248), рос. діал. *нудьга́* 'смуток, нудота' (СРНГ 21, 311) < **nudьga*, укр. діал. *шальга́* 'шаленство' (Матвіяс 14) < **šalьga*.

***Malaxa**, ***Malaxъ**, ***Mal'axъ** / ***Malaša**, ***Malašъ**, ***Mal'ašъ**: ст.-укр. *Малашѣ*, 1541 р. (АЮЗР VIII/4, 278), укр. *Малах*, *Малаш* (Новикова 512), *Малаха* (РІ Черніг. 6, 354), *Малах* — сучасне прізвисько («дуже низький»; СПУ 2, 193), (похідні) *Малахів Кут*, *Малахове* (5), *Малашівка*, *Малахів Рів*, *Малахів Бугрик* — мікротопоніми в Чернігівсько-Сумському Поліссі (Павленко 397; Черепанова Микротоп. 178), ст.-рос. *Малах*, 1490–98 рр. (АСЭИ II, 415), *Малах*, 1544 р. (Кистерев 102), *Малаш*, 1545 р. (Веселовский 192), рос. *Малахин*, *Малахов*, *Малашев*, *Малашин* (ЖПТ), (похідні) *Малахи* (4), *Малахов* (4), *Малахова* (24 фіксації), *Малахово* (62), *Малашева*, *Малашево* (2), *Малаши* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 358–360), блр. *Малаш* (ЖПТ), *Малахі* — відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 147), хорв. *Malašić* (Leksik 387), слвн. *Malašić* (ZSSP 353), ст.-пол. *Małach*, 1174 р. (SSNO III, 375), пол. *Malach*, *Malasz*, *Małasz*, *Małach*, *Małach* (SN VI, 145, 147, 160, 161), чеськ. *Malach*, *Malacha* (ЧП), слвц. *Malach*, *Maľach* (TZ Bratislava 219), луж. *Małаш* (Wenzel II/2, 6).

***Malexa**, ***Malexъ** / ***Maleša**, ***Malešъ**: укр. *Малех*, *Малеш* (Редько 1, 642, 643), рос. (похідні) *Малехино* (2) — ойконіми в колишніх Владимирській і Костромській губ. (Vasmer V, 364), болг. *Малеш* (Заимов 145), серб. **Малеш**, 1673 р. (Стојановић I, 410), *Малеш*, *Малеша* — особові імена (Грковић 126), (похідні) *Maleševo* (2) — ойконіми (Im. m. 278), хорв. *Maleš*, *Maleša* (Leksik 388), схв. *Малеш* (Вуковић, Недељков 136), слвн. *Maleš* (ZSSP 353), ст.-пол. *Malesz*, 1407 р., *Mathias Malesza*, 1421 р., *Andrea Malechow*, 1441 р. (SSNO III, 370, 371), пол. *Malech*, *Malesz*, *Malesza* (SN VI, 149, 150), чеськ. *Malecha* (ЧП), (похідні) *Malechov*, *Malešin* (3), *Malešov* (3) — ойконіми (Profous III, 11), слов'ян. *Малешова* — відантропонімний ойконім в Албанії (Селищев 268) ~ **malexa*, **maleša*, **malešъ* (ЭССЯ 17, 153–154, 168).

***Malixa**, ***Malixъ** / ***Mališъ**: укр. *Малишъ*, 1734 р. (ДІП VI, 402), *Малих*, *Малиха* — сучасні прізвища (Глуховцева 2, 39), рос. *Малышевъ*, XVIII ст. (ПМД 112), *Малиш* (ЖПТ), (похідні) *Малихово*, *Малихи* — ойконіми в колишніх Псковській і Архангельській губ.

(Vasmer V, 370), болг. *Малиш* (Займов 145), серб. *Малиша* (Грковић 126) — особове ім'я, (похідне) *Malīševo* — ойконім (Im. m. 278), хорв. *Malīš* (Leksik 389), словн. *Malīš* (ZSSP 355), ст.-пол. Gregor *Malich*, 1416 р. (SSNO III, 372), пол. *Malich*, *Malisz* (SN VI, 153, 155), чеськ. *Malich*, *Máliš* (ЧП), словц. *Máliš* (TZ Bratislava 220), луж. *Malich*, *Malīš* (Wenzel II/2, 6), слов'ян. *Малишѣ*, запозичене чувашами (Магницкий 55).

***Maloxa**, ***Maloxъ** / ***Malošъ**: ст.-укр. *Малошѣ*, 1580 р. (УП 1, 308), Е(в)хи(м) *Мало(ш)*, 1609 р. (Ділова мова 131), укр. *Малоха* (Вол.), *Малош* (Редько 1, 645), *Малохова*, *Малохове* — мікротопоніми на Чернігівщині (Павленко 398), рос. *Малохов* (ЖПТ), (похідні) *Малохино*, *Малохова*, *Малоховка* (2), *Малохово* (2), *Малошево* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 377–378), блр. *Малошык* (Бірыла 271), болг. *Малош* (Займов 145), серб. (похідне) *Malošin Do* — ойконім (Im. m. 281), хорв. *Maloš* (Leksik 389), ст.-пол. Nicolao *Malocha*, 1446 р., *Malosh*, 1451 р. (SSNO III, 385; VII, 143), *Małoch*, 1608 р., Jakub *Małocha*, 1640 р. (Bubak Słownik I, 381, 382), пол. *Małoch*, *Małocha*, *Małosz* (SN VI, 164, 166), чеськ. *Maloch*, *Maloš* (ЧП), словц. *Maloch* (TZ Bratislava 220), луж. *Małoch*, *Małoš(e)* (Wenzel II/2, 7) ~ **maloxa*, **maloxъ* (ЭССЯ 17, 168).

***Maluxa**, ***Maluxъ**, ***Mal'uxa**, ***Mal'uxъ** / ***Maluša**, ***Maluшъ**, ***Mal'uшъ**: ст.-укр. *Малуш*, 1587 р. (УП 1, 417), *Малюш*, 1611 р. (Яшук 291), укр. *Малюхъ*, 1911 р. (ДАВО ф. 254, оп. 1, спр. 20, арк. 141 зв.), *Малуха* (Горпинич, Бабій 76), *Малуш* (КПУ Полт. 2, 215), *Малуша* (КС Сум. 1, 463), *Малуха* — «наймолодший у своїй компанії», *Малюха* — «низький» — сучасні прізвиська (СПУ 2, 195, 196), *Малушин* — відантропонімний ойконім на Сумщині, *Малухівка*, *Малушівка* — мікротопоніми на Чернігівщині (Павленко 398), ст.-рос. Матѣи Леонтьевъ с(ы)нъ *Малѹхин*, 1502 р. (АСЭИ II, 330), рос. *Малуха*, *Малухов*, *Малуша* (ЖПТ), *Малюх* (АУЛ 2, 589), *малѹха* — прізвисько (Сл. Печоры 1, 4040, (похідні) *Малухино*, XVIII ст. — назва поселення в Дмитровському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 358), *Малушина* — ойконім у колишній Курській губ. (Vasmer V, 379), блр. *Малуха* (Бірыла 271), болг. *Малуш*, XVII ст. (Займов 145), серб. *Малуш*, *Малюш* — особові імена (Гильфердинг 328), ст.-пол. *Malussa*, 1166 р., Johannes *Malusza*, 1416 р. (SSNO III, 386), *Malucha*, 1505 р., Stanisław *Malus* Garczarz, 1698 р. (Bubak Słownik I, 381), пол. *Maluch*, *Malucha*, *Malusz*, *Małuch*, *Małucha*, *Małusz* (SN

VI, 158, 159, 166, 167), ст.-чеськ. *Malucha*, *Malus*, XIII ст. (Pleskalová 135), чеськ. *Malucha*, *Maluš* (ЧП), словц. *Maluš* (TZ Bratislava 221), луж. *Małuš* (Wenzel II/2, 7) ~ **maluša*, **maluś* (ЭССЯ 17, 173), а також укр. діал. *малюх* 'малий чоловік' (ЕСУМ 3, 371), рос. діал. *малұха* 'молодша з-поміж двох жінок (дочок, сестер і т. п.) з однаковими іменами' (СПГ 1, 504), 'молодша дочка (або син)' (Карнаухов 38).

**romar'uxъ*: укр. діал. *помалюх* 'повільний чоловік' (ЕСУМ 3, 371).

***Maľša**, ***Maľšъ**: ст.-рос. *Малиша*, 1528 р. (АФЗХ 194), чеськ. (похідні) *Maľšín*, *Maľšova Lhota* — ойконіми (Prořous III, 19; ZL 551). Щодо моделі пор. **L'ubša*.

***Maľuxa**, ***Maľuxъ** / ***Maľyša**, ***Maľyś**: ст.-укр. Іванъ *Мальишъ*, Желизко *Мальха*, 1649 р. (Реєстр 172, 310), Іван *Мальишевъ*, 1664 р. (РСР 332), *Мальиш*, XVII ст. (Пиріг 63), укр. *Мальишъ*, 1858 р. (Топчій 44), *Малиш* — сучасне прізвище (СП 224), *Малиш* — сучасне прізвище (СПУ 2, 195), (похідні) яр *Малишів*, *Малишева Канава* — гідроніми в Чернігівській обл. (Павленко 397), ст.-рос. *Мальишъ*, 1483 р., Алексѣй *Мальховъ*, 1596 р. (Тупиков 242, 636), Іван Архипов *Мальиш*, 1653 р. (Парфенова 251), (похідне) *Мальишево*, 1578 р. — ойконім у колишньому Галицькому пов. (Авдеев 338), рос. *Мальха*, *Мальхов*, *Мальиш* (ЖПТ), *Мальхин* (КП Тул.), (похідні) *Мальхина*, *Мальхино*, *Мальхово*, *Мальшева* (98 фіксацій), *Мальшево* (39) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 380–381), ст.-блр. *Мальха* Мешкович, 1589 р. (Бірыла 1966: 233), блр. *Мальха*, *Мальиш*, *Мальша* (Бірыла 272), *Мальишы* — відантропонімні ойконіми в Брестській (2) і Гродненській обл. (Рап. Бр. 83; Рап. Гр. 150), пол. *Maľuch*, *Maľucha*, *Maľusz*, *Maľysza* (SN VI, 167, 168), ст.-чеськ. *Malisa*, XII ст., *Malis*, XIII ст. (Pleskalová 135), чеськ. *Maľych* (ЧП), луж. *Maľuch*, *Maľuš* (Wenzel II/2, 6) ~ **maľyś*, **maľyša* (ЭССЯ 17, 180–181).

***Malajъ**, ***Mal'ajъ**: укр. *Малай* (Редько 1, 641), (похідне) *Малаїв ставок* — на Чернігівщині (Черепанова Микротоп. 178), рос. *Малаев* (АУФ 2, 589), (похідні) *Малаева* (2), *Малаевка* — ойконіми в колишніх Олонецькій, Уфимській, Самарській губ. (Vasmer V, 357), пол. *Malajew*, *Maľaj* (SN VI, 145, 161) ~ рос. діал. *малай* 'дитина' (Моисеев 91), 'непоказний чоловік' (Карнаухов 38).

***Malēja**, ***Malějъ**: ст.-укр. *Малей* чоботарь, 1541 р. (АЮЗР VIII/4, 278), Өомка *Малъй*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 426), Морко *Малеев* зять, 1667 р. (ПКХ 35), укр. *Малій*, *Малъй*, 1721 р. (ДІП II, 183, 242), *Малей* — сучасне прізвище (Рв.), (похідні) *Малії* — мікротопонім у

Сумській обл. (Черепанова Микротоп. 180), *Малієве*, *Маліїв Ріг* — мікротопоніми на Чернігівщині (Павленко 398), *Малієве*, *Маліїв*, *Маліївка* (4), *Маліївське*, *Маліївці*, *Маліїки* — ойконіми, ст.-рос. *Малѣй*, Васьяновъ, 1498 р. (Тупиков 243), Тимофей *Малеев*, 1668 р. (ОАРПр. 567), (похідне) *Малеев Починок*, 1585 р. — в колишньому Білозерському пов. (Барашкова 78), рос. *Малѣевъ*, 1712 р. (ДПС I, 286), *Малеев*, *Малеин* (ЖПТ), (похідні) *Малеева* (3 фіксації), *Малеевка* (3), *Малеево* (15) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 363), *Малѣи* — мікротопонім у Нижегородській обл. (Климкова 2, 202: «може, *Малѣй* какой жил»), ст.-блр. *Малѣй*, 1511 р. (Тупиков 243), блр. *Малей* (ЖПТ), *Малѣевка*, *Малѣво* — ойконіми в колишній Вітебській губ. (Список Вит. 347), болг. *Малей*, XVI ст. (Заимов 145), хорв. *Malij* (Leksik 389), слвн. *Maley*, 1269 р. (Kronsteiner 208), *Malej* (ZSSP 353), пол. *Malej* (SN VI, 150), чеськ. (похідне) *Malejov* — ойконім (Profous III, 9).

***Maluja**, ***Malujь**: рос. *Малуев* (ЖПТ), (похідне) *Малуево*, 1764 р. — ойконім у колишньому Костромському пов. (Селифонтов 15), ст.-пол. *Maluy*, 1204 р., *Maluia*, 1265 р. (SSNO III, 386), пол. *Małuj*, *Małuja* (SN VI, 167).

***Малѣја**: ст.-рос. Микифорко *Малѣинъ*, 1550 р. (Тупиков 637) ~ рос. діал. *малѣѣ* збірн. 'дітвора' (СПГ 1, 505).

***Malakъ**, ***Mal'akъ** / ***Malacъ**, ***Mal'aъ**: укр. *Малакович* (Панцьо 110), рос. *Малаков* (Новикова 512), блр. *Малакі* — відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 147), болг. *Маляков*, *Маяков* (Илчев 317, 327), (похідні) *Малаков герен*, *Малакова воденица* — мікротопоніми в Грудовско і Карловско (Бечева 144; Първанова-Грьошел 178), схв. *Малаћ* (Речник XII, 16), хорв. *Malak*, *Maljak* (Leksik 387, 390), ст.-пол. *Malak*, 1466 р. (SSNO VII, 143), пол. *Malacz*, *Malak*, *Małacz*, *Małak* (SN VI, 145, 146, 160, 161), ст.-чеськ. *Malac*, XIII ст. (Pleskalová 135), чеськ. *Maláč*, *Malák* (ЧП), слвц. *Maláč*, *Malák* (TZ Bratislava 219), *Maliak* (BLS VI, 116), луж. *Małak* (Wenzel II/2, 6) ~ **maľakъ* (ЭССЯ 17, 165).

***Malěka**, ***Malěkъ**: рос. *Малека*, *Малеков* (ЖПТ), хорв. *Malek*, *Malekin* (Leksik 388) ~ болг. діал. *малеко* 'дитина', слвн. *mălek* 'малорослий; гном'. [Див. (Орел 78 — з реконструкцією **malekъ*(jъ)].

***Malika**, ***Malikъ**: ст.-укр. *Маликъ*, 1649 р. (Реєстр 284), Иван *Малика*, 1667 р. (ПКХ 39), укр. *Маликъ*, 1734 р. (ДІП VI, 386), *Малик*, 1788 р. (КПУ 39), *Малик* — сучасне прізвище (Вол.), *Малік*

(Льв.), ст.-рос. *Маликъ* Быжковичъ, 1506 р., Микитка *Маликовъ*, 1676 р. (Тупиков 241, 636), рос. *Малик* (ЖПТ), *Маликов* (КП Саратов.), (похідні) *Маликово* (2) — ойконіми в колишніх Новгородській і Ярославській губ. (Vasmer V, 370), блр. *Малік* (Бірыла 271), болг. *Маликов* (Илчев 316), макед. *Малик* — особове ім'я в усній народній творчості (Коробар-Белчева 139), схв. *Малика* — особове ім'я (Речник XII, 26), хорв. *Malik* (Leksik 389), схв. *Малић* (Вуковић, Недељков 136), слвн. *Malik* (ZSSP 355), ст.-пол. *Malik*, 1223 р. (SSNO III, 372), пол. *Malik* (SN VI, 153), ст.-чеськ. *Malic*, XIII ст. (Pleskalová 135), чеськ. *Malík* (ЧП), (похідні) *Kamenný Malíkov*, *Malíkov*, *Malíkovice* (2) — ойконіми (Profous III, 12; ZL 549), ст.-слвц. *Malik*, 1589 р. (HSSJ II, 250), слвц. *Malík*, XVIII ст. (Bernát 93), *Malík*, *Málika* (TZ Trnava 128), луж. *Malik* (Мукa SSM 57) ~ **malikъ* (ЭССЯ 17, 157).

***Малиць**: ст.-укр. Матей *Маличъ*, 1565 р. (Тупиков 242), укр. *Маличъ*, 1726 р. (МК 165), *Малич* (Красовський 102), рос. *Малич* (ЖПТ), блр. *Маліч* (Бірыла 271), болг. *Малич* (Илчев 317), макед. *Малиќ* — особове ім'я (Коробар-Белчева 139), серб. *Малић* (Грковић 126) — особове ім'я, хорв. *Malić* (Leksik 389), слвн. *Malič* (ZSSP 355), пол. *Malicz* (SN VI, 153), чеськ. *Malič* (ЧП), слвц. *Maliček* (TZ Trnava 128), луж. *Malič* (Wenzel II/2, 6) ~ укр. діал. *мáлич* 'дрібнота' (ЕСУМ 3, 371) та ін. Див. (ЭССЯ 17, 156, 164—165: **malicъ*, **malitjъ*).

***Maluka**, ***Mal'ukъ**: ст.-укр. Антонъ *Малука*, 1649 р. (Реєстр 390), укр. *Малюкъ*, 1754 р. (АК 3, 119), *Малука*, 1761 р. (ДНРМ 350), *Малюк*, 1858 р. (Топчій 156), *Малука* — сучасне прізвище (Новикова 514), *Малюк* (Глуховцева 2, 41), *Маюк* (СП 233) < **Малюк*, *Малюк* — сучасне прізвище (СПУ 2, 196), (похідне) *Малукин Сад* — мікротопонім на Чернігівщині (Павленко 398), ст.-рос. *Малюк*, 1544 р. (Кистерев 103), Романъ *Малюкъ*, 1671 р. (Тупиков 242), блр. *Малюк* (Бірыла 271), *Малюкі* — відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 153), хорв. *Maliuk* (Leksik 389), ст.-пол. *Maluk*, 1430 р. (SSNO III, 374), пол. *Maluk*, *Matuk* (SN VI, 158, 167), чеськ. *Maljuk* (ЧП) ~ **maľukъ* (ЭССЯ 17, 166).

***Маľка**, ***Маľко**, ***Маľкъ**: ст.-укр. *Малко* Сачиничъ, 1595 р. (АЮЗР VI/1, 252), Костюкъ *Малковъ*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 361), укр. *Малко*, 1734 р. (ДІП VI, 176), *Малка*, *Малко* (Редько 1, 645), *Малка* ж. — «низька на зріст», *Малок* — «низького зросту» — сучасні прізвища (СПУ 2, 195), (похідне) *Малкове* — мікротопонім на

Чернігівщині (Черепанова Микротоп. 180), ст.-рос. *Малко*, 1564 р. (Веселовский 192), Митка Игнатъевъ с. *Малковъ*, 1632 р. (Тупиков 636), рос. *Малков*, *Малкин* (КП Сарат.₃), (похідні) *Малки* (2), *Малкова*, *Малково* — ойконіми в колишніх В'ятській і Пермській губ. (Vasmer V, 371), *Малков Починок* — мікротопонім у Нижегородській обл. (Морохин 129), блр. *Малка* (Бірыла 271), болг. *Малко*, X ст., *Малка*, XVII ст. (Займов 145), макед. *Малко* — особове ім'я в усній народній творчості (Коробар-Белчева 139), серб. *Малко* — особове ім'я (Грковић 126), ст.-пол. *Małek*, 1204 р., *Malk*, 1494 р. (SSNO III, 376; VII, 143), пол. *Małek*, *Małko* (SN VI, 163, 164), чеськ. (похідні) *Malkov* (4) — ойконіми (Profous III, 13–14), луж. *Małk*, *Małka* (Wenzel II/2, 6) ~ рос. діал. *мáлка* 'молодша дочка, сестра чи брат', *мáлкó* 'хлопець; підліток', *мáлок* 'дитина; підліток' (СРНГ 17, 330, 333), блр. діал. *мáлка* 'дівчинка' (МДСГ 132) та ін.

***Ма́лькь(яь)**: луж. *Małki* (Wenzel II/2, 7) ~ **maľkь(яь)* (ЭССЯ 17, 127–128).

**primaľkь(яь)*: болг. *прѣмaľкь* 'дрібний, маленький' (БЕР 5, 690). Антропонімічні рефлексів не засвідчено.

***Ма́лыка**, ***Ма́лыкь** / ***Ма́лыць**: ст.-рос. (похідне) *Малыково*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Вологодському пов. (Сторожев II, 251), рос. *Малыкин* (Лет. ЖС 2009, № 50, 148), *Малыч* (ЖПТ), блр. *Малыкин* (ТС Мозырь 136), *Малычаў* (Бірыла 272), ст.-пол. *Małycz*, 1501 р. (Młynik 180), пол. *Małycz* (SN VI, 167), чеськ. *Maluk* (ЧП).

***Ма́лька**, ***Ма́лько**, ***Ма́лькь**: ст.-укр. Костюкъ *Малковъ*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 361), укр. *Малько* (Редько 1, 645), *Малько* — «який у дитинстві повільно ріс», *Мальок* — «дуже низький на зріст» — прізвиська (СПУ 2, 197, 198), рос. *Мальков* (ЖПТ), (похідні) *Мальков* — ойконім у Нижегородській обл. (Морохин 129), *Малькова* — назва поселення в Бійській окрузі колишньої Томської губ. (Список Томск. 260), блр. *Малька*, 1746 р. (Бірыла 1966: 233), блр. *Малько* (Бірыла 272), *Малькавічы* — відантропонімічний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 153), *Малькі*, *Малькава* (2) — у Вітебській обл. (Рап. Віц. 249), хорв. (похідне) *Maljkovo* — ойконім (Im. m. 281), словн. *Maljkovič* (ZSSP 355), пол. *Malek*, *Malka*, *Malko* (SN VI, 150, 155, 156), словц. *Malko* (TZ Bratislava 219) ~ ст.-рос. *мaлeкь* 'хлопчик-підліток', 1696 р. (Сл. РЯ XI–XVII ст. 9, 12) та ін. Див. (ЭССЯ 17, 182–183: **maľkь*).

***Мальсь**: ст.-укр. Андрушко *Малец*, 1649 р. (Реєстр 54), укр. *Малець* (Панцьо 110), *Малець* — сучасне прізвище (СПУ 2, 194), (похідні) *Мальча* — назва хутора, *Мальча* (4 фіксації), *Мальче* — мікротопоніми на Чернігівщині (Павленко 398), *Мальці*, *Мальцівка*, *Мальцівське*, *Мальча*, *Мальчиці*, *Мальчівці* — ойконіми, мотивовані антропонімом **Малець*, ст.-рос. *Малець*, 1495 р. (Тупиков 240), Жданко *Мальцов*, 1626 р. (Парфенова 252), Селиванко Микулин сын *Малцов*, 1629–1639 рр. (РАС), рос. *Мальцовъ*, XVIII ст. (ПМД 98), *Мальцев* (ЖПТ), (похідні) *Мальцова* (2), *Мальцово*, XVIII ст. — ойконіми в Клинському, Верейському, Богородському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 358), *Мальцево* — в Республіці Мордовія, блр. *Малец* (Бірыла 271), *Мальцы* — відантропонімі ойконіми в Мінській (2) і Вітебській обл. (Рап. Мін. 171; Рап. Віц. 249), ст.-серб. *мальць* (Даничић II, 46), серб. *Малац* — особове ім'я (Грковић 125), *Мальц* (Грковић Имена 187), *Malča* — відантропонімічний ойконім (Im. m. 277), хорв. *Malec* (Leksik 388), схв. *Малац* (Вуковић, Недељков 135), слвн. *Malec* (ZSSP 353), ст.-пол. *Malcz*, 1389 р., Hanus *Malcov*, 1432–1433 рр. (SSNO III, 370; VII, 143), пол. *Malec* (SN VI, 149), ст.-чеськ. *Malec*, XIII ст. (Pleskalová 135), чеськ. *Malec* (ЧП), (похідне) *Malče* — ойконім (Profous III, 3), ст.-слвц. Martinus *Malec*, 1649 р. (UFP II, 264), слвц. *Malec* (TZ Bratislava 219) ~ укр. діал. *малѣць* 'юнак' (СБІ 409), рос. діал. *мáлец* 'неодружений, парубок' (Бобров 395), блр. діал. *мáлец* 'хлопець; юнак' (СБГ 3, 24), *маліц* 'хлопчак' (Зубрыцкі 142) та ін. Див. (ЭССЯ 17, 181).

***Malica**: укр. *Малиця* (Горпинич 116), ст.-рос. Іванъ *Малица*, 1613 р. (РИБ IX, 8), болг. *Малица* (Заимов 145), схв. *Малица* — особове ім'я (Речник XII, 29), ст.-пол. *Malicza*, 1602 р. (Bubak I, 223), пол. *Malica* (SN VI, 153), ст.-чеськ. *Malica*, XIII ст. (Pleskalová 135) ~ укр. діал. *маліця* 'дівчина-підліток' (СБІ 410) та ін. Див. (ЭССЯ 17, 155–156).

***Мальчикъ**: укр. *Мальчик* (КС Рв. 4, 401), *Мальчик* — сучасне прізвище («низький»; СПУ 2, 198), рос. *Мальчик* (ЖПТ), блр. *Мальчык* (Бірыла 271), ст.-пол. Alberti *Malczyk*, 1601 р. (Bubak Słownik I, 378), пол. *Malczyk* (SN VI, 149), чеськ. *Malčik* (ЧП), луж. *Malčik* (Wenzel II/2, 6) ~ **malčikъ* (ЭССЯ 17, 181–182).

***Малимъ**: рос. *Малимов* (КС Харк. 2, 183), ст.-блр. (похідне) *Малимова*, XVI ст. — ойконім у колишньому Полоцькому пов. (Оглоблин 8) ~ рос. діал. *малимки* мн. 'печиво з прісного тіста' (Дилакторский 248).

***Malomъ**: пол. (похідне) *Małomice* — топонім на Шльонську (Rospond 11).

***Malana**, ***Malanъ**, ***Malanъ**, ***Mal'anъ**: рос. *Маланов* (РУС 255), *Маланев* (Вол.), болг. *Малана* (Займов 145), серб. *Маљан* — особове ім'я (Грковић 126), хорв. *Malan* (Leksik 387), пол. *Malan*, *Małan*, *Małan* (SN VI, 146, 161), чеськ. *Malán* (ЧП), словц. *Malán* (TZ Trnava 128), луж. *Małanić* (Wenzel II/2, 6).

***Malenъ(jъ)**, ***Malenъ**: укр. *Малена* (Редько 1, 642), рос. *Маленев*, *Маленин* (ЖПТ), схв. *Малена* — особове ім'я (Речник XII, 16), серб. *Маљен* — особове ім'я (Грковић 126), хорв. (вторинне) *Malenica* (Leksik 388) ~ **malenъ(jъ)* (ЭССЯ 17, 152).

***Malenъkъ(jъ)**: ст.-укр. *Маленькій*, *Маленкой*, *Маленькой*, 1655 р. (Багалій 51, 52, 54), Гапон *Маленький*, 1667 р. (ПКХ 23), укр. *Маленький*, 1704 р. (ПОП 41), *Маленький* (Редько 1, 642), *Маленький* — сучасне прізвисько («низького росту»; «високий на зріст і кремезний»; СПУ 2, 193), ст.-рос. Матюшка Ивановъ *Маленькой*, 1615 р. (ПДТС 98), рос. *Маленьков* (ЖПТ), пол. *Małenki* (SN VI, 151) ~ ст.-укр. *малѣ(н)ки(й)* *minuscule(s)*, 1642 р. (Славинецький 269) та ін. Див. [ЭССЯ 17, 152–153: **malenъkъ(jъ)*].

***Malina**, ***Malinъ**: рос. *Малин* (РУС 255), макед. *Малин* — особове ім'я (Коробар-Белчева 139), серб. *Малин*, *Малина* — особові імена (Грковић 126), хорв. *Malin*, *Malina* (Leksik 389), словн. *Malin* (ZSSP 355), ст.-пол. *Malin*, 1378 р. (SSNO III, 373), пол. *Malin*, *Malina* (SN VI, 154), чеськ. *Malín*, *Malina* (ЧП), луж. *Malin* (Wenzel II/2, 6) ~ **malina I*, **malinъ I* (ЭССЯ 17, 158).

***Malonъ**, ***Malonъ**: ст.-пол. *Malon*, 1470 р. (SSNO III, 384), пол. *Małon*, *Małoni* (SN VI, 165), чеськ. *Maloň* (Beneš 267), луж. *Małon* (Wenzel II/2, 6) ~ **malon'a* / **malonъ* (ЭССЯ 17, 170).

***Malun'a**, ***Malunъ**: ст.-рос. *Малуня*, 1544 р. (Кистерев 103), рос. *Малунов* (РУС 257), блр. *Малун* (Бірыла 271), *Малуноўка* — відантропонімний ойконім у Могильовській обл. (Рап. Маг. 113), болг. *Малун* (Займов 145), пол. *Małun* (SN VI, 167), чеськ. *Maloun* (ЧП) ~ **malunъ* (ЭССЯ 17, 173).

***Malunъ**: (вторинні) укр. *Малиняк* (Богдан 176), рос. *Мальнин* (ЖПТ), (похідне) *Мальнино* — назва поселення в колишній Калузькій губ., блр. (похідні) *Мальничі Новыя*, *Мальничі Средніе*, *Мальничі Старыя* — ойконіми в колишній Могильовській губ. (Vasmer V, 380), *Мальнішкі* — ойконім у Гродненській обл., із *Ma-*

льнь + -ішкі, пол. *Małun* (SN VI, 168), слов'ян. *Малыня*, запозичене в чуваський антропонімікон (Магницький 55).

***Maleta** / ***Maletja**: укр. *Малета*, *Малеча* (Новикова 512, 513), *Малеча* — сучасне прізвище («низького росту чоловік»; СПУ 2, 194), ст.-рос. Гридка *Малѣтин*, 1495 р. (Тупиков 635), Оксенко Григорьев *Малета*, 1666 р. (Мосин 240), (похідні) *Малетин огород*, XV ст. — мікротопонім у колишньому Юр'ївському пов. (АСЭИ I, № 615), *Малетина*, XVI ст. — ойконім у колишньому Коломенському пов. (ПКМГ I/1, 562), рос. *Малета* (ЖПТ), (похідні) *Малетина* (2), *Малетино* (3), *Малеты* — ойконіми в різних регіонах (Список Томск. 128; Vasmer V, 364), блр. *Малеча* (Бірыла 271), макед. (похідне) *Maljetino* — ойконім (Im. m. 281), серб. *Маљета*, *Малета* — особові імена (Грковић 126), *Малетић* (Пешикан 476), (похідне) *Maletina* — ойконім (Im. m. 281), хорв. *Maleta* (Leksik 388), (похідне) *Maletić* — ойконім (Im. m. 281), слвн. *Malletig*, 1830 р. (SL 64), пол. *Malecza*, *Maleta* (SN VI, 150, 152), чеськ. *Maleta* (ЧП), (похідне) *Maletice* — ойконім (Profous III, 11), словц. *Maletič* (TZ Trnava 128) ~ **maleta* / **maletja* (ЭССЯ 17, 154).

***Maļe**, -**ēte**: укр. *Маля* (Глуховцева 2, 41), *Маля* — сучасне прізвище (СПУ 2, 196), (похідні) *Малятин*, *Малятинці* — ойконіми у Ровенській і Чернівецькій обл., ст.-рос. Гридинъ с. *Малятина*, XV ст. (Тупиков 637), рос. *Малятов* (ЖПТ), (похідне) *Малятино* — назва пустища в колишньому Череповецькому пов. (Герасимов 58), ст.-словц. (похідне) *Maļeta* (1113 р. — *Molunta*, 1564 р. — *Molenta*) — родова назва поселення (цит. за: Krajčovič 23) ~ **maļe*, -*ēte* (ЭССЯ 17, 159).

***Maļetičъ**: блр. *Малятычы* — відпатронічний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 154).

***Malostъ**: чеськ. *Malost* (Beneš 245) ~ макед. діал. *малост* у сполучі *од малост до големост* 'з дитинства до зрілості' (РМНП 4, 173) та ін. Див. (ЭССЯ 17, 170—171: **malostъ*).

***Malitъ(jъ)**: укр. *Малита* (Holutiak 264), (похідне) *Малитовський* (СП 224), рос. *Малита* (ЖПТ), *Малитов* (КП Саратов.), (похідні) *Малитино* — топоніми в колишніх Ярославській (2) і Псковській губ. (Vasmer V, 370), блр. *Малитко* (м. Дзержинськ), пол. *Malita*, *Malitek* (SN VI, 155) ~ (похідне) ***malitъkъ(jъ)* (ЭССЯ 17, 165).

***Malota**, ***Malotъ** / ***Malotja**: блр. *Малоціна* — відантропонічний ойконім у Могильовській обл. (Рап. Маг. 113), макед. (похідне)

Малотино — ойконім у Кумановско, відомий під 1519 р. (Станковска 1997: 158), хорв. *Maloča* (Leksik 389), ст.-пол. *Nicolao Malocha*, 1446 р., *Malosh*, 1451 р. (SSNO III, 385; VII, 143), слвн. *Malot*, *Malota* (ZSSP 354), ст.-пол. *Albertus Maloth*, 1463 р. (SSNO III, 385), пол. *Małota* (SN VI, 166), чеськ. *Malota* (ЧП), (похідні) *Malotice* (2), *Malotín* — ойконіми (Profous III, 17; ZL 550), слвц. *Malota* (Bernát 93) ~ **malota* (ЕССЯ 17, 171).

***Maluta**, ***Maluť**, ***Mal'uta**, ***Mal'utъ**: ст.-укр. *Малюта* Панковичь, 1565 р. (АЮЗР VI/1, 57), *Maluta*, 1615 р. (ОВ 110), укр. *Малюта* (Глуховцева 2, 41), *Малют* (КПУ Київ. 1, 503), *Маютенко* (Новикова 533) < **Малютенко*, *Малюта* — сучасне прізвисько (СПУ 2, 196), (похідні) *Малютине* — мікротопонім у Сумській обл. (Черепанова Микротоп. 180), *Малютинці* — ойконім на Полтавщині, ст.-рос. *Малютин*, 1646 р. (ПДП Влад. 27), Михайло *Малютинь*, 1688 р. (Тупиков 637), рос. *Малюта* (ЖПТ), *Малютов* (Лет. ЖС 2001, № 14–26, 122), блр. *Малуцін*, *Малюта* (Бірыла 271, 272), *Малюціна* — відантропонімний ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 250), пол. *Maluta*, *Małut*, *Małuta* (SN VI, 159, 167), слов'ян. *Малутка*, *Малюта*, запозичені чувашами, очевидно, від волзько-камських болгар (Магницький 55) ~ укр. діал. *малю́та* ‘малюк, карлик’ (ЕСУМ 3, 371), ст.-рос. *малюта* ‘про малу, низькорослу людину’, 1526 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 9, 24), рос. діал. *малю́та* ‘дитина’ (СРГК 3, 196) та ін. Див. (ЕССЯ 17, 166).

***Malъskъ(jъ)**: пол. *Malski* (SN VI, 157), луж. *Malski* (Wenzel II/2, 7).

***Malava**, ***Mal'ava**: ст.-рос. Ларька *Малявин*, 1679 р. (Парфенова 253), рос. *Малява* (ЖПТ), (похідне) *Малавино* — назва поселення в колишній Ярославській губ. (Vasmer V, 357), блр. *Малявічы* — відантропонімний ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 153), хорв. *Malavić* (Leksik 388), пол. *Malawa*, *Maława* (SN VI, 147, 162) ~ **malavъ(jъ)* (ЕССЯ 17, 151).

***Mal'avъka**: укр. *Малявка* (Вол.), *Малявка* — сучасне прізвисько (СПУ 2, 197), рос. *Малявка* (АУЛ 2, 589), блр. *Маляўка* (Бірыла 273), пол. *Malawka* (SN VI, 147) ~ **maľ'avъka* (ЕССЯ 17, 165).

***Malizna**: пол. *Malizna* (SN VI, 155) ~ **malizna* (ЕССЯ 17, 165).

Деривати з коренем **Vel-*

***Velęba**: пол. *Wieleba* (SN X, 199).

***Velędy**: укр. *Веляда* (Редько 1, 139), блр. *Веленда* (ЖПТ), пол. (вторинне) *Wieledek* (SN X, 199).

***Velēdičь**: блр. (похідне) *Велидичи* — назва поселення в колишній Вітебській губ. (Vasmer II, 24).

***Velaga**: хорв. *Velaga* (Leksik 708).

***Velega** / ***Veležь**: укр. *Вележенко* (РУС 73), рос. *Вележев* (ЖПТ), (похідні) *Вележева, Вележево, Вележи, Вележина* — назви поселень у колишніх Петербурзькій, Тульській, Казанській, Смоленській губ. (Vasmer II, 23), схв. *Velež* (PI 422).

***Veliga**: рос. *Велигин* (РУС 73), (похідні) *Велижино Малое, Велижины Ляды* — назви поселень у колишній Смоленській губ. (Vasmer II, 24), пол. *Wieliga* (SN X, 199).

***Veluga** / ***Vel'uga**: укр. *Велюга* (РУС 74), рос. *Велугин* (ЖОУ 68), *Велюга* (Лен. М 1, 145), блр. *Велюга* (ЖПТ), пол. *Wieluga* (SN X, 204).

***Vel'axь** / ***Vel'ašь**: укр. *Велаш* (РУС 73), пол. *Welach, Wielach, Wielach* (SN X, 147, 197, 198).

***Velexa**, ***Velexь** / ***Veleşa**, ***Veleşь**: укр. *Велеш* (Богдан 316), ст.-рос. (похідні) *Велехово*, 1551–54 рр. — ойконім, *Велехова*, 1588 р. — назва пустища в колишньому Тверському пов. (ПМТ 260, 499), рос. *Велешин* (РУС 73), (похідне) *Велешини* — назва поселення в колишній Петербурзькій губ. (Vasmer II, 24), блр. (похідні) *Велешин, Велешино* — назви поселень у колишній Мінській губ. (Vasmer II, 24), болг. *Велеш* (Заимов 46), хорв. (вторинне) *Veleşić* (Leksik 709), пол. *Wielech* (SN X, 199), чеськ. *Velech* (ЧП).

***Velixa**, ***Velixь** / ***Velīša**, ***Velīšь**, ***Velyšь**: укр. *Велихів* — відантропонімний ойконім на Ровенщині, ст.-рос. *Велишино*, XVI ст. — топонім в історичній Новгородській землі (НПК VI, 154), рос. *Велишев* (ЖПТ), (похідне) *Велышево* — мікротопонім у колишньому Череповецькому пов. (Герасимов 31), блр. *Велихово* — ойконім в колишній Гродненській губ. (Vasmer II, 28), болг. *Велих, Велиш* (Заимов 46), серб. *Велиша* — особове ім'я (Грковић 51), хорв. *Velih* (Leksik 709), словн. *Velīša* (Keber 479), ст.-пол. Theodor *Velisz*, 1372 р. (SSNO VI, 60), пол. *Wielich, Wielisz* (SN X, 201, 202), ст.-чеськ. *Weliž*, 1207 р. (Pleskalová 143), чеськ. *Velich, Veliš* (ЧП), словц. *Velich* (TZ Trnava 182), луж. *Weliš* (Wenzel II/2, 150).

***Veloxa**, ***Veloxь** / ***Velošь**: ст.-рос. Семень Павловъ *Велохинь*, XVI ст. (НПК V, 388), болг. *Велош* (Заимов 46), серб. *Велош* — особове ім'я (Грковић 51), хорв. *Veloško* (Leksik 709), ст.-пол. N. *Wyeloch*, 1497 р. (SSNO VI, 61), пол. *Wełoch* (SN X, 204), чеськ. *Velocha* (ЧП).

***Veluxa**, ***Veluxь**, ***Vel'uxa**, ***Vel'uxь** / ***Veluša**, ***Velušь**, ***Vel'uša**, ***Vel'ušь**: укр. *Велюш* (Редько 1, 139), болг. *Велух, Велуш, Велуша*,

Велюх, Велюш, Велюша (Заимов 47), макед. (похідні) *Velušina, Velušino* — ойконіми (Ім. т. 452), ст.-пол. *Hannus Welusch*, 1393 р. (SSNO VI, 63), пол. *Wieluch, Wielucha, Wielusz* (SN X, 204), ст.-слвц. *Veluš* (Ryšánek 695).

***Velajь, *Vel'ajь**: рос. *Веляев* (ЖПТ), хорв. *Velaj* (Leksik 708), слвн. *Velaj* (ZSSP 670), пол. *Welaj* (SN X, 147).

***Velъ(ь)**: ст.-слвц. *Pavel Velov*, 1625 р. (UFP II, 214), луж. *Wel, Wela* (Wenzel II/2, 150) ~ укр. діал. *вѣлий* 'великий' (ЕСУМ I, 346), рос. діал. *вѣлый* 'якісно краший' (СРНГ 4, 110).

***Velъкъ(ь)**: пол. *Welki* (SN X, 204).

***Velакъ, *Vel'акъ / *Velaць**: болг. *Веляк* (Илчев 106), серб. *Велак, Вельак* — особові імена (Грковић 50, 51), ст.-хорв. *Veljak* [1072 р. — *Veliaco* (Šimundić 1982–1983: 188)], хорв. *Velak, Veljak* (Leksik 708, 709), (похідне) *Veljaki* — ойконім (Ім. т. 452), слвн. *Velačič, Veljak* (ZSSP 670, 671), пол. *Wielak, Wielacz* (SN X, 197), луж. *Welak* (Wenzel II/2, 150).

***Velikъ(ь)**: ст.-укр. Кръста *Великии*, 1441 р. (Чучка 114), **В**мелян *Великии*, 1649 р. (Реєстр 180), укр. *Великъ*, 1704 р. (ПОП 51), *Великій*, 1754 р. (АК 3, 121), *Великий*, XVIII ст. (МК 210), *Великий* (Редько 1, 138), *Велик* (КС Рв. 4, 297), *Великий* — сучасне прізвисько («високого росту»; СПУ 1, 182), ст.-рос. Семен *Великой*, 1613–1615 рр. (ДПП 419), рос. *Великов* (ЖПТ), болг. *Велик*, XIII ст. — особове ім'я (Заимов 46), *Велик* — прізвище (Илчев 105), макед. *Великов* (Речник ПКМ I, 192), серб. *Велѝка* ж. — особове ім'я (Елезовић I, 76), хорв. *Velik, Veliki* (Leksik 709), пол. *Wieliki* (SN X, 201), чеськ. *Velík, Veliký* (ЧП), слвц. *Veliký*, XVIII ст. (Bernát 105), *Veliký* (TZ Bratislava 385), луж. *Welik* (Wenzel II/2, 150).

Щодо мотивації пор. д.-руськ. *великыи* 'дорослий' (СДРЯ I, 384), ст.-укр. *великий* 'великий, дорослий' (СУМ XVI–XVII ст. 3, 211), укр. діал. *велі́къ'ий* 'високий, дорослий, рослий' (Піпаш, Галас 21), *велі́кий* 'дорослий' (ВСД 28), ст.-блр. *великий* 'дорослий' (ГСБМ 3, 84), блр. діал. *велі́кий* 'знаючий, умілий' (Аркушин 2016: 46), болг. *велѝк*, слвн. *vêlik*, чеськ. *veliký* та ін. Див. (БЕР I, 131–132).

***dovelikъ(ь)**: укр. діал. *дóвеликий* 'підліток' (ЕСУМ I, 346).

***Nevelikъ(ь)**: чеськ. *Nevělik* (ЧП) ~ **nevelikъ(ь)* (ЭССЯ 25, 64).

***obvelikъ** (ЭССЯ 31, 7).

***orъvelikъ(ь)**: рос. діал. (фольк.) *развели́кий* 'дуже великий' (СРНГ 33, 293).

**rovelikъ*(*jb*): укр. *пóвеликий* 'завеликий' (Грінченко 3, 209), діал. *пóвеликий* 'т. с.' (Матіїв 358), *пóвеликий* 'більший, ніж звичайно або потрібно; великуватий' (Сабадош 236), 'великуватий, трохи завеликий' (Аркушин 2016: 411), ст.-рос. *повеликъ*: *верхняя губа повелика*, 1646 р. (Оболенский 63), рос. діал. *пóвеликий* 'великий, дуже великий' (СРНГ 27, 225), 'більшого розміру, ніж потрібно, просторий, великий' (СВГ 7, 77), *повелікий* 'великий, завеликий' (ССГ 8, 92), схв. *řovelik* 'занадто великий' (Rječnik XI, 251), серб. *повелик* 'т. с.' (Лавровский 476).

**privelikъ*(*jb*): ст.-укр. *привеликъ* *subgrandis*, 1642 р. (Славинецький 383).

***Velіѣъ**: укр. *Велич* (Богдан 316), рос. *Величев* (Новикова 147), блр. *Велич* (ЖПТ), болг. *Велич* (Заимов 46), серб. *Велић* (Елєзовић I, 76), *Вельић* — особове ім'я (Грковић 51), хорв. *Veljić* (Leksik 709), слвн. *Velič* (ZSSP 670), пол. *Welicz* (SN X, 149), чеськ. *Velič* (ЧП), ст.-слвц. *Velič* [1297 р. — *Velich* (Křižko 589)], слвц. *Velič* (LOM 279) ~ укр. *вє́лич* 'великий' (ЕСУМ 1, 346), діал. 'людина, яка вирізняється з-поміж інших великим зростом; велетень' (Матіїв 55).

***Nevelіѣъ**: укр. *Невелич* (Редько 2, 730).

***Velіѣъъ**(*jb*): ст.-укр. *Veliczki*, 1689 р. (Чучка 114), укр. *Величко* (Редько 1, 138), (похідні) *Величкове*, *Величківка* (2) — ойконіми в Полтавській і Чернігівській обл., ст.-рос. Гаврило *Величкин*, 1613 р. (Веселовский 65), ст.-блр. Иван *Величко*, 1614 р. (Бірыла 1966: 202), макед. (похідне) *Величкова Нива* — мікротопонім (Іванова 87), серб. *Величко* — особове ім'я (Грковић 51), слвн. *Velički* (ZSSP 670) ~ укр. діал. *вє́лич'ий* 'великий; у міру великий' (Піпаш, Галас 21), *вє́личкый* 'величенький' (Сабадош 36), рос. діал. *величкóй* 'великий за віком' (Сл. Печоры 1, 58).

***Nevelіѣъъъ**(*jb*): укр. *Невеличко* (СП 245).

***Velіkanъ**, ***Velіkanъ**: укр. *Великан* — сучасне прізвисько («високого росту»; СПУ 1, 182), ст.-рос. Григорей Анкудинов *Великан*, 1694 р. (Бакланова 228), рос. *Великанов* (ЖПТ), схв. *Velikan* (PI 422), слвн. *Velikanj* (ZSSP 670), чеськ. *Velikán* (Beneš 266). Пор. ще *Великаны* — відантропонімний ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 285).

***Vel'ukъ**: пол. *Wieluk* (SN X, 204).

***Velъ**, ***Velъ**(*jb*): укр. *Велій*, 1723 р. (Швидько 258), *Вель* (Богдан 316), рос. (похідні) *Велев Мох* — ойконім у колишній Смоленській

губ., *Велева* — в колишній Архангельській губ., *Вельєво* — в колишній Московській губ. (Vasmer II, 23, 29), блр. *Вель* (м. Вітебськ), макед. *Вельов* (Речник ПКМ I, 202), схв. *Veli* (PI 422), хорв. *Vel* (Leksik 708), ст.-пол. *Uel*, 1383 р. (SSNO VI, 56), пол. *Wiel* (SN X, 197), луж. *Weli* (Wenzel II/2, 150) ~ д.-руськ. *велии* 'знатний, владний' (СДРЯ I, 381), ст.-укр. *вели(й)* *grandis*, 1642 р. (Славинецький 211), ст.-блр. *велиий* 'великий' (ГСБМ 3, 82), болг. *вѣли*, ст.-чеськ. *velí* та ін. Див. (БЕР I, 131).

***Nevelъjъ**: ст.-укр. Федор *Невелий*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 155), укр. *Невеля* (КС Дн. 1, 248).

***Veľeba**: ст.-пол. *Veľepa*, 1193 р. (SSNO VI, 57).

***Veloba**: ст.-пол. Petrus *Wyeloba*, 1476 р. (SSNO VI, 61).

***Veľьsa**, ***Veľьсь**: ст.-рос. *Велца*, XVI ст. (НПК VI, 7), серб. *Велац* — особове ім'я (Грковић 50), хорв. *Veljac* (Leksik 709), словн. *Veľec* (ZSSP 670), ст.-пол. *Welec*, 1401 р. (SSNO VI, 57), пол. *Wielec* (SN X, 198), луж. *Welc* (Wenzel II/2, 150).

***Velica**: укр. *Велица*, 1751 р. (АЮЗР III/3, 624).

***Veľькъ(ъ)**: укр. *Велько* (Редько 1, 139), рос. *Велькина*, *Велькова*, *Вельково* (2) — відантропонімні ойконіми в колишніх Московській, Рязанській, Тульській, Владимирській губ (Vasmer II, 29), макед. *Вельков* (Речник ПКМ I, 202), серб. *Велько* — особове ім'я (Грковић 51), хорв. (вторинне) *Veljkić* (Leksik 709), (похідне) *Veljkovo* — ойконім (Im. m. 452), словн. *Veljko* (Keber 479), ст.-пол. Petrus *Velki*, 1418 р. (SSNO VI, 60), Jacob *Wielki*, 1601 р. (Bubak II, 121), пол. *Wielki* (SN X, 202), ст.-чеськ. Jan *Velký*, 1579 р. (Tiray 21), чеськ. *Velký* (ЧП), словц. *Veľký* (TZ Bratislava 385), луж. *Welki* (Wenzel II/2, 152) ~ блр. діал. *вѣлькі* 'великий; дорослий' (СБГ I, 295), пол. *wielki*, чеськ. *velký*, словц. *veľký*, в.-луж. *wulki* (БЕР I, 132).

***roveľькъ(ъ)**: словц. діал. *roveľký* 'великуватий, завеликий' (SSN II, 1054).

***Velimъ**: укр. *Велим* — прізвисько (Вол.; Анк.), ст.-рос. Иванко *Велимов*, 1565–1569 pp. (МИТА 36), рос. *Велимовъ*, XVIII ст. (ПМД 109), *Велим* (САЛ 372), блр. *Велімоў* — відантропонімний ойконім у Гомельській обл. (Рап. Гом. 40), болг. *Велим* (Заимов 46), макед. *Велим* — ім'я, *Велимов* — прізвище (Речник ПКМ I, 192), (похідне) *Velimlje* — топонім у Чорногорії (Im. m. 457), чеськ. *Velím* (Svoboda 163), пол. *Wielimowicz* (SN X, 201).

***Velimъсь**: укр. (похідне) *Велимче* — ойконім у Волинській обл. Деривати з консонантом -n- у суфіксальній морфемі

***Velanъ**, ***Vel'anъ**: болг. *Велан*, *Велян* (Илчев 105), макед. *Велјан* — особове ім'я у фольклорних текстах (Коробар-Белчева 55), *Веланов*, *Велјанов* (Речник ПКМ I, 190, 195), серб. *Велан*, *Вельан* — особові імена (Грковић 50, 51), хорв. *Velan*, *Veljan* (Leksik 708, 709), ст.-слвн. *Uuelan*, 827 р. (Kronsteiner 211 — з реконструкцією *Velanъ*), слвн. *Velan* (ZSSP 670), чеськ. *Velán* (ЧП), луж. *Welan* (Wenzel II/2, 150).

***Velenъ**: рос. (похідні) *Велени*, *Велени Нижние*, *Велени Горние* — ойконіми в колишніх Петербурзькій і Смоленській губ. (Vasmer II, 24), пол. *Wieleń* (SN X, 199) ~ укр. діал. *велень* 'велетень' (Новицький 2, 448).

***Velinъ**: ст.-рос. Миша Ханъевъ сынъ *Велинъ*, XVI ст. (Сторожев Десятни 99), рос. *Велин* (ЖПТ), болг. *Велин* (Илчев 105), макед. *Велин* — особове ім'я в усній народній творчості (Коробар-Белчева 55), *Велинов* (Речник ПКМ I, 192), серб. *Велин* — особове ім'я (Грковић 51), хорв. *Veljin* (Leksik 709), пол. *Welin* (SN X, 149), чеськ. *Velín* (ЧП) ~ рос. діал. *велина́* 'величина' (СРНГ 4, 109).

***Velonъ**: ст.-пол. Albertus *Welon*, 1440 р. (SSNO VI, 61).

***Velunъ**, ***Vel'unъ**: серб. *Велун* — особове ім'я (Грковић 51), ст.-пол. Michaelis *Wyelun*, 1489 р. (SSNO VI, 63), слов'ян. *Велуны* — відантропонімний ойконім у Новоалександровському пов. колишньої Ковенської губ. (Список Ковен. 190).

Іносуфіксальні похідні:

***Velasъ**, ***Vel'asъ**: чеськ. *Velas* (Beneš 62), слвц. *Vel'as* (TZ Bratislava 385).

***Velesъ**: укр. *Велес* (Рв.), (похідні) *Велесове болото* — гелонім на Ровенщині (Сл. ММР 68), *Велесова* — мікротопонім на Волині (Сл. ММ 1, 95), ст.-рос. Евсютка *Вилесовъ*, 1690 р. (КА 184), схв. *Veles* (PI 422), слвн. (похідне) *Velesovo* — ойконім (Im. m. 452), пол. *Wieles* (SN X, 199), чеськ. *Veles* (Beneš 61).

***Velatъ(ъ)**: хорв. *Velat* (Leksik 708), чеськ. *Velát* (ЧП), луж. *Welat* (Wenzel II/2, 150).

***Veletъ(ъ)**: ст.-укр. Сенка *Велет*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 49), укр. *Велет* (Редько 1, 138), (похідне) *Велетове* — мікротопонім на Ровенщині (Сл. ММР 68), рос. *Велетово* (2) — відантропонімні ойконіми в колишніх Петербурзькій і Тверській губ. (Vasmer II, 24), блр. *Велетовка* — відантропонімний ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer II, 24), болг. *Велета* (Заимов 46), макед. (похідне) *Велетин* — мікротопонім (Иванова 87), хорв. *Veletić* (Leksik 709), (похідне)

Veletovo — ойконім у Боснії і Герцеговині (Ім. т. 452), пол. *Wiolet* (SN X, 199), чеськ. *Veleta* (ЧП) ~ ст.-укр. *велѣт* 'велет, велетень, гігант' (СУМ XVI—XVII ст. 3, 210), серб. *велѣт* 'рухливий, пустун, шибеник' (Елезовић І, 75) та ін.

***Veletъnъ**: укр. *Велетень*, 1756 р. (АК 5, 66), *Велетень* — прізвисько [«високий і міцний» (Чабаненко ПНН 1, 80)].

***Veleta**: укр. *Велятин* — відантропонімний ойконім у Закарпатській обл., відомий з II пол. XIII ст. (Джэ 273), ст.-рос. (похідне) *Велятино*, 1551—54 р. — назва пустища колишньому Тверському пов. (ПМТ 186), блр. (похідні) *Велятино* — мікротопонім, *Велятин* — назва поселення в колишній Мінській губ. (Ярмолович 25), ст.-пол. Рег ... *Velantam*, 1293 р. (SSNO VI, 57), пол. *Wielenta* (SN X, 199).

***Veletičъ**: блр. (похідні) *Велятичи* (4) — назви поселень у колишній Мінській губ. (Ярмолович 25).

***Velitъ(jъ)**: укр. *Велит* (ТД Тур. 87), *Велім* (Горпинич 282), ст.-рос. (похідне) *Велитного Дуброва*, 1670 р. — назва пустища (Лихтерман 282), рос. *Велит* (Лет. ЖС 2006, № 39, 128), *Велитов* (КП Саратов.), блр. (вторинне) *Велитченко* (м. Мінськ), болг. *Велит* (Займов 46).

***Velota**: серб. *Велота* — особове ім'я (Грковић 51),

***Velavъ(jъ)**: хорв. *Velavić* (Leksik 708).

Праантропоніми-композиції:

***Veleběgъ**: блр. *Велибегов* (м. Гомель).

***Velebītъ**: хорв. *Velevit* (Leksik 708), слов'ян. (похідні) *Велебици* — топонім та території Албанії, мотивований антропонімом *Велебитъ* (Займов 1975: 174), *Velević* — назва поселення в Боснії і Герцеговині (Ім. т. 452).

***Velebojъ**: укр. *Вельбой* (КПУ Зап. 21, 72), схв. *Veliboj* (PI 422).

***Veleborъ**: серб. *Велибор* (Грковић 50), словн. *Velibor* (Keber 479), ст.-пол. *Velevor*, 1435 р. (SSNO VI, 57).

***Veledarъ**: серб. *Веледарацъ* (Стојановић II, 421), хорв. *Veledar* (Leksik 708).

***Veledědъ**: укр. (*j*-ове похідне) *Велдіж* — ойконім в Івано-Франківській обл., відомий з 1469 р., сучасне *Шевченкове*. Детальніше див. (Яцій 344).

***Veledějъ**: ст.-рос. *Веледейко* Трофимов, 1675 р. (Мюллер 88), Борисъ *Веледѣвъ* сынъ Полунинъ, XVII ст. (ПКРВ 46), блр. *Велядзей* (Бірыла 85).

***Veledorgъ**: хорв. *Веледраг* [1070 р. — *Uuilledragum* (Šimundić 1982–1983: 188)].

***Velegoda**: ст.-рос. Емельянь *Легода*, XV ст. (НПК II, 580) < **Ве-легода*.

***Velegolvъсь**: хорв. *Veleglavac* (Leksik 708) ~ схв. *вельєглав* ‘великоголовий’ (Речник II, 506).

***Velegonъ**: укр. *Велигоненко* (РУС 73).

***Velegora**, ***Velegorъ**: укр. *Велигуръ*, 1718 р. (ПЧП 208), *Велегура*, 1767 р. (ПКД 115), *Велігор* (Черніг.), *Велигора* (КПУ Дон. 16, 208) ~ блр. діал. *вєлігѳр* ‘висока, кремезна людина’ (СБГ 1, 295).

***Velegostъ**, ***Velegostъ**: (похідні) укр. *Вильгоща* — назва урочища в околицях с. Піддубці Луцького р-ну Волинської обл. (Анк.), історично — *Вильгоще*, 1913 р. (ДАВО ф. 247, оп. 1, спр. 61, арк. 61), *Вилгощи*, 1552 р. (АЮЗР VIII/4, 353), рос. (похідні) *Велегощи* — ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer II, 23), *Велегощъ* — гідронім у басейні Оки (Смолицкая 275), болг. *Велегост* (Займов 45), макед. (похідне) *Velegošti* — ойконім (Im. m. 452), історично *Велгошти*, 1583 р. (ТДок. VIII/2, 607), ст.-серб. (похідне) *Велгост* — топонім (Грковић Имена 144), луж. *Welgost* (Müller 113).

***Velegoba**: блр. *Велигубина* ж. (м. Гомель).

***Velegyša**, ***Velegyšъ**: укр. *Вєлігоша* (Черніг.) — форма з абсорбованим плавним, рос. *Велеговши* — відантропонімний ойконім у колишній Тульській губ. (Vasmer II, 23), словн. *Veligovšek*, *Veligošek* (ZSSP 670).

***Velet'utъ**: луж. *Welel'ut* (Wenzel II/2, 150).

***Velemilъ**: луж. *Welemil* (Wenzel II/2, 150).

***Velemordъ**(**ъ**): ст.-рос. (похідне) *Лемудрово*, 1496 р. — ойконім у колишній в Обонезької п'ятині (ПКОП 56) < **Велемудрово* < **Велемудръ*. Можливо, це давнє особове ім'я мав один із послів князя Олега в 907 р., пор. д.-руськ. *Вельмудръ* (ПСРЛ XXIV, 10, 11), варіанти *Вельмуд* (ПВЛ 1, 24), *Велемудр*, *Веремуд* (ПСРЛ XXVII, 178). По-іншому див. (Николаев 17, 30).

Щодо мотивації пор. д.-руськ. *велемоудрий* ‘розумний, розважливий’ (СДРЯ I, 379), укр. діал. *велемудрий* ‘дуже розумний’ (Онишкевич 1, 89), ст.-рос. *велемудрий* ‘дуже мудрий’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 2, 59), рос. *велемудрый*: *велемудрых иностранных очков он не носит* (М.Е. Салтыков-Щедрин, “Госпожа Падейкова”. Із циклу “Сатири в прозе”) та ін.

***Velemofъ**: ст.-рос. Иван *Лямуд*, 1624 р. (Веселовский 190) < **Велемуд*, рос. (вторинне) *Лемудкин* (ЖПР).

**veletъlvъsa*: ст.-укр. *велемовца* ‘базіка, пустомеля’ (СУМ XVI–XVII ст. 3, 209).

***Veledenogъ(jъ)**: рос. *Веленогов* (Рамієс 2, 134).

**veleokъ(jъ)*: ст.-рос. рос. *велеокій* ‘великоокій’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 2, 59). Антропонімні рефлексі не засвідчено.

***Velesъ**: ст.-укр. Матюшка *Леусенко*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 356) < **Велеусенко*, укр. *Левусенко*, 1732 р. (РЧП 415), *Леус* (НКП Дн. 498), ст.-блр. *Левусовичъ*, 1685 р. (ИЮМ III, 99), блр. *Леус* (РІ Дон. 5, 165), рос. *Леусов* (РУС 239).

***Velerađъ**: слвн. *Uelarat*, IX ст. (Kronsteiner 211).

***Veleslavъ**: рос. *Велеславова* ж. (Лет. АД 2008, № 12, 372), болг. *Велеслав* (Илчев 105), макед. *Велислав*, XV ст. — особове ім'я (Соколки 1964: 212), серб. *Велислав* — особове ім'я (Грковић 51), ст.-чеськ. *Welelaus*, 1226 р. (Pleskalová 143), ст.-слвц. *Veleslaus*, 1324 р. (Križko 589), ст.-пол. *Welislaw* Crzesinsky, 1391 р. (SSNO VI, 59) ~ д.-руськ. *велеслава* ‘велика, широка слава’ (СДРЯ I, 380).

***Velexъ(jъ)**: ст.-рос. (вторинне) Кузьма *Леуховский*, XVII ст. (ППК 296), рос. *Ляухов* (КПУ Дон. 3, 280) < **Велеухов*.

***Velexъ**: укр. *Леум* (с. Зубильне Локачинськ. р-ну Вол.) < **Велелеум*. Щодо хронології архетипу пор., наприклад, галльськ. *Condomārus*, ст.-сакс. *Hugericī* ‘великий розумом’, які свідчать про глибинну спорідненість антропонімосистем (див.: Топорова 176, 177).

***Velexъtnъ(jъ)**: ст.-укр. Семенъ *Левусныи*, 1649 р. (Реєстр 19) — форма з модифікованим анлаутом ~ ст.-рос. *велеустый* ‘красномовний’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 2, 60).

***Velexъsko**: *Леушко* (НКП Дн. 881) < **Велеушко*.

**velezobъ*: схв. *веъзѹбъ* ‘з великими зубами’ (Речник II, 506). Рефлексі у сфері антропонімії невідомі.

**velezobъnъ(jъ)*: ст.-укр. *велезѹбъныи* ‘багатозубий’, перен. ‘зажерливий’ (СУМ XVI–XVII ст. 3, 208).

***Veligojъ**: слвн. *Welgoi*, XII ст. (Kronsteiner 211 — з реконструкцією *Veligojъ*).

***Velikaja Borda**: ст.-рос. Юшка *Великая Борода*, 1586 р. (Гурлянд 268).

***Velikaja Golva**, ***Velikogolvъ(jъ)**: ст.-укр. Власко *Великая-Голова*, 1666 р. (Лазаревский 22), укр. *Великоголова* (Редько 1, 138), *Великоголова* (Богдан 317), рос. *Великоголова* (ЖПТ).

***Velikobratъ**: серб. *Великобрат* – особове ім'я (Грковий 50).

***Velikodějъ**: рос. *Великодеев* (Рязан. КП 1, 216).

***Velikokonyъ**: рос. *Великоконъ* (ЖПТ).

***Velikolěrъ(jъ)**: рос. *Великолепов* (ЖПТ).

***Velikolіsъ(jъ)**: ст.-укр. Миско *Великолиц*, 1664 р. (РСП 218).

**velikookъ(jъ)*: ст.-укр. *великоокъ* ‘великоокий, зіркий’ (СУМ XVI–XVII ст. 3, 217), укр. діал. *великовóкий* ‘окатий; витрішкуватий’ (Шило 68).

***Velikofъsъ(jъ)**: рос. *Великоусов* (ЖПТ).

**velikorъstnъ(jъ)*: ст.-укр. *великопє(р)стни(й)* ‘який стосується великого пальця’ (СУМ XVI–XVII ст. 3, 217).

***Velikorodъ**: укр. *Великород*, 1762 р. (ССКП 312), *Великород* – сучасне прізвище (Горпинич 168), рос. *Великородов* (Новикова 144).

***Velikorodъlъ(jъ)**: укр. *Великородний* (Вол.), рос. *Великородный* (ЖПТ).

***Velikorogъ(jъ)**: укр. *Великорог* (СКТ 117).

***Velikorofъkъ(jъ)**: рос. *Великоруков* (КПУ Звятижці Київ. 8, 44).

***Velikoslavъ**: болг. *Великослав*, XV ст. (Заимов 46).

***Velikovъghъ**: слвн. *Velikovrh* (ZSSP 671).

***Velimіrъ**: болг. *Велимир* (Илчев 105), ст.-серб. *Велимиръ*, 1313–1318 рр. (ОССП 96), *Велемир*, *Велимир* – особові імена (Грковий 50), хорв. *Velemir* (Leksik 708), (похідне) *Velimirovac* – ойконім (Im. m. 452), слвн. *Velimir* – особове ім'я (Keber 479), *Velimirovič* (ZSSP 671).

***Velъkoborda**: пол. *Wielkobroda* (SN X, 202).

***Velъkogъrapъ**: пол. *Wielkopan* (SN X, 202).

Псл. **Velikъ* ч. утворює суплетивну пару з компаративом **Boļ њъ* ч. (ЭССЯ 2, 194). Останнє найпродуктивніше збереглося у складі композитів. Пор.:

***Boļ'eborъ**. Відновлено в (ЭССЯ 2, 185). Пор. ще антропонім **Boļ'ebor*, який реконструюють із ойконіма *Bolbritz*, документально засвідченого з кінця XIII ст. (HOS I, 92).

***Boļ'ebрат(г)ъ**: серб. *Бољебрат* (Грковий 41), схв. *Boļebrat* – чоловіче ім'я (Rječnik I, 534).

***Boļ'еѡajъ**. Відновлено в (ЭССЯ 2, 185).

***Boļ'еѡstъ**. Реконструйовано в (ЭССЯ 2, 185).

***Boļ'edorgъ**: серб. *Бољедраг* (Грковий 41), схв. *Bōļedrâg* – чоловіче ім'я (Rječnik I, 534), слвн. *Bōldraž*, історично – *Wuldres*, 1406 р., а також *Bōdrež*, історично – *Boligras*, 1359 р., *Woldrosch*, 1457 р. –

відантропоніміні ойконіми, які пов'язують із антропонімом **Boľ e-dorgъ* (Torkar 113).

**Bol'edrogъ*: серб. *Боледруг* — особове ім'я (Грковић 41), схв. *Bõljedrûg* — чоловіче ім'я (Rječnik I, 534).

**Bol'egostъ*: чеськ. (похідні) *Bolehošť* — ойконім (Profous I, 123), *Bolehošťský* — мікротопонім (SPJČ 4, 109).

**Bol'el'utъ*: ст.-пол. *Boleluth*, 1398 р. (SSNO I, 209), чеськ. (похідне) *Bolelouc* — ойконім, мотивований антропонімом *Boleľ'út* (Hosák, Šrámek I, 91).

**Bol'emila*, **Bol'emilъ*. Відновлено в (ЕССЯ 2, 186).

**Bol'emira*, **Bol'emirъ*: серб. *Бољемир* (Грковић 41), схв. *Bolemir* (Maretić 114), ст.-пол. *Bolemir*, 1418 р. (SSNO I, 210), словц. *Bolemír*, *Bolemíra* — особові імена (Majtán, Považaj 66).

**Bol'emyslъ*: ст.-пол. *Bolemizl*, 1265 р. (SSNO I, 210), ст.-чеськ. *Bolemislicz*, 1304 р. (Regesta II, 862), чеськ. *Bolemysl* (Svoboda 81).

**Bol'emьstъ*. Відновлено в (ЕССЯ 2, 186).

**Bol'eněga*: хорв. *Boļjenega*, ж. — особове ім'я (PI 31).

**Bol'eradъ*: серб. *Бољерадь* (Грковић Имена 159), схв. *Bõļerad* — чоловіче ім'я (Rječnik I, 534), ст.-чеськ. *Boleradus*, XII ст. (Pleskalová 128), чеськ. (похідне) *Boleradice* — ойконім, мотивований антропонімом *Bolerad* (Hosák, Šrámek I, 91), словц. *Boleradus*, 1139 р., а також *Boleráz*, історично — *Bollerad*, 1113 р., *Balarad*, 1240 р. — ойконім, із **Bolerádz* < **Boleradjъ* (Stanislav II, 56).

**Bol'eslavъ*: ст.-укр. *болеславъ*, 1424 р. (ССУМ I, 110), (похідні) укр. *Болеславовка*, блр. *Болеславо* — ойконіми в колишніх Волинській і Могильовській губ. (Vasmer I, 452), болг. *Болеслав*, *Болеслава*, XVI ст. — особові імена (Заимов 29), серб. *Бољеславъ* (Грковић Имена 159), схв. *Bõļeslav* — чоловіче ім'я (Rječnik I, 534), словн. (альпійськ.) *Volzlav*, XII ст. (Kronsteiner 211 — з реконструкцією *Boľ eslavъ*), ст.-пол. *Boleslaw*, 1326 р., *Boleslava*, XV ст. (SSNO I, 210), ст.-чеськ. *Bolezlao* D. sg., XI ст. (Pleskalová 128), чеськ. (похідні) *Mladá Boleslav*, *Stará Boleslav* — ойконіми (Profous I, 124–125), словц. (похідне) *Boleslav*, у документах — *Boloslai*, 1156 р. — топонім (Stanislav II, 56), н.-луж. *Bóleslaw* — топонім (Мука III, 128).

**Bol'esqđъ*. Відновлено в (ЕССЯ 2, 186).

**Bol'estрахъ*: ст.-укр. *болестрашичи*, 1359 р. — ойконім (ССУМ I, 110).

**Bol'ežirъ*: укр. **Болежир*, збережене в гідронімі *Болежирская* (ДМА I, 263). Див. ще (Чучка СОІ 71).

Рефлекси опозиції **Mold-* ~ **Star-*

Деривати з коренем **Mold-*

Псл. ***Moldъ(jь)** континують: ст.-укр. *Mlodi*, XVI ст. (Жерела III, 194), Зе́мелка *Молодыи*, Савь́ка *Молодый*, 1649 р. (Реєстр 416, 486), укр. *Молод* (Новикова 557), *Молодий* (Редько 1, 704), *Молодий* — прізви́сько («який двічі одружувався»; СПУ 2, 264), ст.-рос. Тимош-ка *Молодой*, 1456 р. (Туников 254), Миня *Молодой*, 1585 р. (ХКЧ 100), Родка *Молодои*, 1636 р. (ПЮН ОК 79), рос. *Молодой*, 1766 р. (МИКП 1950: 90), *Молодов* (ЖПТ), блр. *Малады* (Бірыла 270), болг. *Млад*, XV ст. (Займов 157), слвн. *Mlada* — власне особове ім'я (Lenarčič 272), серб. *Млад*, *Млада* — особові імена (Грковић 139), хорв. *Mlada* (Leksik 439), ст.-пол. Stanislaus *Mlody*, 1462 р. (SSNO III, 536), Dunay *Młody*, 1623 р. (Bubak Słownik I, 413), пол. *Młody* (SN VI, 408), ст.-чеськ. *Mlada*, XI ст. (Pleskalová 136), чеськ. *Mlad*, *Mladý* (ЧП), слвц. *Mladý* (TZ Bratislava 243), луж. *Młody* (Wenzel II/2, 26).

Щодо мотивації пор. апелятивну лексику, зібрану під гаслом **moldъ(jь)* (ЭССЯ 19, 174—181). Про семантичну опозицію *молодий* — *старий*, співвідносну з концептом віку, а також із майновим станом, суспільними і соціальними функціями, див. (СД 3, 282—283).

Афіксальні деривати:

***Orzmoldъ(jь)**: ст.-рос. Сысойко прозвище *розмолода*, 1646 р. (ЯПК 158) ~ рос. діал. *размолодбй* 'дуже молодий' (СРНГ 34, 25).

**permoldъ(jь)*: слвн. *premlâd* 'дуже молодий' (Хостник 225), діал. *premlad* 'т. с.' (Gregorič 335).

**romoldъ(jь)*: укр. діал. *пóмолодый* 'молодший, ніж звичайно або потрібно' (Сабадош 255), блр. діал. *пóмолодий* 'дружок (чин на весіллі)' (Клімчук 2001: 70), *пómалады* 'т. с.' (Клімчук 1992: 52), *пумлодий* 'хлопець, який під час вінчання тримає над головою молодого вінець' (Філософ 178), схв. *pomlad* 'дуже молодий' (Rječnik X, 688), серб. діал. *пóмлад* — компаратив від *млад* (Златковић 2, 175), 'молодший' (Јовановић 484), слвц. діал. *pomladý* 'моложавий' (SSN II, 965). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

**primoldъ(jь)*: слвц. *primladý* 'дуже молодий' (SSJ III, 572), діал. *prímladí* (Orlovský 269).

***Moldajъ**: слов'ян. *Молодай*, запозичене в чуваський язичницький антропонімікон (Магницький 59) ~ рос. діал. *молода́й* 'сильна, міцна людина' (ПОС 18, 312).

***Moldějъ**: рос. *Молодеев* (ЖПТ), *Молодеево* – відантропонімний ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer V, 652), блр. (похідне) *Маладзеєва* – ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 243), чеськ. (похідні) *Mladejov* (3), *Mladejovice* – ойконіми (Profous II, 99), ст.-пол. *Młodey*, XII ст. (SSNO III, 536), пол. *Młodziej* (SN VI, 408).

***Moldešъ**: хорв. *Mladešić* (Leksik 439).

***Moldixa**: рос. (похідне) *Молодихино* – ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer V, 653).

***Moldoxъ** / ***Moldošъ**: серб. *Младош* – особове ім'я (Грковић 140), хорв. *Mladošić* (Leksik 439), ст.-пол. Jan *Młodos*, 1136 р. (SSNO III, 536), пол. *Młodoch* (SN VI, 408), чеськ. (похідне) *Mladošovice* – ойконім (Profous II, 101).

***Molduxa** / ***Molduša**, ***Moldušъ**: укр. *Молодуча* (Горпинич, Бабій 81), рос. *Молодучин* (ЖПТ), чеськ. (похідне) *Mladoušov* – ойконім (Profous II, 101), луж. *Młoduša* (Wenzel II/2, 26) ~ укр. діал. *молодуча* ‘молога на весіллі’ (Аркушин 2016: 315), ‘молодиця’ (Глуховцева 129), рос. діал. *молодуча* ‘заміжня молодича’ (СРГК 3, 249), ‘дівчина, молодича’ (ПОС 18, 317), блр. діал. *молодуча* ‘невістка’ (ДСБр. 135) та ін.

***Moldyšъ**: пол. *Młodysz* (SN VI, 408).

***Moldъšъ(jъ)**: укр. *Молодший* (Вол.), *Молодчий* (Редько 1, 704), рос. *Младшев*, *Младших* (ЖПТ) ~ укр. діал. *молодчий* ‘молодший’ та ін. Див. (ЭССЯ 19, 185).

***Moldakъ**, ***Mold’akъ**: рос. *Молодаков*, *Молодяков* (ЖПТ), пол. *Młodak*, *Młodziak* (SN VI, 408).

***Moldika**, ***Moldikъ** / ***Moldičъ**: укр. *Молодик*, *Молодика* (Новикова 557), рос. *Молодик*, *Молоди́ков* (ЖПТ), хорв. *Mladić* (Leksik 439), словн. *Mladič* (ZSSP 384), пол. *Młodzik*, *Młodzik*, *Młodzik* (SN VI, 408, 409), ст.-чеськ. *Mladic*, 1280 р. (наводиться за: Profous II, 100), чеськ. *Mladič* (ЧП), (похідне) *Mladíkov* – ойконім (Profous II, 100), луж. *Młodzik* (Wenzel II/2, 26) ~ ст.-укр. *молодыкъ* ‘парубок’, 1697 р. (АППС 2, 245), укр. *молоді́къ* ‘неодружений’ (Білецький-Носенко 228), діал. *молод’і́к* ‘парубок’ (Піпаш, Галас 104) та ін. Див. (ЭССЯ 19, 159, 161–162: **moldičъ*, **moldika*, **moldikъ*).

***Moldъka**, ***Moldъko**, ***Moldъkъ**: ст.-укр. *Molodko*, XVI ст. (Жерела II, 219), рос. *Молодкин* (ЖПТ), болг. *Младка*, *Младко* (Заимов 157), хорв. *Mladek* (Leksik 439), словн. *Mladek* (ZSSP 384), ст.-пол. Johannes *Mlothka*, 1421 р., Jan *Mlotko*, 1451 р. (SSNO III, 535),

Michaelis *Młodek*, 1523 р. (Bubak Słownik I, 412), пол. *Młodek*, *Młódko* (SN VI, 408, 409), ст.-чеськ. *Mladek*, XIII ст. (Pleskalová 136), чеськ. *Mládek* (ЧП), (похідне) *Mladkov* — ойконім (Profous II, 100), слвц. *Mládek* (TZ Bratislava 243) ~ ст.-рос. *молодка* 'молода заміжня жінка, молодиця' (Сл. РЯ XI—XVII вв. 9, 249), рос. діал. *молóдка* 'невістка' (СРГК 3, 249), 'дівчина, молодиця' (ПОС 18, 317), блр. діал. *ма-лóдка* 'молодиця' (МДСГ 5, 132) та ін.

**ratoldъkъ*: укр. діал. *пáмолодок* 'паросток' (Шило 193), 'пагін дерева; молода гілка; відросток на рогах оленя, козла' (Аркушин 2016: 378), *пáмулудок* 'молодий пагін' (Корзонюк 179). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

***Moldica**: укр. *Молодиця* — прізвисько (СПУ 2, 264), ст.-рос. Вас(ь)ка Устинов с(ы)н *Молодицын* Лалетин, 1630 р. (Парфенова 266) ~ укр. діал. *молоди́ця* 'весільна молода' (УНК 22, 377) та ін. Див. (ЭССЯ 19, 158—159).

***Moldъсь**: укр. *Молодець* (Новикова 557), ст.-рос. Порфирей *Молодцов*, 1603 р. (Полякова 148), рос. *Молодцев* (ЖПТ), *Молодцы* (2) — відантропонімні ойконіми в колишніх Московській і Тверській губ. (Vasmer V, 654), ст.-блр. (похідне) *Молодче*, 1563 р. — мікротопонім у колишній Кобринській економії (РКЭ 45), блр. *Молодец* (ЖПТ), луж. *Młodec* [1648 р. — Jahn *Mlodetz* (Wenzel II/2, 26)] ~ укр. діал. *молоде́ць* 'молодий хлопець' (Аркушин 2016: 315).

***Moldъko**: рос. *Молодьков* (ЖПТ).

***Moldidlo**: д.-руськ. *Молодило*, XI—XII ст. (Медынцева 1988: 248), ст.-рос. (похідне) *Молодилово*, 1539/40 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 83), рос. *Молодилово* (2) — відантропонімні ойконіми в колишніх Владимирській і Смоленській губ. (Vasmer V, 653), пол. *Młodziło* (SN VI, 408) ~ **moldidlo* (ЭССЯ 19, 160—161).

***Moldanъ**: укр. *Молодан* (Новикова 557), рос. *Молодан* (ЖПТ), болг. *Младан*, XV ст. (Заимов 157), серб. *Младан* — особове ім'я (Грковић 139), хорв. *Mladan* (Leksik 439), пол. *Młodanowicz* (SN VI, 408) ~ **moldanъ* (ЭССЯ 19, 150).

***Moldenъ(jъ)**: рос. (похідні) *Молоденова*, *Молоденово* (3 фіксації), *Молоденовы* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 653), болг. *Младен* (Заимов 157), макед. *Младен* Сиромах, XV ст. (Соколки 1965: 154), *Младен* — особове ім'я в усній народній творчості (Коробар-Белчева 156), серб. *Младен* — особове ім'я (Грковић 139), хорв. *Mladen* (Leksik 439), слвн. *Mladen*, *Mladena* — особові імена (Lenar-

čič 272), *Mladenič*, *Mladenov* (ZSSP 384), словц. (вторинне) *Mládenek* (TP 157).

***Moldinъ**: рос. *Молодин* (ЖПТ), болг. *Младин*, XIV ст. (Займов 157), хорв. *Mladin*, *Mladina* (Leksik 439), луж. *Młodzin* (Wenzel II/2, 26) ~ **toldina*, **toldinъ* (ЭССЯ 19, 162–164).

***Moldonъ**, ***Moldonъ**: словн. *Mladon* (ZSSP 384), ст.-чеськ. *Mladon*, XIII ст. (Pleskalová 136), чеськ. (похідні) *Mladoňov* (2) – ойконіми (Profous II, 100–101).

***Moldunъ**: болг. *Младун*, XVII ст. (Займов 157).

***Moldъnъ(jъ)**: блр. (похідне) *Маладнева* – ойконім у Мінській обл. (Пап. Мін. 165) ~ **toldъnъ(jъ)* (ЭССЯ 19, 184–185).

***Molditъ**: укр. *Молодит* (КПУ Од. 1, 524).

***Moldota**: ст.-пол. *Mlodota*, 1265 р. (SSNO III, 536), ст.-чеськ. *Mladota*, XII ст. (Pleskalová 136), чеськ. (похідні) *Mladotice* (5 фіксацій) – ойконіми (Profous II, 101).

***Moldavъ(jъ)**: пол. *Młodawa* (SN VI, 408), ст.-чеськ. *Mladaua*, XIII ст. (Pleskalová 136) ~ **toldavъ(jъ)* (ЭССЯ 19, 150).

Праантропоніми-композиції:

***Moldolъubъ**: серб. *Младольуб* – особове ім'я (Грковић 140).

***Moldomirъ**: серб. *Младомир* – особове ім'я (Грковић 140).

***Moldoženъ**: укр. *Молодожонъ*, 1734 р. (ДІП VI, 256), рос. *Молодоженов* (Новикова 557), пол. *Młodożeniec* (SN VI, 408).

Деривати з коренем **Moldj-*

***Moldja**, ***Moldjъ**: блр. (похідне) *Молажава* – ойконім у Гомельській обл. (Пап. Гом. 114), серб. *Млађа* – особове ім'я (Грковић 140) ~ **toldja*, **toldjъ* (ЭССЯ 19, 166–167, 168).

***Moldjajъ**: рос. *Моложаева* ж. (ЖПТ), блр. *Малажай* – сучасне прізвище ~ укр. діал. *моложа́й* 'другий укіс трави того самого року; отава' (Аркушин 2016: 316).

***Moldjanъ**: рос. *Моложанов* (ЖПТ).

***Moldjavъ(jъ)**: рос. *Моложавый* (ЖПТ), блр. *Малажавы* (Бірыла 270) ~ **toldjavъ(jъ)* (ЭССЯ 19, 167).

Деривати з коренем **Star-*

***Starъ(jъ)**: ст.-укр. Naum *Stary*, 1556 р. (Атаманенко, Дубляниця 14), Тувоп *Stari*, 1564 р., Петрушко *Старый*, 1654 р. (Тупиков 372), укр. *Старый*, 1723 р. (Швидько 86), *Старий* – сучасне прізвище (Новикова 788), *Старий* – сучасне прізвище («який носив бороду; найстарший серед товаришів; який у молодості ходив зігну-

тим, як дід»; СПУ 3, 103), ст.-рос. Микитка *Старый*, 1495 р. (Тупиков 372), Илька *Старый*, 1613 р. (Садовский 15), рос. *Старов* (ЖПТ), болг. *Старов* (Саламбашев 238), *Стария* (Илчев 464), макед. Михале *Стар*, XV ст. (Соколки 1965: 157), хорв. *Stari*, *Stary* (Leksik 612, 613), слвн. *Star* (ZSSP 573), ст.-пол. *Staszek Stari*, 1396 р. (SSNO V, 193), Mathias *Stary*, 1618 р. (Bubak I, 74), пол. *Star*, *Stary* (SN IX, 28, 34), чеськ. *Starý* (ЧП), слвц. *Starý* (TZ Bratislava 328), луж. *Star*, *Stary* (Wenzel II/2, 106, 107) ~ укр. діал. *старий* 'муж, чоловік' (Аркушин 2018: 213), *старій* 'свекор, тесть' (СБук.Г 518), ст.-рос. *стар* 'старий (за віком)', 1640 р. (Полякова СПП 5, 161), блр. діал. *стапі*, *старый* 'старий' (Бялькевіч 420), макед. *стар* 'старий' (Гавриш 771), болг. *стар* 'старий, старший', серб. *стар* 'старий, давній', *стари* 'стара людина' (Лавровский 664), слвн. *stâri* 'старий' та ін.

**perstarъ(jь)*: ст.-слов'ян. *прѣстаръ* 'дуже старий, старезний' (ССЯ III, 486), укр. *престарій* (ЕСУМ 5, 398), схв. *престар* (Стижовић 1983: 105), слвн. діал. *prestâri* 'дуже старий' (Novak 115).

**podъstarъ(jь)*: укр. діал. *підстарий* 'немолодий' (ЕСУМ 5, 398). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

**postarъ(jь)*: укр. *постарий* 'пристаркуватий, літній' (Грінченко 3, 367), діал. *постарый* 'старіший, ніж звичайно або потрібно; старуватий' (Сабадош 266), ст.-блр. *постарый* 'не новий': *кожух постарый*, 1689 р. (ГСБМ 27, 200), блр. діал. *постари* 'досить старий; зношений (про одяг)' (Аркушин 2016: 432), *постарый* 'не дуже старий чоловік' (Сігеда 83), схв. *pôstar* 'дуже старий' (Rječnik XI, 25), серб. *постар* 'старуватий' (Лавровский 514), діал. *постар* – компаратив від *стар* (Јовановић 486), н.-луж. *pôstary* 'підстаркуватий' (Muka II, 151).

**prastarъ(jь)*: укр. *прастарий* (ЕСУМ 5, 398), схв. *прастар* 'дуже старий' (Стижовић 1983: 107).

**Pristarъ(jь)*: хорв. *Pristar* (Leksik 533) ~ укр. *прістарий* 'пожилий' (Грінченко 3, 442), ст.-рос. *пристарый* 'пристаркуватий', 1702 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 20, 32), рос. діал. *пристáрый* 'старуватий' (СРНГ 31, 411), блр. діал. *прыстарый* 'дуже старий чоловік' (Сігеда 84), болг. діал. *прѣстар* 'т. с.' (Евстатиева 215), макед. *пристар* 'літній, старуватий' (Гавриш 601), схв. *пристар* (Стижовић 1983: 115), ст.-слвц. *pristary* 'дуже старий' (HSSJ IV, 504), слвц. *pristary* 'т. с.' (SSJ III, 597).

***Staroba**, ***Starobъ**: блр. (похідні) *Старобін*, *Старобіна* — ойконіми в Мінській і Вітебській обл. (Рап. Мін. 251; Рап. Віц. 363), пол. *Starub* (SN IX, 34), чеськ. *Staroba* (ЧП).

***Starędy**: пол. *Starenda*, *Staręda* (SN IX, 30).

***Staręga**: пол. *Starenga*, *Staręga* (SN IX, 30).

***Staryga**: ст.-рос. Михаил *Старыгин*, 1613–1615 pp. (ДПП 310), рос. *Старыгин* (ЖПТ), (похідні) *Старыгино* (3) — ойконіми в колишніх Владимирській, Вологодській, Псковській губ. (Vasmer VIII, 545), пол. *Staryga* (SN IX, 34).

***Starasъ**: пол. *Starasz* (SN IX, 29).

***Starišъ**: рос. (похідне) *Старишево* — ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer VIII, 530), блр. (похідне) *Старышова* — ойконім у Брестській обл. (Рап. Бр. 120), луж. *Stariš* (Wenzel II/2, 106) ~ серб. *стариш* 'старий чоловік' (Лавровський 664).

***Staroxa**, ***Staroxъ** / ***Starošъ**: укр. *Старош* (Панцьо 119), ст.-пол. *Starocha*, 1404/1405 pp., Jochanne dicto *Starosch*, 1451 p. (SSNO V, 190–191), пол. *Staroch*, *Starosz* (SN IX, 31, 32), н.-луж. *Staroš* (Wenzel 2004: 370).

***Staruxa**, ***Staruxъ** / ***Starušъ**: ст.-укр. Мартин *Старуха*, 1649 p. (Реєстр 447), укр. *Старух* (Панцьо 119), *Старуха* (Пура СПР V, 152), *Старух* — сучасне прізвисько [«має вигляд старої людини, хоча насправді ще відносно молодий» (Чабаненко ПНН 2, 398)], ст.-рос. Томило Панфилович *Старухин*, 1613 p. (Веселовский 299), рос. *Старухин* (ЖПТ), (похідні) *Старухи*, *Старухино* (6 фіксацій) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VIII, 544), ст.-блр. Павелъ *Старуха*, 1593 p. (Тупиков 373), блр. *Старуха* (Бірыла 390), (похідне) *Старушкі* — ойконім у Гомельській обл. (Рап. Гом. 161), ст.-пол. *Staruch*, 1494 p. (SSNO V, 193), пол. *Staruch*, *Starusz* (SN IX, 34), чеськ. *Staruch* (ЧП), словц. *Staruch* (TZ Bratislava 328) ~ укр. діал. *старух* 'старик' (ЕСУМ 5, 398), рос. діал. *старуха* 'дружина; свекруха' (СРНГ 41, 84), 'стара жінка' (Мызников Беломорье 417), блр. діал. *старуха* 'стара жінка' (Бялькевіч 420).

***Staryxa**, ***Staryxъ** / ***Staryšъ**: укр. *Стариш*, 1787 p. (КПУ 158), рос. *Старышев* (ЖПТ), пол. *Starych*, *Starycha* (SN IX, 34), пол. *Starysz* (SN IX, 36).

***Starъšъ(jъ)**: укр. *Старший* — прізвисько [«найстарший син у сім'ї; найстарший серед товаришів» (СПУ 3, 104)], рос. *Старший* (ЖПТ), ст.-пол. Stanislaus *Starssy*, 1417 p. (SSNO V, 192) ~ укр. діал.

ста́рши 'найстарший син', *ста́рший* 'доросла людина' (Аркушин 2016: 525).

***Starakъ**: укр. *Старак* (Панцьо 119), пол. *Starak* (SN IX, 28).

***Starika**, ***Starikъ** / ***Staričъ**: ст.-укр. Тимошъ *Старичъ*, 1564 р. (Тупиков 760), укр. *Старик* (Новикова 788), ст.-рос. *Старикъ* Грибановъ, 1558 р. (Тупиков 372), Иван Андреев сын *Старик*, 1644 р. (Полякова 210), рос. *Стари́ков* (ЖПТ), (похідні) *Стари́кова*, XVIII ст. (2) — ойконіми в Можайському і Дмитровському пов., *Стари́ково*, XVIII ст. — назва пустища у Волоколамському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 382), блр. *Старык* (Бірыла 390), (похідне) *Старыкі* — ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 364), болг. *Стари́ков* (Илчев 464), хорв. *Starić*, *Starik*, *Starika* (Leksik 612), ст.-пол. *Mathias Starzik*, 1436 р. (SSNO V, 196), пол. *Starik*, *Starzyk* (SN IX, 30, 36), чеськ. *Starík* (ЧП), словц. *Starík* (TP 186), луж. *Starik* (Wenzel II/2, 106).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. діал. *стар'ю́к* 'жебрак' (Піпаш, Галас 183), рос. діал. *старю́к* 'т. с.' (СРНГ 41, 69), 'стара, мудра людина' (Мызников Беломорье 416), блр. діал. *стары́к* 'старий чоловік' (Бялькевіч 420), болг. *старю́к* 'старий (чоловік)' та ін.

***Starukъ**: укр. *Старук* (Новикова 789), рос. (похідне) *Стару́ково*, XVIII ст. — назва пустища в Дмитровському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 382), пол. *Staruk* (SN IX, 34) ~ укр. діал. *старю́к* 'старик' (ЕСУМ 5, 398).

***Starъka**, ***Starъko**, ***Starъkъ**: укр. *Старко* (Новикова 788), ст.-рос. Иванъ *Старковъ*, 1436 р., *Старко* Ждановъ, 1554 р. (Тупиков 372), Андрей Васильевъ *Старкъ*, XVI ст. (НПК IV, 549), Дружина Кириловъ с. *Старкинъ*, 1645 р. (Тупиков 372), Андрѣй *Старковъ*, 1659 р. (КПП 9), рос. *Старков* (ЖПТ), (похідні) *Старкова* — ойконім у Бронницькому пов., *Старков погост* — у Коломенському пов., *Старково*, XVIII ст. — назва пустища в Богородському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 382), болг. *Старко* (Илчев 464), хорв. *Starek* (Leksik 439), ст.-пол. *Starko*, 1478 р., *Starek*, 1481 р. (SSNO V, 190), пол. *Starka*, 1786 р. (Bubak I, 74), пол. *Starek*, *Starko* (SN IX, 30, 31), ст.-чеськ. *Ziarek*, XII ст. (Pleskalová 141), чеськ. *Stárek*, *Stárka* (ЧП), словц. *Starek*, *Starko* (TZ Bratislava 328). Пор. ще слов'ян. *Старка*, запозичене в чуваський антропонімікон (Магницкий 78) ~ рос. діал. *ста́рка* 'дружина старшого сина' (ОСВГ 10, 208), 'стара жінка' (СРГК 6, 316), макед. *старка* 'бабуся' (Гавриш 772) та ін.

***Starica**: ст.-рос. Ивашка Меркурьев сын *Старицын*, 1647 р. (Полякова 210), рос. *Старицын* (ЖПТ), *Старицыно* — відантропонімний ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer VIII, 530) ~ укр. діал. *ста́риця* 'стара жінка; жебрачка' (ЕСУМ 5, 398), рос. діал. *ста́рица* 'стара діва', 'стара людина' (СРНГ 41, 75), болг. *ста́рица* 'баба, стара жінка', макед. *старица* 'стара жінка' (Гавриш 772), серб. *старица* 'т. с.' (Лавровский 664) та ін.

***Starьсь**: ст.-укр. Naum *Starec*, 1604 р. (ОО 141), Ярема *Старец*, 1654 р. (РПП 73), укр. *Старець*, 1723 р. (Швидько 301), *Старець*, 1743 р. (Ляшев 97), ст.-рос. Васюк *Старцевъ*, 1472 р., Өедко *Старець*, 1539 р. (Тупиков 372, 761), Ооска *Старцовъ*, 1628 р. (Железнов 34), (похідне) *Старцово займище*, 1539/40 р. — топонім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 23), рос. *Старец*, *Старцев* (ЖПТ), (похідні) *Старцев луг*, *Старцев пруд*, *Старцева яма* — мікротопоніми в Нижегородській обл. (Климкова 3, 228), (похідні) *Старцев Дор*, *Старцево* (12 фіксацій), *Старцов*, *Старцова*, *Старцово* (2) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VIII, 544), блр. (похідні) *Старцоўка*, *Старцы* — ойконіми в Могильовській обл. (Пап. Маг. 243), болг. *Старцев* (Илчев 464), хорв. *Starac*, *Starac*, *Starec* (Leksik 439), словн. *Starac*, *Starec* (ZSSP 573), пол. *Starzec* (SN IX, 35), чеськ. *Starec* (ЧП), луж. *Starć*, *Starec* (Wenzel II/2, 106, 107).

Стосовно мотиваційних засад пор. ст.-укр. *старець* *rappus* 1642 р. (Славинецький 299), укр. діал. *ста́рець* 'сліпий жебрак' (Аркушин 2016: 525), *ста́риця* 'жебрак' (Шкрумеляк 150), *ста́риць* 'дідусь; жебрак' (ЕСУМ 5, 398), рос. діал. *ста́рець* 'сірома; бідняк' (СРНГ 41, 68–69), блр. діал. *ста́рэц* 'жебрак' (ТС 5, 263), *ста́риц*, *ста́рыц* 'т. с.' (Бялькевіч 420), болг. *ста́рець* 'старий (чоловік)', макед. *старец* 'т. с.' (Гавриш 771), серб. *старац* 'стара людина; тесть, свекор' (Лавровский 664).

***Starilь**: *Стариловица* — відантропонімний мікротопонім у Смолянско (Саламбашев Смолянско 161).

***Starimь**: ст.-блр. *Старимовичь* (Спрогис ПАУ 147).

***Staroma**, ***Staromь**: ст.-пол. *Staroma*, 1409 р. (SSNO V, 191), пол. *Starom* (SN IX, 30) ~ укр. діал. (похідні) *ста́ромля* 'старий одяг, непридатний для носіння' (Гримашевич 152), *ста́ромл'а* 'доросле', розсудливе дитя' (Никончук Листвин 90).

***Staranь**: пол. *Starani* (SN IX, 29).

***Starina**, ***Starinъ**: укр. *Старина* (Редько 2, 1004), *Старина* – прізвище («старший за віком»; СПУ 3, 103), рос. *Старинов* (ЖПТ), блр. *Старына* (Бірыла 390), серб. *Старина* – особове ім'я (Грковић 186), хорв. *Starin*, *Starina* (Leksik 612), слвн. *Starina* (ZSSP 573), ст.-пол. *Starzina*, 1497 р. (SSNO V, 196) ~ макед. *старина* 'старовина' (Гавриш 771), серб. *старина* 'т. с.' (Лавровский 664) та ін.

***Staronъ**: укр. *Старонь* (Панцьо 119), хорв. *Staronj* (Leksik 439), пол. *Staroń* (SN IX, 32), чеськ. *Staroň* (ЧП), слвц. *Staroň* (TZ Bratislava 328).

***Starunъ**, ***Starunъ**: ст.-укр. Оѣдоръ *Старунъ*, 1649 р. (Реєстр 395), укр. *Старун* (Новикова 789), *Старунъ* (Редько 2, 1005), ст.-рос. *Старунъ*, 1615 р. (Тупиков 373), рос. *Старун*, *Старунов* (ЖПТ), (похідне) *Старуновка* – ойконім у колишній Воронежській губ. (Vasmer VIII, 544), блр. *Старун* (Бірыла 390), пол. *Starun*, *Staruń* (SN IX, 34) ~ укр. діал. *стару́н* 'той, хто міркує і говорить, як стара людина' (СБІ 739), 'той, хто старує' (ЕСУМ 5, 398).

***Starynъ**: ст.-рос. Онтонко Игнатьевъ сынъ *Старынин*, 1578–1579 рр. (Сторожев Десятни 237), (похідні) *Налубки Старынина*, 1567 р. (ПКРК I/2, 446) – топонім, рос. *Старынино* – назва поселення в колишній Рязанській губ. (Vasmer VIII, 545), (вторинні) блр. *Старынчик* (Бірыла 390), пол. *Starzyniec* (SN IX, 36).

***Starostъ**: ст.-рос. Карпикъ Песья *Старость*, 1495 р. (Тупиков 302) ~ ст.-укр. *старо(ст)* anilitas, 1642 р. (Славинецький 83), укр. *старість* та ін.

***Starovatъ(ь)**: рос. *Староватов* (ЖПТ).

Праантропоніми-композиції:

***Starobratъ**, ***Starъ(ь) bratъ**: болг. *Старибратов* (Илчев 464), ст.-пол. *Stari Brath*, 1448 р. (SSNO V, 193), пол. *Starobrat*, *Starybrat* (SN IX, 31, 34).

***Starobъrda**: пол. *Staraburda* (SN IX, 28).

***Starodobъ**: ст.-укр. Иванъ *Стародубъ*, 1649 р. (Реєстр 175), укр. *Стародубъ*, 1718 р. (ДІП I, 137), *Стародуб* – сучасне прізвище (Новикова 788), (похідні) *Стародубівка* (2 фіксації) – ойконіми на Дніпропетровщині, *Стародубове* – мікротопонім на Львівщині (Проць 396), ст.-рос. Васюкъ *Стародубовъ*, 1534 р., Серапіонъ *Стародубъ*, 1672 р. (Тупиков 372, 761), рос. *Стародубов* (ЖПТ), блр. *Старадуб* (Бірыла 389), *Старадубава* – відантропонімний ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 150), хорв. *Starodub* (Leksik 612), пол. *Starodąb*, *Starodęb*, *Starodub* (SN IX, 31) ~ укр. діал. *стародуб* бот. 'рутвиця орликолиста, *Thalictrum aquilegifolium* L.' (СБук.Г 519).

***Starodumъ**: рос. *Стародумов* (ЖПТ), (похідне) *Стародумово* – ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VIII, 535) ~ рос. діал. *стародум* 'любитель старовини' (СРНГ 41, 80).

***Starodvorъ**: рос. *Стародворов* (ЖПТ).

***Starogolъ**: серб. *Староглав* – особове ім'я (Грковић 186).

***Staroxodъ**: рос. *Староход* (РУС 399).

***Starokonъ**, ***Starъ(jъ) konъ**: укр. *Старокінь* (Горпинич 33), рос. *Староконь* (ЖПТ), ст.-пол. *Starî Kon*, 1292 р. (SSNO V, 193).

***Starokorъ**: рос. *Старокоров* (СП 335).

***Starokožъ(jъ)**: укр. *Старокож* (Редько 2, 1004), рос. *Старокожєв* (ЖПТ), ст.-блр. *Иванъ Старокожевъ*, 1655 р. (BC IV, 307).

***Starol'ubъ**: пол. *Starolub* (SN IX, 31).

***Staromyslъ** (?): блр. (похідне) *Старомысль* – ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 336), варіант *Старо-Мысль* (Vasmer VIII, 538).

***Starosěкъ**: блр. (похідне) *Старасекаў Двор* – ойконім у Вітебській обл. (Рап. Віц. 362).

***Starověкъ**: пол. *Starowiek* (SN IX, 33).

***Starožilъ**: ст.-рос. *Истомка Мосѣвъ снѣ Сторожилова*, 1578–1579 р. (ПРПР 73), рос. *Старожилов* (ЖПТ), (похідні) *Старожилово* (2) – ойконіми в колишніх Новгородській і Рязанській губ. (Vasmer VIII, 536), блр. *Старажыл* (Бірыля 390) ~ ст.-рос. *старожил* 'хто довго живе на одному місці', 1650 р. (Полякова СПП 5, 162), рос. діал. *старожіл* 'особа похилого віку' (СРНГ 41, 81).

**starožirъ*: рос. діал. *старожір* 'людина похилого віку' (Мызников Беломорье 417). У сфері антропонімії рефлексів не засвідчено.

Рефлекси опозиції **Tvъrd-* ~ **Mek-*

Деривати з коренем **Tvъrd-*

***Tvъrdъ(jъ)**, ***Tvъrdъ**: ст.-укр. *Яков Твердой*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 267), укр. *Твердий*, 1723 р. (Швидько 154), *Твердий* – сучасне прізвище (Новикова 816), *Твердий* – сучасне прізвище (СПУ 3, 130), рос. *Твердев*, *Твердов*, *Твердый* (ЖПТ), *Твердово* (3) – відантропонімі ойконіми в колишніх Костромській, Новгородській, Петербурзькій губ. (Vasmer IX, 33), хорв. *Tvrđi* (Leksik 696), слвн. *Tvrdu* (ZSSP 655), ст.-пол. *Nicolaus Twardy*, 1403 р. (SSNO V, 494), *Alberto Twardy*,

1585 р. (Bubak Słownik II, 250), пол. *Tward, Twardy* (SN IX, 633, 634), чеськ. *Tvrďý* (ЧП), словц. *Tvrďý* (TZ Bratislava 372).

Щодо потенційних мотиваторів пор., наприклад, ст.-укр. *твѣ(р)ѡ* *fīrmentum*, 1642 р. (Славинецький 198), укр. діал. *твердій* 'злий; безкомпромісний, принциповий' (Піпаш, Галас 189), 'міцний, сильний' (ГГ 182), *твѡрди* 'відсталий, нерозвинутий' (ГСМ 1, 453), *твердий* у порівняннях (про людину): *твердий*, як камінь, *твердий*, як кремінь, *твердий*, як скала (ГРП III/1, 200), *твердь* 'гарт; загартована людина' (ЕСУМ 5, 531), ст.-рос. *тверд* 'сильний, могутній, стійкий' 1654 р. (Полякова СПП 6, 14), *твердый* 'сильний, могутній; міцний, нездоланний', *твердь* 'опора, тверда основа' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 241, 243), рос. діал. *твѣрдый* 'скупий; суворий; здоровий, сильний, міцний' (СРНГ 41, 323), блр. діал. *цвѣрды* 'твердий; стійкий' (ТС 5, 263), болг. *твѣрд* 'твердий, непохитний; сильний, рішучий', макед. *тврд* 'твердий' (Гавриш 795), серб. *тврд* 'твердий, міцний; скупий' (Лавровский 684), словн. *trdi* 'твердий' та ін.

Префіксальні деривати:

**natvrdъ(jь)*: схв. *natvrd* 'дуже твердий' (Rječnik VII, 709), серб. діал. *нѣтврд* (Стијовић 163), чеськ. *nátvrďý* 'твердуватий' (Kott II, 87), ст.-словц. *natvrďý* 'т. с.' (HSSJ II, 473). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

**obtvrdъ(jь)*: схв. *ōtvrd* 'дуже твердий' (Rječnik IX, 469), серб. діал. *ōтврд* (Стијовић 163).

**pertvrdъ(jь)*: словн. діал. *pret'ord, preť'erd* 'дуже твердий' (Malnar 263), *pretrd* 'т. с.' (Gregorič 342), *pret̃rdi* 'т. с.' (Novak 116).

**potvrdъ(jь)*: укр. *пѡтвердий* 'достатньо твердий' (Кузеля 834), діал. *пѡтвердый* 'трохи твердіший, ніж звичайно або потрібно; твердуватий' (Сабадош 267), 'занадто твердий' (ЕСУМ 5, 531), схв. *potvrd* 'досить твердий' (Rječnik XI, 228).

**prītvrdъ(jь)*: ст.-укр. *прѣтвѣ(р)ѡ* *duriusculus*, 1642 р. (Славинецький 172), схв. *прѣтвѣрд* 'дуже твердий; твердуватий' (Толстой 745), *prītvrd* 'досить твердий' (Rječnik XII, 201), пол. *przytwardy* 'твердуватий' (SJP V, 394), чеськ. *přítvrďý* 'дуже твердий' (Kott II, 1109), ст.-словц. *prītvrdý* 'т. с.' (HSSJ IV, 519), словц. *prītvrdý* 'т. с.' (SSJ III, 610).

Суфіксальні деривати:

Похідні з консонантом -х- / -š- у суфіксальній морфемі

***Тврѣдиша**, ***Тврѣдишь**: болг. *Тврѣдиш* (Займов 216), серб. *Тврѣдиша* — особове ім'я (Грковић 192), хорв. *Tvrđiša* (Leksik 696), пол. *Twardzisz* (SN IX, 634).

***Тврѣдоха**, ***Тврѣдохъ** / ***Тврѣдошь**: серб. *Тврѣдох* — особове ім'я (Грковић 192), ст.-пол. *Martinus Twardosch*, 1453 р. (SSNO V, 494), пол. *Twardoch*, *Twardocha* (SN IX, 633).

***Тврѣдуха** / ***Тврѣдушъ**: укр. *Твердуха* — сучасне прізвисько [«пече поганий хліб» (Чабаненко ПНН 2, 409)], пол. *Twardusz* (SN IX, 634).

***Тврѣдушъ**: ст.-рос. Осипъ *Твердышевъ*, 1698 р. (Грамотки 186), рос. *Твердышев* (ЖПТ), (похідне) *Твердышева Казарма* — ойконім у колишній Уфимській губ. (Vasmer IX, 33), пол. *Twardysz* (SN IX, 634) ~ рос. діал. *твердыш* 'рослина *Melandrium viscosum* Cel.' (СРНГ 41, 323).

Деривати з консонантом -k- / -č- у суфіксальній морфемі

***Тврѣдакъ**, ***Тврѣд'акъ** / ***Тврѣдачь**: укр. *Твердак* (Панцьо 120), *Твердяк* (Вол.), хорв. *Tvrđak* (Leksik 696), словн. *Turdazo*, 864 р. (Kronsteiner 211 — з реконструкцією *Tvr̥đačъ*), пол. *Twardak* (SN IX, 633), чеськ. *Tvardák* (ЧП).

***Тврѣдикъ**: ст.-рос. Степан *Твердигов*, 1585 р. (Веселовский 313), (похідні) *Твердигово*, 1551—54 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 194), *Твердигово*, 1589—1590 рр. — назва поселення в колишньому Вологодському пов. (Федышин 45), рос. *Твердик* (ЖПТ), (похідне) *Твердики* — ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer IX, 33), пол. *Twardzik* (SN IX, 634), чеськ. *Tvardík*, *Tvrđík* (ЧП), словц. *Tvrđík* (TZ Bratislava 372).

***Тврѣдько**, ***Тврѣдькъ**: болг. *Тврѣдко* (Илчев 479), *Тврѣдко*, 1393 р. — король Боснії [Род. відм. — *Тврѣтка* (ОРС 100)], хорв. *Tvrdek* (Leksik 696), пол. *Twardek*, *Twardok* (SN IX, 633), чеськ. *Tvrdek* (ЧП).

Іносуфіксальні похідні:

***Тврѣдьсь**: серб. *Тврѣдац* — особове ім'я (Грковић 192), чеськ. *Tvrdec* (ЧП) ~ укр. діал. *твердѣць* 'загартована людина' (ЕСУМ 5, 531), серб. *тврѣдац* 'скупий' (Лавровский 684) та ін.

***Тврѣдѡла**: укр. *Твердола* (КПУ Він. 6, 218), рос. *Твердола* (м. Москва).

***Тврѣдидѡ**: д.-руськ. *Твердило* Івановичъ, 1240 р. (Тупиков 388), ст.-рос. *Твердило*, 1475 р. (Веселовский 313), (похідне) *Твердилово*, 1539/40 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 18), рос. *Твердили* (ЖПТ) ~ ст.-рос. *твердило* 'тюрма, в'язниця', 1581 р. (Сл. РЯ XI—XVII вв. 29, 234).

***Тврдімъ**: серб. (похідне) *Tvrdimići* — ойконім (Ім. м. 446).

Деривати з консонантом -*n*- у суфіксальній морфемі

***Тврдапъ**: серб. *Тврдан* — особове ім'я (Грковић 192), хорв. *Tvrđan* (Leksik 696).

***Тврдіна**, ***Тврдінь**: рос. *Твердин* (ЖПТ), болг. *Твърдин* (Заимов 215), серб. *Твердина* — особове ім'я (Грковић 192) ~ укр. діал. *твердинá* 'твердість' (ЕСУМ 5, 531), рос. діал. *твердинá* 'твердий ґрунт' (СРНГ 41, 321), макед. *тврдина* 'фортеця; твердиня' (Гавриш 795) та ін.

***Тврдон'а**, ***Тврдонъ**: хорв. *Tvrđonja* (Leksik 696), пол. *Twardoń* (SN IX, 634), чеськ. *Tvrdoň* (ЧП), словц. *Tvrdoň*, XVIII ст. (Bernát 104), *Tvrdoň* (TZ Bratislava 372).

***Тврдунь**: укр. *Твердун* (СП 343), рос. *Твердунов* (ЖПТ), (похідні) *Твердуново* (2) — ойконіми в колишніх Псковській і Смоленській губ. (Vasmer IX, 33), блр. *Цвердуноўка* — ойконім відантропонімного походження у Вітебській обл. (Рап. Віц. 397).

***Тврдунь**: рос. *Твердынин* (САМ 223) ~ ст.-укр. *тве(р)диня turris*, 1642 р. (Славинецький 405), укр. діал. *твердиня*, *твердінь* 'твердий ґрунт' (Аркушин 2016: 548), рос. діал. *тверды́ня* 'цілина' (СРНГ 41, 323).

Іносуфіксальні похідні:

***Тврдеѧ**: д.-руськ. *Твердята* Остромиричъ, 1200 р. (Тупиков 388), серб. *Тврдеѧ* — особове ім'я (Грковић 192).

***Тврдише**: ст.-чеськ. *Tuuridisše*, 1169 р. (Pleskalová 143 — з реконструкцією *Tvrđ' išče*).

***Тврдавъ(ѣ)**: ст.-пол. *Alberto Tvardawa*, 1265 р. (SSNO V, 493), пол. *Twardawa* (SN IX, 633).

Праантропоніми-композиції:

***Тврдобоѣ**: словн. *Trdoboj* (Kos 141).

***Тврдоцель(ѣ)**: ст.-пол. *Petrus Twardiczolo*, 1493 р. (SSNO V, 494).

***Тврдодрогъ**: словн. *Dridodrago*, 1030 р. (Kronsteiner 206 — з реконструкцією *Tvrđodragъ*), *Trdodrag* (Kos 141).

***Тврдогоѣ**: словн. *Trdogoj* [1030 р. — *Dridogoi* (Kos 141)]. Див. ще (Торкар 119).

***Тврдоглавъ**: словн. *Trdoglav* (Kos 141) ~ болг. *твърдоглав* 'упертий, непоступливий', макед. *тврдоглав* 'упертий, наполегливий' (Гавриш 795), серб. *тврдоглав* 'упертий' (Лавровский 684) та ін.

***Твърдохлѣбъ**: ст.-укр. *Thwardochleb*, XVI ст. (Жерела III, 249), Васил *Твердохлѣбъ*, 1649 р. (Реєстр 423), укр. *Твердохлібъ*, 1723 р. (Швидько 146), *Твердохліб* – сучасне прізвище (Новикова 817), рос. *Твердохлебов* (ЖПТ), (похідні) *Твердохлебов* – ойконіми в колишніх Воронежській і Курській губ. (Vasmer IX, 33), блр. *Цвердахлеб* (Бірыла 436), болг. *Твърдохлябов* (Илчев 479), ст.-пол. *Twardichlep*, 1454 р. (SSNO V, 494), пол. *Twardochleb* (SN IX, 633).

***Твърдохвалъ**: рос. *Твердохвалов* (ЖПТ).

***Твърдокосъ**: пол. *Twardokęs*, *Twardokus* (SN IX, 634).

***Твърдолѣбъ (жъ)**: укр. *Твердолобий* – прізвисько [«який має коротку пам'ять» (СПУ 3, 131)] ~ укр. діал. *твердолѣбий* 'упертий' (Глуховцева 203).

***Твърдомедъ**: укр. *Твердомедъ*, 1772 р. (Ділова НРМ 355), *Твердомед* (Новикова 817), (похідне) *Твердомедов* – ойконім у колишній Херсонській губ. (Vasmer IX, 33), рос. *Твердомедов* (Кр. Д 699).

***Твърдомиръ**: ст.-рос. (похідне) *Твердомиръ*, XVI ст. – ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 163), слвн. *Trdomir* (Kos 141), ст.-пол. *Twardomiro*, 1237 р. (SSNO V, 493). Див. ще (Топоров 58).

***Твърдинѣгъ**: слвн. *Tridenge*, XII ст. (Kronsteiner 211 – з реконструкцією *Tvr̥diněgъ*).

***Твърдоносъ (жъ)**: ст.-рос. Василій *Твердоносовъ*, 1633 р. (АМГ I, 475) ~ рос. діал. *твердоносый* 'дурень' (СРНГ 41, 321).

***Твърдоусъ (жъ)**: ст.-укр. Игнатко *Твердоусъ*, 1657 р. (Акты ЮЗР IV, 34), ст.-рос. Игнатко *Твердоусъ*, 1657 р. (Тупиков 388), рос. *Твердоусов* – сучасне прізвище.

***Твърдиславъ**, ***Твърдославъ**: д.-руськ. *Твердиславъ*, 1224 р. (Тупиков 388), ст.-рос. Федор *Твердиславович*, 1334 р. (Веселовский 314), варіант Селифонте *Твердиславль*, XV ст. (Корецкий 449), рос. (похідне) *Твердиславль* – ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer IX, 33), болг. *Твърдислав*, XIII ст. (Займов 216), серб. *Тврдисав*, *Тврдислав* – особові імена (Грковић 192), слвн. (альпійське) *Tridozlau*, 1150 р. (Kronsteiner 211 – з реконструкцією *Tvr̥doslavъ*), *Tridizlav*, 1188 р. (Kronsteiner 211 – з реконструкцією *Tvr̥dislavъ*), *Trdoslav* (Kos 141), ст.-пол. *Tuardoslaus*, 1255 р. (SSNO V, 493), чеськ. (похідне) *Tvr̥doslav* – ойконім, відомий з 1385 р. (Profous IV, 405).

***Твърдостојъ**: ст.-пол. Micolai *Twardostoi*, 1444 р. (SSNO V, 494).

***Твърдосторъ**: укр. *Твердоступ* (Новикова 817), рос. *Твердоступов* (ЖПТ).

***Твърdotѣль(ъ)**: ст.-укр. Грицько *Твердотѣлий*, 1654 р. (РПП 41).

***Твърdouсть(ъ)**: ст.-укр. Игнат *Твердоустыи*, 1649 р. (Реєстр 396).

Деривати з коренем **Мѣк-* / **Мѣс-*

***Мѣка**, ***Мѣкъ**: ст.-рос. Івашко *Мяка* Лукин сын, 1507 р. (Тупиков 263), болг. *Меко*, XVII ст. (Заимов 149), *Меков* (Илчев 328), хорв. *Мек* (Leksik 416), пол. *Мієка* (SN VI, 346) ~ **тєка*, **тєкѡ* (ЭССЯ 18, 240, 246).

***Мѣкъкъ(ъ)**: ст.-укр. *Наргіѡ Мієкі*, XVI ст. (Жерела I, 16), укр. *М'який* (Редько 1, 720), *М'який* (Льв.), *Мнякий* — сучасне прізвисько [«м'якої вдачі, поступливий» (Чабаненко ПНН 2, 285)], ст.-рос. *Мяжкой*, XVI ст. (НПК VI, 512), Кирсѣй *Мягово*, 1605 р. (АМГ I, 73), Іванъ *Мяхкой*, 1664 р. (Железнов 38), Івашко *Мяжкой*, 1695 р. (Кузнецов II, 27), рос. *Мякий* (ЖПТ), (похідні) *Мягова* (2 фіксації), *Мягово* (2) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer VI, 34), блр. *Мяккі* (Бірыла 292), пол. *Мієккі* (SN VI, 346), чеськ. *Маkki*, *Мäккү* (ЧП), словц. *Мäккү*, *Маkki* (TZ Bratislava 219) ~ ст.-укр. *мяки(ѡ)* *edurum*, 1642 р. (Славинецький 174), укр. діал. *мн'ик'ій* 'слабосилий' (Піпаш, Галас 103) та ін. Див. (ЭССЯ 18, 248–251).

***орзмѣкъкъ(ъ)**: рос. діал. (фольк.) *размяжкий* 'дуже делікатний, лагідний, поступливий' (СРНГ 34, 32).

***рермѣкъкъ(ъ)**: ст.-укр. *прємя(к)ки(ѡ)* *pra(e)mollis*, 1642 р. (Славинецький 326).

***ротѣкъкъ(ъ)**: укр. *пóm'який* 'м'якуватий' (Кузеля 798), діал. *пómняккый* 'трохи м'який, ніж звичайно; м'якуватий' (Сабадош 255), схв. *ротек* 'досяить м'який' (Rječnik X, 667). Антропонімі рефлексів не засвідчено.

Суфіксальні похідні:

***Мѣкоша**, ***Мѣкошь**: рос. *Мякошин* (ЖПТ), пол. *Мѣkosza* (SN VI, 305), чеськ. *Макош* (ЧП), словц. *Макош* (TZ Bratislava 219).

***Мѣкуха** / ***Мѣкуша**, ***Мѣкушь**: ст.-укр. *Мекуха*, 1595 р. (УП 1, 538), укр. *М'якуш* (Редько 1, 720), ст.-рос. *Мякушь* Федоровъ Макарковъ, 1473 р. (Тупиков 264), Михалко *Мякушин*, 1619–1621 рр. (ПРКМ 249), рос. *Мякушев* (ЖПТ), *Мякуши* — відантропонімний ойконім у колишній Нижегородській губ. (Vasmer VI, 37), пол. *Мієкусз* (SN VI, 347) ~ укр. діал. *мнікуш* 'м'якоть (хліба)' (Негрич 115), блр. діал. *мякуша* 'м'яка трава' (Зубрыцкі 142) та ін. Див. (ЭССЯ 18, 245: **тєкушь*).

***Ме́кушька**: ст.-рос. Палка *Мякушкинъ*, 1495 р. (Тупиков 659) ~ укр. діал. *мнякушка* 'м'якушка' (Глуховцева 129) та ін. Див. (ЕССЯ 18, 245–246: **те́кушька*).

***Ме́куша**: ст.-рос. Иванко Василевъ сынъ *Мякша*, 1588 р. (Гурлянд 23) ~ рос. діал. *мякшá* 'м'якиш' (СРГК 3, 282). Щодо словотвору пор., наприклад, **Л'ибъша* та ін.

***Ме́кушь**: ст.-укр. *Myekisz*, XVI ст. (Жерела III, 16), ст.-рос. *Мякишь*, 1480 р. (Веселовский 210), Яков *Мякиш*, 1612 р. (ПЮН 1990: 73), Марко *Мякишев*, 1683 р. (Полякова 153), (похідне) *Мякишево*, 1551/54 р. — ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 211), рос. *Мякишев* (ЖПТ), (похідні) *Мякишева* (2 фіксації), *Мякишево* (26), *Мякиши* (2) — відантропонімні ойконіми в різних регіонах (Vasmer VI, 36), ст.-блр. Иля *Мякишь*, 1690 р. (ИЮМ VII, 18), блр. *Мякіш* (Бірыла 292), *Мякішы* — ойконім відантропонімного походження у Гродненській обл. (Рап. Гр. 167), болг. *Мекиш*, XV ст. (Займов 149), *Мекишев* (Илчев 328), хорв. *Mekiš* (Leksik 416), слвн. *Mekiš* (ZSSP 370), пол. *Miękisz* (SN VI, 346), чеськ. *Makiš*, *Mekiš*, *Měkyš* (ЧП), слвц. *Makiš* (TZ Trnava 127), *Mačyš* (TZ Bratislava 219), луж. *Mekisch*, 1499 р. (Wenzel II/2, 14) ~ укр. діал. *мнякіш* 'м'якуш' (Чабаненко Словник 3, 288), *мнякіш* 'середня м'яка частина хлібини' (Аркушин 2016: 313), *м'єкіш* 'м'якушка — та частина хлібних виробів, що міститься під скоринкою' (Гавука 170) та ін. Див. (ЕССЯ 18, 253–255: **те́кушь*).

***Ме́кашь**: слвн. *Mečaš* (ZSSP 369) ~ **те́кашь* (ЕССЯ 18, 240).

***Ме́кань**: хорв. *Mekanj* (Leksik 416).

***Ме́копъ**: чеськ. *Макоп* (ЧП).

***Ме́купъ**: ст.-рос. Александр *Мякинин*, 1452 р. (Веселовский 210), Иван Семенов сын *Мякинин*, 1684 р. (АПД 324), (похідне) *Мякинина*, поч. XVII ст. — топонім у колишній Ярославській губ. (ИАЯ 3, 61), рос. (похідні) *Мякинин враг* — мікрогідронім у Нижегородській обл. (Климкова 2, 289), *Мякинино*, XVIII ст. — ойконім у колишньому Московському пов. (Кусов II, 363), хорв. *Mekina* (Leksik 416), ст.-пол. *Муакупа*, 1476 р. (SSNO III, 480), пол. *Miękina* (SN VI, 346), чеськ. *Mekina*, *Měкуна* (ЧП).

Стосовно апелятивних відповідників пор. лексику, зібрану під гаслом **те́куна* (ЕССЯ 18, 251–252).

***Ме́кота**: ст.-укр. (вторинне) Iwan *Miekothicz*, XVI ст. (Жерела I, 63), укр. *Мякота*, 1723 р. (Швидько 249), *М'якота* (Редько 1, 720),

М'якота (м. Львів), ст.-рос. Івашко *Мякота*, 1495 р. (Тупиков 263), Гришка Ортемьевъ сынъ *Мякота*, 1625 р. (Зарайск 6), (похідне) *Мякотино*, 1539/40 р. — відантропонімний ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 70), рос. *Мякота*, *Мякотин* (ЖПТ), (похідні) *Мякотина*, *Мякотино* (7 фіксацій) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer VI, 37), блр. *Мякота* (Бірыла 292), хорв. *Mekota* (Leksik 416), слвн. *Mehkota* (ZSSP 369), пол. *Miękota* (SN VI, 346), чеськ. *Měkota* (ЧП) ~ **měkota* (ЭССЯ 18, 242–243).

**Мѣку*, -ѣве: пол. (вторинне) *Miękiewicz* (SN VI, 347) ~ **měku*, -ѣве (ЭССЯ 18, 251).

Праантропоніми-композиції:

**Мѣкъкоголѣ(ѣ)*: укр. *М'якоголов* (КПУ Полт. 1, 278), рос. *Мягкоголов* (КПУ Зап. 3, 521), рос. *Мякоголовый* (РУС 285).

**Мѣкъкогубѣ(ѣ)*: ст.-укр. *Мякогуб*, 1584 р. (Яшук 294).

**Мѣкъкохлѣбѣ*: укр. *Мякохлѣбъ*, 1734 р. (ДІП VI, 27), *Мякохлѣбъ*, 1765 р. (МПР 185).

**Мѣкъкоходѣ*: укр. *М'якоход* (Глуховцева 2, 78), рос. *Мякоход* (ЖПТ).

**Мѣкъкождѣ*: ст.-рос. Ілья Гаврилов сын *Мяжкоедов*, 1486 р. (АФЗХ 58), Елизар *Мяжкоедов*, 1592 р. (ТК 1550 г.: 239), (похідне) *Мяжкоедово*, 1539/40 р. — відантропонімний ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 132).

**мѣкъкопогѣ(ѣ)*: ст.-укр. *мяконоги(ѣ)* mollipes, 1642 р. (Славинський 271).

**Мѣкъконосъ(ѣ)*: рос. *Мяконосов* (ИСП 365).

**Мѣкъкосторѣ*: ст.-укр. Андрѣй *Мякоступенко*, 1649 р. (Реєстр 32), рос. *Мякоступов*, 1706 р. (Парфенова 275), *Мякоступовская* — відантропонімний ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer VI, 34).

**Мѣкъкосѣрдѣ(ѣ)*: рос. *Мяжкосердов* (Рамієс 2, 220).

**Мѣкъкоухѣ(ѣ)*: рос. *Мяжоухов* (КАК 417), *Мяжоуховская* — відантропонімний ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer VI, 34).

**Мѣкъкозубѣ(ѣ)*: ст.-рос. Сенка *Мяжкозубов*, 1575 р. (ГРМ 161).

Деривати з коренем **мѣkj-*

**Мѣса*, **Мѣсъ*: укр. *М'яч* (Глуховцева 2, 79), *Мняч* (Горпинич, Бабій 81), ст.-рос. *Мяча*, 1495 р. (Веселовский 211), рос. *Мяч*, *Мячев* (РУС 285), (похідні) *Мячино*, XVIII ст. — назва пустища в Рузькому пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 363), *Мячев*

Буерак — ойконім у колишній Саратовській губ., *Мячево* — в колишній Костромській губ. (Vasmer V, 40), пол. *Mieśc* (SN VI, 345) ~ **meša*, **mešъ* (ЭССЯ 18, 233, 234–235).

***Меґікь**: укр. *Мняцик* — прізвисько (СПУ 2, 260), ст.-рос. Сѣдой *Мячикъ*, 1632 р. (Тупиков 385), рос. *Мячиков* (ЖПТ), блр. *Мячыкаў* (Бірыла 293) ~ **mečikъ* (ЭССЯ 18, 233–234).

***Меґька**, ***Меґько**, ***Меґькь**: ст.-рос. Иван Федорович *Мячко*, XIV ст. (Веселовский 211), Фед(о)р *Мячков*, 1472–1475 рр. (Рыков 98), рос. *Мякин*, *Мячков* (ЖПТ), (похідні) *Мячкова*, *Мячкова Слобода*, *Мячково* (6 фіксацій), *Мячины* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 40), блр. *Мячкоў* (Бірыла 293), хорв. *Meček* (Leksik 414), пол. *Mieczkowski* (SN VI, 345) ~ **mešьka*, **mešьkъ* (ЭССЯ 18, 235–236).

***Меґінь**: ст.-рос. *Мячин*, 1660 р. (Веселовский 211), рос. *Мячин* (ЖПТ).

Рефлекси опозиції **Tьlst-* ~ **Tьnъk-*

Деривати з коренем **Tьlst-*

***Тьлстъ(жь)**: д.-руськ. Вячеславъ *Толстый*, 1218 р. (Тупиков 393), ст.-укр. *Towsty*, 1631 р. (АЮЗР VI/1, 483), Потапъ *Товести*, 1654 р. (РПП 69), Ле(в)ко, по про(з)ви(с)ку *Тлусты(й)*, 1687 р. (ЛРК 190), укр. *Товстий*, 1704 р. (ПОП 48), *Толстой*, 1733 р. (Мицик, Тарасенко 13, 86), *Товстий* — сучасне прізвище (СП 347), ст.-рос. Якушко *Толстой*, 1495 р. (Тупиков 393), Офонька *Толстой*, 1676 р. (Парфенова 376), рос. *Толстой* (ЖПТ), ст.-блр. Яковъ сынъ *Товстого*, 1643 р. (Тупиков 785), пол. *Tłusty*, *Tołsty* (SN IX, 539, 548), ст.-чеськ. Machek *Tlustý*, 1453–1456 рр. (АЇ I, 174), чеськ. *Tlustý* (ЧП), луж. *Tołst* (Wenzel II/2, 138), *Tołsty* (Zběrka 46).

Стосовно мотивації пор., наприклад, ст.-укр. *товстый* 'товстий, гладкий' (Тимченко 2, 394), укр. діал. *товстий* 'жирний', *товста́* ж. 'вагітна' (ЕСУМ 5, 589), ст.-рос. *толстый* 'товстий, гладкий' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 412), рос. діал. *толстый* 'широкий', *толстой* 'великого розміру' (СРНГ 44, 215), ст.-блр. *товстый*, *толстый* 'повнотілий; грубий; багатий; щедрий' (ГСБМ 33, 358–359), блр. діал. *тоўсты*, *таўсты* 'товстий; мускулистий; великий', *тоўсты палец* 'великий палець' (СБГ 5, 109, 110), словц. *tlstý* 'товстий, силь-

ний' (HSSJ VI, 63), в.-луж. *tołsty* 'товстий', *tołsty čłowjek* 'товста, огрядна людина' (Трофимович 326) та ін. Див. (ЕСУМ 6, 589).

Афіксальні деривати:

**pertłstǫ(jb)*: слвн. діал. *pretolst* (Tominec 183).

**potłstǫ(jb)*: укр. *пóтовстий* 'товстуватий' (Грінченко 3, 379), 'дуже товстий' (Кузеля 836), діал. *пóтовстий* 'трохи товстіший, ніж звичайно; товстуватий' (Сабадош 268), чеськ. *potlustý* 'досить жирний' (Kott II, 818).

**orztłstǫ(jb)*: рос. діал. *растóлстый*: *толстый-растолстый* 'дуже товстий' (СРНГ 34, 262).

***Тълstoba**: ст.-рос. (похідне) *Толстобино*, 1613 р. — назва поселення в колишньому Нижегородському пов. (КНУ 18), рос. (похідне) *Толстобин Холм* — ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer IX, 128).

***Тълstyga**: укр. *Towstyga*, 1771 р. (ККС 77), *Товстига* (Новикова 829), рос. *Толстыга* (Память 1, 89), *Толстыгин* (ЖПТ), блр. *Таўстыга* (Бірыла 411), пол. *Towstyga* (SN IX, 569).

***Тълstašь**: блр. *Товсташев* (м. Вітебськ).

***Тълstixa**: ст.-укр. *Chwedecz Tolsticha*, XVI ст. (Жерела III, 174), рос. *Толстихин* (ЖПТ) ~ рос. діал. *толстѣ́ха* 'товста жінка' (СРНГ 44, 208).

***Тълstoxъ** / ***Тълstošь**: пол. *Tłustochowicz*, *Tłustochowski* (SN IX, 539), чеськ. *Plustoš* (ЧП) ~ ст.-слвц. *tlstoch* 'жир' (HSSJ VI, 63).

***Тълstuxa**, ***Тълstuxъ**: укр. *Товстух* (Новикова 830), *Толстуха* (Глуховцева 2, 259), *Товстуха* (РУС 419), *Товстуха* — прізвисько (Чабаненко ПНН 2, 414), (похідне) *Товстушина* — мікротопонім на Чернігівщині (Павленко 495), ст.-рос. Федька *Толстухин*, 1579 р. (Полякова 222), рос. *Товстухов* (Новикова 830), *Толстуха*, *Товстуха* (ЖПТ), пол. *Tołstuch*, *Tołstucha* (SN IX, 548) ~ укр. діал. *товстѣ́ха* 'непомірно товста жінка' (Леснова 184), рос. діал. *толстѣ́ха* 'гладка дитина' (СРНГ 44, 213).

**tolstuša*: рос. діал. *толстѣ́ша* 'гладка жінка' (СРНГ 44, 213).

***Тълstyxa**: рос. *Товстихин* (Новикова 829), блр. *Товстыха* (ЖПТ).

***Тълstějь**: укр. *Товстѣи*, 1725 р. (Ділова НРМ 172) ~ рос. діал. *толстѣ́я* 'товста жінка' (СРНГ 44, 208).

***Тълstujь**: ст.-рос. *Толстѣево селище*, XVI ст. — відантропонімний ойконім у колишньому Тульському пов. (ПКМГ I/2, 1154).

***Тѣлстакъ**, ***Тѣлст'акъ**: рос. *Толстяков* (ЖПТ), пол. *Tłusciak* (SN IX, 539), чеськ. *Tlsták*, *Tlust'ák*, *Tlušťák* (ЧП), слвц. *Tlsták* (TZ Bratislava 364) ~ укр. діал. *товст'як* 'гладун' (Леснова 184).

***Тѣлстикъ** / ***Тѣлстиць**: укр. *Товстик* (Богдан 305), *Товстик* – прізвище («товстун»; Чабаненко ПНН 2, 414), ст.-рос. *Толстикъ*, Михаль *Толстиковъ*, 1495 р. (Тупиков 393, 785), Федор *Толстиков*, 1580 р. (Тимофеев 81), Климко *Толстиков*, 1646 р. (ЯПК 215), (похідне) *Толстиково*, 1556 р. – ойконім у Білозер'ї (АСЭИ II, 667), рос. *Товстиков* (Новикова 829), *Толстиков* (Горпинич, Тимченко 275), хорв. *Tustić* (Leksik 695), пол. *Tłuscić*, *Towścik* (SN IX, 569), чеськ. *Tlušťík* (ЧП) ~ рос. діал. *толстік* 'товстун' (СРНГ 44, 208).

***Тѣлстикъ**: пол. *Tłustek* (SN IX, 539) ~ ст.-блр. *толстка* 'гатунок тканини' (ГСБМ 33, 357).

***Тѣлстыка**: ст.-укр. Яковъ *Товъстыка*, 1649 р. (Реєстр 353), Кирѣика *Толстыкин*, 1621 р. (ПЮН ОК 39), рос. *Толстыкин* (ЖПТ), ст.-блр. Федоръ *Тавъстыка*, 1679 р. (ИЮМ I, 10), блр. *Таўстыка* (Бірыла 411).

***Тѣлstica**: ст.-рос. Филька *Толстица*, 1615 р. (ГХ 4).

***Тѣлстьсь**: хорв. *Tustec* (Leksik 695).

***Тѣлстанъ**: ст.-укр. Hricz *Tolstanowicz*, XVI ст. (Жерела III, 366), укр. *Товстан* (РІ ІФ 2, 595).

***Тѣлстенъ**: рос. *Толстенов* (ЖПТ) ~ рос. діал. (похідне) *толстѣник* 'шматки грубої пряжі' (СРНГ 44, 207).

**tlstina*: рос. діал. *толстіна* 'грубе домоткане полотно' (СРНГ 44, 208), ст.-блр. *толстина* 'товщина' (ГСБМ 33, 357).

***Тѣлстонъ**: хорв. *Tustonjić* (Leksik 695).

***Тѣлстунъ**: укр. *Товстун* (Новикова 829), *Товстик* – прізвище (Чабаненко ПНН 2, 414), рос. *Толстун*, *Толстунов* (ЖПТ) ~ укр. діал. *товстун* 'гладун' (Леснова 184), 'товста людина' (ЕСУМ 5, 589), рос. діал. *'толстун* 'гладун' (СРНГ 44, 212).

***Тѣлстырь**: ст.-укр. Ерема *Товстырь*, 1654 р. (Тупиков 394), рос. *Товстырко* (м. Москва).

**tlstota*: укр. діал. *товстотá* 'товщина' (ЕСУМ 5, 589), ст.-рос. *толсто́та* 'повнота' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 411), ст.-блр. *толсто́та* 'товщина' (ГСБМ 33, 358), слвц. *tlstota* 'повнота' (HSSJ VI, 64). Антропонімічні рефлексії невідомі.

**tlstostь*: ст.-укр. *толстость* 'сало, жир' (Тимченко 2, 395), ст.-рос. *толстость* 'товщина; пухлина' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 411),

ст.-блр. *толстость* 'товщина' (ГСБМ 33, 358), ст.-слвц. *tlstost* 'повнота' (HSSJ VI, 64), в.-луж. *tolstosć* 'повнота; дебелисть; товщина' (Трофимович 326) та ін.

***Тѣлставъ**(**ѣ**): пол. *Tłustawa* (SN IX, 539).

***тѣлствъ**: ст.-рос. *толствъ* 'товста, груба тканина' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 414), блр. діал. *тѣўсьць* 'повнота, товщина; товстун, товстуха' (Бірыла 1976: 45) та ін.

***Тѣлѣсь**: укр. *Товщів* – ойконім відантропонімного походження на Львівщині, пол. *Tłuszcz* (SN IX, 539) ~ ст.-укр. *то(л)ща* *gleba*, 1642 р. (Славинецький 209), укр. *тѣвща* 'шар чого-небудь', діал. *товщ* 'жир' (ЕСУМ 5, 589), ст.-рос. *толща* 'товщина' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 415) та ін.

***Тѣлѣсакъ**: ст.-укр. *Choma Tolszczak*, XVI ст. (Жерела II, 140), пол. *Tłuszczak*, *Tłusciak* (SN IX, 539).

***Тѣлѣікъ**: укр. *Товщик* (Новикова 830), пол. *Tłuszczuk* (SN IX, 548).

***Тѣлѣінь**: рос. *Толцин* (ЖПТ) ~ ст.-рос. *толщина* 'товщина' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 416).

***Тѣлѣськъ**: пол. *Tłuszczek* (SN IX, 539).

Праантропоніми-композиції:

***Тѣлстобабѣ**: укр. (похідне) *Товстобаби* – ойконім у Тернопільській обл., варіант *Toustobaby* (Vasmer IX, 129).

***Тѣлстобажъ**: блр. *Толстобаева* ж. (м. Вітебськ).

***Тѣлстобокъ**: рос. *Толстобок* (ЖПТ), *Товстобок* (Новикова 829), (похідні) *Толстобоки* (2), *Малые Толстобоки* – ойконіми в колишній В'ятській губ. (Vasmer IX, 129).

***Тѣлстоборъ**: рос. *Толстоборов* (ЖПТ).

***тѣлстобръихъ**(**ѣ**): ст.-рос. *толстобрюхий* 'пузатий', XVII ст. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 410), ст.-блр. *толстобрухий* 'товстопузий' (ГСБМ 33, 358).

***Тѣлстобрънь**(**ѣ**): укр. *Товстобров* (Новикова 829), рос. *Толстобров* (ЖПТ), (похідне) *Толстобровский* – ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer IX, 129) ~ укр. *товстобровий* 'з товстими бровами' (Грінченко 4, 270), рос. діал. *толстобрѣвый* 'похмурий (про людину)' (СРНГ 44, 209) та ін.

***Тѣлстоѣубъ**: укр. *Товсточуб* (ЖПТ), рос. *Толсточуб* (КПУ Херс. 8, 28).

***тѣлстоголъ**(**ѣ**): ст.-рос. *толстоголосый* 'у кого низький грудний голос', XVII ст. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 410).

***Тѣlstogolvъ(јь)**: ст.-укр. Петръ *Товѣстоголовъ*, 1552 р. (АЮЗР VII/1, 115), (похідне) *Toustoholowu* — ойконім у Галичині (Vasmer IX, 129). Наведені факти — результат лексикалізації відповідних словосполучень, пор., наприклад, ст.-рос. Иван *Толстая Голова*, XVI ст. (Веселовский 319). Пор. також рос. діал. *толстоголовой* ‘впертий, непоступливий’ (СРГСУ 6, 95), *толстоголовый* ‘тугодум’ (СРНГ 44, 209).

***Тѣlstogorbъ(јь)**: ст.-рос. Тунка Ивановъ сынъ *Толстогубой*, 1670 р. (Сл. РЯ XI—XVII вв. 29, 410), рос. *Толстогубов* (ЖПТ) ~ укр. діал. *товстогубий* ‘з великими губами (про людину)’ (Леснова 184), ст.-рос. *толстогубый* ‘у кого товсті губи’, 1670 р. (Сл. РЯ XI—XVII вв. 29, 410), рос. діал. *толстогубый* ‘хто надмірно ображається’ (СРНГ 44, 209).

***Тѣlstogozъ**: укр. *Товстогуз* (Терн.), ст.-рос. Ромашко Филиповъ с. *Толстогузовъ*, 1646 р. (Зарайск 37), рос. *Толстогузов* (ЖПТ), (похідне) *Толстогузово* — ойконім у колишній В’ятській губ. (Vasmer IX, 129) ~ рос. діал. *толстогузой* ‘людина з широким тазом’ (Соликамск. 631).

**тѣlstogъzъkъ(јь)*: рос. діал. *толстозыкий* ‘недорікуватий’ (СРНГ 44, 212).

***Тѣlstokonyъ**: рос. *Толтоконеv* (ЖПТ).

***Тѣlstokorvъ(јь)**: укр. *Товстокоров* (КПУ Хм. 5, 593), рос. *Толстокоров* (ЖПТ), блр. *Тостокорова* (!) (м. Вітебськ).

***Тѣlstokorъ(јь)**: укр. *Товстокорій*, 1744 р. (АК 2, 233), *Товстокорый*, 1787 р. (Щоденник 8), *Товстокор* (КС Дн. 1, 652), рос. *Толстокор* (Память 1, 89), *Толстокорый* (ЖПТ), пол. *Towstokory* (SN IX, 569) < східнослов’ян.

***Тѣlstokosъ(јь)**: ст.-рос. (похідне) *Толстокосова*, XVI ст. — назва пустища (Самоковасов II, 517) ~ укр. *товстокосий* ‘з товстою косою (на голові)’ (Грінченко 4, 270).

***Тѣlstokulakъ**: рос. *Толстокулаков* (КПЖЗ 153).

***Тѣlstokvasъ**: рос. (похідне) *Толстоквасово* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer IX, 130).

***Тѣlstolapъ(јь)**: рос. *Товстолапов* (Новикова 829).

***Тѣlstolѣъ**: ст.-укр. Евъсѣй *Товстолѣй*, 1649 р. (Реєстр 477).

***Тѣlstolѣрь**: ст.-укр. Васко *Товѣстолѣрь*, 1649 р. (Реєстр 317).

***Тѣlstolѣсъ**: рос. *Толтолесов* (ЖПТ), блр. *Толтолес* (м. Вітебськ).

***Тѣlstolѣкъ**: укр. *Товстоляк* (ЖПТ).

***Тѣлстологъ**: укр. *Товстолуг* (КПУ Звятижці Київ. 5, 451).

***тѣлстолѣбъ(ѣ)**: рос. діал. *толстолѣбый* 'про людину з великим лобом', 'тугодум, нетямущий' (ЯОС 9, 108), 'силач, здоровань' (НОС 11, 43).

***Тѣлстолыть**: укр. *Товстолит* (КПУ Киров. 1, 1273).

***Тѣлстолытъкъ(ѣ)**: укр. *Товстолиткий* (КПУ Київ. 1, 401), рос. *Толстолыткін* (СКТ 808), блр. *Таўстальткін* (Бірыла 411).

***Тѣлстомеръ(ѣ)**: ст.-рос. (похідні) *Толстомясова дуброва*, 1628 р. — топонім у Рязанській землі (ПКРК I/3, 942), *Толстомясова* — гідронім у бас. Оки (Смолицкая 163) ~ рос. діал. *толстомясый* 'товстий (про людину)' (ОСВГ 11, 59).

***Тѣлстомолъ**: ст.-рос. Михало Петров снъ *Толстомолот*, 1619 р. (ПДП Влад. 237).

***Тѣлстоногъ(ѣ)**: ст.-укр. Павло *Толстоногий*, 1649 р. (РПП 76), укр. *Товстоног* (ПД Дн. 4/3, 325), ст.-рос. Онфимко *Толстоног*, 1496 р. (ПКОП 53), Якушка *Толстоногой*, 1629 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 411), рос. *Толстоногов* (ЖПТ), (похідне) *Толстоногово* — ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer IX, 130), ст.-блр. Денись *Толстоногий*, 1566 р. (АВК XIV, 84) ~ укр. *товстоно́гий* 'з товстими ногами' (Грінченко 4, 270), ст.-рос. *толстоногий* 'у кого товсті ноги' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 29, 411) та ін.

Щодо типології номінації пор., наприклад, ст.-ісл. *Digrbeinn* 'з товстими ногами' (див.: Топорова 176).

***Тѣлстоносъ(ѣ)**: укр. *Товстоносъ*, 1723 р. (Швидько 187), *Товстоніс* (КПУ Дн. 10, 371), *Товстонос* (КПУ Він. 8, 35), ст.-блр. Опанасъ *Толстоносъ*, 1601 р. (АСД I, 223), рос. *Толстоносов* (ЖПТ), (похідне) *Толстоносово* — ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer IX, 130), ст.-блр. Опанасъ *Толстоносъ*, 1601 р. (АСД I, 223). Наведені факти — результат лексикалізації відповідних словосполучень, пор., наприклад, ст.-блр. Офанасъ *Толстъ Носъ*, 1601 р. (Тупиков 393).

***Тѣлстоосъ(ѣ)**: ст.-укр. Fedor *Towstous*, 1615 р. (ОВ 188), укр. *Товстоус* (КПУ Зап. 8, 297), ст.-рос. Оська *Толстоусовъ*, 1676 р. (ПМКЮ 128), рос. *Толстоусов* (ЖПТ), блр. *Толстоусов* (м. Вітебськ), чеськ. (похідне) *Thustovously* — ойконім (Profous IV, 343).

***Тѣлstopаль(ѣ)**: укр. *Товстопал* (КС Од. 2, 110), рос. *Толстопалов* (СКТ 808), *Товстопалов* (Новикова 829), (похідне) *Толстопалово* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer IX, 130).

***Тѣлstopальсь**: ст.-рос. Івашка *Толstopалець*, 1620 р. (УА 83), (похідне) *Толstopальцево* — ойконім у колишній Московській губ. (Vasmer IX, 130) — результат лексикалізації словосполучень на зразок ст.-рос. *Толстые Пальцы*, 1540 р. — прізвисько (Веселовський 319).

***Тѣлstopєть(й)**: ст.-укр. Мартын *Толstopят*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 33), укр. *Товstopятъ*, 1767 р. (УЛІ XVII), *Товstop'ят* (КПУ Харк. 20, 242), *Товstop'ятий* (Новикова 829), (похідне) *Товstop'ятова* — мікротопонім на Чернігівщині (Павленко 495), ст.-рос. *Толstopят*, 1545 р. (Веселовський 319), рос. *Толstopятовъ*, 1764 р. (Опись 516), *Толstopят*, *Толstopяттов* (СКТ 808), *Толstopятый* (ЖПТ), (похідні) *Толstopятова*, *Толstopятово* (4) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer IX, 130) ~ рос. діал. *толstopятый* 'про людину, яка гучно ступає' (СВГ 11, 36).

***Тѣлstopојасъ**: укр. *Товstopояско* (Новикова 829).

***Тѣлstopогъ(й)**: укр. *Товstopора* (Падалка 260).

***Тѣлstopоръ**: рос. *Толstopун* (КПУ Од. 10, 198).

**тълstopрѣха*: рос. діал. *толstopрѣха* 'недбала прядильниця' (СРНГ 44, 211).

***Тѣлstoreбъ(й)**: рос. *Толstoreбрый* (КПУ Дон. 9, 267), *Толstoreбров* (ЖПТ).

***Тѣлstorогъ(й)**: укр. *Товstorог* (Редько 2, 1058), рос. (похідне) *Толstorогов* — назва хутора в Північно-Кавказькому краї (Список СК 625).

***Тѣлstorокъ(й)**: ст.-укр. Ефрѣмка *Толstorукоі*, 1666 р. (Лазаревський 51).

***Тѣлstosокъ(й)**: укр. *Товstоскур* (Новикова 829), рос. *Толstошуров* (ЖПТ).

***Тѣлstoшъ(й)**: ст.-рос. Афанасій *Толстошея*, 1596 р. (Веселовський 319), Федоръ *Толстошеинъ*, 1614 р. (АС II, 349), рос. *Толстошей* (СКТ 808), *Толстошеев* (ЖПТ), (похідні) *Толстошеево* (2 фіксації) — ойконіми в колишній Калузькій губ. (Vasmer IX, 130), блр. *Толстошеев* (м. Вітебськ) ~ рос. діал. *толстошѣя* 'у кого товста шия' (Даль 4, 414).

***Тѣлstouxъ(й)**: ст.-рос. *Толстоух*, 1545 р. (Веселовський 319), Онашко *Толстоуховъ*, 1615 р. (ГХ 16), (похідне) *Толстоухова*, 1627–1630 рр. — назва пустища в колишній Вологодській губ. (Сторожев II, 84), рос. *Толстоухов* (СКТ 808), (похідні) *Толстоухово* (6) —

ойконіми в різних регіонах (Vasmer IX, 130), блр. *Толстоухина* (м. Вітебськ), (похідне) *Тулстоухово* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer IX, 209).

***Тѣлстоумъ**: рос. (похідне) *Толстоумово* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer IX, 130).

***Тѣлстоваръ**: укр. *Толстоварик* (Богдан 305), *Товстотварик* (СП 347).

***тѣлстоѡбъ(ѣ)**: рос. діал. *толстоу́бый* 'з великими зубами' (ОСВГ 11, 58).

***Тѣлстоѡжиръ**: рос. *Толстожиров* — сучасне прізвище ~ рос. діал. *толстожир* 'багач' (СВГ 11, 36).

Деривати з коренем ***Тѣпѣк-**

***Тѣпѣкъ(ѣ)**: ст.-укр. Семень *Тонкии*, 1649 р. (Реєстр 259), укр. *Тонкий*, 1704 р. (ПОП 29), *Тонкой*, 1783 р. (КПУ 21), *Тонкий* — сучасне прізвище (Новикова 833), ст.-рос. Сенка *Тонкой*, 1495 р. (Тупиков 396), *Тонкой* Гаврилов, 1579 р. (Тимофеев 80), Өедор *Тонкого*, 1651 р. (Тупиков 786), рос. *Тонкий* (ЖПТ), блр. *Тонкі* (Бірыла 412), пол. *Cienki*, *Cienkuj* (SN II, 172), чеськ. *Tenk*, *Tenek* (ЧП), слвц. *Tenky*, XVIII ст. (Bernát 103).

Щодо мотиваційних засад пор., наприклад, ст.-укр. *то(н)ки(й)* *gracilis*, 1642 р. (Славинецький 210), укр. *тон(в)кии*, XVIII ст. (ЛГП 93), ст.-рос. *тонкий* 'худий, охлялий' (Сл.РЯ XI–XVII вв. 30, 28), *тонокъ*: Микита Семеновъ сынъ, рожаемъ и волосомъ русъ, глаза сѣры, губастъ, собою подсухъ, *тонокъ*, осминатцать годъ (АЮБ II, 120), рос. діал. *тѣнкий* 'бідняк; спритний, вправний чоловік' (СРНГ 44, 231), ст.-блр. *тонкий* 'не товстий, не широкий; високий (про голос) та ін.' (ГСБМ 33, 368–369), макед. *танок* 'високий (голос)', 'чутливий, розвинутий (слух)', 'стрункий (стан)' (Гавриш 793), слвн. *tenâk*, *tenèk*, 'тонкий (полотно)' (Хостник 305), діал. *tânki*, *tènek*, *tének*, *tínki* 'тонкий' (Bezljaj IV, 167) та ін. Див. (ЕСУМ 6, 596–597).

Афіксальні похідні:

***орѣтѣпѣкъ(ѣ)**: рос. діал. *растѣнкий*: *растонкий-тонкий* 'дуже тонкий, найтонший' (СРНГ 34, 262).

***рѣтѣпѣкъ(ѣ)**: д.-руськ. *прѣтѣпѣкыи* 'найдрібніший, непомітний' (СДРЯ VIII, 316), ст.-укр. *прѣто(н)ки(й)* *pra(e)tenius*, 1642 р. (Славинецький 328), укр. діал. *прѣтонкий* 'дуже тонкий' (ЕСУМ 5, 597), схв. *претанак* (Стишовић 1983: 105), слвн. діал. *pretanek* 'дуже тонкий' (Gregorič 342), *preténki* 'т. с.' (Novak 115).

***роѣтѣпѣкъ(ѣ)**: укр. *пѣтонкий* 'тонкуватий' (Грінченко 3, 380), діал. *пѣтонкий* 'надто тонкий' (Онишкевич 2, 125), 'тонкуватий' (ЕСУМ

5, 597), рос. діал. *пóтонок* 'т. с.' (СРНГ 28, 293), серб. діал. *потьнак* 'дуже тонкий' (Златковић 2, 214).

**pritynъkъ(jь)*: ст.-укр. *прито(н)ки(ѹ)* *subtenius*, 1642 р. (Славинецкий 386).

**тъnъkostь*: ст.-блр. *тонкость* 'тонкість' (ГСБМ 33, 370), серб. *танкост* 'т. с.' (Лавровский 692), слвн. *tenkôst* 'тонкість' (Хостник 305), пол. *cieńkość* 'т. с.' (SJP I, 328), в.-луж. *ćeńkość* 'тонкість, ніжність' (Трофимович 335).

**тъnъkota*: слвн. *těnkóta* 'тонкість, ніжність' (Pleteršnik II, 656). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Тъnъсь(ѣ)**: ст.-укр. Andrzej *Tonszy*, 1631 р. (АЮЗР VI/1, 483) ~ укр. *тонший*, діал. *тѳнчий* 'тонший' (ЕСУМ 5, 597) та ін.

Праантропоніми-композиції:

***Тъnъkogolsъ(ѣ)**: укр. *Тонкоглас* (Редько 2, 1062), *Тонкогolosюк* (ЖПТ) ~ слвн. *těnkogłásen* 'дзвінкий, звучний' (Pleteršnik II, 655), пол. *cieńkogłosu* 'у кого тонкий голос' (SJP I, 328).

**тъnъkolegъ(jь)*: рос. діал. *тонколягий* 'тонконогий' (СРНГ 44, 232).

***Тъnъkonogъ(ѣ)**: ст.-укр. Григорій *Тонконог*, 1678 р. (Мицик, Тарасенко 3, 67), укр. *Тонконог*, 1772 р. (АЮЗР VI/2, 146), *Тонконіг* (Горпинич, Корнієнко 232), *Тонконогий* (РУС 421) – сучасні прізвища, *Тонконогов*, *Тонконоговка* – відантропонімії ойконіми в колишніх Харківській і Чернігівській губ. (Vasmer IX, 135, 136), рос. *Тонконог*, *Тонконогий* (ЖПТ), *Тонконогов* (РУС 421), пол. *Cieńkonóg* (SN II, 172) ~ укр. діал. *тонкунѳг* 'рослина, з якої робили невеликі віники' (Аркушин 2016: 558), рос. діал. *тонконѳгий* 'рослина з тонким, довгим корінням' (СРНГ 44, 233), блр. діал. *тонконѳг* 'трав'яниста рослина з високим твердим стеблом і вузькими листками' (ТС 5, 142), макед. *танконог* 'тонконогий' (Гавриш 793), слвн. *těnkonòg* 'тонконогий' (Pleteršnik II, 656), пол. *cieńkonogi* 'т. с.' (SJP I, 328).

**тъnъkonosъ(jь)*: ст.-рос. *тонконосый* 'людина з тонкимим носом' (Сл.РЯ XI–XVII вв. 30, 31) та ін. Антропонімії рефлекси невідомі.

***Тъnъkopsъ(ѣ)**: укр. *Тонкоусенко*, 1723 р. (Швидько 153), (похідне) *Тонкоусова Долина* – назва фільварку в колишній Полтавській губ. (Vasmer IX, 136).

***Тъnъkopлєсъ**: ст.-блр. Миколай *Тонкоплясь*, 1609 р. (АСД I, 239).

**тъnъkopolъ*: в.-луж. *ćeńkoplat* 'тонке полотно' (Трофимович 335).

***Тъnъkopрєдъ**: рос. *Тонкопряд* (Лет. ЖС 2006, № 1–13, 187).

***Тьпъkosогъ(ѣ)**: укр. *Тонкошкур*, 1734 р. (ДІП VI, 271), *Тонкошкур*, *Тонкошкурій* — сучасні прізвища (Редько 2, 1062), рос. *Тонкошкур* (Ганин 358), *Тонкошкуров* (ЖПТ), (похідне) *Тонкошкурівка* — ойконім у колишній Самарській губ. (Vasmer IX, 136).

***тьпъкоихъ(ѣ)**: словн. *tępkoih* 'із гострим слухом' (Pleteršnik II, 656).

***Тьпъkovidъ(ѣ)**: укр. *Тонковид* (РУС 420), рос. *Тонковид* (ЖПТ), (похідне) *Тонковидово* — ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer IX, 135), ст.-блр. Янъ *Тонковидъ*, 1661 р. (Усцінович 1985: 35).

***тьпъkovortъ(ѣ)**: макед. *танковрат* 'тонкоший' (Гавриш 793), словн. *tępkovrāt* 'т. с.' (Pleteršnik II, 656).

***тьпъkovъrxъ(ѣ)**: серб. *танковр*, *танковрх* 'тонковерхий' (Лавровський 692). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

Рефлекси опозиції **Vys(ok)-* ~ **Nizъk-*

Деривати з коренем **Vys(ok)-*

***Высокъ(ѣ)**: д.-руськ. Степанъ *Высокой*, 1377 р. (Тупиков 99), ст.-укр. Lewon *Wysoki*, 1651 р. (АЮЗР VI/1, 577), Иван *Высокий*, 1667 р. (ПКХ 23), укр. *Високий* (Богдан 326), ст.-рос. Дмитрій *Высокій*, XV ст. (НПК I, 212), Степан Васильевич *Высокого*, 1568 р. (Веселовський 75), Івашко *Высокой*, 1641 р. (АИст. III, 378), рос. *Высокий* (ЖПТ), болг. *Високов* (Илчев 111), хорв. *Visoki*, *Visoku* (Leksik 718), пол. *Wysoki* (SN X, 373), ст.-чеськ. Kuba *Wysoký*, 1557 р. (Tiray 12), чеськ. *Wysoký* (ЧП), словц. *Wysoký* (TZ Bratislava 395), луж. *Wysok* (Wenzel II/2, 172).

Щодо мотивації пор., наприклад, ст.-укр. *высокъ aeditus*, 1642 р. (Славинецький 72), ст.-рос. *высокий* 'високий; гордий, пихатий' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 250–251), ст.-блр. *высокий* 'високий на зріст' (ГСБМ 6, 117) та ін.

***Высота**: укр. *Висота* (Богдан 326), ст.-рос. Филька Федоров *Высота*, 1651 р. (ТК II, 429), рос. *Высота* (ЖПТ), серб. *Висота* (Грковић 53), хорв. (вторинне) *Visotić* (Leksik 718), ст.-пол. *Wissota*, XII ст. (SSNO VI, 235), пол. *Wysota* (SN X, 373) ~ ст.-укр. *высота* *excelsitas*, 1642 р. (Славинецький 186), ст.-блр. *высота* 'могутність, велич' (ГСБМ 6, 123), ст.-рос. *высота* 'велич, могутність' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 256) та ін.

***Высотънь(ѣ)**: укр. *Висотний* (СП 73).

Праантропоніми-композиції:

**vysokodutъľ(jь)*: ст.-укр. *высокодутный* 'пихатий' (Тимченко 1, 155).

**vysokonogъľ(jь)*: ст.-укр. *высоконогий* 'пихатий': *высоконогий слуга* (Тимченко 1, 155).

***Vysokoumъľ**: рос. *Высокоумова* ж. (ЖПТ) ~ рос. діал. *высокоум* 'який багато знає, дуже розумний' (НОС 1, 151).

**vysokouitъľ(jь)*: ст.-рос. *высокоумный* 'гордий, пихатий; дуже розумний' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 255).

**vysokorodъľ(jь)*: ст.-рос. *высокородный* 'зі знатного роду' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 253).

**vysokosъrdъľ(jь)*: ст.-рос. *высокосердый* 'пихатий': *аще у кого брови велики и приникли к носу, тотъ члвкъ яръ и высокосердъ* (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 254).

Похідні з коренем **Vyъľ*–

***Vyъľa**, ***Vyъľъ**: укр. *Виш* (Вол.), *Вишів* – відантропонімний ойконім на Житомирщині, серб. *Виш* (Грковић 53), ст.-пол. *Wysz Gruanowsczi*, 1396 р., *Wysa*, 1615 р. (SSNO VI, 235, 236), пол. *Wysz* (SN X, 374), луж. *Wyś* (Wenzel II/2, 172). Пор. також слов'ян. *Иш* (Pamięć 2, 254) < **Виш* ~ рос. діал. *вышь* 'висота' (НОС 1, 154).

***Vyъľъjъľ**: хорв. *Viši* (Leksik 718).

***Vyъľakъľ**: хорв. *Višak* (Leksik 718), ст.-пол. *Wiszak*, 1372 р., *Wyschak*, 1399 р. (SSNO VI, 236), *Wyszak*, 1420 р. (SSNO VII, 298), луж. *Wyśak* (Wenzel II/2, 172).

***Vyъľikъľ** / ***Vyъľičъľ**: хорв. *Višić* (Leksik 718), словн. *Višič* (ZSSP 681), ст.-пол. *Visik*, 1457 р. (SSNO VI, 244).

***Vyъľьka**, ***Vyъľьko**, ***Vyъľьkъľ**: д.-руськ. *Вышко*, 1162 р. (Тупиков 100), укр. *Вишка* (Горпинич, Тимченко 44), *Вишка* – прізвище («дуже висока»; Чабаненко ПНН 1, 83), *Вишків*, *Вишково* – відантропонімі ойконіми в Івано-Франківській і Закарпатській обл., ст.-рос. (похідне) *Вышково*, 1551–54 рр. – ойконім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 271), болг. *Вишка*, *Вишко* (Займов 51), серб. *Вишко* (Грковић 53), хорв. *Višek*, *Viškov* (Leksik 718, 719), ст.-пол. *Viszek* Kotwicz, 1398 р., *Viszka*, 1448 р. (SSNO VI, 239, 242), пол. *Wyszka*, *Wyszko* (SN X, 375), чеськ. *Výšek*, *Vyška* (ЧП), луж. *Wyśk*, *Wyšek*, *Wyško* (Wenzel II/2, 172) ~ рос. діал. *вышка* 'горище' (НОС 1, 154) та ін.

***Vyъľanъľ**: болг. *Вишан* (Займов 51).

***Vyšinъ**: болг. *Вишин* (Заимов 61), серб. *Вишин* — особове ім'я (Грковий 53), хорв. *Višin* (Leksik 718), чеськ. *Vyšín* (ЧП) ~ ст.-рос. *вышина* 'висота', 1462 р. (Сл. РЯ XI—XVII вв. 3, 278).

***Vyšьnyъ (jъ)**: чеськ. *Vyšný* (ЧП) ~ ст.-рос. *вышній* 'багатший, могутніший' (Сл. РЯ XI—XVII вв. 3, 278).

***Vyšeta**: д.-руськ. *Вышата*, 1043 р. (Тупиков 100), ст.-рос. *Вышатино*, XV ст. — відантропонімний ойконім в історичній Новгородській землі (НПК II, 724), рос. (вторинне) *Вышатко* (Лет. ЖС 2005, № 26, 175), ст.-пол. *Viszantha*, 1399 р. (SSNO VI, 242), ст.-чеськ. *Vissata*, XIII ст. (Pleskalová 144), чеськ. *Vyšata* (ЧП), ст.-слівц. (похідне) *Vyšeta* (1421 р. — *Wyssontha*) — родова назва поселення (цит. за: Крайчовіч 25).

Композити з компаративом **Vyš-*:

***Vyšeborъ**: ст.-пол. *Viseborio*, 1291 р. (SSNO VI, 237).

***Vyšegleđъ**: пол. *Wyşogład* (SN X, 375).

***Vyšegněvъ**: словн. *Višegnev* (Kos 144).

***Vyšegojъ**: словн. *Višegoj* (Kos 144).

***Vyšegordъ**: ст.-рос. Федор *Вышегородов*, 1565 р. (Веселовский 75), ст.-пол. *Climentis Wischegrod*, 1441 р. (SSNO VI, 238).

***Vyšeměръ** / ***Vyšemirъ**: словн. *Višemir* (Kos 144), (похідне) *Vižmarje* — ойконім, який пов'язують з антропонімом **Vyšemirъ* (Torkar 119), ст.-пол. *Wissemir*, 1391 р. (SSNO VI, 241), ст.-чеськ. *Wissemerus*, 1180—1182 pp. (Pleskalová 145).

***Vyšeměръnyъ (jъ)**: ст.-рос. Некрас *Вышемерный*, 1585 р. (Веселовский 75).

***Vyšeněga**: ст.-пол. *Visenega*, 1265 р. (SSNO VI, 241).

***Vyšeokъ (jъ)**: ст.-пол. Stanislaus ... dictus *Wisziok*, 1427 р. (SSNO VI, 244).

***Vyšepriđъ**: словн. (похідне) *Višprije* — ойконім, який пов'язують з антропонімом **Vyšepriđъ* (Torkar 119).

***Vyšeradъ**: схв. *Višerad* (PI 427).

***Vyšerodъ**: схв. *Višerod* (PI 427).

***Vyšeslava**, ***Vyšeslavъ**: д.-руськ. *Вышеславъ*, 980 р. (Тупиков 100), ст.-рос. (вторинне) Саулъ *Вышеславцовъ*, XVI ст. (НПК III, 495), ст.-серб. *Вишесав*, 1516 р. — жіноче особове ім'я (Јовановић 50), рос. *Вышеславов* (ЖПТ), болг. *Вишеслав*, *Вишеслава* (Заимов 51), серб. *Вишеслав* (Грковий 53), словн. *Višeslav*, *Višeslava* (Lenarčič 416), ст.-пол. *Wiselaus*, 1214 р., *Visezlaua*, 1265 р. (SSNO VI, 241, 242), луж. *Wyšeslav* (Wenzel II/2, 172).

Деривати з коренем **Niz(ъk)*-

***Niza**, ***Nizъ**: укр. *Низ* (Льв.), рос. *Низин*, *Низов* (ЖПТ) – патроніми на -ин, -ов, (похідне) *Низов колодець* – мікрогідронім у Нижегородській обл. (Климова 2, 293), пол. *Nyz* (SN VI, 666).

**nizъ*: укр. діал. *низь* ‘низина’ (ЕСУМ 3, 85) та ін.

***Nizъjъ**: укр. *Низії* (Глуховцева 2, 90) ~ **nizъjъ* (ЭССЯ 25, 149).

***Nizakъ**: пол. *Nizak*, *Nyzak* (SN VI, 633, 666), луж. *Nizak* (Wenzel II/2, 41).

***Nizikъ** / ***Nizičъ**: укр. *Низик* (Горпинич, Корнієнко 162), хорв. *Nizić* (Leksik 460), пол. *Nizik*, *Nyzik*, *Nyzuk* (SN VI, 634, 666), луж. *Nizik* (Wenzel II/2, 41).

***Nizъko**, ***Nizъkъ**, ***Nizъkъ(jъ)**: ст.-укр. Wasko *Nizky*, 1632 р. (АЮЗР VI/1, 490), укр. *Низкий*, 1718 р. (ДІП I, 144), *Низький* – сучасне прізвище (Редько 2, 740), рос. *Низков* (Новикова 589), блр. *Nizki* (Бірыла 300), хорв. *Nizek* (Leksik 460), пол. *Niski*, *Nyzko* (SN VI, 629, 666), чеськ. *Nízky* (ЧП), словц. *Nizky* (TZ Bratislava 257), луж. *Nizko* (Wenzel II/2, 41) ~ ст.-блр. *низкий* ‘підлий, ганебний; особа найнижчого соціального стану’ (ГСБМ 20, 395) та ін. Див. [(ЭССЯ 25, 149, 151–153: **nizъkъ*, **nizъkъ(jъ)*].

***Nizimъ**: рос. *Низимов* (ЖПТ) ~ укр. діал. *нізиту* ‘понижувати’ (ЕСУМ 3, 85).

***Nizinъ**: рос. *Низин* (ЖПТ), пол. *Nizin* (SN VI, 634).

***Nizenъ**, ***Nizъnъ**: рос. *Низень* (ЖПТ) ~ укр. діал. *нізень* ‘низовина, долина’ (ЕСУМ 3, 85).

***Nizovъ(jъ)**: укр. *Низовий* (Глуховцева 2, 91), рос. *Низовой* (ЖПТ) ~ ст.-блр. *низовый* ‘низинний’ (ГСБМ 20, 397).

***Nizovъсь**: укр. *Низовець* (Новикова 589), ст.-рос. *Низовец* Васильевич Уваров, XVI ст. (Веселовский 221), Иванъ *Низовець*, 1669 р. (Тупиков 279), рос. *Низовцев* (ЖПТ), блр. *Нізавец* (Бірыла 300) ~ укр. (застаріле) *низовець* ‘запорізький козак’ (ЕСУМ 3, 85).

Праантропоніми-композиції:

***Nizъkoofъ(jъ)**: укр. *Низькоус* (Горпинич, Бабій 86).

***Nizъkorodъ**: рос. *Низкородов* (ИС 60).

***Nizъkovolsъ(jъ)**: рос. *Низковолосов* (ЖПТ).

**nizъkozorъ(jъ)*: укр. діал. *низькозорий* ‘окастий’ (СБІ 481). Антропонімічні рефлексії не виявлено.

Деривати з коренем **Nizъ*-

***Nizъ**: блр. *Ніз* (Бірыла 299).

***Nižakъ**: пол. *Nižak* (SN VI, 635).

***Nižikъ** / ***Nižičъ**: укр. *Нижик* (Вол.), рос. *Нижиков* (ЖПТ), хорв. *Nižić* (Leksik 460), пол. *Niżuk* (SN VI, 636).

***Nižьnъ(jь)** / ***Nižьnъ(jь)**: укр. *Нижній* (Пура СПР IV, 83), словц. *Nižný* (TZ Trnava 139).

***Nižьnikъ**: ст.-укр. *Nižnik*, XVI ст. (Жерела I, 152), Хвеско *Нижъ-ник*, 1649 р. (ДІП I, 49), укр. *Нижник* (Редько 2, 739), рос. *Нижников* (ЖПТ), ст.-блр. Ларко *Нижник*, 1679 р. (Бірыла 1966: 240), блр. *Ніжнік* (Бірыла 300), пол. *Nižnik*, *Nyżnik*, *Nyżnyk* (SN VI, 636, 666), чеськ. *Nížník* (ЧП), словц. *Nižník* (TZ Trnava 139) ~ ст.-укр. *нижникъ* 'нижчий чин; холоп' (Тимченко 1, 507) та ін. Див. (ЭССЯ 25, 155: **nižьnikъ*).

**nižьnica* (ЭССЯ 25, 154).

***Nižeta**: хорв. *Nižetić* (Leksik 460).

II. РЕФЛЕКСИ І.-Є. **(s)uel-* У СЛОВ'ЯНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ

Похідні з коренем **Vьlb-* / **Svьlb-*

Наведені нижче факти об'єднано на основі різноманітної реалізації голосного *-ь-* у кореневій сполуці *ьl* (структура *ьlt*), специфіка якої прокоментована Р.М. Козловою. Див. (Казлова III, 318).

**Vьlba, *Vьlbъ, *Vьlbo / *Svьlba, *Svьlbo, *Svьlbъ*: (вторинні) укр. *Велбовець*, 1718 р. (ДІП I, 33), *Вельбовець*, *Волбенко* — сучасні прізвища (Глуховцева 1, 160, 171), *Вільбовець* (Рв.), *Вольбин* (Редько 1, 168), а також *Вимба* (РІ Дн. 2, 122) — форма з лабіалізованим плавним, *Вибло* (НКП Дн. 482) < **Вилбо* (метатеза), *Свайба* (Літ. АД 2009, № 2, 141), *Швайба* (м. Запоріжжя), *Швалб* (Літ. ЖС 2010, № 24, 83), *Швальба* (КПУ Харк. 13, 308), (похідні) *Вільбівка* — назва хутора в Ровенській обл. (Сл. ММР 89), *Велбівка* — ойконім у колишньому Гадяцькому пов. (ОЛУ 160), ст.-рос. Тимофей Федоров сын *Свиблов*, 1604 р. (Станиславский 2004: 370) < **Свилбов* < **Свылбов* < **Свьлбов*, (похідні) *Волбовичи*, XV ст. — ойконім у Деревській п'ятині Новгородської землі (НПК II, 145), кваліфікований як назва із неслов'янською (давніофінською чи давньобалтійською) основою (Васильев 206), *Швелебино*, XV ст. — форма з другим повноголоссям (НПК II, 523), рос. *Вимба* (САМ 40), *Аблін*, *Виблов* (Новикова 12, 154) < **Албин*, **Вилбов* (метатеза), *Свальбов* (КПУ Дон. 3, 396), *Швальб* (КП Сарат.), (похідні) блр. *Швайба* (м. Бобруйськ), *Швайбо* (м. Мінськ), *Швайбович* (СБГТ 397), (похідне) *Вільбоўскі луг* — мікротопонім у Гродненській обл. (Ламака 1, 65), *Свальбы* — назва поселення в колишній Вітебській губ. (Список Вит. 142), пол. *Olba, Wielb, Wielba, Wielbo, Wilbo, Wołub* (SN VII, 49; X, 198, 227, 316), словц. *Velba* (Krištof 240), луж. *Walba* (Wenzel II/2, 146).

Блр. *Илбюк* (м. Мінськ) < **Вилбюк* — дериват від базового **Вилбъ* < **Вылбъ* < **Вълбъ* — ілюстрація потенційного псл. **Ўълбъ*.

Через слабку артикуляцію і втрату початкового *В-* / *W-* до генетично споріднених слід долучити факти на зразок укр. *Алб* (РУС 19), *Альба* (КПУ Переможці Він. 3, 507), *Льба* (РІ ІФ 2, 123), *Уйба* (РУС 429) — форма з переходом *-л-* > *-л'-* > *-й-*, (похідне) *Ильбовъ*, 1779 р. (ОНСН 52), воно ж *Ильбовъ*, 1919 р. — назва поселення в колишній Чернігівській губ. (ССЧ 14), нині — населений пункт *Ильбово* в Брянській обл. Росії, ст.-рос. (похідне) *Илбино*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (ПКУ 112) < **Вилбино* < **Вылбино*, рос. *Албов* (РУС 19), (похідні) *Олбово* (3) — ойконіми в колишній Вологодській (2) і Тверській губ. (Списки Волог. 491; Vasmer VI, 390) < **Волбово*, *Албовский* — назва хутора в Хохольському р-ні Воронежської обл., блр. *Алб* (м. Бобруйськ) < **Валб*, пол. *Elba*, *Elbo*, *Ilba*, *Olba* (SN III, 18; IV, 209; VII, 49).

3-поміж рідкісних префіксальних дериватів відапелятивного походження пор. укр. *Ковайба* (КПУ Полт. 7, 374) < **Ковальба* (соподкозвучність), *Хавайба* (КПУ Луг. 3, 217), блр. *Ховайба* (ТС Мозырь 182) < **Хавълба* / **Kavълba*, **Xovълba* / **Kovълba*.

**Ўълбъйъ*: рос. *Вельбой* (КПУ Зап. 21, 72).

**Ўълбъйъ*: ст.-укр. *Ѡлбиш* Волошин, 1581 р. (Торгівля 187).

Реконструйовані далі праслов'янські архетипи розподілено за опорними консонантами суфіксальних морфем.

**Ўълбаъъ*: укр. *Албаш* (СП 22), рос. *Льбашев* (СП 161) — усі з відпадінням початкового *В-*, (похідні) *Албашкино* (варіанти *Анбашкино*, *Амбашкино*) — ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer I, 108; Василев 2, 8) < **Валбашкино*, *Айбашево* — в колишній Уфимській губ. (Списки Уфим. 167).

**Ўълбехъ*: ст.-рос. Васюк *Вебехов* сын Глебов, 1550 р. (ТК 1550 г.: 281) < **Велбехов*.

**Ўълбоха*: укр. *Албоха*, *Альбоха* (РУС 19, 20) < **Валбоха*, **Вальбоха*.

**Ўълбухъ* / **Ўълбуъъ*: рос. *Валбушев*, 1762 р. (Енин 73), *Албухов* (КПУ Луг. 13, 36), *Волбушко* (Лет. ЖС 2000, № 1—13, 35), (похідні) *Волбушево*, XVIII ст. — назва пустища в Серпуховському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 332), *Албушево* — ойконім у колишній Рязанській губ. (Vasmer I, 50), *Волбушевка* — гідронім у басейні Оки (Смолицкая 97), блр. *Волбушко* (м. Могильов) ~ блр. діал. *валбу́ха* 'пухлина, прищ' (СГЦРБ 1, 52).

***Vьlbyšь**: укр. *Омбиш* (КПУ Дн. 7, 497) < **Олбиш* (лабіалізація плавного), *Онбиш* (РУС 303) — фома з модифікованим анлаутом і незакономірно денталізованим плавним, *Онбишенко* (КПУ Полт. 12, 147) — патронім на -енко, *Вабишевич* (Рв.) — форма з абсорбованим плавним, ст.-рос. *Алубыш*, 1539/40 р. (ПМТ 27) — форма з секундарним -у-, (похідне) *Волбышева*, 1582 р. — назва пустища в колишньому Новгородському пов. (ОПН 27), *Онбыш* (Лет. АД 2006, № 11, 277).

***Vьlbaǝǝ**, ***Vьlběǝ**, ***Vьlbuǝǝ**: ст.-укр. *Ельбеевъ*, 1552 р. (АЮЗР VII/1, 115) < **Вельбеевъ*, укр. *Вільбай* (КПУ Дн. 12/2, 274), *Вильбаенко* (КПУ Дон. 19, 85), *Волобай*, *Волобуй* (РУС 81), а також укр. *Альбійчук* (КПУ Вол. 2, 281), ст.-рос. Кирюшка *Елбаевъ*, 1696 р. (Тобольск 59), (похідні) *Олбѣево*, XVI ст. — назва пустища в колишньому Московському пов. (ПКМГ I/1, 170), *Елбаево жилище*, 1680 р. (Тюмень 91), рос. *Албаев* (КП Саратов.), *Альбаев* (Ратієс 2, 436), *Албеев* (КПУ Дон. 8, 527), *Елбаев* (Память 2, 132), *Ялбаев* (ЖПТ) — форми з модифікованим анлаутом, *Волебуев*, *Волобуев* (РУС 81) — форми з секундарними -е-, -о-, блр. *Албаев* (м. Бобруйськ), *Ямбаев* (Бірыла 499), *Волобуев* (СБГТ 159) < **Волбуев*.

***Avьlbaǝǝ**: рос. *Авальбаев* (Лет. ЖС 2004, № 27–39, 6).

***Tuvьlbaǝǝ**: рос. *Тувальбаев* (Книги РФ 2005, IX, 746).

***Vьlbakъ**, ***Vьlb'akъ** / ***Vьlbacъ**: рос. *Албаков* (Новикова 22), *Альбак* (КП Саратов.), *Ємбаков* (Глуховцева 1, 256) < **Велбаков*, *Ялбаков*, *Ялбачев* (ЖПТ), (похідне) *Ильбяково* — назва поселення в колишній Самарській губ. (Протопопов 503), луж. *Walbak* (Wenzel II/2, 146), а також слов'ян. *Ильбаков* (Ратієс 2, 218) ~ укр. діал. *вамб́ак* 'губка' (ЕСУМ 1, 327) — форма з асимільованим плавним.

Ст.-рос. Дмитрій Семннович *Албековъ*, 1657–1675 рр. (ДЗПТ 80) < **Валбековъ* — один із рефлексів псл. ***Vьlběкъ**. Стосовно структури останнього пор., наприклад, псл. **Bělděкъ*, **Kělběкъ*, **Kьrpěкъ* і под.

***Vьlbikъ**, ***Svьlbikъ** / ***Vьlbicъ**: ст.-укр. (вторинне) Петро *Волбицкий*, 1669 р. (ПКХ 52), укр. *Вайбик* (КПУ Луг. 2, 518), *Велбик* (Харк.), *Вельбик* (Він. М 1, 201), *Вибиц* (КПУ Київ. 3, 731) — форма з абсорбованим плавним, (вторинне) *Імбіцький* (КПУ Дн. 1, 506), *Омбик* (Ономастікон 214) — форма з редукцією анлауту і лабіалізацією плавного, (похідне) *Поснико-Вильбичи* — ойконім у колишній Во-

линській губ. (Vasmer II, 96), відомий під 1566 р. як *Вилбичи* (АЮЗР VIII/6, 183), ст.-рос. Янъ Симановъ сынъ *Волбикъ*, 1661 р. (АМГ III, 376), рос. *Альбичев*, *Альбиков* (Новикова 22, 26), *Вабликов* (КПУ Луг. 1, 162), *Вобликов* (Новикова 161) < **Валбиков*, **Волбиков* (метатеза), *Ольбик* (КЛ 2005, № 1–13, 145), ст.-блр. Григоръ *Вилбикъ*, 1567 р. (ЛМ 1915: 789), блр. *Вільбік* (Бірыла 87), *Вільбікі* – ойконім відантропонімного походження в Гродненській обл. (Рап. Гр. 53), пол. *Olbig* (SN VII, 49), *Ulbik*, *Wielbik*, *Wilbik* (SN X, 14, 198, 227), *Szwelbik* (SN IX, 384).

***Вѣлѣкъ**: укр. *Амбок* (КПУ Терн. 1, 587) < **Валбок*.

***Вѣлѣсь**: ст.-укр. Васко *Велбец*, 1603 р. (ОО 97), рос. *Волобцев* (РУС 81) – форма з другим повноголоссям, пол. *Ołbiec* (SN VII, 67) < **Wołbiec*.

***Вѣлбука**, ***Вѣлбукъ** / ***Вѣлбуць**: укр. *Альбук* (Пура СПР IV, 7), (вторинне) *Амбуків* – ойконім у Волинській обл., ст.-рос. Агапъ Васильевъ *Албучевъ*, XVII ст. (Щепкина 63), рос. *Альбуков* (КПУ Луг. 15, 160), *Албучев* (Булычов 128), (похідне) *Енбуки* – ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer III, 221) < **Велбуки* (незакономірна асиміляція плавного) ~ укр. (вторинне) *вельбучитися* ‘пишатися, чванитися’ (ЕСУМ 1, 347), рос. діал. *валбу́ка* ‘пухлина, гуля’ (СРНГ 4, 21), блр. діал. *валбу́ка*, *вальбу́ка* ‘наріст, гуз’ (СБГ 1, 273, 277), *вьялбу́ка* ‘т. с.’ (Яўсеєў 34). По-іншому структуру останніх осмислено в (Куркина 2017: 103).

***Вѣлбуць**: ст.-рос. Петръ *Албычев*, 1607 р. (Парфенова 30) < **Валбычев*, рос. *Албычев* (ГЕ 347), (похідні) *Албычево* – назви населених пунктів у колишніх Орловській і Тамбовській губ. (Vasmer I, 50).

Рос. (похідне) *Волбуловская* – ойконім у колишній Рязанській губ. (Добролюбов 1, 65) – один із рефлексів псл. ***Вѣлбуль**.

Похідні з консонантом -n- у суфіксальній морфемі

***Вѣлбанъ** / ***Вѣлбань**: укр. *Албан* (СП 22) < **Валбан*, *Олбань* (Він.) < **Волбань*, рос. *Албанов* (НКП Од. 1, 20), *Альбанов* (ИЗР 189), *Елбанов* (Память 2, 132), пол. *Olban* (SN VII, 49) ~ рос. діал. *алба́н* ‘дурень’ (ПОС 1, 58) < **валба́н*.

***Вѣлбинъ**: рос. *Вольбин* (Редько 1, 168), *Айбін* (КПУ ІФ 1, 423), *Айбинець* (СП 20), пол. *Olbin*, *Ołbiński*, *Welbin* (SN VII, 49, 67; X, 148).

***Вѣлбунъ**: укр. *Альбун* (м. Рівне) < **Вальбун*.

На основі суфіксальної варіантності пов’язані:

***Vьlbargъ**: укр. (похідне) *Ульбарів* — ойконім (Рв.), нині — сс. Нагірне і Копани, рос. *Албаров* (Глуховцева 1, 40), *Амбаров* (КПУ Дн. 1, 506) < **Валбаров*.

***Vьlborgъ**: рос. *Албаров* (СП 22) < **Валбаров*, блр. *Албаров* (м. Мінськ).

***Vьlbугъ**: укр. *Ямбуренко* (КПУ Київ. 1, 416) < **Албуренко* (йотація; асиміляція плавного) < **Валбуренко* (послаблення артикуляції анлауту), ст.-рос. *Иван Амбур*, 1439 р. (ГВНП 114) < **Валбур*, рос. *Амбурцев* (АСИС 12), (похідне) *Амбурово* — мікротопонім у Рязанській обл. (Ванюшечкин 32).

***Vьlbугъ**: д.-руськ. *Олбырь* Шерошевичъ, 1159 р. (ПСРЛ II, 75).

***Vьlbasa**, ***Vьlbasъ**: ст.-рос. *Гридя Ибас*, 1495 р. (Веселовский 126) < **Вилбас*, рос. *Албасов* (КПУ Ник. 6, 261) < **Валбас*, (похідні) *Албаскино* — ойконім на Псковщині (Василев 2, 5), *Енбасина* — в колишній В'ятській губ. (Vasmer III, 221) < **Велбасина* ~ рос. діал. *во́лбас* 'човен, видовбаний з колоди' (СГРС 2, 146).

***Vьlbusъ**: укр. *Імбус* (Глуховцева 1, 294) < **Вілбус*, пол. *Wielbus* (SN X, 198).

Похідні з консонантом *-t-* у суфіксальній морфемі

***Vьlbatъ(jь)**: рос. *Албатов*, *Умбатов* (РУС 19, 430) < **Валбатов*, **Вулбатов*, (похідне) *Айбатова* — назва населеного пункту в колишній Оренбурзькій губ. (Vasmer I, 33). Пор. ще слов'ян. *Волбатовичи* — дворяни колишнього Віленського пов. (Спрогис ПАУ 24).

***Vьlbitъ**: укр. *Албит*, 1784 р. (ИСК 86), *Альбит* (Сум.) < **Валбит*, рос. *Албитов* (КПЖ 1, 95) < **Валбитов*, ст.-блр. *Мартинъ Вонбитовичъ*, 1528 р. (ЛМ 1915: 33).

***Vьlbota**, ***Vьlbotъ**: укр. *Вальбот* (КПУ Дн. 8, 457), *Албота*, *Альбота* (СП 22, 23), рос. *Алботов* (м. Нововолинськ Вол.).

***Vьlbotъ** — дієприкметник активного стану від дієслова **vьlbti* — можна реконструювати на основі укр. *Албут* (ОМ 1, 20), *Альбут* (КС Дон. 2, 453) < **Вальбут*, ст.-рос. (похідне) *Айбутово*, 1504 р. — ойконім у колишньому Переяславському пов. (ДДГ 375), воно ж *Айбутова* (Vasmer I, 34), сучасне *Айбутово* — в Московській обл. (Поспелов 13 < лит. услід за В.М. Топоровим) < **Вал(ь)бутово*, рос. *Анбутов* (Рамієць 2, 38) < **Валбутов*, *Олбутов* (ЖПТ), *Улбутов* (Глуховцева 2, 271) < **Вулбутов*, ст.-блр. *Матей Ильбутевичъ*, 1565 р. (ЛМ 1915: 295), *Янь Якубовичъ Вонбутъ*, 1598 р. (ОДВ V, 1) < **Волбутъ*, очевидно, через стадію **Вомбутъ*, *Амбутович*, 1609 р. (СПБ 1, 84), (похідне) *Ейбутовичи*, 1596 р. — ойконім (АВК XXXII, 426) <

**Вѣл(ь)бутовичи*, блр. (похідні) *Вельбутова* — ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 50), *Вейбутава сасна*, *Вельбутоўскі мост* — мікротопоніми в Гродненській обл. (Ламака 1, 62), пол. *Wielbut*, *Wilbut* (SN X, 198, 227), а також слов'ян. Петръ *Елбутовичъ*, 1578 р. (ОДВ VII, 196), *Вилбутовъ*, 1578 р. (Метрыка № 272, 137).

**Ųylbuza*, **Ųylbuzь*: ст.-рос. Пинай Никитич *Елбузин*, 1586 р. (Веселовский 107), рос. *Албузов* (КПУ м. Київ 1, 32), блр. (похідне) *Вельбузы* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer II, 29).

**Ųylbonosь*: укр. (похідне) хутор *Албаносовича* — ойконім на Кубані (Фелицын № 1540).

Цінність відновленого фрагмента праслов'янського лексичного фонду полягає головню в тому, що проаналізована вище пропріальна лексика — безперечне свідчення потенційності відповідного апелятивного словника, майже не відображеного в лексикографічних джерелах.

Похідні з коренем **Vǫld-* / **Svǫld-*

Базові псл. **Ųylda*, **Ųyldo*, **Ųyldь* / **Svǫlda*, **Svǫldь* реконструйовано на основі фактичного матеріалу з:

а) різноманітною вокалізацією *ь* у бінарній сполучі *-ь/-*: укр. *Валда* (КПУ Дон. 16, 459), *Вальда* (Літ. АД 2004, № 3, 71), *Вильд* (КПУ Луг. 1, 180), *Вільд* (РІ Кіров. 2, 377), *Вільда* (Вол.), *Вольд* (КПУ Дн. 7, 399), рос. *Вальдов*, *Вельдо* (ЖПТ), *Волдов* (Память 1, 24), *Вьд* (ЖПТ) < **Вьлд*, *Свидлов* (ЖПТ) < **Свилдов* (метатеза), (похідні) *Валдино другое*, I пол. XVII ст. — назва пустища в колишній Псковській губ. (ОПКН 188), *Ильдино*, 1715 р. — назва пустища в колишньому Мценському пов. (МИКПХ 211), *Ильдovo* — ойконім у Нижегородській обл. (Морохин 97) < **Вильдово* < **Вьльдово* < **Вьлдово*, ст.-блр. (похідне) *Pod Woldowet*, XVI ст. — назва урочища (ПКПК 329), блр. *Альдаў* (Бірыла 20) < **Вальдаў*, слвн. *Vild* (ZSSP 679), ст.-пол. *Waldow*, 1413 р. (SSNO VI, 16), пол. *Alda*, *Wald*, *Walda*, *Waldo*, *Wałda*, *Weld*, *Welda*, *Wild*, *Wilda* (SN I, 19; X, 62, 63, 78, 148, 228, 229), чеськ. *Vald*, *Valda*, *Velda*, *Vilda* (Beneš 56, 82), луж. *Wałda* (Wenzel II/2, 147), слов'ян. *Олда*, запозичене в чуваський язичницький антропонімікон (Магницкий 61), (похідне) *Гвалды* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 528) — форма з огубленням задньо-язикового *Г-*.

Щодо апелятивної лексики пор., наприклад, рос. діал. *ва́лда* ‘підвищення рельєфу’ (Мосеев 32), кваліфіковане як імовірне запозичення з прибалтійсько-фінських мов (Аникин РЭС 6, 21), ‘кийок, жердина’ (СРГСУ Доп. 54), *во́лда* ‘дошка, прикріплена до матні невода, яка служить як поплавок і орієнтир’ (СРГС 2, 149);

б) асиміляціями плавного в кожному з вокалізованих варіантів (-л- > -н-, -л- > -в-): ст.-укр. Данило *Ванда*, 1690 р. (ПМК 462), укр. *Ванда*, 1752 р. (Пивовар 61), *Ванд* (Богдан 313), *Ванда* (КПУ Звизтяжці Київ. 4, 343), *Винда* (Новикова 156), *Вінд*, 1752 р. (Кривошея 257), *Вінда* (Сум.), *Инда*, 1773 р. (ДІП V, 152), *Инда* (КПУ Полт. 10, 349) < **Вінда*, *Вовденко* (КПУ Ув. Дон. 2, 99), *Онда* (РІ Кіров. 1, 323) < **Вонда*, *Сванда* (Зак.), *Шванда* (ТДУ 111), ст.-рос. Василь *Ванда*, 1540 р. (Веселовский 61), (похідні) *Вандово*, 1496 р., *Андино*, XVI ст. — назви поселень в історичній Новгородській землі (ПKNЗ 1, 306; НПК III, 946), *Виндово*, 1644–1648 рр. — ойконім у колишній Владимирській губ. (ПКВЗ 351), рос. *Вандов* (КПО 3, 43) — патронім на -ов, *Винда*, *Вонда* (ЖПТ), *Свандо* (м. Москва), *Швинда* (ЖПТ), *Вандино* (4 фіксації), *Индина* — ойконіми в колишній Псковській губ. (Списки Псков. 516; Василев 2, 107), *Виндово*, *Виндовка*, *Виндин Остров* — у колишніх Владимирській, Смоленській, Петербурзькій губ. (Vasmer II, 231), блр. (похідні) *Вонды*, *Водвино* < **Вовдино* — назви поселень у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 30, 242), болг. *Ванда*, *Вандо* (Илчев 101), хорв. *Vanda* (Leksik 704), слвн. *Vanda* (ZSSP 665), пол. *Anda*, *Inda*, *Owda*, *Swynd*, *Szwand*, *Szwanda*, *Wand*, *Wanda*, *Wind*, *Wonda* (SN I, 45; IV, 216; VII, 131; IX, 183, 379; X, 82, 239, 317), чеськ. *Vand*, *Vanda* (Beneš 82, 83), слов'ян. *Анда*, запозичене чувашами (Магницкий 28), *Вавды*, 1597 р. — ойконім, занотований в актах Вількоморського гродського суду (ОДВ VI, 62) ~ рос. діал. *ва́нда* ‘плетена з різок пастка для лову риби’ (СРГСУ Доп. 55), блр. діал. *вінды* у словосполученні *вінды отпраўляць* ‘носитися, бешкетувати’ (ТС 1, 126);

в) переходом -л- > -л'- > -й-: ст.-укр. Fedor *Wayda*, 1649 р. (Жере-ла V, 227), укр. *Вайда*, 1726 р. (ДІП III, 433), *Вайда* (Панцьо 98), *Вейда* (м. Луцьк), *Войда* (Пура СПР V, 26), *Вуйд* (Богдан 324), *Вуйда* (Радіон 148), *Швейда* (Льв.), ст.-рос. *Айда* Сатин, 1580 р. (Тупиков 87) < **Вайда*, рос. *Вайдо* (ЖПТ), *Воида* (КП Твер.), ст.-блр. *Войдо*, 1528 р. (Перапіс 214), блр. *Вайда* (*Бірыла* 79), хорв. *Vajd*, *Vajda* (Leksik 701), слвн. *Švejda* (ZSSP 629), ст.-пол. *Wayda*, 1605 р. (Bubak

II, 113), пол. *Ojda, Swajda, Swajdo, Sz wajda, Sz wajdo, Sz wejda, Sz wojda, Ujda, Wajd, Wajda, Wayda, Wejda, Wojda, Woyda, Wujda, Wyjda* (SN VII, 38; IX, 167, 377, 383, 387; X, 11, 54, 128, 145, 285, 329, 351, 360), чеськ. *Švejda* (Beneš 184), ст.-слвц. Simko *Wajda*, 1618 р. (UFP II, 96), слвц. *Švajda*, XVIII ст. (Bernát 103) ~ рос. діал. *войда* 'тонка льодяна кірка на полозах нарт для кращого ковзання' (Чикачев 18).

На основі рос. *Вадлевский* (ЖПТ) < **Валдевский*, блр. *Войдзевічы* — ойконім відантропонімного походження у Гродненській обл. (Рап. Гр. 54), пол. *Woldź* (SN X, 304) можна реконструювати псл.***Vьldь**.

Пол. *Wildy* (SN X, 229) — рефлекс псл. ***Vьldь**(ь).

Префіксальні деривати:

**авьлда*: рос. діал. *эвалда* 'людина, яку легко перелякати' (СРГС 1/2, 86) < *явалда*.

***Їевьлда**: укр. *Чавалда* (КПУ Хм. 6, 188), *Цивинда* (Горпинич 230), *Чвойда* (ПСС 4, 777) — алегрова форма, із **Чеволда*, рос. *Чиволда* (Рамієс 2, 520), (похідні) *Чувилдино* — ойконім, *Чувилдин* — гідронім у бас. Верхньої Оки (Смолицкая 64), чеськ. *Čavajda* (ЧП), слвц. *Čavajda* (TZ Bratislava 51) ~ рос. діал. *чивалда́* 'дітлахи' (СРГ Морд. 2, 1474), *чувьілда*, *чувьілда* 'неакуратна, неохайна жінка' (ССГ 11, 115).

***Довьлда**: ст.-рос. Замятня Бояркин *Дивилдин* внук, 1513 р. (АРГ 1505—1526 гг.: 111), в якому початкове *Ди-* стабілізувалося під впливом кореневого голосного, пол. *Dowojda* (SN II, 500).

***Хавьлда**, ***Хавьлдь**: рос. (похідне) *Хавалджин* (КПУ Дон. 17, 595), слов'ян. *Хаванда* (Рамієс 2, 530) < **Хавалда*.

***Јвьлда**, ***Јвьлдь**: укр. *Іванда* (Богдан 101) < **Івалда* (денталізація плавного), ст.-рос. (похідні) *Ывандино*, XVI ст. — ойконім у Пошехонському пов. колишньої Ярославської губ. (ВХК 3, 409), *Иволдово*, 1615 р. — назва пустища в колишній Костромській губ. (Чухлома I, 59), *Ивандино* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer III, 556), пол. *Iwałd, Iwałdow* (SN IV, 226).

***Јъзвьлда**: рос. *Ижвальдин* (ЖПТ) — патронім на -ин.

***Кавьлда**, ***Кавьлдь** / ***Ковьлда**, ***Ковьлдь**: ст.-укр. Васи(л) *Къвовьда*, 1649 р. (СУМ XVI—XVII ст. 15, 111), укр. *Кованда* (СП 179) < *Ковалда*, *Каванда* (Богдан 350), *Куйовда* (СПам. 3, 90) < **Кувойда* (дистантна метатеза), *Куєвда* (РІ Дон. 5, 19), (похідне) *Ковандова гора* — мікротопонім у Ровенській обл. (Сл. ММР 264), ст.-рос.

Петрунка *Кувалда*, 1675 р. (Сб. Щукина I, 81), Петр Елфимов *Кувильдин*, 1694 р. (Бакланова 231), (похідні) *Кувалдинское*, XVI ст. — мікротопонім у Новгороді (Майков 272), *Кувандино на враге*, 1623 р. — мікротопонім у колишній Пермській губ. (ПС III, 145), *Кувалдино*, 1646 р. — ойконім у колишній Московській губ. (Калайдович 132), рос. *Кувалдов* (КП Тул.), *Кувалдино*, *Униково тож*, XVIII ст. — назва пустища в Московському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 353), *Кавындики* (САЛ 446), *Кувалдина* (3), *Кувалдино* (3), *Кувалдинская*, *Кувалдинской* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer IV, 621), ст.-блр. Иван *Кованда*, 1689 р. (Инв. Сморгонь 105), пол. *Kowanda* (SN V, 227), чеськ. *Kovanda* (Beneš 217).

Псл. **Kovъldъ* континує *Sawald*, 1284 р. — антропонім у прибалтійських слов'ян (Trautmann 43). Префіксальний компонент **Козайменникова* походження в *Sawald* виділяв В.М. Топоров (Топоров К—L 114).

Щодо мотивації пор., наприклад, рос. діал. *ка́велды* мн. 'кайдани' (СРНГ 12, 292), *кува́лда* 'товста, неповоротка жінка' (Рас-торгуев 143), 'неохайна жінка' (Миртов 158), 'незграба' (СГРС 6, 215), *кувы́лда* 'яма, ковтьоба' (СВГ 4, 11), *кувы́ндаться* 'копирсатися, вовтузитися' (СОГ 5, 133).

**Neвъlda*: укр. *Невойда* (Горбач Теребовельщина 200).

**Ravъlda*: укр. *Паванда* (м. Дрогобич Льв.).

**Рovъlda*: укр. *Пованда* (Панцьо 115) ~ рос. діал. *бывалда* 'товста, незграбна людина' (СРГСУ Доп. 52) < **ббвалда* < **пбвалда* (змішування губних).

**skavъlda*: рос. діал. *скава́лда* 'плаксі́й, рева' (СРНГ 37, 362).

**Sovъlda*, **Sovъldъ*: укр. *Сува́льд* (Радіон 126), *Шува́нда* (НКП Зап. 408), ст.-рос. (похідні) *Шувалдино*, 1560 р., варіант *Шювалдино*, 1591 р. — назва пустища, м. Балахна (ПМДВ 34, 87), *Шувандино*, 1564 р. — назва пустища в колишній Тверській губ. (Жизневский 72), *Никитинская Сувалдина*, 1628 р. — ойконім у Рязанській землі (ПКРК I/3, 877), рос. *Шувандин* (Никонов 1973: 175) < **Сува́ндин*, пол. *Siwald* (SN IX, 165), слов'ян. *Шува́льд* (Рамієс 2, 480) < **Сува́льд*.

**Ševъlda*, **Ševъldo*, **Ševъldъ*: ст.-укр. Никифоръ Исаковичъ *Шаванда*, 1664 р. (Модзалевский 14), укр. *Шавалда*, 1734 р. (ДІП VI, 114), *Шавалда* (КПУ Херс. 8, 322), *Шавайда* (КПУ Дн. 9, 595), *Шаванда* (КПУ Луг. 12, 595) < **Шавалда*, *Шевандо* (Глуховцева 2, 330), *Жоволда* (РУС 148) — форма з одзвінченням анлауту, ст.-рос. Ни-

кита *Шевалдов*, 1627 р. (Веселовский 363), Левонтей Семенов, сын *Шевалда*, 1628 р. (САШ 51), Левонтий Семенов снъ прозвище *Шавалда*, 1631 р. (ПДП Влад. 238), рос. *Шевельдіна* ж. (Горпинич 47), *Шевольда* (Ратиєс 2, 370), *Шевандо* (м. Москва), *Шевандин* (КПУ Луг. 2, 679), *Шавайдов* (КПУ Зап. 16, 402), *Шаванда* (ЖПТ), (похідні) *Шевалдово*, *Шевалдовщина*, *Шевандина* — ойконіми в колишніх Костромській і Смоленській губ. (Vasmer X, 248), блр. *Шавалда*, *Шаванда* (Бірыла 459), *Шевандо*, *Шавандов* (м. Мінськ), О.І. Соболевський помилково відносив прізвища на зразок *Шевандин* до словотвірного ряду на -да < *-ъda (Соболевский 1911: 337) ~ рос. діал. *шавалда* 'дурень' (Дуров 441), блр. діал. *шывільда* 'людина, яка незрозуміло вимовляє слова' (Бялькевіч 504).

***Tavyl̥da** / ***Tovyl̥da**: укр. (фонетично видозмінені) *Таюнда* (Горпинич 169) < **Таунда* (йотація за рахунок утрати міжскладового -в-) < **Тавулда* (денталізація плавного), *Тоюнда* (Рв.; Анк.) < **Товълда*.

***Zavyl̥dъ**: ст.-рос. Степка *Заволдовъ*, 1680 р. (МИК 1, 95).

Праантропоніми типу composita:

***Golovyl̥da**: рос. *Головойда* (Сиксль 180).

***Vyl̥dijarъ**: слов'ян. *Валдіяръ*, *Вандіяръ* (Магницький 35).

***Vyl̥dimirъ**: укр. *Авдимирець* (Рв.), *Авдимірець* (Богдан 4), болг. *Алдимир* (Илчев 47), слов'ян. *Вайдиміръ*, запозичене чувашами (Магницький 35).

***Vyl̥dobajъ**: рос. *Алдабаєв* (КПУ Ник. 8, 425), *Алдобаєв* (КП Коми 92), *Алдибаєв* (КПУ Харк. 14, 63) — форми з модифікованим анлаутом, (похідне) *Алдобаєвка* — ойконім у колишній Орловській губ. (Vasmer I, 51).

***Vyl̥doborъ**: укр. *Андибір* (КПУ Полт. 9, 451), рос. *Андыбор* (КПУ Дон. 7, 278) < **Валдыбор* (денталізація плавного).

***Vyl̥dodurъ**: ст.-рос. *Ододуровъ*, 1589 р. (МД 36), рос. *Ададуров* (Розанов 62), *Адодуров* (Саитов 6) — форми з модифікованим анлаутом та абсорбцією плавного.

***Vyl̥dogorъ**: ст.-рос. *Ендогор* (*Ендогур*) Михаил Константинович, *Ендогоров* (*Ендогуров*) Семен Дмитриевич, 1585 р. (Веселовский 108), Іванъ Ануфрієвичъ *Ельдогуровъ*, 1665 р. (ПК Олон. 103), рос. (похідне) *Ендогорово*, історично *Андагорово*, *Андогорово*, *Ендогорово* — ойконім у Тверській обл. (Воробьев 445; Менде 20; Vasmer III, 221).

***Vyl̥doxl̥ebъ**: укр. *Віндохліб* (Богдан 101).

***Vьldokurь**: ст.-рос. Павликъ Парфеньевъ с. *Вондокурецъ*, 1623 р. (ПС IV, 140), Иван Васильев *Вондокур*, 1678 р. (ТК III, 252), рос. *Вандакуров* (КПО 3, 43), *Виндакуров* (КП Алтай 2, 154), *Вондакуров* (МиП 361).

***Vьldokыša**: рос. *Авдокушин* (Лет. ЖС 2005, № 14–26, 6) – форма з трансформованим анлаутом і абсорбованим плавним у другому компоненті.

***Vьldomirь**: укр. (похідне) *Андомир* – ойконім в Івано-Франківській обл., болг. *Алдомир* (Илчев 47) – форми з модифікованим анлаутом.

***Vьldoordъ**(ь): укр. *Андорал* (КПУ Харк. 12, 44).

***Vьldootь**: д.-руськ. (похідне) *Волдоутов Погост*, XII ст. (Рыбаков 30).

***Vьldovęгь**: рос. *Андоверов* (САМ 7) < **Валдоверов*.

***Vьldovęгьсь**: укр. *Авдовірець* (Богдан 4) – форма з трансформованим анлаутом.

***Vьldovogъ**: ст.-рос. Яковъ *Ендоуровъ*, 1613 р. (Тупиков 544), Степанъ *Яндоуровъ*, 1643 р. (Курдюмов ІІа: 18) < **Валдоворов*, рос. *Ендауров* (Жит.), *Эндауров* (ПТР 1, 10).

Афіксальні похідні:

***Vьldaga**, ***Vьldagь**, ***Vьldega**, ***Vьldoga**: укр. *Видлога* (Новикова 154) < **Вилдога* (метатеза), ст.-рос. Василей *Велдегин*, 1584 р. (РБСв. 15), блр. *Вайдагі* – ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 46), пол. *Wojdag* (SN X, 286), а також слов'ян. *Woydag*, 1764 р. (АВК XIII, 235).

***Vьlduga**, ***Vьldugь**, ***Vьldyga**: укр. *Вайдуга* (КПУ Луг. 1, 162), рос. *Вадлуга* (Лет. ЖС 2009, № 35, 142) < **Валдуга* (метатеза), *Авдугов*, 1710 р. (ЗХ 77) < **Валдугов*, (похідне) *Елдыгино* – ойконім у колишній Рязанській губ. (Списки Рязан. 530), блр. *Вайдугов* (м. Мінськ), пол. *Anduga*, *Wajduga*, *Wajdyga*, *Wandyga*, *Windyga*, *Wojdyga*, *Wujdyga* (SN I, 55; X, 54, 83, 240, 287, 360) ~ укр. діал. (похідне) *пошвандигати* ‘побігти, поїхати, гайнути’ (ЕСУМ 4, 548), рос. діал. *валды́га*, *волды́га* ‘про легковажну людину’ (СРНГ 4, 21; 5, 38), блр. діал. *швалды́га* ‘базіка’ (РСВ 2, 343).

***Vьldaха**, ***Vьldaхь** / ***Vьldaša**, ***Vьldaшь**: укр. *Вайдаш* (Рв.), рос. *Вандашев* (ЖПТ), *Вадашев* (КПУ Харк. 13, 71) < **Валдашев*, *Вондашев* (ЖПТ), *Алдашин* (КПУ Луг. 4, 470), *Алдашев* (РУС 19), *Алдашов* (КПУ Ув. Дон. 4, 28), *Айдашев* (КП Коми 90), пол. *Ajdacha*, *Ałdasz*, *Waldach*, *Wałdach*, *Wandach*, *Wandasz*, *Wojdach*, *Wajdasz*, *Wojdasz* (SN I, 19, 36; X, 54, 62, 78, 82, 286).

**čevoldašь*: рос. діал. (похідне) *чеволдаш* 'наріст на дереві' (Чикачев РИ 62).

**ševoldašь*: рос. діал. (вторинне) *ошеволдашить* 'украсти' (СРГСУ 3, 103).

**Vьldixa* / **Vьldiša*, **Vьldišь*: ст.-укр. Michno *Oldisz*, Stepan *Oldissa*, XVI ст. (Жерела II, 248), рос. (похідне) *Вандихино* — ойконім у колишній Псковській губ. (Списки Псков. 516).

**Vьldoxa*, **Vьldoxь* / **Vьldošь*: ст.-укр. Ambrozi *Waldocha*, XVI ст. (Жерела III, 6), укр. *Ондوخа* (Пура Край 3, 226) — форма з асимільованим плавним і редукцією анлауту, рос. *Алдохин* (Память 1, 143), *Алдошин* (Новикова 22), *Алдошов* (РУС 19), пол. *Waldoch*, *Waldosz*, *Wałdoch*, *Wandoch*, *Wojdosz*, *Wołdoch* (SN X, 63, 78, 82, 287, 311) ~ укр. діал. *явдошкі* мн. 'риби, подібні до в'юнів, дрібненькі рибки' (Ващенко 106) < **авдошкі* (йотація) < **вавдошкі*, рос. діал. (вторинне) *валдохать* 'старанно працювати' (Красн. 45).

**Vьlduxa*, **Vьlduxь*, **Sьvlduxь* / **Vьlduša*, **Vьldušь*: укр. *Андух* (Горпинич 393), *Андушко* (КПУ Харк. 17, 35), рос. *Алдухов* (СКТ 16), *Алдушин* (РУС 19), *Андушев* (ЖПТ), *Андушин* (ТЕ 115), (похідні) *Валдушевская Верхняя* и *Нижняя* — ойконіми в колишній Архангельській губ., *Ендушевская Керда* — в колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 630; III, 221), пол. *Szwajdуч*, *Wajducz*, *Wanduch*, *Wojduszka* (SN IX, 377; X, 54, 83, 287), чеськ. *Volduch* (Beneš 72), слов'ян. *Андуха*, запозичене чувашами (Магницкий 28).

**Vьldyxь* / **Vьldyšь*: ст.-рос. *Вандыш*, 1498 р. (АФЗХ I, 229), *Валдыш* Кудырин сын, 1534/35 р. (АСЗ I, 135), Мишка Григорьев сын *Вандышев*, 1566 р. (Кучкин 302), Потеха *Волдышев*, 1593/94 р. (Сироткин 2005: 67), Федотка Гаврилов сын *Вандышев*, 1646 р. (ПКВ 125), (похідні) *Вандышево*, 1551–54 рр. — ойконім у колишній Тверській губ. (ПМТ 291), *Волдышева*, XVII ст. — назва пустища в колишній Московській губ. (ОПКМ 331), рос. *Вандыш* (ЖПТ), *Вандышев* (КПО 3, 43), *Елдышев* (КП Саратов.), *Ильдышев* (КПУ Зап. 7, 294), *Олдышев* (Рамієс 2, 75) — форми з модифікованим анлаутом, *Выдыш* (ЖПТ) — форма з абсорбованим плавним, (похідні) *Вандыши* (3), *Вандышева*, *Вандышево* (2), *Вандышевское*, *Вандышиха*, *Вандышки*, *Вондыши* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 637; III, 138), *Вандышев хутор* — у Нижегородській обл. (Климова 1, 183), *Андышева* — назва поселення в колишній Уфимській губ. (Списки Уфим. 168), блр. (похідне) *Иолдышево* — назва поселення

в колишній Вітебській губ. (Vasmer III, 648), пол. *Andysz, Szwajdych, Wałdych, Wandych, Wandysz, Wawdysz, Windysz* (SN I, 55; IX, 377; X, 78, 83, 119, 240), чеськ. *Vindyš* (Beneš 66), а також слов'ян. *Валдышъ*, запозичене чувашами (Магницкий 35).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *ва́лдыш* ‘жмуток скачаної шерсті у тварини’ (СВГ 1, 55), ‘гірка’ (СГРС 2, 13), *ва́ндыш* ‘дрібна риба’ (ЯОС 2, 47), *вандыши* мн. ‘очі’ (Подвысоцкий 15).

**kovъldyšъ*: рос. діал. *кува́лдыш* ‘погано випечений, сирий хліб’ (СРНГ 5, 388). Антропонімні рефлекси не засвідчено.

**Съвълдышъ*: ст.-рос. Марьяца Семеновская жена *Севалдыша*, 1646 р. (ДНАК XV/3, 53).

**Ševъldyšъ*: ст.-рос. Кирилко *Шевалдышевъ*, 1614 р. (МА 73), Осип Семенов *Шавалдышев*, 1633 р. (ТК I, 21), Иван *Шевалдыш*, 1669 р. (Мосин 478), рос. *Шевалдышев* (Лет. ЖС 2003, № 27–39, 211) ~ рос. діал. *шавалдыш* ‘синець на тілі’ (Сл. Сред. Прииртышья 3, 327), ‘пухлина, гуз’ (Майоров 69).

**Вълдајъ*: ст.-рос. (похідне) *Волдаево*, 1582 р. — назва пустища в колдишньому Новгородському пов. (ОПKN 27), рос. *Валдай* (САЛ 366), *Валдаев*, *Волдай*, *Волдаев* (ЖПТ), *Вандаев* (КП Саратов.), *Алдаев* (РУС 19), (похідні) *Волдаи* — ойконім у Кіровській обл., *Алдаево* — на терені Мордовії, блр. *Волдаев* (м. Мінськ).

**Ковълдајъ*: рос. *Кувалдаев* (КП Твер.).

**Сивълдајъ*: рос. *Сиволдаев* (Харк.), блр. *Сиволдаев* (м. Вітебськ) ~ рос. діал. *сивалдай* ‘незграбний чоловік, грубіян’ (Гоголь 8, 381).

**Вълдѣјъ*: ст.-рос. Ованко *Ондеев*, 1565 р. (Беликов, Колычева 103), (похідне) *Валдеево*, 1561–1562 рр. — топонім у колишньому Каргопольському пов. (Васильев СВК 390), рос. *Волдеев* (ЖПТ), *Андеев*, *Виндей* (Рамієс 2, 154, 431), (похідні) *Индѣево* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Василев 1, 121), *Волдеево* — ліммонім у басейні Оки (Смолицкая 130), пол. *Ołdziej* (SN VII, 67) < **Wołdziej*, слов'ян. *Вандей*, запозичене чувашами (Магницкий 35).

**Севълдѣјъ*: рос. (похідне) *Чувильдеев* — назва поселення в басейні р. Дон (Vasmer X, 170).

**Вълдујъ*: укр. *Волдуй* (КПУ Дон. 1, 78), ст.-рос. Игайло *Вандуевъ*, Алексѣй *Вондуевъ*, XVI ст. (НПК III, 426, 907), (похідні) *Ундуево*, 1505–1505 рр. — топонім у колишній Водській п'ятині (Гневушев 22), *Валдуевская*, 1561–1562 рр. — ойконім у колишньому Кар-

гопольському пов. (Васильев СВК 407), *Войдуева*, 1580 р. — мікротопонім, зафіксований в актах Соловецького монастиря (АСМ 1479—1571 гг.: 145), рос. *Волдуев* (ЖПТ).

***Vьldaka**, ***Vьldakъ**, ***Vьld'akъ** / ***Svьldakъ**: ст.-укр. Василь *Войдак*, 1667 р. (КПХ 31), укр. *Вандак* (КПУ Ник. 1, 55), *Вандяк* (КПУ Терн. 1, 269), *Вайдяк* (Панцьо 98), *Ейдак* (Новикова 281) < **Вейдак*, *Олдак* (ТДУ 80), *Швайдак* (СКТ 903), рос. *Авдаков* (Мелуа 35), *Айдаков* (КП Коми 90) < **Вайдаков*, *Андаков* (КПУ Дон. 11, 58), *Евдаков* (Харк.), *Олдак* (Лет. ГС 2005, № 7, 41), *Ольдак* (САМ 167) < **Вольдак*, *Вадакин*, *Водаков* (ЖПТ) — форми з абсорбованим плавним, *Ундаков* (Никонов 1993: 144) < **Вулдаков*, (похідні) *Велдяково*, 1763 р. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (Углич 306), *Вандаковский* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 636), болг. *Вандаков* (Илчев 101), пол. *Waydziak*, 1793 р. (Bubak II, 113), *Oldak*, *Ołdak*, *Szwajdak*, *Uj dak*, *Undak*, *Wajdak*, *Wajdziak*, *Wandiak*, *Wandziak*, *Windak*, *Wojdak*, *Wojdziak* (SN VII, 51, 67; IX, 377; X, 11, 20, 54, 82, 83, 239, 286, 288), луж. *Wałdak* (Wenzel II/2, 47).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. діал. *вандак* 'дорожня сумка' (ЕСУМ 1, 328), болг. діал. *вндак* 'пучок волосся чи вовни' (Ковачев 1970: 14), *вндак* 'в'язка сіна, соломи, дров, вовни і под.' (Стойчев 159).

***Vьldačъ**: пол. *Wałdacz*, *Wandacz*, *Wojdacz* (SN X, 78, 82, 286).

***Tavьldakъ**: ст.-рос. Кирил *Тавайдаков*, 1649/50 р. (Тимошина 2006: 225), рос. *Тавайдаков* (РСД 616) < **Тавалдаков*.

***Vьldika**, ***Vьldikъ**: укр. *Вандика* (Льв.) < **Валдика*, *Вандзик* (Панцьо 98), *Вейдик* (КПУ Харк. 9, 344), *Индик* (РІ ІФ 1, 449) < **Вилдик* (редукція анлауту; асиміляція плавного), рос. *Вандиков* (КП Саратов.), *Вольдики* — ойконім відантропонімного походження в Башкортостані, блр. (похідне) *Вольдзікі* — назва населеного пункту в Гродненській обл. (Рап. Гр. 55), пол. *Waydzik*, 1790 р. (Bubak II, 113), *Andzik*, *Wajdzik*, *Wandzik*, *Wojdzik* (SN I, 55; X, 54, 83, 288) ~ рос. діал. *швьіндик* 'пройдисвіт, мерзотник' (СРГСУ 7, 47).

***Јьвьldikъ**: рос. *Ивандиков* (КПУ Зап. 3, 144).

***Kavьldikъ** / ***Kovьldikъ**: рос. *Кавындиков* (САЛ 446), *Ковынди-ков* (ЖПТ).

***Vьldičъ**: ст.-укр. Гришко *Вандиченько* (*Войдиченко*), Матияшъ *Ивьдиченко*, 1649 р. (Реєстр 271, 377), укр. *Вайдич* (ЖПТ), *Вандич* (КПУ Льв. 1, 268), *Ондич* (ТДУ 80), рос. (похідне) *Вандичи* — назва

поселення в колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 637), блр. (похідне) *Індычы* — ойконім у Брестській обл. (Рап. Бр. 60) < **Вілдычы*, хорв. *Aldić, Vajdić* (Leksik 4, 701).

***Vylduka**, ***Vyldukъ**, ***Vyld'ukъ**: ст.-укр. Дымидъ *Вандуковичъ*, 1565 р. (АЮЗР VII/2, 278–279), Миколаи *Ванъдученко*, 1649 р. (Реєстр 242), укр. *Вайдук* (КПУ Хм. 9, 49), *Вандук* (КПУ Хм. 10, 370), *Андюк* (Новикова 31), рос. *Альдуков* (Глуховцева 1, 44), *Олдуков* (КП Саратов.), (похідне) *Андуковская* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 126), блр. (похідні) *Вейдуки, Эйдуки* — ойконіми в колишній Вітебській губ. (Список Вит. 163, 363), хорв. *Alduk* (Leksik 4), пол. *Ajduk, Wajduk, Wejduk, Wojduka* (SN I, 19; X, 54, 145, 287), слов'ян. *Абдук* (Рамієс 2, 501) < **Авдук* (змішування губних), *Елдукъ*, запозичене в чуваський язичницький антропонімікон (Магницкий 37).

***Vyldьka**, ***Vyldьkъ** / ***Svyldьkъ**: укр. *Андок* (ТДХ 32) < **Валдок*, хорв. *Vandek* (Leksik 704), пол. *Ołdek, Swałdek, Waldek, Wandka, Wojdek, Wojdka, Woldek, Wondek* (SN VII, 67; IX, 167; X, 62, 82, 286, 287, 304, 317).

***Vyldyka**, ***Vyldykъ** / ***Vyldyсь**: пол. *Andyk, Andyka, Ołdyk, Undycz, Wajdycz, Wajdyk, Wałdyk, Wandycz, Wandyk, Waydyk, Wełdycz, Wojdyk, Wojduka* (SN I, 55; VII, 67; X, 20, 54, 78, 83, 128, 151, 287).

Bavyldykъ** (Ravyldykъ**): рос. *Бавалдыков* (ЖПТ).

Bovyldykъ** (Rovyldykъ**): рос. *Боволдыкова ж.* (ЖПТ).

***Ševyldyka**: рос. *Шевалдыкин* (Лет. ЖС 2003, № 27–39, 211).

***Vyldьсь**: ст.-укр. *Вондецъ*, 1651 р. (ОО 67).

***Vyldadlo**: рос. *Авдалов* (КМ 92) < **Вавдалов, Ундалов* (Лет. ЖС 2000, № 10, 133), (похідні) *Авдалов Умет, Авдалы* — назви поселень у колишніх Тамбовській і В'ятській губ. (Vasmer I, 11), *Авдалово* — на території Мордовії, історично — *Алдалово*, 1670 р. (ДМИМ I, 335), *Индаलोво* — в колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 470) < **Виндалово*, блр. *Андала* (Бірыла 21), болг. *Вандалов* (Илчев 101), слов'ян. *Вандал* (Рамієс 2, 50) ~ рос. діал. (похідне) *гавáйдало* 'не-чепура' (СРГК I, 321) < **ка-ва́йдало* (одзвінчення початкового к-). По-іншому (як похідне на -*айда*- від кореня *гав-*: *гáведь*) див. (Аникин РЭС 9, 279).

***Vyldidlo**: ст.-укр. *Войдило*, 1437 р. (ССУМ I, 187), віднесене до балтизмів (Вакулич 4), укр. *Виндилович* (Новикова 156), *Войдило* (КПУ Льв. 3, 71), *Индило* (Черніг.), *Иди́ло* (Новикова 338), рос. *Ин-*

дилов (КПУ Черниг. 5, 647), *Индыла* (КПУ Ув. Дон. 3, 188), ст.-блр. *воидило*, 1495 р. (ХБМ 1, 63), блр. *Андзіловіч* (Бірыла 21), (похідне) *Юндзілы* — назва поселення в Брестській обл. (Рап. Бр. 138) < **Вулдзілы* (редукція анлауту; денталізація плавного), пол. *Wajduło, Wojduło, Wojdułto, Wo Judyto* (SN X, 54, 287, 329), слов'ян. *Андилов* (Рамієч 2, 46), *Вондиловицизна* — ойконім відантропонімного походження в колишній Віленській губ. (Vasmer II, 178), *Валдилы* — ойконім у Шевельському пов. колишньої Ковенської губ. (Список Ковен. 372).

**Vьldola*, **Vьldolъ*, **Vьldula*, **Vьldulъ*, **Vьldulь* / **Svьldula*, **Svьldul'a*: укр. *Андоленко* (СТА 63), *Вайдула* (НД 31), *Вайдулич* (ТДХ 42), блр. *Яндулаў* (Бірыла 499), пол. *Andul, Anduła, Wandul, Wojdoła, Wojdul* (SN I, 56; X, 83, 287), *Swandula, Swanduła* (SN IX, 168).

**Vьldimъ*: укр. *Авдимець* (Богдан 4) < **Валдимець*, рос. *Авдимов* (Рамієч 2, 154) < **Валдимов* (втрата артикуляційно слабкого *В*-), (похідне) *Овдимовская* — топонім у колишній Архангельській губ. (Жилинский 285), пол. *Ojdyt* (SN VII, 38) < **Wojdyt* < **Woldyt* / **Wołdyt*.

**Vьldoma*, **Vьldomъ*: укр. *Євдоменко* (Луг.), ст.-рос. Максимко *Андомец*, 1496 р. (ПКОП 11) < **Валдомец*, Дмитрий Васильев *Выдома*, 1564 р. (Веселовский 74) < **Вылдома*, рос. *Алдомин* (КПУ Дон. 8, 37) < **Валдомин*, (похідне) *Ильдомово* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer III, 624) < **Вылдомово* < **Вьлдомово*, блр. (похідне) *Вайдомішкі* — ойконім у Гродненській обл. (Бірыла, Ванагас 16) < із *Вайдома* < **Валдома* + лит. суфікс *-ішкі* ~ рос. діал. *ва́лдома* 'причал для човнів' (СГРС 2, 13), віднесене до прибалтійсько-фінських запозичень (Аникин РЭС 6, 22).

**Vьldanъ*, **Vьldanь* / **Svьldanъ*: укр. *Авдан* (ЄР 205), *Андан* (КПУ Дн. 8, 381), *Вадан* (КПУ Ник. 1, 282) — форма з абсорбованим плавним, *Вайданич* (КПУ Зап. 1, 359), *Евдан* (КПУ Зап. 8, 413), *Швайдан* (КПУ Дон. 13, 485), ст.-рос. *Волданъ*, XVI ст. (Курдюмов V, 15), рос. *Вайданов* (КПУ Харк. 18, 589), *Вальданов* (Ряз. КП 1, 253), *Вилдан*, *Вилоданов*, *Володанов* (КПО 3, 136, 139, 213), *Вильданов* (м. Сміла Черк.), *Волданов* (Сиксль 146), *Ульданов* (Новикова 851), *Юлданов* (КПУ Дон. 7, 535) < **Улданов* (йотация) < **Вулданов*, *Андан*, віднесене до тюркізмів (Баскаков 59), ст.-блр. Григорей *Волдан*, 1567 р. (Бірыла 1966: 203), блр. *Инданы* — ойконім відантропонімного походження в колишній Вітебській губ. (Список Вит. 34) <

**Вилданы*, болг. *Ванданов* (Илчев 101), пол. *Indan, Ojdan, Swejdan, Uldanowicz, Waldan, Wildan, Wojdan, Woldan, Woldan* (SN IV, 216; VII, 38; IX, 169; X, 14, 62, 229, 286, 303), чеськ. *Voldan* (Beneš 91), слов. *Voldán* (TZ Bratislava 392). До цього списку слід долучити д.-руськ. *Алданъ*, 944 р. — ім'я посла великого князя Олега, зафіксоване в “Повісті минулих літ”, див. (Казлова I, 159), а також *Олданъ*, 1231 р. — новгородець (Новг. 1-я летопись по Синод. списку 239) < **Волданъ*. По-іншому див. (Baesklund 30; Николаев 16, 30).

Стосовно мотивації пор., наприклад, рос. діал. *алдán* у виразі *алдán в плечах* ‘про людину з широкими плечима’ (Элиасов 53), *айдán* ‘сварка, розбрат’ (Чикачев 13).

***ЎЫлденъ**: блр. (похідне) *Вайдзени* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 44).

***ЎЫлдинъ** / ***ЎЫлдинъ**: ст.-рос. Кузьма *Вылдин*, 1631/2 р. (Греков 1924: 46), рос. *Айдин* (КПУ Дон. 10, 32), *Андин* (КПУ Ув. Дон. 1, 133), *Валдин*, *Вандин* (ЖПТ), *Вальдин*, *Вельдин* (КП Сарат.), *Волдин* (КПУ Луг. 14, 84), *Вольдин* (Рязан. КП 1, 591), Лука Астахфьевъ сынъ *Елдинъ*, 1717 р. (АОК 439) < **Велдинъ*, *Индин*, *Ондин*, *Увдин* (Рамієс 2, 213, 417, 460), *Овдин* (РУС 299), *Волидин* (ЖПТ) — форма з секундарним голосним після плавного, *Швалдина* ж. (ЖПТ), *Швандин* (КПУ Киров. 1, 647), пол. *Weldin* (SN X, 148).

***ЎевЫлдинъ**: ст.-рос. Лавр *Чувилдин*, 1628 р. (Веселовский 356).

***КовЫлдинъ**: ст.-рос. Василей Федоров сын *Кувалдин*, 1610 р. (Чаев 44), пол. *Kuwandin* (SN V, 470).

***ЎевЫлдинъ**: ст.-рос. Васка *Шевалдинъ*, 1624 р. (Тюмень 27), Тиханко *Шевалдинъ*, 1645 р. (Акты МАМЮ 102), Василей *Шавандинъ* / *Шевандинъ*, 1684 р. (Арсеньев 57), рос. *Шавандин* (КПУ Луг. 9, 238), *Шевандин* (КПУ Луг. 2, 433), *Шувандин* (Никонов 1993: 175), блр. *Шевалдин* (м. Вітебськ).

***Ўылдонъ**, ***Ўылдонъ**: рос. *Вильдонов* (ЖПТ), *Улдонов* (Память 2, 129), *Юлдонов* (КПУ Харк. 20, 154) < **Улдонов* (йотація), хорв. *Vajdon* (Leksik 701), пол. *Wajdon, Waldon, Wałdon, Wałdon, Weldon, Wojdon, Wojdon, Woldon* (SN X, 54, 63, 78, 148, 287, 304).

***Ўылдунъ**: укр. *Овдун* (Новикова 599), рос. *Волдун* (ЖПТ), *Овдунов* (КПУ Луг. 2, 58), пол. *Waldun* (SN X, 63), слов'ян. (похідне) *Вилдуны* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 284).

***Ўылдунъ**: пол. *Wojdun* (SN X, 287).

***Ўылдара**, ***Ўылдаръ**, ***Ўылдаръ** / ***Ўылдаръ**: укр. *Вандар* (НКП Од. 1, 845), *Андарченко* (Горпинич 143), *Юндар* (КПУ м. Київ 3, 712) <

*Удар (йотація після втрати анлаутного В-; денталізація плавно-го), Швандар (КПУ Харк. 3, 521), рос. Алдарев (Рязан. КП 1, 791), Алдаров (Память 1, 311), Виндарев (КП Тверь), (похідні) Андарово — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer I, 109), Алдарово — в колишній В'ятській губ. (Списки Вят. 826), Алдаркино — в колишній Самарській губ. (Списки Самар. 501), Ундары — на правобережжі Волги (ПО 11) < *Вулдары, пол. Ondar, Wojdar (SN VII, 73; X, 286).

*Vьldora, *Vьldorъ: укр. Єндоренко (КПУ Полт. 7, 622), рос. Андор, 1812 р. (Дмитренко 534), пол. Wandor (SN X, 83).

*Vьldura, *Vьldurъ: укр. Андур (КПУ Ник. 8, 121), ст.-рос. Овдурин, XVII ст. (ПКУ 395), рос. Вайдуров (ЖПТ), пол. Andura, Wandur, Wandura (SN I, 56; X, 83), слов'ян. Андура, запозичене в чуваський антропонімікон, очевидно, від волзьких болгар (Магницкий 28).

*Bavьldurъ (*Pavьldurъ): рос. Бавалдуrow (ЖПТ).

*Vьldyra, *Vьldyrъ, *Vьldyrъ / *Svьldyrъ: ст.-рос. Івашко Ялдырь, 1610 р. (ABM 4), рос. Валдырева ж., Волдырев (ЖПТ), Алдырев (КПУ Ув. Дон. 7, 33), Олдырев (КПУ Зап. 14, 308), Швандыров (ЖПТ), (похідне) Вандырево — ойконім у колишній Псковській губ. (Списки Псков. 516), Waldyra, Wojdyr, Wojdyra (SN X, 63, 287, 288) ~ ст.-рос. волдырь 'здуття' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 2, 312), рос. діал. вандырь, ваддырь, валдырь 'набряк, здуття на шкірі, пухлина' (АОС 3, 22), вондырь 'набряк' (СОГ 2, 83), воудырь 'т. с.' (Пономарев № 58, 2), удырь 'прищик' (Добровольський 932), блр. діал. воудыр 'невелика хмара' (СБГ 1, 330), водыр, вудыр 'пухир' (ТС 1, 158) і под. По-іншому структуру рос. волдырь осмислено в (Куркина 2017: 102).

*Vьldъra, *Vьldъrъ, *Vьldъrъ / *Svьldъrъ: укр. Андра (КПУ Дон. 19, 37), Вандер (КПУ Ник. 14, 23), Вондра (ПК Подол. 1911: 63), Ундер (Новикова 171), рос. Вендеров (ЖПТ), Ундров (КП Саратов.), Швандеров (ЖПТ), блр. (похідні) Вайдеры (Список Вит. 126), Ивдры — ойконіми в колишній Вітебській губ. (Vasmer III, 592) < *Вилдры, пол. Ondra (SN VII, 73) ~ рос. діал. во́ндрец 'дворічне теля' (СРГК 1, 226), вандрѣц 'хлів для зберігання соломи і полови' (Подвысоцкий 2).

*Vьldъromirъ: ст.-рос. (похідне) Ондромиръ, XVI ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК IV, 120).

*Vьldъroněъrъ: рос. (похідне) Андронез — ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer I, 123) < *Валдронез (втрата артику-

ляційно слабкого *B-* та асиміляція плавного в позиції перед дентальним).

***Ковыльга**: укр. *Ковандра* (ИС 18).

***Ševyldyгъ**: рос. *Шавандров* (КПУ Ув. Дон. 5, 474).

***Vyldasъ**: укр. *Вадас* (Льв.) — форма з абсорбованим плавним, рос. *Валдас, Волдасов* (ЖПТ), *Алдасов* (КПУ Дн. 1, 318), *Андасов* (КП Сарат.₁₄), пол. *Ałdas, Andas, Undas, Wajdas, Wojdas, Wandas, Wondas* (SN I, 36, 45; X, 20, 54, 82, 286, 317), чеськ. *Vandas* (Beneš 62).

***Vyldosъ**, ***Vyldosъ**: укр. *Андосенко* (РУС 22) < **Валдосенко* — патронім на *-енко*, ст.-рос. (похідне) *Андосово*, 1595 р. — назва поселення в колишньому Нижегородському пов. (АФЗХ 1961: 55), сучасне — *Андосово Большое, Андосово Малое*, рос. *Алдосев* (РУС 10), *Андосов* (КПУ Ув. Дон. 9, 464), *Адосов* (Pamięć 2, 527) < **Валдосов, Вильдосов* (Харк.), пол. *Undos, Wandos* (SN X, 20, 83).

***Vyldusъ**: укр. *Індус* (ТДУ 54) < **Вілдус*, рос. *Алдусов* (КПУ Дн. 8, 577) < **Валдусов*, пол. *Windus* (SN X, 240) ~ рос. діал. *волдус* 'дошка, прикріплена до матні невода, яка служить як поплавок і орієнтир' (СРГС 2, 149).

***Vyldysa**, ***Vyldysъ**: пол. *Ajdys, Windys, Wojdys, Wojdysa* (SN I, 19; X, 240, 288).

***Vyldatъ(ь)**: ст.-блр. *Андрей Войдатович*, 1528 р. (Перапіс 214), блр. (похідні) *Вайдацішкі, Волдацішкі* — ойконіми в Гродненській обл. (Рап. Гр. 46, 55), пол. *Wajdat, Wandat, Wojdat* (SN X, 54, 82, 286), слов'ян. *Юшко Войдатовичъ*, 1451 р. (AS I, 47), (похідне) *Woydaciszku*, 1679 р. — назва фільварку в колишньому Віленському воєводстві (АВК XI, 230), а також *Войдатъ* — литовський князь, син Кейстута, внук Гедиміна (ПСРЛ XL, 21).

***Vyldeta**: д.-руськ. *Борисъ Илдятиничъ*, 1268 р. — новгородський боярин (ПСРЛ IV, 41), ст.-рос. (похідне) *Ильдятино*, 1566 р. — ойконім у колишньому Верецькому пов. (ДДГ 423), слов'ян. *Лукаш Мат. Вондятовичъ*, 1599 р. (ОДВ V, 113).

***Vyldity**: ст.-рос. (похідне) *погост у Вавдита*, XII ст. — в історичній Новгородській землі (Горшкова, карта).

***Vyldota**, ***Vyldotъ**: блр. (похідне) *Валдоцішкі* — ойконім у Гродненській обл. (Бірыла, Ванагас 17), пол. *Wojdot* (SN X, 287).

***Vyldota**, ***Vyldotъ**: укр. (вторинне) *Індутий* (КПУ Черк. 7, 76) < **Віндутний* < **Вьлдутний*, ст.-рос. (похідне) *Волдутов погост*, 1137 р. — у Заволоччі, басейн Пн. Двіни (Рябинин 114), рос. *Янду-*

тов (КП Сарат.₃), пол. *Anduta, Induta* (SN I, 55; IV, 217), а також слов'ян. *Илдута, Илдутка, Яндутов* (Магницкий 43, 98) < **Андутов* < **Влдутов*.

**Vьldyta, *Vьldyть*: пол. *Ołdytowski, Wojdyta* (SN VII, 67; X, 288).

**Vьldavъ(ь)*: рос. *Волдавин* (ЖПТ), ст.-пол. *Valdawa*, 1426 р. (SSNO VI, 16).

Похідні з коренем **Vьlg-* / **Vьlž-*, **Svьlg-* / **Svьlž-*

Базові, псл. **Vьlga, *Vьlgo, *Vьlgъ / *Svьlga, *Svьlgъ* можна реконструювати на основі фактичного матеріалу з:

а) різноманітною вокалізацією редукованого -ѡ- у кореневій морфемі (структура тьlt): укр. *Валга* (КПУ Київ. 8, 268), *Велга* (КПУ Од. 7, 24), *Волга* (РУС 81), *Вольга* (КПУ Ув. Дон. 6, 123), *Волго* (КПУ Ник. 1, 62), *Свельга* (Горпинич 305), *Швельга* (Горпинич, Тимченко 306), ст.-рос. Сидорко *Волга*, 1593/94 р. (Сироткин 2005: 88), **Волг* («двор *Волга* стрельца»), XVI ст. (СПМК 23), Івашка Галактионовъ сынъ *Волга*, 1681 р. (ПСИ 15), (похідні) *Валговици*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК III, 911), *Велгино*, XVI ст. — назва пустища в колишньому Московському пов. (ПКМ I/1, 76), *Свельгина*, XVII ст. — назва пустища в Можайському пов. колишньої Московської губ. (ОПКМ 245), рос. *Волга, Вьлгин* (ЖПТ), *Вальга* (Superanskaja 9), (похідні) *Волжин* — назва хутора у Львовському пов. колишньої Курської губ. (АУ 14), *Волгино* (3 фіксації), *Волгово* — ойконіми в колишніх Новгородській, Псковській, Тверській, Петербурзькій губ. (Vasmer II, 145, 188), *Волгин Починок*, XVIII ст. — у колишній Московській губ. (Кусов II, 332), пол. *Walga, Wałga, Wielg, Wielga, Wielgo, Wilga, Wilh, Wolga, Wołga* (SN X, 69, 79, 194, 230, 231, 305, 312), чеськ. *Valha, Velgo* (Beneš 81, 107), а також слов'ян. Мац *Волг*, 1528 р. (Перапіс 219), *Swilge* — антропонім прибалтійських слов'ян (Trautmann 102).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *волга* 'лайливе слово (про жінку, яка тиняється на вулиці)' (Лопарев Самарово 224), *во́лга* 'ручай, який утворюється під час повені; русло такого ручая' (АОС 5, 35), *вў́льга* 'юрба' (СРНГ 5, 239);

б) втратою анлаутного слабкоартикульованого *B-* у кожному з вокалізованих варіантів: ст.-укр. *Руотр Ilga*, XVI ст. (Жерела III, 347), укр. *Ільг* (м. Луцьк), ст.-рос. (похідне) *Олгово*, XV ст. — ойконім у

Новгородській землі (НПК I, 47), рос. *Альгов* (КПУ Сум. 12, 371), *Ильгов* (ЖПТ), (похідні) *Ильгина*, 1763 р. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (Углич 306), *Ельговка* — гідронім у басейні Оки (Смолицкая 130), ст.-блр. *Iga Zukowicz*, 1558 р. (ПКГЭ I, 289), пол. *Ig, Iga, Olga, Olha* (SN IV, 210; VII, 60), слов'ян. *Илга*, запозичене чувашами (Магницкий 42) ~ рос. діал. *ильга́* 'очерет' (Ткаченко 109), *ольга* 'болото' (Барсов 1, XII);

в) невокалізованим плавним: чеськ. *Vlha* (ЧП), ст.-слвц. *Matheus Swlga*, 1552 р. (UFP I, 51), слвц. *Vlha* (TZ Bratislava 390) і под.;

г) розвитком секундарних голосних після плавного на зразок укр. *Олаг* (ЧЧ 2, 357), *Олег* (РУС 301), ст.-рос. Сенька прозвище *Волег* Петров сын, 1623 р. (Полякова 52), (похідне) *Илигово*, XV ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК II, 806) < **Вилигово* < **Вилгово* < **Вылгово*, рос. *Волегов* (Лет. ЖС 2004, № 1—13, 36), *Вылога* (ЖПТ), *Алегин* (КП Твер.) < **Валегин*, (похідні) *Волегова* (4 фіксації) — ойконіми в колишній Пермській губ. (Списки Перм. 388), пол. *Wielegowski* (SN X, 199);

г) абсорбцією плавного: ст.-рос. Венедиктъ Максимовъ сынъ *Вага*, 1647 р. (ПКВП 95) < **Валга*, рос. (похідне) *Вигина* — ойконім у колишній Псковській губ. (Василев 2, 52) < **Вилгина*, блр. *Вагъ*, 1797 р. (BC 1, 395) < **Валгъ* і под.;

д) різноманітними асиміляціями плавного: укр. *Винго* (Новикова 156), ст.-рос. *Вангинъ*, 1563 р. (ПКОП 116), (похідне) *Вангина*, XVI ст. — назва пустища в історичній Новгородській землі (НПК VI, 385) < **Валгина*, блр. *Анга* (Бірыла 21), (похідне) *Малья Амговичы* — назва поселення в Мінській обл. (Рап. Мін. 169), слов'ян. *Ванга*, запозичене в чуваський язичницький антропонімікон (Магницкий 35), *Ванги* — ойконім у колишній Сувалкській губ. (Вольгер 180);

е) солодкозвуччям: рос. *Вайга* (ЖПТ), слов'ян. (похідне) *Вайгово* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 361) ~ рос. діал. *вайга́* 'глибока частина ріки, безпечна для проходу суден' (Вос 17);

є) метатезою -лг- < -зл- на зразок укр. *Швагло* (Горпинич 345) < **Швалго*, *Швагла* (Красовський 167).

Префіксальні праантропоніми:

**Севьлга*: укр. *Чевельга* (Горпинич 315) < **Чевьлга*, ст.-рос. Івашко *Цыволин*, 1573/74 р. (Кучкин 312), рос. *Чаульгин* (Кусов 358) < **Чавульгин*, *Чивильгин* (ЖПТ), пол. *Czwołga* (SN II, 315) — алегорова

форма, із **Czewołga* ~ рос. діал. *чі́вилги*, *чі́велги* мн. 'тонкі ноги' (Дилакторський 556), *чивильгі* мн. 'гомілка, литка; зап'ястя руки' (ОСВГ 12, 59–60).

***Dowylgo**, ***Dowylgъ**: пол. *Dowałgowicz* (SN II, 500), а також слов'ян. *Довалго* (ПККГ 1895: 190), *Довалговичи* – ойконім відантропонічного походження в колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 20).

***Јъvylga**: ст.-укр. Івашко *Јволга*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 423), укр. *Јволга*, 1708 р. (Універсали Мазепи 537), *Јволга* (КПУ Сум. 3, 90), (похідне) *Јволжино* – назва поселення в колишній Харківській губ. (Vasmer III, 594), рос. *Јволга* (Книги РФ 2005, IX, 513), (похідні) *Јволгина*, *Јволгина Гора*, *Јволгино*, *Јволгинской* – топоніми в різних регіонах (Vasmer III, 594).

Стосовно мотивації пор. ст.-укр. *виво(л)га galbula*, 1642 р. (Славинецький 205), укр. *іволга* 'іволга' (Грінченко 2, 195), діал. *івол* 'вивільга, Oriolus' (Горбач Ступно 27), *ивилга* 'омела біла, Viskum album L.' (Смик 70), *івилга* 'т. с.' (Рогович 141), рос. діал. *иволга* 'пронира, пройдоха' (СРНГ 12, 60), блр. діал. *іво́л ч.*, *іво́л ж.* 'іволга' (Кучук, Малюк 49) та ін. (ЕССЯ 8, 251: **jъvylga*).

**kavylga*: рос. діал. *кавалга́*, *каволга́* 'старий чоловік' (СГРС 5, 9, 11). Антропонімії рефлекси невідомі.

***Ковylga**: укр. *Гевельга* (КПУ Київ. 8, 565) – форма з одвінченням анлауту і фонетичним рухом **Ко-* > **Ке-* (> *Ге-*) під впливом кореневого *-е-*, рос. *Ковалгин* (САЛ 461), (похідне) *Куволгин* – гідронім у басейні Оки (Смолицкая 159) ~ словц. діал. *kovlha* 'жовто-чорний співучий птах, Oriolus' (SSN I, 850).

***Ševylga**, ***Ševylgъ**: ст.-рос. Іван Михайлов *Шиволгин*, 1646 р. (Веселовський 368), Івашко Михайлов сын, прозвище *Шиволгин*, 1566 р. (МИТА 83), блр. *Szewalg*, 1791 р. (АВК X, 544).

***Тавylga**: ст.-укр. Василь *Тавулга*, 1649 р. (Реєстр 44), Григорій *Таволга*, 1702 р. (ДГМ 321), укр. *Таволга* (УАр. 4, 24), ст.-рос. *Таволга* Уелдин, 1663 р. – юкагир (КПЯ 106), рос. *Таволгин* (Лет. ГС 2005, № 17, 41), (похідне) *Тавалги Верхние* и *Нижние* – назви поселень у колишній Пермській губ. (Vasmer IX, 700–701) ~ укр. діал. *tawołha* 'Spiraea ulmifolia' (Janów 235), рос. діал. *та́воложка* 'вітка таволги', 'ручка батога' (Доп. 264).

Ст.-укр. Іван *Wielgi*, 1620 р. (ОО 201), словн. *Velgi* (ZSSP 670), пол. *Wielgi* (SN X, 194) – рефлекси ад'єктива псл. ***Vylgъ(ь)**. Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. діал. *вільгий*

‘теплуватий, літній’ (Пиртей 2001: 51), рос. діал. *во́лгий* ‘сварлива людина’ (СРГК 1, 221).

Суфіксальні праантропоніми відапелятивного походження:

***Vьlgaša**, ***Vьlgašь**: укр. *Валгаш* (Льв.), *Алгаш* (РІ Він. 2, 64), *Альгаш* (м. Дрогобич Льв.), рос. *Алгашин* (Горпинич 247), *Елгашев* (Дн.), *Илгашев* (ЖПТ), (похідні) *Елгашева* — ойконім у колишній Уфимській губ. (Vasmer III, 195).

***Vьlgoša**, ***Vьlgošь**: ст.-укр. *Iwan Wielgosz*, XVI ст. (Жерела II, 286), укр. *Валгош* (Богдан 313), *Вельгош* (м. Рівне), *Вельгоша* (Корнієнко 2017: 44), рос. *Вельгош*, *Вельгоша* (ЖПТ), пол. *Wielgosz*, *Wilgosz* (SN X, 200, 230), чеськ. *Vilgoš* (ЧП).

***Vьlgušь**: укр. *Вельгуш* (СП 69), *Волгуш* (Льв.), ст.-рос. *Волгуш*, 1586 р. (ДМИМ I, 162), (похідне) *Волгуши* — назва пустища в Новгородсько-Псковській землі (ОПКН 5), рос. *Валгушев*, *Волгушев* (ЖПТ), *Вольгушев* (Книги РФ II/1, 39), *Вольгушев* (Лет. ЖС 2006, № 14—26, 43) — форма з секундарним -ь-, *Вогушова* ж. (Климкова 1, 57) — форма з абсорбованим плавним, пол. *Wielgusz* (SN X, 201).

***Vьlgušь**: укр. *Ангиш* (КПУ Луг. 10, 37) < **Валгиш*, рос. *Волгишев* (КПУ Харк. 20, 320), (похідне) *Елгышева Большая* — назва населеного пункту в колишній Казанській губ. (Vasmer III, 196).

***Vьlgajь**: укр. *Волгай* (КС Сум. 3/1, 155), рос. *Волгай* (ЖПТ), *Волгаев* (Алгинин 366), *Вологаев* (КП Твер.) — форма з другим повноголоссям, пол. *Wołgajew* (SN X, 312).

Стосовно мотивації пор., наприклад, рос. діал. *алгдй* ‘бешкетник, гульвіса’ (ПОС 1, 58) < **валгдй*.

***Vьlgujь**: ст.-рос. *Оедоръ Авгуевъ*, XVI ст. (НПК V, 434), (похідні) *Волгуево*, 1500 р. — ойконім у колишньому Копорському пов., *Ялгуево*, 1500 р. — ойконім у колишньому Ореховському пов. (Сергий 29, 83) < **Алгуево* (йотація), *Вангуево*, 1564 р. — ойконім в Обонезькій п'ятині (ПКНЗ II, 90), рос. *Вонгуев* (ЖПТ) < **Волгуев*, (похідне) *Онгуево*, *Окатъѣво тож* — назва пустища в Новгородсько-Псковській землі (ОПКН 113) < **Волгуево*, блр. *Вангуев* (м. Гомель) < **Валгуев*.

***Vьlgakь** / ***Vьlgašь**: ст.-рос. *Петр Вайгачев*, 1670 р. (РМО 220), рос. *Вайгачев* (ЖПТ), *Вогак* (ИОН 148) — форма з абсорбованим плавним, *Вольгачева* ж. (Дон.), *Евгач* (КПУ Дон. 16, 243), *Илгакова* ж. (м. Калуга) < **Вилгакова*, *Улгаков* (Лет. ЖС 2004, № 40—52, 50) < **Вулгаков*, (похідне) *Елгачино* — назва поселення в колишній

Московській губ. (Vasmer III, 195) < *Велгачино, пол. *Hgacz* (SN IV, 213), чеськ. *Vlháček* (Beneš 194).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *вайгáч* ‘набивна мілина, коса’, кваліфіковане як запозичення з фінно-угорських мов (Теуш 535), а в дійсності із *валгач < *валгачь (Козлова 2005: 95), чеськ. діал. *vaľgáč* ‘товстий, огрядний, незграбний (про собаку, ягня, людину)’ (Bartoš 474).

***Вѣлгукъ**: слов'ян. *Ингук* (Рамієс 2, 88) — форма з редукованим анлаутом і асимільованим плавним, (похідне) *Ильгуки* — ойконім у Вількомирському пов. колишньої Ковенської губ. (Список Ковен. 101) < *Вильгуки < *Вылгуки < *Вьлгуки.

***Вѣлгола**, ***Вѣлгуль**: рос. *Вейгулов* (Новикова 146), *Ванголин* (ИСП 77) < *Валголин.

***Вѣлгома**, ***Вѣлгомъ**: укр. *Вельгум* (Льв.) < *Вельгом (-у- < -о- під впливом лабіального -м), ст.-рос. (похідне) *Ыгомель*, 1498 р. — топонім (ПКНЗ I, 143) < *Вылгом-/-ь, рос. *Вальгамов* (ЖПТ) < *Вальгомов, *Ильгамов* (Лет. ЖС 2004, № 40–52, 95) — форма з модифікованим анлаутом, *Вейгум* (м. Тула), (похідні) *Елгомская Пустыня*, *Елгомский Погост* — назви поселень у колишній Олонецькій губ. (Vasmer III, 196), блр. (похідне) *Ольгомель* — назва маєтку в колишній Мінській губ. (Ярмолович 140), сучасне *Альгомель* — ойконім у Брестській обл. (Рап. Бр. 14), пол. *Olgomiec*, *Wilgoma* (SN VII, 60; X, 230), слов'ян. *Вайгум* (ЖПТ), *Algam* (Trautmann 12) < *Walgom.

***Вѣлганъ**: ст.-укр. Васил *Вальганъко*, 1649 р. (Реєстр 248), укр. *Вылган*, 1784 р. (ИСК 82), *Вельган* (СП 69), *Вильган* (Томіленко 19), *Ваган* (КПУ Полт. 1, 84) < *Валган, *Воган* (КПУ Дн. 7, 40) < *Волган, *Велеган* (Зак.), (вторинне) *Овганюк* (КПУ ІФ 3, 159) < *Вовганюк, (похідне) *Волганове поле* — мікротопонім у Ровенській обл. (Пура Походження 1, 76), ст.-рос. *Ваганковъ*, 1540 р. (Арсений 26), Іванъ *Ваганъ*, 1601 р. (Лебедев 39) < *Валганъ, рос. *Вальганов*, *Волганов*, *Вайган* (ЖПТ), *Айганов* (м. Тула) — форма з модифікованим анлаутом, блр. (похідне) *Вайганы* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 44), пол. *Wielgan*, *Wilgan* (SN X, 194, 230), слвц. *Vulgan* (TZ Trnava 184), (похідне) *Vulganov rybník* — мікрогідронім (Zavodný 133), слов'ян. *Олганъ*, запозичене чувашами (Магницький 61) ~ рос. діал. *вагáн* ‘комаха, яка живе поряд із водоймою’ (СРГ Перм. 1, 181) < *валган.

***Їсѣвѣлганъ**: рос. *Чувалган* (ИСП 590).

***Wielgonъ**: пол. *Wielgon* (SN X, 194).

***Wylgūna**, ***Wylgūnъ** / ***Svylgūnъ**: ст.-укр. Федка *Волгун*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 123), укр. *Вельгун* (Вол.), *Волігун* (РУС 165) – форма з секундарним *-i-*, *Яйгун* (ЧЧ 2, 654) < **Альгун* (йотація; солодкозвучність), *Вогун* (КПУ Ник. 8, 170) – форма з абсорбованим плавним, ст.-рос. Парфийко *Вилгунов*, 1563 р. (ПКОП 101), Сава *Вайгунов*, 1630 р. (Веселовский 60), рос. *Волгунов*, *Волгунин* (ЖПТ), *Алгунов* (САЛ 323), *Алгуновка* – ойконім відантропонімного походження в Орловській обл., *Волгунов* (Рамієс 2, 363), *Швалгунов* (КПУ Ув. Дон. 12, 464), блр. *Вильгун* (ИСП 88), пол. *Szwalgun* (SN IX, 378).

***Avylgūnъ**: макед. (похідне) *Агуња*, історично *Љвългѹна*, XV ст. – ойконім (Станковска 2003: 11–12).

***Wylgūnъ** / ***Svylgūnъ**: ст.-рос. Кузьма *Ингинин*, XVI ст. (НПК V, 382) < **Вылгинин* < **Вылгинин*, рос. *Алгинин* (Черніг.), блр. (похідне) *Сволгіні* – ойконім у Гродненській обл. (Рап. Гр. 218).

***Wylgara**, ***Wylgarъ**, ***Wylgarъ**: укр. *Ольгаренко* (КПУ Дон. 13, 324), рос. *Волгарев* (ЖПТ), болг. *Агара*, *Вулгаров* (Илчев 117) ~ рос. діал. *валгарі* мн. ‘хвилі’ (ПОС 3, 20).

***Wylgorъ**, ***Wylgorъ**: укр. (вторинне) *Вингорик* (КПУ Полт. 7, 40) – форма з асимільованим плавним, рос. *Волгорев* (ЖПТ), пол. *Wielgorz*, *Wilgorz* (SN X, 194, 230).

***Wylgura**, ***Wylgurъ**: укр. *Вовгура* (Зосимов 1, 153), *Ангурець* (Горпинич 246), рос. *Ангуров* (ТСК 49), *Вонгурин* (КПУ Зап. 14, 93), *Вьльгуров* (ЖПТ), блр. *Ангур* (Бірыла 21).

***Wylgura**: рос. *Вальги́рин* (Лет. ГС 2007, № 30, 32).

***Wylgasъ**: ст.-рос. *Валгасъ* Нелюдов, 1579 р. (Тупиков 80), Іван **У**сипов прозвище *Валгас*, 1631 р. (ПДП Влад. 238), Гришка, Степановъ сынъ, *Валгасовъ*, прозвище Крило, 1639 р. (САШ 70), (похідне) *Олгасово*, 1560 р., воно ж *Алгасово*, 1678 р. (ОГТ 44) – ойконім у колишньому Тамбовському пов. (АГР II, 195), сучасне *Алгасово*, віднесене до фінно-угорських запозичень (Поченьє 155), рос. *Алгасов* (КПУ м. Київ 1, 32), блр. *Вельгас* (СБГТ 155), пол. *Wałgas*, *Wielgas*, *Wilgas* (SN X, 79, 194, 230), а також слов'ян. *Waygas*, 1777 р., зафіксоване в актах Віленської археографічної комісії (ABK XXXV, 313) ~ ст.-рос. *волгасъ* ‘низький берег ріки’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 2, 312), рос. діал. *во́лгас* ‘т. с.’ (СРНГ 5, 37).

***Wylgosъ**: укр. *Вильгос* (Новикова 77), ст.-рос. (похідне) *Валгосова*, 1602 р. – назва пустища в колишньому Арзамаському пов. (АПА 214), пол. *Wielgos*, *Wilgos*, *Wolgos* (SN X, 194, 200, 305).

***Vьlgusъ**: укр. *Вельгус* (Новикова 147), ст.-рос. Артюшка Яковлевъ сынъ *Валгусовъ*, 1680 р. (Томск 129), рос. *Валгусов*, *Вельгус* (ЖПТ), (похідні) *Валгусово*, *Валгусы*, *Валгусы Большие*, *Валгусы Малые* — ойконіми в колишніх Костромській, Симбірській, Нижегородській губ. (Vasmer I, 631), блр. (похідні) *Вільгусы*, *Вільгусовічы* — ойконіми в Могильовській обл. (Рад. Маг. 39), пол. *Wilgus* (SN X, 231).

***Vьlgatъ(jь)**: рос. *Вангатов* (ЖПТ) — форма з денталізованим плавним, пол. *Wielgat*, *Wilgat* (SN X, 194, 230).

***Vьlgota**, ***Vьlgotъ**: ст.-укр. (вторинне) Тышъко *Велготенко*, 1649 р. (Реєстр 150), укр. *Вільгота* (Зосимов 1, 147), *Ильгот* (КПУ Ник. 1, 371), ст.-рос. *Инготов*, XVII ст. (Палагина 79), рос. *Ильготин* (КПУ Ув. Дон. 4, 267), (похідне) *Вовгодово* — назва пустища в колишній Ярославській губ. (Кусов 270) < **Волготово*, пол. *Wielgot*, *Wilgot* (SN X, 200, 230) ~ укр. діал. *в'іл'гот* 'мокра, сира, із затяжними дощами погода' (Никончук 107), ст.-рос. *волгота* 'вологість, сирість' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 2, 312).

***Vьlgota**, ***Vьlgotъ**: укр. *Вельгут* (Богдан 317), ст.-рос. *Волгута* Видяев, 1569 р. (ДМИМ I, 300), рос. *Валгутов*, *Волгутов* (ЖПТ), *Вильгута* (Лет. ЖС 2005, № 14–26, 49), *Алгутин* (КПУ Луг. 15, 269) < **Валгутин*, *Ангудович* (КМ 93) — форма з одзвінченням -т-, пол. *Wielgut* (SN X, 200).

***Vьlgyтъ**: ст.-рос. (похідне) *Валгитово*, 1568–1569 рр. — топонім у колишній Ярославській губ. (ПМЯ II, 168).

***Vьlgoza**: рос. (похідне) *Енгозино* — назва поселення в колишній Тамбовській губ. (Vasmer III, 221) < **Велгозино*.

***Vьlguza**, ***Vьlguzъ**: ст.-рос. Івашко *Вайгуз*, 1640 р. (Мосин 76), рос. *Валгузов*, *Волгузов* (ЖПТ), *Ангузин* (Рамієць 2, 457) < **Валгузин*, (похідні) *Волгузино*, *Елгузино*, *Елгузово* — ойконіми в колишніх Казанській, Московській і Ярославській губ. (Vasmer II, 145; III, 196).

Праантропоніми-композиції:

***Vьlgomazъ**: пол. *Wielgomaz* (SN X, 200).

***Vьlgomѣръ**: ст.-чеськ. *Ingmerowitz* (Гедеонов 415).

***Vьlgoslavъ**: слов'ян. *Ингослав* — антропонім у балтійських слов'ян (SSS II, 265), в якому перший компонент відновлюють як **Волг*- (Козлова 2005: 86), (вторинне) *Wołgostawski*, 1769 р. (АВК II, 97).

***Vьlgovojъ**: ст.-чеськ. *Hunchwog*, 736 р. (Гедеонов 187 — з прочитанням *Инговой*).

***Vьlgovoldъ**: д.-руськ. *Иггивладъ*, 944 р. — ім'я посла русів, який підписував договір із греками [реконструкцію архетипу див. (Козлова 2005: 86)].

***Vьlgovьlga**: слов'ян. (похідне) *Ингованги* — топонім у колишній Сувалкській губ. (Вольтер 198) — форма з трансформованим анлаутом і асиміляцією плавного.

Корінь **Vьlg-* пов'язаний з **Vьlž-*, який менш продуктивно реалізувався в антропонімній лексиці. Пор.:

***Vьlža**, ***Vьlžъ**: рос. *Альжев* (ЖПТ), *Ванжа* (Новикова 139) < **Валжа*, *Илжев* (КП Сарат.₃), (похідне) *Алжин* — гідронім у водозборі Оки (Смолицкая 55), болг. *Вулжев* (Илчев 117). Пор. ще слов'ян. (похідне) *Олжево*, 1603 р., варіант *Ольжево*, 1604 р. — назва маєтку, зафіксована в актах Віленської археографічної комісії (ABK XXX, 243, 256).

***Vьlžъсь**: рос. *Волгец* (АОС 5, 35).

***Vьlžikъ** / ***Vьlžičъ**: укр. (вторинне) *Вовжицький* (КПУ Хм. 5, 207), (похідні) *Вельжичи* — ойконім у Мглинському пов. колишньої Чернігівської губ. (Vasmer II, 29), *Вавжикові гори* — мікротопонім у Ровенській обл. (Сл. ММР 62), рос. *Ильгичев* (ЖПТ), *Инжиков* (КП Тул.) < **Вилжиков*, (похідне) *Елжиков* — ойконім у колишній Казанській губ. (Vasmer III, 200), блр. *Войжик* (ЖПТ), пол. *Ulżyk* (SN X, 18).

***Vьlžькъ**: укр. *Вавжкевич* (Льв.).

***Vьlžějъ**: рос. *Алжеев* (Рамієс 2, 504), *Ильжеев* (КП Тул.) — форми з модифікованим анлаутом.

***Vьlžidlo**: ст.-укр. Іван *Волжила*, 1664 р. (РСП 335).

Рос. (похідне) *Ваньгимова Селька* — назва поселення на терені Республіки Карелія — свідчить про потенційність праантропоніма ***Vьlžimъ**.

***Vьlžanъ**: укр. *Волжан* (Горпинич, Корнієнко 44), рос. *Волжан* (КС Дн. 2, 62), *Улжанков* (КПУ Дон. 18, 106), блр. *Анжанкаў* (Бірыла 21) < **Валжанкаў*.

***Vьlžinъ**: ст.-рос. Роман *Волжин*, 1573 р. (ГДХ 117), Іван *Волжин*, 1683 р. (Парфенова 96), рос. *Волжин* (ЖПТ), а також ст.-рос. Івашко Федоровъ *Алгинъ*, 1678 р. (ПК Котельнич 4) < **Валгинъ*, Семень *Ильгинъ*, 1700 р. (ПСИ 27), рос. *Валгин* (ЖПТ), *Вангин* (КПУ Херс. 9, 506), *Вельгин*, *Волгин*, *Вылгин* (ЖПТ), *Альгин* (Ст. ВГ 1, 49), *Авгин* (Рамієс 2, 538) — форми без ефекту першої палаталізації.

***Orzvylžinъ**: рос. *Разволгин* (Superanskaja 36).

***Zavylžinъ**: рос. *Завулгин* (ИСП 179).

***Vylžьpъ(jь)**: укр. *Вовження* (КПУ Київ. 1, 362), рос. *Волжнов*, *Волжнева* ж. (ЖПТ).

***Vylžigъ**: укр. *Вівжур* (Зосимов 1, 145).

Похідні з коренем *Vьlx- / *Vьľ-

Базові посл. ***Vьlx**, ***Vьľxъ** реалізувалися в: укр. *Волх* — прізви-сько (с. Постійне Костопільськ. р-ну Рв.), *Вільх* (Він.), *Олех* (РУС 302) < **Волх* (послаблення артикуляції анлауту; секундарне -e-), *Оліх* (Літ. ЖС 2010, № 20, 72) < **Воліх*, *Вох* (Новикова 171) — форма з абсорбованим плавним, *Вахленко* (Новикова 144) — патронім на -енко, (похідні) *Вивхи* — мікротопонім у Тернопільській обл. (Лісняк 25), *Валхів* — назва яру в гідросистемі Сіверського Дінця (СГУ 81), ст.-рос. Олександрець *Волха* Власєвєв сынъ, 1540/41 р. (АХУ II, 36), *Волех*, 1545 р. (Веселовский 70), Фомка *Валха*, 1563 р. (ПКОП 142), віднесене до етимологічно неясних (Кюршунова 81), (похідне) *Волшино*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (ПКУ 342), рос. *Улховъ*, варіант *Улфовъ*, 1720 р. (Пам. СИ II, 220) — форми з модифікованим анлаутом, *Волхов* (КПУ Харк. 9, 351), *Вальх* (ЖПТ), *Вельх* (КПУ Ник. 5, 331) < **Велх*, *Волих* (КПО 3, 189), *Волхов* (Новикова 167), *Алхов* (КПУ Ник. 5, 193) < **Валхов*, *Ульхов* (ЖПТ), (похідні) *Волхово* — гелонім у водозборі Оки (Смолицкая 276), *Вахлы* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer II, 7) < **Валхы* (метатеза), *Волхов*, *Волхово* (2) — в колишніх Новгородській і Тверській губ. (Vasmer II, 166), блр. *Волх* (СБГТ 160), (похідні) *Волхов*, *Волхово* — назви поселень у колишніх Вітебській і Мінській губ. (Vasmer II, 166), пол. *Wolech* (SN X, 304), чеськ. *Valcha* (Beneš 165), словц. *Vlch* (TZ Bratislava 390).

Стосовно мотивації пор., наприклад, рос. діал. *вьлха* 'неакуратна жінка, нечепура' (СРНГ 5, 307), *волóха* 'т. с.' (СРГ Морд. 1, 27) — форма з другим повноголоссям.

Афіксальні деривати:

***Vьľxajъ**: рос. *Вахлаев* (СКТ 114) — форма з метатезою -лх- > -хл- ~ укр. *вахлáj* 'неповоротка, малотямуща людина' (ЕСУМ 1, 340 — «неясне»), рос. діал. *валхáj*, *вахлáj* 'недоумок' (СОГ 1, 140).

**вълхуѣ*: рос. діал. *вахлу́й* ‘дурень’ (ЕСУМ 1, 340) < **валху́й*.

***Вѣлхакъ** / ***Вѣлхасъ**: рос. *Вахлаков* (СКТ 114) < **Валхак*ов, *Авхачев* (ЖПТ), (похідне) *Вахлаковской* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer II, 7) — форма з метатезою -лх- > -хл-, блр. *Аўхачоў* (Бірыла 27) < **Ваўхачоў*, (похідне) *Аўхачоў курган* — мікротопонім у Могильовській обл. (СММ 17), слов'ян. *Авхач* (Рамієс 2, 182) ~ укр. *вахла́к* ‘недоумок’ (СОГ 1, 140), ‘нечепура’ (СПГ 1, 79), ‘неповоротка, малотямуща людина’, рос. *вахла́к* ‘труба, невихована, лінива, неохайна, неуважна людина’, блр. *вахла́к* ‘в'яла, неповоротка людина’ (ЕСУМ 1, 340).

***Вѣлхукъ**: рос. *Авхук*, блр. *Авхуков* (ЖПТ) — форми з видозміненним анлаутом.

***Вѣлханъ**: ст.-укр. Пахомка *Волхановъ*, 1666 р. (Лазаревский 27), рос. *Алханов* (Лет. ГС 2005, № 12, 31) < **Валханов*, *Альханов* (КП Сарат.₁₄), блр. (похідне) *Вайханы* — ойконім на Вітебщині (Жучкевич 44).

***Вѣлхонъ**: рос. *Волхонов* (КП Твер.), (похідні) *Волхонова пожня* — мікротопонім у Заонежжі (СТЗ 155), *Волхоновская* — ойконім у колишній Воронежській губ. (Vasmer II, 167) ~ рос. діал. (похідне) *волхонóк* ‘трав'яниста рослина’ (СРГСУ Доп. 78).

***Вѣлхунъ**: рос. *Алхунов* (КПУ Зап. 11/1, 44) < **Валхунов*.

***Вѣлхагъ**: чеськ. *Valchář* (Beneš 218).

***Вѣлхота**, ***Вѣлхотъ**: рос. *Алхутов* (КЛ 2003, № 1–13, 11), (похідні) *Алхутов* — топонім у колишній Саратовській губ., блр. *Авхуты*, *Авхутино* — назви поселень у колишній Могильовській губ. (Vasmer I, 18) — форми з трансформованим анлаутом.

***Вѣлхонъѣ**: ст.-укр. Грынъ *Волховый*, 1649 р. (Реєстр 165), укр. *Вулховий*, 1723 р. (Швидько 110).

Корінь **Вѣлх-* пов'язаний з **Вѣлš-*, який також утворює компакту словотвірну мікросистему. Пор.:

***Вѣлša**, ***Вѣлšъ**: укр. *Вельш* (Глуховцева 1, 160), *Волиш* (КПУ Жит. 11, 533), рос. *Вельш* (м. Тула), *Волишин*, *Войшев* (ЖПТ), *Воишев* (КПУ Дон. 13, 534), *Волиш* (Книги РФ II/1, 39), *Олешев* (РУС 302) — форма з модифікованим анлаутом, *Авшев* (КПУ Сум. 12, 344), *Аушев* (КП Сарат.₃) < **Вавишев*, *Алшев* (Рамієс 2, 182), ст.-блр. Артем *Войш*, XVII ст. (Инв. Сморгонь 59), пол. *Walsz*, *Wojasz*, *Wojsza*, *Wolsza*, *Wołsz* (SN X, 74, 292, 309, 316), чеськ. *Valš* (Beneš 64), *Velš*, *Volša* (ЧП), словц. *Velš* (Bernát 105).

Префіксальні деривати відапелятивного походження:

***Ауѣѣа**, ***Ауѣѣъ**: укр. *Явойша* (СДП 16), рос. *Явойш* (САМ 266), блр. *Явойш* (м. Вітебськ), *Вавойша* (Бірыла 78) — форма з *В*-протезою, пол. *Jawojysz* (SN IV, 325).

***Севѣѣа**: ст.-рос. (похідне) *Човолишино*, 1504 р. — ойконім у Новгородській землі (Данилова 342; Гневушев 1908: 35).

***Ковѣѣа**: укр. *Ківільша* (м. Кам'янець-Подільський Хм.).

Демінутиви:

***Вѣѣікъ**: укр. *Войшик* (Памяць Лоеўск. 338), пол. *Wawszyk*, *Wojczyk*, *Wołczyk* (SN X, 127, 292, 316), чеськ. *Valšík* (Beneš 120), *Volšík* (ЧП), словц. *Valšík*, *Volšík* (TZ Bratislava 380, 392).

***Вѣѣька**, ***Вѣѣько**, ***Вѣѣькъ**: укр. *Вавшків* (КПУ ІФ 3, 283), *Вавшко* (РУС 68), *Войшко* (ТСК 359), *Волико* (м. Луцьк), хорв. *Volšek* (Leksik 725), пол. *Walszek*, *Wauszko*, *Wawszko*, *Wojszek*, *Wojszko*, *Wolszka*, *Wołszko* (SN X, 74, 119, 127, 292, 309, 316), словц. *Vovšek* (TZ Bratislava 687).

Іносуфіксальні деривати:

***Вѣѣажъ**: ст.-рос. Иван *Волиаев*, 1626 р. (Раздорский 2001: 445), Сергей *Олиаевъ*, 1654 р. (Тупиков 678).

***Вѣѣакъ**: укр. *Вовшак* (Зосимов 1, 154), рос. *Волишаков* (Новикова 168), словн. *Volšak* (ZSSP 686), пол. *Walszak*, *Wojszak*, *Wolszak* (SN X, 74, 292, 309), словц. *Vovšak* (TZ Bratislava 686).

***Вѣѣіукъ**: ст.-рос. Тимошка *Волиуковъ*, 1676 р. (Тупиков 508), рос. *Волиуков* (ЖПТ), *Олиуков* (Шляпин 1927: 103) < **Волиуков*.

***Ковѣѣіукъ**: укр. *Ковалишук* (Holutiak 205).

***Вѣѣіимъ**: пол. *Wojszym* (SN X, 292).

***Вѣѣіапъ**: укр. (вторинне) *Войшаник* (КПУ Дн. 3/2. 168), рос. *Волиан* (РСД 131), пол. *Walszan* (SN X, 309), чеськ. *Volšan* (ЧП).

***Вѣѣіинъ**: ст.-рос. Ларка *Волхинъ*, 1618 р. (Шляпин 1, 178), рос. *Вальшин* (РУС 69), *Волиин* (КПУ Дон. 14, 73), *Ульшин* (ЖПТ), блр. *Ваўшын* (м. Мінськ), пол. *Ulszyn*, *Wołszyn* (SN X, 18, 316), слов'ян. *Аушин* (Рамієс 2, 455).

***Вѣѣіупъ**: укр. *Вильшун* (Літ. ЖС 2007, № 10, 104), пол. *Wojszun*, *Wołszun* (SN X, 292, 316).

***Вѣѣіагъ**: укр. *Овшар* (Богдан 211) < **Вовшар*, рос. *Авшаров* (АСВ 4).

***Вѣѣіура**: укр. *Вавшура* (РІ ІФ 2, 829).

Похідні з коренем *Vьlk- / *Svьlk-

Лексико-словотвірне гніздо з коренем *Vьlk- досить розгалужене на пропріальному (антропонімному) рівні. Базові, афіксально не ускладнені, *Vьlka, *Vьlko, *Vьlкъ / *Svьlкъ можна відновити на основі дериватів із реалізацією:

а) -ьl- > -ел- у кореневій морфемі: ст.-укр. Петръ *Велковъ*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 205), укр. *Велк* (м. Луцьк), *Вельк* (Глуховцева 1, 160), рос. (похідне) *Вельково* — ойконім у колишній Тверській губ. (Списки Твер. 403), серб. (похідне) *Вельково* — ойконім, пол. *Wełk* (SN X, 151, 232), ст.-слвц. *Welk*, 1561 р. — особове ім'я (Rušanek 710) ~ слвц. діал. *velk* 'вовк' (Orlovský 388);

б) -ьl- > -ил- / -іл- у кореневій морфемі: ст.-укр. Stanislaw *Wylk*, XVI ст. (Жерела II, 258), Roman *Wilk*, 1615 р. (OB 230), укр. *Вувка* (УСС 153), *Вилко* (Літ. АД 2006, № 1, 95), *Вілк* (Ономастикон 99), *Вільк*, *Вілько* (СП 75), ст.-рос. Юрьи *Вилков*, 1578 р. (РК 1475–1605: III/1, 5), Левка *Вилков*, 1691 р. (ОКПК), Арефа *Илков*, XVII ст. (Сиб. города 66) < **Вилков*, (похідне) *Вилково* — гелонім у колишньому Тверському пов. (ПМТ 556), рос. *Вилков* (РУС 77), *Вылков* (ОМ 1, 114), (похідні) *Вылкова*, 1782 р. — ойконім у Барнаульському пов. колишньої Томської губ. (Беликов 132), *Вилкова гарь* — мікротопонім у Пермському краї (Чагин 85), *Вилков колодец* — мікротопонім у Нижегородській обл. (Климкова 1, 204), *Вильковка* — ойконім у колишній Петербурзькій губ. (Vasmer II, 97), ст.-блр. (похідне) *Вылкова* / *Волково*, XVI ст. — назва поселення в колишньому Полоцькому пов. (Оглоблин 20, 23), блр. *Вільк* (м. Полоцьк), *Вількоў* (Бірыла 87), ст.-пол. *Wilk*, 1208 р. (Taszycki I, 129), пол. *Ilk*, *Itk*, *Itka* (SN IV, 211, 213), *Wilk*, *Wilka*, *Wylk*, *Wyłkow* (SN X, 232, 363, 364), ст.-чеськ. *Heinricus Wilk*, 1222 р. (Moldanová 211), *Wylk de Porzieckam*, 1323 р. (Петріца 124), ст.-слвц. *Urbanus Vilko*, *Mattias Vyloko*, XVI ст. (UFPI, 345), луж. *Wilk*, *Wilka*, *Wilko* (Wenzel II/2, 157), (похідне) *Wildschütz*, історично *Wilczicz*, *Wilschicz*, 1350 р. — ойконім (Körner 152) ~ укр. діал. *вівк* 'вовк' (ЕСУМ 1, 411), ст.-блр. *вилък* 'вовк', *вилкъ* 'вовк, вовче хутро', 1616 р. (ГСБМ 3, 266), пол. *wilk* 'вовчий лишай, туберкульоз шкіри, Lupus' (ЕСУМ 1, 413), слвц. діал. *vilk* 'вовк' (Orlovský 388);

в) -ьl- > -ол- у кореневій морфемі: ст.-укр. Iwaszko *Wowk*, 1604 р. (ОО 129), *Wolk*, 1615 р. (OB 242), Миско *Вовъкъ*, Дмитро *Волькъ*,

1649 р. (Реєстр 154, 273), укр. *Wołk*, 1755 р. (Близняк 189), *Вовк*, *Вовка* — сучасні прізвища (Горпинич Болг. 259), *Волк* (Богдан 321), *Волко* (КПУ Ник. 12, 205), *Ольо* (КПУ Переможці Жит. 3, 353) < **Волько*, *Олек* (Херс.) < **Вольк*, *Вовк* — сучасне прізвисько («дуже злий чоловік; відлюдкуватий; дивиться на людей спідлоба»; СПУ 1, 198—199), ст.-рос. Бориско *Волков*, 1495 р. (Тупиков 90), Бѣлышко *Олковъ*, 1615 р. (ПРК I, 244) < **Волковъ*, *Ивашко Волк*, 1636/37 р. (ПССГ 71), (похідне) *Олково*, XVI ст. — ойконім у Новгородській землі (НПК III, 455) < **Волково*, рос. *Волко* (ЖПТ), *Олков* (ТДІ 166), *Ольков* (ЖПТ), *Войк* (Лен. М 5, 46) — форма з солодкозвуччям, (похідні) *Волкино*, *Волкова* (39 фіксацій), *Волково* (162 фіксації) та ін. — ойконіми на теренах східних слов'ян (Vasmer II, 148—152), ст.-блр. *Волк*, 1528 р. (Бірыла 1966: 203), Jan *Olkowicz*, 1598 р. (ПКГЭ I, 152), блр. *Войк*, *Волк* (м. Гомель), *Воўк* (Бірыла 90), (похідне) *Волькава плёса* — мікротопонім у Гродненській обл. (Ламака 39), болг. *Вѣлка*, XV ст., *Вѣлко* (Заимов 57), *Волка* (Илчев 115), *Волково* — відантропонімний мікротопонім у Смолянско (Саламбашев Смолянско 108), макед. *Волко* — особове ім'я (Коробар-Белчева 59), ст.-серб. *Вѣлк*, ≈ 1202 р. (Стојановић I, 4), хорв. *Volk*, *Volko*, *Vouk*, *Vovk*, *Vovko* (Leksik 725, 726), словн. *Volk*, *Vouk*, *Vovk*, *Vovko* (ZSSP 685, 687), *Volk* — особове ім'я (Lenarčič 422), ст.-пол. Haczko *Wołk*, 1569 р. (Tichoniuk 65), пол. *Olk*, *Olka*, *Olko*, *Ołka*, *Ołko* (SN VII, 62, 63, 68), *Wolk*, *Wołk*, *Wołko* (SN X, 306, 312), *Swołk* (SN IX, 182), чеськ. *Volk*, *Volka* (Beneš 189), луж. *Wołk* (Jordan 143), слов'ян. *Волка*, запозичене чувашами (Магницький 36).

Семантика апелативних відповідників строката. Пор., наприклад, д.-руськ. *вълкѣ* 'вовк' (СДРЯ II, 160), укр. діал. *вовк* 'хвороба дерева', 'запалення сідничного нерва', 'деталь ткацького станка' (ГГ 40), 'гілка — малий наросток на дереві' (Никончук 86), *вовки* тільки мн. 'дуже тверда трава, якої не їсть худоба' (Негрич 43), 'вовчуг польовий (*Ononis arvensis* L.)' (Астаф'єва, Воронич I, 285), рос. діал. *волк* 'різновид капкана' (Кривошапкин 44), 'залізний гак для перевертання і підтягування колод', перен. 'гультай' (Моисеев 31), *волка́* 'вовк' (СРНГ 4, 40), *воу́к* 'т. с.' (Пономарев № 55), *во́лог* 'вовк' (СРГ Прик. 104) — форма з другим повноголоссям і одзвінченням ауслауту, *во́лки* мн. 'жорстка трава' (СРГК I, 221), ст.-блр. *во́лкъ*, *вовкъ* 'вовк', перен. 'зла людина' (ГСБМ 4, 135—136), блр. діал. *воўк* 'відлюдок' (ТС 1, 145), 'вовк', 'огріх у полотні' (Сцяшковіч 88),

‘верхній стик даху, вільчик’ (СГЦРБ 1, 64), ‘назва риби з вусами (не со́ма)’ (Крыўко 1992: 245), слвн. діал. *volk* ‘вовк’ (Kutin 102), кашуб. *voŭk* ‘отвір у човні для випускання і втягування сітки’ (Boguś, Ropowska-Taborska V, 234), для якого пропонують праформу **vьlkъ* із редукованим -ь- у корені (Варбот 195);

г) -ѡ/- > -ул- у кореневій морфемі: ст.-укр. Prokur *Wűlk*, 1648 р. (Чучка 127), укр. *Вуйк* (Жит.), *Вулк* (Богдан 324), пол. *Ulk*, *Ulka*, *Ulko*, *Wulf*, *Wułkiewicz* (SN X, 17, 352);

г) реалізацією -l- > -у- та невокалізованим плавним: болг. *Вуко* (Илчев 117), макед. *Вуков* (Речник ПКМ I, 226), серб. *Вукъ*, 1516 р. (Стојановић I, 130), *Воука*, *Воукъ* (Морошкин 48), *Вук*, *Вука* — особові імена (Грковић 59), *Влк*, *Влка* (Грковић Имена 166), хорв. *Vuk*, *Vuka* (Leksik 735), слвн. *Vuk* (ZSSP 693), пол. *Wuk*, *Wuka* (SN X, 352), ст.-чеськ. *Wlk*, 1088 р. (Regesta I, 79), *Vlk*, 1389 р. (PKR 2), *Jakub Vlk*, 1434 р. (SLČ 109), *Wlk*, 1596 р. (HA XXX, 26), чеськ. *Vlk* (ЧП), ст.-слвц. *Štefko Vlk*, 1484 р. (SLS I, 143), *Jiřík Wlk*, 1561 р. (Ryšánek 710), слвц. *Vlk* (TZ Bratislava 390), *Vlku* — ойконім ~ слвн. діал. *uk* ‘вовк’ (Kutin 102), слвц. діал. *vlk* ‘вовк’ (Orlovský 388).

Наявність паралелей за межами слов'янського світу (лит. *Vitkas*, д.-пруск. *Wilke*, лтськ. *Wilcks*, *Wilx*, нім. *Wulf*, ст.-інд. *Vṛka*, грецьк. Λύκος), на думку Ю. Юркенаса, свідчить про індоєвропейську антропонімну універсалію (Юркенас 55).

Додамо, що, спостереженнями С.М. Толстої, в народній традиції і мові *вовк* асоціюється з чужим, диким і небезпечним для людини світом, уособлюючи стихійно-демонічну силу, з якою людина змушена взаємодіяти. Це зумовлює продуктивність «вовчого коду» в різних сферах народної культури і мови (фітонімія, астрономія, метеорологія і т. п.). При цьому лексика хвороб особливо яскраво ілюструє цей взаємозв'язок. Пор., наприклад, укр. діал. *вовк* ‘чиряк на тілі від застуди’, рос. діал. *волк* ‘шкіряна хвороба, схожа на рак’, блр. діал. *воўк* ‘саркома’, схв. *вук* ‘ревматизм та ін.’, слвн. діал. *wouk* ‘запалення шкіри від ходьби’, пол. *wilk* ‘радикуліт’, чеськ. діал. *suchý vylk* ‘ковтун’, ст.-слвц. *vlk* ‘запалення, герпес’ (Толстая 2010: 124–133).

Стосовно кореневого вокалізму (**vьlk-* / **Vьlk-*), окрім практично загальноприйнятого **vьlk-* / **Vьlk-* [із останніх робіт пор., наприклад, (Navlová 127; Furlan 68, 101; ОЛА БМ 132; Králik 2015: 664; Mańczak 218)], див. (Казлова III, 318: **vьlk-*).

Словотвірна мікросистема дериватів з коренем *Vьlk- досить розгалужена, пор.:

Похідні з консонантом -х- / -ǵ- у суфіксі

*Vьlkaša, *Vьlkašь: рос. *Волкаш* (КПО 3, 190), *Айкашев* (КПУ Луг. 1, 41) < **Валькашев*, болг. *Вукашин*, *Вьлкаш*, XVI ст. (Илчев 117, 119), макед. *Волкашин*, XIV ст. (СЗ 159), *Волкашин*, *Вукашин* — сучасні прізвища (Коробар-Белчева 59, 60), хорв. *Vikaš*, *Vikaša* (Leksik 736).

*Vьlkošь: ст.-укр. Сємєнь *Волкошовський*, 1649 р. (Реєстр 481), укр. *Волкош* (КПУ Ник. 6, 419), (похідне) *Волкошев* — ойконім у колишній Волинській губ. (Vasmer II, 154), ст.-серб. *Вьлкошь*, 1313–1318 рр. (ОССП 96), серб. *Вукош* — особове ім'я (Грковић 60), ст.-пол. *Vilcos*, 1136 р. (Taszycki I, 129), пол. *Wilkosz*, *Wołkosz* (SN X, 233, 312), чеськ. *Vilkoš*, *Vlkoš* (ЧП).

*Vьlkuхь / *Vьlkuša, *Vьlkuшь: ст.-рос. (похідне) *Онкушево*, XVI ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК V, 247) < **Волкушево* (асиміляція плавного), рос. *Волкушин* (ЖПТ), *Алькушин* (КПУ Харк. 7, 30), (похідні) *Волкуши* — ойконіми в колишніх Псковській і Ярославській губ. (Vasmer II, 154), болг. *Вьлкуша*, XV ст., *Вьлкуш*, XVI ст. (Заимов 58), серб. *Вукуша* — особове ім'я (Грковић 60), словн. *Vikušić* (Malnar 151), пол. *Olkusz*, *Wilkuusz*, *Wylkuch* (SN VII, 63; X, 234, 363), луж. *Wulkuš* (Zběrka 47).

*Vьlkuša: ст.-рос. *Волкишинь*, 1498 р. (Тупиков 506), болг. *Вьлкишин* (Илчев 119).

Деривати з консонантом -j- у суфіксі

*Vьlkaјь: укр. *Вовкай* (Зосимов 1, 153), рос. *Вилкай* (м. Костомукша, Карелія), (похідне) *Алкаєво* — ойконім на території Республіки Мордовія, із **Валкаєво*.

*Vьlkoјь: серб. *Воукой* (Морошкин 49), словн. *Wılcoy*, XII ст. (Kronsteiner 212 — з реконструкцією *Vьlkoјь*), рос. *Илькоев* (Рамієс 2, 392) < **Вилькоев*. Щодо структури архетипу пор. псл. **bělojьka* (ЭССЯ 2, 71), **сьртоjьka* (ЭССЯ 4, 154), **děvoja* (ЭССЯ 5, 20–21), **tilojь* (ЭССЯ 19, 37) та ін.

*Vьlkuјь: ст.-рос. (похідне) *Старое Олкуево*, XVII ст. — ойконім в Олонеському краї (ОСб. 1, 64) — форма з видозміненим анлаутом.

На основі рос. *Волкомич* (Лет. ЖС 2000, № 1–13, 35), *Выйком* (ЖПТ) — форма з переходом -л- > -л'- -й-, болг. *Вьлком* (Заимов 57), пол. *Wilkom* (SN X, 233) можна відновлювати псл. *Vьlkomъ.

Ст.-укр. Микита *Волкачовичъ*, 1564 р. (Тупиков 506), ст.-рос. Павель *Олкачъ*, XV ст. (НПК I, 101) < **Волкачъ*, блр. (похідне) *Воў-качоў агарод* — мікротопонім у Гродненській обл. (Ламака 61), серб. *Букаћ* — особове ім'я (Грковић 59), хорв. *Vukač* (Leksik 735), ст.-пол. Laurentium *Walkacz*, 1653 р. (SSNO VI, 16) — рефлекси потенційного **Вълкась* ~ блр. діал. *ваўкач* 'відлюдок' (РСБ 1, 116), 'зла людина' (СБГ 1, 290).

**Вълкаль*, **Вълкаль*: серб. *Букал*, *Букаль* — особові імена (Грковић 59), хорв. *Vukalić* (Leksik 735).

**Вълкула*, **Вълкул'а*, **Вълкулъ*: укр. *Вовкула*, XVIII ст. (МК 208), *Вовкула* — сучасне прізвище (Вол.), *Вилкул* (КПУ Ник. 1, 358) ~ слвн. діал. *volkulja* 'вовчиця' (Gregorič 490).

Деривати з консонантом -n- у суфіксі

**Вълканъ* / **Свълканъ*: ст.-укр. *Vulkanit*, 1214 р., *Волкан*, 1404 р., *Walkan*, 1493 р. (Чучка 120), укр. *Вовканич* (Редько 1, 159), *Волкан* (Зосимов 1, 158), *Вулкан* (Новикова 171), *Ольканич* (Панцьо 113), рос. *Волкан* (Книги РФ X, 85), болг. *Вукан*, *Вълкан* (Илчев 117, 119), (похідні) *Вълканова кория*, *Вълканова нива*, *Вълканов кладенец* — мікротопоніми у Великотирновско (Ковачев Великотърновско 101, 102), макед. *В'лкан* Атанас, XV ст. (Соколки 1965: 159), *Вукан* — особове ім'я (Коробар-Белчева 60), *Вуканов* (Речник ПКМ I, 225), ст.-серб. *Влкань*, 1349 р. (Стојановић I, 36), *Влькань*, 1371 р. (Морошкин 44), серб. *Воукань* (Морошкин 48), *Vukanović* (Kilibarda 99), хорв. *Vukan* (Leksik 735), слвн. *Vukan* (ZSSP 693), ст.-пол. *Vilcan*, 1136 р. (Taszycki I, 129), пол. *Wałkanow*, *Wilkaniec*, *Wolkanowicz*, *Wołkaniec*, *Wulkan*, *Swołkan* (SN IX, 182; X, 79, 232, 306, 312, 352), чеськ. *Vlkan* (Beneš 189), слвц. (похідне) *Vlkanová* — ойконім, луж. *Wlkan* (Wenzel II/2, 157), а також слов'ян. *Волкан* (Рамієс 2, 299).

**Вълконъ*, **Вълконъ*: ст.-рос. **Волконъ* [Род. відм. *Волкона*, XIV ст. (Сотникова 53)], рос. *Алконов* (Рамієс 2, 381), слвн. *Volkonja* (975 р. — *Uulconga*; Kos 146), пол. *Wilkon*, *Wilkoń* (SN X, 233), *Wołkonin* (SN X, 312), ст.-чеськ. *Wilkon*, 1143 р. (Regesta II, 1155), *Bukole de Wylkonicz*, 1318 р. (Петріца 111), чеськ. *Vlkoň* (Beneš 189), слвц. (похідне) **Vlkonja* (ves), історично *Balkonia*, 1405 р., яке виводять від особового імені **Vlkon* (Stanislav II, 23).

**Вълкунъ* / **Свълкунъ*: укр. *Велкун* (КПУ Полт. 5, 137), *Вилкун* (*Вылкун*) (РУС 85), *Вілкун* (Зосимов 1, 147), *Вількун* (НКП Херс. 58), *Илькун* (*Лькун*) (КПУ Ув. Дон. 2, 200), *Вовкун* (Зосимов 1, 153),

Волкун (м. Дрогобич), рос. *Вовкун* (ЖПТ), ст.-блр. Юрѣи *Швалкун*, 1567 р. (Бірыла 1966: 275), болг. *Вѣлкун* (Займов 57), хорв. *Vukunić* (Leksik 739), слвн. *Volkun* [1147 р. — *Walchun*; 1206 р. — *Walconus* (Kos 147)], слвн. *Volkun* — особове ім'я (Lenarčič 422), ст.-пол. *Dem Sydelo Walkun*, 1369 р. (SSNO VI, 16), пол. *Wołkun* (SN X, 312) ~ укр. діал. *вовкун* 'вовк-самець', 'вовкулака' (Сабадош 39), 'собака породи вівчарка; чоловік, який обертається на вовка, вовкулака' (Астаф'єва, Воронич 1, 285), *вовкун* у словосполученні *мужчина-вовкун*: (повір'я) «деякі мужчини перетворюються на вовків, тоді коли п'ють воду із звора, озера, річки, де п'є воду й райдуга» (Бевка 43).

***Вѣлкунь**: ст.-рос. (похідне) *Илкуничи*, XV ст. — топонім в історичній Новгородській землі (НПК II, 276) < **Вѣлкуничи* < **Вѣлкы-ничи*.

***Вѣлкарь**: болг. *Вѣлкарев* (Илчев 119), слвн. *Volkar* (ZSSP 686), пол. *Wilkarz* (SN X, 232).

Деривати з консонантом -s- у суфіксі

***Вѣлкась**: укр. *Вилькас* (Новикова 155), болг. *Вѣлкас*, X—XII ст. (Займов 57), макед. *Вукас* (Речник ПКМ I, 226), ст.-серб. *Вѣлкась*, 1423 р. (Морошкин 44), серб. *Воукась* (Морошкин 48), *Влкась*, *Вукась* — особові імена (Тильфердинг 326), хорв. *Vukas* (Leksik 735), слвн. *Vossas*, 1226 р., *Vochasi*, 1362 р. — форми, в яких початкове B- < V- (бетацизм) та лабіовеляризація t > u > o (Merkù 1996: 453; Merkù 2013: 67), *Vukas* (ZSSP 693), пол. *Wilkas* (SN X, 232), слвц. *Vlkas* (Stanislav II, 476).

***Вѣлкосъ**: укр. *Вилькос* (Новикова 155), пол. *Wilkos* (SN X, 233).

***Вѣлкуса**, ***Вѣлкусь**: рос. *Войкусов* (ЖПТ), пол. *Olkus*, *Wałkusa*, *Wilkus* (SN VII, 63; X, 79, 234), чеськ. *Vilkus* (ЧП).

Деривати з консонантом -t- у суфіксі

***Вѣлкатъ(ѣ)**: ст.-рос. Куземка *Алкатов*, Демешко *Олкатовъ*, 1495/96 р. (ПКНЗ I, 41), (похідне) *Олкатово*, 1551 р. (ПКНЗ V, 282), воно ж *Алкатово* — ойконім у колишній Тверській губ. (Списки Твер. 396) < **Волкатово*, **Валкатово* ~ укр. діал. *вовкѣтий* 'похмурий, насуплений' (Аркушин 1, 67).

***Вѣлкота**, ***Вѣлкотъ**: блр. *Вѣлкот* (ЖПТ), *Вѣлкота* (Бірыла 87), болг. *Вѣлкота*, XV ст. (Займов 57), ст.-серб. *Вѣлкота*, 1367 р. (Морошкин 44), серб. *Влкота* (Грковић Имена 166), *Вукота*, 1707 р. (Стојановић II, 20), *Вукота* — особове ім'я (Грковић 60), хорв. *Vukota* (Leksik 738), слвн. *Volkota* (Kos 147), *Vukotič* (ZSSP 693), ст.-пол. *Vylkote*, 1136 р. (Taszycki I, 129), пол. *Ołkota* (SN VII, 68).

***Vьlkotь**: укр. *Вовкут* (Зосимов 1, 153), ст.-рос. *Елкутово*, 1583/84 р. — ойконім відантропонімного походження в колишньому Костромському пов. (Антонов 1997: 128), пізніше — *Елкутово* (Vasmer III, 207), *Елкутово* (СНМК 1, 42) < **Велкутово*, рос. *Анкутов* (Горпинич 149) < **Валкутов* (незакономірна асиміляція плавного; редукція анлауту).

***Vьlkava**: ст.-серб. *Букава*, 1516 р. — жіноче особове ім'я (Јовановић 50), серб. *Воукава* (Морошкин 48), чеськ. *Wlkawa* (Jungmann V, 135).

***Vьlkonъjь**: укр. *Волковий* (Богдан 321).

Праантропоніми-композиції:

***Vьlkoboъjь**: укр. *Волкобой* (СКТ 132), рос. *Волкобой* (АКО 1, 427) ~ рос. діал. *волкобой* 'рослина *Aconitum anthora*' (Коновалова 54).

***Vьlkobordъ (jь)**: серб. *Вукобрад* — особове ім'я (Грковић 60), хорв. *Vukobrad* (Leksik 737).

***Vьlkobratъ**: макед. *Вукобратовић* — сучасне прізвище, серб. *Вукобрат* — особове ім'я (Грковић 60), *Вукобрат* (Пешикан 496), хорв. *Vukobrat* (Leksik 737).

***Vьlkobyгъzъ (jь)**: ст.-серб. *Вѹковъгъzъ*, 1552 р. (Стојановић I, 142), серб. *Вукобъгъzъ* — чоловіче ім'я (Грковић 60).

***Vьlkodavъ**: ст.-укр. Іван *Вовкодавъ*, 1649 р. (Реєстр 47), укр. *Вовкодав*, 1782 р. (РС 1782: 63), *Вовкодав* — сучасне прізвище (СПУ 1, 199), *Волкодав* (ПСС 2, 381), *Волкодавова* — відантропонімний ойконім у колишній Харківській губ. (Vasmer II, 153), рос. *Волкодав*, *Волкодавов* (ЖПТ) ~ ст.-рос. *волкодавъ* 'вовкодав', 1613 р. (Сл. РЯ XI—XVII вв. 2, 314), рос. діал. *волкодáв* 'холодний осінній північно-східний вітер' (СРНГ 5, 42).

***Vьlkoderъ**: рос. *Волкодеров* (ЖПТ), хорв. *Vukoder* (Leksik 737), пол. *Wukoder* (SN X, 352).

***Vьlkodorgъ**: серб. *Вукобраг* — чоловіче ім'я (Грковић 60), (похідне) *Вукображ* — гідронім (Милићевић 363).

***Vьlkogolъvъ**: ст.-блр. *Piothr Wilkogolwicz*, 1598 р. (ПКГЭ I, 378). Щодо типології номінації пор., наприклад, галльськ. *Cynobarrus* 'у кого вовча голова; вовкоголовий' (наводиться за: Топорова 165).

***Vьlkogonъ**: ст.-укр. Сенка *Волкогон*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 303), укр. *Вовкогон* (СКТ 129), *Волкогон* (КПУ Ник. 3, 30), рос. *Волкогон* (ЖПТ), блр. *Валкагон* (Бірыла 81).

***Vьlkojaгъ (jь)**: укр. *Вовкояръ*, 1723 р. (Швидько 274).

***Vьlkojѣдъ**: рос. *Волкоедов* (ЖПТ), (похідні) *Волкоѣдовка* — назва ставка (ГСТ 4), *Волкоедовский* — ойконім у колишній В'ятській

губ., блр. (похідне) *Волкоеды* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer II, 153), макед. *Влокад* — особове ім'я (Станковска 1997: 226).

***Ўьlkolajъ**: рос. *Алкалаева* (Лет. ЖС 2006, № 27–39, 9) < **Валкалаева*, (похідне) *Волколаиха* — ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer II, 153), серб. *Вуколај* — чоловіче ім'я (Грковић 60).

**vьkolarъ(jь)*: укр. діал. *вовколап* 'собака вовчої породи' (Аркушин 2016: 66).

***Ўьlkolurъ**: укр. *Вовколуп* (КПУ Хм. 7, 446), *Волколуп* (РІ Хм. 6, 213), рос. *Волколупов* (ЖПТ).

***Ўьlkomarъ**: ст.-рос. Іван *Вилкоманов*, 1673 р. (ОАПП 1, 384), серб. *Воукомань* (Морошкин 49), схв. *Вукоман* (Речник III, 120).

***Ўьlkomilъ**: серб. *Воукмиль*, *Воукомиль* (Морошкин 48, 49), *Вукомил* — чоловіче ім'я (Грковић 60).

***Ўьlkomirъ**: укр. *Вількомир* (КС Дн. 4, 160), болг. *Вълкомир*, XVI ст. (Заимов 57), хорв. *Vukmir* (Leksik 737), ст.-серб. **Влькъмирь** **Гемьковникъ**, 1378 р. (Monumenta 190), серб. *Воукмирь* (Морошкин 48), *Вукомир* (АСп. 351); пор. ще слов'ян. (похідне) *Вилькомир* — ойконім у Жомойтській землі (Спрогис 54).

***Ўьlkomorъ**: укр. Івана *Вовкомора* синъ Яковъ, 1723 р. (Швидько 112), *Волкомор* (ПСС 2, 381), ст.-рос. Константин *Волкоморов*, 1560 р. (Веселовский 70), рос. *Волкоморов* (ЖПТ), (похідне) *Волкоморово* — мікротопонім в околицях Старої Руси (Полянский 110), слвн. (похідне) *Vukomorje* — топонім [наводиться за (Torkar 120)].

***Ўьlkomordъ**: рос. *Волкомудров* (КПУ Сум. 14, 256).

***Ўьlkoněga**: слов'ян. (альпійськ.) *Uuolconga*, 957 р. (Kronsteiner 211 — з реконструкцією *Ўьlkoněga*).

***Ўьlkonogъ**: ст.-блр. (похідне) *Wolkonohi*, XVI ст. — назва урочища в колишній Гродненській економії (ПКГЭ II, 385), рос. *Волконогов* (ТСК 82) ~ укр. *вовконіг* 'водяна кропива, *Lythrum L.*', діал. *вовконог* 'т. с.', рос. діал. *волконог* 'т. с.' (ЕСУМ I, 411).

***Ўьlkonosъ**: ст.-укр. Семен Левков *Волконос*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 205), блр. (похідне) *Ваўканосава* — ойконім у Могильовській обл. (Рап. Маг. 37).

**vьlkoockъ(jь)*: ст.-слвц. *vlkook*, *vlkooky* 'у кого очі, як у вовка' (HSSJ VI, 411). Антропоніміні рефлекси не засвідчено.

***Ўьlkoosъ**: слов'ян. *Johannes Volkwans*, 1385 р. (Schlimpert 159).

***Ўьlkoperъ**: хорв. *Vukoper* (Leksik 737).

***Vьlkorędľъ**: рос. Лука *Волкоял*, 1600 р. (Веселовский 70), (похідні) *Волкоялово*, *Волкоялиха* — ойконіми в колишніх Костромській та Нижегородській губ. (Vasmer II, 154).

***Vьlkoręzъ**: ст.-укр. Никишка *Волкорезъ*, 1666 р. (Лазаревский 79), укр. *Вовкорізь*, 1723 р. (Швидько 287), *Вовкоріз* (КПУ Полт. 2, 282), рос. *Волкорез* (АПС 135), (похідне) *Волкорезов* — назва хутора в Північно-Кавказькому краї (Список СК 579), блр. *Волкорезов* (м. Брест), (похідне) *Волкорезы* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer II, 154), хорв. *Volkorez* (Leksik 725) <східнослов'ян. ~ рос. діал. *волкорѣз* 'холодний осінній північно-східний вітер' (СРНГ 5, 42).

***Vьlkorępa**: хорв. *Vukorepa* (Leksik 737).

***Vьlkorųja**, ***Vьlkorųjъ**: ст.-серб. **Влькорыѧ**, 1400 р. (Даничић I, 138), слов'ян. *Волкорый* (Рамієс 2, 140).

***Vьlkosęrъ**: ст.-хорв. Prodanus filius *Vilkoseri*, 1129 р. (Šimundić 1982: 148).

***Vьlkoslava**, ***Vьlkoslavъ**: болг. *Вьлкослав*, XV ст. (Заимов 57), макед. *Вьлкослав*, *В'лкослав*, XV ст. — особові імена (Соколки 1964: 200, 211), ст.-серб. *Вьлкославъ*, 1212–1220 рр. (Зборник I, 91), серб. *Воукосавъ* (Морошкин 49), *Вукослав* (АСп. 351), *Влкослав* (Грковић Имена 166), *Вукослава* ж., XIII ст. (СБР 2, 475), слвн. *Volkoslav* — особове ім'я (Lenarčič 422), слвн. (похідне) *Okóslavci*, історично *Wusskoslawecz*, *Wolcoflautzn* — ойконім, який пов'язують із антропонімом **Vьlkoslavъ* (Torkar 117).

Щодо типології номінації пор., наприклад, ст.-сакс. *Waldolf* 'хто володіє вовчою славою' (див.: Топорова 174).

***Vьlkostręľъ**: укр. *Вовкостріл* (СБП 271), болг. *Вьлкострел*, XIV ст. (Заимов 57).

***Vьlkotravъ**: укр. *Волкотрав* (КПУ Полт. 6, 81).

***Vьlkotrębъ**: укр. *Вовкотруб* (Горпинич 45), *Волкотруб* (Близнюк 172), (формально модифіковане) *Окотруб* (ЖПТ), (похідне) *Вовкотруби*, 1946 р. — ойконім на Поділлі, рос. *Волкотруб* (ЖПТ), пол. *Wokotrub* (SN X, 301).

***Vьlkovadъ**: рос. *Волковадов* (ИСП 95).

***Vьlkovodъ**: рос. *Волковод* (Корнієнко 2017: 48).

***Vьlkovыkъ**: слов'ян. Фронцекъ *Вилкувилкъ*, 1567 р. (ЛМ 1915: 618).

***Vьlkovųja**, ***Vьlkovųjъ**: ст.-укр. Петраш *Волковыя*, 1447 р. (АЮЗР VIII/4, 10), укр. *Волковой* (ЖПТ), укр. *Вовковий* (Богдан 323), *Вовковий* — ойконім у Ровенській обл., ст.-серб. **Вьковѧ**, 1661 р.

(Стојановић I, 39), серб. *Вуковој* — чоловіче ім'я (Грковић 60), хорв. *Виковојас* (Leksik 739). Пор. також слов'ян. Іванъ *Волковий*, 1528 р. (AS III, 324).

Мотивація наведених прізвищ пов'язана, вочевидь, з умінням їх носіїв (можливо, мисливців) підвивати вовків. Пор. подібний пасаж Іпатіївського літопису про половецького хана Кобыка (Кириков 12).

***Vьlkozъbъ**: укр. *Вовькузуб*, 1721 р. (ДІП II, 205), *Вовкозубовъ* зят Іванъ, 1773 р. (ДІП V, 224), *Вовкозуб* — сучасне прізвище (Горпинич 16), рос. *Волкозуб* (КПУ Дн. 8, 583).

***Vьlkožegъ**: слов'ян. (похідне) *Вилкажеры* — назва фільварку в Новоолександрівському пов. колишньої Ковенської губ. (Список Ковен. 192).

Префіксальні деривати і праантропоніми-компози́ти з компонентом *-vьlk- у пост- і препозиції:

***Avьlkъ**: рос. *Авилков* (Реквием 5, 82) < **Авылков* < **Авълков*.

***Kovьlka**: рос. *Кувылкин* (ЖПТ).

***Tuvьlkъ**: ст.-рос. Гришка *Туволк*, 1671 р. (РРаз. 51), Стенка Клементьев сын *Туволков*, 1680/81 р. (ППО 107), рос. *Туволкъ*, 1715 р. (СВП II, 4).

***Zavьlkъ**: рос. *Заволков* (КПУ Київ. 1, 22).

***Bѣlovьlkъ**, ***Bѣlъjъ Vьlkъ**: укр. *Білововк* (РУС 48), ст.-рос. Павел Семенович *Белый Волк* Кислевский, XV ст. (Веселовский 70), серб. *Бјеловук* (Јањатовић 44), хорв. *Belovuk* (Leksik 37).

***Derivьlkъ**: рос. *Дериволков* (Мик.).

***Dobrovьlkъ**: схв. *Dòbrovûk* (Maretić 117).

***Lupivьlkъ**: укр. *Лупинововкъ*, 1723 р. (ДІП III, 24).

***Lъževьlkъ**: ст.-рос. Демитко Семенов сын *Лживолков*, 1566 р. (Кучкин 301).

***Milovьlkъ**: схв. *Milovuk* (Maretić 117).

***Rѣbovьlkъ**: укр. *Рябововк* (НКП Дон. 2, 429).

Корінь **Vьlk-* пов'язаний з **Vьlč-* < **Vьljkj-*. Продуктивність останнього підтверджують:

***Vьlčъ** / ***Svьlčъ**: укр. *Волч* (Льв.), рос. *Вельчев* (РУС 74), *Волчев* (ЖПТ), *Вылчев* (Лет. ЖС 2009, № 27–39, 48) — патроніми на -ев, ст.-блр. *Волчъ*, 1455 р. (Ліцкевич 21), блр. *Швайч* (м. Мінськ), болг. *Вълчев* (ЮС 39), макед. (похідне) *В'лчево*, 1568/69 р. — ойконім (ТДок. VI/1, 25), хорв. *Volč* (Leksik 724), слвн. *Volč*, *Vulč* (ZSSP 685,

693), пол. *Welcz, Wilcz, Wołcz, Wylcz, Wyłczew* (SN X, 148, 227, 311, 362, 364), ст.-чеськ. (похідне) *Wltskov*, 1292 р. (НА XXIII, 2) — топонім, чеськ. *Vilč, Vlč* (ЧП), а також слов'ян. *Kuncze Vilcz*, 1381 р. (Schlimpert 154).

***Їевѣлча**: укр. *Чевельча* (КПУ Полт. 7, 407) < **Чевѣлча, Чивильча* (КПУ Киров. 1, 374), рос. *Чавельча* (ЖПТ), *Чевельча* (Superskaja 14).

***вѣлѣдѣ**: укр. діал. *вільчадь* ‘рід ткацтва’ (Бевка 41). Антропонімії рефлекси невідомі.

***Вѣлчага**, ***Вѣлѣга**: рос. *Ванчагов, Винчагов* (КП Твер.) < **Вилчагов, *Вилчагов*, пол. *Wilczęga* (SN X, 228) ~ рос. діал. *волча́га* ‘вовк’ (СРНГ 5, 78).

***Вѣлчуга**, ***Вѣлчугъ**: ст.-рос. Яков Негодяев *Ванчугов*, XVI ст. (Веселовский 62), рос. *Валчугин* (ЖПТ), *Ванчугин* (КПО 3, 45) < **Валчугин, Виньчугин* (КП Твер.), *Валчугов* (ЖПТ), *Вамчугов* (КП Твер.), *Ванчугов* (м. Одеса), *Анчугов* (Новикова 35) < **Ванчугов, Волчуга, Волчугов* (ЖПТ), (похідні) *Ванчугова* — назва пустища, *Ванчугово* — ойконім у колишній Тверській губ. (Менде 156; Списки Твер. 402), *Анчугова, Анчуговской* — назви поселень у колишніх Пермській і В'ятській губ. (Vasmer I, 157), блр. *Волчуга* (ЖПТ) ~ рос. діал. *волчу́га* ‘вовк’ (СРНГ 5, 82), блр. діал. *ваўчу́га* ‘вовк’ (МДСГ 3, 211), *воўчу́га* ‘зла людина, відлюдок’ (ТС 1, 147).

***Вѣлчажь**: рос. *Волчаев* (КПУ Зап. 19, 149), *Ванчаев* (КПО 3, 45) < **Валчаев*, (похідне) *Волчаево* — ойконім у колишній Пермській губ. (Списки Перм. 388), серб. *Вучај* — особове ім'я (Грковић 61), хорв. *Виџај* (Leksik 731).

***Вѣлѣжь**: укр. *Вовчий* (Ономастикон 100) ~ д.-руськ. *вѣлчи* ‘прикм. до *вѣлкъ*’ (СДРЯ II, 165), укр. *вовчий*, ст.-рос. *волчий* ‘вовчий’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 14), ст.-блр. *вилчий, вильчий* ‘вовчий’ (ГСБМ 3, 267) і под.

Прикметник ***вѣлѣжь** онімізувався у складі словосполучень:

***Вѣлѣжь Хвостъ**: д.-руськ. *Волчий Хвостъ*, 984 р. — воєвода великого князя Володимира Святославича (ПСРЛ XXIV, 31).

***Вѣлѣжь Зѣбъ**: ст.-укр. Андрей *Вовчий Зубъ*, 1650 р. (СУМ XVI–XVII ст. 4, 139) ~ укр. діал. *вѣвчий зуб* ‘зла людина’ (Вархол, Івченко 60).

Іносуфіксальні деривати:

***Вѣлѣакъ** / ***Сѣлѣакъ**: укр. *Вавчак, Вовчак* (Панцьо 98, 99), *Вильчак, Вільчак, Вончак* (СП 73, 75, 81), *Волчак* (Зосимов 1, 160), *Вуль-*

чак (Богдан 324), ст.-рос. Гришка *Валчаковъ*, 1608 р. (Выписка 410), рос. *Волчаков* (ЖПТ), *Алчаков* (Лет ГС 2007, № 16, 38), *Альчаков* (Глуховцева 1, 45), (похідне) *Анчакова* — ойконім у колишній Орловській губ. (Vasmer I, 157) < **Валчакова*, блр. *Воўчак* (Бірыла 90), серб. *Вучак* — особове ім'я (Грковић 61), хорв. *Voučak*, *Vončak* (Leksik 726), слвн. *Volčjak*, *Vončak* (ZSSP 685, 687), пол. *Hczak*, *Olczak* (SN IV, 213; VII, 51), *Szwalczak*, *Wilczak*, *Wolczak*, *Wołczak*, *Wulczak*, *Wyłczak* (SN IX, 378; X, 227, 303, 311, 352, 362), чеськ. *Vičák*, *Vlčák* (ЧП), слвц. *Vičák*, *Vlčák* (TP 204, 205) ~ укр. *вовчак* 'напівдоросле маля вовка' (Аркушин 1, 68), 'вовчий лишай, туберкульоз шкіри, Лупус' (ЕСУМ 1, 413), блр. діал. *ваўчак* 'зуб, ікло' (Сцяшковіч 78), 'вівчарка' (СРГр. 23), 'молодий вовк' (СБГ 1, 290).

***Ўѣѣкъ** / ***Ўѣѣць**: ст.-укр. Андреи *Волчикъ*, 1659 р. (Крикун 2006: 78), Яков *Вулчик*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 236), укр. *Вільчик* (СП 75), *Вовчик* (PI Хм. 6, 211), *Вовчик* — сучасне прізвище (СПУ 1, 199), *Вовчик* (Зосимов 1, 154), рос. *Волчик* (ЖПТ), блр. *Воўчык*, *Волчык* (Бірыла 90), макед. *Вучиќ* (Речник ПКМ I, 227), серб. *Vičić* (Kilibarda 99), *Вучић* — особове ім'я (Грковић 61), хорв. *Vičić* (Leksik 732), схв. *Вучиков* (Вуковић, Недельков 94), слвн. *Volčič* (ZSSP 685), пол. *Olczyk*, *Welczyk*, *Wilczyk*, *Wolczyk*, *Wołczyk*, *Wyłczyk* (SN VII, 51; X, 148, 228, 303, 311, 362), чеськ. *Vlčík* (Beneš 191), слвц. *Veľčík*, *Vlčík* (TZ Trnava 181, 183) ~ укр. діал. *вóвчик* 'напівдоросле маля вовка' (Аркушин 1, 68), 'молодий вовк' (Аркушин 2018: 36), *вільчик* = *грéбень* 'верх солом'яної покрівлі; місце, де сходяться скати' (Лысенко 14), блр. діал. *вільчык* 'гребінь даху' (Бялькевіч 108), серб. діал. *вучић* 'вовчення' (Петровић, Телић, Капустина 78).

***Ўѣѣца**: укр. *Вільчица* (Вол.), *Вовчица* ж. — сучасне прізвище («уникає зустрічей з людьми»; СПУ 1, 199), болг. *Вучица* (Илчев 117), ст.-серб. *Вучица*, 1516 р. — жіноче особове ім'я (Јовановић 51), серб. *Вучица*, XVIII ст. (ССЗН VI, 21), *Вучица* — особове ім'я (Грковић 61), хорв. *Vičica* (Leksik 731), слвн. *Volčica*, 1310 р. (Merkù 2013: 344) ~ д.-руськ. *вѣлчица* 'вовчиця' (СДРЯ II, 165), ст.-рос. *волчица* 'т. с.' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 3, 14), ст.-блр. *вилчица* = *волчица* 'вовчиця' (ГСБМ 3, 266), блр. діал. *ваўчыца* 'велика куделя вовни' (СГЦРБ 1, 56) та ін.

***Ўѣѣсь**: болг. *Вълчецов* (Илчев 119) ~ д.-руськ. *вѣлчыць* 'колюча рослина' (СДРЯ II, 165), ст.-блр. *волчець* 'чортополох' (ГСБМ 4, 156), слвн. діал. *volkes* 'вовчення' (Gregorič 490).

***Вѣльска**, ***Вѣльско**, ***Вѣльськъ**: ст.-укр. Григорєи *Волѣчко*, 1578 р. (УП 283), миколай *вовчок*, 1583 р. (СУМ XVI–XVII ст. 4, 139), Jusko *Wowszok*, 1604 р. (ОО 161), *Вилчко*, 1605 р. (Яшук 322), Iwan *Wolczok*, 1618 р. (Чучка 120), Грицко *Вовчок*, 1704 р. (ПОП 27), укр. *Вовчок* (РІ Хм. 6, 211), *Волчок* (Новикова 167), *Вовчко*, *Волчко* (Богдан 321, 323), ст.-рос. (похідне) *Волчково*, XVI ст. — назва пустища в колишньому Тверському пов. (ПКМГ I/2, 127), рос. *Волчок* (ЖПТ), (похідні) *Волчкова*, *Волчки* (4), *Волчкова* (3), *Волчково* (3) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 169), ст.-блр. Андрей *Волчок*, 1617 р. (Бірыла 1966: 204), блр. *Валчок*, *Ваўчок* (Бірыла 90), (похідні) *Волчково*, *Волчки* — ойконіми в колишній Вітебській губ. (Список Вит. 16, 61), *Ваўчкова дзялка*, *Ваўчково балота* — мікротопоніми в Гродненській обл. (Ламака 61, 62), болг. *Влъчко*, *Вълчко*, *Вучко* (Илчев 114, 118, 119), *Вълчек*, XIV ст. (Заимов 58), (похідні) *Вучков егрѣк*, *Вучкови врѣби*, *Вучково ливагье* — мікротопоніми в Пернишко (Велев 118), *Влъчков шумак* — в Пирдопско (Заимов Пирдопско 131), *Влъчкови ниве* — в Панагюрско (Заимов Панагюрско 81), макед. *Вл'чко*, син Сидоров, 1677 р. (СЗ 79), *Вучков*, *В'чков* — сучасні прізвища (Речник ПКМ I, 2286 229), серб. *Воучко*, 1616 р. (Морошкин 49), *Вучка*, *Вучко* — особові імена (Грковий 61), хорв. *Voučko*, *Vovčko*, *Viček* (Leksik 726, 731), словн. *Vlček*, *Vlčko*, *Vovčko* (ZSSP 682, 685, 693), ст.-пол. *Wilces*, 1234–1240 pp. (Taszycki I, 129), пол. *Olczek*, *Wilczek*, *Wolczek*, *Wołczek*, *Wulczek* (SN VII, 51; X, 228, 303, 311, 352), ст.-чеськ. *Wlcek*, 1130 р. (Regesta I, 62), *Vlczko*, 1239 р. (Морошкин 44), Wacław *Wlczek*, 1466–1468 pp. (НА XXVIII, 127), Wenceslao *Wlček*, 1474 р. (АЧ IV, 289), чеськ. *Vlček*, *Vlček* (ЧП), ст.-словц. *Wlczko*, 1576 р. (HSSJ VI, 411), Nicolaus *Wlczek*, 1592 р. (UFPI, 445), *Velczko*, 1620 р. (Křištof 211), Jurčo *Vlčko*, Martin *Vlček*, 1625 р. (UFP II, 171, 203), словц. *Vlček*, *Vlček* (TP 205), *Vlčk*, *Vlčko* (TZ Bratislava 390), полаб. *Volzeko*, 1262 р. (Jeżowa II, 82 — **vľčькъ*).

Стосовно апелятивних відповідників пор. укр. діал. *вовчók* ‘напівдорослий вовк’ (Аркушин 1, 68), ‘однорічний пагін’ (Никончук 90), рос. діал. *волчók* ‘лакей’ (СРНГ 5, 81), ‘пухир’ (СРГК 1, 224), *волчкі́* мн. ‘хвороба зубів у коней’ (ССГ 2, 75), ст.-блр. *волчокъ* ‘шкура вовка’, 1578 р. (ГСБМ 4, 156), блр. діал. *воўчók* ‘відлюдок (про дитину)’ (ТС 1, 146), *ваўчкі́* мн. ‘зуби у коня’ (Бялькевіч 105), ‘відходи при прядінні’ (Шаталава 28) та ін.

***Vьlčukъ**: укр. *Вовчук*, 1751 р. (Чучка 120), *Вовчук* — сучасне прізвище (Льв.), *Волчук* (Вол.), пол. *Olczyk, Wylczyk* (SN VII, 51; X, 362) ~ укр. діал. *вовчу́к* ‘молодий вовк’ (ЕСУМ 1, 411), ‘напівдорослий вовк’ (Аркушин 1, 68), блр. діал. *воўчу́к* ‘т. с.’ (ТС 1, 147).

***Vьlče, -et-**: (похідні) укр. *Wołczatysze*, рос. *Волчата* (5 фіксацій), *Волчаты* — назви поселень (Vasmer II, 167) ~ укр. *вовча* ‘вовчення’ (ЕСУМ 1, 411), ст.-блр. *вилча* ‘т. с.’ (ГСБМ 3, 267).

Vьlčido** (Vьlčīlъ**): ст.-рос. (похідне) *Волчилово*, 1568/69 р. — ойконім у колишньому Ярославському пов. (ПМЯ II, 107).

Рос. *Алчимов* (Рамієс 2, 344) < **Валчимов* — один із континуантів псл. ***Vьlčimъ** відапелятивного походження. Щодо його мотивації пор., наприклад, блр. діал. *вільчыць* ‘вершити стіжок’ (МАСМ 1, 19).

***Vьlčanъ**: укр. *Вавчан* (НКП Дн. 62), *Вовчан* (Зосимов 1, 164), *Волчан* (КПУ Дн. 7, 195), рос. *Вовчанов* (Глуховцева 1, 169), *Волчан* (Superanskaja 35), *Волчанов* (ЖПТ), блр. *Вайчан* (м. Мінськ), болг. *Вълчан*, XVI ст. (Заимов 58), (похідні) *Вълчаново* — ойконім, *Вълчанова колаба*, *Вълчанов дол*, *Вълчановото сбарище* — мікротопоніми в Грудовско (Средецко) (Бечева 77), *Вълчанова нава* — в Долна Струма (Иванов Долна Струма 94), серб. *Вучан* — особове ім'я (Грковић 61), ст.-пол. *Vilcan*, 1136 р. (Taszycki I, 129), пол. *Wołczan* (SN X, 311), чеськ. *Vičan* (ЧП), словц. *Vičan* (TZ Bratislava 390) ~ рос. *волча́нка*, блр. *ваўча́нка* ‘вовчий лишай, туберкульоз шкіри, Lupus’ (ЕСУМ 1, 413).

***Vьlčina**, ***Vьlčīnъ**: укр. *Вовчина* (Редько 1, 160), *Вульчин* (Новикова 171), болг. *Вълчин*, XI–XII ст., *Вучинка* (Заимов 58, 118), серб. *Вучин*, *Вучина* — особові імена (Грковић 61), *Vičinić* (Kilibarda 99), словн. *Volčina* [850 р. — *Wlkina* (Kos 146)], *Volčin* (ZSSP 685) ~ рос. діал. *волчі́на* ‘хитра людина’ (СРНГ 5, 81).

***Vьlčunъ**: укр. *Войчун* (Вол.), блр. *Волчунович* (ЖПТ).

***Vьlčarъ**: ст.-укр. Ефрім *Волчар*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 189), укр. *Вовчар* (Богдан 323), рос. *Волчаренко* (ЖПТ), *Вончаров* (ЖПТ) < **Волчаров*, болг. *Вълчаров* (Илчев 119), пол. *Olczar, Wilczarek* (SN VII, 51; X, 228), слов'ян. *Вельчар* (Рамієс 2, 344) ~ укр. діал. *вільча́р*, *вовча́р* ‘собака вовчої породи (Аркушин 1, 64, 68), болг. діал. *вълча́р* ‘мисливець на вовків’ (Илчев 119).

***Vьlčura**, ***Vьlčurъ**: укр. *Вовчура* (Зосимов 1, 154), ст.-рос. Тохтин *Ванчур*, 1537 р. (Веселовский 62), рос. *Ванчурун*, *Ванчуров* (ЖПТ), серб. *Вучур* — чоловіче ім'я (Грковић 61), хорв. *Vičurović*

(Leksik 732), пол. *Wilczur, Wilczura* (SN X, 228), а також слов'ян *Вавчура*, запозичене чувашами (Магницький 35) ~ укр. діал. *вівчу́ра* 'вовча шкура на одяг', *вовчу́ра* 'вовчий кожух' (ЕСУМ 1, 391), *воўчу́р* 'мовчазна, неговірка дитина' (Богдан Назви 137), *вовчу́р* 'собака вовчої породи' (Аркушин 1, 68), рос. діал. *волчу́ра* 'вовча шкіра' (СРНГ 5, 82).

***Vьlčasъ**: ст.-рос. Лева *Валчас*, 1568 р. (Веселовский 61), рос. *Волчасова* ж. (ЖПТ), блр. (похідні) *Воўчасаў* — мікротопонім у Могильовській обл. (СММ 41), *Вачасово* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 455) < **Ваўчасово*.

***Vьlčastъ(jь)**: укр. *Вовчастий* (Зосимов 1, 154), пол. *Wołczasty* (SN X, 311).

***Vьlčatъ(jь)**: рос. *Волчатов* (ИСП 96), слов'ян. (похідні) *Вильчатово* (2) — ойконіми в колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 13) ~ ст.-укр. *вилчатый кон*, 1630 р. (Сел. рух 1569—1647: 223), **вилчатый конь* [Род. відм. *коня вильчатого*, 1649 р. (Ділова мова 194)].

***Vьlčeta**: ст.-пол. *Vilchanta*, 1136 р. (Taszycki I, 129).

Праантропоніми-композиції:

***Vьlčebokъ**: пол. *Wylczybok* (SN X, 362).

***Vьlčedarъ**: слов'ян. (похідне) *Ałczedar* — ойконім на терені Молдови (басейн середнього Дністра) (SSS VII/2, 355). За матеріалами археологів, тут існувало давньоруське поселення (Куза 206).

***Vьlčegolvъ**: болг. (вторинне) *Вучоглавски* (Заимов 119).

***Vьlčemilъ**: серб. *Вучемил* — особове ім'я (Грковић 61), хорв. *Vičimilović* (Leksik 732).

Vьlčemysъ** (Vьlčemysъ** ?): укр. *Вовчемис* (КПУ Хм. 4, 359). Сто-совно другого компонента пор. лексику, зібрану під гаслом **mysъ* / **mysa* (ЭССЯ 21, 52—54).

Похідні з коренем **Vьlm-* / **Svьlm-*

***Vьlma**, ***Vьlmo**, ***Vьlмъ** / ***Svьlma**, ***Svьlмъ**: укр. *Вамма* (Зайцева, Ковальчук 28) < **Валма* (лабіалізація плавного), *Вальма* (Глуховцева 1, 153), *Вельма*, *Вельмо* (Зосимов 1, 131), *Вемма* (Горпинич 132), *Вільма* (КПУ Сум. 12, 51), *Ялович* (Богдан 328) < **Алович* (йотація) < **Валмович*, (вторинне) *Вимовський* (СП 73), ст.-рос. Михалка *Воломов*, 1496 р. (ПКОП 22) < **Волмов*, Іванъ *Вилмовъ*,

XVII ст. (Сиб. города 57), рос. *Вельма* (ЖПТ), *Вельмов* (Память 2, 124), *Вильмов* (ЖПТ), *Вуймо* (Лет. АД 2009, № 4, 372), *Альмов* (ЖПТ), *Ульмов* (ЖПТ) < **Вульмов*, (похідні) *Вельмино* — ойконім у колишній Тульській губ. (Кеппен 191), *Алмино* — в колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 93), блр. (похідне) *Свельмово* — назва поселення в колишній Вітебській губ. (Vasmer VIII, 12), пол. *Иет, Олт, Олта, Szwalt, Ułt, Ułta, Wełta, Wielta, Wilm, Wilma, Wylma* (SN IV, 210; VII, 63; IX, 378; X, 17, 151, 202, 234, 363), слов'ян. *Вольма* (ОДВ IV, 149), *Алам* (Рамієч 2, 469) < **Валам* < **Валм*.

У цьому контексті розглядають генезис літописних *Альма* (варіант *Олма*) — антропонім, *Ўлминъ дворъ*, 882 р. (літописні варіанти — *двор Альминъ; дворъ Олминъ; Ўлгинъ дворъ*) — мікротопонім давнього Києва. Див. (ЕСЛГНПР 94; Казлова I, 101).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, д.-руськ. *ильмъ* 'різновид в'яза' (СДРЯ IV, 143), укр. діал. *єлем, єлим, їлем, їлім* 'в'яз шорсткий, *Ulmus scabra*' (ГГ 85), *ільма* 'ільм' (Шкрумеляк 71), *ільма* 'в'яз грабоволистий', *глем, ілім, ільм, ільма, илим* 'в'яз гладенький', *єлем, єлим* 'ясен звичайний' (Смик 56, 70–71), *лѣмъ* '*Ulmus montana* Wither' (Рогович 149), рос. діал. *ѣльм* 'т. с.' (СРНГ 8, 352), ст.-блр. *илемъ* (ГСБМ 17, 89), блр. діал. *ельма́, ільма́, лѣм, йїлім, йїльма, ільм, їлім* '*Ulmus*' (ЛАБНГ I, 77 — коментар, а також карта № 161), і численні інослов'янські відповідники, як правило, теж формально модифіковані (ESJS 4, 241; 8, 448; Янышкова 110–112), які зводять до прототипу **vǫlmъ* (Казлова I, 99–103). Формальну реконструкцію базової праформи див. також (Колесов 101–106; Babik XI.7 — з оглядом літератури).

Рос. *Воломый* (Рамієч 2, 494) — форма з другим повноголоссям — один із континуантів псл. **Vǫlmъjъ*.

Іносуфіксальні деривати:

**vǫlmigъ*: рос. діал. *воміг* 'велика грудка землі' (СОГ 2, 83) — форма з абсорбованим плавним. Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

**Vǫlmogъ*, **Vǫlmuga*: рос. *Ваймугин* (Харк.), (похідне) *Вельмогова*, XVIII ст. — ойконім у колишній Московській губ. (Кусов II, 331).

**Vǫlmaшъ*: рос. *Алмашов* (КПУ Дон. 3, 41), *Альмашев* (ЖПТ), (вторинне) *Ольмашевский* (Чернопятав 1, 24).

**Vǫlmexa* / **Vǫlmeša*, **Vǫlmeшъ*: рос. *Ельмешин* (ЖПТ) < **Вельмешин*, *Альмешов* (КП Саратов).

***Vьlmyxa** / ***Vьlmyšь**: ст.-рос. *Велмуш* Олексієв, 1602 р. (ДМИИ I, 198), рос. *Вомушев* (СП 80) — форма з абсорбованим плавним, *Ильмухин* (Луг.).

***Vьlmaјь**: рос. *Вильмаев, Алмаев* (КП Саратов.) < **Валмаев*, (похідне) *Вельмаєво* — ойконім на терені Мордовії (Инжеватов 39).

***Vьlмѣрь**: рос. *Альмеев* (РУС 20) < **Вальмеев, Воломеев, Ельмеев* (ЖПТ).

***Vьlmyјь**: ст.-рос. Ігнатій *Илмуев*, XVI ст. (НПК III, 827) < **Вьлмуев* < **Вьлмуев*.

***Vьlmaкa**, ***Vьlмакь**: укр. *Ільмак* (Редько 1, 416), рос. *Вильмакин* (АКПП 106), *Вельмакин, Ельмаков* (ЖПТ), пол. *Jełmak, Іlтак, Wełtak* (SN IV, 212, 340; X, 151), слов'ян. *Ольмак* (Ратиєс 2, 294) ~ укр. діал. *вѣльмак* 'вид дерева, з кори якого плетуть ликові постолі', *ільма́к* 'берест' (ЕСУМ 1, 348), рос. діал. *юлмак* 'горб' (СРГК 6, 912) < **у́лмак* (йотація), блр. діал. *ільма́к* 'в'яз' (Бялькевіч 214).

***Vьlmiкь**, ***Vьlmiсь**: укр. *Вельмик* (КПУ Переможці Жит. 1, 336), ст.-рос. (похідне) *Вельмичи*, XV ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК I, 659).

***Vьlmuкь**: рос. *Елмукова ж., Ильмуков* (ЖПТ), східнослов'ян. *Волмук* (Ратиєс 2, 528).

***Vьlмько**: слов'ян. *Олемко* (Ратиєс 2, 517) — форма з модифікованим анлаутом і секундарним голосним після плавного.

***Vьlмьсь**: ст.-рос. (похідне) *Илемцово*, 1566 р. — назва поселення в колишньому Вологодському пов. (АИст. I, 312).

***Vьlmyкь**: рос. *Елмыков* (Ратиєс 2, 101).

***Vьlmanь**: укр. *Ваман, Віман* (СП 66, 76) — форми з абсорбованим плавним, *Ільман* (КПУ Дн. 1, 359) < **Вільман, Ельманов* (ЖПТ), ст.-рос. (похідне) *Елманова*, XVII ст. — назва пустища в колишній Ярославській губ. (ИАЯ II, 68), варіант *Елманково*, 1610 р. (АПШ 52), рос. *Алманов* (РУС 20), *Елманов* (КПУ Ув. Дон. 2, 169), *Ельманов* (ЖПТ) — форми з модифікованим анлаутом, (похідні) *Елманова, Елманова Горка, Елманово* (2 фіксації) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer III, 207), блр. *Альманы* — ойконім відантропонімічного походження в Брестській обл. (Рап. Бр. 14), пол. *Іlтан, Olтан, Ulтан* (SN IV, 212; VII, 63; X, 17), слов'ян. (похідне) *Валманы* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 284) ~ рос. діал. *уліма́н* 'невдало спечений хліб' (ЯОС 10, 13) — форма з моди-

фікованим анлаутом і секундарним голосним після плавного, *ельмін* ‘довговолосий’, ‘дурепа’, *ельмін* ‘базіка’ (СРНГ 8, 351, 353).

***Vьlminъ**: рос. (похідне) *Елмины* — назва поселення в колишній В'ятській губ. (Vasmer III, 207), пол. *Olmin* (SN VII, 63), слов'ян. *Воломин* (Ратиєс 2, 481) — форма з другим повноголоссям ~ д.-руськ. *вълмина* ‘заросле вербою місце’ (СДРЯ II, 160), рос. діал. *ильміна* ‘кора ільма’ (СРГК 2, 288), блр. діал. *вóлміна* ‘котловина, мокра западина, заросла травою’ (Яшкін 37).

***Vьlmasъ**: ст.-рос. Юрей *Валмасовъ*, XVII ст. (ПКУ 295), Ерофей Иванович *Алмаз*, 1653 р. (Веселовский 12) < **Алмас*, рос. *Валмасов*, 1715 р. (Веселаго 2, 149), *Вилмасов* (*Валмасов*) (ОПР 232), (похідне) *Ульмасово* — лімнонім на півночі Росії (Мызников Беломорье 453), пол. *Oltas* (SN VII, 63).

***Vьlmasъ(jь)**: рос. *Ильмаст* (КЛ 2007, № 27–39, 87).

***Vьlmosъ**: ст.-рос. (похідне) *Волмоса починок*, XV ст. — у колишньому Новгородському пов. (НПК III, 426), варіант *Волмосы* (Сергий 4), пол. *Oltos* (SN VII, 63).

***Vьlmusъ**: рос. (похідне) *Аймусово* — назва поселення в колишній Владимирській губ. (Vasmer I, 35) — форма з солодкозвуччям (-л- > -л' - > -й-), блр. *Вальмус* (ЖПТ).

***Vьlmatъ**: рос. *Алматов* (КПУ Дон. 7, 276), *Вильматов* (ИС 22).

***Vьlmitъ**: рос. *Альмитов* (Лет. ЖС 2004, № 40–52, 11) < **Вальмитов*.

***Vьlmotъ**: ст.-блр. (похідне) *Ольмонты*, 1594 р., воно ж (?) *Вальмуты* — топонім у Гродненській обл. (ОДВ III, 113; Рап. Гр. 62) < **Вольмжты*, ст.-болг. *Альмут*, X ст. — цар болгар (Каптерев 32) < **Вальмут*, пол. *Olmonty* (історично — *Elmonty*, 1784 р., *Olmonty*, 1789 р., *Olemonty*, 1808 р.) — ойконім у Білостоцькому пов., віднесений до балтизмів (Kondratiuk 148), словц. *Volmut* (TZ Bratislava 392), а також слов'ян. (похідне) *Волмонтовичи* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 377).

Похідні з коренем **Vьln-* / **Svьln-*

***Vьlna**, ***Vьlno**, ***Vьlnъ**: укр. *Вовн* (Новикова 162), *Вовна* (ПСС 2, 366), *Волна* (КПУ Од. 1, 91), *Ванна* (Зайцева, Ковальчук 28) < **Вална* (асиміляція плавного), *Вовна* — сучасне прізвисько (СПУ 1, 199), ст.-рос. Григорій *Волнинъ*, 1462–1505 рр. (МИВ 4, № 596), (похідні)

Выново, 1473–1486 рр. — назва поселення в колишньому Новоторзькому пов. (АСБА I, 78) < **Вылново*, *Волнино*, XVI ст. — назва пустища в колишньому Дмитровському пов. (ПКМГ I/1, 758), рос. *Вална* (КПУ Зап. 6, 85), *Вовнов* (Новикова 162), *Волна*, *Волнов* (ЖПТ), (похідні) *Волнино* (6 фіксацій) — ойконіми в різних регіонах (Vasmer II, 155), блр. *Валноў* (Памяць Лоеўск. 498), *Волна* (м. Гомель), *Воўна* (Бірыла 90), (похідне) *Вовново* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 254), ст.-пол. *Jacobus dictus Welna*, 1409 р. (SSNO VI, 45), пол. *Welna*, *Wełna*, *Wołna*, *Wowna* (SN X, 150, 151, 313, 329), чеськ. *Vlna* (ЧП), словц. *Vlna* (TZ Trnava 183).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, д.-руськ. *вѣлна* ‘хвиля; вовна’ (СДРЯ II, 160–161), ст.-укр. *вовна*, *волна*, *вѣлна* ‘вовна’, ‘шкура’ (СУМ XVI–XVII ст. 4, 138–139), укр. *вóвна*, діал. *мовна́* ‘вовна’ (Онишкевич 1, 448), *вомна́* ‘т. с.’ (Чабаненко Словник 1, 195), ст.-рос. *волна* ‘неспокій, сум’яття’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 2, 315), рос. *во́лна́*, діал. *воу́на* ‘вовна’ (Пономарев № 55), *во́лна* ‘ове́ча шерсть’ (Хильманович 42), ст.-блр. *волна* ‘хвиля’, ‘вовна’ (ГСБМ 4, 136), блр. діал. *воўна* ‘вовна’, (фонетично модифіковане) *бувна́* ‘велика хвиля’ (Клімчук 1992: 38), болг. *вѣлна*, діал. *влѣна*, *вўна*, *вѣна* (БЕР I, 206), словц. діал. *vlna*, *voцna* ‘вовна’ (Matejčík 120) та ін. Див. (ЕСУМ I, 412).

**Ковы́лна*: ст.-рос. *Коволнин* Надежа, 1619 р. (Раздорский 2001: 411).

**Ševъlna*: укр. *Шаволна*, 1721 р. (ДІП II, 186).

**Въlnъѣъ*: рос. *Вовный* (ЖПТ) ~ рос. діал. *вѣlnый* ‘сплутаний (про шерсть)’ (СПГ I, 83).

**Въlnęga*: ст.-рос. Трофим *Волнягин*, 1627 р. (Веселовский 71).

**Въlnѣja*: рос. *Волнеин* (ЖПТ), (похідне) *Волнеино* — назва поселення в колишній Псковській губ. (Vasmer II, 154).

**Въlnaшь*: укр. *Войнаш* (Льв.), пол. *Вайнаш* (КПУ Жит. 11, 54).

**Въlnуха*: укр. (похідне) *Волнухина* — назва поселення в колишній Катеринославській губ. (Vasmer II, 155), рос. *Волнухин* (ЖПТ), (похідне) *Волнухино* — ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer II, 154).

**Въlnушь*: укр. *Вовниш* (Вол.), пол. *Wolnysz*, *Wownysz* (SN X, 313, 329).

**Въlnica*: рос. *Волницино* — ойконім відантропонімного походження в колишній Тверській губ. (Vasmer II, 154) ~ ст.-укр. *волница* ‘вовняна тканина’, 1642 р. (СУМ XVI–XVII ст. 4, 202).

Іносуфіксальні деривати:

***Вълнакъ**, ***Вълн'акъ**: рос. *Волняки* – відантропонімний ойконім у колишній Смоленській губ. (Vasmer II, 155), хорв. *Vunjak* (Leksik 740), ст.-пол. *Nicolo Welnako*, 1429 р. (SSNO VI, 45), пол. *Wełniak* (Rymut II, 664).

***Вълнікъ** / ***Вълнічь**: ст.-укр. Ма(р)тин *Во(в)ник*, 1672 р. (ЛРК 158), хорв. *Vunič* (Leksik 740), пол. *Plnicz* (SN IV, 740) < **Wilnicz*, *Wełnicz* (Rymut II, 664), словц. *Vlník* (TZ Trnava 183).

***Вълнѣка**, ***Вълнѣкъ**: рос. *Волонков* (КПО 3, 219) – форма з другим повноголоссям, ст.-словц. *Jano Vlnka*, 1649 р. (UFP II, 264), словц. *Vlnka* (TZ Trnava 183).

***Вълнукъ**: хорв. *Vunuk* (Leksik 740).

***Вълнинъ**: ст.-рос. Григорій *Волнинъ*, 1462–1505 рр. (МИВ 4, № 596), Казарин *Волнин*, 1602 р. (Парфенова 97), рос. *Волнин* (Память 1, 24).

***Вълнаръ**: укр. *Вовняр* (Вол.), болг. *Вълнар* (Илчев 119), хорв. *Vunarić* (Leksik 740), ст.-пол. *Clementis Welnarz*, 1400 р. (SSNO VI, 45), чеськ. *Vlnař* (ЧП), словц. *Vlnárov* (Krištof 207) ~ ст.-укр. *во(л)няръ* той, хто пряде вовну, виробляє повсть', 1642 р. (СУМ XVI–XVII ст. 4, 208), укр. діал. *вовня́р* 'хто робить валянки, повсті' (ЕСУМ 1, 412), болг. *вълна́р* 'торговець шерстю' (БЕР 1, 207), серб. діал. *вълна́р* 'т. с.' (Златковић 1, 87), ст.-словц. *vlnár* 'вовняр' (HSSJ VI, 411).

***Вълнасъ**, ***Вълнось**, ***Вълнусъ**: рос. *Волнос* (КС Дн. 1, 100), пол. *Wilnus* (SN X, 235), чеськ. *Vlnas* (ЧП).

***Вълнатъ(жъ)**: чеськ. *Vlnatý* (ЧП) ~ д.-руськ. *вълнатыи* 'покритий густою шерстю' (СДРЯ II, 161).

***Вълнитъ**: рос. *Вильнит* (САЛ 374).

**vъlnastъjъ*: ст.-словц. *vlnastý* 'зарослий, покритий вовною (про овечий хвіст)' (HSSJ VI, 411). Антропонімії рефлекси не засвідчено.

***Вълнистьжъ**: рос. *Волнистов* (САМ 44), *Волнистый* (ЖПТ), блр. *Волнистый* (ЖПТ).

Праантропоніми-композиції:

***Вълнобожъ**: укр. *Вовнобой* (СКТ 129), *Волнобой* (РУС 81), рос. *Волнобаев* (САЛ 379) < **Волнобоев*.

***Вълножѣдъ**: ст.-блр. (вторинне) Олехно *Волноедовичъ*, 1567 р. (ЛМ 1915: 599), Ждан Михайлович *Волноед*, 1570 р. (Метрыка № 42, 90).

***Вълношважъ**: укр. *Волношвай* (КПУ Зап. 19, 146).

***Вълнотерь**: ст.-рос. Левка *Волнотеп*, 1580 р. (ПМТ 439), Григорей, а прозвище Третьяк *Волнотеп*, 1602 р. (НЗКК 94), Івашко

Волнотеповъ, 1697 р. (Тупиков 507), рос. *Волнотепов*, 1719 р. (Парфенова 97), *Волнотепов* — сучасне прізвище (м. Калуга) ~ рос. діал. *волотѣн* 'шаповал' (Хильманович 42).

***Рѣдѣковнѣѣ**: укр. *Рідкововний* (КПУ Харк. 4, 391).

Похідні з коренем **Vьlp-* / **Svьlp-*

Первісні **Vьlpa*, **Vьlpo*, **Vьlръ*, **Vьlрѣ* / **Svьlpa*, **Svьlрѣ* можна реконструювати на основі фактичного матеріалу з:

а) різноманітною вокалізацією кореневого -ѣ- у бінарній сполучі редукований + плавний, тобто -ѣl- > -ал-, -ел-, -ил- / -іл-, -ол-, -ул-: укр. *Вальпа* (Редько 1, 126 — «походження неясне»), *Вельп* (КС Зап. 1, 268), *Вильпо* (КПУ Він. 6, 202), *Вульп* (Глуховцева 1, 176), ст.-рос. (похідні) *Волпино*, XV ст. — топонім в історичній Новгородській землі (НПК II, 166), *Волпино*, 1685/86 р. — назва поселення в колишньому Гороховському пов. (ПКВЗ 159), рос. *Вальпа* (Лет. ЖС 2006, № 42, 134), *Волтов* (КПУ Дон. 22, 61), *Вольпов* (РУС 83), *Швилта* (ЖПТ), ст.-блр. Аньдрей Янович *Вилта*, 1568 р. (ЛМ 1915: 275), блр. *Вольпов* (м. Мінськ), (похідне) *Свильпово* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 212), болг. *Вулнев* (Илчев 117), серб. (похідне) *Вулпин Камен* — оронім (Миличевич 452), хорв. (похідне) *Valpovo* — ойконім (Im. m. 450), пол. *Walf*, *Wilf* (SN X, 69, 230) < **Walp*, **Wilp*, *Wałpińska*, *Wełpa*, *Wilpa* (SN X, 86, 151, 235), *Wełpin* — ойконім відантропонімного походження (SG XIII, 206) ~ рос. діал. *ва́лта* 'велика висока хвиля' (СРГК 1, 159), яке орієнтують на прибалтійсько-фінське першоджерело (Аникин РЭС 6, 30);

б) відпадінням початкового *B-* у кожному з вокалізованих варіантів: укр. *Алпенко* (КПУ Хм. 5, 17) — патронім на -енко, (похідні) *Льпинь*, історично *Льпин* — ойконім (Рв.) (див.: Шульгач 2003: 167), *Ульпин* — назва потоку у водозборі Тиси на Закарпатті (СГУ 580), рос. *Альпов* (ЖПТ), *Алпєв* (КПУ Луг. 13, 394), ст.-пол. *Olpa*, XIII ст. (SSNO IV, 124), пол. *Alpa* (SN I, 33), (похідні) *Górne Ołpiny*, *Dolne Ołpiny* — ойконіми (Vasmer VI, 525), *Alp*, 1409 р. — в антропоніміконі прибалтійських слов'ян (Trautmann 12) ~ блр. діал. *олпа* 'водяна рослинність — рдесник, стрілиця' (Жучкевич 58) < **волта*;

в) переходом -л- > -й- (явище солодкозвучності): рос. *Войп* (ЖПТ), блр. (похідне) *Вейпы* — ойконім у колишній Вітебській губ. (Список Вит. 332) і под.;

г) асимілятивними замінами плавного: укр. *Вовненко* (Горпинич 396), рос. *Омпов* (КП Алтай 2, 94), *Воппов* (КПО 3, 229) < **Волпов* (лабіалізація плавного), пол. *Wirra* (SN X, 246) і под.;

г) абсорбцією плавного в кожному з вокалізованих варіантів: ст.-рос. *Уна* Семен Яковлевич Слизнев, XV ст. (Веселовский 32), рос. *Випов* (Новикова 157), *Вапово* — назва населеного пункту в колишній Псковській губ. (Vasmer I, 643) < **Валово*, пол. *Ара*, *Ера*, *Ора*, *Вар*, *Вара*, *Вера*, *Веро* (SN I, 70; III, 29; VII, 77; X, 88, 157), слов'ян. Jurge *Шоре*, 1419 р. (Trautmann 121);

д) секундарними голосними після плавного: укр. *Велена* (Горпинич 146) < **Велна*, ст.-рос. Ондрюшка Кондратьев сын *Ольпов*, 1623 р. (Полякова 163), рос. *Алупов*, *Альпов*, *Елепов*, *Олопов*, *Улупов* (ЖПТ), (похідні) *Алапово Верхнее*, *Алапово Нижнее* — ойконіми в колишній Тульській губ. (Vasmer I, 50) < **Валапово*, *Олопово*, 1763 р. — в колишньому Ярославському пов. (Боровск 273).

Суфіксальні деривати:

***Ўлрѣѣ**: ст.-укр. *Алпай* Копустин, 1667 р. (ПКХ 18), укр. (вторинні) *Апаєць*, *Опаєць* (СП 27, 258) — форми з абсорбованим плавним, *Алупай* (Горпинич, Бабій 11) — форма з секундарним -у-, рос. *Алтаев* (ЖПТ) — форма з редукованим анлаутом, *Вонаев* (КПУ Дон. 19, 90), *Елтаев*, *Ялтаев* (ЖПТ) < **Велтаев*, **Алтаев* (йотація), *Волонтев* (ЖПТ) — форма з другим повноголоссям, (похідні) *Алтаева* (2) — ойконіми в колишніх Самарській і Уфимській губ., *Апайкина Гора* — в колишній Казанській губ. (Vasmer I, 93, 158), *Ахнаевка* — в Горьковській обл., із **Авнаевка* < **Алтаевка*.

***Ўлрѣѣ**: ст.-рос. Федоръ Онаньинъ сынъ *Олтѣевъ*, XVI ст. (ПКМГ I/2, 941), Петр Гаврилов сын *Олтеев*, 1668 р. (ОАРП 173–174), Иванъ Семеновъ сынъ *Алтѣевъ*, 1684 р. (Танков 52), рос. *Алтеев* (ЖПТ), (похідні) *Алтеевка*, *Алтеево* — ойконіми в колишніх Курській і Орловській губ. (Vasmer I, 93) — усі з модифікованим анлаутом.

***Ўлрѣѣ**: ст.-рос. Симонъ *Алпуевъ*, XV ст. (НПК III, 916), (похідні) *Опуево Большое*, *Опуево Малое* — ойконіми в колишній Новгородській губ. (Vasmer VI, 431), *Унпуево посиденье*, 1563 р. — мікротопонім у колишній Обонезькій п'ятині (ПКОП 66) < **Вулпуево* (можливо, через стадію **Вумпуево*).

***Ўлрѣѣ**: ст.-рос. Тимошка Ерофеев сын *Олташев*, 1646 р. (ПКТ 13), (похідне) *Олташево*, XVI ст. — назва поселення в історичній

Новгородській землі (НПК VI, 356), рос. *Елпашев* (ЖПТ) < **Велпашев*, (похідні) *Ельпашево* — ойконім у колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 643), слов'ян. *Аппаш* (Рамієс 2, 514) < **Валпаш* / **Вампаш*.

***Вълріѣъ**, ***Вълруѣъ**: рос. *Альпишев* (КП Алтай 2, 562), (похідне) *Апышево* — ойконім у колишній Ярославській губ. (Списки Яросл. 333) < **Валпышево*, *Апышевка* — гідронім у середній течії Оки (Смолицкая), ст.-блр. *Петр Павлович Вилпишевич*, 1596 р. (ABK XXXII, 148).

***Вълроѣа**: укр. *Вемпоша* (Пура СПР I, 33) < **Велпоша*.

Похідні з консонантом -k- / -č- у суфіксальній морфемі

***Вълракъ**, ***Вълр'акъ** / ***Вълраѣъ**: ст.-укр. Остафей *Олпаченко*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 223), укр. *Аппак* (Новикова 36) < **Валтак*, *Елопаченко* (Рамієс 2, 460), *Ялпачик* (Літ. АД 2005, № 2, 100), ст.-рос. (похідні) *Олпачевская* деревня, 1462–1466 рр. — в колишньому Переславль-Залеському пов. (Каштанов 1970: 378), *Олпаково*, XV ст. — ойконім в історичній Новгородській землі (НПК I, 69), рос. *Волпачевъ*, 1720 р. (МИВ 16, 1506), *Алпак* (КП Сарат.), *Аппак*, *Аппаков* (ЖПТ), (похідні) *Альпаково* — ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer I, 99), *Олпачевская* — назва пустища в колишньому Переяславському пов. (Черкасова 67), блр. *Аппак* (РИ Крым 6, 131) < **Аппак* (асиміляція плавного), пол. *Ołrak*, *Oprac*, *Opak* (SN VII, 68, 77).

Хронологію архетипу можна поглибити за рахунок античного *Олфак*, I ст. до н. е. — правитель дандаріїв — мешканців Кубані < **Вълракъ*. Детальніше див. (Козлова 2014: 161–162).

***Вълрікъ** / ***Вълріѣъ**: укр. *Ільпик* (Рв.), *Іпик* (НКП Черніг. 304) < **Вілтик*, *Ульфик* (КПУ м. Київ 3, 916) < **Ульпик*, рос. *Альпиков* / *Алпиков* (КПУ Харк. 12, 43), (похідне) *Ельпики* — назва поселення в колишній Пензенській губ. (Vasmer III, 214) < **Вельпики*, ст.-пол. *Olpičku*, 1399 р. (SN IV, 124), пол. *Opicz* (SN X, 80).

***Вълръка**, ***Вълръкъ**, ***Вълръко**: укр. *Волко*, 1718 р. (ДІП I, 252) — форма з абсорбованим плавним, рос. *Олупкин* (ЖПТ) < **Олпкин* (секундарне -у-) < **Волпкин*, пол. *Арка*, *Арко*, *Ерка*, *Урка*, *Верек*, *Верка* (SN I, 71; III, 29; X, 23, 157).

***Вълрьсъ**: ст.-укр. Харко *Увпченко*, 1649 р. (Реєстр 27) — патронім на -енко від **Вувпець* < **Волпець*, пол. *Upięc* (SN X, 23) — форма з абсорбованим плавним і відпадінням анлаутного W-.

***Вѣрѣмъ**: рос. (похідне) *Аннимов* — гідронім у басейні Оки (Смолицкая 138) < **Валтимов* (форма з незакономірною асиміляцією (денталізацією) плавного) — посесив на -ов від **Вѣлтим*.

***Вѣрапъ**: укр. *Айпан* (СП 65), *Вайпан*, *Вейпан* (Горпинич 323, 325), *Войпан* (НКП Мик. 194) — форми з переходом -л- > -л'- > -й-, ст.-рос. (похідне) *Велтаново*, 1612 р. — ойконім у колишній Вологодській губ. (ОСС 4, 3), рос. *Алтанов* (РІ Дон. 1, 572), *Вайпан* (КЛ 2003, № 1—13, 37), *Елтанов* (ЖПТ), *Юлтан* (АУИФ 500), *Ялтанов* (КП Сарат.₃) — форми з йотацією анлауту, (похідні) *Олтановская* — назва поселення на р. Устя в колишній Вологодській губ. (Vasmer VI, 400), *Алфанов Наволок*, *Алфановская* — ойконіми в колишній Вологодській губ. (Vasmer I, 295) — форми з гіпернормальним -ф- < -п-, блр. *Валтан* (ИС 43), болг. *Вултан* (Илчев 117), а також *Аиран*, 1391 р., *Оиран*, 1366 р. — антропоніми прибалтійських слов'ян (Trautmann 15).

***Вѣрѣнъ**: рос. *Айпин*, *Елепин* (ЖПТ), *Альпин* (Никонов 1973: 257), пол. *Арін* (SN I, 71). Пор. ще *Орін*, 1398 р. — антропонім прибалтійських слов'ян (Trautmann 72) < **Воѣрѣн*.

***Вѣропъ**: рос. *Алонов* (ЖПТ) < **Валонов*.

Пол. *Воѣрпник* (SN X, 316) — свідчення потенційності псл. ***Вѣръпъ(ѣъ)**.

Рос. *Анналов* (Память 2, 203) < **Валпалов* (незакономірна асиміляція плавного) — один із рефлексів псл. ***Вѣрpadlo**.

На основі рос. *Ампилов*, *Анпилов* (ЖПТ) — форм із асимільованим плавним, *Ямпилов* (Лет. ЖС 2000, № 5, 135), *Гьмпилов* — сучасне прізвище (форма з Г- протезою), ст.-блр. *Вомпило* Почеревчик, 1589 р. (СПБ 1, 121) можна реконструювати праантропонім ***Вѣрpidlo**.

***Вѣрагъ**: рос. *Алпаров* (Сум.), *Алпарово Новое*, *Алпарово Старое* — ойконіми відантропонімного походження в колишній Казанській губ. (Vasmer I, 93).

***Вѣрпуга**: укр. *Вимпура* (РУС 77) — форма з лабіалізованим плавним.

***Вѣрасъ**: рос. *Авпасов* (КП Алтай 2, 351) < **Валпасов*, пол. *Walpas* (SN X, 74).

***Вѣратъ(ѣъ)**: ст.-рос. Моксимъ *Ольпатов*, 1642 р. (ПЮН ОК 103), *Олпатовъ* Григорій, 1701 р. (ОАСУ 572), (похідні) *Олпатова*, 1540 р. — назва поселення в колишній Тверській губ. (МЛ 32), *Ол-*

патово, XVI ст. — назва пустища в колишньому Московському пов. (ПКМГ I/1, 34), рос. *Айпатов* (КПУ Полт. 10, 401), *Алпатов*, *Альпатов* (ЖПТ), *Елпатов*, *Юлпатов* (ЖПТ) — форми з йотацією після відпадиння малоенергійного щодо артикуляції анлаутного В-, *Упатов* (Новикова 852) < **Вулпатов*, (похідні) *Алпатово*, XVIII ст. — назва пустища в Клинському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 322), *Альпатова Балка* — у водозборі Дону, *Опатово* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer VI, 429) < **Волпатово*, блр. *Алпатаў* (Бірыла 20).

**Вьлрета*: укр. *Євнета* (КС Черніг. 2, 40), *Йовнета* (ТДІ 124) — форми з йотацією анлауту.

**Вьлроть*: слвн. *Valpot* (ZSSP 665), пол. *Wilpot* (SN X, 235).

**Вьлрота*, **Вьлроть*: укр. *Алфут* (РІ Кіров. 4, 31), *Алфута* (ЖПТ) — форми з гіпернормальним -ф- < -п-, *Ялпута* (Горпинич 254) < **Алпута* < **Валпута*, ст.-рос. Зиновий *Офутин*, 1560 р. (ИСКр. I, 119) < **Олпутин*, рос. *Алпатов* (ЖПТ), *Алфатов* (ЖПТ).

**Вьлруть*: слов'ян. *Опытко* (Рамієс 2, 360) < **Волпытко* — форма з абсорбованим плавним і втраченим анлаутним В-.

Поодинокі праантропоніми типу *composita*:

**Вьлробоць(ь)*: укр. (похідне) *Ільпибоки* — ойконім (Рв.). Детальніше див. (Шульгач 2003: 167—171).

**вьлроокъ(ь)*: рос. діал. *волопокий*, блр. діал. *валапокі* ‘вирячкуватий’, які виводили із *волопокий* — поєднання компонентів *во-лоп-* < **олуп-* < **луп-* : *лупаты* = *вірлавокі* : *вірлаты* і *око* (Мартынов 129). Антропонімні рефлекси не засвідчено.

**Вьлрофть*: рос. (похідне) *Ваныш-Алпатува* — ойконім у колишній Уфимській губ. (Vasmer I, 639) < **Валпоутова*.

Похідні з коренем **Vьls-*

**Вьlsa*, **Вьlsъ*: укр. *Войс* (СП 78), (вторинне) *Ємсенко* (Горпиним 380) < **Велсенко* (асиміляція плавного), *Вомса* (ПСС 2, 391), *Йовса* (ТДІ 124) — форма з редукацією анлауту і йотацією, рос. *Вальсов* (КУ 1, 244), *Альсов* (ЖПТ) < **Вальсов*, *Вильсов* (КПО 3, 140), *Ильсов* (м. Миколаїв Мик.), *Вольсов* (КПУ Дн. 3/1, 128), ст.-блр. *Иван Войса*, 1691 р. (ИЮМ VIII, 20), пол. *Wals*, *Wałsa*, *Wałsowicz*,

Wels, Wiels, Wils, Wols, Wolsa, Woys, Wujs, Wuls (SN X, 74, 80, 150, 204, 235, 309, 330, 351, 352), чеськ. *Valsa* (Beneš 63).

Укр. *Невойса* (Редько 2, 731) < **Невольса* — рефлекс псл. **Neuylsa*.

**Vylsajь*: рос. *Волсаев* (Сиксль 146), *Алсаев* (КП Алтай 2, 252).

**Vylsějь*: рос. *Вайсеев* (Рамієс 2, 290).

**Vylsujь*: ст.-рос. Несторъ *Алсуевъ*, XV ст. (НПК III, 946) < **Валсуевъ*.

**Vylsakь*: пол. *Wolsak* (SN X, 309).

**Vylsikь*: пол. *Walsik* (SN X, 74).

**Vylsukь*, **Vyls'ukь*: ст.-рос. (похідне) *Елсуково*, 1495 р. — назва поселення в колишньому Московському пов. (АФЗХ 64) < **Велсуково*, рос. *Елсуков*, *Ельсуков* (Харк.), пол. *Wołsiuk* (SN X, 316).

**Vylsimь*: ст.-рос. Тимофей Яковлев сын *Алсимов*, 1607 р. (НДР 217), Адрианъ Тимофеевъ *Алсимовъ*, 1651 р. (Барсуков 83) < **Валсимовъ*, рос. *Вольсимов* (Горпинич, Корнієнко 45), *Ансимов* (Кусов 340) < **Алсимов* < **Валсимов*, а також *Waysim*, 1394 р. — антропонім прибалтійських слов'ян (Trautmann 113), *Woysim*, 1751 р. (АВК XII, 28) < **Wolsim* / **Wołsim*.

**Vylsanь*: укр. *Йовсан* (ТДУ 54) — форма з редукцією анлауту і йотацією, пол. *Wolsan* (SN X, 309).

**Vylsinь*: ст.-рос. Елизарий Иванов сын *Волсин*, 1668 р. (ОАРП 567), рос. *Альсинов* (Рамієс 2, 187) < **Вальсинов*.

**Vylsunь*: рос. *Волсунов* (РІ Дон. 2, 546), слов'ян. *Alsune*, 1328 р. (Trautmann 12).

**Vylsarь*: блр. *Войсаров* (м. Гомель).

**Vylsę*: укр. *Вовся* (КС Дн. 2, 61).

Похідні з коренем **Vьlt-* / **Sьvlt-*

Про потенційність первісних (безафікських) **Vьlta*, **Vьlto*, **Vьltь*, **Vьltь* свідчать факти з:

а) різноманітною вокалізацією редукованого -*ъ*- у сполучі -*ьl-*: укр. *Вальт* (КПУ Київ. 8, 145), *Вильт* (Новикова 155), *Вільт* (КПУ Од. 1. 87), ст.-рос. (похідне) *Валтова*, 1678/79 р. — ойконім у колишній Нижегородській губ. (Сироткин 2012: 224), воно ж *Валтово* (Vasmer I, 632), рос. *Волтев* (Апухтин 2, 28), *Волтов*, *Вольтов* (ЖПТ) — патроніми з суфіксом -*ов*, *Вульт* (м. Калуга), (похідні) *Вальтева* — назва населеного пункту в Пінезькому пов. колишньої

Архангельської губ. (Списки Арх. 15), болг. *Вултев* (Илчев 117), слвн. *Volt* (ZSSP 686), пол. *Walt, Walta, Welt, Welta, Wilt, Woła* (SN X, 75, 150, 235, 316), слвц. *Volta, Volta, Vanta* (Beneš 86, 87), слов'ян. *Вельт* (ПКСКГ 1897: 211) ~ рос. діал. *волт* 'складка на талії шуби' (СРГК 1, 224), 'волан, пришивна оборка' (АОС 5, 67);

б) асиміляцією плавного у кожному з вокалізованих варіантів: укр. *Вовт* (КПУ Київ. 1, 188) < **Волт, Ванта* (КПУ Жит. 10, 40), *Вонтів* (Богдан 322) < **Волтів*, ст.-рос. *Ванта* Микулин Бучнев, 1563 р. (ПКОП 153), Иван Яковлев *Вантин*, 1608 р. (Веселовский 62), рос. *Вантов* (КПО 3, 45), (похідні) *Вантино* (3) — ойконіми в колишніх Владимирській, Костромській, Московській губ. (Vasmer I, 639) ~ рос. діал. *ва́нты* мн. 'шнурки [...] ' (АОС 3, 43);

в) відпадінням анлаутного *В-* у кожному з вокалізованих варіантів: ст.-рос. (похідне) *Онтово*, 1500 р. — лімномім у колишньому Новгородському пов. (Сергий 15), рос. (похідні) *Автово, Альтово* — назви поселень у колишніх Петербурзькій і Псковській губ. (Vasmer I, 17; Списки Псков. 506);

г) солодкозвуччям (-л- > -л'- > -й-): укр. *Вайт* (КПУ Дон. 6, 98), *Вейт* (м. Луцьк) і под.;

г) метатезою -лт > -тл-: укр. *Вотло* (КПУ Харк. 15, 16) < **Волто* аналогічно до ст.-рос. *Отла*, XVII ст. — назва погосту на р. Вимь у колишньому Яренському пов. (Богословский Приложение 31) < **Вотла* < **Волта*.

**Авѣлтъ*: ст.-блр. Болтромей *Явилтовичъ*, 1528 р. (ЛМ 1915: 70).

**Сивѣлтъ*: рос. *Живовтов* (РУС 146) < **Шиволтов* (форма з одзвінченням анлауту) < **Сиволтов*.

Суфіксальні деривати:

**Vѣltoѡa*: рос. *Алтубина* — ойконім відантропонімного походження в колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 94) < **Волтобина* (-у- < -о- під впливом лабіального -б-).

**Vѣltaѡa*, **Vѣltaѡъ* / **Vѣltaѡъ*: укр. *Вівташ* (Горпинич 135), *Войташ* (КПУ Черниг. 3, 77), ст.-рос. Ивашка Иванов сын *Анташев*, 1623 р. (Полякова 30) < **Авташев*, (похідні) *Анташово* — ойконім (Андрияшев 308), *Валташино*, XVI ст. — назва починка в Новгородській землі (НПК V, 325), рос. *Валтахов* (КП Твер.), *Волтахов* (КПУ Харк. 18, 294), *Илташев* (Титов Рукописи, 142) — форма з видозміненим анлаутом, (похідні) *Ватлашева* — назва поселення в колишній Пермській губ. (Списки Перм. 386), *Елташево* — ойконім

у колишній Вологодській губ. (Vasmer III, 209), блр. *Вайташы* — ойконім відантропонімного походження в Гродненській обл. (Рап. Гр. 46), *Елташево* — в колишній Вітебській губ. (Vasmer III, 209) ~ рос. діал. *алта́шка* ‘негідник’ (СРНГ 1, 241) < **валта́шка*.

**Vьltoxa*, **Vьltoхъ* / **Vьltoшь*: ст.-укр. Iwan *Wolthosz*, XVI ст. (Жерела II, 267), ст.-рос. Иванко *Валтохов*, 1588 р. (ПМТ 597), рос. (похідне) *Валтошино* — ойконім у колишній Новгородській губ. (Vasmer I, 632), пол. *Waltosz*, *Wałtosz*, *Wiltosz* (SN X, 75, 80, 236).

**Vьltuxъ* / **Vьltuшь*: укр. *Алтух* (КПУ Ник. 1, 269), *Ойтух* (Богдан 211), ст.-рос. *Алтухъ*, XVI ст. (Чечулин 83), Савка Ивановъ с. *Алтуховъ*, 1677 р. (Рязань 37), (похідні) *Онтушево*, XV ст., *Онтушевъ Подоль*, *Олтухово*, XVI ст. — ойконіми в Новгородській землі (НПК II, 423; V, 134, 269), рос. *Алтухов* (СП 23), *Антухов* (Память 1, 13), *Вальтух* (Лет. Р 2004, 16), (похідне) *Валтухово* — ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer I, 633), пол. *Waltuch*, *Wałtuch*, *Ołtuszek* (SN VII, 69; X, 75, 80). Зауважимо, що, за однією з версій, рос. *Алтухов* пов’язують з *Евтихий* (Федосюк 15–16).

Стосовно мотивації пор., наприклад, рос. діал. *во́лтух* ‘йолоп, бевзь’ (ПОС 4, 131), *алту́ха* ‘скупа людина’ (ЯОС 1, 22) < **валту́ха*.

**Vьltuxa*, **Vьltuxъ* / **Vьltuшь*: укр. *Винтиш* (Горпинич 99) < **Вилтиш*, ст.-рос. Осипко Василевъ сынъ *Валтышев*, 1629 р. (КВ 151), Ортюшка Ивановъ сынъ *Елтышь*, XVII ст. (ППКН 464), рос. *Валтышев* (ЖПТ), (похідні) *Алтышино Первое*, *Второе* — мікротопоніми в Новгородській обл. (Новгород. словарь 1), *Алтышево* (2) — ойконіми в колишніх Нижегородській і Симбірській губ., *Елтышева* — в колишній Пермській губ. (Vasmer I, 94; III, 210), ст.-блр. *Вонтыш*, 1528 р. (Перапіс 220), пол. *Wiltych* (SN X, 235) ~ рос. діал. *валты́ш* ‘грудка снігу’ (СРГС 3, 17), (префіксальне) *кувьлтыш* ‘невдало випечений хліб’ (СРГСУ Доп. 268).

**Vьltuga*, **Vьlt'uga*, **Vьltogъ*, **Vьltuga*: ст.-рос. *Евтюгин*, XVII ст. (ТКСГ 4, 130) < **Велтюгин*, (похідне) *Олтугинъ*, XVI ст. — назва починка в Новгородській землі (НПК VI, 97) < **Волтугинъ*, рос. *Антог* (КП Коми), (похідне) *Антыгино* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Vasmer I, 156) ~ рос. діал. (вторинні) *валтбѣжитъ* ‘сваритися’ (СРГК 1, 159), *изволтбѣжитъ* ‘побити’ (СРНГ 12, 111).

**Vьltajъ*: ст.-рос. Ортюшка *Волтаев*, 1668 р. (ОАРП 562), рос. *Автаев*, *Алтаев* (Память 2, 82, 203), *Овтаев* (ЖПТ) — форми з мо-

дифікованим анлаутом, *Вальтаєва* ж. (ЗНП 2, 56), *Волтаєв* (ПСС 2, 389), (похідне) *Алтаєва* — ойконім у колишній Уфимській губ. (Vasmer I, 94) ~ рос. діал. *валтай* 'тюхтій, лежень' (Бирюков 10).

***Vьltějъ** / ***Svьltějъ**: ст.-рос. Савва *Вантѣевъ*, XV ст. (НПК II, 867), Безсон *Вантеев*, 1573 р. (Альшиц 36) < **Валтеев*, Федор *Швантеевъ*, XVI ст. (НПК V, 428), (похідне) *Вантеево*, XVII ст. — ойконім у колишньому Московському пов. (Черкасова 184), рос. *Вантеев* (ЖПТ), *Ильтеев* (Харк.) < **Вильтеев*, *Вантеева*, *Вантеевка*, *Вантеево* (2) — назви поселень відантропонімного походження в різних регіонах (Vasmer I, 639), а також слов'ян. *Вайтейко* (Рамієс 2, 50).

***Vьltujъ**: ст.-рос. Федотко *Олтуев*, 1496 р. (ПКОП 55) < **Волтуев*, рос. *Алтуєв* (КПУ Полт. 2, 628), *Валтуй* — прізвисько (СРНГ 4, 30).

***Vьltakъ** / ***Vьltacъ**: укр. *Волтак* (Зосимов 1, 160), ст.-рос. (похідне) *Вантаково*, XVI ст. — ойконім у колишньому Московському пов. (ПКМГ I/1, 89) — форма з денталізованим плавним, рос. *Антаков* (ЖПТ) < **Валтаков*, *Алтачев* (Рамієс 2, 538), *Деміда Антакова*, *Іосифа Антакова* — ойконіми в колишній В'ятській губ. (Vasmer I, 141), а також слов'ян. *Антак*, запозичене в чуваський антропонімікон (Магницький 28), (похідне) *Валтаки* — ойконім у колишній Ковенській губ. (Список Ковен. 284).

***Vьltikъ** / ***Vьltičъ**: ст.-укр. *Ostas Vlticz*, XVI ст. (Жерела I, 23), (похідне) *Ольтичевъ* — лімнонім, зафіксований в описі Черкаського замку (АЮЗР VII/1, 86), рос. *Автиков* (КС Дн. 2, 21), *Увтиков* (КПУ Харк. 17, 478). Пор. ще слов'ян. *Алтикъ* (Магницький 27), запозичене чувшами.

***Vьltuka**, ***Vьltukъ**, ***Vьlt'ukъ**: укр. *Вайтук* (КПУ Дн. 12/1, 455), *Вантук* (СП 66), *Автук* (Глуховцева 1, 33), *Антюк* (ТДБ 248) — форма з асимільованим плавним, рос. *Автуков* (Глуховцева 1, 33), (похідні) *Алтуково* — назва поселення в колишній Тульській губ., *Антюкова* — в колишній Уфимській губ. (Vasmer I, 94, 161), *Антуцин* — гідронім у водозборі Оки (Смолицкая 207).

***Vьltьka**, ***Vьltьko**, ***Vьltьkъ** / ***Svьltьkъ**: ст.-рос. Никифоръ *Волтоковъ*, 1615 р. (ПДТС III, 90), рос. *Вайтков* (ЖПТ), *Волтко* (КДП 679), пол. *Swałtek*, *Wułka* (SN IX, 167; X, 352).

***Vьltyka**, ***Vьltykъ** / ***Vьltyсь**: ст.-рос. Сергей *Антыков*, 1591 р. (РК 1475–1598: 440), Федоръ *Алтыковъ*, 1659 р. (АМГ II, 672), пол. *Алтыка* (SN I, 35) ~ рос. діал. *волты́к* у стійкому словосполученні *шалты́к на волты́к* 'як-небудь' (НОС 12, 105).

***Vьltica**, ***Vьltьсь**: укр. *Олтиця* (КПУ Харк. 6, 40), рос. *Елтцев* (Рамієс 2, 447) ~ укр. діал. *алтіца*, *илтіца* 'клинок під пахвою у чоловічій або жіночій сорочці, кожусі тощо' (СБук.Г 18, 176).

Укр. (похідні) *Унтилова Балка*, *Унтилівка* — ойконіми в Одеській обл., рос. *Унтилов* (КПУ Ник. 9, 217) — рефлекси потенційного ***Vьltidlo**.

***Vьltimъ**: *Oytim* — в антропоніміконі прибалтійських слов'ян (Trautmann 72) < **Wojtim* < **Woltim*.

***Vьltoma**, ***Vьltomъ**: ст.-рос. (похідне) *Олтомово*, 1608 р. — ойконім у Яранському пов. колишньої Ярославської губ. (АПШ 318) < **Волтомово*, рос. *Алтомов* (Лет. ЖС 2005, № 6, 39), *Антомов* (СП 27) < **Валтомов* (-н- < -л- перед зубним), *Ватомов* (Лет. ГС 2005, № 6, 39) < **Валтомов*, (похідне) *Елтомовская* — назва поселення в колишній Олонецькій губ. (Vasmer III, 209), пол. *Wojtom* (SN X, 297) < **Woltom*. Пор. ще пол. *Jachtoma* (SN IV, 241) < **Awtoma* (J-протеза; оглушення -w- > -f- > -ch-) < **Wałtoma* (втрата артикуляційно малоенергійного *W-).

***Vьltanъ**: укр. *Вайтан* (Зосимов 1, 118), (вторинні) *Алтанець* (КПУ Дн. 8, 217) < **Валтанець*, *Вольтанець* (Редько 1, 168), (похідне) *Віетаницька* — назва балки у водозборі Дніпра (Дн.), рос. *Айтанов* (Глуховцева 1, 37) — форма з еволюцією -л- > -л'- > -й-, *Антанов* (Глуховцева 1, 51) — форма з денталізованим плавним, *Атланов* (КПУ Зап. 21, 29) — форма з метатезою -лт- > -тл-, *Елтанцев* (КПУ Луг. 14, 130) < **Велтанцев*, (похідне) *Ватланово* — ойконім у колишній Вологодській губ. (Списки Волог. 455), 1627–1630 рр. (Сторожев II, 133).

***Vьltinъ**: ст.-рос. Иван Яковлев *Вантин*, 1608 р. (Веселовский 62), рос. *Волтин* (КПУ Дон. 6, 111), *Вайтин*, *Овтин* (ЖПТ), *Офтин* (КП Сарат.) < **Овтин* < **Волтин* ~ рос. діал. *вильтіна* 'напівзасохле дерево' (СРНГ 4, 284).

***Vьltonъ**: укр. (фонетично модифіковане) *Афтонюк* (СКТ 32) < **Автонюк*, **Валтонюк*, пол. *Ołton* (SN VII, 68).

***Vьltuna**, ***Vьltunъ**: ст.-укр. Дацко *Вунтуненко*, 1649 р. (Реєстр 127), укр. *Автунич* (КПУ Черниг. 9, 35), (похідне) *Автуничі* — назва поселення в Чернігівській обл., ст.-рос. *Олтунинь*, 1620 р. (СЛ 26), (похідне) *Ялтуново*, 1610 р. — ойконім у колишньому Шацькому пов. (АСЗ 2, 430), сучасне *Ялтуново* — в Рязанській обл. < **Алтуново* (йотация), рос. *Алтунин* (ЖПТ), *Антунин* (Рамієс 2, 538), (похідні)

Лесное Ялтуново — ойконім у колишній Тамбовській губ. (Списки Тамб. 172), *Алтунина, Алтунино* (2) — в колишніх Самарській, Калужській, Владимирській губ. (Vasmer I, 94), пол. *Ołtun* (SN VII, 68).

***Vьltyнь**: рос. *Алтыня* (КПУ Луг. 10, 37) < **Валтыня* < **Валтынь* (під впливом основ на *-а, *-ja), (похідне) *Ялтынина* — ойконім у колишньому Унженському пов. (Кафенгауз 498) < **Алтынина* (йотація) < **Валтынина*, пол. *Wojtyń* (SN X, 300) < **Woltyń*, слвц. *Valtyni* (TZ Bratislava 380).

***Vьltarъ, *Vьltarъ**: укр. *Волтар* (Вол.), рос. *Алтарев* (КП Алтай 2, 373), слов'ян. *Антаръ* (Магницкий 28) — форма з денталізованим плавним і модифікованим анлаутом.

Стосовно мотивації пор., наприклад, рос. діал. *вонтара* 'пліткарка, брехуха' (АОС 5, 81) — форма з асимільованим (денталізованим) плавним.

***Vьltora, *Vьltorъ, *Vьltura**: ст.-рос. *Вантура* Овдѣвъ сынъ, 1557 р. (Тупиков 80), рос. *Ванторин* (ЖПТ) < **Валторин*, пол. *Waltor* (SN X, 75) ~ рос. діал. *языком волтѡрить* 'говорити багато і без толку' (Чикачев 65).

***Vьltyra, *Vьltyrъ**: укр. *Охтырко* (КПУ Ув. Дон. 2, 643) < **Вовтырко*, ст.-рос. *Валтырь*, 1613/14 р. (Ермолаев 150), (похідні) *Волтырино*, XVI ст. — ойконім у колишньому Звенигородському пов. (ПКМГ I/1, 736), *Валтырево*, 1619 р. — ойконім у колишній Нижегородській губ. (СН 37), рос. *Алтырецев* (КПУ Дон. 15, 96), (похідне) *Валтырево* — назва поселення в колишній Новгородській губ. (Vasmer I, 633) ~ рос. діал. *волтырь* 'потовщення на стовбурі дерева' (АОС 5, 67).

***Vьltasъ**: укр. *Вувтас* (КУ 1, 280), *Войтас* (Богдан 324), пол. *Altas* (SN I, 36), *Wiltas* (SN X, 235).

***Vьltosъ**: пол. *Waltos, Wiltos* (SN X, 75, 235).

***Vьltusъ, *Vьltusъ**: укр. *Алтусевич* (КПУ Дон. 17, 152), *Алтусь* (КПУ Полт. 1, 42), *Антус* (КПУ Жит. 2, 18), рос. *Алтусов* (Черніг.), *Валтусов* (ЖПТ), блр. *Автусиков* (КПУ Дн. 2, 159) — усі з модифікованим анлаутом, пол. *Ołtusek, Waltus* (SN VII, 69; X, 75).

***Vьltiŝče**: рос. *Вельтищев* (ЖПТ).

Рос. *Автутов* (КПУ Ник. 3, 10) < **Валтутов*, (похідне) *Алтутишево* — топонім у колишній Ярославській губ. (Vasmer I, 94) — рефлекси псл. ***Vьltotъ**.

***Vьltuzъ**: рос. *Автузов* (КПУ Ник. 3, 399). Стосовно мотивації пор. (вторинні) рос. діал. *валтүзить* 'бити' (ССГ 2, 15), *завалтү-*

зиться 'почати боротися, мірятися силою' (СОГ 4, 16), *извалту-зить* 'побити' (СРНГ 12, 100), блр. діал. *валтузіць* 'сіпати', *валтузіцца* 'боротися' (СБГ 1, 277) і т. п.

Праантропоніми-композиції:

***Ўltobajъ**: ст.-рос. Якуш *Олтобаев* (ПРК 178) < **Волтобаев*, рос. (похідне) *Алтабаева* — ойконім у колишній Тульській губ. (Кеппен 188).

***Ўltobargъ**: рос. (похідне) *Антыбары* — ойконім у колишній Пермській губ. (Vasmer I, 153). Як «починок на *Антыбарском* лугу надъ рѣчкою Чусовою» фіксується в 1647 р. (ПКВП 135).

***Ўltodějъ**: рос. (похідне) *Автодеево* — ойконім у колишній Нижегородській губ. (Vasmer I, 17) < **Вьлтодеево* (втрата анлаутного В-).

***Ўltogonъ**: рос. *Алтугонов* (Рамієс 2, 120) < **Вьлтогонов*.

***Ўltogorъ**: рос. (похідне) *Атнагузина* — ойконім у колишній Пермській губ. (Списки Перм. 380) < **Валтагузина*.

***Ўltomirъ**: рос. *Антимиров* (КС Дн. 2, 23), *Юнтемиров* (КПУ Харк. 20, 546).

Похідні з коренем **Ųlv-*

***Ųlva**, ***Ųlvъ**: укр. *Вева* (КПУ Хм. 4, 485) < **Велва*, *Вульва* (Панцьо 99), (вторинні) *Волвенко*, 1718 р. (ПМП 1718: 59) — патронім на -енко, *Волвенко* — сучасне прізвище (Черніг), рос. *Вава* (ЖПТ) < **Валва*, пол. *Wolw*, *Wulw*, (вторинне) *Olwiński* (SN VII, 67; X, 310, 352).

Суфіксальні деривати:

***Ųlvaxъ** / ***Ųlvaxъ**, ***Ųlvaxъ**: укр. *Вольвах* (ЖПТ), рос. *Вальвашев* (КПУ Харк. 14, 388), рос. *Альвашин* (НКП Од. 1, 21), блр. *Вальвашенка* (Бірыла 81).

***Ųlvuъ**: ст.-рос. *Павель Аввушовъ*, XVI ст. (НПК III, 518) ~ рос. діал. *волвушка* 'гриб вовнянка, *Lactarius torminosus*' (Іванова 64).

***Ųlvajъ**: рос. *Ваваев* (ЖПТ) < **Валваев*.

***Ųlvaka**, ***Ųlvakъ**, ***Ųlv'akъ** / ***Ųlvaxъ**: укр. *Вовака* (ТЕ 168) < **Волвака*, *Вольвак*, *Вольвач* (Новикова 167), *Вульвач* (КПУ Полт. 5, 632), *Ольвач* (КПУ Луг. 2, 611), рос. *Вальваков* (КПУ Дон. 9, 333), *Вавака*, *Вавакін*, *Вальвака*, *Вольвак*, *Вольваков* (ЖПТ), *Войвачев* (КПУ Дон. 5, 80), *Вольвач* (ЖПТ), *Вульвач* — сучасне прізвище (м. Калуга), *Ульвачев* (РУС 430) < **Вульвачев*, пол. *Wolwjak* (SN X, 310).

***Vьlvičь**: укр. *Войвич* (Богдан 324), *Вельвич* (ПСС 2, 329), *Вольвич* (Новикова 167), ст.-блр. (похідне) *Волвици*, 1648 р. — назва маєтку в колишньому Пінському пов. (АВК XVIII, 363), блр. (похідне) *Вуйвічы* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 31), пол. *Olwicz* (SN VII, 67), а також слов'ян. *Ойвич* (Рамієць 2, 213).

***Vьlvapъ**: укр. *Вулван* (РУС 84), *Вейван* (КПУ Терн. 1, 513), *Войванко* (Богдан 324), рос. *Ваванов* (ЖПТ) — форма з абсорбованим плавним, *Вайванцев* (ПК Арх. 1912: 190), *Волванов* (КПУ Харк. 20, 321), болг. *Олвановски* (Илчев 367), пол. *Wolwan* (SN X, 310), слов'ян. *Олванъ*, запозичене чувашами (Магницкий 61) < **Волванъ*.

***Vьlvipъ**: укр. *Волвин* (Богдан 322), рос. *Ильвинов* (КП Тул.) < **Вильвинов*.

***Vьlvipъ(jь)**: рос. (похідне) *Воленик* (Сикслъ 146).

***Vьlvazъ**: укр. *Айвас* (ТДУкр. 67) < **Вальвас* (редукція анлауту; солодкозвучність), рос. *Авасов* (Льв.) < **Валвасов*, блр. *Альвас* (Бірыла 20).

***Vьlvotъ**: рос. (вторинне) *Ильвуткин*, 1929 р. (Вып. 31) < **Вьльвуткин* < **Вьлвуткин*.

Похідні з коренем **Vьlz-*

***Vьlza**, ***Vьlзъ**, ***Vьlзъ**: укр. (вторинне) *Волзовський* (СП 80), *Вайзів* — відантропонічний мікротопонім у Ровенській обл. (Сл. ММР 62), ст.-рос. Алексѣй *Елзовъ*, XVI ст. (НПК VI, 934), рос. *Анзов* (КПУ Харк. 14, 460) < **Валзов* (редукція анлауту; асиміляція плавного), (похідне) *Елзово* — ойконім у колишній Новгородський губ. (Vasmer III, 200), пол. *Olza*, *Walz*, *Wałz*, *Wolz* (SN VII, 67; X, 76), а також слов'ян. *Альзев* (Рамієць 2, 191).

Суфіксальні похідні:

***Vьlzakъ**: пол. *Alzak*, *Olzak*, *Walzak* (SN I, 35; VII, 67; X, 76).

***Vьlzikъ** / ***Vьlзіць**: укр. *Йовзик* (Вол.) — форма з йотацією після відпадіння слабкоартикульованого *В-*, (похідне) *Вайзикова нивка* — мікротопонім у Ровенській обл. (Сл. ММР 62), рос. *Евзиков* (КПУ Луг. 1, 330), блр. (похідне) *Оўзічы* (*Воўзічы*) — ойконім у Брестській обл. (Рап. Бр. 96).

***Vьlзъкъ**: пол. *Wajzek* (SN X, 57).

***Vьlzanь**: укр. (вторинні) *Вользаненко* (ИС 22), *Волзанський* (КПУ Хм. 4, 622).

***Vьlzinь**: рос. (вторинне) *Вонзинский* (ТСК 179), *Ользин* (ЖПТ), ст.-блр. *Петръ Волзинъ*, 1593 р. (ИЮМ I, 324), блр. *Айзін*, *Аўзін* (Бірыла 26, 28) < **Вайзін*, **Ваўзін*.

***Vьlzunь**: рос. *Елзунова* — ойконім відантропонімного походження в колишній Олонецькій губ. (Vasmer III, 200).

***Vьlzarь**: блр. (вторинне) *Альзарчик* (ЖПТ) < **Вальзарчик*.

III. АНТРОПОНІМНІ ЕТЮДИ

Серб. *Бурило* і под.

Заголовний антропонім (Грковић 48) генетично споріднений з укр. *Бурило* (Новикова 129), *Бурилове* – відантропонімний ойконім у Миколаївській обл., ст.-рос. **Бурило* > *Бурилово*, XVI ст. – назва починка в історичній Новгородській землі (НПК VI, 212), рос. *Бурилов* (ЖПТ), (похідні) *Бурилово*, *Бурылово* – ойконіми в колишніх Новгородській і Вологодській губ. (Vasmer I, 587, 595), блр. *Бурыла* (Бірыла 71), пол. *Burito* (SN I, 575) < **Buridlo*.

Формально це відапелятивні деривати, пор., наприклад, укр. діал. *буріло* ‘ведмідь’, ‘вид рибальської сітки, рибальська снасть, подібна до невода’ (ЕСУМ I, 300), рос. діал. *буріла* ‘лайливе слово’ (СРНГ 3, 287) та ін., пов’язані з дієслівною лексикою, зібраною під гаслом **buriti* (se) в (ЕССЯ 3, 98–99).

Із реконструйованим вище **Buridlo* пов’язані однокореневі **Bura*, **Bur’a*, **Burъ*: ст.-укр. Сидоръ *Бура*, 1565 р. (Тупиков 70), укр. *Бур* (КПУ Полт. 1, 82), *Бура*, *Буря* (Горпинич, Тимченко 36, 37), ст.-рос. Ошон(ь)ка *Бур*, 1624 р. (Парфенова 77), рос. *Бур* (ЖПТ), блр. *Бура* (Бірыла 68), макед. *Буров* (Речник ПКМ I, 173), серб. *Бура* (Грковић 48), хорв. *Bura* (Leksik 83), словн. *Burja* (ZSSP 67), пол. *Bur*, *Bura*, *Burza* (SN I, 567, 581), чеськ. *Bura* (ЧП), луж. *Bur*, *Bura*, *Buřa* (Wenzel II/1, 69) ~ **bura*, **bur’a* (ЕССЯ 3, 97–98).

**Burъ(jъ)*: ст.-укр. Васько *Буры*, 1614 р. (Бірыла 1966: 201), укр. *Бурый* (Панцьо 98), ст.-рос. Семень *Бурой*, 1678 р. (ППК 449), ст.-блр. Богданъ *Бурый*, 1599 р. (Тупиков 72), блр. *Буры* (Бірыла 71), чеськ. *Búry*, *Burý* (ЧП) ~ укр. діал. *бурый* ‘сердитий, насуплений’ (ЕСУМ I, 301).

**Nabura*: укр. *Набура* (Редько 2, 721) ~ **naburiti* (ЕССЯ 21, 219).

***Orzburgъ**: рос. *Розбур* (ЖПТ) ~ рос. діал. *разбуріть* ‘розкидати, розметати’ (ССГ 9, 83).

**zabura*: укр. діал. *забу́ра* ‘сердита, роздратована людина, буян’ (ЕСУМ 1, 301). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Buriba**: блр. *Буриба* (ЖПТ).

***Buroba**: рос. *Буроба* (КПЧ), *Буробин* (ЖПТ).

***Burgba**: укр. *Бурьба* (ЖПТ).

***Burašъ**: ст.-рос. Никита *Бурашев*, 1588 р. (ВХК 80–90 гг. I, 50), Сартъ *Бурашев*, 1623 р. (Парфенова 345 — стаття *Сартаков*), *Бурашово*, XVI ст. — відантропонімічний ойконім у колишньому Тверському пов. (ПКМГ I/2, 121), рос. *Бурашев* (ЖПТ), (похідне) *Бурашево* — ойконім у Тверській обл., пол. *Burasz* (SN I, 568).

***Burešъ**: рос. *Буреш* (ЖПТ).

***Buruxъ** / ***Buryšъ**: рос. *Бурыхин*, *Бурышев* (ЖПТ).

***Burajъ**: укр. *Бурай* (Горпинич, Тимченко 37), ст.-рос. Степанъ *Бураевъ*, 1615 р. (ПДТС 110), рос. *Бураев* (Лет. ЖС 2008, № 34, 243), пол. *Buraj* (SN I, 567), ст.-слвц. Marthy *Buraj*, 1560 р. (HSSJ I, 165), слвц. *Buraj* (TZ Bratislava 43) ~ укр. діал. *бурáй* ‘сильний ураган’ (ЕСУМ 1, 298).

***Burějъ**: укр. *Бурій* (Редько 1, 115), рос. *Буреев* (ЖПТ), блр. *Бурей* (ЖПТ), пол. *Burzej* (SN I, 582).

***Burikъ** / ***Buričъ**: укр. *Бурик*, *Бурич* (Горпинич, Тимченко 36), (похідне) *Бурики* — ойконім на Сумщині, рос. *Бурик*, *Буриков*, *Буричев* (ЖПТ), макед. *Буриќ* (Речник ПКМ I, 172), хорв. *Burić*, *Burik* (Leksik 84), слвн. *Burič* (ZSSP 67), пол. *Burzik* (SN I, 582), чеськ. *Burík*, *Buřík*, *Buřič* (ЧП), слвц. *Burík* (TZ Bratislava 43), луж. *Burik* (Wenzel II/1, 69) ~ укр. діал. *бúрич* бот. ‘ведмежий корінь, Meum mutellianum Gaertn. (M. athamanticum Jacq.)’ (ЕСУМ 1, 301).

**burukъ*: блр. діал. *бурúк* ‘непривітна особа, відлюдок’ (Яўсееў 27). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Buryka** / ***Buryčъ**: ст.-рос. *Бурьчъ*, 1541 р., Семень *Бурькинъ*, 1659 р. (АЮ 49, 290), рос. *Бурькин* (ЖПТ), *Бурьчев* (КПУ Зап. 3, 57), блр. *Бурькін* (Бірыла 71).

***Burica**: хорв. *Burica* (Leksik 84), слвн. *Burica* (ZSSP 67), слвц. *Burica* (TZ Bratislava 43).

***Burgъ**: укр. *Бурець* (Новикова 129), ст.-рос. *Бурец* Юрьев, 1475 р. (Веселовский 55), Петрушка Карпов сын *Бурцев*, 1551–54 рр. (ПМТ 290), рос. *Бурцев* (ЖПТ), (похідне) *Бурцево* — ойконім

у Тверській обл., блр. *Бурэц* (Бірыла 68), *Бурцы* – відантропонімний ойконім на Вітебщині (Рап. Віц. 63), пол. *Burzec* (SN I, 582).

***Zaburьсь**: ст.-рос. Семень *Забурцовъ*, 1683 р. (Тупиков 550) ~ рос. діал. *забурить* ‘зірватися, упасти звідки-н.’ (СРНГ 9, 283).

***Burьlivъ(й)**: ст.-укр. Дмитро *Бўрливый(й)*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 3, 100) ~ **burьlivъ(й)* (ЭССЯ 3, 100).

***Burima**, ***Burimъ**: ст.-укр. Васко *Бурименко*, Степанъ *Бурымъ*, 1649 р. (Реєстр 306, 319), укр. *Бурим*, *Бурима* (Редько 1, 115), рос. *Буримов* (ЖПТ), блр. *Бурым* (Бірыла 71), *Бурима* (м. Гомель), пол. *Burym* (SN I, 583).

***Buromъ**: (вторинні) ст.-укр. Васил *Буромиць*, 1649 р. (Реєстр 430), укр. *Бураменко* (КПУ Київ. 5, 199) < *Буром-енко*, хорв. *Burim* (Leksik 84) < **Burom*.

Деривати з консонантом -п- у суфіксальній морфемі:

***Burapъ**: рос. *Буранов* (ЖПТ), (похідне) *Буранова* – ойконім у Бійській окрузі колишньої Томської губ. (Список Томск. 108).

***Buripъ**: укр. *Бурин* (Редько 1, 115), ст.-рос. Смола Андреевъ с. *Буринъ*, 1542 р. (Тупиков 493), рос. *Бурин* (Глуховцева 1, 144), хорв. *Burin* (Leksik 83), словн. *Burin* (ZSSP 67), пол. *Burzin* (SN I, 582), словц. *Burin* (TZ Bratislava 43) ~ схв. *бурин* ‘слабкий східний вітер у Далмації’ (Речник II, 301).

***Burupъ**: ст.-рос. Петръ *Буруновъ*, 1584 р. (Лихачев II, 263), Олексей *Бурун*, XVI ст. (РИ 2, 69), рос. *Бурунов*, 1701–1702 рр. (Шамина 94), блр. *Бурун* (Бірыла 70).

***Burupъ**: пол. *Burui* (SN I, 581) ~ рос. діал. (вторинне) *бурыйнка* ‘пустун, бешкетник’ (СРГК 1, 144).

***Burьpъ(й)**, ***Burьpъ**: укр. *Бурень* (Редько 1, 115), болг. *Бурен* (Илчев 94), пол. *Burny* (SN I, 579) ~ **burьpъ(й)* (ЭССЯ 3, 100–101).

***Burьnikъ** / ***Burьnikъ**: укр. *Бурник* (Редько 1, 116), макед. *Бурник* (Речник ПКМ I, 173), хорв. *Burnić*, *Burnik* (Leksik 83), словн. *Burnik* (ZSSP 67).

Суфіксальною варіантністю пов’язані псл. ***Burasъ**, ***Burosъ**, ***Burusъ** > рос. *Бурасов*, *Бурос*, *Бурусов* (ЖПТ).

Праантропоніми-композиції:

***Bur’elomъ**: рос. *Буреломов* (Глуховцева 1, 143) ~ **bur’elomъ* (ЭССЯ 3, 98).

***Burivalъ**: чеськ. *Buřival* (ЧП).

***Burivoda**: хорв. *Burivoda* (Leksik 84).

Блр. *Вабіч* і под.

Патронім на *-іч* — *Вабіч* — збережено в ойконімі *Вабічы* в Могильовській обл. Білорусі (Рап. Маг. 35). Його можна зіставляти з хорв. *Vabić* (Leksik 700), пол. *Wabicz* (SN X, 44) < ***Vabićь**.

Є підстави для реконструкції ще деяких однокоренових праантропонімів:

***Vabikь**: хорв. *Vabik* (Leksik 700), пол. *Wabik* (SN X, 44) ~ укр. *ва́бик* ‘дудка для приваблювання дичини’ (ЕСУМ I, 316), *ва́бик* ‘манок для приманювання звірів і птахів’ (Аркушин 2016: 41), блр. діал. *ва́бік* ‘невеликий вулик для приваблювання рою’ (СБГ I, 263).

***Vabьka**, ***Vabьkь**: ст.-рос. *Вабка* Осиповъ, 1628 р. (Тупиков 79), чеськ. *Vábek* (ЧП).

***Vabьсь**: хорв. *Vabec* (Leksik 700) ~ укр. *ва́бець* ‘приманка, принада’ (ГГ 32), *ва́бець* ‘принаджувач’ (ЕСУМ I, 316), діал. *ва́бец* ‘той (те), що приваблює; приманка’ (Піпаш, Галас 19), ‘сопілка для приваблювання птахів звуками, що наслідують їх голос’ (Пиртей 2004: 37), ст.-слвц. *vábec* ‘хто приваблює, приманює’ (HSSJ VI, 291).

***Vabelь**: рос. *Вабель* (ЖПТ), блр. *Вабель* (Бірыла 78), слвн. *Vabel* (ZSSP 662), пол. *Wabel* (SN X, 44).

***Vabinь**: пол. *Wabin* (SN X, 44).

***Vabьnica**: пол. *Wabnica* (SN X, 44).

***Vabьньсь**: пол. *Wabniec* (SN X, 44).

***Vabьнікь** / ***Vabьніць**: пол. *Wabnicz*, *Wabnik* (SN X, 44) ~ укр. діал. *ва́бник* ‘мисливець, який голосом приваблює звірів’ (Аркушин 2016: 41), блр. діал. *ва́бнык* ‘вулик у лісі для заманювання бджіл’ (ДСБр. 28).

***Vabarь**: хорв. *Vabar* (Leksik 700).

Потенційно (зокрема через стадію прізвиськ) могли онімізуватися:

**vaba*, **vabь*: укр. *ва́ба*, діал. *ваб* ‘принада’ (ЕСУМ I, 316), ‘приманка для лисів (тюлька, нутроці забитої тварини і т. ін.)’ (Матіїв 48), ст.-блр. *вабь* ‘насолота, спокуса, втіха; привабливість’ (ГСБМ 2, 283), блр. діал. *ваб* ‘приваблювання мисливцем звірів і птахів’ (Аркушин 2016: 41), ‘приманювання дичини голосом’ (ТС I, 102), *ва́ба* ‘приманка’ (Янкова 61), слвн. *vába* ‘приманка’ (Dumka 665), ст.-слвц. *váb*, *vába* ‘т. с.’ (HSSJ VI, 29).

**rovaba*, **rovabъ*: ст.-укр. *поваба*, *повабъ* ‘спокуса, принада, привабливість’ (Тимченко 2, 117), ст.-блр. *поваба* ‘привабливість, принада’ (ГСБМ 25, 5) та ін.

**privaba*, **privabъ*: укр. *приваба*, діал. *прівáb* ‘принадність’ (ЕСУМ 1, 316), *привáба* ‘дівчина, до якої залицяються’, ‘наживка для ловіння вудкою’ (Глуховцева 175), ‘сіно або кусочки м’яса для приманювання звірини’ (Аркушин 2016: 440), ст.-рос. *приваба* ‘приманка’ (Сл.РЯ XI–XVII вв. 19, 103), блр. діал. *прывáба* ‘т. с.’ (СБГ 4, 124).

**vabidlo*: укр. *вабіло* ‘принада’ (ЕСУМ 1, 316), ст.-рос. *вабило* ‘приманка для ловчих птахів’ (Сл.РЯ XI–XVII вв. 1, 9), рос. діал. *вабіло* ‘приманка для птахів’ (Даль 1, 159), болг. *вабіло* ‘т. с.’ (БЕР 1, 110), слвн. *vabilo* ‘запрошення’ (Dumka 665), в.-луж. *wabidŕo* ‘т. с.’ (Трофимович 339).

**rovabidlo*: слвн. *rovábilo* ‘запрошення’ (Dumka 573).

**vabyňъ(jь)*: укр. діал. *ва́бний* ‘пишний’ (Піпаш, Галас 19), в.-луж. *wabny* ‘спокусливий’ (Трофимович 339).

**rovabyňъ(jь)*: ст.-блр. *повабный* ‘привабливий’ (ГСБМ 25, 7).

**vabitelъ*: в.-луж. *wabićel* ‘спокусник’ (Трофимович 339).

**vabivъ(jь)*: чеськ. *vabivů* ‘спокусливий’ та ін.

Ст.-укр. *Воблыи*

Фіксується у складі антропонімоформули Савька *Воблыи*, 1649 р. (Реєстр 433). Споріднене з Тимошъ *Воблой*, 1660 р. (РСР 28), Іван *Вублый*, 1679 р. (АКП 1, 86), укр. *Виблий*, **Вюблий*, 1721 р. (ДІП II, 189, 193: «Вюблого зят Федор»), *Воблий*, 1736 р. (Ділова ДГ 205), *Виблий* (КПУ Полт. 1, 91), *Віблий* – сучасне прізвище (СП 74), рос. *Воблый*, *Воблов*, *Облов* (ЖПТ), пол. *Wibły* (SN X, 183).

На основі цих фактів імовірна реконструкція праантропоніма **Obvylъ(jь)*.

Стосовно апелятивної лексики пор., наприклад, укр. діал. *віблий* ‘круглий’, ‘стрункий’, ‘худий’, ‘слабий’ (Онишкевич 1, 115), *ві́блий* ‘дуже високий’, *облий* ‘округлий’ (ЕСУМ 3, 388) та ін., зібрані під гаслом **obvylъ(jь)* (ЕССЯ 31, 124–126).

Із псл. **Obvylъ(jь)* пов’язані:

***Obvyľ'akъ:** слов'ян. *Облякъ*, запозичене чувашами (Магницький 24) ~ укр. діал. *віблек* 'кругляк: рівний стовбур як будівельний матеріал' (Гавука 71), *вібляк*, *вібл'ак* 'кругла колода', *віблякий* мн. 'округлі балки' (ЕСУМ 3, 388), *вібл'ік* 'кругляк' (Піпаш, Галас 23), *вибл'ак*, *віблек* 'рівний стовбур дерева як будівельний матеріал' (ГГ 37) та ін. Див. (ЕССЯ 31, 121: **obvyľ'akъ* / **obvyľakъ*).

***Obvyľika, *Obvyľikъ:** ст.-рос. Олекса *Обликинъ*, 1500 р. (Тупиков 672), рос. *Вобликов* (ЖПТ), блр. *Воблік* (Бірыла 88), пол. *Woblik* (SN X, 183), н.-луж. *Woblik* (Wenzel 2004: 422) ~ **obvyľika, *obvyľikъ* (ЕССЯ 31, 119–120).

**obvyľica:* укр. діал. *віблиця*, *облиц'а*, *біблиц'а* 'довга неколена жердина в огорожі' (Онишкевич 1, 115), *віблиця* 'суха стояча смерека' (ГГ 37), *віблиці* мн. 'округлі балки' (ЕСУМ 3, 388), блр. діал. *вобліца* 'частина руки від долоні до ліктя' (Шаталава 31) та ін. Див. (ЕССЯ 31, 118–110). У сфері антропонімії рефлексів невідомі.

***Obvyľьсь:** ст.-укр. Василь *Облець*, 1690 р. (ПЗС 67), ст.-рос. Фома *Облец*, 1498 р. (Веселовский 224), Кирило *Облецовъ*, 1687 р. (Тупиков 672), рос. *Аблецов* (КПУ Ув. Дон. 8, 334), *Облецов*, *Обльцов* (РУС 298), *Облецова*, *Облецово*, *Облецы* – відантропонімії ойконіми в колишніх Орловській, Псковській, Смоленській губ. (Vasmer VI, 324), блр. *Аблец* (Бірыла 15) ~ **obvyľьсь* (ЕССЯ 31, 126).

**obvyľovъ(ь):* рос. діал. *обловый* 'відкормлений (про людину чи тварину)' (Оссовецкий 354). У сфері антропонімії рефлексів невідомі.

Праантропоніми-композиції:

**obvyľolikъ(ь):* ст.-рос. *облоликий* 'повновидий', 1603 р. (Сл. РЯ XI–XVII вв. 12, 86). Рефлексів у сфері антропонімії невідомі.

***Obvyľol'ubъ(ь):** ст.-блр. (похідне) *Облолюбь*, 1520 р. – лімнімі на Туровщині (АЗР II, 128).

***Obvyľouхъ(ь):** ст.-рос. Андрюшка Петров син *Оляухов*, 1550 р. (ТК 1550 г.: 368), Жданко *Облоуховъ*, 1623 р. (Успенский 2, 271), рос. *Аблаухов*, *Облаухов* (ЖПТ).

Щодо потенційних мотиваторів пор., наприклад, рос. діал. *облоу́х*, *облоу́хий* 'вухатий' (СРНГ 22, 110), блр. діал. *аблаву́хі* 'з великими вухами' (МСММ 111), 'дурень' (Янкова 13) та ін. Див. (ЕССЯ 31, 123).

**obvyľoutъ:* рос. діал. *облау́м* 'упертий, хитрий (про людину)' (Калинин. словарь 148). Антропонімії рефлексів не виявлено.

Пол. *Gaga* та ін.

Заголовний антропонім, зафіксований у (SN III, 221). Формально його можна зіставляти з д.-руськ. *Gaga*, II пол. XI – I пол. XII ст. (Медынцева 48), укр. *Гага* (Редько 1, 179), *Гага* (Богдан 68), ст.-рос. Васильй Андреевич *Гага* Шастунов Ярославский, XV ст. (Веселовский 76), ст.-слвц. Matthias *Gaga*, 1625 р. (UFP II, 126) та ін. за умови їх мотивації апелюваннями на зразок блр. діал. *gága* ‘кремінь для висікання вогню’ (Цыхун 33), кашуб. *gaga* дит. ‘вогонь’ (Sychta I, 298) і т. п. ***Gaga** < **gaga* < **gōga* сягає і.-є. **geg-* ‘горіти’. Рефлекси псл. **gag-* на матеріалі різних класів онімів найповніше описано в (Козлова 2013а: 132–133).

Фактичний матеріал свідчить про потенційність ще деяких однокореневих праантропонімів, мотивованих у цьому гнізді. Пор.:

***Gagula**, ***Gaguly**, ***Gagyla**, ***Gaguly**: укр. *Гагуль* (Глуховцева 1, 178), *Гаглюк* (СП 84), рос. *Гагулин* (ЖПТ), *Gagula* (Leksik 179), пол. *Gagła*, *Gagula* (SN III, 222) ~ кашуб. *g'agula* ‘вогник’, *gagule* ‘слабкий вогник’ (Sychta I, 298).

***Gaguxa** / ***Gaguś**: укр. *Гагуха* (КС Рв. 2, 390). рос. *Гагушкин* (ЖПТ), пол. *Gagusz* (SN III, 222) ~ рос. діал. *gáguški* мн. ‘деревне вугілля’ (СРНГ 6, 89), кашуб. *gaguśka* ‘лампадка’ (Sychta I, 298).

***Gaganь**: укр. *Гаган* (РІ Черніг. 4, 244), рос. *Гаганов* (КП Твер.), блр. *Гаган* (Бірыла 94), пол. *Gagan* (SN III, 221) ~ пол. *gagan* ‘каганець, світильник’.

***Gagarь**: рос. *Гагаров* (ЖПТ) ~ рос. діал. *gagár* ‘смаглявий чоловік’, *gagárysh* ‘обгоріле поліно’ (ПОС 6, 121, 122).

***Jьzgaga**: ст.-рос. Іванъ *Изгагинъ*, 1495 р. (Тупиков 560), Гаврила Андреевич *Изгагин*, 1588 р. (Веселовский 127) – патронім на -ин, рос. *Изгагин* (ЖПТ), хорв. *Zgaga* (Leksik 749), слвн. *Zgaga* (ZSSP 709), ст.-пол. Franco *Zgaga*, 1387 р. (SSNO VI, 314), пол. *Zgaga* (SN X, 486) ~ укр. діал. *zága* ‘спрага, печія’ (Пиртей 2004: 95), блр. діал. *зага* ‘т. с.’ (ДСБр. 68), слвн. діал. *zgaga* ‘т. с.’ (Gregorič 523), пол. *zgaga* ‘печія’, кашуб. *gaga*, *zgaga* ‘т. с.’ (Boryś, Popowska-Taborska II, 149), ст.-слвц. *zāha* ‘т. с.’ (HSSJ VII, 38) та ін. Див. (ЭССЯ 9, 27).

Укр. *Граділь* і под.

Сучасне прізвище у Волинській обл. (сс. Мирне, Скірче Горохівськ. р-ну; Анк.). Фонетично вторинна форма зі стверділим

-р'-, генетично споріднена з укр. *Hredil*, 1715 р., *Грядель*, 1760 р. (Чучка 159), *Греділь* (РІ Льв. 3, 588), рос. *Граделев*, *Гредель*, *Гределев* (ЖПТ), *Гряделев* – сучасне прізвище, хорв. *Gredelj* (Leksik 202), пол. *Grądzziel*, *Grzendziel*, *Grzędziel* (SN III, 556, 565, 569), чеськ. *Hřidel* (ЧП), ст.-слвц. *Boгуzъ Hredel*, 1488 р. (HSSJ I, 446), слвц. *Hradil* (TZ Trnava 95) і под. < ***Gredelъ**.

Праантропонім відапелятивного походження. Пор., наприклад, укр. *гряділь*, *граділь* видовжена вперед верхня частина (дишло) плуга' (ЕСУМ 1, 608), діал. *греділь*, *гриділь*, *григіль*, *ригіль*, *риділь* 'основна дерев'яна частина плуга' (Шило 96) та ін. Див. (ЕССЯ 7, 122–123).

Ст.-рос. *Дябовъ* та ін.

Зафіксовано у складі антропонімоформули Левко *Дябовъ*, 1485 р. (АЮ 163). Пор. ще Козека Івановъ *Дебовъ*, 1676–83 рр. (Устюг Великий 102). Формально це патроніми на -ов- ов від базових *Дяб* (*Деб*) [пор. ст.-рос. Олешка *Деб*, XVII ст. (ТК I, 856)], відображених й у назві поселення *Дебово*, XVI ст. – в колишньому Звенигородському пов. (ПКМГ I/1, 726), рос. *Дебов* (ЖПТ), а також *Дебово*, *Дебовка*, *Дебовской* – ойконіми в колишніх Костромській, Уфимській, В'ятській губ. (Vasmer II, 678). Пор. ще парадигматичні варіанти укр. *Деба* (СП 114), *Дяба* (Зайцева, Ковальчук 55).

Із-поміж поодиноких апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *дѣб* 'кінець, край, межа', *дѣба* 'неврожайна земля' (СРНГ 7, 312), *дѣб* у виразі сидить *дѣбом* 'сидіти нерухомо', які зводять до і.-є. **dheb-* 'міцний'. Див. (Меркулова 150).

Крім потенційних псл. ***Deba**, ***Debъ**, можна реконструювати деякі афіксальні деривати:

***Orzdeba**: укр. *Роздеба* (Богдан 247).

***Zadeba**: рос. *Задябин* (Лен. М 7, 157).

***Debaša**, ***Debašъ**, ***Debešъ**, ***Debošъ**, ***Debyšъ**: рос. *Дебашев* (ЖПТ), *Дебешев* (КП Алтай 2, 565), *Дебошин*, *Дебышев* (ЖПТ).

***Debakъ**: рос. *Дебаков* (Лет. ЖС № 27–39, 100).

***Debičъ**: укр. *Дебич* (РІ Зак. 1, 305).

***Debelъ(jъ)**: укр. *Дебелий* (Новикова 241), рос. *Дебелов*, 1719 р. (Парфенова 133), *Дебелов* (КП Алтай 2, 478), *Дебелый* (ЖПТ), блр. *Дзябела* (Бірыла 131), схв. *Debel*, 1070–1073 рр. (Rječnik II, 324) ~

укр. діал. *дебѣли* ‘здоровий, дужий, сильний, великий’ (Грищенко, Мойсієнко 42) та ін. Див. (ЭССЯ 4, 201–203).

**obdebelъ*(ь): схв. *ōdebeo* ‘дуже товстий’ (Rječnik VIII, 577). Антропонімні рефлексн невідомі.

***Debelica**: схв. *Дебелица* (Вуковић, Недељков 101) ~ **debelica* (ЭССЯ 4, 201).

***Debelićъ**: укр. (похідне) *Дебелича Копанка* – лімнонім на Чернігівщині (Черепанова Микротоп. 88), хорв. *Debelić* (Leksik 123).

***Debolъ**: (похідні) ст.-рос. *Деболово*, 1688 р. – назва пустища в колишньому Звенигородському пов. (Кусов 357), рос. *Деболы* – ойконім у колишній Ярославській губ. (Списки Яросл. 341).

Слвн. *Deblegatišuo*, IX ст. (Kronsteiner 206), *Debeloglav*, IX–X ст. (Kos 115) – рефлексн псл. ***Debelogolvъ**.

**debelonogъ*: схв. *debelōnog* ‘з великими ногами’ (Rječnik II, 326). Антропонімні рефлексн не виявлено.

Ст.-укр. *Кипень*

Відзначене під 1671 р. [Д. відм. Станиславу *Кипневи* (ВГ 129)]. Споріднене з укр. *Кипень*, *Кіпень* (Вол.), рос. *Кипнев* – сучасне прізвище, блр. *Кіпень* (Бірьла 202), пол. *Kipień* (SN IV, 620) < ***Курьнь**. Щодо апелятивних відповідників див. (ЭССЯ 13, 267 – укр. діал., рос. діал., блр. діал.).

Праантропонім важливий стосовно хронології і ареалу континуантів.

Укр. *Коломило*

Зафіксоване в (Богдан 128). Найімовірніше, це відапелятивний дериват (< **коломило*), мотивований дієсловом **коломити*. Пор., наприклад, рос. діал. *колѡмить* ‘сварити, лаяти’ (СРГК 1, 403).

Крім рідкісного ***Kolmidlo**, можна реконструювати ще деякі праантропоніми з коренем **Kolm-*:

***Kolma**, ***Kolmo**, ***Kolmъ**: укр. *Колома* (Н КП Луг. 327), ст.-рос. *Коломово*, XVI ст. – назва поселення в історичній Новгородській землі (НПК III, 405), *Коломино*, XVII ст. – відантропонімний

ойконім у колишньому Вологодському пов. (Водарский 395), рос. *Колом* (Лет. ЖС 2009, № 29, 146), *Коломов* (ЖПТ), (похідні) *Коломино* (6 фіксацій), *Коломовка* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer IV, 321), слвн. *Klata* (ZSSP 265), слвц. *Klato* (TZ Bratislava 151). Пор. ще слов'ян. *Кулумъ*, запозичене в чуваський язичницький антропонімікон (Магницкий 54) < **Коломъ*.

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *колома́* 'гуля; пухлина, налив, наріст', 'стовп, на який спирається колодязний журавель' (СРНГ 14, 168), *ко́лом* 'стирта' (Новгород. словарь 415) та ін.

Суфіксальні деривати відапелятивного походження:

***Kolmęga**: рос. *Колямаги* — відантропонімний ойконім у колишній Петербурзькій губ. (Vasmer IV, 321) ~ рос. діал. *колома́га* 'обідранець, нечепура' (Селигер 3, 81).

**kolmixa* / **kolmiša*: рос. діал. *колому́шка* 'келих для пива' (СГРС 5, 261). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Kolmajъ**: укр. *Калама́й* (Льв.) < **Колома́й*, 1911 р. (ДАВО ф. 247, оп. 1, спр. 117, арк. 22 зв.), ст.-рос. Данила Прокофьевъ *Колымаевъ*, 1648 р. (Греков 1916: 167) < **Коломаевъ*, рос. *Каламаев* (ЖПТ).

***Kolmakъ**: ст.-укр. Маркъ *Коломакъ*, 1659 р. (Тупиков 190), укр. *Коломакъ*, 1704 р. (ПОП 50), *Коломак* — сучасне прізвище (Новикова 401), рос. *Коломак* (ЖПТ).

***Kolmíkъ** / ***Kolmičъ**: слвн. *Klamič* (ZSSP 265), чеськ. *Klamič* (ЧП), слвц. *Klamič* (TZ Bratislava 151).

***Kolmъka**, ***Kolmъkъ**: укр. *Коломок* (*Каламок*) (АК 1, 89), ст.-рос. Иван *Коломка*, 1698 р. (ВМС 218), рос. (вторинне) *Коломкин* (ЖПТ) ~ рос. діал. *колóмка* 'веретено з прядивом' (СРНГ 14, 170), пол. діал. *kłotmka* 'сітка для лову риби і раків' (Karłowicz 2, 378).

***Kolmyka**: ст.-укр. Wasko *Ко́лотука*, XVI ст. (Жерела I, 68).

***Kolmъsъ**: укр. *Коломець* (ПСС 2, 564) ~ рос. діал. *коломéцъ* 'невелика копиця сіна', *коломцы́* мн. 'кості': *одни коломцы́* 'про худу, виснажену людину чи тварину; шкіра і кості' (СРНГ 14, 170).

***Kolmъica**: рос. *Колмицын* (ЖПТ).

***Kolmъy'a**: ст.-укр. Осташко *Кломля*, 1666 р. (ПК 1666 р.: 349), рос. *Коломлин* (ЖПТ). Стосовно апелятивних відповідників див. (Козлова 1986: 81).

**kolmъbъ*: рос. діал. *коломéль* 'колиска' (СРНГ 14, 169). У сфері антропонімії рефлекси не засвідчено.

***Kolmanъ**: укр. (вторинне) *Каламанчук* (СП 165), рос. *Коломанов* (ЖПТ), *Колуманов* (Зайцева, Ковальчук 77), (похідне) *Коломаново*, 1710 р. — ойконім у колишній Ярославській губ. (ПКШ 47), слвн. (вторинне) *Klatanc* (ZSSP 265).

***Kolmînъ**: укр. *Коломин* (СП 182), ст.-рос. Василій *Коломин*, 1607 р. (Веселовский 150), рос. *Коломин* (ЖПТ), (похідне) *Коломиново* — ойконім у колишній Костромській губ. (Vasmer IV, 321).

***Kolmъna**: ст.-рос. Іван *Коломна*, 1552 р. (Веселовский 150), Івашко *Коломна*, 1635 р. (ИИЗТ 36), рос. *Коломнин*, *Коломнино* — відантропонімні ойконіми в колишніх В'ятській і Калузькій губ. (Vasmer IV, 321).

***Kolmasъ**: рос. *Коломасов* (Новикова 401), (похідні) *Коломасово* — ойконім у колишній Тамбовській губ., *Коломасова Русская*, *Коломасова Мордовская* — в колишній Пензенській губ. (Vasmer IV, 320), *Коломасово* — ліммонім у водозборі Оки (Смолицкая 240).

Рос. *Коломищев* (Новикова 402 — *Коломищев*) — один із рефлексів потенційного псл. ***Kolmîšče** ~ рос. діал. *колѣмище* 'горбиста місцевість' (Новгород. словарь 415).

***Kolmota**, ***Kolmotъ**: укр. *Коломота* (Новикова 402), хорв. *Klatot* (Leksik 296).

***Kolmъza**: укр. *Кульомза* (КПУ Сум. 14, 150), ст.-рос. Салтан *Куломзин*, 1582 р. (Веселовский 170), Офонка *Коломзинъ*, 1619 р. (СН 108), рос. *Коломзин*, *Куломзин* (ЖПТ).

Рос. Локов і под.

Заголовний антропонім зафіксовано в (РУС 245). Стосовно словотвору це, як і ст.-рос. Худячко сынъ *Локовъ*, 1605 р. (АЮБ II, 837), Дружинка *Локовъ*, 1637 р. (Тюмень 107), патронім на -ов від базового **Лок*, реальність якого можна підтвердити на основі рос. *Лок* (ЖПТ), ст.-блр. Петръ *Локъ*, 1616 р. (ОДВ IX, 245), хорв. *Lak*, *Laka* (Leksik 356), слвн. *Lak* (ZSSP 321), пол. *Wok* (SN X, 301) < **Łok* ~ рос. діал. *лок* 'міра довжини' (СРНГ 17, 113). Вони сягають першопочаткових ***Olka**, ***Olкъ**, і.-є. **ol-* / **el-* 'гнути, згинати'.

Найпродуктивніше корінь **Olk-* реалізувався в суфіксально вторинних **Olкъta**, ***Olкътъ**, ***Olкътъ** > ст.-укр. *Θило(н) Локотъ*, 1649 р. (СУМ XVI–XVII ст. 16, 98), Дмитрей *Локотъ*, 1666 р. (ПК

1666 р.: 298), укр. *Локта*, 1723 р. (Швидько 201), *Локоть* (Новикова 492), *Лакта* (Панцьо 109), *Лихт* (КПУ Полт. 2, 366), *Лухта* (ЕТ 361) < **Лохта* < **Локта*, ст.-рос. Федор *Локоть*, 1463 р. (АСЭИ II, 372), Яковъ Васильевъ сынъ *Лохтевъ*, XVI ст. (АГР I, 166), Тимошка *Лактинъ*, 1647 р. (АЮБ III, 181), Кондратей *Лохтевъ*, 1613 р. (АЮ 367), *Локтев*, 1640 р. (Веселовский 183), Тимофей *Лакта* Лобанцов, 1682 р. (Полякова СПП 6, 164), (похідні) *Локтево*, *Лохтино*, XVI ст. — ойконіми в Новгородській землі (НПК V, 539; VI, 58), *Лохтево*, XVI ст. — назва пустищ у колишніх Московському і Тверському пов. (ПКМГ I/1, 13, 97), рос. *Лохтевъ*, XVIII ст. (ПМД 97), *Локоть* (ЖПТ), *Локтев* (РУС 245), (похідні) *Локоты*, *Локтев*, *Локтева* (3 фіксації), *Локтево* (3), *Локотовская*, *Лохтево* — ойконіми в різних регіонах (Vasmer V, 201, 221; Списки Волог. 481), блр. *Локаць* (Бірыла 256), *Локтев* (ТС Мозырь 133), (похідні) *Лакці* — ойконіми в Могильовській і Вітебській обл. (Рап. Маг. 101; Рап. Віц. 221), *Лойці* (*Лойти*) — у Гродненській обл. (Рап. Гр. 140), в якому, на думку Р.М. Козлової, кореневе *-*кът*'- > -*х'т*' (після падіння редукованих) > -*йт*- (Козлова V, 178), хорв. *Lokot* (Leksik 369), пол. *Łokies*, *Łokieć*, *Łokoć* (SN VI, 54).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. *лїкоть*, діал. *лókіть*, *лóкоть*, *лóхот*, *лóхоть*, болг. діал. *ʎak*, *ʎako*, *ʎakuk*, *ʎakot*, *ʎakut*, *ʎakət* та ін. (ОЛІА БМ 149), словц. діал. *lakät*, *laxet*, *laxet*, *ɟaxet*, *ɟaxes*, *ɟoket*, *ɟoxet* та ін. (Novák 595). Детальніше див. (ЭССЯ 32, 65–67). Див. також (Basara 8–18).

Із базовим **Олкътъ* пов'язані демінутиви:

***Олкътікъ**: укр. *Лактик* (РУС 234), *Ліхтик* (Новикова 488), рос. *Лактиков* (Новикова 471), блр. *Локцік* (Бірыла 256), *Локтиков* (СБГТ 264), пол. *Łoksik*, *Łokosik* (SN VI, 54).

***Олкътъка**, ***Олкътъкъ**: ст.-укр. (похідне) *Локотки*, 1419 р. — ойконім у Галицькій землі (ССУМ I, 556), рос. *Локотков* (ЖПТ), (похідне) *Локотково* — назва поселення в колишній Владимирській губ. (Vasmer V, 200), ст.-пол. *Lokethk*, 1416 р., *Lokyetek*, XVI ст. (SSNO III, 331), пол. *Łojtek*, *Łokatek*, *Łokietek*, *Łokitek*, *Łokietka* (SN VI, 53, 54), ст.-чеськ. Vladislav *Loktek* (Gebauer II, 264) ~ ст.-рос. *локотокъ* 'міра довжини', *лакотки* 'фігура — незамкнута ламана лінія з двома гострими кутами' (Сл. РЯ XI–XVII вв. 8, 166, 277) та ін. Див. (ЭССЯ 32, 67–68: **олкътъка*, **олкътъкъ*).

Корінь **Олк-* має варіант **Елк-*. Пор. деякі його континуанти:

***Elka**, ***Elkъ**: укр. *Лек*, 1784 р. (ИСК 61), *Лек* — сучасне прізвище (м. Львів), *Лека* (СП 208), пол. *Lek*, *Leka* (SN V, 550), слвц. *Лек*, віднесене до неясних (Чучка 1992: 214).

***Elkьta**, ***Elkьтъ**: укр. *Лехт* (Вол.) < **Лект*, *Лейта* (Вол.) < **Лехта* < **Лекта*, рос. *Лехт* (Лет. ЖС 2006, № 44, 140), *Лехтово* — відантропонімний ойконім у колишній Нижегородській губ. (Vasmer V, 128), пол. *Lecht*, *Lejta* (SN V, 539) ~ рос. діал. *лек* ‘участок поля, нива’ (СРНГ 341).

Найповніше деривати з коренями **Olk-*, **Elk-* описано в (Козлова V, 174—188).

Блр. *Луд*, *Луда* і под.

Заголовні прізвища (Бірыла 257) можна зіставляти із ст.-укр. *Луд*, 1496 р. (ССУМ I, 557), *Ивань Луда*, XV ст. (Тупиков 232), укр. *Луд* (Новикова 665), (похідне) *Лудин* — ойконім у Волинській обл., відомий з 1545 р. (Шульгач 2001: 79), рос. *Лудов* (ЖПТ) — патронім на -ов, пол. *Lud*, *Luda* (SN VI, 71), чеськ. *Louda* (ЧП). На основі цих фактів імовірна реконструкція праантропонімів ***Luda**, ***Ludъ** відапелятивного походження. Стосовно потенційних мотиваторів пор., наприклад, укр. *лудá* ‘більмо’, діал. ‘омана, брехня; оптичний обман, ілюзія, мана; привид’ (ЕСУМ 3, 229) та ін., зібрані під гаслами **luda*, **ludъ(jъ)* (ЕССЯ 16, 166, 168—169).

Префіксальні деривати відапелятивного походження:

***Doluda**, ***Doludъ**: укр. *Долуда*, *Долуд* (Редько 1, 322), рос. *Долуденко* (ЖПТ).

**naluda*: укр. діал. *налудá*: *налудá в оці* ‘більмо в оці’ (Дуда 43). Рефлекси у сфері антропонімії невідомі.

***Obluda**: пол. *Obłuda* (SN VII, 11) ~ укр. діал. *облудá* ‘лицемір, негідник’ (ГГ 114) та ін. Див. (ЕССЯ 28, 28—29).

***Obludьka**, ***Obludькъ**: пол. *Obłudka*, *Obłudek* (SN VII, 11).

***Poluda**: укр. *Полуда*, 1718 р. (ПЧП 98), *Полуда* — сучасне прізвище (Новикова 665), рос. *Полуда* (ЖПТ), ст.-блр. Лукашъ *Полуда*, 1685 р. (ИЮМ II, 187), пол. *Połuda* (SN VII, 473) ~ укр. *полудá* ‘більмо’ (ЕСУМ 3, 229).

***Bezpoluda**: рос. *Бесполудин* (КПУ Луг. 5, 41).

***Proluda**: рос. *Пролудина* ж. (ЖПТ).

Суфіксальні деривати відапелятивного походження:

***Ludašь**: хорв. *Ludaš* (Leksik 375), словц. *Ludaš* (TZ Bratislava 211).

***Ludoxa** / ***Ludoša**: ст.-рос. Дмитрий *Лудошинъ*, 1571 р. (ЖПТ).

***Luduxa** / ***Luduša**: ст.-рос. *Лудушина Гора*, XVI ст. — відантропонімний ойконім у Новгородській землі (НПК V, 74).

**ludyšь* (ЭССЯ 16, 169). У сфері антропонімії рефлексії не засвідчено.

***Lud'акь**: укр. *Лудзак* (Редько 1, 617), пол. *Łudziak* (SN VI, 71) ~ болг. діал. *лудак* 'божевільний' (БЕР 3, 481), в.-луж. *ludak* 'лицемір' (Трофимович 112).

***Ludikь** / ***Ludičь**: укр. *Лудик* (Богдан 167), рос. *Лудиков* (ЖПТ), хорв. *Ludik* (Leksik 375), пол. *Łudzik*, *Łudzicz* (SN VI, 71), словц. *Lúdik* (TZ Trnava 125).

***Ludьka**, ***Ludьko**, ***Ludьkь**: ст.-рос. *Лудково*, XV ст. — відантропонімний ойконім у Новгородській землі (НПК I, 74), рос. *Лудков* (ЖПТ), болг. *Лудков* (Илчев 307), пол. *Łudek*, *Łudka*, *Łudko* (SN VI, 71).

**ludica*: укр. діал. *лудиця* 'приманка' (ЕСУМ 3, 229).

***Ludьсь**: рос. *Лудицев* (ЖПТ), хорв. *Ludec* (Leksik 375).

***Ludidlo**: рос. *Лудилово* (Лет. ЖС 2004, № 38, 140) ~ укр. діал. *луділо* 'магічна сила, що вабить за собою' < *лудіти* 'вабити, заманювати' (Піпаш, Галас 95), рос. діал. *луділо* 'настирлива, надокучлива особа' (СРНГ 17, 179).

***Ludanь**: укр. *Лудан* (СП 216), рос. *Луданов* (ЖПТ) ~ **ludanь(jь)* (ЭССЯ 16, 166).

***Ludinь**: рос. *Лудинов* (ЖПТ), блр. *Лудзін* (Бірыла 257), пол. *Łudzin* (SN VI, 71), чеськ. *Loudín* (ЧП) ~ укр. діал. *лудіна* 'приманка' (ЕСУМ 3, 229).

***Ludonь**: рос. (похідне) *Лудони* — ойконім у Псковській обл.

***Ludynь**: пол. *Łudyń* (SN VI, 71).

***Ludьнь(jь)**: рос. *Луднев* (РУС 246), болг. *Луднев* (Илчев 307).

***Ludarь**: луж. *Ludař* (Wenzel II/1, 255) ~ схв. *лудār* 'дурень', ст.-пол. *łudarz* 'шахрай', чеськ. *ludař* 'дурепа' [ЭССЯ 16, 166, стаття *ludati* (se)], а також болг. діал. *лудар* 'буйний, нестримний чоловік' (БЕР 3, 487), в.-луж. *ludar*, *-ja* 'лицемір' (Трофимович 112).

***Ludišče**: рос. *Лудищев* (ЖПТ).

Ст.-рос. *Лудислав*, XII ст. (Подольская 222), варіант *Лудьславъ* (Янин, Зализняк 283), ст.-чеськ. *Ludislav* — рефлексії праантропоніма-композиата ***Ludislavь**. Див. ще (ЭССЯ 16, 166—167).

**ludogolvь* (ЭССЯ 16, 167). Антропонімії рефлексії невідомі.

Укр. *Микало* і под.

Сучасне прізвище, зафіксоване в (Новикова 541). Споріднене з укр. *Микайло* (СП 235), рос. *Мыкало* (Лет. АД 2008, № 3, 270), *Мыкалов* (ЖПТ), хорв. *Mikalo* (Leksik 425) < ***Mykadlo**, а також ст.-укр. *Hubati Szmikallo*, 1672 р. (Чучка 524), укр. *Смикало* (СП 328), *Смикало* — прізвисько (СПУ 3, 80), рос. *Смыкалов* (ЖПТ), *Смыкалово* — відантропонімний ойконім у колишній Псковській губ., *Смыкалова* — в колишній Тверській губ., *Смыкалово* (16 фіксацій) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer VIII, 396–397), хорв. *Smikal* (Leksik 600), пол. *Smykała* (SN VIII, 537), чеськ. *Smykal* (ЧП), словц. *Smíkal* (TZ Bratislava 323) < ***Sъmykadlo** віддієслівного походження.

Стосовно потенційних мотиваторів пор. укр. діал. *мікало* ‘вид вудки’ (ЕСУМ 3, 459), рос. діал. *смѣкало* ‘безтурботна, нехазяйновита особа’ (СРНГ 39, 72) та ін. (ЕССЯ 21, 33), мотивовані дієслівною лексикою на зразок укр. діал. *мікати* ‘рвати, скубити’ (Негрич 113), ‘виривати, висмикувати’, *мікатися* ‘вештатися; втручатися; кидатися’ (ЕСУМ 3, 458) та ін. Див. (ЕССЯ 21, 35–38).

Ст.-рос. (похідне) *Помыкалово*, 1539/40 р. — назва пустища в колишньому Тверському пов. (ПМТ 105), ст.-пол. *Petro Pomicadlo*, 1408 р. (SSNO IV, 319) — реальне підґрунтя для реконструкції праантропоніма ***Pomykadlo**.

Пор. ще деякі праантропоніми з коренем **Мук-* / **Съмук-*:

***Мука**, ***Мукъ** / ***Съмука**, ***Съмукъ**, ***Съмуць**: ст.-укр. *мик* дѣдошицкий, 1428 р. (ССУМ I, 590), Миць *Шмык*, 1628 р. (Сел. рух 1569–1647: 216), Андрєи *Смыкъ*, 1649 р. (Реєстр 114), Lurincz *Smik*, XVI ст. (Жерела II, 261), укр. *Мик*, *Смик* (Богдан 193, 280), *Смик* — сучасне прізвисько (Чабаненко ПНН 2, 388), (похідні) *Микове* — ойконім на Волині, *Смиків* (2) — на Львівщині і Ровенщині, *Смиківка* — на Житомирщині, ст.-рос. Степан *Смыков*, 1564 р., Михаил *Смык*, 1585 р. (Веселовский 293), Тишко Федоровъ сын *Мыкинъ*, 1654 р. (Тупиков 657), (похідні) *Смыки*, XV ст., *Мыкино*, *Смыково*, XVI ст. — ойконіми в історичній Новгородській землі (НПК I, 521; VI, 1, 50), рос. *Смыка* (Superanskaja 10), *Мыков*, *Смыков*, *Шмыков* (ЖПТ), (похідні) *Мыков*, *Мыкова* (3 фіксації), *Мыков Луг*, *Мыково* — ойконіми в різних регіонах, *Шмыки*, *Шмыкова Гора*, *Шмыково* —

ойконіми в колишній Псковській губ. (Vasmer V, 550; X, 336), блр. *Смык*, 1744 р. (Бірыла 1966: 258), *Смык*, *Шмык* (Бірыла 291, 478), *Смыч* (ЖПТ), (похідні) *Смыковічы*, *Смыкі*, *Мыкава* — назви поселень у Гомельській, Мінській, Вітебській обл. (Рап. Гом. 157; Рап. Мін. 247; Рап. Віц. 269), хорв. *Mik*, *Mika*, *Smič*, *Šmič* (Leksik 425, 599, 650), слвн. *Mika* (ZSSP 378), пол. *Mysz*, *Smyk*, *Smyka*, *Smycz*, *Szmyk* (SN VI, 504; VIII, 537; IX, 312), чеськ. *Smik*, *Šmika* (ЧП), слвц. *Mika*, *Smik* (TZ Bratislava 237, 323). Зауважимо, що серб. *Мика* виводять із особових імен на зразок *Милосав*, *Милутин*, *Михаило* і под. (Грковић 131).

Щодо апелятивних відповідників пор., наприклад, ст.-укр. *смичъ* ‘зграя’ (Тимченко 2, 335), *смыч*, мн. *смычи* ‘ремінь, на якому ведуть хортів на полювання; пара хортів’, 1584 р. (АКЖ 1965: 120), укр. *смик* ‘смичок’, діал. ‘борона; деталь ярма’ (СБІ 725), *сміки* мн. ‘дрючки замість полозів у санях’ (ЕСУМ 3, 458; 5, 320), рос. діал. *смык* ‘виснажена людина, худорба’, *смыка* ‘безтурботна, нехазяйновита особа’ (СРНГ 39, 71, 72), ст.-блр. *смык* ‘примітивна борона’, 1652 р. (ГСБМ 32, 3) та ін., зібрані в (ЕСУМ 5, 320; ЭССЯ 21, 32–33; ЭСБМ 12, 226).

***Nemyka**: ст.-рос. Иван *Немыкин*, 1641 р. (ПЮН ОК 28).

***Росъмыкъ**: укр. *Посмик* (м. Одеса) ~ ст.-блр. *посмыкѡ* ‘товста жердина’ (ГСБМ 29, 139).

***Prosъмыкъ**: ст.-укр. Грыцько *Просмыкѡ*, 1649 р. (Реєстр 478).

***Vysъмыкъ**: пол. *Wysmyk* (SN X, 373).

Суфіксальні деривати:

***Myčidlo**: рос. (вторинне) *Мычилкин* (ЖПТ) < **myčidlo*, мотивованого псл. **myčiti* (sę) (ЭССЯ 21, 24–25).

***Муѣікъ**, ***Муѣіць** / ***Съмуѣікъ**, ***Съмуѣіць**: укр. *Смичик* — прізвисько (СПУ 3, 80), хорв. *Mičić*, *Mičik* (Leksik 420), пол. *Smyczyk*, *Szmyczyk* (SN VIII, 537; IX, 311), чеськ. *Smičik* (ЧП).

***Муѣька**, ***Муѣько**, ***Муѣькъ** / ***Съмуѣька**, ***Съмуѣькъ**: ст.-укр. *Smiczek*, XVI ст. (Жерела III, 134), укр. *Мичко* (СП 238), *Смичок* (Редько 2, 982), *Смичок* — прізвисько (СПУ 3, 80), ст.-рос. Василій *Смычкинь*, XVI ст. (НПК V, 443), рос. *Мычков*, *Мычкин*, *Смычков*, *Шмычков* (ЖПТ), блр. *Мычка*, *Мычко*, *Смычок* (Бірыла 291, 385), хорв. *Mička*, *Mičko*, *Smiček* (Leksik 420, 599), пол. *Myszka*, *Myszko*, *Smyczek*, *Smyczka*, *Szmyczek*, *Szmyczka* (SN VI, 504; VIII, 537; IX, 311), чеськ. *Smička*, *Smyček*, *Smyčka*, *Šmiček* (ЧП) ~ укр. *мічка* ‘жмут льону для

прядіння; пасмо волосся' (ЕСУМ 3, 459), діал. *смійчка* 'ключка для смикання сіна зі стogu' (ЕСУМ 5, 321) та ін. Див. (ЭССЯ 21, 25).

***Намыка**, ***Намыцька**: рос. *Намычкин* (ЖПТ) ~ **патыка* (ЭССЯ 32, 195).

***Мукась** / ***Сьмукась**: хорв. *Mikač* (Leksik 425), пол. *Smykacz* (SN VIII, 538).

***Сьмукарь**: укр. *Смикар* — прізвисько (с. Осівці Камінь-Каширськ. р-ну Вол.; Анк.), ст.-рос. *Вртюшка Смыкарев*, 1634 р. (ПЮН ОК 47—48), хорв. *Smikar* (Leksik 606).

***Муковъ(йъ)**: укр. *Миковий* (СП 236).

Праантропоніми-композиції:

***Мукотакъ**: укр. *Микотак* (Пура СПР V, 105).

***Сьмуцьиборда**: хорв. *Smičibrada* (Leksik 599). Стосовно першого компонента пор., наприклад, укр. діал. *смійчити* 'волокти' (Сабадош 336) < **смьчѣти* та ін. Див. (Козлова 1984: 77).

***Сьмуцьикольс**: хорв. *Smičiklas* (Leksik 599).

***Сьмукодѣнь**: укр. *Смикодуб* (Зайцева, Ковальчук 145).

Укр. Неборак

Сучасне прізвище, зафіксоване в (Новикова 578). Споріднене зі ст.-укр. Іасоб *Nieborak*, XVI ст. (Жерела II, 194), укр. *Неборакъ*, 1759 р. (АЮЗР I/2, 13), ст.-рос. Демка *Небораковъ*, 1665 р. (Тупиков 661), блр. *Неборак* (Бірыла 298), пол. *Nieborak* (SN VI, 586), чеськ. *Neborák* (ЧП) < ***Neborakъ**.

Відапелятивне похідне, пор., наприклад, ст.-укр. *неборак* 'бідняк', 1638 р. (Тимченко 1, 477), *убоги(и) неборакъ*, XVII ст. (Зіновіїв 76), укр. *неборакъ* 'бідолаха' (ЕСУМ 4, 58), діал. 'бідолаха, нещасний' (Піпаш, Галас 114), 'бідак' (Шило 195), *неборак* 'неборак, бідолаха, сарака (про нещасну або немічну людину)' (Пиртей 2004: 196), рос. діал. *неборакъ* 'сірома', 'незграба' (СРНГ 20, 321), блр. *небаракъ*, словц. *neborák* 'бідолаха' (ЕСУМ 4, 58), а також ст.-пол. *nieborak*, відоме з XV ст., кашуб. *ńeborāk* 'неборак, бідолаха' (Boryś 357) < **neborakъ* < **ne borti* (sę), **ne boriti* (sę) (Boryś 358). В ЭССЯ реконструкцію пропущено.

У слов'янських ономастиконох відомі й факти без заперечення **Не-*, тобто рефлексії псл. ***Borakъ**. Пор., наприклад, ст.-рос. *Бо-*

ракъ, XVI ст. (НПК VI, 244), болг. *Борак* (Илчев 32), макед. *Борак* (Речник ПКМ I, 145), серб. *Борак* (Грковић 42), хорв. *Borak* (Leksik 60), ст.-пол. *Iohanne Borak*, 1422 р. (SSNO I, 217), пол. *Borak* (SN I, 427), чеськ. *Borák* (ЧП), словц. *Borák* (TZ Trnava 67), луж. *Borak* (Wenzel II/1, 52). Стосовно їх мотивації пор. рос. діал. *борák* ‘борець’ (ПОС 2, 114), болг. *борák* ‘т. с.’ та ін., із **borakъ*. Судячи з ареалу, **borakъ* можна кваліфікувати як потенційний праслов’янізм.

Ст.-укр. *Нороз* і под.

Зафіксоване під 1654 р. у складі антропонімоформули Іван *Нороз* (ПК 1654 р.: 134). Споріднене з пол. *Noroz* (SN VI, 64). Обидва антропоніми формально вторинні, із **Кнороз*, **Кнорозь*. Пор. ст.-укр. Остафей *Кнорозов*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 333), укр. *Кнороз* (Новикова 389), рос. *Кнороз* (Superganskaja 23), *Кнорозов* (ЖПТ), ст.-блр. Іванъ *Кнорозъ*, 1601 р. (АСД I, 222), Кастюк *Кнорос*, 1618 р. (Бірыла 1966: 221), блр. *Кноразяў* (Бірыла 209), (похідне) *Кнорозы* — ойконім у колишній Гродненській губ. (Vasmer IV, 227), нині — на території Польщі, відомий з 1576 р. (NMP IV, 539).

Стосовно мотиваційних засад пор., наприклад, ст.-укр. *кнорозъ*, 1562 р., *кнорузъ*, 1598 р. ‘кнур’ (СУМ XVI—XVII ст. 14, 143), *кнороз* ‘т. с.’, 1692 р. (АППС 2, 195), укр. діал. *кнóроз*, *кнóрос* ‘т. с.’ (ЕСУМ 2, 474), *кнóроз* ‘кнур, самець’ (СБук.Г 212), ст.-рос. *кнорозъ*, XV ст. ‘вепр, кабан’ (Сл. РЯ XI—XVII вв. 7, 201), ст.-блр. *кнорозъ*, 1529 р., *конорозъ*, 1671 р. ‘кнур’ (ГСБМ 15, 146), блр. діал. *кнóрыс* некастрований кабан, кнур, кнороз’ (Грачыха 228), рос. діал. *кнóроз* ‘кнур’ (СРНГ 13, 344), пол. діал. *knoroz* = *kiernoz* ‘веприк’ (Karłowicz II, 349).

На думку Р.М. Козлової, фоми на зразок *кнороз* постали в результаті метатези із **корноз* < **корнонос* < **кърнонось(ь)*. Пор. ст.-укр. *кърнозь* ‘кнур’, 1616 р. (Паламарчук 196), ст.-пол. Nicolaus *Kernos*, 1412 р. (SSNO II, 349), пол. *Kiernos*, *Kiernoz* (SN IV, 598). Кінцеве -з < -с могло могло стабілізуватися під впливом нім. *Naze* ‘ніс’. Детальніше див. (Козлова 340—342). По-іншому див. (Кретов 99—100 — з оглядом етимологічних версій попередників).

У такому разі всі наведені вище антропоніми — формально модифіковані рефлекси первісного **Кърнонось(ь)*.

Ст.-укр. **Шмылець** і под.

Заголовне слово фіксується під 1649 р. у складі антропонімоформули Тарась **Шмылець** (Реєстр 486). Наскільки вдалося простежити, воно не має інослов'янських паралелей. Формально — до посл.

***Obmyľьь.**

Стосовно однокореневих відповідників пор. ще:

***Муľь:** рос. *Мылов* (ЖПТ), *Мылово* — відантропонімний ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer VI, 25), відомий з XVI ст. (НПК V, 541 — *Мылово*), чеськ. *Myl* (ЧП) ~ **туľь* (ЕССЯ 21, 41).

***Muľyga:** рос. *Мылыгин* (ЖПТ).

***Muľyшь:** рос. *Мылышев* (ЖПТ).

***Муľька, *Муľько, *Муľькъ, *Муľька:** рос. *Мылкин, Мылков, Мылкин* (ЖПТ), пол. *Myłek, Myłka, Myłko* (SN VI, 507), чеськ. *Mylek* (ЧП) ~ укр. діал. *мілок* 'помилка' (Онишкевич 1, 440), слвц. діал. *myłka* 'хиба' (SSN II, 229) та ін. Див. (ЕССЯ 21, 41).

***Муľьса, *Муľьсь:** рос. *Мыльцев, Мыльцын* (ЖПТ) ~ блр. діал. *мылѐц* 'суглинок' (Яшкін 116).

***Muľica:** рос. *Мылицин* (ЖПТ).

***Muľinъ:** рос. *Мылин* (ЖПТ).

Префіксальні деривати:

***Mamyla, *Mamulyъ:** рос. *Мамылин, Мамылов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *мамѝлитъ: мамѝлитъ губы* 'сердитися', *мамѝлится* 'т. с.' (СРНГ 17, 354), *замамѝла* 'чванлива, пихата людина' (СРНГ 10, 231).

***Namulyъ:** пол. *Namyl* (SN VI, 541) ~ укр. діал. *намѝлитися: куди намѝлився?* 'куди бредеш?' (запис наш. — В.Ш.).

***Obmyla, *Obmylo:** пол. *Omyła, Omyło* (SN VII, 72), чеськ. *Omyla* (ЧП) ~ укр. діал. *обміл* 'помилка; огріх у сівбі', *обміла* 'помилка' (ЕСУМ 3, 460) та ін. Див. (ЕССЯ 28, 100).

***Obmyľька, *Obmyľькъ:** пол. *Omyłek, Omyłka* (SN VII, 72) ~ укр. діал. *омілка* 'помилка' (Аркушин 2016: 365), *обмілка, обмілок* 'огріх у сівбі' (ЕСУМ 3, 460), ст.-слвц. *omyłka, omylok* 'т. с.' (HSSJ III, 300, 301) та ін. Див. (ЕССЯ 28, 101).

***Pomylo:** пол. *Pomyło* (SN VII, 479).

***Pomyľька:** пол. *Pomyłka* (SN VII, 479) ~ укр. *помілка* 'хиба', рос. діал. *помѝлка* 'т. с.' (СРНГ 29, 236), блр. діал. *памѝлак* 'огріх, помилка (у ткацтві, столярній справі)' (Карней 35).

***Smyla:** пол. *Smyła* (SN VIII, 538).

***Съмѹѣкъ**: пол. *Smyłek* (SN VIII, 538) ~ укр. діал. *змїлка* ‘помилка’ (ЕСУМ 3, 460).

***Umyla**: рос. *Умылин* (ЖПТ) ~ ст.-блр. *умыла* ‘помилка’ (ГСБМ 35, 17).

**umylka*: рос. діал. *умылка* ‘усмішка’ (СРНГ 47, 208).

***Zamyla**, ***Zamylo**: рос. *Замылин* (ЖПТ), пол. *Zamyło* (SN X, 424).

***Zamyłka**, ***Zamyłкъ**: пол. *Zamyłek*, *Zamyłka* (SN X, 424) ~ укр. діал. *замилїті* ‘змилити, помилитися’ (Горбач Бродина 164), *замилїти* (-си, -са) ‘допустити помилку, помилитися’ (СБук.Г 136), рос. діал. *замыливать губы* ‘морщити, стискати губи’ (СРНГ 10, 270), ст.-блр. *замыляти: замыляти очи* ‘обманювати кого-н.’ (ГСБМ 11, 39) та ін.

Пол. *Pochaba* та ін.

Прізвище зафіксоване в (SN VII, 418). Воно споріднене зі ст.-рос. Іванъ *Похабовъ*, 1626 р. (Сенигов 35), Григорий *Похабовъ*, 1648 р. (ГВМ 135), рос. *Похабов* (ЖПТ), блр. **Похаб* > ойконім *Похабовщина* — в колишній Мінській губ. (Vasmer VII, 326), пол. *Pochabow* (SN VII, 418), слвц. *Pochaba* (TZ Bratislava 286) < ***Рохабъ**, ***Рохавъ**.

Реконструйовані архетипи відапелятивного (віддієслівного) походження. Пор., наприклад, д.-руськ. *похабъ* ‘божевільний; юродивий; відлюдкуватий; жорстокий’ (Срезневский II, 1313), ст.-слвц. *ročaby* ‘нерозумний’ (HSSJ III, 645) та ін.

Фактичний матеріал свідчить про потенційність ще деяких префіксальних праантропонімів, зокрема:

**ъзхабъ*: ст.-рос. *исхабъ* ‘божевільний’ (Сл. РЯ XI–XVII вв. 6, 343). Антропонімії рефлексів не засвідчено.

***Нахаба**, ***Нахавъ**: укр. *Нахаба* (КБСК 52), ст.-рос. Беяй *Нахабин*, 1570 р. (Веселовский 213), рос. *Нахабин* (ЖПТ), (похідні) *Нахабино* — ойконіми в колишніх Московській і Псковській губ. (Vasmer VI, 106).

Стосовно мотивації пор., наприклад, укр. *нахаба* ‘нахабна людина’ (ЕСУМ 4, 51) та ін. апелятивну лексику, зібрану в (ЭССЯ 22, 77–78).

***Нахавъсь**: рос. *Нахавцев* (ЖПТ).

***Обхаба**, ***Обхавъ**: пол. *Ochab, Ochaba* (SN VII, 17), чеськ. *Ochaba* (Beneš 288), словц. *Ochaba* (TZ Bratislava 260) ~ укр. діал. *охáба* ‘ледар, нероба’ (ЕСУМ 4, 239), ‘негідник’ (Яким, Зубрицька 77) та ін. Див. (ЭССЯ 27, 61: **o(b)haba*, **o(b)haby*)).

***Prixaba**, ***Prixavy**: (похідні) рос. *Прихабы* — ойконім у колишній Смоленській губ., блр. *Прихабы* — назви поселень у колишніх Вітебській і Могильовській губ. (Vasmer VII, 391) ~ рос. діал. *прихá-бый* ‘спритний, умілий’ (СРНГ 33, 22).

***Съхаба**, ***Съхавъ**: рос. *Схаба* (ЖПТ), ст.-блр. Янь *Схавъ* Станиславовичъ, 1567 р. (ЛМ 1915: 920), пол. *Schab* (SN VIII, 319) ~ рос. діал. *схáбитъ* ‘звалити, згребти в купу’ (СРНГ 43, 50). Окремі з наведених антропонімів можуть континувати псл. ***Їзхавъ**.

***Ухаба**, ***Ухавъ**: рос. *Ухабин, Ухабов* (ЖПТ).

***Zaxaba**: пол. *Zachaba* (SN X, 389).

Лексико-словотвірна мікросистема дериватів із коренем *Hab-* на антропонімному рівні заслуговує спеціального опису. Пор., наприклад, на різноманітному пропріальному матеріалі (Козлова 2018: 79–94).

Ст.-рос. *Ряпа* і споріднені антропоніми

Ст.-рос. *Ряпа* зафіксовано під 1680 р. у складі антропонімоформули Івашко Ильин сын *Ряпа* (Мосин 348). Воно генетично споріднене з рос. **Ряпа* > *Ряпино* — ойконім у колишній Сибірській губ. (Vasmer VIII, 31), хорв. *Rep* (Leksik 558), словн. *Rep, Repa* (ZSSP 513), пол. *Remp, Rempa, Rzar, Rzarp, Rzep, Rzomp* (SN VIII, 85, 229, 230, 239, 240).

На основі цих фактів імовірна реконструкція праантропонімів ***Рера**, ***Реръ**.

Стосовно апелятивної лексики пор., наприклад, схв. *pên* ‘хвіст’, словн. *rêp* ‘т. с.’ (Dumka 613), діал. *rep: žéval z dougêm repom* (Kramarič 455), *rap* ‘хвіст’ (Korenjak 158), *rîap: rîap pecelj pri hruški, jabolku* (Tomines 194), пол. *rzar* ‘куприк, хвіст’, чеськ. *řap* ‘держално ложки’, в.-луж. *řjar* ‘хребет’, н.-луж. *řep* ‘т. с.’ (ЕСУМ 5, 61). Див. також (Boryś, Popowska-Taborska IV, 231–232 — статті *řeb, řep*; Hrabovštíak 689, 692–693).

Етимологія апелятива непевна. Див. (Scheftelowitz 143; Matzenauer 262–263 — з іншомовними відповідниками; Grošelj 423;

ЕСУМ 5, 61 — з літературою; Bezlaj III, 171 — з літературою). Псл. **reřь* пов'язували з **rob-* (**robati*), а на основі аблаутних зв'язків — з **rop-* (Трубачев 8, 9). Пор., наприклад, рос. діал. *ру́на* 'колючка, шпичак рослини', 'голки їжака, колючі плавники йоржа і под.' (СРНГ 35, 680).

Кореневе **Rep-* / **reř-* реалізувалося в деяких афіксально ускладнених похідних, які можна подати під відповідними праслов'янськими гаслами:

***Reřuga**: рос. *Ряпугин* (ЖПТ), *Ряпугина* — відантропонімний ойконім у колишній Ярославській губ. (Vasmer VIII, 32) ~ рос. діал. *ряпу́га* 'риба ряпушка' (СРНГ 35, 352).

**reřařь*: серб. діал. *ре́паш* 'хвіст' (Златковић 2, 357).

***Reřoša**: слвн. *Reřoša* (ZSSP 504, 513).

***Reřuxa** / ***Reřuřь**: ст.-рос. Захар *Ряпуха*, 1585 р. (Веселовский 275), Калина *Ряпушинъ*, XVI ст. (НПК V, 491), слвн. *Reřuř* (ZSSP 513).

**reřěja*: рос. діал. *репeя* 'основа хвоста': *по репeю хвостик у коро-вы отрезан* (СВГ 9, 52), 'кілочок для прикріплення вимпела' (СРНГ 35, 68).

***Reřьbь**: ст.-укр. Прокофeй *Ряпый*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 308).

***Reřakъ** / ***Reřařь**: хорв. *Repač*, *Repak* (Leksik 558) ~ серб. *repak* 'хвіст' (Лавровский 602), схв. *reпāч* 'з великим хвостом' (СХРС 516), слвн. *reřāč* 'тварина з довгим хвостом' (Хостник 260), *reřāč* 'т. с.' (SSKJ IV, 476).

***Reřikъ** / ***Reřiřь**: укр. *Ряпич* (Holutiak 353), рос. (похідне) *Ряники* — мікротопонім у Заонежжі (СТЗ 81), хорв. *Repić* (Leksik 558), слвн. *Repić* (ZSSP 513), пол. (вторинне) *Rzempikowski* (SN VIII, 233) ~ рос. діал. *ряник* 'дерев'яний різьблений круг із ликовим хвостом (віхоть), який встановлюють на даху як прапорець' (СРНГ 35, 352), серб. *репић* зменш. від *rep* 'хвіст' (Лавровский 602), чеськ. *řapík* 'черешок', яке пов'язують із псл. **reřь* (Rejzek 554).

***Reřьko**, ***Reřьkъ**: рос. *Ряпковъ*, 1713 р. (ДПС III/2, 703), (похідні) *Ряпкинський Гарт*, *Ряпкинський Завод* — ойконіми в колишній Пензенській губ., *Ряпково* — в колишній Псковській губ. (Vasmer VIII, 31), блр. *Ряпково* — відантропонімний ойконім у колишній Вітебській губ. (Vasmer VIII, 31), слвн. *Repek* (ZSSP 513), чеськ. *Řápek* (ЧП) ~ слвн. *repek* зменш. від *rep* 'хвіст' (SSKJ IV, 477), чеськ. діал. *řerka* 'кінець хвоста' (наводиться за: ЕСУМ 5, 61).

**reřica*: укр. діал. *ре́пиця* 'основа хвоста хребетних тварин; корінь', *рі́пиця* 'основа хвоста тварини', *рі́пиця* 'корінь; верхня

частина хвоста тварини', рос. *ре́пица* 'хвіст хребетної тварини, крім щетини', блр. *рэ́пица* 'хвостова частина хребта' (ЕСУМ 5, 61), а також рос. діал. *ре́пица* 'зад коня': єсть в упряжи шлея-ремень, которая проходит под *репицей* лошади (ОСВГ 12, 244), 'задня частина тіла людини або тварини' (СДГВ 515), 'нижня частина спини; сідниці; anus' (ОСВГ 9, 183), *рjóпица* 'корінь, основа хвоста коня, корови' (СРНГ 35, 327), слвн. діал. *repíca* 'задня частина шворня у возі' (Novak 126; Rajh 200), *repíca* 'т. с.' (Vnuk 126). Апелятив *репица* зустрічаємо також у повісті Л.М. Толстого "Холстомер": *черная репица хвоста с обозначившимися на ней позвонками торчала длинная и почти голая* (Собр. соч. в 20-и т. Т. 12, с. 12).

Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

***Рерьсь**: рос. **Ряпець* > *Ряпцово* — ойконім у колишній Московській губ. (Vasmer VIII, 32), хорв. *Repac* (Leksik 558), слвн. *Repec* (ZSSP 513) ~ рос. діал. *репиц*, -ца 'кінський хвіст без волосся' (Малеча 3, 536).

***Ререль**, ***Рероль**: ст.-укр. (вторинне) Осташко *Ряполовской*, 1654 р. (ПК 1654 р.: 209), ст.-рос. *Ряполов* Дубенский, XVI ст. (Веселовский 275), рос. *Реполов*, *Ряполов* (ЖПТ), (похідні) *Ряполово* (7 фіксацій) — назви поселень у різних регіонах (Vasmer VIII, 31), пол. *Rempel*, *Rempiel*, *Rzempel*, *Rzempiel*, *Rzępiel*, *Rzompiel*, *Rzempołów* (SN VIII, 85, 233, 239, 240).

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, рос. діал. *рѐпел* 'пташка' (СРНГ 35, 67), *реполов* 'пташка *Sylvia rubescola*', яке зіставляли з пол. *rzeroła* 'хто бренькає, погано грає на скрипці' (Трубачев 8 — з літературою; пор., однак, *Boгуś*, *Popowska-Taborska* IV, 224—225: стаття *řapolěc*).

***Рерапъ**: хорв. *Repap* (Leksik 558).

***Реріпъ**: рос. *Ряпин* (ЖПТ), слвн. *Repin* (ZSSP 513) ~ рос. діал. *репина* 'деталь самопрядки, гвинт' (НОС 9, 136).

***Реропъ**: хорв. *Reponj* (Leksik 559).

**рѣръпъ(ь)*: схв. *рѣппи* 'хвостовий' (СХРС 517), слвн. *répni* 'т. с.' (Dumka 613).

Суфіксальною варіантністю пов'язані:

***Реразь**, ***Рерісь**, ***Рерось**, ***Рерузь**, ***Рерузь**: рос. *Ряпасов*, 1745 р. (Парфенова 342), *Ряпасов*, *Ряписов*, *Ряпосов* (ЖПТ), *Ряпусов* (РУС 364), (похідні) *Ряпасова*, *Ряпосова* — ойконіми в колишній

Пермській губ., *Ряпусова* — в колишній Олонецькій губ. (Vasmer VIII, 31, 32) ~ рос. діал. *рѣнис* ‘кінчик хвоста корови’ (СРНГ 35, 67).

Іносуфіксальні деривати:

**рѣпатъ(ь)*: схв. *рѣпат* ‘хвостатий’ (СХРС 516), слвн. *repāt* ‘т. с.’ (Dumka 613).

**рѣпитъ(ь)*: в.-луж. *rjapity* ‘мужній, непохитний’ (Трофимович 250).

**рѣпастъ(ь)*: схв. *рѣпаст* ‘хвостатий’ (СХРС 516), слвн. *rĕpasti* ‘хвостатий’ (Хостник 260), *rĕpast* ‘т. с.’ (SSKJ IV, 477), діал. *riepast* ‘схожий на хвіст’: *ʲəta uʲsa ʲriepasta ʲčiklə* (Їујес-Stress 2, 219).

**рѣровъ(ь)*: в.-луж. *rjарову* ‘хребтовий’ (Трофимович 250). Антропонімі рефлексів не засвідчено.

Потенційні праантропоніми-композиції:

***Рерорґь**: ст.-чеськ. *Řeporyje* — ойконім: 1446 р. — *in Řeporyjích* (Аґ IV, 553).

***Рероухъ**: пол. *Rzepouch* (SN VIII, 239).

**širokorepъ(ь)*: слвн. *širokorĕp* ‘широкохвостий’ (Pleteršnik 2, 622).

***Вѣлкорѣра**: хорв. *Vukorepa* (Leksik 737). Як типологічну паралель пор. д.-руськ. *Волчий Хвостъ*, 984 р. — воєвода великого князя Володимира Святославича (ПСРЛ XXIV, 31) < ***Вѣлѣсья Хвостъ**.

Стосовно реалізації псл. **рѣръ* ‘хвіст’ в антропонімічній лексиці, то для нього можна вказати типологічні паралелі. Пор., наприклад:

***Хвостъ**: укр. *Фіст* (Редько 2, 1104), *Хвост* (ЖПТ), *Хвіст* — сучасне прізвисько (СПУ 3, 199), ст.-рос. *Феофаникъ Хвостъ*, 1495 р. (Тупиков 414), рос. *Хвостовъ*, XVIII ст. (ПМД 165), *Хвост*, *Хвостов* (ЖПТ), блр. *Хвост* (Бірыла 430), ст.-пол. *Chwost*, 1606 р., *Fost*, 1635 р. (Rymut I, 90), пол. *Chwost*, *Chwóst*, *Fost* (SN II, 144, 145; III, 157) ~ **xvostъ* (ЭССЯ 8, 133–134).

***Безхвостъ(ь)**: укр. (похідне) *Безхвостова* — топонім у колишній Херсонській губ. (Vasmer I, 311), ст.-рос. Семен *Безхвостов*, 1495 р. (Веселовский 33), рос. (похідне) *Безхвостых* — ойконім у колишній Пермській губ. (Vasmer I, 311) ~ **bezxvostъ(ь)* (ЭССЯ 2, 28).

***Хвостикъ**: укр. *Хвостикъ*, 1718 р. (ДІП I, 177), *Фостик*, *Хвостик* — сучасні прізвиська (Редько 2, 1107, 1120), *Хвостик* — сучасне прізвисько (СПУ 3, 200), рос. *Хвостик*, *Хвостиков* (ЖПТ), пол. *Fościk* (SN III, 158), *Fostyk* (SN III, 157) < укр., слвц. *Chvostik* (TZ Bratislava 133).

***Хвостъкъ**: рос. *Хвосток*, *Хвостков* (ЖПТ), ст.-пол. *Chwostek*, 1536 р. (Rymut I, 90), пол. *Fostek* (SN III, 157), чеськ. *Chvostek* (ЧП).

Потенційні праантропоніми-композиції:

***Běloxvostъ (jъ)**: ст.-укр. Яшко, *Бѣлохвостой* зят, 1664 р. (АКП I, 11), укр. *Бѣлохвост*, 1718 р. (ПСт. П 110), *Бѣлохвостый*, 1718 р. (ДП I, 69), ст.-рос. Іванъ *Бѣлофостъ*, 1583 р. (Тупиков 77), рос. *Белохвостов* (ЖПТ), *Белохвостово* (5 фіксацій) — ойконіми в колишніх Псковській, Смоленській, Тверській губ. (Vasmer I, 332), *Белохвостово*, XVIII ст. — назва пустища у Верейському пов. колишньої Московської губ. (Кусов II, 325), блр. *Бѣлахвосты* (Бірыла 51) ~ **běloxvostъ (jъ)* (ЭССЯ 2, 70–71).

***Сьнохвостъ**: рос. *Чернохвостова* ж. (Горпинич, Корнієнко 254), блр. (похідне) *Чарнахвостава* — ойконім у Мінській обл. (Рап. Мін. 221).

***Dobroxvostъ**: рос. *Доброхвост* (Новикова 260).

***Dъlgoxvostъ (jъ)**: рос. *Долгохвостов* (Глуховцева 1, 240).

***Goloxvostъ**: ст.-укр. Іванъ *Голохвастъ*, 1654 р. (Тупиков 112), рос. *Голохвостовъ*, XVIII ст. (ПМД 101), укр. *Голофаст* (Новикова 205), рос. *Голохвостов*, *Голофастов* (ЖПТ).

***Krivoxvostъ**: укр. *Кривохвіст* (Редько 1, 540), рос. *Кривохвостов* (ЖПТ).

***Кърнохвостъ**: рос. *Корнохвостиков* (КП Алтай 2, 576) ~ рос. діал. *корнохвостый* ‘без хвоста; куций’ (СРНГ 14, 343).

***Ostroxvostъ**: ст.-рос. Федот *Острохвост*, XV ст. (Янин 338) ~ рос. діал. *вострохвост* ‘качка *Anas acuta* L.’, *острохвост* ‘т. с.’ (СРНГ 5, 149; 24, 89).

**vьrtixvostъ*: блр. діал. *верціхвост* ‘різновид горобця’ (ЭСБМ 2, 88). У сфері антропонімії рефлексії невідомі.

***Vьrtoxvostъ**: рос. *Вертохвостов* (ЖПТ) ~ рос. діал. *вертохвост* ‘легковажна людина’ (СРНГ 4, 155).

***Xvostorězъ**: рос. *Хвосторезов* (ЖПТ).

***Obgonъ**: ст.-пол. Paulo dicto *Hogon*, 1307–1319 pp., *Ogon*, 1318 р. (SSNO IV, 102), пол. *Ogon* (SN VII, 34) ~ пол. *ogon* ‘хвіст у тварин’ та ін. (ЭССЯ 26, 230–232).

***Obgonъkъ**: ст.-пол. Andree *Ogonek*, 1431 р. (SSNO IV, 102).

***Gъsъjъ Obgonъ**: ст.-пол. Petri *Ganschyogon*, 1420 р. (SSNO II, 104).

***Обрашъ**: (вторинні) болг. *Опашков* (Илчев 368), хорв. *Opašić* (Leksik 469) ~ рос. діал. *опашь* ‘хвіст корови’, болг. *опаш* ‘хвіст’ та ін. Див. (ЭССЯ 28, 167: **обрашъ*).

***Bezobrašъ**: ст.-пол. Mile(s) *Bezopaz*, XV ст., варіант *Brzezopasz*. Відновлено в (ЭССЯ 2, 34–35).

***Обрушъ**: н.-луж. *Horus* (Wenzel 2004: 166) ~ н.-луж. *horuš* ‘хвіст’ та ін. Див. (ЭССЯ 29, 42).

***Обрушъ**: луж. *Horus*, *Opyš*, *Wopyš* (Wenzel II/1, 151; II/2, 46, 164) ~ ст.-чеськ. *оруш* та ін. Див. (ЭССЯ 29, 48).

Насамкінець зауважимо, що псл. **гѣрѣ* ‘хвіст’ не було абсолютним синонімом усіх інших назв хвоста, наведених вище, воно стосувалося, — як писав О.М. Трубачов, — короткого хвоста, обрубка хвоста як продовження хребетного стовпа, але без шерсті й волосся, пор. значення пол. *rzępa* ‘куприк’ (Трубачев 8).

Укр. Чад та ін.

Свого часу це прізвище тлумачили як лексико-семантичне похідне від апелятива *чад* (Редько 2, 1154).

На наш погляд, можлива й інша мотивація антропооснови. Пор., наприклад, схв. *čed* ‘дитя’, ст.-чеськ. *čad*, *čád* ‘хлопчик, підліток, дитина чоловічої статі’ (ЭССЯ 4, 102).

Зважаючи на ст.-рос. Макаръ *Чадовъ*, 1667 р. (Тупиков 814), рос. *Чадов* (ЖПТ), (похідне) *Чадово* — ойконім у Тверській обл., відомий з середини XVI ст. (ПМТ 267), *Чадово* (2) — в колишніх Костромській і Новгородській губ. (Vasmer X, 39), чеськ. *Čad* (ЧП), імовірна реконструкція праантропоніма **Čęda*, **Čędo*. Вони також реалізувалися в слов'янській антропонімії: болг. *Чадов* (Илчев 534), *Чедо*, XVI ст. (Заимов 242), серб. *Чедо* — особове ім'я (Грковић 322), *Чедо* (Божиновић 225 — як гіпокористик від *Чедомир*), хорв. *Čada* (Leksik 105), чеськ. *Čada* (TZ Bratislava 49), *Čado* (ЧП) ~ ст.-укр. *чадо* ‘дитя, дитина’, 1322 р. (ССУМ II, 531), *чяда* *‘нащадки, потомки’: *ис чяды своими; и усопших чяд ихъ*, 1529 р., *чадо* *‘дитя’, 1700 р. (Панькевич 74, 99), укр. діал. *чада* ‘повія’ (Онишкевич 2, 361), ст.-блр. *чадо*, *чядо* ‘дитя’ (ГСБМ 36, 266–267) та ін. Див. (ЭССЯ 4, 102–104).

Пор. ще:

**čędъ*: ст.-укр. *чадь* ‘челядь, народ’ (Тимченко 2, 474) та ін. Див. (ЭССЯ 4, 104).

**čędъse*: д.-руськ. *чадьсе* = *чадьсе* зменш. до *чадо* ‘дитя’ (Срезневский III, 1470–1471), ст.-блр. *чадце* ‘т. с.’ (ГСБМ 36, 267). В ЭССЯ реконструкцію пропущено.

***Čedica**: серб. *Чедица* — особове ім'я (Грковић 322).

***čedьja**: серб. *чедија* (Rječnik I, 919), діал. *чедија* зб. від *чѣдо*: *себе* и *чедиам*, 1770 р. (Елезовић II, 436). В ЕССЯ реконструкцію пропущено. Стосовно моделі пор. пл. **bratьja*, **bratrьja* (ЕССЯ 3, 9–10).

***bezčedьje**: ст.-блр. *безчадие* 'бездітність' (ГСБМ I, 258) — як доповнення до ЕССЯ.

***Čedikъ** / ***Čedičъ**: рос. *Чадиков* (ЖПТ), хорв. *Čadić* (Leksik 105), чеськ. *Čadík* (ЧП).

***Čedьko** / ***Čedьkъ**: рос. *Чадкова ж.*, *Чедков* (ЖПТ), хорв. *Čadek* (Leksik 105), чеськ. *Čadek* (ЧП) ~ чеськ. *čadek*, *čádek* — демінутив від *čád* (Gebauer I, 152).

***Čedina**, ***Čediny**: рос. *Чадин* (ЖПТ), серб. *Чедина* — особове ім'я (Грковић 322), хорв. *Čadin* (Leksik 105), чеськ. *Čadina* (ЧП).

Праантропонімі-композиції:

***Čedogostъ**: ст.-рос. (похідне) *Чадогощь*, XVI ст. — гідронім в історичній Новгородській землі (НПК VI, 1071).

***Čedomila**, ***Čedomilъ**: серб. *Čedomilъ* — чоловіче ім'я (Rječnik I, 920), *Чедомила* (Грковић 322).

***Čedomira**, ***Čedomirъ**: болг. *Чедомир*, *Чедомира* (Займов 242), схв. *Čedomir* (Maretić 116), серб. *Чедомира* (Грковић 322), слов. *Čedomir* (Kеber 155) < схв.

***Čedoslava**: серб. *Чедослава* (Грковић 322).

У науковій літературі реконструйовано також пл. **bezčedьnъ(jь)*, **bratučęda* / **bratučędo* / **bratučędъ* / **bratučędъ*, **domočędъсъ*, **jьноčędъ(jь)*, **jьzčędьje* (ЕССЯ 2, 15; 3, 8; 4, 69; 8, 231; 9, 23), рефлексів яких у сфері антропонімії невідомі.

Пор. ще укр. *домочада* мн.*'сім'я, родина': за *здравие свое и всехъ домочадъ своихъ* (Панькевич 121) < **domočęda*.

Ст.-слвц. *Ssidlo* і под.

Зафіксоване під 1592 р. — Nicolaus *Ssidlo* (HSSJ V, 620). Генетично споріднене зі ст.-укр. Гаврило *Шило*, 1430 р. (ССУМ II, 558), Iwan *Sydlo*, XVI ст. (Жерела III, 178), укр. *Шило* (Богдан 272), *Шило* — сучасне прізвище (СПУ 3, 303), ст.-рос. Никита *Шило*, 1551–54 рр. (ПМТ 224), (похідні) *Шилово*, XV ст. — ойконім, *Шиловъ*, XVI ст. — назва починка в історичній Новгородській землі (НПК I, 114; VI, 120), рос. *Шилов* (ЖПТ), (похідні) *Шилов*, *Шиловка* — мікро-

гідроніми в Нижегородській обл. (Климкова 3, 367), ст.-блр. Панкрат Грыдкович *Шыло*, 1577 р. (Бірыла 1966: 277), блр. *Шыла* (Бірыла 491), *Шылы* — відантропонімічний ойконім у Мінській обл. (Реп. Мін. 291), болг. *Шилов* (Илчев 556), серб. (похідні) *Šilovo* (2) — ойконіми (Im. m. 425–426), ст.-пол. *Szydło*, 1136 р. (SSNO V, 44), пол. *Szydło*, *Szyłło*, *Szyło* (SN IX, 392, 397), ст.-чеськ. *Šidlo*, 1379 р. (Profous IV, 281), чеськ. *Šidlo* (ЧП), (похідні) *Starý Šidlov*, *Nový Šidlov* — ойконіми (Profous IV, 280), словц. *Šidlo* (TZ Bratislava 343), в.-луж. *Šidlo*, н.-луж. *Šydlō* (Wenzel II/2, 123) < **Šidlo*.

Стосовно апелятивних відповідників пор., наприклад, укр. діал. *шійло* ‘рухлива, енергійна людина’ (Євтушок 132), *шійло* ‘ніж, яким колють свиней; колодій’ (ЕСУМ 6, 421), рос. діал. *шійло* ‘непосида’, ‘хто лізе не в свої справи’ (ОСВГ 12, 126), ‘вказівний палець’ (Дилакторський 568), блр. діал. *шы́ло* ‘тонка верхівка дерева’ (ТС 5, 350) та ін.

Із реконструйованим **Šidlo* пов’язані:

**Sidlakъ*: ст.-рос. Игнашка Ларионов сын *Шилаков*, 1623 р. (Полякова 261), хорв. *Šilak* (Leksik 640), словн. *Šilak* (ZSSP 600), ст.-пол. *Sidlak*, 1406 р. (SSNO V, 44), пол. *Szydłak*, *Szyłak* (SN IX, 392), чеськ. *Šidlák* (ЧП), *Šidlákov* — відантропонімічний ойконім (Profous IV, 280 < *šidlák* ‘той, хто виготовляє шила’) ~ укр. діал. *шилák* ‘шашіль, Anobiidae’ (Аркушин 2016: 619), блр. діал. *шыля́к* ‘т. с.’ (ТС 5, 351).

**Šidlikъ* / **Šidličъ*: укр. *Шилик* (Богдан 272), *Шилик* — сучасне прізвище («дуже худий, як шило; непосидючий»; СПУ 3, 303), *Шилич* (Редько 2, 1201), рос. *Шиликов* (ЖПТ), (похідні) *Шилики*, *Шиличи* — ойконіми в колишніх Костромській і В’ятській губ. (Vasmer X, 292, 293), блр. *Шылік* (Бірыла 491), болг. *Шиличев* (Илчев 556), хорв. *Šilić*, *Šiljić* (Leksik 640), словн. *Šilič* (ZSSP 600), чеськ. *Šidlik* (ЧП), словц. *Šidlik* (TZ Bratislava 343).

**Šidľko*, **Šidľkъ*: укр. *Шилко* (Новикова 949), рос. *Шилков* (ЖПТ), (похідні) *Шилково* (2) — ойконіми в колишніх Орловській і Тверській губ. (Vasmer X, 293), блр. *Шылко* (Бірыла 491), болг. *Шилков* (Илчев 556), ст.-пол. *Sidlko*, 1447 р., *Szidlek*, 1497 р. (SSNO V, 44), пол. *Szyłko* (SN IX, 397).

**Šidľce*, **Šidľcъ*: укр. *Шилець* (Новикова 949), ст.-рос. Останя *Шильцовъ*, 1556 р. (Тупиков 841), Григорий *Шильце*, 1580 р. (Веселовский 368), Ивашко *Шилець*, 1585 р. (Тупиков 443), *Шилцово*, XV ст. — відантропонімічний ойконім на Новгородщині (НПК II, 44), рос. (похідні) *Шильцева* (2), *Шильцево*, *Шильцевы* — ойконіми в

різних регіонах (Vasmer X, 297), блр. *Шылец* (Бірыла 491), хорв. *Šilec* (Leksik 640), слвн. *Šilc, Šilec* (ZSSP 600) ~ рос. діал. *шилѣц* ‘загострена паличка в дитячих іграх’ (Даль 4, 535), *шилѣце* ‘дика качка’ (Сл. Алтая 4, 235) та ін.

***Šidlimъ**: рос. (похідне) *Шилимово* — ойконім у колишній Тверській губ. (Vasmer X, 292).

***Šidlarъ**: укр. *Шилан* (Рв.), рос. (похідне) *Шиланово* — мікротопонім у Нижегородській обл. (Климкова 3, 367), хорв. *Šilan* (Leksik 640).

***Šidlarъ**: слвн. *Šilar* (ZSSP 600).

**šidlovatyъ* (ж): укр. діал. *шиловатий* ‘тонкий та високий’ (СБук.Г 660), блр. діал. *шылаваты* ‘загострений, звужений на кінці (про ніс людини)’ (Салавей 15), *шыловаты* ‘гостра верхівка дерева’ (ТС 5, 350). Рефлекси у сфері антропонімії не засвідчено.

Праантропоніми-композиції:

***Šidlobadъ** / ***Šidlobodъ**: рос. *Шилобод* (ЖПТ), блр. *Шилобад* (ЖПТ), хорв. *Šilobad, Šilobod* (Leksik 640), слвн. *Šilabod* (ZSSP 600), пол. *Szyłobód* (SN IX, 397).

***Šidlobokъ** (ж): рос. *Шилобоков* (Новикова 949).

***Šidloxvostъ** (ж): ст.-рос. Иван Кузьмин *Шилохвостов*, 1525 р. (Веселовский 368), Ондрей Ивановъ сынъ *Шилахвостъ*, 1609 р. (ПОСм. 165), (похідне) *Шилохвостово*, XVI ст. — назва поселення в історичній Новгородській землі (НПК VI, 66), *Шилохвостово*, XVII ст. — назва пустища в колишньому Вологодському пов. (Сторожев II, 61) ~ ст.-укр. *шилхвостъ* ‘пройдисвіт, негідник’ (Тимченко 2, 493), укр. діал. *шилхвуст* ‘непосида’ (Сабадош 420), рос. діал. *шилохвост* ‘пустун, бешкетник (про підлітків)’ (ЯОС 10, 75), *шилохвостый*: *шилохвостая лошадь* ‘гострохвоста’ (Даль 4, 636), блр. діал. *шылахвосты* ‘короткостовбурний’ (Крамко 1992: 64).

***Šidlonosъ** (ж): ст.-рос. Матюшка *Шылоносоевъ*, 1686 р. (КА 74), рос. *Шилоносоевъ*, 1735 р. (Курдюмов II, 360), *Шилоносоев* (ЖПТ), *Шилоносоева* (4 фіксації) — відантропонімії ойконіми в колишній Пермській губ. (Vasmer X, 570).

***Šidlošъ** (ж): укр. *Шилошей* (Горпинич, Тимченко 309).

Ст.-пол. *Jalowy* та ін.

Зафіксоване у складі антропонімоформули Stanislaum *Jalowy* під 1473 р. (SSNO II, 403). Компонент *Jalowy* має аналоги, пор.: ст.-

укр. Васко *Яловьи*, 1649 р. (Реєстр 469), укр. *Яловий*, 1718 р. (ДІП I, 219), *Яловой*, 1761 р. (Тупиков 457), *Ялов* (Новикова 984), *Яловий* – сучасне прізвище (Редько 2, 1249), рос. *Яловой*, *Яловый* (ЖПТ), блр. *Яловы*, 1746 р. (Бірыла 1966: 281), *Яловы* – сучасне прізвище (Бірыла 499), ст.-пол. Stanislaum *Jalowy*, 1473 р. (SSNO II, 403), пол. *Jałowu* (SN IV, 268), чеськ. *Jalový* (ЧП), ст.-слвц. Gregor *Yalowu*, 1501 р. (HSSJ I, 513) < ***Аловъ(йъ)** / ***Јаловъ(йъ)**.

Наведені антропоніми відапелятивного походження. Пор., наприклад, ст.-укр. *ялови(й)* *iligneus*, 1642 р. (Славинецький 224), *яловый* ‘безплідний, незасіяний’ (Тимченко 2, 510), укр. *яловий* ‘безплідний’ (ЕСУМ 6, 544) та ін. Див. (ЕССЯ 1, 67–68: **alovъjъ* / **jalovъjъ*).

Фактичний матеріал свідчить про потенційність деяких інших однокорених праантропонімів, зокрема:

***Аловсь** / ***Јаловсь**: укр. *Яловець* (Новикова 984), ст.-рос. (похідне) *Яловецево*, XV ст. – ойконім в історичній Новгородській землі (НПК I, 351), рос. *Яловец*, *Яловцов* (ЖПТ), *Яловицы* – відантропонімний ойконім у колишній Псковській губ. (Vasmer X, 516), хорв. *Jalovac*, *Jalovec* (Leksik 253), слвн. *Jalovac*, *Jalovec*, *Jalovec* (ZSSP 224), пол. *Jałowiec* (SN IV, 267), чеськ. *Jalovec* (ЧП).

Стосовно мотивації пор. апелятивну лексику, зібрану під гаслом **alovъсь* / **jalovъсь* (ЕССЯ 1, 69–70).

***Аловіа** / ***Јаловіа**: ст.-укр. *Юеско Яловица*, 1649 р. (Реєстр 137), укр. *Яловиця* (Редько 2, 1249), ст.-рос. Семенко *Яловицынь*, 1495 р. (Тупиков 856), рос. *Яловицин* (ЖПТ), хорв. *Jalovica* (Leksik 253), пол. *Jałowica* (SN IV, 267) ~ укр. діал. *ялівиця* ‘молода корова, телиця’, *яловиця* ‘ялівка’ (ЕСУМ 6, 544), ст.-слвц. *jalovica* ‘телиця до першого отелу’ (HSSJ I, 513) та ін. Див. (ЕССЯ 1, 66: **alovica* / **jalovica*).

***Аловік** / ***Аловісь** // ***Јаловік** / ***Јаловісь**: ст.-укр. Стань *Яловиць*, 1552 р. (АЮЗР VII/1, 168), укр. *Яловик* (Вол.), *Ялович* (Редько 2, 1249), *Яловиці* – відантропонімний ойконім на Ровенщині, ст.-рос. Томилко Микитин сын *Яловииков*, 1623 р. (Полякова 274), блр. *Яловік* (Бірыла 499), пол. *Jałowicz*, *Jałowik*, *Jełowik* (SN IV, 267, 268, 340).

***Аловька** / ***Јаловька**: блр. *Ялоўка* (Бірыла 499), ст.-пол. Jaskone dicto *Jalowka*, 1176 р., Albertus *Yalowka*, 1399 р. (SSNO II, 401), пол. *Jałowka* (SN IV, 268), чеськ. *Jalůvka* (ЧП) ~ ст.-слвц. *jalovka* ‘ялова вівця, корова’ (HSSJ I, 513) та ін. Див. (ЕССЯ 1, 68–69).

***Alovina** / ***Jalovina**: хорв. *Jalovina* (Leksik 253) ~ ст.-словц. *jalovina* ‘молодняк’ (HSSJ I, 513) та ін. Див. (ЭССЯ 1, 67–67: **alovina* / **jalovina*).

**alovatъ(jъ)* / **jalovatъ(jъ)*: укр. діал. *яловáтий* ‘безплідний’ (ЕСУМ 6, 544), ст.-словц. *jalovatý* (про тварин) ‘яловий, безплідний’ (HSSJ I, 513). Антропонімні рефлексі не засвідчено.

***Аль(јъ)** / ***Јаљ(јъ)**: ст.-пол. *Jał*, 1601 р., *Jeł* (Rymut II, 330, 331) ~ укр. діал. *ялый* ‘гарний, свіжий, з прекрасним виглядом’ (Сабадош 428), рос. діал. *ялый* ‘безплідний, незапліднений (про самок сільськогосподарських тварин); яловий’ (СГС 537).

***Альсь** / ***Јаљсь**: ст.-рос. Яковъ *Ялцовъ*, 1495 р. (НПК IV, 112), Ондрей *Ялец*, XVI ст. (РИ 2, 171), (похідне) *Ялцово*, 1702 р. — назва пустища в колишньому Углицькому пов. (Углич 186), рос. *Яльцев* (ЖПТ), ст.-пол. *Clemente dicto Ialecz*, 1383 р. (SSNO II, 400), пол. *Jalec* (SN IV, 266).

***Алікъ** / ***Јалікъ**: рос. *Яликов* (Новикова 984), пол. *Jalik* (SN IV, 266).

***Алька**, ***Алько**, ***Алькъ** / ***Јалька**, ***Јаљко**, ***Јаљкъ**: пол. *Jałka*, *Jałek*, *Jałko*, *Jełka* (Rymut II, 330, 331).

Укр. *Яловол*, 1782 р. (РСБ 47) — один із континуантів посл. ***Alovolfъ** / ***Jalovolfъ**.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

- Авдеев — *Авдеев А.Г.* Галичский Успенский Паисьев монастырь по документам XV–XVII веков // РД. М., 2001. Вып. 7. С. 314–347.
- АВК — Акты, изд. Виленскою Археографическою комиссиею. Вильна, 1865–1915. Т. I–XXXIX.
- АВМ — Акты времени междоусобия (1610 г. — 17 июля 1631 г.) / Под ред. С.К. Богоявленского и И.С. Рябинина. М., 1915.
- АГР — Акты, относящиеся до гражданской расправы древней России / Собр. и изд. А. Федотов-Чеховский. СПб., 1860–1863. Т. I–II.
- АЕ — Археографический ежегодник.
- АЖГУ — Акти Житомирського гродського уряду 1590 р., 1635 р. / Підг. до видання В.М. Мойсієнко. Житомир, 2004.
- АЗР — Акты, относящиеся к истории Западной России, собр. и изд. Археографическою комиссиею. СПб., 1846–1853. Т. I–V.
- АИст. — Акты исторические, собр. и изд. Археографическою комиссиею. СПб., 1841–1842. Т. I–V.
- АК — Архів Коша Нової Запорізької Січі. 1734–1775: Корпус документів. К., 1998–2008. Т. 1–5.
- АКЖ 1965 — Актова книга Житомирського міського уряду кінця XVI ст. (1582–1588 рр.) / Підг. до вид. М.К. Бойчук. К., 1965.
- АКЖ 2002 — Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року / Підг. до вид. А.М. Матвієнко, В.М. Мойсієнко. Житомир, 2002.
- АКО — Адрес-календарь. Общая роспись начальствующих и прочих должностных лиц по всем управлениям в Российской империи на 1883 г. СПб., 1883. Ч. 1–2.
- АКП — Актовые книги Полтавского городского уряда XVII века / Редакция и примеч. В.Л. Модзалевского. Чернигов, 1912–1914. Вып. I–III.
- АКПП — Адрес-календарь и памятная книжка Пензенской губернии. Пенза 1884.
- АК Ряз. — Адрес-календарь Рязанской губернии на 1898 год. Рязань, 1897.
- Акты МАМЮ — Из актов Московского архива Министерства юстиции / Сообщил А.Н. Зерцалов // ЧОИДР. 1900. Кн. II, отд. I. С. 1–130.

- Акты ЮЗР — Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собр. и изд. Археографическою комиссиею. СПб., 1863—1892. Т. I—XV.
- Альшиц — *Альшиц Д.Н.* Новый документ о людях и приказах Опричного двора // Исторический архив. М.; Л., 1949. Т. IV. С. 3—72.
- Аляксейчык — *Аляксейчык Г.М.* З дыялектнай лексікі вёскі Малыя Вераб'евічы Навагрудскага раёна // Народнае слова / Пад рэд. А.Я. Баханькова. Мінск, 1976. С. 6—16.
- АМГ — Акты Московского государства, изд. имп. Академиею наук / Под ред. Н.А. Попова и Д.Я. Самоковсова. СПб., 1890—1901. Т. I—III.
- Амосов — Сотные грамоты Антониеву Сийскому монастырю 1578 и 1593 гг. / Подг. к печати А.А. Амосовым // Северный археографический сборник / Отв. ред. П.А. Колесников. Вологда, 1972. Вып. 2. С. 207—236.
- Андріяшев — *Андріяшев А.М.* Материалы по исторической географии Новгородской земли. Шелонская пятина по писцовым книгам 1496—1576 гг. // ЧОИДР. 1914. Кн. III. С. 1—544.
- Анк. — Анкета Інституту української мови НАН України для збору ономастичних матеріалів.
- Антонов 1997 — *Антонов А.В.* Перечни актов Переславских, Костромских и Галичских монастырей и церквей XIV — начала XVII вв. // РД. М., 1997. Вып. 1. С. 43—165.
- Антонов 1999 — *Антонов А.В.* К истории Пошехонской вотчины Богоявленского Островского монастыря // РД. М., 1999. Вып. 5. С. 95—113.
- Антонов 2001 — *Антонов А.В.* Костромские монастыри в документах XVI — начала XVII века // РД. М., 2001. Вып. 7. С. 52—219.
- Антонов 2004 — *Антонов А.В.* Дозорная книга Карачевского уезда 1614 года // РД. М., 2004. Вып. 10. С. 223—272.
- Антонов 2016 — *Антонов А.В.* Из родословной практики провинциальных дворян XVI—XVII веков // Российская генеалогия: научн. альманах / Гл. ред. А.В. Матисон. М., 2016. Вып. 1. С. 175—181.
- АОК — Акты Оскольского края (из собрания старинных актов о Курской губернии князя Н.Н. Голицына) // Труды Курского губернского статистического комитета. Курск, 1863. Вып. I. С. 355—483.
- АОС — Архангельский областной словарь / Под ред. О.Г. Гецовой. М., 1980—. Вып. 1—.
- АПА — Арзамасские поместные акты (1578—1618 гг.) / Собр. и ред. С.Б. Веселовский. М., 1915.
- АППС — Акти Полтавського полкового суду 1668—1740 рр.: 36. актових документів / Підг. до вид. І.П. Чепіга, У.М. Штанденко. К., 2017. Кн. 1.
- АПС — Афган, прописаний у серці. Миколаїв, 2004.
- Апухтин — *Апухтин В.Р.* Народная военная сила. Дворянские ополчения в Отечественную войну 1812—1912. М., 1912. Т. I. Ч. 1—2.
- АПШ — Акты времени правления царя Василия Шуйского (1609 г. 19 мая — 17 июля 1610 г.) / Собр. и отред. А.М. Гневушев. М., 1914.

- Аркушин — *Аркушин Г.Л.* Словник західнополіських говірок. Луцьк, 2000. Т. 1–2.
- Аркушин 2016 — *Аркушин Г.Л.* Словник західнополіських говірок. А—Я. Вид. 2-ге, переробл., випр. і доп. Луцьк, 2016.
- Аркушин 2018 — *Аркушин Г.Л.* Словник західнополіських діалектизмів у художній літературі. Луцьк, 2018.
- Арсений — *Арсений, иеромонах.* О вотчинных владениях Троицкого монастыря при жизни его основателя, преподобного Сергия. СПб., 1877.
- Арсеньев — *Арсеньев Ю.П.* Ближний боярин князь Н.И. Одоевский и его переписка с Галицкою вотчиною (1650–1684 гг.). М., 1902. (Приложения).
- АС — Архив П.М. Строева. I // РИБ. 1915. Т. XXXII; II // РИБ. 1917. Т. XXXV.
- АСБА — Акты, собр. в библиотеках и архивах Российской империи Археографическою экспедициею имп. Академии наук. СПб., 1836–1838. Т. I–IV и указатель.
- АСВ — Алфавитный список студентов имп. университета св. Владимира за 1900–1901 академический год. К., 1900.
- АСД — Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси. Вильна, 1867–1904. Т. I–XIV.
- АСЗ — Акты служилых землевладельцев XV — начала XVII века / Сост. А.В. Антонов, К.В. Баранов. М., 1997–2002. Т. I–III.
- АСИС — Алфавитный список избирателей города Саратова на четырехлетие 1905–1908 гг. 2-й избирательный участок. Саратов, 1905.
- АСМ — Акты Сийского монастыря. Архангельск, 1913. Вып. 1: Грамоты патриарха Филарета (1619–1633 гг.).
- АСМ 1479–1571 гг. — Акты социально-экономической истории севера России конца XV–XVI в.: Акты Соловецкого монастыря 1479–1571 гг. / Сост. И.З. Либерзон. Л., 1988.
- АСп. — Алфавитный список сербским народным личным именам, извлеченный из Сербского Помѣника, хранящегося в Букарестской митрополитской библиотеке // Влахо-болгарские, или Дако-славянские грамоты, собр. и объясненные Ю. Венелиным. СПб., 1840. С. 350–359.
- АСС — Акты Суздальского Спасо-Евфимьева монастыря 1506–1608 гг. / Сост. С.Н. Кистерев, Л.А. Тимошина. М., 1998.
- Астаф'єва, Воронич — *Астаф'єва М.М., Воронич Г.В.* Словник гуцульських говірок Річки та Яворова: У 4-х книгах. Івано-Франківськ, 2014. Кн. 1: А–Ж.
- АСЭИ — Акты социально-экономической истории Северо-Восточной Руси конца XIV — начала XVI в. М., 1952–1964. Т. I–III.
- Атаманенко, Дубляниця — *Атаманенко В., Дубляниця Т.* Інвентар міста Ковель 1556 року // Минуле і сучасне Волині: наук. зб. Вип. 65: Ковель і Ковельщина в українській та європейській історії / Упоряд. Г. Бондаренко та ін. Ковель, 2018. С. 13–22.

- АТК — Акты Троицкого Калязина монастыря XVI в. / Сост. С.Н. Кистев, Л.А. Тимошина. М.; С.-Петербург, 2007.
- АУ — Алфавитный указатель населенных мест Курской губернии // Курский сборник. Курск, 1901. Вып. 1. С. 1–66 (Приложение).
- АУИФ — Алфавитный указатель имен и фамилий лиц, помещенных в ведомости справок о судимости за 1870 и 1871 гг. СПб., 1872.
- АУЛ — Алфавитный указатель лиц, сведения о судимости коих напечатаны в двенадцати книгах “Ведомости справок о судимости” за 1910 г. СПб., 1911. Т. 2.
- АУПК — Акты Угличской провинциальной канцелярии (1719–1726 гг.), изд. наследниками И.А. Вахромеева. Под ред. Ф.В. Тарановского // Труды Ярославской губернской ученой архивной комиссии. М., 1908. Кн. V. Т. 1; 1909. Кн. V. Т. 2.
- АФЗХ — Акты феодального землевладения и хозяйства XIV–XVI веков / Подг. к печати Л.В. Черепнин. М., 1951. Ч. I.
- АФЗХ 1956 — Акты феодального землевладения и хозяйства / Подг. к печати А.А. Зимин. М., 1956. Ч. II.
- АФЗХ 1961 — Акты феодального землевладения и хозяйства / Сост. Л.В. Черепнин. М., 1961. Ч. III.
- АХУ — Акты Холмогорской и Устюжской епархий. Ч. 2 // РИБ. СПб., 1890. Т. XIV (сборный).
- АЮ — Акты юридические, или Собрание форм старинного делопроизводства, изд. Археографическою комиссиею. СПб., 1838.
- АЮЗР — Архив Юго-Западной России, изд. Временною комиссиею для разбора древних актов [...]. К., 1859–1914. Ч. I–VIII.
- Багaley — *Багaley Д.И.* Заметка о новых материалах для истории Слободской Украины // Сб. Харьковского историко-филологического об-ва. 1893. Т. 5. С. 167–280.
- Байки — Байки в українській літературі ст. / Розвідка, підг. текстів та примітки В.А. Крекотня. К., 1963.
- Бакланова — *Бакланова Н.А.* Торгово-промышленная деятельность Калмыковух во второй половине XVII в.: К истории формирования русской буржуазии. М., 1959. (Приложения. С. 205–255).
- Барашкова — *Барашкова В.С., Дмитриева З.В., Прокофьева Л.С.* Писцовая книга езовых дворцовых волостей Белозерского уезда 1585 г. // Крестьянство Севера России в XVII в.: Межвузовский сб. науч. трудов / Отв. ред. Ю.С. Васильев. Вологда, 1984. С. 32–129.
- Барсов — Причитания Северного края / Собр. Е.В. Барсов. М., 1872–1882. Ч. 1–2.
- Барсуков — *Барсуков А.П.* Списки городовых воевод и других лиц воеводского управления Московского государства XVII столетия. СПб., 1902.

- Барысюк — *Барысюк У.У.* 3 гаворкі вёскі Бабровічы Івацэвіцкага раёна // Жывое народнае слова / Рэд. П.А. Міхайлаў, І.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 6–9.
- Баскаков — *Баскаков Н.А.* Русские фамилии тюркского происхождения. М., 1979.
- Бевка — *Бевка О.* Словник-пам'ятник: Діалектний словник села Поляни Мараморошського комітату / Ред. І. Удварт. Ніредьгаза, 2004.
- Белетич — *Белетич М.* К изучению праслав. **verg-* / **verz-* // Этимология. 2000–2002 / Отв. ред. Ж.Ж. Варбот. М., 2003. С. 28–38.
- Беликов — *Беликов Д.Н.* Первые русские крестьяне-населенники Томского края и разные особенности в условиях их жизни и быта (Общий очерк за XVII и XVIII столетия). С приложением списка населенных мест Колыванской области за 1782 г. Томск, 1898.
- Беликов, Колычева — *Беликов В.Ю., Колычева Е.И.* Документы о землевладении князей Воротынских во второй половине XVI — начале XVII вв. // Архив русской истории. М., 1992. Вып. 2. С. 93–121.
- Белоцерковский — *Белоцерковский Г.М.* Тула и Тульский уезд в XVI и XVII веках. К., 1914.
- БЕР — Български етимологичен речник / Съст.: В. Георгиев, Ив. Гълъбов, Й. Заимов, Ст. Илчев и др. София, 1971—. Т. 1—.
- Бечева — *Бечева Н.* Местните имена в Грудовско (Средецко). София, 1998.
- Бјелетић — *Бјелетић М.* О придевима типа *милосрдан* (прилог проучавању сложница у српском језику) // Свети Тирило и Методије и словенско писано наслеђе. 863–2013 / Уредници: Ј. Радић, В. Савић. Београд, 2014. С. 217–236.
- Бирюков — *Бирюков В.П.* Словарь народного языка на Урале (Из материалов) / Предисловие и публикация С.Б. Борисова. Шадринск, 2003.
- Бігуняк, Гойсак — *Бігуняк А., Гойсак О.* Лемківський словничок. Тернопіль, 1997. Режим доступу: <http://www.lemko.org/lemko2/slovyk.html>
- Білецький-Носенко — *Білецький-Носенко П.П.* Словник української мови / Підг. до вид. В.В. Німчук. К., 1966.
- Бірыла — *Бірыла М.В.* Беларуская антрапанімія. 2: Прозвішчы, утвораныя ад апелятыўнай лексікі. Мінск, 1969.
- Бірыла 1966 — *Бірыла М.В.* Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы. Мінск, 1966.
- Близинок — *Близинок Б.Б.* Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку: Дис. ... канд. філол. наук. Львів, 1997 (машинопис).
- Близиак — *Близиак М.* Інвентар міських волок Дубенського Спасо-Преображенського чоловічого монастиря 1755 р. // Острозька давнина. Остріг, 2015. Вип. 4. С. 177–192.
- Бобров — *Бобров В.* Материалы к познанию русских говоров Лифляндской губернии // Jagić-Festschrift. Zbornik u slavu Vatroslava Jagića. Berlin, 1908. С. 389–395.

- Богдан — *Богдан Ф.* Словник українських прізвищ у Канаді. Вінніпег; Ванкувер, 1974.
- Богдан Назви — *Богдан С.К.* Назви дітей у західнополіських говірках // Полісся: Мова, культура, історія. Матеріали міжнарод. конференції / Відп. ред. Г.А. Скрипник. К., 1996. С. 134–140.
- Богословский — *Богословский М.М.* Земское самоуправление на русском Севере в XVII веке (с приложением карты Поморского края в XVII веке) // ЧОИДР. 1910. Кн. I, отд. 2. С. 1–321, 1–105 (приложение).
- Боїновић — *Боїновић М.* Речник гламочког говора // Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2015. Т. LXII. С. 1–246.
- Боровск — Боровск: Материалы для истории города XVII и XVIII столетий (с подлинников, хранящихся в Московском архиве Министерства юстиции). М., 1888.
- Буданова — *Буданова В.П.* Варварский мир эпохи великого переселения народов. М., 2000.
- Букумирић — *Букумирић М.* Речник говора северне Метохије. Београд, 2012.
- Булычов — *Булычов Н.И.* Архивные сведения, касающиеся Отечественной войны 1812 года по Калужской губернии (Калужское дворянское ополчение). Калуга, 1910.
- Бутич — *Бутич І.* Універсали гетьмана України Петра Дорошенка монастирям // Студії з архівної справи та документознавства. 2001. Т. 7. С. 100–109.
- Бушкевич — *Бушкевич С.П.* Материалы из сел Буда, Журба, Малиновка Овручского района Житомирской области // Palaeoslavica. 1996. Vol. 3. С. 189–195.
- БШШ — Бойовий шлях Широківщини / Упоряд. Л.А. Бай, В.О. Ганенко. Кривий Ріг, 2006.
- Бялькевіч — *Бялькевіч І.К.* Краёвы слоўнік ўсходняй Магілёўшчыны. Мінск, 1970.
- Вакулич — *Вакулич М.І.* Одноосновні антропоніми литовського походження у староукраїнських пам'ятках: особливості асиміляції та функціонування // Система і структура східнослов'янських мов: зб. наук. праць / Відп. ред. Ю.В. Кравцова. К., 2016. Вип. 10. С. 3–9.
- Валодзіна — *Валодзіна Т.В.* Суськія (сушанскія) словы // Жывое наша слова: дыялекталагічны зборнік (Да 90-годдзя Ю.Ф. Мацкевіч) / Рэд. Л.П. Кунцэвіч, І.Я. Яшкін. Мінск, 2001. С. 24–29.
- Ванюшечкин — *Ванюшечкин В.Т.* Словарь русских народных говоров Рязанской Мещеры: Материалы по русской диалектологии. Воронеж, 1983: А–Н; Саратов, 2002: О–Я.
- Варбот — *Варбот Ж.Ж.* Этимологические заметки (праслав. **torkati* / **ȕrkati*; **čerbti*; **palkati*) // Южнославянски филолог. 2000. LVI. 1–2. С. 171–175.
- Вархол, Івченко — *Вархол Н., Івченко А.* Фразеологічний словник лемківських говірок Східної Словаччини. Братислава; Пряшів, 1990.

- Василев — *Василев И.И.* Опыт географическо-статистического словаря Псковской губернии. Псков, 1882—1896. Вып. 1—3.
- Васильев СВК — Сотные на волости Каргопольского уезда 1561—1562 гг. / Подг. к печати Ю.С. Васильев // Северный археографический сборник / Отв. ред. П.А. Колесников. Вологда, 1972. Вып. 2. С. 300—475.
- Васильев — *Васильев В.Л.* Славянские топонимические древности Новгородской земли. М., 2012.
- Васнецов — *Васнецов Н.М.* Материалы для объяснительного областного словаря вятского говора. Фототип. переизд. Киров, 1995.
- Велев — *Велев В.* Местните имена в Пернишко. Велико Търново, 2010.
- Веселаго — *Веселаго Ф.Ф.* Описание дел архива Морского министерства за время с половины XVII до начала XIX столетия. СПб., 1877—1879. Т. 1—2.
- Веселовский — *Веселовский С.Б.* Ономастикон: Древнерусские имена, прозвища и фамилии. М., 1974.
- Веселовский 1909 — *Веселовский С.Б.* Семь сборов запросных и пятинных денег в первые годы царствования Михаила Федоровича // ЧОИДР. 1909. Кн. I, отд. III. С. 1—234.
- Вештарт — *Вештарт Г.Ф.* Назвы ежы на Прыпяцкім Палессі // Жывое народнае слова: Дыялекталагічны зборнік / Рэд. П.А. Міхайлаў, І.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 139—151.
- Він. М — Вінницький мартиролог. Книга пам'яті жертв політичних репресій на Вінниччині (20 — 50-і рр. XX ст.). Вінниця, 2001. Т. 1.
- ВКО — Володіння князів Острозьких на Східній Волині (за інвентарем 1620 року) / Переклад, упорядкування і передмова І. Ворончук. К.; Старокосянтинів, 2001.
- ВМС — Восстание московских стрельцов. 1698 год (Материалы следственного дела): Сб. документов / Сост., автор ист.-археогр. обзора и комментариев А.Н. Казакевич. Под ред. и с предисл. В.И. Буганова. М., 1980.
- Водарский — *Водарский Я.Е.* Вологодский уезд в XVII в. (К истории сельских поселений) // Аграрная история Европейского Севера СССР. Вологда, 1970. С. 253—367.
- Волости — Волости и важнейшие селения Европейской России. СПб., 1883. Вып. IV: Губернии Нижневолжской области.
- Вольтер — *Вольтер Э.А.* Список населенных мест Сувалкской губернии как материал для историко-этнографической географии края. СПб., 1901.
- ВОС — Владимирский областной словарь: лексика природы / Авторы-сост.: Р.С. Канунова, Е.М. Матсапаева, К.В. Епифанова. Под ред. М.В. Пименовой. Владимир, 2012.
- Воскобойникова — *Воскобойникова Н.П.* Описание древнейших документов архивов Московских приказов XVI — начала XVII вв. (РГАДА. Ф. 141: Приказные дела старых лет) / Под ред. Н.Ф. Демидовой. М., 1999. Кн. 2.

- ВПК — Вяземские писцовые книги князя Ивана Федоровича Волконского 1627 года. Смоленск, 1882.
- ВС — Витебская старина / Сост. и изд. А. Сапунов. Витебск, 1883—1888. Т. 1—5.
- ВСД — Відлуння сивої давнини, або Слово про слова. (Спроба укладання тлумачного словника бутейської говірки) / Укладач П.С. Макаренко. За заг. ред. М.Д. Півницького. Бутейки; Луцьк, 2018.
- ВСК — Выпись из списка и копии с переписной книги по Казани и Казанскому уезду 7154 (1646) года // Приложение II к изд.: Покровский И.М. Казанский архиерейский дом, его средства и штаты, преимущественно до 1764 года. Церковно-археологическое, историческое и экономическое исследование (В память 350-летия существования Казанской епархии 1555—1905 гг.). Казань, 1906. С. 51—98.
- Вуковић, Недельков — *Вуковић Г., Недельков Љ.* Речник презимена Шајкашке (XVIII и XIX век). Нови Сад, 1983.
- ВХК 80—90 гг. — Вотчинные хозяйственные книги XVI в.: Приходные и расходные книги Иосифо-Волоколамского монастыря 80—90-х гг. / Под ред. А.Г. Манькова. М.; Л., 1987. Вып. I—II.
- Выписка — Выписка из Писцовой книги Алая Михалкова 116, 117, 119 гг. // *Харузин Н.Н.* Русские лопари. М., 1890. Приложение 2. С. 409—463.
- Вятка — Вятка: Материалы для истории города XVII и XVIII столетий. М., 1887.
- Гавриш — *Гавриш К.* Македонско-руски речник. Скопје, 1969.
- Гавука — *Гавука П.Д.* Тлумачний словник гуцульських говірок. Косів, 2017.
- Гаговић — *Гаговић С.* Из лексике Пиве (село Безује) // Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2004. Т. LI. С. 1—312.
- Ганжина — *Ганжина И.М.* Словарь современных русских фамилий. М., 2001.
- Ганин — *Ганин А.В.* Корпус офицеров Генерального штаба в годы Гражданской войны 1917—1922 гг.: Справочные материалы. М., 2009.
- ГВМ — Городские восстания в Московском государстве XVII в.: Сб. док. / Сост. К.В. Базилевич. М.; Л., 1936.
- ГВНП — Грамоты Великого Новгорода и Пскова / Подг. к печати: В.Г. Гейман, Н.А. Казакова, А.И. Копанев и др. Под ред. С.Н. Валка. М.; Л., 1949.
- ГГ — Гуцульські говірки: Короткий словник / Відп. ред. Я. Закревська. Львів, 1997.
- ГДХ — Государственное древлехранилище хартий и рукописей. Опись документальных материалов фонда № 135 / Сост. В.Н. Шумилов. Под ред Л.В. Черепнина. М., 1971.
- ГЕ — Город Екатеринбург. Сборник историко-статистических и справочных сведений по городу [...]. Екатеринбург, 1889.
- Геденов — *Геденов С.А.* Варяги и Русь: В 2-х ч. Изд. 2-е, комментированное / Автор предисл., коммент., биогр. очерка В.В. Фомин. М., 2004.

- Герасимов — *Герасимов М.К.* Словарь уездного череповецкого говора // Сб. ОРЯС. 1910. Т. LXXXVII. № 3. С. 1—111.
- Гильфердинг — Сербские имена, записанные в помянник Сопочанского монастыря / Сообщ. А.Ф. Гильфердинг // Известия имп. АН по отделению русского языка и словесности. 1858. Т. VII. № 4. С. 325—330.
- Глуховцева — *Глуховцева К., Леснова В., Николаенко І.* та ін. Словник українських східнослов'янських говірок. Луганськ, 2002.
- Глуховцева 1, 2 — *Глуховцева К.Д., Глуховцева І.Я., Леснова В.В.* Словник прізвищ жителів Луганщини. Луганськ, 2011. Т. 1—2.
- Гнатишак — *Гнатишак Ю.* Слова з Болехова / Співатори-лексикографи: О. Сімович, Н. Хобзей (відп. ред.), Т. Ястремська. Львів, 2017.
- Гневушев — *Гневушев А.М.* Отрывок писцовой книги Вотской пятины второй половины 1504—1505 г., содержащей в себе описание части дворцовых земель этой пятины. К., 1908.
- Горбаль — *Горбаль М.* Довідник-пошукуєць. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини 1939—1950 рр. (за архівними документами). Торонто; Львів, 2003—2005. Т. 5—6.
- Горбач Бродина — *Горбач О.* Південнобуковинська гуцульська говірка і діалектний словник с. Бродина, повіту Радівці (Румунія). Мюнхен, 1997 // Горбач О. Зібрані статті. VIII: Історія мови. Діалектологія. Лексикологія. Фотопередрук. Мюнхен, 1997. С. 123—275.
- Горбач Милешівці — *Горбач О.* Південнобуковинська говірка с. Милешівці бл. Радовець (Румунія) // Горбач О. Зібрані статті. VIII: Історія мови. Діалектологія. Лексикологія. Мюнхен, 1997. С. 324—376.
- Горбач Романів — *Горбач О.* Північно-наддністрянська говірка й діалектний словник с. Романів Львівської області. Мюнхен, 1965.
- Горбач Ступно — *Горбач О.* Південноволинська говірка й діалектний словник села Ступно, кол. повіту Здовбунів. Мюнхен, 1973.
- Горпинич — *Горпинич В.О.* Прізвища степової України: Словник. Дніпропетровськ, 2000.
- Горпинич, Бабій — *Горпинич В.О., Бабій Ю.Б.* Прізвища Середньої Наддніпрянщини (Словник). Дніпропетровськ, 2004.
- Горпинич Болг. — *Горпинич В.О.* Болгарські прізвища в сучасному антропонімічному Бердянщини. Дніпропетровськ, 2010.
- Горпинич, Корнієнко — *Горпинич В.О., Корнієнко І.А.* Прізвища Дніпровського Припоріжжя (Словник). Дніпропетровськ, 2003.
- Горпинич, Тимченко — *Горпинич В.О., Тимченко Т.В.* Прізвища правобережного Степу: Словник. Дніпропетровськ, 2005.
- Горшкова — *Горшкова К.В.* Историческая диалектология русского языка. М., 1972.
- Грамотки — Грамотки XVII — нач. XVIII в. / Изд. подг. Н.И. Тарабасова, Н.П. Панкратова. Под ред. С.И. Коткова. М., 1969.

- Грачыха — *Грачыха Т.А.* Назвы живёл у гаворках Віцебшчыны // Жывое наша слова: Дыялекталагічны зборнік (Да 90-годдзя Ю.Ф. Мацкевіч) / Рэд. Л.П. Кунцэвіч, І.Я. Яшкін. Мінск, 2001. С. 212–236.
- Греков 1916 — *Греков Б.Д.* Описание актовых книг, хранящихся в архиве имп. Археографической комиссии // ЛЗАК за 1915 год. М., 1916. Вып. 28. С. 1–237.
- Греков 1916а — *Греков Б.Д.* Указатель к описанию актов Новгородского Софийского Дома // ЛЗАК за 1915 год. М., 1916. Вып. 28. С. 1–43.
- Греков 1924 — *Греков Б.Д.* Монастырское хозяйство XVI–XVII веков. Л., 1924.
- Гримашевич — *Гримашевич Г.І.* Словник назв одягу та взуття середньопольських і суміжних говірок. Житомир, 2002.
- Грицак — *Грицак М.А.* Матеріали до словника українських говірок Закарпатської області / Укладачі: Н.С. Вербич, П.Ю. Гриценко (відп. ред.), О.С. Іщенко та ін. К., 2017—. Вип. 1—.
- Грищенко, Мойсієнко — *Грищенко С., Мойсієнко В.* Мелені: Історико-лінгвістичний нарис. Житомир, 1998.
- Грковић — *Грковић М.* Речник личних имена код срба. Београд, 1977.
- Грковић Имена — *Грковић М.* Имена у Дечанским хрисовулама. Нови Сад, 1983.
- ГРМ — Города России XVI века: Материалы писцовых описаний / Изд. подг. Е.Б. Французова. М., 2002.
- ГРП — Галицько-руські народні приповідки: У 3 т. / Зібрав, упоряд. і пояснив І. Франко. Львів, 1901–1910. Т. I–III.
- Грязнов — *Грязнов А.Ф.* Ярославская большая мануфактура за время с 1722 по 1856 г. М., 1910.
- ГСБМ — Гістарычны слоўнік беларускай мовы / Склад.: Т.І. Білізнюк, Р.С. Гамзовіч, А.П. Груца і інш. Рэд. А.М. Булыка. Мінск, 1982–2017. Вып. 1–37.
- ГСМ — Говірка села Машеве Чорнобильського району / Укладачі: Ю.І. Бідношия, Л.В. Дика. К., 2003. Ч. 1: Тексти.
- ГСТ — Города и селения Тульской губернии в 1857 году / Изд. на основании приходных списков Тульской епархии под наблюдением П.И. Келпена. СПб., 1858.
- Гурлянд — *Гурлянд И.Я.* Новгородские ямские книги (1586–1631 гг.) // Временник Демидовского юридического лицея. 1901. Кн. 82–83.
- Гусарка — Гусарка: Статті и документи по історії села / Автор-сост. А.В. Новиков. Запорожье, 2007.
- ГХ — Город Хлынов в 1615 году по Дозорной книге кн. Ф.А. Звенигородского / Сообщил А. В-нь // Труды Вятской ученой архивной комиссии. Вятка, 1906. Т. III–IV. С. 1–34.

- Давидссон — *Давидссон К.К.* Новгородские документы. Из русских рукописей XVII в., хранящихся в университетской библиотеке г. Упсалы (Швеция) // История русского языка: Исследования и тексты / Отв. ред. В.Г. Демьянкова, В.Ф. Дубровина. М., 1982. С. 326–336.
- ДАВО — Державний архів Волинської області (фонди).
- Даль — *Даль В.И.* Толковый словарь живого великорусского языка. М., 1955. Т. 1–4.
- Даничић — *Даничић Ђ.* Рјечник из књижевних старина српских. Београд, 1975. Т. I–III.
- Даніловіч — *Даніловіч М.А.* У дзялектны слоўнік Гродзеншчыны // Жывое народнае слова: Дзялекталагічны зборнік / Рэд. П.А. Міхайлаў, І.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 21–33.
- ДГВ — Древние грамоты и другие письменные памятники, касающиеся Воронежской губернии и частью Азова / Сост. и изд. Н. Второвым и К. Александровым-Дольником. Воронеж, 1852–1853. Кн. 1–3.
- ДГМ — Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд. С. Павленко. К., 2007.
- ДДГ — Духовные и договорные грамоты великих и удельных князей XIV–XVI вв. / Подг. к печати Л.В. Черепнин. М.; Л., 1950.
- Дерягин — *Дерягин В.Я.* Важские грамоты // Известия АН СССР. Серия литературы и языка. 1964. № 3. С. 248–256.
- Бапић — *Бапић С.* Надимци и презимена у Добрици (Банат) // Прилози проучавању језика. 1967. 3. С. 227–230.
- ДИК — Документы по истории Казанского края из архивохранилищ Татарской АССР (вторая половина XVI – середина XVII в.): Тексты и комментарии / Сост. И.П. Ермолаев, Д.А. Муставина. Казань, 1990.
- ДИКО — Документы по истории крестьянской общины 1861–1880 гг. / Сост. Л.И. Кучумова. М., 1983–1991. Т. I–V.
- Дилакторский — Словарь областного вологодского наречия. По рукописи П.А. Дилакторского 1902 г. / Изд. подг. А.Н. Левичкин, С.А. Мызников. С.-Петербург, 2006.
- Димитрова-Тодорова — *Димитрова-Тодорова Л.* Местните имена в Поповско. София, 2006.
- Динић — *Динић Ј.* Тимочки дијалекатски речник. Београд, 2008.
- Ділова ДГ — Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.: 36. документів / Упоряд., автор передмови та коментаря В.Й. Горобець. К., 1993.
- Ділова мова — Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. (36. актових документів) / Підг. до вид. В.В. Німчук, В.М. Русанівський, К.С. Симонова та ін. К., 1981.
- Ділова НРМ — Ділова і народно-розмовна мова XVIII ст. (Матеріали сотенних канцелярій і ратуш Лівобережної України) / Підг. до вид. В.А. Передрієнко. К., 1976.

- ДІП I – Джерела з історії Полтавського полку. Середина XVII – XVIII ст. Т. I: Компуті та ревізії Полтавського полку. Компут 1649 р. Компут 1718 р. / Упоряд., підг. до друку, вступна стаття В.О. Мокляка. Полтава, 2007.
- ДІП II – Джерела з історії Полтавського полку. Середина XVII – XVIII ст. Т. II. Компуті та ревізії Полтавського полку. Компут 1721 р. Полтава, 2010.
- ДІП III – Джерела з історії Полтавського полку. Середина XVII – XVIII ст. Т. III: Компуті та ревізії Полтавського полку. Ревізія 1723 р. Ревізія 1726 р. / Упоряд., коментарі, вступ. стаття В.О. Мокляк. Полтава, 2012.
- ДІП V – Джерела з історії Полтавського полку. Середина XVII – XVIII ст. Т. V: Компуті та ревізії Полтавського полку. «Въденіе полку Полтавского о козаках конних и пѣшихъ» 1773 р. (Ревізія 1773 р.) / Упоряд., коментарі, вступ. стаття В.О. Мокляк. Полтава, 2013.
- ДІП VI – Джерела з історії Полтавського полку. Середина XVII–XVIII ст. Т. VI: Компуті та ревізії Полтавського полку. Відомоств полку Полтавського 1734 р. / Упоряд., передмова В.О. Мокляк. Полтава, 2017.
- ДМА – Документы Московского архива Министерства юстиции. М., 1877. Т. I.
- ДМИМ – Документы и материалы по истории Мордовской АССР / Отв. ред. Б.Д. Греков, В.И. Лебедев. Саранск, 1940–1953. Т. I–IV.
- ДНАК – Действия Нижегородской губернской ученой архивной комиссии. Нижний Новгород.
- Добролюбов – *Добролюбов И.* Историко-статистическое описание церквей и монастырей Рязанской епархии. Зарайск, 1884. Т. I.
- Доброхотов – *Доброхотов В.И.* Древний Боголюбов город и монастырь с его окрестностями. М., 1852.
- Доп. АИ – Дополнения к Актам историческим, собр. и изд. Археографическою комиссиею. СПб., 1846–1872. Т. I–XII.
- Дорошенко – *Дорошенко С.І.* Матеріали до словника діалектної лексики Сумщини // *Діалектологічний бюлетень*. К., 1962. Вип. IX. С. 101–123.
- ДПП – Документы Печатного приказа (1613–1615 гг.) / Сост. С.Б. Веселовский. М., 1994.
- ДПС – Доклады и приговоры, состоявшиеся в Правительствующем Сенате в царствование Петра Великого / Под ред. Н.В. Калачова. СПб., 1880–1901. Т. I–VI.
- ДРФ – Документы разбора стольников патриарха Филарета (1633–1634 гг.) / Публикация Е.Н. Горбатова // *Российская генеалогия: научн. альманах* / Гл. ред. А. В. Матисон. М., 2017. Вып. 2. С. 21–67.
- ДСБ – Древности сл. Белка XVII–XVIII ст. / Авт.-сост. А. Гриппа, А. Парамонов, В. Ставиский. Харьков, 2010.
- ДСП – Документы ставки Е.И. Пугачева, повстанческих властей и учреждений. 1773–1774 гг. / Сост.: А.И. Аксенов, Р.В. Овчинников, М.В. Прохоров. М., 1975.

- Дуриданов — *Дуриданов И.* Славянско-румънски отношения в антропони-
мията // *Zbornik pedagogickej fakulty v Prešove univerzity P.J. Šafárika v*
Košiciach. Bratislava, 1976. Roč. XII. Sv. 3: Slavistica. С. 89–92.
- Дуров — *Дуров И.М.* Словарь живого поморского языка в его бытовом и
этнографическом применении / Изд. подгот. И.И. Муллонен (отв.
ред.), В.П. Кузнецова, А.Е. Беликова. Петрозаводск, 2011.
- Дэжэ — *Дэжэ Л.* Очерки по истории закарпатских говоров. Будапешт, 1967.
- Елезовић — *Елезовић Гл.* Речник косовско-метохиског дијалекта. Београд,
1932–1935. Св. 1–2 (= Српски дијалектолошки зборник. Књ. IV, VI).
- Емельянович — *Емельянович В.М.* Да слоўніка фразеялагізмаў гаворак
Берасцейшчыны // *Жывое наша слова: Дыялекталагічны зборнік (Да*
90-годдзя Ю.Ф. Мацкевіч) / Рэд. Л.П. Кунцэвіч, І.Я. Яшкін. Мінск,
2001. С. 301–308.
- Енакиєво — Енакиєво: Телефонный справочник. Донецк, 2007.
- Енин — *Енин Г.П.* Словесный воеводский суд (Исследование и источник).
С.-Петербург, 1995.
- ЕСЛГНПР — Етимологічний словник літописних географічних назв
Південної Русі / Відп. ред. О.С. Стрижак. К., 1985.
- ЕСУМ — Етимологічний словник української мови: В 7 т. / За ред.
О.С. Мельничука. К., 1982—. Т. 1—.
- ЕТ — Епопея трагізму (Серія: Книга пам'яті України про громадян, які
загинули у воєнних конфліктах за рубежом. Т. 4). К., 2006.
- Ефименко — *Ефименко А.Я.* Юридические обычаи лопарей, корелов и
самоедов Архангельской губернии // *Записки Русского географичес-*
кого общества по отделению этнографии. 1878. Т. 8. Отд. 2. С. 1–233.
- Євтушок — *Євтушок О.М.* Вивчення лексики говірок Рівненщини. Рівне,
1997.
- Жегуц, Піпаш — *Жегуц І., Піпаш Ю.* Словник гуцульського говору в За-
карпатті. Мюнхен, 2001.
- Железнов — Указатель мастеров, русских и иноземцев, горного, металли-
ческого и оружейного дела и связанных с ними ремесел и производств,
работавших в России до XVIII века // Сост. В. Железнов. СПб., 1907.
- Желєзняк — *Желєзняк І.М.* Київський топонімікон. К., 2014.
- Жерела — Жерела до історії України-Руси. Львів, 1895–1913. Т. I–VII.
- Жизневский — *Жизневский А.К.* Древний архив Краснохолмского Антони-
ева монастыря // *Древности. Труды Московского археологического*
общества. М., 1880. Т. VIII. Отд. 1. С. 1–95.
- ЖОУ — Жизни, отданные за уголь. Памяти погибших шахтеров / Ред. кол.
Н.Х. Дмитриева и др. Донецк, 2007. Т. 1.
- ЖПТ — Жертвы политического террора в СССР. Режим доступа: <http://www.lists.mono.ru>
- Жучкевич — *Жучкевич В.А.* Краткий топонимический словарь Белоруссии.
Минск, 1974.

- Заимов — *Заимов Й.* Български именник. София, 1988.
- Заимов 1964 — *Заимов Й.* Старобългарски лични имена. *Безмер, Гостун, Маломир* // Известия на Института за български език. 1964. 11. С. 440—453.
- Заимов 1975 — *Заимов Й.* Двучленни лични имена в българската топонимия (принос към славянския ономастичен атлас) // *Onomastica*, 1975. Roczn. XX. Zesz. 1—2. С. 169—230.
- Заимов БГИ — *Заимов Й.* Български географски имена с -jъ. София, 1973.
- Заимов Панагюрско — *Заимов Й.* Местните имена в Панагюрско. София, 1977.
- Заимов Пирдопско — *Заимов Й.* Местните имена в Пирдопско. София, 1959.
- Зайцева, Ковальчук — *Зайцева Т.А., Ковальчук М.С.* Прізвища Бузько-Інгульського межиріччя: Словник. Миколаїв, 2010.
- Зарайск — Зарайск: Материалы для истории города XVI—XVIII столетий. М., 1883.
- Заруба — *Заруба В.М.* Козацька старшина гетьманської України (1648—1782): персональний склад та родинні зв'язки. Дніпропетровськ, 2011.
- Зборник — Зборник средњовековних ћириличких повеља и писама Србије, Босне и Дубровника. Београд, 2011. Књ. I: 1186—1321 / Приредили: В. Мошин, С. Ђирковић, Д. Синдик.
- ЗВК — Записные вотчинные книги Поместного приказа 1626—1657 гг. / Авторы и сост.: А.В. Антонов, В.Ю. Беликов, А. Берелович и др. М., 2010.
- Зеленько — *Зеленько А.С., Сенчук І.В., Середа Ф.Я.* Словник специфічної лексики села Чайкиного Новгород-Сіверського району Чернігівської області // Методичні вказівки з діалектології української мови (та матеріали до словника східнополіського говору) / Укладач, відп. за випуск А.С. Зеленько. Луганськ, 1990. С. 40—53.
- Зіновіїв — *Климентій Зіновіїв.* Вірші. Приповіді посполиті / Підг. тексту І.П. Чепіги. Вступ. стаття В.П. Колосової та І.П. Чепіги. Історико-літ. коментар В.П. Колосової. К., 1971.
- Златковић — *Златковић Д.* Речник пиротског говора. Београд, 2014. Т. 1—2.
- Златковић ДР — *Златковић Д.* Допуна Речнику пиротског говора // Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2017. Т. LXIV. С. 603—993.
- ЗНП — Забвению не подлежит. Книга памяти жертв политических репрессий Омской области / Гл. ред. А.И. Казанник. Омск, 2001. Т. 2.
- Зосимов — *Зосимов А.М.* Словник українських прізвищ. Харків, 2015. Т. 1—2.
- Зубрыцкі — *Зубрыцкі С.* З лексікі вёскі Шклянца // Матэрыялы для слоўніка народна-дыялектнай мовы / Пад рэд. Ф. Янкоўскага. Мінск, 1960. С. 133—149.
- ЗХ — Земледельческое хозяйство Западной Сибири в XVII — нач. XVIII в.: Сб. архивных источников / Сост., автор ввводн. ст., публикатор арх. ист. Н.А. Баллок. Отв. ред. Н.С. Половинкин. Тюмень, 2001.
- ЗЧ — Загиблі на чужині (Серія: Книга пам'яті України про громадян, які загинули у воєнних конфліктах за рубежом). К., 2003.

- ИАЯ — Исторические акты Ярославского Спасского монастыря / Изд. И.А. Вахрамеев. М., 1896. Т. I—III.
- Иванов Долна Струма — *Иванов Й.Н.* Местните имена между Долна Струма и Долна Места. София, 1982.
- Иванов ОГА — *Иванов П.И.* Описание Государственного архива старых дел. М., 1850.
- Иванова — *Иванова О.* Речник на топонимите во областа по сливот на Брегалница. Скопје, 1996.
- ИЗР — Историческая записка о Рязанской 1-й мужской гимназии, 1804—1904. Рязань, 1904.
- ИИЗТ — Из истории земли Томской: Сб. документов и материалов. Вып. 1: 1604—1917 / Сост. А.Н. Жеравина и др. Томск, 1978.
- Илчев — *Илчев С.* Речник на личните и фамилни имена у българите. София, 1969.
- Инв. Сморгонь — Инвентари магнатских владений Белоруссии XVII—XVIII вв.: Владение Сморгонь / Сост. П.Г. Козловский, Е.П. Шлосберг, Е.Л. Бравер. Минск, 1977.
- Инжеватов — *Инжеватов И.К.* Топонимический словарь Мордовской АССР: Названия населенных пунктов. Саранск, 1979.
- ИОН — Исторический очерк Николаевского кавалерийского училища. Школа гвардейских подпрапорщиков и кавалерийских юнкеров. СПб., 1873. (Приложение).
- Иркутск — Иркутск. Материалы для истории города XVII и XVIII столетий. М., 1883.
- ИС — Именной список раненых и больных офицерских и нижних чинов, помещенных в лечебных заведениях (По сведениям справочного отдела Красного креста). Пг., 1914—1915.
- ИСК — Именные списки казаков украинских полков, проходящих войсковую службу в 1784—1785 гг. Харьков, 2012.
- ИСКр. — История северного крестьянства: В 4-х т. / Гл. ред. В.Т. Пашуто. Архангельск, 1984. Т. I: Крестьянство Европейского Севера в период феодализма.
- ИСП — Именной список потерь на фронтах в личном составе рабоче-крестьянской Красной Армии за время гражданской войны. М., 1926.
- ИЮМ — Историко-юридические материалы, извлеченные из актов книг губерний Витебской и Могилевской, хранящиеся в Центральном архиве в Витебске / Изд. под ред. Н. Созонова, кн. Мещерского, М. Веревкина. Витебск, 1871—1906. Вып. I—XXXII.
- Ионин — *Ионин А.А.* Новые данные к истории восточной Сибири XVII века (г. Иркутска, Иркутского Вознесенского монастыря, Якутской области и Забайкалья). С приложением многих подлинных актов, грамот и литографированными снимками некоторых автографов из них. Иркутск, 1895.

- КА – Кунгурские акты XVII века (1668–1699 г.) / Изд-е А.Г. Кузнецова, ред. А.А. Титов. СПб., 1888.
- Казлова I – *Казлова Р.М.* Беларуская і славянская гідранімія: Праславянскі фонд. Гомель, 2000. Т. I.
- Казлова III – *Казлова Р.М.* Славянская гідранімія: Праславянскі фонд. Гомель, 2003. Т. III.
- Калайдович – *Калайдович К.Ф.* Историческое и топографическое описание мужеского общежительного монастыря святого чудотворца Николы, что на Пешноше. М., 1837.
- Калинин. словарь – Опыт словаря говоров Калининской области / Под ред. Г.Г. Мельниченко. Калинин, 1972.
- Каманин – *Каманин И., Истомин М.* Сборник исторических материалов, извлеченных из древних актов книг Киевского центрального архива при университете святого Владимира. К., 1890.
- Каптерев – *Каптерев Л.М.* Нижегородское Поволжье X–XVI веков. Горький, 1939.
- Карнаухов – *Карнаухов А.Ф.* Краткий словарь кежемского говора (Кежемского Приангарья). Козинск, 2003.
- Карней – *Карней Г.А.* З лексікі вёскі Ваўчуны Слонімскага раёна // Жывое народнае слова: Дыялекталагічны зборнік / Рэд. А.П. Міхайлаў, Г.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 33–36.
- Кафенгауз – *Кафенгауз Б.Б.* История хозяйства Демидовых. М.; Л., 1949. Т. I.
- Каштанов 1970 – *Каштанов С.М.* Очерки русской дипломатики. М., 1970.
- Каштанов 1977 – *Каштанов С.М.* По следам Троицких копийных книг XVI в. // Записки отдела рукописей Государственной библиотеки им. В.И. Ленина. М., 1977. Вып. 38. С. 30–64.
- Каштанов 1979 – *Каштанов С.М.* По следам Троицких копийных книг XVI в. // Записки отдела рукописей Государственной библиотеки им. В.И. Ленина. М., 1979. Вып. 40. С. 4–59.
- КБСК – Книга бойової слави Крелевеччини / Укл. Ф.С. Яковенко. 2-ге вид., випр. і доп. Харків, 2004.
- КВ – Книга Вяцких пригородков Слобоцкого да Шестакова посадов и уездов писма и меры Ивана Борисовича Доможирова да подячего Ивана Кокушкина 137 (1629) году // Труды Вятской ученой архивной комиссии. Вятка, 1916. Вып. III–IV, отд. 2. С. 1–346.
- КДП – Крестьянское движение в Поволжье. 1919–1922: Документы и материалы / Отв. ред. Т. Шанин. М., 2002.
- Кириков – *Кириков С.В.* Человек и природа в восточноевропейской лесостепи в X – начале XIX в. М., 1979.
- Кистерев – *Кистерев С.Н.* Владимирский Рождественский монастырь в документах XVI – начала XVII века // РД. М., 2000. Вып. 6. С. 90–148.
- ККС – Кодењска книга судових справ // Український архів. К., 1931. Т. 2.

- КЛ — Книжная летопись. Москва.
- Климкова — *Климкова Л.А.* Микротопонимический словарь Нижегородской области (Окско-Волжско-Сурское междуречье). Арзамас, 2006. Ч. 1–3.
- Клімчук 1992 — *Клімчук Ф.Д.* 3 лексикі вёскі Камянюкі Каменецкага раёна // Жывое народнае слова: Дыялекталагічны зборнік / Рэд. А.П. Міхайлаў, І.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 36–55.
- Клімчук 2001 — *Клімчук Ф.Д.* Слова з-пад Белаежскай Пушчы // Жывое наша слова: Дыялекталагічны зборнік (Да 90-годдзя Ю.Ф. Мацкевіч) / Рэд. Л.П. Кунцэвіч, І.Я. Яшкін. Мінск, 2001. С. 63–78.
- Книги РФ — Книги Российской Федерации: Ежегодник: В 10 т. М., 1999. Т. II. Ч. 1; 2003. Т. X; 2004. Т. IX; 2005. Т. IX; 2008. Т. X.
- КНУ — Книга Нижегородского уезда боярских, дворянских и детей боярских и иноземцев дозору Силы Микитича Грекова да подъячего Климентья Козодавлева лета 121 году / Разобрал А.Я. Садовский // ДНАК. 1903. Т. V, отд. III. С. 17–34; 1905. Т. VI, отд. III. С. 128–189.
- Козлова — *Козлова Р.М.* Структура праславянского слова. Праславянское слово в генетическом гнезде. Гомель, 1997.
- Козлова 1984 — *Козлова Р.М.* Обозначения предметов народного быта // Русский язык: Межведомств. сб. / Отв. ред. П.П. Шуба. Минск, 1964. Вып. 4. С. 59–77.
- Козлова 1986 — *Козлова Р.М.* Польск. *klotnia* и родственные славянские формы // *Rocznik slawistyczny*. 1986. T. XLVI. Cz. 1. С. 79–83.
- Козлова 2003 — *Козлова Р.* Праслав. **Pьlx-*, **Pьlx̥-* в славянской ономастике // Беларуска-руска-польскае супастаўляльнае мовазнаўства, літаратуразнаўства, культуралогія: Матэрыялы VI Міжнарод. навук. канф. 15–17 мая 2003 г. / Пад рэд. Л.М. Вардамацкага, Г.М. Мезенкі. Віцебск, 2003. Ч. II. С. 22–28.
- Козлова 2005 — *Козлова Р.М.* Русск. *Волга* и родственные названия // Студії з ономастики та етимології. 2005 / Відп. ред. В.П. Шульгач. К., 2005. С. 80–106.
- Козлова 2013 — *Козлова Р.М.* Очерки по славянской ономастике (русск. *Ижора*, бел. *Ідолта*) // Одеський лінгвістичний вісник. Одеса, 2013. Вип. 1. С. 49–61.
- Козлова 2013а — *Козлова Р.М.* Отражение аблаута в славянской ономастике // Студії з ономастики та етимології. 2013 / Відп. ред. О.П. Карпенко, В.П. Шульгач. К., 2013. С. 108–142.
- Козлова 2014 — *Козлова Р.М.* Античные древности Славии (К проблеме этногенеза славян). Гомель, 2014.
- Козлова 2018 — *Козлова Р.М.* Континуанты праслав. микросистемы **Xab-* // Студії з ономастики та етимології. 2017–2018 / Відп. ред. В.П. Шульгач. К., 2018. С. 79–94.

- Колесников — *Колесников П.А.* Северная Русь. (Архивные источники по истории крестьянства и сельского хозяйства XVII в.). Вологда, 1971.
- Колесов — *Колесов В.В.* Этимология как искусство и наука // Русская речь. 1971. № 6. С. 99—107.
- Коновалова — *Коновалова Н.И.* Словарь народных растений Урала. Екатеринбург, 2000.
- Корецкий — *Корецкий В.И.* Новгородские грамоты XV века из архива Палеостровского монастыря // АЕ за 1957 г. М., 1958. С. 437—450.
- Корнієнко — *Корнієнко В.В.* Корпус графіті Софії Київської (XI — початок XVIII ст.). К., 2011. Ч. 3.
- Корнієнко 2017 — *Корнієнко І.А.* Матеріали до Словника антропонімів Північного Причорномор'я (м. Очаків, с. Кучуруб, с. Чорноморка). Миколаїв, 2017.
- Коробар-Белчева — *Коробар-Белчева М., Миовска В., Момировска М.* Речник на лични имиња во македонското народно творештво. Скопје, 2008.
- Котков, Панкратова — *Котков С.И., Панкратова Н.П.* Источники по истории русского народно-разговорного языка XVII — начала XVIII века. М., 1964.
- КП Алтай — Книга памяти: Поименный список воинов Алтая, павших в боях Великой Отечественной войны 1941—1945 гг.: В 2 т. Барнаул, 1986—1988.
- КП Амур. — Книга памяти жертв политических репрессий Амурской области. Режим доступа: <http://www.amurobl.ru>
- КПЖ — Книга памяти железнодорожников — жертв политических репрессий 1937—1938 гг., захороненных на Левашовском мемориальном кладбище / Сост. Е.В. Вольский. С.-Петербург, 2000. Вып. 1.
- КПЖЗ — Книга памяти жертв политических репрессий в Восточном Забайкалье. Чита, 2000. Т. I.
- КП Коми — Книга памяти Республики Коми: Афганистан. 1979—1989. Сыктывкар, 2000.
- КПН — Книга памяти Ногинского района. Режим доступа: <http://www.bogorodsk-noginsk.ru>
- КПО — Книга памяти “Они погибли в битве под Москвой. 1941—1942 гг.”. М., 2010. Т. 3.
- КПП — Книга псковитина, посадского торгового человека Сергея Иванова сына Поганкина. Список с подлинника К.Г. Евлентьева. Псков, 1870.
- КП Саратов. — Книга памяти: Саратовская область. Саратов, 1994—2015. Т. 1—31. Режим доступа: <http://pobeda.sarnovosti.ru/index1.html>
- КПСВ — Книга пам'яті і слави Волині: Рівненська область. Рівне, 2001—2008. Т. 1—16.
- КП Твер. — Тверская земля в военной истории России. Книга памяти. Режим доступа: <http://www.history.tver.ru>

- КП Тул. — Книга памяти Тульской области. Тула, 1994–2002. Т. 1–17. Режим доступу: www.tunb.ru/tulskij-kraj/pamyat-pokolenij/tulskaja-oblastnaja-kniga-pamyati
- КПУ — Козацтво півдня України 1782–1811 рр. у сповідальних розписах Херсонської духовної консисторії: зб. док. / Уклад. О.Ю. Паталах; упоряд. І.Ю. Сінкевич; відп. за вип. Г.Б. Проценко. Херсон, 2018.
- КПУ Він. — Книга пам'яті України: Вінницька область. К., 1994–1997. Т. 1–9.
- КПУ Вол. — Книга пам'яті України: Волинська область. Львів, 1995. Т. 1–3.
- КПУ Дн. — Книга пам'яті України: Дніпропетровська область. Дніпропетровськ, 1993–1997. Т. 1–12.
- КПУ Дон. — Книга памяти Украины: Донецкая область. Донецк, 1994–1999. Т. 1–22.
- КПУ Жит. — Книга пам'яті України: Житомирська область. Житомир, 1993–1998. Т. 1–12.
- КПУ Зап. — Книга пам'яті України: Запорізька область. Дніпропетровськ, 1994–2009. Т. 1–21.
- КПУ Звитяжці Київ. — Книга пам'яті України. Звитяжці: Київська область. К., 2008–2016. Т. 1–8.
- КПУ Київ. — Книга пам'яті України: Київська область. К., 1995–2000. Т. 1–8.
- КПУ Киров. — Книга памяти Украины: Кировоградская область. Кировоград, 1995. Т. 1.
- КПУ Луг. — Книга пам'яті України: Луганська область. Луганськ, 1994–2004. Т. 1–17.
- КПУ Льв. — Книга пам'яті України: Львівська область. Львів, 1995. Т. 1–4.
- КПУ м. Київ — Книга пам'яті України: Київ. К., 1994–1995. Т. 1–3.
- КПУ Ник. — Книга памяти Украины: Николаевская область. Николаев, 1995–2014. Т. 1–15.
- КПУ Од. — Книга памяти Украины: Одесская область. Одесса, 1994–2008. Т. 1–11.
- КПУ Переможці Він. — Книга пам'яті України. Переможці: Вінницька область. Вінниця, 2010–2016. Т. 1–9.
- КПУ Переможці Жит. — Книга пам'яті України. Переможці: Житомирська область. Житомир, 2007–2015. Т. 1–6.
- КПУ Полт. — Книга пам'яті України: Полтавська область. Полтава, 1995–1999. Т. 1–12.
- КПУ Рв. — Книга пам'яті України: Рівненська область. Львів, 1994–1998. Т. 1–4.
- КПУ Сум. — Книга пам'яті України: Сумська область. Суми, 1994–1998. Т. 1–14.
- КПУ Терн. — Книга пам'яті України: Тернопільська область. Львів, 1995–1996. Т. 1–3.

- КПУ Ув. Дон. — Книга памяти Украины по увековечению участников боевых действий, умерших в послевоенные годы: Донецкая область. Донецк, 2001–2012. Т. 1–27.
- КПУ Харк. — Книга пам'яті України: Харківська область. Харків, 1994–2003. Т. 1–20.
- КПУ Херс. — Книга памяти Украины: Херсонская область. Симферополь, 1994–2000. Т. 1–10.
- КПУ Хм. — Книга пам'яті України: Хмельницька область. Хмельницький, 1995–1997. Т. 1–10.
- КПУ Черк. — Книга пам'яті України: Черкаська область. К., 1995–1998. Т. 1–8.
- КПУ Черниг. — Книга памяти Украины: Черниговская область. К., 1995–2002. Т. 1–9.
- КПЧ — Книга памяти Челябинской области. Режим доступа: <http://www.chelarthiv.ru>
- КПЧЖ — Книга пам'яті України. Чорнобильська трагедія. Житомирська область. Житомир, 2016.
- Краєвська — *Краєвська Г.П.* Народновиробнича термінологія центрально-подільських говірок: матеріали до Лексичного атласу української мови. Вінниця, 2018.
- Крамко 1992 — *Крамко І.І.* Матчына слова // Жывое народнае слова: Дыялекталагічны зборнік / Рэд. А.П. Міхайлаў, І.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 55–64.
- Красн. — Словарь русских говоров северных районов Красноярского края / Отв. ред. Г.Г. Белоусова. Красноярск, 1992.
- Красовський — *Красовський І.* Прізвища галицьких лемків у XVIII ст.: За матеріалами Йосифінського поземельного кадастру 1787–1788 рр. Львів, 1993.
- Кр. Д — Крестьянское движение в России в 1796–1825 гг.: Сб. документов / Под ред. С.Н. Валка. М., 1961.
- Кретов — *Кретов А.А.* Славянские этимологии. Воронеж, 2009.
- Кривошапкин — *Кривошапкин М.Ф.* Местные слова, употребляемые в Енисейском округе // Енисейский округ и его жизнь. Сочинение М.Ф. Кривошапкина. СПб., 1865. С. 41–64.
- Кривошея — *Кривошея В.В.* Козацька старшина Гетьманщини. К., 2010.
- Крикун 2006 — *Крикун М.* Між війною і радіою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII — на початку XVIII ст.: Статті і матеріали. К., 2006.
- Крикун 2011 — *Крикун М.* Подільське воеводство у XV–XVIII століттях: Статті і матеріали. Львів, 2011.
- Крыўко 1976 — *Крыўко М.Н.* Так гавораць на Дзісеншчыне // Народнае слова / Пад рэд. А.Я. Баханькова. Мінск, 1976. С. 101–130.

- Крыўко 1979 — *Крыўко М.Н.* Слова з суфіксам *-ін-а* (*-ын-а*) і яго вытворнымі ў гаворцы вёскі Манякова Міёрскага раёна // Народная слога-ворчасць / Рэд. А.А. Крывіцкі, І.Я. Яшкін. Мінск, 1979. С. 152—165.
- Крыўко 1992 — *Крыўко М.Н.* З лексікі вёскі Ясёва Міёрскага раёна // Жывое народнае слова: Дыялекалагічны зборнік / Рэд. П.А. Міхайлаў, І.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 64—75.
- КС Дн. — Книга скорботи України: Дніпропетровська область. Дніпропетровськ, 2001—2005. Т. 1—4.
- КС Дон. — Книга скорби Украины: Донецкая область. Донецк, 2000—2001. Т. 1—2.
- КС Київ. — Книга скорботи України: Київська область. К., 2003—2005. Т. 1—3.
- КС Крым — Книга скорби Украины: Автономная Республика Крым. Симферополь, 2001.
- КС Луг. — Книга скорби Украины: Луганская область. Луганск, 2001—2003. Т. 1—2.
- КС Од. — Книга скорби Украины: Одесская область. Одесса, 2000—2005. Т. 1—3.
- КС Рв. — Книга скорботи України: Рівненська область. Рівне, 2002—2003. Т. 1—4.
- КС Сум. — Книга скорботи України: Сумська область. Суми, 2003. Т. 1—2.
- КС Харк. — Книга скорботи України: Харківська область. Харків, 2003—2007. Т. 1—3.
- Кудрявцев — *Кудрявцев О.В.* Костобоки, их расселение и этническая принадлежность // Кудрявцев О.В. Исследования по истории балкано-дунайских областей в период Римской империи и статьи по общим проблемам истории. М., 1957. С. 11—100.
- Кузеля — Українсько-німецький словник / Уклад. З.Ф. Кузеля і Я.А. Рудницький. Лейпциг, 1943.
- Кузнецов — Исторические акты XVII столетия (1633—1699): Материалы для истории Сибири / Собр. И. Кузнецов. Томск, 1890. [Вып. I]; Исторические акты XVII столетия (1633—1699): Материалы для истории Сибири / Собр. И.П. Кузнецов-Красноярский. Томск, 1897. Вып. II.
- Курбский — Жизнь князя Андрея Михайловича Курбского в Литве и на Волыни. К., 1849. Ч. I—II.
- Курдюмов II — *Курдюмов М.Г.* Описание актов, хранящихся в архиве имп. Археографической комиссии // ЛЗАК за 1908 год. СПб., 1909. Вып. XXI. С. 1—424.
- Курдюмов III — *Курдюмов М.Г.* Описание актов, хранящихся в архиве имп. Археографической комиссии // ЛЗАК за 1910 год. СПб., 1911. Вып. XXIII. С. 1—513.
- Курдюмов V — *Курдюмов М.Г.* Описание актов, хранящихся в архиве Археографической комиссии // ЛЗАК за 1918 год. Пг., 1923. Вып. XXXI. С. 1—333.

- Куркина 1985 — Куркина Л.В. Неуклюсик. Опрудать / опрудить. Полкать. Сныч // Диалектография русского языка / Отв. ред. Р.И. Аванесов, А.И. Горшков. М., 1985. С. 184–189.
- Куркина 2017 — Куркина Л.В. Этимологии русских диалектизмов (*трёмой, закалұка, вóлоб*) // В созвездии слов и имен: сб. научн. статей к юбилею М.Э. Рут / Отв. ред. Е.Л. Березович. Екатеринбург, 2017. С. 91–105.
- Кусов — Кусов В.С. Чертежи земли русской XVI–XVII вв. М., 1993.
- Кусов I, II — Кусов В.С. Земли Московской губернии в XVIII веке. Карты уездов. Описания землевладений. М., 2004. Т. I–II, карты.
- Кусов 2007 — Кусов В.С. Московское государство XVI — начала XVIII века: Сводный каталог русских географических чертежей. М., 2007.
- Кучкин — Кучкин В.А. Материалы для истории русского города XVI в. (Выпись из писцовых книг г. Муром 1566 г. и Муромская сотная 1573/74 г.) // АЕ за 1967 г. М., 1969. С. 291–316.
- Кучук, Малюк — Кучук І.М., Малюк А.К. Палескі слоўнік: Лельчыцкі раён. Мазыр, 2000.
- Кюршунова — Кюршунова И.А. Словарь некалендарных личных имен, прозвищ и фамильных прозваний Северо-Западной Руси XV–XVII вв. С.-Петербург, 2010.
- ЛАБНГ — Лексічны атлас беларускіх народных гаворак. Мінск, 1993–1998. Т. 1–5.
- Лавровский — Лавровский П. Сербско-русский словарь. СПб., 1870.
- Лазаревский — Малороссийские переписные книги 1666 года / С послесловием Ал. Лазаревского. К., 1900 (Оттиск из XIII книги “Чтений в Историческом обществе Нестора-летописца”).
- Ламака — Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны: У 2 ч. / Складальнікі: В.М. Ламака і ін. Гродна, 2005. Ч. 1: Мікратапонімы / Пад рэд. П.У. Сцяцко.
- ЛГП — Лікарські та господарські порадики XVIII ст. / Підг. до вид. В.А. Передрієнко. К., 1984.
- Лебедев — Лебедев Д. Собрание историко-юридических актов И.Д. Беляева. М., 1881.
- Лен. М — Ленинградский мартиролог. 1937–1938 / Отв. ред. А.Я. Разумов. С.-Петербург, 1995–2012. Т. 1–12.
- Лесков — Лесков Н. О влиянии корельского языка на русский в пределах Олонецкой губернии // Живая старина. 1892. Вып. IV. Отд. II. С. 97–103.
- Лет. АД — Летопись авторефератов диссертаций. Москва.
- Лет. ГС — Летопись газетных статей. Москва.
- Лет. ЖС — Летопись журнальных статей. Москва.
- Лет. Р — Летопись рецензий. Москва.
- Леснова — Леснова В.В. Номінація рис людини в українських східнослов'янських говірках. Луганськ, 2004.
- ЛЗАК — Летопись занятий Археологической комиссии.

- ЛЗК — Луцька замкова книга 1560—1561 рр. / Підг. до вид. В.М. Мойсієнко, В.В. Полішук. Луцьк, 2013.
- Лизанець — *Лизанець П.М.* Українські південнокарпатські говірки Затисся Виноградівського району Закарпатської області. Дис. ... канд. філол. наук. Ужгород, 1957. Ч. II.
- Лихачев — *Лихачев Н.П.* Сборник актов, собранных в архивах и библиотеках. СПб., 1895. Вып. I—II.
- Лихачев Дело — *Лихачев Н.П.* Дело о приезде Антонія Поссевина // ЛЗАК за 1888—1894 гг. СПб., 1903. Вып. XI. Отд. III. С. 3—231.
- Лихтерман — *Лихтерман А.* Новонайденные документы, относящиеся до псковской истории // Труды Псковского археологического общества за 1911—1912 гг. Псков, 1912. Вып. 8. С. 263—309.
- Лісняк — *Лісняк Н.І.* Мікротопонімія Західного Поділля: Дис. ... канд. філол. наук. Ужгород, 2004. Додатки.
- Літ. АД — Літопис авторефератів дисертацій. Київ.
- Літ. ГС — Літопис газетних статей. Київ.
- Літ. ЖС — Літопис журнальних статей. Київ.
- Ліцкевіч — *Ліцкевіч А.У.* Старабеларускія граматы XV ст. з Archiwum głównego akt dawnych у Варшаві // Здабыткі: Дакументальныя помнікі на Беларусі. Мінск, 2009. Вып. 11. С. 6—41.
- ЛМ 1915 — Литовская метрика. Отдел I, часть 3: Книга публичных дел. Перепись войска Литовского // РИБ. Пг., 1915. Т. XXXIII.
- Лопарев Самарово — *Лопарев Х.М.* Самаров. Село Тобольской губернии и округа: Хроника, воспоминания и материалы о его прошлом. Репр. изд. Тюмень, 1997.
- Лоренц — *Лоренц Ф.* О померельском (древнекашубском) языке до половины XV-го столетия // Известия ОРЯС. 1905. Т. X, кн. 3. С. 69—209; 1906. Т. XI, кн. 1. С. 53—117 (продолжение).
- ЛРК — Лохвицька ратушна книга другої половини XVII ст.: Зб. актових документів / Підг. до вид. О.М. Маштабей, В.Т. Самійленко, Б.А. Шарпило. К., 1986.
- Лучыц-Федарэц — *Лучыц-Федарэц І.І.* Характэрнае суфіксальнае словаўтварэнне адной драгічынскай гаворкі // Народная словатворчасць / Рэд. А.А. Крывіцкі, І.Я. Яшкін. Мінск, 1979. С. 139—151.
- Лысенко — *Лысенко А.С.* Словарь диалектной лексики северной Житомирщины // Славянская лексикография и лексикология / Отв. ред. Л.Э. Калынынь. М., 1966. С. 5—60.
- Ляшев — *Ляшев О.В.* Сповідні розписи Михайлівського храму с. Роїща. Джерела до історії с. Роїща. Чернігів, 2018.
- Магницкий — *Магницкий В.К.* Чувашские языческие имена // Известия Общества археологии, истории и этнографии при имп. Казанском университете. 1905. Т. 21. № 2—4. С. 1—102.

- Майков — *Майков В.В.* Книга писцовая по Новгороду Великому конца XVI в. // ЛЗАК за 1911 год. СПб., 1912. Вып. 24. С. 1–307.
- Майоров — *Майоров А.П.* Человек в русском языке XVIII века (по материалам к “Словарю русского языка XVIII века: Восточная Сибирь. Забайкалье” // *Palaeoslavica*. 2008. Т. XVI. № 1. С. 54–70.
- МАК — Москва. Актовые книги XVIII столетия. М., 1892–1902. Т. I—XII.
- Макидонов — *Макидонов А.В.* Первые метрические книги г. Запорожья (Александровска) (1774–1788). Запорожье, 2017.
- Малеча — *Малеча Н.М.* Словарь говоров уральских (яицких) казаков: В 4-х т. Оренбург, 2002–2003.
- Малицкий — *Малицкий П.И.* Приходы и церкви Тульской епархии: извлечение из церковно-приходских летописей. Тула, 1895.
- Марочкина — *Марочкина О.О.* Формування прізвищевої системи Розточчя: Дис. ... канд. філол. наук. Тернопіль, 2011.
- Мартынов — *Мартынов В.В.* Славянские протезы и этимологическая эвристика // *Этимология*. 1984 / Отв. ред. О.Н. Трубачев. М., 1986. С. 128–132.
- МАСМ — Матэрыялы да абласнога слоўніка Магілёўшчыны. [Вып. 1] / Укл.: М.В. Абабурка, Л.І. Аляксеенка, М.П. Бузук і ін. Мінск, 1981; Вып. 2 / Аўтары: М.В. Абабурка, М.П. Бузук, А.С. Лаўшук, Т.І. Якубовіч. Магілёў, 2005.
- Матейко — *Матейко К.* Український народний одяг: етнографічний словник. К., 1996.
- Матіїв — *Матіїв М.Д.* Словник говірок центральної Бойківщини. К.; Сімферополь, 2013.
- Мацкевіч — *Мацкевіч Ю.Ф.* 3 лексікі вёскі Лісна Верхнедзвінскага раёна // Народнае слова / Пад рэд. А.Я. Баханькова. Мінск, 1976. С. 144–148.
- Мацюк — *Мацюк З.С.* Що сільце, то нове слівце: Словник фразеологізмів Західного Полісся. Луцьк, 2013.
- Маштафаров — *Маштафаров А.В.* Муромские монастыри и церкви в документах XVI — начала XVII века // РД. М., 2000. Вып. 6. С. 43–90.
- МБ — Мікратапанімія Беларусі: Матэрыялы / Пад рэд. М.В. Бірылы. Мінск, 1974.
- МДСГ 3 — Матэрыялы для дыялектнага слоўніка Гомельшчыны / Падрыхт.: З.А. Рудкоўская, Т.С. Янкова, В.І. Мядзведзева і інш. // Беларуская мова і мовазнаўства: Міжвузаўскі зб. Мінск, 1975. Вып. III. С. 161–260.
- МДСГ 5 — Матэрыялы для дыялектнага слоўніка Гомельшчыны / Падрыхт.: Г.А. Даўгяла, З.А. Рудкоўская, Т.С. Янкова і інш. // Беларуская мова. Мінск, 1977. Вып. 5. С. 98–181.
- МДСГ 6 — Матэрыялы для дыялектнага слоўніка Гомельшчыны / Падрыхт.: У.В. Анічэнка, А.П. Бадалей, А.А. Станкевіч, К.С. Усавіч // Беларуская мова. Мінск, 1978. Вып. 6. С. 120–236.

- МДСГ 8 — Матэрыялы для дыялектнага слоўніка Гомельшчыны / Падрыхт.: Г.А. Даўгяля, В.А. Ляшчынская, В.І. Мядзведзева, Т.С. Янкова // Беларуская мова. Мінск, 1980. Вып. 8. С. 120—187.
- Медынцева — *Медынцева А.Л.* Древнерусские надписи Новгородского Софийского собора. М., 1978.
- Медынцева 1988 — *Медынцева А.А.* Эпиграфические находки из Старой Рязани // Древности славян и Руси / Отв. ред. В.А. Тимошук. М., 1988. С. 247—256.
- Менде — Межевое описание Тверской губернии Калязинского уезда к Атласу сей губернии, изд. [...] Русским географическим обществом / Сост. чинами Межевого корпуса под наблюдением генерал-майора Менде. СПб., 1855.
- Мерковский — *Мерковский В.Г.* Родословные перекрестки: Крестьяне, мещане, купцы, казаки и дворяне. С.-Петербург, 2001.
- Меркулова — *Меркулова В.А.* О дополнениях к словарикам праславянских словарей // Этимология. 1984 / Отв. ред. О.Н. Трубачев. М., 1986. С. 146—150.
- Мерцалов — *Мерцалов А.Е.* Вологодская старина. Материалы для истории северной России. СПб., 1889.
- Метрыка № 42 — Метрыка Вялікага Княства Літоўскага. Кніга 42 (1556—1562 гг.): кніга запісаў № 42 (копія канца XVI ст.) / Падрыхт. В.С. Мянжынскі. Мінск, 2015.
- Метрыка № 272 — Метрыка Вялікага Княства Літоўскага. Кн. № 272 (1576—1579 гг.): кніга судовых спраў № 58 (копія канца XVI ст.) / Падрыхт. А.А. Мяцельскі. Мінск, 2015.
- Мешалин — Материалы по истории крестьянской промышленности Московской губернии в XVIII и в начале XIX в. / Подг. к печати И.В. Мешалин. М.; Л., 1950. Т. 2.
- МИВ — Материалы по истории Воронежской и соседних губерний / Собр. и изд. Л.Б. Вейнберг. Воронеж, 1885—1890. Вып. 1—16.
- МИК 1, 2 — Материалы для истории колонизации и быта степной окраины Московского государства (Харьковской и отчасти Курской и Воронежской губ.) в XVI—XVI столетии, собранные в разных архивах и редактированные Д.И. Багалеем. Харьков, 1886. [Кн. 1]; Материалы для истории колонизации и быта Харьковской и отчасти Курской и Воронежской губ. Харьков, 1890. [Кн. 2].
- МИКП 1935 — Материалы по истории крестьянской промышленности XVIII и первой половины XIX в. / Ред В.Н. Кашин. М.; Л., 1935. Ч. I (= Труды историко-археографического института. Т. XV).
- МИКП 1950 — Материалы по истории крестьянской промышленности. Т. II: Текстильная промышленность Московской губернии в XVIII и начале XIX в. / Подг. к печати И.В. Мешалин. М.; Л., 1950.

- МИКПХ — Материалы по истории крестьянского и помещичьего хозяйства первой четверти XVIII в. / Подг. К.В. Сивков. М., 1951.
- МИКХ — Материалы по истории крестьянского хозяйства и повинностей XVI—XVII вв. / Составители: Н.П. Воскобойникова, А.И. Копанев, Г.А. Победимова. М.; Л., 1977. Ч. I—IV.
- Миличевич — *Миличевич М.* Кнежевина Србија. Географија — орографија — гидрографија — топографија — археологија — историја — етнографија — статистика — просвета — култура — управа. Београд, 1876.
- МИРД — Материалы для истории русского дворянства / С предисл. В.Н. Сторожева // ЧОИДР. 1909. Кн. III, отд. I. С. 1—222.
- Мирчев — *Мирчев К.* Аналитични форми за сравнителна степен в два среднобългарски памятника от XIV в. // Български език. 1951. Кн. 3—4. С. 215—216.
- МИТА — Материалы по истории Татарской АССР: Писцовые книги города Казани. 1565—68 гг. и 1646 г. Л., 1932.
- Мицик, Тарасенко 3 — *о. Мицик Ю., Тарасенко І.* 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII — XVIII ст.). Ч. 3 // Сіверянський літопис. 2016. № 4. С. 62—87.
- Мицик, Тарасенко 12 — *о. Мицик Ю., Тарасенко І.* 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII—XVIII ст.). Ч. 12 // Сіверянський літопис. 2018. № 5. С. 86—117.
- Мицик, Тарасенко 13 — *о. Мицик Ю., Тарасенко І.* 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII—XVIII ст.). Ч. 13 // Сіверянський літопис. 2018. № 6. С. 60—97.
- МК — Мазепина книга / Упоряд. та вступ. стаття І. Ситого. Чернівці, 2005.
- МЛ — Микулинская летопись, составленная по древним актам от 1354 до 1678 года. М., 1854.
- Модзалевский — *Модзалевский В.* Отрывок из Стародубовской мѣской книги за 1664—1673 гг. Чернигов, 1911.
- Моисеев — *Моисеев Б.А.* Оренбургский областной словарь. Оренбург, 2010.
- Морохин — *Морохин Н.В.* Нижегородский топонимический словарь. Нижний Новгород, 1997.
- Мосин — *Мосин А.Г.* Уральский исторический ономастикон. Екатеринбург, 2001.
- МСММ — Матэрыялы для слоўніка мінска-маладзечанскіх гаворак / Уклад. М.А. Жыдовіч. Мінск, 1970.
- МСР — Материалы к словарю “Русских старожильческих говоров Среднего Прииртышья”, собранные диалектологом-любителем С.Я. Новопашиным в с. Загвазино Ишимского района Омской области (1994) // Диалектологические и историко-лингвистические проблемы: Сборник научных трудов памяти профессора Г.А. Садретдиновой. Омск, 1999. С. 112—123.

- Мызников Беломорье — *Мызников С.А.* Русские говоры Беломорья: Материалы для словаря. С.-Петербург, 2010.
- Мызников 2003 — *Мызников С.А.* Атлас субстратной и заимствованной лексики говоров Северо-Запада. С.-Петербург, 2003.
- Мюллер — Карелия в XVII веке: Сб. док. / Сост. Р.Б. Мюллер. Петрозаводск, 1948.
- НДР — Народное движение в России в эпоху Смуты начала XVII века. 1601—1608: Сб. документов / Сост. Р.В. Овчинников, В.И. Корецкий, М.Г. Кротов и др.; отв. ред. Н.М. Рогожин. М., 2003.
- Негрич — *Негрич М.* Скарби гуцульського говору: Березові. Львів, 2008.
- Непокупний — *Непокупний А.П.* Вихідці з латвійських, литовських і пруських земель у лавах запорожців // *Золоті ворота*. 1994. Вип. 2. С. 75—83.
- НЗКК — Новгородские записные кабальные книги 100—104 и 111 годов (1591—1596 и 1602—1603 гг.) / Под ред. А.И. Яковлева. М.; Л., 1938.
- Николаев — *Николаев С.Л.* К этимологии и сравнительно-исторической фонетике имен северогерманского (скандинавского) происхождения в «Повести временных лет» // *Вопросы ономастики*. 2017. Т. 14. № 2. С. 7—54.
- Никонов 1993 — *Никонов В.А.* Словарь русских фамилий / Сост. Е.Л. Крушельницкий. М., 1993.
- Никончук — *Никончук М.В.* Матеріали до лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). К., 1979.
- Никончук БЛ — *Никончук М.В., Никончук О.М.* Будівельна лексика Правобережного Полісся в лексико-семантичній системі східнослов'янських мов. Житомир, 1990.
- Никончук Листвин — *Никончук Н.В.* Из лексики полесского села Листвин // *Лексика Полесья: Материалы для полесского диалектного словаря* / Отв. ред. Н.И. Толстой. М., 1968. С. 79—93.
- Никончук СЛ — *Никончук М.В.* Сільськогосподарська лексика Правобережного Полісся. К., 1985.
- НКК — Новгородские кабальные книги 7108 (1599—1600) года. СПб., 1894.
- НКП Він. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Вінницька область. Вінниця, 2008.
- НКП Дн. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Дніпропетровська область. Дніпропетровськ, 2008.
- НКП Дон. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Донецька область. Донецьк, 2008—2009. Ч. 1—2.
- НКП Жит. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Житомирська область. Житомир, 2008.
- НКП Зап. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Запорізька область. Запоріжжя, 2008.
- НКП Мик. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Миколаївська область. Миколаїв, 2008.

- НКП Од. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Одеська область. Одеса, 2008. Ч. 1.
- НКП Полт. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Полтавська область. Полтава, 2008.
- НКП Херс. — Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років в Україні: Херсонська область. Херсон, 2008.
- НЛГ — Народная лексика Гомельщины ў фальклоры і мастацкай літаратуры: Слоўнік / Пад рэд. У.В. Анічэнкі. Мінск, 1983.
- Новгород. словарь — Новгородский областной словарь / Изд. подгот. А.Н. Левичкин и С.А. Мызников. С.-Петербург, 2010.
- Новикова — *Новикова Ю.М.* Практичний словозмінно-орфографічний словник прізвищ Центральної та Східної Донеччини. Донецьк, 2007.
- Новицький — *Новицький Я.* Твори у 5 томах. Запоріжжя, 2007—. Т. 1—.
- Новосельский — *Новосельский А.А.* Коллективные дворянские челобитные о сыске беглых крестьян и холопов во второй половине XVII в. / Предисл. С.М. Троицкого // Дворянство и крепостной строй России XVI—XVIII вв.: Сб. статей, посвящ. памяти А.А. Новосельского / Отв. ред. Н.И. Павленко. М., 1975. С. 303—343.
- Новосиб. словарь — Словарь русских говоров Новосибирской области / Под ред. А.И. Федорова. Новосибирск, 1979.
- НОС — Новгородский областной словарь / Отв. ред. В.П. Строгова. Новгород (Великий Новгород), 1992—2000. Вып. 1—13.
- НПК — Новгородские писцовые книги, изд. Археографическою комиссиею. СПб., Пг., 1859—1910. Т. 1—6 и указатель.
- ОА — Общий алфавит фамилиям владельцев, имения которых находятся под запрещением с 1829 по 1865 год. СПб., 1867. Кн. 1—6.
- ОАПП — Описание архива Посольского приказа 1673 года / Подг. к печати В.И. Гальцов. М., 1990. Ч. 1—2.
- ОАРПр. — Описи архива Разрядного приказа XVII в. / Подг. текста и вступ. статья В.П. Петрова. С.-Петербург, 2001.
- ОАСУ — Описание актов собрания графа А.С. Уварова. Акты исторические, описанные И.М. Катаевым и А.К. Кабановым / Под ред. М.В. Довнар-Запольского. М., 1905.
- Оболенский — Образцы старинных записей вольных людей, в бобыли и во двор в холопы / Сообщены М.А. Оболенским // Журнал землевладельцев. М., 1858. № 3. С. 57—68.
- Образцов — *Образцов Г.Н.* Оброчные и порядные записи Антониево-Сийскому монастырю XVI—XVII вв. // Исторический архив. М., 1953. Т. VIII. С. 80—198.
- ОВ — Опис володіннь князя Януша Острозького у південно-східній Волині 1615 р. / Упоряд. В. Атаманенко, І. Рибачук. Острог, 2009.

- Оглоблин — *Оглоблин Н.Н.* Объяснительная записка к карте Полоцкого повета во 2-й половине XVI века // Сборник Археологического института / Под ред. Н.В. Калачова. СПб., 1880. Кн. 4. Отд. II. С. 3–75.
- Оглоблин 1903 — *Оглоблин Н.Н.* К истории Томского бунта 1648 г. М., 1903.
- ОГТ — Описание города Тамбова и Верхоценских волостей, учиненное князем Василием Вас. Кропоткиным в 1786 (1678) году // ЛЗАК за 1865–1866 гг. СПб., 1868. Вып. 4. С. 30–49.
- ОДВ — Опись документов Виленского центрального архива древних актов книг. Вильна, 1901–1913. Вып. I–X.
- ОДДА — Описание документов и дел, хранящихся в Ярославской ученой архивной комиссии // Труды Ярославской губернской ученой архивной комиссии. Ярославль, 1909. Кн. VII. Вып. 3. С. 3–19.
- ОДЗМ — Описание документов Архива западнорусских униатских митрополитов. СПб., 1897–1907. Т. I–II.
- ОДМ — Описание документов и бумаг, хранящихся в Московском архиве Министерства юстиции. М., 1869–1921. Кн. I–XXI.
- ОКПК — Отказные книги Пензенского края. Режим доступа: <http://www.suslony.ru/Otkaznye2.htm>
- ОКС — Описная книга Суждальского Спасо-Еуфимиева монастыря 1660 года. С указателями личных имен, географическим и алфавитным перечнем икон / Сообщил К. Тихонравов // Ежегодник Владимирского губернского статистического комитета. 1878. Т. II. С. 1–81.
- ОЛА БМ — Общеславянский лингвистический атлас. Серия фонетико-грамматическая. Болгарские материалы. София, 2015.
- ОЛУ — Описи Лівобережної України кінця XVIII — початку XIX ст. / Відп. ред. П.С. Сохань. К., 1997.
- ОМ — Одесский мартиролог. Одесса, 1997–2006. Т. 1–4.
- Омельковець — *Омельковець Р.С.* Словник ботанічної лексики західно-поліських говірок. Луцьк, 2016.
- Онишкевич — *Онишкевич М.Й.* Словник бойківських говірок: У 2 ч. К., 1984.
- Ономастікон — Ономастікон Васильківського повіту Київської губернії (кінець XVIII — початок XIX ст.) / Укладачі О. Стародуб, Є. Чернецький. Автор вступу О. Стародуб. Біла Церква, 2015.
- ОНСН — Опис Новгород-Сіверського намісництва (1779–1781 pp.). К., 1931.
- ОО — Описи Острожчини другої половини XVI — першої половини XVII ст.: Зб. документів / Упор. В. Атаманенко. Ред. Л. Винар. Острог, 2004.
- Опись — Опись 1764 года имеющемуся в городе Хлынове Успенскому Трифонову монастырю [...] // Труды Вятской ученой архивной комиссии за 1906 год. Вятка, 1907. Т. V–VI. С. 396–518.
- ОПКМ — Обзорение писцовых книг Московской губернии с присовокуплением краткой истории древнего межевания / Сост. П. Иванов. М., 1840.

- ОПKN – Обзорение писцовых книг по Новгороду и Пскову / С предисл. П. Иванова. М., 1841.
- ОПР – Областные правители России, 1719–1739 гг. / Сост. М.В. Бабич, И.В. Бабич. М., 2008.
- Орел – *Орел В.Э.* К реконструкции праславянского словарного состава // Советское славяноведение. 1987. № 5. С. 73–79.
- ОРС – Описание русских и славянских пергаменных рукописей: Рукописи русские, болгарские, молдовлахийские, сербские / Сост. Е.Э. Гранстрем. Под ред. Д.С. Лихачева. Л., 1953.
- ОРЯС – Отделение русского языка и словесности имп. АН.
- ОСб. – Олонецкий сборник: Материалы для истории, статистики и этнографии Олонецкого края / Под ред. А. Иванова. Петрозаводск, 1875–1902. Вып. 1–4.
- ОСВГ – Областной словарь вятских говоров: Учеб. пособие по русской диалектологии / Под ред. З.В. Сметаниной и др. Киров, 1996–2018. Вып. 1–12.
- ОСС – Описание собрания свитков, находящихся в Вологодском епархиальном древлехранилище. Вологда, 1899–1917. Вып. 1–13.
- ОССП – Одабрани споменици српског права (од XII до краја XV века) / Прикуп. и уред. А.В. Соловјев. Београд, 1926.
- ПА – Пинские акты XV–XVI вв. К., 1903.
- Павинский – *Павинский А.* Полабские славяне. Историческое исследование. СПб., 1871.
- Павликівська – *Павликівська Н.М.* Словник мікрогідронімів Вінниччини. Вінниця, 2013.
- Падалка – *Падалка Р.М.* Динаміка прізвищ Донецької Слов'янщини. К.; Дніпропетровськ, 2010.
- Пазнякоў – *Пазнякоў М.П.* З лексікі роднай вёскі // Жывое народнае слова / Рэд. П.А. Міхайлаў, І.Я. Яшкін. Мінск, 1992. С. 88–95.
- Палагина – *Палагина В.В.* Неканонические антропонимы русского населения Томска первой половины XVII в. (Материалы для словаря) // Вопросы ономастики. Свердловск, 1974. № 8–9. С. 77–84.
- Паламарчук – *Паламарчук Н.* Документальні матеріали про харчування волинського соціуму в ранньомодерну добу // Українознавство. 2018. № 3. С. 181–189.
- Пам. СИ – Памятники Сибирской истории XVIII века. СПб., 1882–1885. Кн. I–II.
- Памятники – Памятники, изд. Временною комиссиею для разбора древних актов. СПб., 1845–1859. Т. I–IV.
- Память – Память. Сведения о погибших на фронтах Великой Отечественной войны жителях Иркутской области / Сост.: И.И. Кузнецов, П.Ф. Московских, П.М. Шубенко. Иркутск, 1990. Ч. 1–3.

- Памяць Лоеўск. — *Памяць: Гісторыка-дакументальная хроніка Лоеўскага раёна* / Гал. рэд. Г.П. Пашкоў. Мінск, 2000.
- Панцьо — *Панцьо С.Є.* Антропонімія Лемківщини. Тернопіль, 1995.
- Панькевич — *Панькевич І.* Матеріали до історії мови південнокарпатських українців // Науковий зб. Музею української культури в Свиднику. Пряшів, 1970. № 4. Кн. 2.
- Парфенова — *Парфенова Н.Н.* Словарь русских фамилий конца XVI — XVIII вв. (по архивным источникам Зауралья). М., 2005.
- ПДП Влад. — *Памятники деловой письменности XVII века. Владимирский край* / Подг. С.И. Котков (ред.), Л.Ю. Астахина, Л.А. Владимирова, Н.П. Панкратова. М., 1984.
- ПДТС — *Памятники дипломатических и торговых сношений Московской Руси с Персией* / Под ред. Н.И. Веселовского. СПб., 1898. Т. III.
- Певин — *Певин П.* Словарик Заонежья. Петрозаводск, 1896.
- Перапіс — *Перапіс войска Вялікага княства Літоўскага 1528 года. Метрыка Вялікага княства Літоўскага. Кніга 523: Кніга публічных спраў 1.* Мінск, 2003.
- Переяслав — *Переяслав. 1654 р.* / Упоряд.: В.В. Кривошея, С.М. Горобець, Б.О. Вакка. К., 2012.
- Петкова — *Петкова Ю.* Топонимията на Новозагорска околия. София, 2017.
- Петрица — *Петрица Н.М.* Чеські антропонімні формули XI–XVIII століть: Дис. ... канд. філол. наук. Ужгород, 2010 (додатки).
- Петровић, Капустина — *Петровић Д., Капустина Ј.* Из лексике Качера // Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2011. Књ. LVIII. С. 1–336.
- Петровић, Ђелић, Капустина — *Петровић Д., Ђелић И., Капустина Ј.* Речник Куча // Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2013. Т. LX. С. 1–461.
- Пешикан — *Пешикан Ј.* Ономастикон погинулих на Сремском фронту // Ономатолошки прилози. Београд, 1996. Т. XII. С. 439–537.
- ПЗС — *Протокул до записування справ поточных на рок 1690* / Изд. М.Н. Белозерский. Чернигов, 1852.
- ПИНД — *Памятники истории Нижегородского движения в эпоху смуты и земского ополчения 1611–1612 гг.* СПб., 1911.
- Пиріг — *Пиріг П.* Перепис населення українських міст XVII ст. // Сіверянський літопис. 2010. № 4–5. С. 16–82.
- Пиртей 2001 — *Пиртей П.С.* Словник лемківської говірки: Матеріали для словника. Legnica; Wrocław, 2001.
- Пиртей 2004 — *Пиртей П.* Короткий словник лемківських говірок / Упоряд. і підг. до друку Є.Д. Турчин. Івано-Франківськ, 2004.
- Пискарев — *Древние грамоты и акты Рязанского края* / Собр. Н. Пискарев. СПб., 1854.

- Пискунов — Словарь живого, письменного и актового языка русских южан Российской и Австро-Угорской империи / Сост. Ф. Пискунов. Изд. 2, испр. и значит. доп. К., 1882.
- ПІ Дн. — Повернені імена: Мартиролог. Дніпропетровськ, 2003—2004. Т. 4. Кн. 2—4.
- Піпаш, Галас — *Піпаш Ю.О., Галас Б.К.* Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області). Ужгород, 2005.
- ПКА — Писцовая книга Арзамасского уезда (1621—23 гг.). Ч. 1 / Под ред. А.К. Кабанова // ДНАК. 1915. Т. XV. Вып. III. С. 1—324.
- ПК Арх. 1912 — Памятная книжка Архангельской губернии на 1912 год. Архангельск, 1912.
- ПКВ — Переписная книга Воронежского уезда 1646 года / Подг. текста, вступ. статья и примеч. В.Н. Глазьева. Воронеж, 1998.
- ПКВЗ — Писцовые книги Восточного Замосковья / Сост.: М.Ю. Зенченко (отв. сост.), Н.П. Воскобойникова, Г.А. Иванова, А.В. Маштафаров. М., 2007.
- ПКВМ — Переписные книги вологодских монастырей XVI—XVIII вв.: исследование и тексты / Изд. подг. О.Н. Адаменко, Н.В. Башнин, М.С. Черкасова (отв. ред.). Вологда, 2011.
- ПКВП — Переписная книга воеводы Прокопия Козмича Елизарова 7155 (1647) г. по вотчинам Строгановых / Под ред. А.А. Дмитриева // Труды Пермской ученой архивной комиссии. Пермь, 1893. Вып. II. С. 85—147.
- ПКГЭ — Писцовая книга Гродненской экономии с прибавлениями, изд. Виленскою комиссиею для разбора древних актов. Вильна, 1891—1892. Ч. I—II.
- ПКД — Петро Калнишевський та його доба: Документи та матеріали / Упоряд.: В.В. Грибовський, В.А. Брехуненко, Ю.А. Мицик, І.Л. Синяк. К., 2009.
- ПК Зарайск — Писцовая книга г. Зарайска 133 г. // Труды Рязанской ученой архивной комиссии. Рязань, 1908. Т. XXII. Вып. 1. С. 10—24.
- ПККГ 1897 — Памятная книжка Ковенской губернии на 1897 г. Ковно, 1896.
- ПК Котельнич — Переписная книга церковных посадских дворов города Котельнича и дворов в волостях тяглою и оброчного стана, переписи Михайла Воейкова и подьячего Федора Прокофьева 186 (1678) года // Труды Вятской ученой архивной комиссии. Вятка, 1910. Вып. II—III. С. 1—151.
- ПКМГ — Писцовые книги Московского государства. Ч. I: Писцовые книги XVI века / Под ред. Н.В. Калачова. СПб., 1872—1877. Отд. I—II.
- ПК Олон. — Памятная книжка Олонецкой губернии на 1867 год. Петро-заводск, 1867.
- ПКОП — Писцовые книги Обонежской пятины 1496 и 1563 гг. Л., 1930.

- ПКПК – Писцовая книга Пинского и Клецкого княжеств, сост. пинским старостою С. Хвальчевским в 1552–1555 г. Вильна, 1884.
- ПК Подол. 1911 – Памятная книжка Подольской губернии на 1911 год. Каменец-Подольский, 1911.
- ПКРК – Писцовые книги Рязанского края XVI и XVII вв. / Под ред. В.Н. Сторожева. Рязань, 1898–1904. Т. I. Вып. 1–3.
- ПКТ – Переписные книги Твери XVII века / Сост. А.В. Матисон. М., 2014.
- ПКТК – Писцовые книги Тульского края // Труды Тульской губернской ученой архивной комиссии. Тула, 1915. Кн. I. С. 189–209; Кн. II. С. 433–696.
- ПК 1654 р. – Присяжні книги 1654 р.: Білоцерківський та Ніжинський полки / Упоряд. М. Кравець. К., 2003.
- ПК 1666 р. – Переписні книги 1666 року / Ред. В.О. Романовський. К., 1933.
- ПКУ – Писцовые книги Угличского уезда XVII века / С предисл. и примеч. М.А. Липинского // Временник Демидовского юридического лицея. Ярославль, 1886–1888. Кн. 41–46.
- ПКХ – Переписные книги города Харькова 1667–1669 гг. / Ред. А.Ф. Парамонов. Харьков, 2009.
- ПКШ – Переписная книга Шаховской, Жарской, Каской и Кокшерской волостей за 1710 год // Труды Ярославской ученой архивной комиссии. Ярославль, 6. г. Кн. 7. Вып. 3. С. 21–56.
- ПКЯ – Писцовая книга Яхонтова 1579 года по городу Усолью Камскому и Усольскому уезду // Пермская старина: Сб. исторических статей и материалов преимущественно о Пермском крае / Изд. А. Дмитриев. Пермь, 1891. Вып. III. С. 161–176.
- ПМД – Переписи московских дворов XVIII столетия. М., 1896.
- ПМК – Полтавська міська книга (1668–1740) / Упоряд. В. Ринсевич. К., 2016.
- ПМКЮ – Писцовая и межевая книги по гор. Юрьевцу Поволжскому и Стрелецкой слободе / Подг. для печати Н.Н. Виноградов // Костромская старина. 1912. Вып. VII. С. 1–284.
- ПМП 1718 – Присяга Миргородского полку 1718 року / Опрацювали Д. Вирський і Р. Москаленко. К., 2012.
- ПМТ – Писцовые материалы Тверского уезда XVI века / Сост. А.В. Антонов. М., 2005.
- ПМЯ – Писцовые материалы Ярославского уезда XVI века: Вотчинные земли / Сост. В.Ю. Беликов, С.С. Ермолаев, Е.И. Колычева. С.-Петербург, 1999–2000. [Кн. I–II].
- ПО – Поверстное описание рек: Волги, Камы, Шексны, Суры, Оки, Белой и Вятки. Нижний Новгород, 1894.
- Подольская – *Подольская Н.В.* Антропонимикон берестяных грамот // Восточнославянская ономастика: Материалы и исследования / Отв. ред. А.В. Суперанская. М., 1979. С. 201–242.

- Полякова — *Полякова Е.Н.* К истокам пермских фамилий: Словарь. Пермь, 1997.
- Полякова СПП — Словарь пермских памятников XVI — начала XVIII века / Сост. Е.Н. Полякова. Пермь, 1993—2001. Вып. 1—6.
- Полянский — *Полянский М.И.* Иллюстрированный историческо-статистический очерк города Старой Руссы и Старорусского уезда. Новгород, 1885.
- Пономар — *Пономар Л.Г.* Народний одяг Правобережного Полісся середини XIX — середини XX століть: Історико-етнографічний атлас. Словник. К., 2015.
- Пономарев — *Пономарев А., св.* Кижское наречие Великогубской волости Петрозаводского уезда Олонецкой губернии // Олонецкие губернские ведомости. 1898. № 54—64.
- ПОП — Перепис Охтирського полку 1704 р. / Відп. ред. А.Ф. Парамонов. Харків, 2016.
- Попов — *Попов К.* Говорят на с. Габаре, Белослатинско // Известия на Института за български език. 1956. Кн. IV. С. 103—176.
- Поповић, Петровић — *Поповић М., Петровић Д.* О говору Спича: Грађа // Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2009. Књ. LVI. С. 1—275.
- ПОС — Псковский областной словарь с историческими данными / Ред. коллегия: Б.А. Ларин, А.С. Герд, С.М. Глускина и др. Л.; С.-Петербург, 1967—. Вып. 1—.
- ПОСм. — Памятники обороны гор. Смоленска в 1609—1611 годах / С предисл. Ю.В. Готье // ЧОИДР. 1912. Кн. I, отд. I. С. 1—282.
- Поспелов — *Поспелов Е.И.* Топонимический словарь Московской области: Селения и реки Подмосковья. М., 2000.
- Пощень — Пощень / Под ред. Ф.Н. Милькова. Воронеж, 1981.
- ППКВ — Писцовые и переписные книги Вологды XVII — начала XVIII века / Подг. к изд. И.В. Пугач (отв. ред.), М.С. Черкасова. М., 2008. Т. 1—2.
- ППК — Писцовая и переписная книга по Нижнему Новгороду XVII века, изд. Археографическою комиссиею // РИБ. 1896. Т. XVII (сборный). С. 1—463.
- ППКН — Писцовые и переписные книги Новгорода Великого XVII — начала XVIII вв.: Сб. документов / Сост. И.Ю. Анкудинов. С.-Петербург, 2003.
- ППО — Памятники писцовых описаний дворцовых вотчин Нижегородского края последней трети XVII века / Сост. А.И. Комиссаренко (отв. сост.), Н.Ю. Болотина, А.Ю. Кононова. М.; С.-Петербург, 2010.
- ПР — Полоцкая ревизия 1552 года / С предисл. И.И. Лаппо // ЧОИДР. 1905. Кн. II, отд. I. С. 1—236.
- Преображенский — *Преображенский В.* Описание Тверской губернии в сельскохозяйственном отношении. СПб., 1854.

- Преображенский, Альбицкий — *Преображенский И.Д., Альбицкий Н.А.* Подробная опись 962 рукописям начала XVII до начала XIX столетий “Долматовского архива” (Головцынского и Куломзинского родов) с приложениями. СПб., 1895.
- Приймак — *Приймак І.І.* До особливостей місцевої лексики південно-західних районів Сумської області: матеріали до словника українських говорів. Нова Каховка, 1957.
- Приймак ЛС — *Приймак М.* Лемківський словничок // Рідна мова. 1934. Ч. 10. С. 448–450; Ч. 11. С. 495–498.
- Прицак — *Прицак Л.* Основні міжнародні договори Богдана Хмельницького 1648–1657 рр. Харків, 2003.
- ПРК — Приходо-расходные книги Московских приказов. Кн. I / Подг. к печати С.Б. Веселовский // РИБ. М., 1912. Т. XXVIII.
- ПРKM — Приходо-расходные книги московских приказов 1619–1621 гг. Сост. С.Б. Веселовский. Подг. к печати Л.Г. Дубинская и А.Л. Станиславский. Под ред. В.И. Буганова и Б.В. Левшина. М., 1983.
- Прокофьева — Сотная на владения Кирилло-Белозерского 1544 г. / Подг. к печати Л.С. Прокофьева // Северный археографический сборник / Отв. ред. П.А. Колесников. Вологда, 1972. Вып. 2. С. 184–204.
- Протопопов — Список населенных мест Самарской губернии, сост. в 1900 году / Сост. И.А. Протопопов. Самара, 1900.
- Проць — *Проць О.І.* Мікротопонімія півночі Львівської області: Дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2011.
- ПРПР — Памятники русской письменности XV–XVI вв.: Рязанский край / Изд. подг. С.И. Котков (отв. ред.), И.С. Филиппова. М., 1978.
- Прышчэпчык — *Прышчэпчык А.М.* Рэгіяналізмы вёскі Стары Сверхань Стаўбцоўскага раёна // Народнае слова / Пад рэд. А.А. Баханькова. Мінск, 1976. С. 148–156.
- ПРЯ — Памятники русского народно-разговорного языка XVII столетия (из фонда А.И. Бездобразова) / Изд. подг. С.И. Котков, Н.И. Тарабасова. М., 1965.
- ПСИ — Первое столетие Иркутска: Сборник материалов для истории города [...] / Изд. В.П. Сукачева. СПб., 1902.
- ПСРЛ — Полное собрание русских летописей.
- ПСС — Полягли в снігах Суомі (Серія: Книга пам’яті України про громадян, які загинули у воєнних конфліктах за рубежом. Т. 2–3). К., 2004–2005.
- ПССГ — Первое столетие сибирских городов. XVII век. / Сост. Н.Д. Зольникова и др.; Отв. ред. Н.Н. Покровский. Новосибирск, 1996.
- ПСт. П — Присяга Стародубського полку 1718 року / Упор. та вступ: І. Ситий, С. Горобець; передмова: Т. Чухліб, А. Лаєвський. Чернівці, 2017.
- ПСЭИ — Памятники социально-экономической истории Московского государства XIV–XVI вв. / Под ред. С.Б. Веселовского и А.И. Яковлева. М., 1929. Т. I.

- ПТР – Приложения к трудам Редакционных комиссий для составления положений о крестьянах, выходящих из крепостной зависимости. Сведения о помещичьих владениях. СПб., 1860. Т. I–VI.
- Пугачевщина – Пугачевщина / Подг. к печати С.А. Голубцов. М.; Л., 1926–1931. Т. I–III.
- Пура Походження – Пура Я.О. Походження назв територіальних мікроб'єктів Рівненщини. Рівне, 1990. Т. I.
- Пура СПР – Пура Я.О. Сучасні прізвища Ровенщини. Ровно, 1984–1990. Ч. I–V.
- ПЧП – Присяга Чернігівського полку 1718 року / Упор. та вступ І. Ситий, С. Горобець. Передм. І. Кривошея. Чернігів, 2011.
- Първанова-Грьошел – Първанова-Грьошел Е. Топонимията на Карловско. Велико Търново, 2011.
- ПЮН 1990 – Памятники южновеликорусского наречия, конец XV – начало XVII в. / Под ред. С.И. Коткова. М., 1990.
- ПЮН ОК – Памятники южновеликорусского наречия: Отказные книги / Подг. С.И. Котков, Н.С. Коткова. М., 1977.
- Радіон – Радіон Ст. Словник українських прізвищ в Австралії. Вид. 2. Мельбурн, 1982.
- Раздорский 2000 – Раздорский А.И. Торгово-ремесленное население Курска в 1639–1659 гг. (Опыт сравнительного анализа курских оброчных и таможенных книг) // Вспомогательные исторические дисциплины / Отв. ред В.А. Шишкин. С.-Петербург, 2000. Т. XXVII. С. 107–179.
- Раздорский 2001 – Раздорский А.И. Торговля Курска в XVII веке (По материалам таможенных и оброчных книг города). С.-Петербург, 2001.
- Рамановіч – Рамановіч Я.М. Да слоўніка Гродзеншчыны // 3 народнага слоўніка / Рэд. А.А. Крывіцкі, Ю.Ф. Мацкевіч. Мінск, 1975. С. 30–36.
- Рамановіч, Чабярук – Рамановіч Я.М., Чабярук А.І. У слоўнік Гомельшчыны // Народнае слова / Рэд. А.Я. Баханькоў. Мінск, 1976. С. 157–165.
- Рап. Бр. – Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Брэсцкай вобласці. Мінск, 1980.
- Рап. Віц. – Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Віцебскай вобласці. Мінск, 1977.
- Рап. Гом. – Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Гродзенскай вобласці. Мінск, 1982.
- Рап. Гр. – Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Гомельскай вобласці. Мінск, 1986.
- Рап. Маг. – Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Магілёўскай вобласці Мінск, 1983.
- Рап. Мін. – Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Мінскай вобласці. Мінск, 1981.
- РАС – Раздельные акты Строгановых. Режим доступа: <http://zz-projekt.ru>

- РБСв. — Русско-белорусские связи: Сб. документов (1570—1667 гг.) / Отв. ред. Л.С. Абецедарский, М.Я. Волков. Минск, 1963.
- РД — Русский дипломатарий.
- Редько — Редько Ю.К. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х т. Львів, 2007.
- Реестр — Реестр Війська Запорозького 1649 р.: Транслітерація тексту / Підгот. до друку: О.В. Тодійчук, В.В. Страшко, Р.І. Осташ та ін. К., 1995.
- Речник — Речник српскохрватског књижевног и народног језика. Београд, 1959—. Књ. I—.
- Речник ПКМ I — Речник на презимњата кај македонците / Обработувачи: М. Коробар-Белчева, М. Митков, Т. Стоматоски. Скопје, 1994. Т. I.
- Речник ПКМ II — Речник на презимњата кај македонците / Обработувачи: О. Иванова, М. Коробар-Белчева, М. Митков. Скопје, 2001. Т. II.
- Ржев — Писцовая и переписные книги Ржева XVII — начала XVIII веков / Сост. А.В. Матисон. М., 2018.
- РИ — Редкие источники по истории России / Сост. З.Н. Бочкарева, М.Е. Бычкова. М., 1977. Ч. 2.
- РИБ — Русская историческая библиотека.
- РИ Крым — Реабилитированные историей. Автономная Республика Крым. Симферополь, 2004—2014. Т. 1—9.
- РІ Дн. — Реабілітовані історією: Дніпропетровська область. Дніпропетровськ, 1999—2006. Кн. 1—5.
- РІ Дон. — Реабілітовані історією: Донецька область. Донецьк, 2004—2012. Кн. 1—9.
- РІ Зак. — Реабілітовані історією: Закарпатська область. Ужгород, 2003—2013. Т. 1—10.
- РІ Зап. — Реабілітовані історією: Запорізька область. Запоріжжя, 2004—2013. Т. 1—6.
- РІ ІФ — Реабілітовані історією: Івано-Франківська область. Івано-Франківськ, 2000—2003. Т. 1—5.
- РІ Льв. — Реабілітовані історією: Львівська область. Львів, 2009—2017. Кн. 1—3.
- РІ Черніг. — Реабілітовані історією: Чернігівська область. Чернігів, 2008—2016. Кн. 1—6.
- РК — Расходная книга земского старосты города Хлынова Ивана Рѣпина 1678—1680 гг. // Труды Вятской ученой архивной комиссии. Вятка, 1905. Вып. 5—6. Отд. II. С. 1—105.
- РК 1475—1598 — Разрядная книга 1475—1598 гг. / Изд. В.И. Буганов. М., 1966.
- РК 1475—1605 — Разрядная книга 1475—1605 гг. / Сост. Н.Г. Савич, Л.Ф. Кузьмина. М., 1982—1989. Т. I—III.
- РКЭ — Ревизия Кобринской экономии, сост. в 1563 г. королевским ревизором Дмитрием Сапегою [...]. Вильна, 1876.

- РМНП – Речник на македонската народна поезија / Ред. Т. Димитровски. Скопје, 1983–. Т. 1–.
- РМО – Русско-монгольские отношения. 1654–1685: Сб. документов / Сост. Г.И. Слесарчук. М., 1996.
- Рогович – *Рогович А.С.* Опыт словаря народных названий растений Юго-Западной России с некоторыми поверьями и рассказами о них // Записки Юго-Западного отдела имп. Русского географического общества. К., 1874. Т. I (за 1873 г.). С. 109–178.
- Рождественский – *Рождественский С.* Роспись земельных владений московского боярства 1647–8 года // Древности. Труды Археографической комиссии Московского археологического общества / Под ред. И.Н. Бороздина. М., 1913. Т. 3. С. 193–238.
- Розанов – *Розанов М.Г.* Указатель к описи Тамбовского исторического архива. Тамбов, 1888. Ч. I.
- Ростов – Ростов. Материалы для истории города XVII и XVIII вв. М., 1884.
- РПП – Реестри Полтавського полку 1654 р. / Упоряд.: О. Алфьоров, О. Монькін; відп. ред. Г. Боряк. К., 2017.
- РРаз. – Разгром Разинщины // Труды историко-археографического института и Публичной библиотеки СССР им. В.И. Ленина. Л., 1934. Т. X: Материалы по истории крестьянских движений. Вып. 1.
- РС 1782 – Ревизская сказка войсковых обывателей сл. Мартова Чугуевского уезда. 1782 год / Ред. коллегия и авторы-сост.: О.С. Гнездило, А.Ю. Гриппа, В.Л. Маслийчук и др. Харьков, 2010.
- РС 1858 – Ревизская сказка государственных крестьян сл. Мартова Волчанского уезда, 1858 год. Харьков, 2011.
- РСБ – Ревизские сказки населения сл. Белка Ахтырского уезда. Конец XVIII ст. / Ред. А.Ф. Парамонов. Харьков, 2007.
- РСВ – Рєгіональні словники Віцебшчыны. Віцебск, 2012. Ч. 1 / Пад рэд. Л.І. Злобіна; 2014. Ч. 2. / Пад рэд. А.С. Дзядовай.
- РСГВ – Речник српских говора Војеводине / Ред. Д. Петровић. Нови Сад, 2000–2010. Св. 1–10.
- РСД – Русское служилое дворянство второй половины XVIII века (1764–1795): Список по Месяцесловам / Сост. В.П. Степанов. С.-Петербург, 2003.
- РСМ – Росписной список Москвы 1638 года / Под ред. И.С. Беляева. М., 1911 (= Труды Московского отдела имп. Русского военно-исторического общества. Т. 1).
- РСП – Реестри Сумського полку. 1660–1664 / Упоряд. та вступ. стаття О.А. Алфьоров, О. Різніченко; відп. ред. Г. Боряк. К., 2016.
- РУС – Російсько-український словник прізвищ мешканців м. Дніпропетровська / Авт.-упоряд.: Т.С. Пристайко, І.С. Попова, І.І. Турута, М.С. Ковальчук. Дніпропетровськ, 2007.

- Рыбаков — *Рыбаков Б.А.* Схематическая карта населенных пунктов домонгольской Руси, упоминаемых в русских письменных источниках // История культуры Древней Руси. М.; Л., 1951. Т. 1. С. 30.
- Рыбников — *Песни, собр. П.Н. Рыбниковым*: В 3-х т. Петрозаводск, 1991. Т. 3.
- Рыков — *Рыков Ю.А.* Новые акты Спасо-Прилуцкого монастыря // Записки отдела рукописей Государственной б-ки СССР им. В.И. Ленина. М., 1982. Вып. 43. С. 85–105.
- Рязан. КП — *Рязанская книга памяти Великой войны 1914–1918 годов* / Сост. А.И. Григоров. М., 2010. Т. 1.
- Рязань — *Рязань. Материалы для истории города XVI–XVIII столетий* / Сост. И.Н. Николаев. М., 1884.
- Сабалош — *Сабалош І.В.* Словник закарпатської говірки села Сокириця Хустського району. Ужгород, 2008.
- Садиков — *Садиков П.А.* Из истории опричнины // Исторический архив. М.; Л., 1940. Т. 3. С. 115–303.
- Садовский — *Садовский А.Я.* Выборка из писцовых и платежных книг Нижегородского уезда о событиях и деятелях эпохи Смутного времени // ДНАК. 1900. Т. 4, отд. 3. С. 13–19.
- САЛ — *Список абонентов Ленинградской городской телефонной сети*. Л., 1965.
- Салавей — *Салавей Л.М.* 3 лекікі вёскі Навасёлкі Мядзельскага раёна // Народная словатворчасць / Рэд. А.А. Крывіцкі, І.Я. Яшкін. Мінск, 1979. С. 5–15.
- Саламбашев — *Саламбашев А.* Стари и нови фамилни имена в Смолян // Родопски зборник / Под ред. Хр. Христов, П. Петров, Стр. Димитров. София, 1976. Т. IV. С. 237–244.
- Саламбашев Смолянско — *Саламбашев А.* Местните имена в Смолянско. София, 1976.
- САМ — *Список абонентов Московской городской телефонной сети*. М., 1939.
- Самоквасов — *Самоквасов Д.Я.* Архивный материал. Новооткрытые документы поместно-вотчинных учреждений Московского государства XV–XVII столетий. М., 1905–1909. Т. I–II.
- Сапунов, Друцкий-Любецкий — *Сапунов А.П., Друцкий-Любецкий В.* Материалы по истории и географии Дисненского и Вилейского уездов Виленской губернии. Витебск, 1896.
- САШ — *Старинные акты, служащие дополнением к описанию г. Шуи и его окрестностей* / Собр. В. Борисов, изд. Я. Горелин. М., 1853.
- СБГ — *Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча* / Рэд. Ю.Ф. Мацкевіч. Мінск, 1979–1986. Т. 1–5.
- СБГТ — *Справочник Брестской городской телефонной сети*. Минск, 1980.
- СБІ — *Словник українських говірок Бузько-Інгульського межиріччя: Близько 20 000 діалектизмів* / Укл. Л.С. Спанатій, А.П. Супрун, М.Ф. Тимченко, В.П. Токар; за заг. ред. Л.С. Спанатій; наук. ред. П.Ю. Гриценко. Миколаїв, 2018.

- СБР — Српски биографски речник / Гл. уредници: М. Лесковац, А. Фо-ришковић, Ч. Попов. Нови Сад, 2004—. Т. 1—.
- СБук. Г — Словник буковинських говірок / За заг. ред. Н.В. Гуйванюк. Чернівці, 2005.
- Сб. Хилкова — Сборник князя Хилкова. СПб., 1819.
- СВГ — Словарь вологодских говоров: Учеб. пособие по русской диалекто-логии / Ред. Т.Г. Паникаровская. Вологда, 1983—2007. Вып. 1—12.
- Светлов — *Светлов Я.* О говоре жителей Каргопольского края (Олонецкой губернии) // Живая старина. 1892. Вып. III. Отд. III. С. 156—164.
- СВор. Г — Словарь воронежских говоров / Авторы: М.Т. Авдеева, Е.В. Да-выдова, О.В. Дмитрина и др. Науч. ред. Г.Ф. Ковалев. Воронеж, 2004—. Вып. 1—.
- СВП — Сборник выписок из архивных бумаг о Петре Великом. М., 1872. Т. I—II.
- Свяжынські — *Свяжынські У.М.* Лексичні ретіаналізми гаворкі вёскі Турас-полле Ушацкага раёна // Народная лексіка / Рэд. А.А. Крывіцкі, Ю.Ф. Мацкевіч. Мінск, 1977. С. 5—11.
- СГРС — Словарь говоров русского Севера / Под ред. А.К. Матвеева. Ека-теринбург, 2001—. Т. 1—.
- СГС — Словарь говоров старообрядцев (семейских) Забайкалья / Ред. Т.Б. Юм-сумова. Новосибирск, 1999.
- СГУ — Словник гідронімів України / Укладачі: І.М. Желєзняк, А.П. Коре-панова, Л.Т. Масенко та ін. К., 1979.
- СГЦРБ — Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі / Укладальнікі: Е.С. Мицельская (рэд.), М.А. Жыдовіч, З.А. Зяневіч і інш. Мінск, 1990. Т. 1.
- СД — Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-и томах / Под общей ред. Н.И. Толстого. М., 1995—2012.
- СДГВ — Словарь донских говоров Волгоградской области / Под ред. Р.И. Куд-ряшовой. Волгоград, 2011.
- СДП — Список дворян, внесенных в дворянскую родословную книгу Пол-тавской губернии. Полтава, 1898.
- СДРЯ — Словарь древнерусского языка (XI—XIV вв.) / Гл. ред. Р.И. Аване-сов, И.С. Улуканов, В.Б. Крысько. М., 1988—. Т. I—.
- Селифонов — *Селифонов Н.Н.* Подробная опись 272 рукописям конца XVI до начала XIX столетий Второго (Шевлягинского) собрания “Ли-невского архива” с приложением. СПб., 1892.
- Селищев — *Селищев А.М.* Славянского население в Албания. Фототип. изд. София, 1984.
- Сел. рух 1569—1647 — Селяньський рух на Україні 1569—1647: Зб. документів і матеріалів / Упоряд. Г.В. Боряк та ін. К., 1993.
- Семенович — *Семенович А.Г.* Об особенностях угрорусского говора / Сбор-ник статей по славяноведению, сост. и изд. учениками В.И. Ламан-

- ского по случаю 25-летия его ученой и профессорской деятельности. СПб., 1883. С. 212–238.
- Сенигов — *Сенигов О.П.* Памятники земской старины. СПб., 1903.
- Сергий — *Сергий, архимандрит.* Черты церковно-приходского и монастырского быта в писцовой книге Водской пятины 1500 года (в связи с общими условиями жизни). СПб., 1905 (приложения).
- СЖВ — Справочник абонентов Желтоводской городской телефонной сети / Ред. Н.Л. Голубчик. Желтые Воды, 1998.
- СЗ — Стари записи / Избор, превод и ред. Ѓ. Поп-Атанасов. Скопје, 1996.
- Сиб. города — Сибирские города. Материалы для их истории XVII–XVIII столетий: Нерчинск, Селенгинск, Якутск. М., 1886.
- Силина — *Силина В.Б.* Семантическая структура словообразовательного гнезда (слова с корнем *lich-* в славянских языках) // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975 / Отв. ред. Р.И. Аванесов. М., 1977. С. 34–56.
- Сироткин 2005 — *Сироткин С.В.* Сотная 1593/94 г. на посад Юрьевца Повольского // Очерки феодальной России / Ред. С.Н. Кистерев. М.; С.-Петербург, 2005. Вып. 9. С. 44–105.
- Сироткин 2012 — *Сироткин С.В.* Выпись 1678/79 г. из писцовой книги «бортным ухोजеям» Нижегородского уезда Василия Борисова и подьячего Третьяка Аврамова 1587 г. // Очерки феодальной России / Ред. С.Н. Кистерев. М.; С.-Петербург, 2012. Вып. 15. С. 203–227.
- Сірка, Баушенко — *Сірка Й., Баушенко А.* Короткий словник говірки села Ублі. Львів, 2017.
- СКГ — Словарь курских говоров / Науч. ред. Т.А. Пименова. Курск, 2004—. Вып. 1—.
- СКТ — Справочник квартирных телефонов г. Киева / Сост. Д.М. Циолек. К., 1976.
- СЛ — Список с Ливенских с платежных книг письма и дозору Немира Федоровича Киреевского да подьячего Василья Ключарева лета 7128 (1620) / Сообщил Г. Пясецкий // Труды Орловской ученой архивной комиссии. Орел, 1982. Вып. 2. С. 25–50.
- Славева, Мошин — *Славева Л., Мошин В.* Српски грамоти од Душаново време. Прилеп, 1988.
- Славинецкий — Лексикон латинський Є. Славинецького. Лексикон словено-латинський Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського / Підг. до вид. В.В. Німчук. К., 1973.
- Сл. Алтая — Словарь русских говоров Алтая / Под ред. И.А. Воробьевой, А.И. Ивановой. Барнаул, 1993–1998. Т. I–IV.
- Сл. М — Словник мікрогідронімів України / Укл. І.М. Желєзняк, О.П. Карпенко (ред.), В.В. Лучик та ін. К., 2004.

- Сл. ММ — Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель / Упоряд. Г.Л. Аркушин. Луцьк, 2006—2007. Т. 1—2.
- Сл. ММР — Словник мікротопонімів та мікрогідронімів Ровенщини / Упоряд. С.В. Шийка. Тернопіль, 2016.
- Сл. Печоры — Словарь русских говоров Низовой Печоры / Научн. ред. Л.А. Ивашко. С.-Петербург, 2003—2005. Т. 1—2.
- Сл. РЯ XI—XVII вв. — Словарь русского языка XI—XVII вв. / Гл. ред. Г.А. Богатова. М., 1975—. Вып. 1—.
- Сл. Сред. Прииртышья — Словарь русских старожильческих говоров Среднего Прииртышья / Под ред. Г.А. Садретдиновой. Томск, 1992—1993. Т. 1—3.
- СМ — Сборник материалов по истории предков царя Михаила Федоровича Романова. Генеалогический и исторический материал по печатным источникам, собр. Н.Н. Селифонтовым. СПб., 1901. Ч. I.
- Смик — *Смик Г.К.* Корисні та рідкісні рослини України: Словник-довідник народних назв. К., 1991.
- Смирнов Указатель — *Смирнов М.И.* Указатель рукописных и изданных документов Переславль-Залесского края // Доклады Переславль-Залесского научно-просветительного общества. Переславль-Залесский, 1924. Вып. 12.
- СММ — Слоўнік мікратапонімаў Магілёўшчыны / Склад.: С.В. Клімуць, В.І. Рагаўцоў, С.У. Шакура і інш. Магілёў, 2004.
- Смолицкая — *Смолицкая Г.П.* Гидронимия бассейна Оки (Список рек и озер) / Под ред. О.Н. Трубачева. М., 1976.
- СН — Список с нижегородских с приходных с окладных книг [...] 127 году (1619) // ДНАК. 1905. Т. VI, отд. III. С. 9—127.
- СНМК — Списки населенных мест по Костромской губернии. Кострома, 1925—1926. Вып. 1—7.
- Соболев — *Соболев А.И.* Карельское наследие в топонимии Юго-Восточного Обонежья // Вопросы ономастики. 2015. № 1 (18). С. 47—68.
- СОГ — Словарь орловских говоров: Учеб. пособие по русской диалектологии / Науч. ред. Т.В. Бахвалова. Ярославль, 1989—1991. Вып. 1—4; Орел, 1992—. Вып. 5—.
- Сокоლოსки 1964 — *Сокоლოსки М.* Личните имиња и називите на населените места и други месности во велешката и прилепската махија во втората половина на XV век // Македонски јазик. 1964. Год. XV. Кн. 1—2. С. 197—219.
- Сокоლოსки 1965 — *Сокоლოსки М.* Личните имиња и називите на населените места и други месности во велешката и прилепската махија во втората половина на XV век // Македонски јазик. 1965. Год. XVI. С. 151—190.
- Соликамск. — Словарь говоров Соликамского района Пермской области / Сост. О.П. Беляева. Пермь, 1973.

- Сороколетов — *Сороколетов Ф.П.* Из истории лексики (слова с корнем *лих-* в русских народных говорах и в литературном языке) // Лексика русских народных говоров (Опыт исследования) / Ред. Ф.П. Филин. М.; Л., 1966. С. 151–174.
- СП — Словник прізвищ: практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівецьчини) / Укладачі: Н.Д. Бабич, Н.С. Колесник, К.М. Лук'янюк (гол. ред.) та ін. Чернівці, 2002.
- СПБ — Социально-политическая борьба народных масс Белоруссии. Конец XIV в. — 1648 г. Т. I / Сост. З.Ю. Копынский и др. Минск, 1988.
- СПГ — Словарь пермских говоров / Сост. Г.В. Бажутина и др. Пермь, 2000–2002. Вып. 1–2.
- Спиридонов — *Спиридонов Ф.* Нові документи про Чернігівське ополчення 1812 року // Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР. К., 1962. Вип. 5. С. 53–58.
- Списки Арх. — Списки населенных мест Российской империи, сост. и изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1861. Т. I: Архангельская губерния (Указатель).
- Списки Влад. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1863. Т. VI: Владимирская губерния.
- Списки Волог. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1866. Т. VII: Вологодская губерния.
- Списки Вят. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1863. Т. X: Вятская губерния.
- Списки Перм. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1875. Т. XXXI: Пермская губерния.
- Списки Псков. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1885. Т. XXXIV: Псковская губерния.
- Списки Рязан. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1862. Т. XXXV: Рязанская губерния.
- Списки Саратов. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1862. Т. XXXVIII: Саратовская губерния.
- Списки Тамб. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1866. Т. XLII: Тамбовская губерния.

- Списки Твер. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1862. Т. XLIII: Тверская губерния.
- Списки Тул. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1862. Т. XLIV: Тульская губерния.
- Списки Уфим. — Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. СПб., 1877. Т. XLV: Уфимская губерния.
- Список Вит. — Список населенных мест Витебской губернии / Под ред. А.П. Сапунова. Витебск, 1906.
- Список Ковен. — Список населенных мест Ковенской губернии на 1902 год. Ковна, 1902.
- Список КР — Список козацьких родів Сосницького повіту / Уклад Є. Чернецький. Біла Церква, 2010.
- Список Самар. — Список населенных мест Самарской губернии, сост. в 1900 году И.А. Протопоповым. Самара, 1900.
- Список СК — Список населенных мест Северо-Кавказского края. Ростов-на-Дону, 1925.
- Список Томск. — Список населенных мест Томской губернии на 1893 год. Томск, 1893.
- СПЛГ — Словник прикметникового лексикону лемківських говірок / Укладачі: С.Є. Панцьо, Н.І. Лісняк. Тернопіль, 2015.
- СПМ — Сказки и легенды пушкинских мест: Записи на местах, наблюдения и исследования В.И. Чернышева. С.-Петербург, 2004.
- СПМК — Список с писцовой межевой книги города Свияжска и уезда письма и межевания Никиты Васильевича Борисова и Дмитрия Андреевича Кикина (1565–1567 г.). Казань, 1909.
- Сполохов — *Сполохов А.* Историческое и современное обозрение Брянской Белобережской общежительной мужской пустыни, Орловской губернии. М., 1878.
- Спрогис ПАУ — *Спрогис И.Я.* Подробный алфавитный указатель к I–XIII томам Археографического сборника, изд. при Виленском учебном округе. Вильна, 1905.
- СПУ — Словник прізви́ськ північно-західної України: У 3-х т. / Упоряд. Г.Л. Аркушин. Луцьк, 2009.
- СРГК — Словарь русских говоров Карелии и сопредельных областей / Гл. ред. А.С. Герд. С.-Петербург, 1994–2005. Вып. 1–6.
- СРГ Морд. — Словарь русских говоров на территории Республики Мордовия. С.-Петербург, 2013. Ч. I–II.
- СРГ Перм. — Словарь русских говоров севера Пермского края / Гл. ред. И.И. Русинова. Пермь, 2001–. Вып. 1–.

- СРГ Прик. — Словарь русских говоров Южного Прикамья / Сост. И.А. Подюков (науч. ред.), С.М. Поздеева, С.В. Хоробрых, А.В. Черных. Пермь, 2008.
- СРГр. — Слоўнік рэгіянальнай лексікі Гродзеншчыны / Пад рэд. М.А. Даниловіча, П.У. Сцяцко. Гродна, 1999.
- СРГС — Словарь русских говоров Сибири / Под ред. А.И. Федорова. Новосибирск, 1999—2006. Т. 1—5.
- СРГСУ Доп. — Словарь русских говоров Среднего Урала: Дополнения / Под ред. А.К. Матвеева. Екатеринбург, 1996.
- СРДГ — Словарь русских донских говоров / Авторы-сост.: З.В. Валюсинская, М.П. Выгонная, А.А. Дибров и др.; отв. ред. В.С. Овчинникова. Ростов, 1975—1976. Т. 1—3.
- Срезневский — *Срезневский И.И.* Материалы для словаря древнерусского языка. М., 1958. Т. I—III.
- ССКП — Сумський слобідський козацький полк: зб. документів / Упоряд. С.М. Корнієнко. Суми, 2016.
- СРНГ — Словарь русских народных говоров / Под ред. Ф.П. Филина, Ф.П. Сороколетова, С.А. Мызникова. М.; Л., С.-Петербург, 1965—. Вып. 1—.
- ССГ — Словарь смоленских говоров / Под ред. А.И. Ивановой. Смоленск, 1974—2005. Вып. 1—11.
- ССЗН — Стари српски записи и натписи / Скупио и средιο Љ. Стојановић. Фототип. изд. Београд, 1988. Т. VI.
- ССУМ — Словник староукраїнської мови XIV—XV ст. / Ред. Л.Л. Гумецька, І.М. Керницький. К., 1977—1978. Т. I—II.
- ССЧ — Список селений и городов Черниговской губернии по уездам и волостям. Изд. 2. Чернигов, 1919.
- ССЯ — Словарь старославянского языка. Репр. изд. С.-Петербург, 2006. Т. 1—4.
- СТА — Справочник телефонных номеров: Ахтырка и Ахтырский район. Ахтырка, 1999.
- Станиславский 1976 — Десятня по Арзамасу 1597 года / Публикацию подг. А.Л. Станиславский // Советские архивы. 1976. № 3. С. 100—102.
- Станиславский 2004 — *Станиславский А.Л.* Труды по истории Государева двора в России XVI—XVII вв. М., 2004.
- Станковска 1997 — *Станковска Љ.* Македонска ојконимија. Скопје, 1997. Кн. 2.
- Станковска 2002 — *Станковска Љ.* Интерпретација на непознати македонски лични имиња // Македонски јазик. 2002. LIII. С. 77—92.
- Ст. ВГ — Столетие Вятской губернии. 1780—1880: Сборник материалов к истории Вятского края. Вятка, 1880—1881. Т. 1—3.
- СТЗ — *Муллонен И.И., Азарова И.В., Герд А.С.* Свод топонимов Заонежья / Под ред А.С. Герда. Петрозаводск, 2013.
- Стијовић — *Стијовић Р.* Говор Горњих Висојевича // Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2007. Т. LIV. С. 1—323.

- Стијовић 1983 — *Стијовић Р.* Префиксација придева у српскохрватском книжевном језику // Зборник за филологију и лингвистику. Нови Сад, 1983. XXVI/1. С. 99–130.
- Стојанов — *Стојанов І.А., Чмир О.Р.* Болгарсько-український словник. К., 1988.
- Стојановић — *Стојановић Р.* Црноотравски речник. Београд, 2010.
- Стојановић І–ІІІ — Стари српски записи и натписи / Скупио и средіо Љуб. Стојановић // Зборник за историју, језик и книжевност српскога народа. Београд, 1902–1905. Књ. І–ІІІ.
- Стойчев 1970 — *Стойчев Т.* Родопски речник // Българска диалектология. Проучвания и материали. София, 1970. Кн. 5. С. 152–221.
- Столбцы — Столбцы // Труды Ярославской губернской ученой архивной комиссии. Ярославль, б. г. Т. VII. Вып. 3. С. 57–72.
- Сторожев — *Сторожев В.Н.* Материалы для истории делопроизводства Поместного приказа по Вологодскому уезду в XVII веке. СПб.; Пг., 1906–1918. Вып. І–ІІ.
- Сторожев РЗ — *Сторожев В.Н.* Рязанские засечные книги XVII в. // Труды Рязанской ученой архивной комиссии. Рязань, 1890. Т. V. № 4. С. 48–55; № 5. С. 68–55.
- СУГО — Словник українських говорів Одещини / За ред. О.І. Бондаря. Одеса, 2011.
- СУМ XVI–XVII ст. — Словник української мови XVI — першої половини XVII ст. / Відп. ред. Д.Г. Гринчишин. Львів, 1994—. Вип. 1—.
- Супрун — *Супрун А.Е.* Болг. пуля ‘тарашить’ и его инославянские соответствия // Вестник БДУ імя У.І. Леніна. Серія 4. Мінск, 1974. С. 20–25.
- СХРС — Сербскохорватско-русский словарь / Сост. И.И. Толстой. Изд. 3-е, испр. и доп. М., 1970.
- Сцяшковіч — *Сцяшковіч Т.Ф.* Матэрыялы да слоўніка Гродзенскай вобласці. Мінск, 1972.
- Танков — Историческая летопись курского дворянства / Сост. А.А. Танков. М., 1913. Т. 1 (приложение).
- ТГ — Тарханная грамота [...] // Костромская старина. Кострома, 1894. Кн. 3. Отд. 1. С. 1–4.
- ТДБ — Телефонний довідник абонентів автоматичної телефонної мережі Борщівського району Тернопільської області. Тернопіль, 1998.
- ТДЗг. — Телефонний довідник підприємств, організацій, установ та абонентів квартирних телефонів Згурівського району Київської області. К., 2005.
- ТДІ — Телефонний довідник Ічнянського району. Ічня, 2001.
- ТДок. — Турски документи за историјата на македонскиот народ / Прев., ред., комент. А. Стојановски. Скопје, 1984. Т. VI, кн. 1; 2000. Т. VIII, кн. 2.
- ТД Під. — Телефонний довідник абонентів автоматичної станції телефонної мережі Підволочиського району Тернопільської області. Підволочиськ, 2000.

- ТД Тур. – Телефонний довідник Турківського району. Турка, 2006.
- ТДХ – Телефонний довідник абонентів міста Хуст та Хустівського району. Хуст, 1999.
- Теуш – *Теуш О.А.* Лексика со значением ‘остров’ в диалектах Европейско-го Севера // В созвездии слов и имен: сб. научн. статей к юбилею М.Э. Рут / Отв. ред. Е.Л. Березович. Екатеринбург, 2017. С. 530–542.
- Тимофеев – *Тимофеев Н.* Крестьянские выходы конца XVI века // Исторический архив. 1939. II. С. 61–91.
- Тимошина 2006 – *Тимошина Л.А.* Приходная книга Приказа книжного печатного дела 1649/50–1653/54 гг. // Очерки феодальной России / Ред. С.Н. Кистерев. М.; С.-Петербург. 2006. Вып. 10. С. 178–313.
- Тимченко – *Тимченко Є.* Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. / Підг. до вид. В.В. Німчук, Г.І. Лиса. К.; Нью-Йорк, 2002–2003. Кн. 1–2.
- Титов Рукописи – *Титов А.А.* Рукописи славянские и русские, принадлежащие И.А. Вахрамееву. М., 1907. Вып. 6.
- Титов РС – *Титов А.А.* Ростовская старина. Ростов, 1883–1907. Вып. 1–6.
- ТК – Таможенные книги Московского государства XVII в. / Под ред. А.И. Яковлева. М., 1950–1951. Т. I–III.
- ТКВЛ – Таможенные книги города Великие Луки 1669–1676 гг. / Подг. к печати А.В. Юрасов. М., 1999.
- ТК Вологда – Таможенная книга города Вологды. 1634–1635 гг. / Сост. и автор введения Е.Б. Французова. М., 1983. Ч. 1–3.
- ТКСГ – Таможенные книги сибирских городов XVII века / Авторы-сост.: О.Н. Вилков, Д.Я. Резун (гл. ред.), И.Р. Соколовский. Новосибирск, 1997–2004. Вып. 1–6.
- ТК 1550 г. – Тысячная книга 1550 г. и Дворовая тетрадь 50-х годов XVI в. / Подг. к печати А.А. Зимин. М.; Л., 1950.
- Тобольск – Тобольск: Материалы для истории города XVII и XVIII столетий. М., 1885.
- Токмаков – *Токмаков И.Ф.* Историко-статистическое описание города Киржача [...]. М., 1884.
- Толстая 2008 – *Толстая С.М.* Семантическая реконструкция и проблема многозначности праславянского слова // Славянское языкознание. XIV Международный съезд славистов (Охрид, 10–16 сентября 2008 г.). Доклады российской делегации. М., 2008. С. 451–473.
- Толстая 2010 – *Толстая С.М.* Из лексики народной медицины: «волчьи» болезни // *Slavia*. 2010. Roč. 79. Seš. 1. S. 123–133.
- Томіленко – *Томіленко Л.М.* Словник прізвищ жителів Корсунщини. Івано-Франківськ, 2016.
- Томовић – *Томовић Т.* Повелъа манастира Леснова // Историјски часопис. Београд, 1977. Књ. XXIV. С. 83–102

- Томск — Томск в XVII веке: Материалы для истории города со вступительной и заключительной статьей П.М. Головачева и картой окрестностей Томска конца XVII в. СПб., 1911.
- Топоров — *Топоров В.Н.* Пра斯拉вянская культура в зеркале собственных имен (элемент **mir-*) // XI Международный съезд славистов: История, культура, этнография и фольклор славянских народов. Доклады российской делегации. М., 1993. С. 3—119.
- Топорова — [*Топорова Т.В.*]. К кельто-германским параллелям в ономастике (двучленные имена собственные) // Скандинавские языки. М., 1996. Вып. 3: Проблемы и методы сопоставительного изучения скандинавских языков / Отв. ред. И.А. Сизова. С. 162—183.
- Топчий — *Топчий О.В.* Перепис населення міста Охтирки 1858 р. Х ревізія. Харків, 2017.
- Торговля — Торговля на Україні. XIV — середина XVII ст. Волинь і Наддніпрянщина / Упоряд.: В.М. Кравченко, Н.М. Яковенко. К., 1990.
- Тороп. книга — Торопецкая книга 1540 года / Подг. к печати М.Н. Тихомиров и Б.Н. Флоря // АЕ за 1963 год. М., 1964. С. 277—358.
- Трейтер — *Трейтер П.А.* Опись столбцов и других документов XVII и XVIII вв., поступивших в архив Калужской губернской ученой архивной комиссии из губернского статистического комитета. Ч. I—III // Известия Калужской губернской ученой архивной комиссии. Калуга, 1899. Вып. 1. С. 20—66.
- Трофимович — Верхнелужицко-русский словарь / Сост. К.К. Трофимович. М.; Бауцен, 1974.
- Трубачев — *Трубачев О.Н.* Славянские этимологии. 41—47 // Этимология. 1964 / Отв. ред. О.Н. Трубачев. М., 1965. С. 3—12.
- ТС — Тураўскі слоўнік / Рэд. А.А. Крывіцкі. Мінск, 1982—1987. Т. 1—5.
- ТСК — Телефонный справочник Краснодонского района. Луганск, 1995.
- ТСКД — Телефонный справочник: Красноармейск. Димитров. Родинское. Красноармейск, 2004.
- ТСКр. — Телефонный справочник предприятий, учреждений, организаций и частных лиц. Кременной и Кременского района. Кременная, 1995.
- ТТ — Топонімія Турківщини / Упоряд. П. Зборовський. Львів, 2004.
- Тупилов — *Тупилов Н.М.* Словарь древнерусских личных собственных имен // Записки Отделения русской и славянской археологии имп. Русского археологического общества. 1903. Т. 6. С. 86—914.
- Тюмень — Тюмень в XVII столетии: Собрание материалов для истории города [...] / Изд. А.И. Чукмалдина. М., 1903.
- УА — Угличские акты XVII в. / Изд. М.А. Липинский // Временник Демидовского юридического лицея. 1889—1890. Кн. 48—52.
- УВБ — У вічному боргу: Книга пам'яті України — місто-герой Київ. К., 2005.
- Углич — Углич: Материалы для истории города XVII и XVIII столетий. М., 1887.

- УГ XV ст. — Українські грамоти XV ст. / Підг. тексту, вступ. стаття і коментарі В.М. Русанівського. К., 1965.
- УЛИ — Указатель личных имен к “Наказам малороссийским депутатам 1767 года” // Киевская старина. 1889. Т. XXVI, август (приложение). С. I—XX.
- УНК 16 — Українські народні казки. Кн. 16: Казки Бойківщини / Запис., упоряд. і літ. опрац. М. Зінчук. Чернівці, 2012.
- УНК 22 — Українські народні казки. Кн. 22: Казки Закарпаття / Запис., упоряд. і літ. опрац. М. Зінчук. Чернівці, 2008.
- УП — Українське повсякдення ранньомодерної доби: Збірник документів. Вип. 1: Волинь XVI ст. / Упорядники: В.В. Безпалько, М.Б. Висотін, І.О. Ворончук (наук. ред.) та ін. К., 2014.
- Успенский — Столбцы бывшего Архива Оружейной Палаты / Описал А.И. Успенский. М., 1912—1913. Вып. 1—2.
- УСС — Українські січові стрільці. 1914—1920. Ювілейне перевидання / Ред. О. Романів. Львів, 2005.
- Устюг Великий — Устюг Великий: Материалы для истории города XVII и XVIII столетий. М., 1883.
- Усціновіч 1975 — *Усціновіч А.К.* Антрапанімія Гродзеншчыны і Брэстчыны (XIV—XVIII стст.). Мінск, 1975.
- Усціновіч 1985 — *Усціновіч Г.К.* Антрапанімічныя эцюды // Беларуская анамастыка / Рэд. М.В. Бірыла, В.П. Лемцюгова. Мінск, 1985. С. 33—387.
- Фаріон — *Фаріон І.* Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII — початку XIX століття (з етимологічним словником). Львів, 2001.
- Федосюк — *Федосюк Ю.А.* Русские фамилии: Популярный этимологический словарь. 2-е изд. М., 1980.
- Федушак — *Федушак І., Федушак В.* Абезь і Адак — дорога у вічність. Львів, 2006.
- Федышин — Переписная дозорная книга дворцовых земель Вологодского уезда 1589—1590 гг. / Подг. к печати Н.И. Федышин // Северный археографический сборник. Вып. 2: Северные писцовые книги, сотницы и платежные XVI в. / Ред. коллегия: П.А. Колесников (ред.-сост.) и др. Вологда, 1972. С. 6—177.
- Фелицын — *Фелицын Е.Д.* Кубанской области Ейский уезд: Списки населенных мест по сведениям 1882 года. Тифлис, б. г.
- Ференчук — *Ференчук Ю.Д.* Буковинці у вогні повстання 1944—1959 рр. 2-ге вид., уточ. і доп. Вишніця, 2006.
- Філософ — *Філософ В.М.* З гаворкі горада Камянця Брэсцкай вобласці // Скарбы народнай мовы: Дыялекталагічны зборнік / Рэд. Л.П. Кунцэвіч. Мінск, 2005. С. 176—180.
- ХБМ — Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы / Складальнікі: У.В. Анічэнка і ін. Мінск, 1961—1962. Ч. 1—2.
- Хильманович — *Хильманович Г.И.* Словарь курских народных говоров. Бирск, 2017.

- ХКФ – Хозяйство крупного феодала-крепостника XVII в. (Хозяйство боярина Б.И. Морозова). М.; Л., 1933–1936. Ч. I–II.
- ХКЧ – Хозяйственные книги Чудова монастыря 1585/86 г. / Подг. текста С.Н. Богатырева. М., 1996.
- Хостник – Словинско-русский словарь / Сост. М. Хостник. Горица, 1901.
- Цицмил-Реметий – *Цицмил-Реметий Р.* Топонимія Пивске планине. Београд, 2010.
- Чабаненко ПНН – *Чабаненко В.А.* Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини (Словник). Запоріжжя, 2005. Кн. 1–2.
- Чабаненко Словник – *Чабаненко В.А.* Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини. Запоріжжя, 1992. Т. 1–4.
- Чагин – *Чагин Г.Н.* Пермь Великая в топонимических доказательствах. Пермь, 1994.
- Чаев – *Чаев Н.* Из истории крестьянской борьбы за землю в вотчинах Антониева-Сийского монастыря в XVII в. // Исторический архив. М.; Л., 1936. Т. I. С. 25–67.
- Чайкина 1995 – *Чайкина Ю.И.* Вологодские фамилии: Этимологический словарь.
- Черепанова – *Черепанова Е.А.* Народная географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья. Сумы, 1984.
- Черепанова Микротоп. – *Черепанова Е.А.* Микротопонимия Черниговско-Сумского Полесья. Сумы, 1984.
- Черкасова – *Черкасова М.С.* Землевладение Троице-Сергиева монастыря в XVI–XVII вв. М., 1996.
- Чернопятов – *Чернопятов В.И.* Дворянское сословие Тульской губернии: В 9 тт. М., 1908–1912.
- Чернопятов Некрополь – *Чернопятов В.И.* Некрополь Крымского полуострова. М., 1910.
- Чечулин – *Чечулин Н.* Личные имена в писцовых книгах XVI века, не встречающиеся в православных святцах // Библиограф. СПб., 1890. № 7–8. С. 80–84.
- Чикачев – *Чикачев А.Г.* Диалектный словарь Русского Устья. Новосибирск, 2005.
- Чикачев РИ – *Чикачев А.Г.* Русские на Индигирке: историко-этнографический очерк. Новосибирск, 1990.
- ЧОИДР – Чтения в имп. Обществе истории и древностей российских.
- ЧП – Чоловічі прізвиська громадян Чеської Республіки за даними Міністерства внутрішніх справ ЧР станом на 1.04.2004. Режим доступу: <http://www.mvcs.cz>
- Чухлома – Материалы для истории города Чухломы и рода костромичей Юдиных (1613–1895) / Собр. и издал Г.В. Юдин. Красноярск, 1902. Т. I–II.

- Чучка — *Чучка П.П.* Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. Львів, 2005.
- Чучка 1992 — *Чучка П.П.* Фамилії закарпатських словаків // Исследования по словацкому языку / Отв. ред. Л.Н. Смирнов. М., 1992. С. 202–221.
- Чучка СОІ — *Чучка П.П.* Слов'янські особові імена українців: Історико-етимологічний словник. Ужгород, 2011.
- Шамина — *Шамина И.Н.* Опись имущества вологодского Павлова Обнорского монастыря 1701–1702 годов // Вестник церковной истории. 2010. № 1–2. С. 17–107.
- Шаталава — *Шаталава Л.Ф.* Беларускаяе дыялектнае слова. Мінск, 1975.
- Швидько — *Швидько Г.* Компут і ревізія Миргородського полку 1723 р. Дніпропетровськ, 2004.
- Шило — *Шило Г.* Наддністрянський регіональний словник. Львів; Нью-Йорк, 2008.
- Шкльода — *Шкльода І., Горблянський Ю.* Пісенність із Нобеля // Міфологія і фольклор. 2013. № 4 (15). С. 68–88.
- Шкрумеляк — *Шкрумеляк М.С.* Тлумачний словник-довідник гуцульських говірок. Івано-Франківськ, 2016.
- Шляпин — *Шляпин В.П.* Акты Велико-Устюжского Михайло-Архангельского монастыря. Великий Устюг, 1912–1913. Ч. 1–2.
- Шпакоўскі — *Шпакоўскі І.С.* 3 лексікі паўднёвай Піншчыны // Народная лексіка / Рэд. А.А. Крывіцкі, Ю.Ф. Мацкевіч. Мінск, 1977. С. 104–119.
- Шульгач 2001 — *Шульгач В.П.* Ойконімія Волині: Етимологічний словник-довідник. К., 2001.
- Шумаков — *Шумаков С.А.* Обзор Грамот Коллегии экономии. Вып. 5: Материалы по Владимиру, Горохову, Мурому, Суздалью, Юрьев-Польскому и Вологде / Сост. Л.И. Шохин. М., 2002.
- Шумаков Обзор₃ — *Шумаков С.А.* Обзор Грамот Коллегии экономии. Вып. 3: Верея, Волоколамск, Дмитров и Звенигород // ЧОИДР. 1912. Кн. III, отд. I. С. 1–259.
- Шумаков Обзор₄ — *Шумаков С.А.* Обзор Грамот Коллегии экономии. Вып. 4: Кострома «с товарищи» и Переславль-Залесский // ЧОИДР. 1917. Кн. II, отд. I. С. 44–336; Кн. III. С. 337–589.
- Шумаков Сотницы₁ — *Шумаков С.А.* Сотницы (1537–1597 гг.), грамоты и записи (1561–1696 гг.). Вып. 1 // ЧОИДР. 1902. Кн. II, отд. I. С. 1–272.
- Шумаков Сотницы₂ — *Шумаков С.А.* Сотницы, грамоты и записи. Вып. 2: Костромские сотницы 7068–7076 гг. // ЧОИДР. 1903. Кн. III, отд. I. С. 1–36.
- Шумаков Сотницы₃ — *Шумаков С.А.* Сотницы (1554–1572 гг.), грамоты и записи (1628–1701 гг.). Вып. 3 // ЧОИДР. 1904. Кн. IV, отд. I. С. 1–214.
- Шумилов — *Шумилов Е.Н.* Тимошка Пермьтин из деревни Пермьяки: Географические названия и фамилии Пермского края. Пермь, 1991.

- Щепкина — *Щепкина Е.М.* Тульский уезд в XVII веке. Его виды и население по писцовым и переписным книгам. М., 1892.
- Шоденник — Шоденник Андрія та Федора Кирнецьких, священників Свято-Миколаївської церкви с. Ховзовки Глухівського повіту Новгород-Сіверського намісництва (грудень 1787 — жовтень 1788 р.) / Упор. та вступна стаття І. Ситога. Чернівці, 2006.
- ЭСБМ — Этымалагічны слоўнік беларускай мовы / Рэд. В.У. Мартынаў. Мінск, 1978—. Т. 1—.
- ЭССЯ — Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / Под ред. О.Н. Трубачева, А.Ф. Журавлева, Ж.Ж. Варбот. М., 1974—. Вып. 1—.
- Юркевич — *Юркевич В.* Харківський перепис р. 1660 // Записки історично-філологічного відділу ВАН. К., 1928. Кн. XX. С. 129—173.
- Юркенас — *Юркенас Ю.* Основы балтийской и славянской антропонимики. Вильнюс, 2003.
- Юрчанка 1977 — *Юрчанка Г.Ф.* Аддзеяслоўныя і гукапераймальныя выклічнікі з адной вёскі // Народная лексіка / Рэд. А.А. Крывіцкі, Ю.Ф. Мацкевіч. Мінск, 1977. С. 168—192.
- Юрчанка НМ — *Юрчанка Г.Ф.* Народнае мудраслоўе: Слоўнік / Навук. рэд. А.А. Крывіцкі. Мінск, 2002.
- Юрчанка СНС — *Юрчанка Г.Ф.* Сучаснае народнае слова: 3 гаворкі Месціслаўшчыны: Слоўнік / Навук. рэд. А.А. Крывіцкі. Мінск, 1988.
- ЮС — Юбилеен сборник на I Софийска държавна мъжка гимназия. 1879 — 9 януарий 1904. София, 1904.
- Яким, Зубрицька — *Яким М., Зубрицька М.* З діалектології Бойківщини: іменникова словозміна, іменникова фразеологія. Дрогобич, 2003.
- Яковенко — *Яковенко Н.М.* «Чоловік добрий» і «чоловік злий»: з історії ментальних установок в Україні-Русі кінця XVI — середини XVII ст. // *Mediaevalia Ucrainica: Ментальність та історія ідей.* К., 1992. Вип. I. С. 47—91.
- Янин — *Янин В.Л.* Новгородские акты XII—XV вв.: Хронологический комментарий. М., 1990.
- Янин 1962 — *Янин В.Л.* Новгородские посадники. М., 1962.
- Янин, Зализняк — *Янин В.Л., Зализняк А.А.* Новгородские грамоты на бересте (из раскопок 1977—1985 гг.). Комментарии и словоуказатель к берестяным грамотам (из раскопок 1951—1983 гг.). М., 1986.
- Янкова — *Янкова Т.С.* Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны. Мінск, 1982.
- Янышкова — *Янышкова И.* О некоторых славянских названиях деревьев // *Этимология.* 2009—2011 / Отв. ред. Ж.Ж. Варбот. М., 2012. С. 309—319.
- ЯОС — Ярославский областной словарь: Учеб. пособие / Науч. ред. Г.Г. Мельниченко. Ярославль, 1981—1991. [Вып. 1—10].

- ЯПК — Ярославские писцовые, дозорные, межевые и переписные книги XVII в. Ярославль, 1913 (= Труды Ярославской ученой архивной комиссии. Кн. VI. Вып. 3—4).
- Ярмолович — Список населенных мест Минской губернии / Сост. В.С. Ярмолович. Минск, 1909.
- Ясинский — *Ясинский М.Н.* Материалы для истории судостроительства и судопроизводства в Литовско-русском государстве. Акты о копных и панских судах. К., 1897. Т. 1 (1501—1588).
- Яўневіч — *Яўневіч М.* З лексікі вёскі Кліны // Матэрыялы для слоўніка на родна-дыялектнай мовы / Пад рэд. Ф. Янкоўскага. Мінск, 1960. С. 7—64.
- Яўсееў — *Яўсееў Р.* Маці казала так... Мінск, 1978.
- Яцій — *Яцій В.О.* Ойконімія Івано-Франківської області: Історико-етимологічний словник. К., 2015.
- Яшкін — *Яшкін І.Я.* Беларускія геаграфічныя назвы. Тапаграфія. Гідралогія. Мінск, 1971.
- Яшкін 2001 — *Яшкін І.Я.* Слова з наўколя і самой Тураўшчыны // Жывое наша слова: Дыялекталагічны зборнік (Да 90-годдзя Ю.Ф. Мацкевіч) / Рэд. Л.П. Кунцэвіч, І.Я. Яшкін. Мінск, 2001. С. 191—211.
- Яшук — *Яшук Л.В.* Антропонімія Житомирщини XVI—XVII ст.: Дис. ... канд. філол. наук. К., 2008. Додатки.
- ACH — *Actes de Chilandar. Deuxième parti: Actes slaves* // Византийский временник. 1915. Т. XIX. Приложение I.
- АЇ — *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské / Z archivův domácích i cizích sebral a vydal Fr. Palacký. Praha, 1840—1846. D. I—IV.*
- AGZ — *Acta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie [...]* / Wyd. staraniem Galicyjskiego wydziału krajowego. Lwów, 1868—1935. T. I—XXV.
- AS — *Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie. We Lwowie, 1887—1910. T. I—VII.*
- Babik — *Babik Z.* Pojednanie z lasem. W stulecie «argumentu florystycznego» w slawistycznych badaniach etnogenetycznych (1908—2008). Kraków, 2009.
- Baecklund — *Baecklund A.* Les prénoms scandinaves dans la tradition médiévale de Velikij Novgorod // *Revue des études slaves*. 1956. T. XXXIII. Fasc. 1—4. P. 26—33.
- Basara — *Basara A.* Derywaty nawiązujące do **olk-ъtъ* we współczesnym języku polskim na tle słowiańskim // *Studia linguisticæ Polono-Jugoslavica*. Wrocław etc., 1980. T. I. S. 7—20.
- Beneš — *Beneš J.* O českých příjmeních. Praha, 1962.
- Bernát — *Bernát L.* Obyvatel'stvo dubnickej farnosti v 17. — 19. storočí vo svetle matrik. Bratislava, 2009.
- Bezljaj — *Bezljaj F.* Etimološki slovar slovenskega jezika. Ljubljana, 1976—2007. Knj. I—V.

- BLS – Biografický Lexikón Slovenska. Martin, 2000–. T. I–.
- Boryś – *Boryś W.* Słownik etymologiczny języka polskiego. Kraków, 2005.
- Boryś, Popowska-Taborska – *Boryś W., Popowska-Taborska H.* Słownik etymologiczny Kaszubszczyzny. Warszawa, 1994–2010. T. I–VI.
- Bubak – *Bubak J.* Nazwiska ludności dawnego starostwa Nowotarskiego. Wrocław etc., 1970–1971. Cz. I–II.
- Bubak Słownik – *Bubak J.* Słownik nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Sądecczyny XV–XVII w. Imiona, nazwiska, przezwiska. Kraków, 1992. Cz. I–II.
- Constantinescu – *Constantinescu N.A.* Dicționar onomastic Romînesc. București, 1963.
- Čujec-Stress – *Čujec-Stress H.* Slovar zatolminskega govora. Zatoľmin, 2010–2014. T. 1–2.
- Domluliv – *Z urbáře panství Luhačovského / Podává Ed. Domluliv // Časopis Moravského musea zemského. Brno, 1904. Roč. IV. Č. 2. S. 124–139.*
- DPB – Dokumenty k protifeudálnym bojom slovenského ľudu / Na vyd. pripr. A. Gacsová. Bratislava, 1955.
- Dumka – *Dumka V.* Ukrajinsko-slovenski in slovensko-ukrajinski slovar. Ljubljana, 2018.
- ESJS – Etymologický slovník jazyka staroslověského / Ed. E. Havlová, A. Erhart, I. Janyšková. Praha (Brno), 1989–. 1–.
- Furlan – *Furlan M.* Novi etimološki slovar slovenskega jezika. Poskusni zvezek. Ljubljana, 2013.
- Gebauer – *Gebauer J.* Slovník staročeský. Praha, 1903–1916. D. I–II.
- Gregorič – *Gregorič J.* Kostelski slovar / Uredili: S. Horvat, I. Šircelj-Žnidaršič, P. Weiss. Ljubljana, 2014.
- Grošelj – *Grošelj M.* Etyma slavica. II // Slavistična revija. 1954. Let. V–VII. S. 423–424.
- HA – Historický archiv. Praha, 1892–1912. Č. I–XXXVIII.
- Habovštiak – *Habovštiak A.* Názvy chvosta v slovenčine a v slovanských jazykoch // Македонски јазик. 1995. Год. XV–XVI. S. 689–694.
- Havlová – *Havlová E.* České názvy savců. Historicko-etymologická studie. Praha, 2010.
- Holutiak – *Holutiak-Hallick S.P.* Dictionary of Ukrainian Surnames in the United States. Georgia, 1994.
- HOS – Historisches Ortsnamenbuch von Sachsen / Hrsg. von Ernst Eichler und Hans Walther. Berlin, 2001. Bd I–III.
- Hosák, Šrámek – *Hosák L., Šrámek R.* Místní jména na Moravě a ve Slezsku. Praha, 1970–1980. T. I–II.
- HSSJ – Historický slovník slovenského jazyka / Ved. red. M. Majtán. Bratislava, 1991–2008. T. I–VII.
- Im. m. – Imenik mesta. Pregled svih mesta i opština, narodnih odbora srezova i pošta u Jugoslaviji. Beograd, 1956.

- Jakić-Cestarić — *Jakić-Cestarić V.* Etnički odnosi u srednjovekovnom Zadru prema analizi osobnih imena (Poseban otisak iz “Radova Instituta Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru”. Zadr, 1972. Sv. 19. S. 99–166).
- Janów — *Janów J.* Słownik huculski / Oprac. i przygot. do druku J. Rieger. Kraków, 2001.
- Jeżowa — *Jeżowa M.* Dawne słowiańskie dialekty Meklemburgii w świetle nazw miejscowych i osobowych. Wrocław etc., 1961–1962. Cz. I–II.
- Jeżowa Rugia — *Jeżowa M.* Słowiańskie nazwy miejscowe wyspy Rugii // *Onomastica*. 1959. Rocz. V, z. 1. S. 13–61.
- Јовановић — *Јовановић Г.М., Катић С.Д., Јаковљевић А.М.* Српска женска имена на почетку 16. века (на основу грађе пописа Смедеревског санцака из 1516. године) // *Јужнословенски филолог*. 2017. Књ. LXXIII, св. 1–2. С. 33–57.
- Jordan — *Jordan H.* Delnožužicke swójbne mjena // *Časopis Maćicy Serbskeje*. 1892. Lět. XLV. S. 138–143.
- Jungmann — *Jungmann J.* Slovník česko-německý. Praha, 1835–1839. D. I–V.
- Kamińska — *Kamińska M.* Nazwy miejscowe na terenie b. powiatu Stężyckiego // *Onomastica*. 1960. Rocz. VI (10–11). S. 81–105.
- Karłowicz — *Karłowicz J.* Słownik gwar polskich. Kraków, 1900–1911. T. 1–6.
- Kattinig — Marnvam po domače: živi narečni besednjak slovenskega govora v zgornjem Rožu od Humpa pri Rožeku do Mute pri Svečah / Zbral in uredil Fr. Kattinig [...]. Celovec; Ljubljana; Dunaj, 2017.
- Keber — *Keber J.* Leksikon imen: onomastični kompandij. 4 dop. izd. Celje, 2008.
- Kilibarda — *Kilibarda G.M.* O postanku nekih patronima u Nikšiću i okolini // *Onomastica jugoslavica*. 1982. Knj. 10. S. 91–103.
- Kondratiuk — *Kondratiuk M.* Elementy bałtyckie w toponimii i mikrotoponimii regionu Białostockiego. Wrocław etc., 1985.
- Korenjak — *Korenjak D.* Baldorja — zapis in slovar zahodnobriškega govora. Dobrovo v Brdih, 2012.
- Körner — *Körner S.* Die patronymischen Ortsnamen im Altsorbischen. Berlin, 1972.
- Kos — *Kos Fr.* Ob osebnih imenih pri starih Slovencih // *Letopis Matice Slovenske*. Ljubljana, 1886. S. 107–151.
- Kotík — *Kotík A.* Naše příjmení. V Praze, 1895.
- Kott — *Česko-německý slovník zvláště grammaticko-fraseologický* / Sest. Fr.Št. Kott. V Praze, 1878–1884. D. I–IV.
- Krajčovič — *Krajčovič R.* Z lexiky jazyka Slovienov na srednom Dunaji // XII. medzinárodný zjazd slavistov v Krakove. Príspevky slovenských slavistov. Bratislava, 1998. S. 21–31.
- Králik 1998 — *Králik L’.* Zo štúdia praslovanského lexikálneho fondu v slovenčine // XII. medzinárodný zjazd slavistov v Krakove. Príspevky slovenských slavistov. Bratislava, 1998. S. 33–63.

- Králik 2015 – *Králik L'*. Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava, 2015.
- Kramarič – *Kramarič J.* Slovar črnomaljskega narečnega govora. Črnomelj, 2014.
- Krištof – *Krištof Št.* Osobné mená bývalej Tekovskej stolice. Bratislava, 1969.
- Križko – *Križko P.* Starodávne slovenské osobné čiže krstné mená // Slovenské pohľady / Red. J. Škultéty. 1890. Roč. XI. Soš. 7. S. 399–409; 460–470; 556–560; 583–593.
- Kronsteiner – *Kronsteiner O.* Die alpenoslavischen Personennamen. Wien, 1981.
- Kutin – *Kutin B.* Slovar bovškega govora. Ljubljana, 2007.
- Leksik – Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske. Zagreb, 1976.
- Lenarčič – *Lenarčič S.* Imam ime!: slovar imen, ki so v rabi med Slovenci. Ješovec pri Kozjem, 2015.
- Lipowski – *Lipowski J.* Nazwiska z Jabłonkowa i okolic u schyłku XVII wieku. Wrocław, 2002.
- LM № 4 – Lietuvos Metrika. Kn. № 4 (1479–1491). Vilnius, 2004.
- LM № 9 – Lietuvos Metrika. Kn. № 9 (1511–1518). Vilnius, 2002.
- Lorentz – *Lorentz F.* Slawische Namen Hinterpommerns (Pomorzze Zachodnie). Berlin, 1964.
- Majtán – *Majtán M.* Názvy obcí na Slovensku za ostatných dvesto rokov. Bratislava, 1972.
- Majtán, Považaj – *Majtán M., Považaj M.* Vyberte si meno pre svoje dieťa. Bratislava, 1998.
- Mańczak – *Mańczak W.* Polski słownik etymologiczny. Kraków, 2017.
- Maretić – *Maretić T.* O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba // Rad Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti. Razred filologicko-historički i filosofsko-juridički. Zagreb, 1886. Knj. LXXXI. S. 81–146.
- Matejčík – *Matejčík J.* Lexika Novohradu: vecný slovník. Martin, 1975.
- Matzenauer – *Matzenauer A.* Příspěvky k slovanskému jazykozpytu // Listy filologické. Praha, 1891. Roč. XVIII. S. 241–270.
- Maćczyński – *Maćczyński J.* Nazwiska Łódzian (XV–XIX wiek). Łódź, 1970.
- Merkù 1996 – *Merkù P.* Predkršćanska slovenska osebná imena v Trstu (1307–1406) // Zbornik Brižanski spomeniki / Uredili: J. Kos, Fr. Jakopin, J. Faganel. Ljubljana, 1996. S. 451–455.
- Merkù 2013 – *Merkù P.* Nomi di persone e luoghi nei registri medioevali del Capitolo di San Giusto in Trieste. Trieste, 2013.
- Moldanová – *Moldanová D.* Naše příjmení. Praha, 2004.
- Muka – *Muka E.* Słownik dolnosербске řeči a jeje narěcow. M.; Praha, 1921–1928. T. I–III.
- Muka SSM – *Muka E.* Serbske swójbne mjena města Budyšina z léta 1416. Wupisał a zestajał dr. E. Muka // Časopis Mačicy Serbskeje. 1900. Lét. LIII. Zeš. I. S. 55–61.
- Müller – *Müller K.* Altpolabische Vollnamen in Orstnamen Brandenburg // Namenkundliche Informationen. Leipzig, 2000. № 77–78. S. 103–121.

- Mytnik – *Mytnik I.* Słownik historyczno-etymologiczny antroponimów ziemi chełmskiej (XVI–XVII wiek). Warszawa, 2017.
- NMP – Nazwy miejscowe Polski: Historia. Pochodzenie. Zmiany / Pod red. K. Rymuta. Kraków, 1996–. T. I–.
- Nosić – *Nosić M.* Prezimana zapadne Hercegovine. Rijeka, 1998.
- Novák – *Novák L’.* Případy *rat-*, *lat-* za praslov. *-ōrt-*, *-ōlt-* v slovenčine (ich zemepisné rozšírenie a výklad; s mapou) // Sborník na počesť Jozefa Škultétyho. Turčianský sv. Martin, 1933. S. 576–606.
- Orlovský – *Orlovský J.* Gemerský nářečový slovník. Martin, 1982.
- Pamięć – Pamięć. Память / Сост.: Я. Пшимановский, Х. Прокопчук, Р. Мурани. Пер. с пол. под ред. К. Козакевич. Варшава, 1987. Ч. 1–2.
- PI – Prosvjetin imenoslov / Priredio M. Bosanac. Ljubljana, 1984.
- PKR – Popravci kniha pánův z Rožmberka / Vydal Fr. Mareš. V Praze, 1878.
- Pleskalová – *Pleskalová J.* Tvoření nejstarších českých osobních jmen. Brno, 1998.
- Pleteršnik – *Pleteršnik M.* Slovensko-nemški slovar. Transliterirana izdaja / Uredila M. Furlan. Ljubljana, 2006. D. 1–2.
- Profous – *Profous A., Svoboda J.* Místní jmená v Čechách: Jejich vznik, původní význam a změny. Praha, 1947–1957. D. I–IV; 1960. D. V. Napsali J. Svoboda, V. Šmilauer a další.
- Rajh – *Rajh B.* Gúčati po antújoško: gradivo za narečni slovar severozahodno-prleškega govora. Maribor, 2010.
- Regesta – Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pragae, 1855–1885. P. I–IV.
- Rejzek – *Rejzek J.* Český etymologický slovník. Voznice, 2001.
- Rječnik – Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Zagreb, 1880–. T. I–.
- Rospond – *Rospond S.* Śląskie studia toponomastyczne. II: Possessiva // Rozprawy komisji językowej WTN. 1961. T. III. S. 5–101.
- Rymut – *Rymut K.* Nazwiska polaków: Słownik historyczno-etymologiczny. Kraków, 1999–2001. T. I–II.
- Ryšánek – *Ryšánek Fr.* Slovník k Žilinské knize. Bratislava, 1954.
- Rzetelska-Feleszko, Duma – *Rzetelska-Feleszko E., Duma J.* Nazwy terenowe Pomorza Zachodniego zawierające elementy słowiańskie. Warszawa, 2008. T. I.
- Scheftelowitz – *Scheftelowitz J.* Das Schicksal der indogermanischen Lautgruppe *zg* // Indogermanische Forschungen. 1913. Bd XXXIII. S. 133–169.
- Scheinigg – *Scheinigg J.* Slovenska osebná imena v starih listinah // Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. 1893. III. S. 140–148.
- Schlimpert – *Schlimpert G.* Slawische Personennamen in mittelalterlichen Quellen zur deutschen Geschichte. Berlin, 1978.
- SJP – Słownik języka polskiego / Pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego. Warszawa etc., 1904–1927. T. I–VIII.
- Skalová – Topografická mapa území Obodriců a Veletů-Luticů ve světle místních jmen / Vyprac. H. Skalová. Praha, 1965 (= Vznik a počátky Slovanů. V).

- SL – Slovenci v Lašken: cenni storici sulla comunità slovena nel Monfalconese / Uredil V. Klemše. Trst, 2005.
- SLČ – Staré letopisy české z rukopisu křižovnického / Pripr. Fr. Šimek a M. Kaňák. Praha, 1959.
- SLS – Strědověké listy ze Slovenska. Sbírká listů a listin, psaných jazykem národním z let 1426–1490 / Vyd. V. Chalopecký. Bratislava; Praha, 1937. Sv. 1.
- Sł. stpol. – Słownik staropolski. Warszawa, 1953–2001. T. I–XI.
- SMP – Spis miejscowości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Warszawa, 1967.
- SN – Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych / Wydał K. Rymut. Kraków, 1992–1994. T. I–X.
- SP – Słownik prasłowiański / Pod red. F. Sławskiego. Wrocław etc., 1974–. T. 1–.
- SPJČ – Slovník pomístních jmen v Čechách / Pod ved. J. Matúšové. Praha, 2005–. T. I–.
- SSJ – Slovník slovenského jazyka / Ved. red. Št. Peciar. Bratislava, 1963–1968. T. I–VI.
- SSKJ – Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana, 1970–1991. Knj. I–V.
- SSN – Slovník slovenských nářečí / Ved. red. I. Ripka. Bratislava, 1994–. T. I–.
- SSNO – Słownik staropolskich nazw osobowych / Pod red. W. Taszyckiego. Wrocław etc., 1965–1983. T. I–VI; T. VII: Suplement / Pod kier. M. Malec. Wrocław, 1984–1987.
- Stanislav – *Stanislav J.* Slovenský juh v stredoveku. 2. vyd. Bratislava, 1999–2004. D. I–II.
- Superanskaja – *Superanskaja A. V.* Suffixe und Endelemente russischer Familiennamen. Leipzig, 1997.
- Svoboda – *Svoboda J.* Staročeská osobní jména a naše příjmení. Praha, 1964.
- Sychta – *Sychta B.* Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej. Wrocław etc., 1967–1976. T. I–VII.
- Šimundić 1982 – *Šimundić M.* Nepoznata hrvatska osobna imena XII stoljeća // Оноματοлошки прилози. Београд, 1982. III. S. 121–150.
- Šimundić 1982a – *Šimundić M.* Nepoznata hrvatska osobna imena s kraja XI. stoljeća // Onomastica jugoslavica. Zagreb, 1982. Vol. 9. S. 275–282.
- Šimundić 1982–1983 – *Šimundić M.* Nepoznata i manje poznata hrvatska osobna imena IX., X. i XI. stoljeća // Filologija. 1982–1983. Knj. 11. S. 159–195.
- Taszycki – *Taszycki W.* Rozprawy i studia polonistyczne. I: Onomastyka. Wrocław; Kraków, 1958.
- Tichoniuk – *Tichoniuk B.* Antroponimia południowej Białostoczczyzny w XVI wieku. Opole, 1988.
- Tiray – *Tiray J.* Smolná kniha bítešská z roku 1556 // Časopis Moravského musea zemského. Brno, 1909. Roč. IX. Č. 1. S. 11–21; Č. 2. S. 229–243.
- Tominec – *Tominec I.* Črnovrški dialekt. Kratka monografija in slovar. Ljubljana, 1964.
- Torkar – *Torkar S.* Dvočlenski slovanski antroponimi v slovenski toponimiji // Jezikoslovni zapiski. 2013. № 1. S. 111–128.

- TP – Turzovské priezviská / Zost. I. Gajdičiar. Turzovka, 2011.
- Trautmann – *Trautmann R.* Die altpreußischen Personennamen. 2., unveränderte Auflage. Göttingen, 1974.
- TZ Bratislava – Bratislava. Telefónny zoznam. 2002–2003. Bratislava, 2002.
- TZ Trnava – Trnava. Telefónny zoznam. 2004–2005. Trnava, 2004.
- UFP – Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku / Pripravili R. Marsina a M. Kušík. Bratislava, 1959. I–II.
- Vasmer – Russisches geographisches Namenbuch / Begr. von M. Vasmer. Wiesbaden, 1962–1980. Bd I–X; 1988. Bd XI (Ergänzungen und Nachträge).
- Vnuk – *Vnuk C.* Slovar severovzhodnega ortoškega govora s kratkim opisom. Ormož, 2012.
- Wenzel – *Wenzel W.* Studien zu sorbischen Personennamen. Bautzen, 1987–1994. Bd I–III.
- Wenzel 2004 – *Wenzel W.* Niedersorbische Personennamen aus Kirchenbüchern des 16. bis 18. Jahrhunderts. Bautzen, 2004.
- Zavodný – *Zavodný A.* Hydronymia povodia Myjavy a Chvojnice: diplomová práca. Trnava, 2007.
- Zbërka – Zbërka swójbnych mjen / Wot Radyserba // Časopis Maćicy Serbskeje. 1892. Lět. XLV. S. 41–47.
- ZL – Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla: stav k polovině 80. let / Zpracoval kolektiv autorů. Ed. B. Nováková. Praha, 1991: A–M.
- ZSSP – Začasni slovar slovenskih priimkov / Odg. red. F. Bezlaj. Ljubljana, 1974.

СКОРОЧЕННЯ

Скорочення назв мов, наріч і діалектів

блр. — білоруська	слвц. — словацька
болг. — болгарська	слов'ян. — слов'янська
в.-луж. — верхньолужицька	ст.-блр. — старобілоруська
галльськ. — галльська	ст.-болг. — староболгарська
грецьк. — грецька	ст.-інд. — староіндійська
д.-руськ. — давньоруська	ст.-ісл. — староісландська
і.-є. — індоєвропейська	ст.-пол. — старопольська
кашуб. — кашубська	ст.-пруськ. — старопруська
лит. — литовська	ст.-рос. — староросійська
лтськ. — латиська	ст.-сакс. — старосаксонська
луж. — лужицька	ст.-серб. — старосербська
макед. — македонська	ст.-слвн. — старословенська
нім. — німецька	ст.-слвц. — старословацька
н.-луж. — нижньолужицька	ст.-слов'ян. — старослов'янська
пол. — польська	ст.-укр. — староукраїнська
полаб. — полабська	ст.-чеськ. — старочеська
псл. — праслов'янська	схв. — сербохорватська
рос. — російська	укр. — українська
румун. — румунська	хорв. — хорватська
серб. — сербська	чеськ. — чеська
слвн. — словенська	

Список умовних скорочень

арк. — аркуш	діал. — діалектний
бот. — ботанічний	ж. — жіночий рід
губ. — губернія	збірн. — збірний
див. — дивись	зв. — зворот
дит. — дитячий	ін. — інший, інші

і т. п. — і тому подібний	прикм. — прикметник
м. — місто	р-н — район
медич. — медичний	р., рр. — рік, роки
мн. — множина	Род. в. — родовий відмінок
н. е. — наша ера	с., сс. — село, села (мн.)
обл. — область	сmt — селище міського типу
оп. — опис	спр. — справа
орн. — орнітологічний	ст. — століття
перен. — переносне (значення)	т. с. — те саме
пов. — повіт	ф. — фонд
пор. — порівняй	ч. — чоловічий рід
поч. — початок	

Скорочення назв областей України

АР Крим —	Льв. — Львівська
Автономна Республіка Крим	Мик., Ник. — Миколаївська
Він. — Вінницька	Од. — Одеська
Вол. — Волинська	Полт. — Полтавська
Дн. — Дніпропетровська	Рв. — Ровенська
Дон. — Донецька	Сум. — Сумська
Жит. — Житомирська	Терн. — Тернопільська
Зак. — Закарпатська	Харк. — Харківська
Зап. — Запорізька	Херс. — Херсонська
ІФ — Івано-Франківська	Хм. — Хмельницька
Київ. — Київська	Черк. — Черкаська
Киров., Кіров. — Кіровоградська	Черниг., Черніг. — Чернігівська
Луг. — Луганська	Чернів. — Чернівецька

ИНДЕКС ПРААНТРОПОНІМІВ

*Alіkъ 322	*Bѣloxvostъ(јъ) 316	*Blōdъskъ(јъ) 12
*Alovica 321	*Bѣlovъkъ 267	*Bogumila 72
*Alovіčъ 321	*Bѣljъ Vыkъ 267	*Bogumilъ 72
*Alovіkъ 321	*Blēdіkъ 12	*Bogъmila 72
*Alovіna 322	*Blēdunъ 13	*Bogъmilъ 72
*Alovolъ 322	*Blēdъka 12	*Bol'eborъ 195
*Alovъ(јъ) 321	*Blēdъkъ 12	*Bol'ebрат(r)ъ 195
*Alovъka 321	*Blēdъ 12	*Bol'eчajъ 195
*Alovъсь 321	*Blēdъca 13	*Bol'eчъсть 195
*Alъ(јъ) 322	*Blēdъnъ(јъ) 13	*Bol'edorgъ 195
*Alъka 322	*Blōda 7	*Bol'edrogъ 196
*Alъko 322	*Blōdakъ 9	*Bol'egostъ 196
*Alъkъ 322	*Blōdašъ 9	*Bol'el'utъ 196
*Alъсь 322	*Blōdějъ 9	*Bol'emila 72, 196
*Avъlbajъ 230	*Blōdidlo 10	*Bol'emilъ 72, 196
*Avъlgunъ 252	*Blōdіkъ 9	*Bol'emira 196
*Avъlkъ 267	*Blōdīmъ 10	*Bol'emirъ 196
*Avъlša 257	*Blōdīnъ 10	*Bol'emyslъ 196
*Avъlšъ 257	*Blōdonogъ(јъ) 9	*Bol'emъсть 196
*Avъltъ 284	*Blōdošъ 9	*Bol'enēga 196
	*Blōdъ 7	*Bol'eraдъ 196
*Bavъldugъ 245	*Blōdъka 9	*Bol'eslavъ 196
*Bavъldukъ 242	*Blōdъko 9	*Bol'esofъ 196
*Bezblōdъ 8	*Blōdъkъ 9	*Bol'estraxъ 196
*Bezъxvostъ(јъ) 315	*Blōdъ 7	*Bol'ežirъ 196
*Bezъkostъјъ 41	*Blōdъсь 10	*Borakъ 309
*Bezъkostъnъјъ 41	*Blōdъnica 11	*Bosoorbъ 79
*Bezmaлъ(јъ) 172	*Blōdъnikъ 11	*Bovъldukъ 242
*Bezobraшъ 316	*Blōdъnъ 10	*Bratomila 72
*Bezpoluda 304	*Blōdъnъ(јъ) 10	*Bratomilъ 72
*Bezъqbъсь 122	*Blōdъnъ 10	*Bratromila 72

*Bratrumila 72	*Butaxa 14	*Butromъ 19
*Bura 292	*Butajъ 14	*Butrosъ 19
*Bur'a 292	*Butакъ 15	*Butrunъ 19
*Buraјъ 293	*But'акъ 15	*Butгъ 18
*Burапъ 294	*Butаъ 16	*Butrunъ 19
*Buraсъ 294	*Butапъ 16	*Butгъ 18
*Buraшь 293	*Butara 17	*Butукъ 15
*Bur'elomъ 294	*Butаръ 17	*Butula 16
*Bureшь 293	*Butаръ 17	*Butулъ 16
*Burějъ 293	*Butасъ 19	*Butунъ 17
*Buriba 293	*Butашь 14	*Butura 18
*Burica 293	*Butava 20	*Butуръ 18
*Buriшь 293	*Butеъ 17	*Butusa 19
*Buridlo 292	*Butешь 14	*Butusъ 19
*Buriкъ 293	*Butějъ 15	*Butъ 13
*Burima 294	*Butica 16	*Butъka 15
*Burimъ 294	*Butiшь 15	*Butъko 15
*Buriнъ 294	*Butidlo 16	*Butъкъ 15
*Burivalъ 294	*Butikъ 15	*Butъмгъ 14
*Buri voda 294	*Butimъ 16	*Butъмiгъ 14
*Buroba 293	*Butina 17	*Butъnĕga 14
*Buromъ 294	*Butинъ 17	*Butъvidъ 14
*Burosъ 294	*Butoxa 14	*Buty, -ъve 20
*Burunъ 294	*Butoјаръ 14	*Butyга 14
*Burusъ 294	*Butola 16	*Butyxa 14
*Burgъ 292	*Butoma 16	*Butунъ 17
*Burgъ(jъ) 294	*Butomъ 16	*Butyга 18
*Buryшь 293	*Butora 17	*Butyг'a 18
*Buryхъ 293	*Butогъ 17	*Butyгъ 18
*Buryka 293	*Butогъ 17	*Butyša 14
*Buryнъ 294	*Butoša 14	*Butyшь 14
*Buryшь 293	*Butra 18	*Butъ 13
*Buryba 293	*Butракъ 18	*Butьсь 16
*Buryсь 293	*Butr'акъ 18	*Butьнъ 17
*Burylivъ(jъ) 294	*Butranъ 19	*Butьнъ(jъ) 17
*Buryniшь 294	*Butrějъ 18	*Bъzomilъ 72
*Burynikъ 294	*Butrica 19	*Bystrajъ 20
*Buryнъ(jъ) 294	*Butriшь 19	*Bystrакъ 21
*Buryнъ 294	*Butrikъ 19	*Bystr'акъ 21
*Buta 13	*Butrimъ 19	*Bystranъ 21
*Butaсь 15	*Butrinъ 19	*Bystrějъ 20
*Butadlo 16	*Butro 18	*Bystrica 21

- *Bystrіčъ 21
 *Bystriga 20
 *Bystrіkъ 21
 *Bystrimъ 21
 *Bystroběgъ 21
 *Bystroletъ 21
 *Bystromъ 21
 *Bystromъ 21
 *Bystrošъ 21
 *Bystrota 21
 *Bystrovіdъ 22
 *Bystrozorъ 22
 *Bystruшъ 21
 *Bystrъ(jъ) 20
 *Bystryka 21
 *Bystrъcъ 21

 *Čevъlga 248
 *Čevъlganъ 251
 *Čerъlša 88
 *Čerъlшъ 88
 *Čevъlša 268
 *Čevъlda 235
 *Čevъldějъ 240
 *Čevъldinъ 244
 *Čevъlga 248
 *Čevъlganъ 251
 *Čevъlša 257
 *Čeda 317
 *Čedica 318
 *Čedičъ 318
 *Čedikъ 318
 *Čedina 318
 *Čedinъ 318
 *Čedo 317
 *Čedogostъ 318
 *Čedomila 318
 *Čedomilъ 318
 *Čedomira 318
 *Čedomirъ 318
 *Čedoslava 318
 *Čedъ 317

 *Čedъko 318
 *Čedъkъ 318
 *Čьrnoхvostъ 316

 *Dalimilъ 72
 *Deba 299
 *Debakъ 299
 *Debaša 299
 *Debašъ 299
 *Debelica 300
 *Debeličъ 300
 *Debelogolъ 300
 *Debelъ(jъ) 299
 *Debešъ 299
 *Debičъ 299
 *Debolъ 300
 *Debošъ 299
 *Debъ 299
 *Debušъ 299
 *Derivъlkъ 267
 *Dědumila 72
 *Dědumilъ 72
 *Dobrača 146
 *Dobračъ 146
 *Dobraхъ 145
 *Dobrajъ 146
 *Dobr'ajъ 146
 *Dobraкъ 146
 *Dobr'акъ 146
 *Dobraľъ 148
 *Dobranъ 148
 *Dobranъ 148
 *Dobrasъ 149
 *Dobrasъ 149
 *Dobrašъ 145
 *Dobratъ(jъ) 150
 *Dobrava 150
 *Dobравъ(jъ) 150
 *Dobreхъ 145
 *Dobreľъ 148
 *Dobreša 145
 *Dobrešъ 145

 *Dobrēja 146
 *Dobrějъ 146
 *Dobrěna 148
 *Dobrěnъ 148
 *Dobrěnъ 148
 *Dobrě, -ęta 150
 *Dobrědъ 145
 *Dobręga 145
 *Dobręta 150
 *Dobrętjъ 150
 *Dobrica 147
 *Dobričъ 147
 *Dobriga 145
 *Dobrixa 145
 *Dobriхъ 145
 *Dobrikъ 147
 *Dobrila 148
 *Dobrilo 148
 *Dobrilъ 148
 *Dobrimъ 148
 *Dobrina 149
 *Dobrinъ 149
 *Dobriša 145
 *Dobrišъ 145
 *Dobritъ(jъ) 150
 *Dobrobaba 150
 *Dobrobajъ 150
 *Dobrobogъ 151
 *Dobrobojъ 151
 *Dobrobudъ 151
 *Dobročьstъ 151
 *Dobrodanъ 151
 *Dobrodějъ 151
 *Dobrodělъ 151
 *Dobrodomъ 151
 *Dobrodobъ 151
 *Dobrodogъ 151
 *Dobrodumъ 151
 *Dobroglaзъ 151
 *Dobrogněva 151
 *Dobroгода 151
 *Dobrogodъ 151

*Dobrogojъ 151	*Doborodъnъ(jь) 154	*Dobrukъ 147
*Dobrogolъ 151	*Dobrogoкъ(jь) 154	*Dobr'ukъ 147
*Dobrogorъ 151	*Dobroskokъ 154	*Dobrula 148
*Dobrogostъ 151	*Dobroslava 154	*Dobrulъ 148
*Dobrogostъ 151	*Dobroslavъ 154	*Dobrulъ 148
*Dobroxa 145	*Dobroslovъ 155	*Dobrunъ 149
*Dobroxilъbъ 152	*Dobrosolъ 155	*Dobrunъ 149
*Dobroxodъ 152	*Dobrosolъ 155	*Dobrusъ 149
*Dobroxotъ 152	*Dobrosodъ 155	*Dobrusъ 149
*Dobroxvalъ 152	*Dobrostanъ 155	*Dobruša 145
*Dobroxvatъ 152	*Dobrostoъ 155	*Dobrušъ 145
*Dobroxvostъ 152, 316	*Dobrostъ 149	*Dobrutъ 150
*Dobroxъ 145	*Dobroszъ 149	*Dobъgъ(jь) 144
*Dobrojezdъ 152	*Dobrosъdornъ(jь) 155	*Dobъgъjъ konъ 152
*Dobroъ 146	*Dobrosъmyslъ 155	*Dobъgъka 147
*Dobrokopъnъ(jь) 152	*Dobrosъ 149	*Dobъgъko 147
*Dobrokvetъ 152	*Dobrosъrdъ(jь) 155	*Dobъgъkъ 147
*Dobrolъžъ 152	*Dobroša 145	*Dobryga 145
*Dobrolonъ 152	*Dobrošъ 145	*Dobryxa 146
*Dobrol'ubъ 152	*Dobrota 150	*Dobrylъ 148
*Dobrolъ 148	*Dobrotъxъ 155	*Dobrynъ 149
*Dobroma 148	*Dobrotvorъ 155	*Dobrysъ 149
*Dobromila 153	*Dobrotъ 150	*Dobryša 146
*Dobromilъ 72, 135	*Dobroumъ 155	*Dobryšъ 146
*Dobromira 153	*Dobrovъstъ 155	*Dobъgъcъ 147
*Dobromirъ 153	*Dobrovidъ 155	*Doluda 304
*Dobromъ 148	*Dobroviža 155	*Doludъ 304
*Dobromyslъ 153	*Dobrovoda 155	*Domamilъ 72
*Dobron'a 149	*Dobrovoъ 155	*Dorgomilъ 72
*Dobronъga 153	*Dobrovolstъ 155	*Donъlda 235
*Dobronъgъ 153	*Dobrovolъcъ 156	*Donъlgo 249
*Dobronogъ(jь) 154	*Dobrovolъnъ(jь) 156	*Donъlгъ 249
*Dobronogъ(jь) 154	*Dobronылъkъ 156, 267	*Dъnъnogorъ 118
*Dobronosъ 154	*Dobrozъrakъ 156	*Dъlgoxvostъ(jь) 316
*Dobronъ 149	*Dobrozъgъ 156	*Dъlgomilъ 72
*Dobronъ 149	*Dobrožirъ 156	*Dъlgororъ 118
*Dobroordъ(jь) 154	*Dobrožitъ 156	
*Dobroosъ 154	*Dobrožizna 156	*Едъnoorъ 79
*Dobropasъ 154	*Dobrožiznъ 156	*Elka 304
*Dobroradъ(jь) 154	*Dobrožiznъ 156	*Elkъ 304
*Dobrorežъ 154	*Dobruxa 145	*Elkъta 304
*Dobrorodъ(jь) 154	*Dobrujъ 146	*Elkъtъ 304

*Gaga 298	*Golikъ 32	*Golomъrzinъ 25
*Gaganъ 298	*Golima 33	*Golomyslъ 25
*Gagarъ 298	*Golimъ 33	*Golopogъ(јъ) 25
*Gaguxa 298	*Golina 34	*Goloqъsъ(јъ) 25
*Gagula 298	*Golinъ 34	*Golorerъ(јъ) 26
*Gaguly 298	*Goliqъsъ 22	*Golorerъ(јъ) 26
*Gaguъ 298	*Golislava 22	*Golororъ(јъ) 26
*Gagъ 298	*Goliša 30	*Golororъ(јъ) 26
*Gagъ 298	*Golišъ 30	*Golorura 26
*Gadoorba 79	*Golišče 35	*Goloruzъ(јъ) 26
*Gojъmilъ 72	*Golizna 35	*Golosēja 27
*Golaсъ 31	*Goloba 28	*Golosějъ 27
*Gol'aсъ 31	*Golobokъ(јъ) 22	*Golostorъ 27
*Golaxa 29	*Golobordъ(јъ) 23	*Gološa 30
*Golaxъ 29	*Goloborъ 23	*Gološъ 30
*Gol'axъ 29	*Golobuta 23	*Gološъjъ 27
*Golajъ 31	*Golobutъ 23	*Gološъjъka 27
*Golakъ 31	*Golobъ 28	*Gološčаръ(јъ) 27
*Gol'akъ 31	*Golobъlda 23	*Gološčekъ(јъ) 27
*Golapъ 33	*Golobъrda 23	*Golota 35
*Gol'anъ 33	*Golobъrdъ 23	*Golotъ 35
*Golapъ 33	*Goločelъ(јъ) 23	*Golotъ 35
*Golašъ 29	*Golodědъ 23	*Golouxъ(јъ) 27
*Gol'ašъ 29	*Golodorgъ 23	*Goloumъ 27
*Golega 28	*Golodrъga 23	*Goloušъ(јъ) 27
*Golexa 29	*Gologa 29	*Golovidъ 27
*Golexъ 29	*Gologatъjъ 23	*Golovolъ 28
*Goleno 34	*Golologolъ(јъ) 23	*Golovъlda 237
*Golenъ 34	*Gologoza 24	*Golovъrda 28
*Goleša 29	*Gologozъ 24	*Golozobъ(јъ) 28
*Golešъ 29	*Goloxa 30	*Goložerъ 28
*Goležъ 28	*Goloxvastъ 24	*Goluga 29
*Golějъ 31	*Goloxvostъ 24, 316	*Goluxa 30
*Golę 34	*Goloxъ 30	*Goluxъ 30
*Golędъ 28	*Golojědъ 24	*Golujъ 31
*Golęga 28	*Golokolěno 24	*Golunъ 34
*Golęta 35	*Golokolsъ 24	*Goluša 30
*Goliba 28	*Gololъbъ(јъ) 24	*Golušъ 30
*Golica 32	*Goloměxъ 25	*Golъ(јъ) 22
*Golісъ 32	*Golomirъ 25	*Golyga 29
*Golixa 30	*Golomordъ 25	*Golyxa 30
*Golіxъ 30	*Golomъlzъ(јъ) 25	*Golyxъ 30

- *Golynь 34
 *Golyša 30
 *Golyšь 30
 *Gоль 22
 *Golyba 28
 *Gольсь 33
 *Gosьjь Obgonь 316
 *Grędelь 299
 *Gьrdomilь 72

 *Хавьlba 229
 *Хавьlda 235
 *Хавьlдь 235
 *Хоньlba 229
 *Хudoorba 79
 *Хvostикъ 315
 *Хvostoręzь 316
 *Хvostь 315
 *Хvostькъ 315

 *Jalіkъ 322
 *Jalovica 321
 *Jalovісь 321
 *Jalovіkъ 321
 *Jalovina 322
 *Jalovolь 322
 *Jalovъ(jь) 321
 *Jalovьka 321
 *Jalovьсь 321
 *Jaľ(jь) 322
 *Jaľka 322
 *Jaľko 322
 *Jaľkъ 322
 *Jaľсь 322
 *Jagaсь 37
 *Jagaxь 36
 *Jarakъ 37
 *Jaganь 39
 *Jaganь 39
 *Jagaсь 36
 *Jareсь 36
 *Jaręjь 36

 *Jare 35
 *Jarica 38
 *Jariсь 37
 *Jaridlo 38
 *Jarіkъ 37
 *Jarіma 38
 *Jarimъ 38
 *Jarita 39
 *Jaritъ 39
 *Jaroboјь 39
 *Jarobodъ 39
 *Jarobudъ 39
 *Jarodivъ 39
 *Jarognęvъ 39
 *Jaroxa 36
 *Jaroxъ 36
 *Jarol'ubъ 39
 *Jaroma 38
 *Jaromęrъ 40
 *Jaromilь 40
 *Jaromіrъ 40
 *Jaromъ 38
 *Jaromyslъ 40
 *Jaron'a 39
 *Jaronęga 40
 *Jaronъ 39
 *Jaronъ 39
 *Jaropodъ 49
 *Jaropыkъ 49, 191
 *Jaroslavъ 49
 *Jaroslovъ 49
 *Jarostryjь 49
 *Jaroša 36
 *Jarošъ 36
 *Jarota 39
 *Jaruсь 37
 *Jaruga 36
 *Jaruxa 36
 *Jaruxъ 36
 *Jaruјь 36
 *Jarukъ 37
 *Jarun'a 39

 *Jarunъ 39
 *Jarunъ 39
 *Jaruša 36
 *Jarušъ 36
 *Jargъ(jь) 35
 *Jargьka 37
 *Jargьko 37
 *Jargьkъ 37
 *Jargьkъ(jь) 38
 *Jaryсь 38
 *Jaryga 36
 *Jaryxa 37
 *Jaryxъ 37
 *Jarykъ 38
 *Jaryša 37
 *Jaryсь 37
 *Jargьсь 38
 *Jьvьlda 235
 *Jьvьldikъ 241
 *Jьvьldъ 235
 *Jьvьlga 249
 *Jьzgaga 298
 *Jьzxabъ 312
 *Jьzloma 50
 *Jьzvьlda 235

 *Kавьlba 229
 *Kавьlda 235
 *Kавьldikъ 241
 *Kавьldъ 235
 *Kazіrоbъ 118
 *Koldopоbъ 118
 *Kolma 300
 *Kolmajь 301
 *Kolmakъ 301
 *Kolmanъ 302
 *Kolmasъ 302
 *Kolmęga 301
 *Kolmica 301
 *Kolmісь 301
 *Kolmidlo 300
 *Kolmіkъ 301

- *Kolminъ 302
 *Kolmišče 302
 *Kolmo 300
 *Kolmota 302
 *Kolmotъ 302
 *Kolmъ 300
 *Kolmъka 301
 *Kolmъkъ 301
 *Kolmъza 302
 *Kolmyka 301
 *Kolmъсь 301
 *Kolmы'a 301
 *Kolmъna 302
 *Kosoorba 79
 *Kosogorъbъ 118
 *Kosta 40
 *Kostačъ 41
 *Kostaхъ 41
 *Kostajъ 41
 *Kost'ajъ 41
 *Kostакъ 41
 *Kost'акъ 41
 *Kostalъ 42
 *Kostanъ 43
 *Kostara 43
 *Kostarъ 43
 *Kostašъ 41
 *Kostatъ(јъ) 44
 *Kostava 44
 *Kostelъ 42
 *Kostelъ 442
 *Kostějъ 41
 *Kostěпъ(јъ) 43
 *Kostica 42
 *Kostidlo 43
 *Kostiměrъ 45
 *Kostistъjъ 44
 *Kostišče 44
 *Kostobъlda 45
 *Kostogatъjъ(јъ) 45
 *Kostoglazъ(јъ) 45
 *Kostogлeдъ 45
 *Kostoglodъ 45
 *Kostogлътъ 45
 *Kostogorъ 45
 *Kostogryzъ 46
 *Kostolatъ(јъ) 46
 *Kostolomъ 46
 *Kostolyda 46
 *Kostolyga 46
 *Kostoma 43
 *Kostomazъ 46
 *Kostometъ 46
 *Kostomoltъ 46
 *Kostomorъ 46
 *Kostonosъ(јъ) 46
 *Kostoosъ 47
 *Kostopравъ 47
 *Kostorъ 43
 *Kostorъ 43
 *Kostouхъ(јъ) 47
 *Koustouъ(јъ) 47
 *Kostovalъ 47
 *Kostovarъ 47
 *Kostujъ 41
 *Kostunъ 43
 *Kostura 43
 *Kosturъ 43
 *Kostъka 42
 *Kostъkъ 42
 *Kostyga 41
 *Kostygъ 41
 *Kostyka 42
 *Kostylъ 42
 *Kostynъ 43
 *Kostyга 44
 *Kostyгъ 44
 *Kostъ 40
 *Kostъlivъ(јъ) 43
 *Koščакъ 44
 *Koščatъ(јъ) 45
 *Koščавъ(јъ) 45
 *Koščica 45
 *Koščičъ 45
 *Koščinъ 45
 *Koščunъ 45
 *Koščъсь 45
 *Koščъ(јъ) 44
 *Koščъkъ 45
 *Kovъlba 229
 *Kovъlda 235
 *Kovъldajъ 240
 *Kovъldikъ 241
 *Kovъldinъ 244
 *Kovъldъ 235
 *Kovъldъga 246
 *Kovъlga 249
 *Kovъlka 267
 *Kovъlna 276
 *Kovъlša 257
 *Kovъlšukъ 257
 *Krivoxvostъ 316
 *Kъrdoorъbъ 79
 *Kъrпoxvostъ 316
 *Kъrпonosъ(јъ) 309
 *Куръпъ 300
 *Lama 55
 *Lamačъ 55
 *Lamaga 55
 *Lamaхъ 55
 *Lamajъ 55
 *Lamakъ 55
 *Lamanъ 56
 *Lamarъ 56
 *Lamašъ 55
 *Lamaza 56
 *Lamexъ 55
 *Lamešъ 55
 *Lameza 56
 *Lamějъ 55
 *Lameka 55
 *Lamičъ 55
 *Lamikъ 55
 *Lamoxa 55
 *Lamaošъ 55

*Lamota 56	*Летъка 49	*Lixomanъ 60
*Lamotъ 56	*Летъко 49	*Lixomęso 60
*Lamuxa 55	*Летъкъ 49	*Lixomilъ 60, 72
*Lamuzъ 56	*Летъшъ 49	*Lixomyslъ 60
*Lamъ 55	*Летъза 49	*Lixon'a 57
*Lamъka 56	*Летъсъ 49	*Lixonosъ 60
*Lamъko 56	*Летъпъ(жъ) 49	*Lixonъ 57
*Lamъкъ 56	*Летъпъ 49	*Lixoobrazъ 60
*Lamъza 56	*Лихаць 57	*Lixoobъсъ 60, 79
*Lamyga 55	*Лихајъ 57	*Lixooъсъ 60
*Lamuxъ 55	*Лихапъ 57	*Lixoreкъ 60
*Lamyka 56	*Лихагъ 58	*Lixoreгъ 60
*Lamyшъ 55	*Лихавъ(жъ) 58	*Lixoroжъ 60
*Lamъсъ 56	*Lixo 56	*Lixorofъ 60
*Lema 48	*Lixobaba 58	*Lixorигъ 61
*Lemaha 48	*Lixobitъ(жъ) 58	*Lixogadъ 61
*Lemajъ 49	*Lixoboжъ 58	*Lixorodъ 61
*Lemакъ 49	*Lixobогъ 58	*Lixогъ 58
*Lemapъ 49	*Lixobritъ(жъ) 58	*Lixositъ(жъ) 61
*Lemaгъ 49	*Lixodeгъ 59	*Lixoslavъ 61
*Lemaгъ 49	*Lixodēdъ 59	*Lixostopъ 61
*Lemasъ 49	*Lixodēжъ 59	*Lixosytъ(жъ) 61
*Lemaшъ 48	*Lixodогъ 59	*Lixosъrstъ(жъ) 61
*Lemaza 49	*Lixodumъ 59	*Lixosъrstъ 61
*Lemexa 48	*Lixogledъ 59	*Lixoša 57
*Lemexъ 48	*Lixogoda 59	*Lixošъva 61
*Lemesъ 49	*Lixogodъ 59	*Lixota 58
*Lemesъ 49	*Lixogobъ(жъ) 59	*Lixotvogъ 61
*Lemeшъ 48	*Lixogofъ 59	*Lixovagъ 61
*Lemeza 49	*Lixogozъ(жъ) 59	*Lixonētrъ 61
*Lemę, -ene 49	*Lixogrofъ(жъ) 59	*Lixonidъ 61
*Lemęгъ 48	*Lixohvostъ(жъ) 59	*Lixonodъ 61
*Lemiць 49	*Lixoјъda 59	*Lixonol'a 62
*Lemikъ 49	*Lixokostъ(жъ) 47, 59	*Lixonozъ 62
*Lemipъ 49	*Lixokujъ 59	*Lixonъ(жъ) 58
*Lemoxъ 48	*Lixoladъ 59	*Lixoženъ 62
*Lemoшъ 48	*Lixolajъ 59	*Lixuxa 57
*Lemuxъ 49	*Lixolarъ(жъ) 59	*Lixupъ 57
*Lemuzъ 49	*Lixolatъ 59	*Lixuša 57
*Lemiшъ 49	*Lixolētъ 59	*Lixuta 58
*Lemъ 48	*Lixolistъ 60	*Lixva 58
*Lemъxa 49	*Lixolъbъ(жъ) 60	*Lixъ(жъ) 56

- *Lixъно 57
 *Lixуnъ 58
 *Loma 50
 *Lomaць 52
 *Lomadlo 53
 *Lomaхъ 51
 *Lomajъ 52
 *Lomaka 52
 *Lomакъ 52
 *Lomanъ(јъ) 53
 *Lomагъ 54
 *Lomasъ 54
 *Lomašъ 51
 *Lomějъ 52
 *Loměka 52
 *Lomica 53
 *Lomičъ 53
 *Lomidlo 53
 *Lomikoža 50
 *Lomikъ 53
 *Lominoga 50
 *Lominosъ 50
 *Lomodurъ 50
 *Lomoga 51
 *Lomохъ 51
 *Lomonosъ(јъ) 50
 *Lomonъ 54
 *Lomoшъ 51
 *Lomota 54
 *Lomotъ 54
 *Lomozъ 54
 *Lomotъ 54
 *Lomuxa 52
 *Lomupъ 54
 *Lomъ 50
 *Lomъka 53
 *Lomъko 53
 *Lomъkъ 53
 *Lomъkъ(јъ) 53
 *Lomъša 52
 *Lomътъ 54
 *Lomyga 51
 *Lomyka 53
 *Lomyšъ 52
 *Lomъcъ 53
 *Luda 304
 *Lud'акъ 305
 *Ludanъ 305
 *Ludaгъ 305
 *Ludašъ 305
 *Ludičъ 305
 *Ludidlo 305
 *Ludikъ 305
 *Ludinъ 305
 *Ludislavъ 305
 *Ludišče 305
 *Ludoxa 305
 *Ludonъ 305
 *Ludoša 305
 *Luduxa 305
 *Luduša 305
 *Ludъ 304
 *Ludъka 305
 *Ludъko 305
 *Ludъkъ 305
 *L'udъmila 73
 *L'udъmilъ 73
 *Ludynъ 305
 *Ludъcъ 305
 *Ludъnъ(јъ) 305
 *Lupivъlkъ 267
 *L'utomilъ 73
 *Lъževъlkъ 267
 *Malačъ 180
 *Mal'ačъ 180
 *Malaga 175
 *Mal'aga 175
 *Mal'агъ 175
 *Malaxa 177
 *Malaxъ 177
 *Mal'ахъ 177
 *Malajъ 179
 *Mal'ajъ 179
 *Malакъ 180
 *Mal'акъ 180
 *Malana 184
 *Malanъ 184
 *Malanъ 184
 *Mal'anъ 184
 *Malaša 177
 *Malašъ 177
 *Mal'ašъ 177
 *Malava 186
 *Mal'ava 186
 *Mal'avъka 186
 *Malega 176
 *Malegъ 176
 *Malexa 177
 *Malexъ 177
 *Malenъ(јъ) 184
 *Malenъ 184
 *Malenъkъ(јъ) 184
 *Maleša 177
 *Malešъ 177
 *Maleta 185
 *Maletja 185
 *Maleža 176
 *Maležъ 176
 *Malēja 179
 *Malějъ 179
 *Malěka 180
 *Malěkъ 180
 *Malę, -ęte 185
 *Malędъ 175
 *Malęga 175
 *Malęgъ 175
 *Malętičъ 185
 *Maliba 175
 *Malica 183
 *Maličъ 181
 *Maliga 176
 *Maligojъ 173

*Malixa 177	*Malomъ 184	*Mal'uxa 178
*Malixъ 177	*Malomъlvъka 174	*Mal'uxъ 178
*Malika 180	*Malonogъ(јъ) 174	*Maluja 180
*Malikъ 180	*Malonosъ(јъ) 174	*Malujъ 180
*Malimъ 183	*Malonъ 184	*Maluka 181
*Malina 184	*Malonъ 184	*Mal'ukъ 181
*Malinъ 184	*Malookъ(јъ) 174	*Malun'a 184
*Maliшъ 177	*Malooъ(јъ) 174	*Malunъ 184
*Malitъ(јъ) 185	*Malopъ(јъ) 174	*Maluša 178
*Malizna 186	*Malopравъ 174	*Maluшъ 178
*Malobaba 173	*Malopравъda 174	*Mal'uшъ 178
*Malobordъ(јъ) 173	*Maloradъ 174	*Maluta 186
*Malobratъ 173	*Malorodъ 174	*Mal'uta 186
*Malodêdъ 173	*Malorъ(јъ) 174	*Malutъ 186
*Malodobrъ(јъ) 173	*Malosêja 174	*Mal'utъ 186
*Maloga 176	*Malosêjъ 174	*Malъgostъ 173
*Maloglazъ(јъ) 173	*Malosêkъ 175	*Malъ(јъ) 171
*Malogolъ(јъ) 173	*Malosegъ 175	*Malъka 181
*Malogolъbъ 173	*Malosilъ(јъ) 175	*Malъko 181
*Malogonъ 173	*Malostryjъ 175	*Malъkъ 181
*Malogostъ 173	*Malostъ 185	*Malъkъ(јъ) 182
*Malogostъ 173	*Maloшъ 178	*Malъša 179
*Malogorbъ(јъ) 173	*Maloшъjъ(јъ) 175	*Malъшъ 179
*Maloxa 178	*Malota 185	*Malyчъ 182
*Maloxlêbъ 173	*Malotja 185	*Malyga 176
*Maloxodъ 173	*Malotъ 185	*Malygъ 176
*Maloxutъ(јъ) 173	*Malouxъ(јъ) 175	*Malyxa 179
*Maloxъ 178	*Malouxъ(јъ) 175	*Malyxъ 179
*Malojêdъ 173	*Maloutъ 175	*Malyka 182
*Malokonъ 173	*Malovagъ 175	*Malykъ 182
*Malokostъ 47	*Malovêkъ 175	*Malynъ 184
*Malokorъ 173	*Malovidъ 175	*Malyša 179
*Malokurъ(јъ) 173	*Malovozъ 175	*Malyшъ 179
*Malolêтъ(јъ) 173	*Malovъlkъ 175	*Malъ 172
*Malolêтъkъ 173	*Malovъgxъ 175	*Malъcъ 183
*Malolêтъnъjъ 173	*Malozemъ(јъ) 175	*Malъčikъ 183
*Malomaxъ 174	*Malozorъ(јъ) 175	*Malъga 176
*Malomêgъ 174	*Mal'ogъ 176	*Malъja 180
*Malomigъ 174	*Maluga 176	*Malъka 182
*Malomodъ 174	*Mal'uga 176	*Malъko 182
*Malomodъ 174	*Maluxa 178	*Malъkъ 182
*Malomozъ 174	*Maluxъ 178	*Malъskъ(јъ) 186

- *Mamyła 310
 *Mamyľ 310
 *Mełokostъ (jъ) 47
 *Meča 213
 *Mečikъ 214
 *Mečinpъ 214
 *Mečъ 213
 *Mečьka 214
 *Mečьko 214
 *Mečьkъ 214
 *Meča 211
 *Mečaсъ 212
 *Mečanъ 212
 *Mečonъ 212
 *Mečoša 211
 *Mečoшъ 211
 *Mečota 212
 *Mečuxa 211
 *Mečuša 211
 *Mečuшъ 211
 *Mečuшьka 212
 *Mečъ 211
 *Mečьkocopolъ (jъ) 213
 *Mečьkocopъ (jъ) 213
 *Mečьkoxlěbъ 213
 *Mečьkoxodъ 213
 *Mečьkojědъ 213
 *Mečьkonoсъ (jъ) 213
 *Mečьkocopъ 213
 *Mečьkocъrdъ (jъ) 213
 *Mečьkouхъ (jъ) 213
 *Mečьkocopъ (jъ) 213
 *Mečьkъ (jъ) 211
 *Mečьša 212
 *Mečy, -ъve 213
 *Mečynъ 212
 *Mečyшъ 212
 *Milaсъ 65
 *Milaga 62
 *Mil'aga 62
 *Milaxa 63
 *Mil'axъ 63
 *Milajъ 64
 *Mil'ajъ 64
 *Milaka 65
 *Mil'aka 65
 *Milakъ 65
 *Mil'akъ 65
 *Milana 67
 *Milan'a 67
 *Milanъ 67
 *Mil'anъ 67
 *Milaša 63
 *Milašъ 63
 *Mil'ašъ 63
 *Milatъ (jъ) 68
 *Milava 69
 *Milavъ (jъ) 69
 *Milexa 63
 *Milexъ 63
 *Milen'a 67
 *Milenъ 67
 *Milenъ 67
 *Mileša 63
 *Milešъ 63
 *Milějъ 65
 *Milęta 68
 *Miliborъ 69
 *Milibratъ 69
 *Milica 66
 *Miličъ 65
 *Milidarъ 69
 *Milidorgъ 69
 *Milidrugъ 69
 *Milika 65
 *Milikъ 65
 *Milimirъ 69
 *Milimъ 67
 *Miliradъ 69
 *Milislavъ 69
 *Miliša 63
 *Milišъ 63
 *Milita 68
 *Militъ 68
 *Milivojъ 69
 *Milobodъ 69
 *Milobogъ 69
 *Miloborъ 70
 *Milobordъ 70
 *Milobratъ 70
 *Milobratъ 70
 *Miločajъ 70
 *Milodanъ 70
 *Milodarъ 70
 *Milodědъ 70
 *Milodějъ 70
 *Milodorgъ 70
 *Milodrugъ 70
 *Miloduxъ 70
 *Miloga 62
 *Miloglazъ (jъ) 70
 *Milogojъ 70
 *Milogolъ (jъ) 70
 *Milogostъ 70
 *Miloxa 63
 *Miloxъ 63
 *Milojъ 65
 *MiloI'ubъ (jъ) 71
 *Milomirъ 71
 *Milomъ 67
 *Milonęgъ 71
 *Milonorъ (jъ) 71
 *Milonъ 67
 *Milonъ 67
 *Miloradъ 71
 *Miloslava 71
 *Miloslavъ 71
 *Miloslovъ 71
 *Milosta 68
 *Milostivъ (jъ) 68
 *Milostryjъ 71
 *Milostъ 68
 *Milostьlivъ (jъ) 68
 *Milosъrdъ (jъ) 71
 *Milosъrdьnpъ (jъ) 71
 *Miloša 63

- *Milošъ 63
 *Milota 68
 *Milotěхъ 71
 *Milotъ 68
 *Milotъ 68
 *Miloujъ 72
 *Miloumъ 72
 *Milovidъ(јъ) 72
 *Milovykъ 72, 367
 *Milovъzogъ 72
 *Milota 69
 *Milotъ 69
 *Mil'ota 69
 *Mil'otъ 69
 *Miluga 62
 *Mil'uga 62
 *Miluxa 64
 *Mil'uxa 64
 *Milujъ 65
 *Milukъ 66
 *Mil'ukъ 66
 *Milunъ 67
 *Mil'unъ 67
 *Miluša 64
 *Mil'uša 64
 *Miluшъ 64
 *Mil'uшъ 64
 *Milъbogъ 69
 *Milъbratъ 70
 *Milъdorgъ 70
 *Milъdrugъ 70
 *Milъgostъ 70
 *Milъ(јъ) 62
 *Milъka 66
 *Milъko 66
 *Milъkъ 66
 *Milъša 64
 *Milъcъ 66
 *Milъša 64
 *Moъmилъ 73
 *Mokraшъ 160
 *Mokr'акъ 160
 *Mokranъ 160
 *Mokranъ 160
 *Mokraшъ 159
 *Mokrenъ 160
 *Mokrějъ 160
 *Mokręga 159
 *Mokrica 160
 *Mokriчъ 160
 *Mokrikъ 160
 *Mokrinъ 160
 *Mokriшъ 159
 *Mokrišče 161
 *Mokrobordъ(јъ) 161
 *Mokrogonъ 161
 *Mokrogъbъ(јъ) 161
 *Mokrogъzъ(јъ) 161
 *Mokropogъ(јъ) 161
 *Mokropoшъ(јъ) 161
 *Mokrooшъ(јъ) 161
 *Mokropoшъ(јъ) 161
 *Mokroшъ 159
 *Mokroшъbъcъ 161
 *Mokrota 161
 *Mokrozъbъ(јъ) 161
 *Mokruха 159
 *Mokrunъ 160
 *Mokruša 159
 *Mokruшъ 159
 *Mokrъ(јъ) 159
 *Mokryga 159
 *Mokrynъ 160
 *Mokryшъ 160
 *Mokrъcъ 160
 *Moldajъ 197
 *Moldакъ 198
 *Mold'акъ 198
 *Moldanъ 199
 *Moldavъ(јъ) 200
 *Moldenъ(јъ) 199
 *Moldeшъ 198
 *Moldějъ 198
 *Moldica 199
 *Moldičъ 198
 *Moldidlo 199
 *Moldixa 198
 *Moldika 198
 *Moldikъ 198
 *Moldinъ 200
 *Molditъ 200
 *Moldja 200
 *Moldjajъ 200
 *Moldjanъ 200
 *Moldjavъ(јъ) 200
 *Moldjъ 200
 *Moldoxъ 198
 *Moldol'ubъ 200
 *Moldomigъ 200
 *Moldonъ 200
 *Moldonъ 200
 *Moldoшъ 198
 *Moldota 200
 *Moldoženъ 200
 *Molduxa 198
 *Moldunъ 200
 *Molduša 198
 *Molduшъ 198
 *Moldъ(јъ) 197
 *Moldъka 198
 *Moldъko 198
 *Moldъkъ 198
 *Moldyшъ 198
 *Moldъcъ 199
 *Moldъko 199
 *Moldъnъ(јъ) 200
 *Moldъшъ(јъ) 198
 *Mura 73
 *Muracъ 75
 *Muraga 74
 *Muragъ 74
 *Murajъ 74
 *Murакъ 75
 *Muranъ 75
 *Murastъ(јъ) 76
 *Muratъ(јъ) 76

- *Murava 76
 *Muravъ(ѣ) 76
 *Mureнь 76
 *Murĕjъ 74
 *Murica 75
 *Muričъ 75
 *Muridlo 75
 *Murikъ 75
 *Murinъ 76
 *Muroga 74
 *Murogъ 74
 *Murolĕjъ 74
 *Muroma 75
 *Muromъ 75
 *Murota 76
 *Murqъ(ѣ) 76
 *Murujъ 74
 *Muruna 76
 *Murunъ 76
 *Murunъ 76
 *Murъ 73
 *Murъ(ѣ) 73
 *Murъkъ 75
 *Muruga 74
 *Muručъ 75
 *Muryka 75
 *Murunъ 76
 *Murъ 74
 *Murъcъ 75
 *Mъrdomilъ 73
 *Mučičъ 307
 *Mučidlo 307
 *Mučikъ 307
 *Mučъka 307
 *Mučъko 307
 *Mučъkъ 307
 *Muka 306
 *Mukačъ 308
 *Mukadlo 306
 *Mukomакъ 308
 *Mukovъ(ѣ) 308
 *Mukъ 306
 *Mylica 310
 *Mulinъ 310
 *Muľъ 310
 *Muľka 310
 *Muľko 310
 *Muľkъ 310
 *Muľuga 310
 *Muľuшъ 310
 *Muľca 310
 *Muľcъ 310
 *Muľka 310
 *Nabura 292
 *Načepъlkъ 91
 *Naхaba 311
 *Naхавъ 311
 *Naхавъcъ 311
 *Naloma 50
 *Nalomъ 50
 *Namuъ 74
 *Namučъka 308
 *Namyka 308
 *Namuľъ 310
 *Narqba 116
 *Narqбъ 116
 *Nasuxa 162
 *Neborакъ 309
 *Nedobъ(ѣ) 144
 *Nedorqba 116
 *Nedorqbanъ(ѣ) 123
 *Nedorqбъ 116
 *Nedorqбъkъ 121
 *Nedosuxъ 162
 *Nelomajъ 52
 *Nemila 62
 *Nemilъ(ѣ) 62
 *Nemyka 307
 *Neorba 77
 *Neorbotъ 78
 *Neorбъ 77
 *Neorбъca 78
 *Nepъlpa 97
 *Nerqba 116
 *Nerqбajъ 119
 *Nerqbinъ 124
 *Nerqбъ 116
 *Nesuxoĕdja 165
 *Nesuxъ(ѣ) 162
 *Neveličъ 189
 *Neveličъkъ(ѣ) 189
 *Nevelikъ(ѣ) 188
 *Neveljъ 190
 *Nevъlda 236
 *Nevъlsa 283
 *Nezъlobinъ 158
 *Niza 226
 *Nizакъ 226
 *Nizenъ 226
 *Nizičъ 226
 *Nizikъ 226
 *Nizimъ 226
 *Nizinъ 226
 *Nizonъ(ѣ) 226
 *Nizonъcъ 226
 *Nizъ 226
 *Nizъjъ 226
 *Nizъko 226
 *Nizъkoqсъ(ѣ) 226
 *Nizъkorodъ 226
 *Nizъkovolsъ(ѣ) 226
 *Nizъkъ 226
 *Nizъkъ(ѣ) 226
 *Nizъnъ 226
 *Nižакъ 227
 *Nižeta 226
 *Nižičъ 227
 *Nižikъ 227
 *Nižъ 226
 *Nižъnikъ 227
 *Nižъnъ(ѣ) 227
 *Nižъnъ(ѣ) 227
 *Obblqda 8
 *Obblqđъka 9

- *Obblodъкъ 9
 *Obblodъnikъ 11
 *Obgonъ 316
 *Obgonъкъ 316
 *Obxaba 312
 *Obxabъ 312
 *Oblamъ 55
 *Oblomъ 50
 *Oblomъкъ 53
 *Obluda 304
 *Obludъka 304
 *Obludъкъ 304
 *Obmyla 310
 *Obmylo 310
 *Obmylъka 310
 *Obmylъкъ 310
 *Obmylъсь 310
 *Обрашъ 316
 *Обришъ 317
 *Обрылъ 100
 *Обрыла 104
 *Обрушъ 317
 *Обрѣба 116
 *Обрѣбиць 120
 *Обрѣвъ 116
 *Обрѣвъко 121
 *Обрѣвъкъ 121
 *Obskordъ(jъ) 126
 *Obsuxъ 162
 *Obsuъka 170
 *Obsuъкъ 170
 *Obvyl'akъ 297
 *Obvylіka 297
 *Obvylіkъ 297
 *Obvylol'ubъ(jъ) 297
 *Obvylouхъ(jъ) 297
 *Obvylъ(jъ) 296
 *Obvylъсь 297
 *Olka 302
 *Olкъ 302
 *Olкъta 302
 *Olкъtikъ 303
 *Olкътъ 302
 *Olкътъka 303
 *Olкътъкъ 303
 *Olкътъ 302
 *Orba 76
 *Orbaщъ 77
 *Orbakъ 77
 *Orbarъ 78
 *Orbenъкъ 78
 *Orbe 78
 *Orbeъtko 78
 *Orbičičъ 77
 *Orbiщъ 77
 *Orbikъ 77
 *Orbinъ 78
 *Orbodějъ 79
 *Orbota 78
 *Orbotęga 79
 *Orbotjъjъ 79
 *Orbotъ 78
 *Orbotъka 78
 *Orbotъnikъ 79
 *Orbotъnъ(jъ) 79
 *Orbъ 76
 *Orbъka 77
 *Orbъko 77
 *Orbъкъ 77
 *Orbъсь 77
 *Orbъjъ 77
 *Ordomiлъ 73
 *Orzburgъ 293
 *Orzdeba 299
 *Orzlamъ(jъ) 55
 *Orzloma 51
 *Orzlomъ 51
 *Orzmoldъ(jъ) 197
 *Orzvlъžinъ 255
 *Ostroxvostъ 316
 *Ostrokostъ(jъ) 47
 *Oтъrѣba 116
 *Oтъrѣbъ 116
 *Paorъbъщъjъ 79
 *Paorъbъкъ 77
 *Paorъbъсь 78
 *Paorъbъjъ 77
 *Paskoda 126
 *Paskordъskъ(jъ) 126
 *Pasmugъ 74
 *Pasmugъсь 75
 *Pasmugъnъ(jъ) 76
 *Pavъlda 236
 *Pavъldugъ 245
 *Pavъldukъ 242
 *Perdърылкъ 91
 *Perlomъ 51
 *Permilъ(jъ) 62
 *Perorba 77
 *Podobъ(jъ) 145
 *Podърыла 104
 *Podъrѣbajъ 120
 *Poxaba 311
 *Poxabъ 311
 *Poloma 51
 *Polomajъ 52
 *Polomапъ(jъ) 53
 *Polomiщъ 53
 *Polomikъ 53
 *Polomъ 51
 *Polomъka 53
 *Poluda 304
 *Pomykadlo 306
 *Pomylo 310
 *Pomylъka 310
 *Poryla 104
 *Porѣba 117
 *Porѣbajъ 119
 *Porѣbanikъ 124
 *Porѣbanъ(jъ) 123
 *Porѣbanъсь 123
 *Porѣbiщъ 120
 *Porѣbъ 117
 *Porѣbъka 121
 *Porѣbъкъ 121

- *Poroḡbьсь 122
 *Poroḡbьпъ(ь) 124
 *Posuxa 162
 *Posuxъ 162
 *Poꝑьmукъ 307
 *Povьlda 236
 *Povьldукъ 242
 *Priblōda 8
 *Priblōdičь 9
 *Priblōdъ 8
 *Priblōdъкъ 9
 *Priblōdьпъ(ь) 11
 *Priḡhaba 312
 *Priḡhabъ 312
 *Priḡpъza 104
 *Priḡpъičь 120
 *Pristaḡъ(ь) 201
 *Prolomъ 51
 *Proluda 304
 *Proḡbьpnikъ 124
 *Proꝑьmукъ 307
 *Pula 108
 *Pulačь 109
 *Pul'аць 109
 *Pul'аха 108
 *Pul'ахъ 108
 *Pulajъ 109
 *Pul'ajъ 109
 *Pulакъ 109
 *Pul'акъ 109
 *Pulanъ 110
 *Pul'анъ 110
 *Pul'агъ 110
 *Pul'ašъ 108
 *Pulatъ(ь) 111
 *Pul'атъ(ь) 111
 *Pulanъ(ь) 111
 *Pul'ava 111
 *Pulexa 109
 *Pulějъ 109
 *Pulěka 109
 *Puličь 109
 *Puliga 108
 *Pulixъ 109
 *Pulikъ 109
 *Pulimъ 110
 *Pulinъ 110
 *Pulišъ 109
 *Pulišče 111
 *Pulo 108
 *Pulošъ 109
 *Pul'ujъ 109
 *Pulъ 108
 *Pulъka 109
 *Pulъko 109
 *Pulъкъ 109
 *Pulъ 108
 *Pulъсь 110
 *Pulъka 109
 *Pulъko 109
 *Pulъкъ 109
 *Pulьпъjъ 110
 *Pustaхъ 111
 *Pustajъ 112
 *Pustакъ 112
 *Pust'акъ 112
 *Pustaḡъ 112
 *Pustaš 111
 *Pustičь 112
 *Pustobajъ 113
 *Pustobordъ(ь) 113
 *Pustodějъ 113
 *Pustodoľъ 113
 *Pustodomъ 113
 *Pustogaťъ(ь) 113
 *Pustogolъ(ь) 113
 *Pustoxa 111
 *Pustoxodъ 111
 *Pustoxvalъ 111
 *Pustokvětъ 111
 *Pustolějъ 114
 *Pustolicъ(ь) 114
 *Pustomazъ 114
 *Pustomirъ 114
 *Pustomoltъ 114
 *Pustonogъ(ь) 114
 *Pustoorstlъ(ь) 114
 *Pustoorstlъ 114
 *Pustoḡtъ(ь) 114
 *Pustopaľъ(ь) 114
 *Pustoreďъ(ь) 114
 *Pustosedľъ(ь) 114
 *Pustosměхъ 114
 *Pustošidlo 114
 *Pustota 113
 *Pustotěľъ(ь) 114
 *Pustovaľъ 114
 *Pustovаḡъ 114
 *Pustovětъ 114
 *Pustovětъ 114
 *Pustovidъ 115
 *Pustovodъ 115
 *Pustovьḡхъ 115
 *Pustuxa 112
 *Pustujъ 112
 *Pustunъ 112
 *Pustuša 112
 *Pustъ(ь) 111
 *Pustъka 112
 *Pustъкъ 112
 *Pustynъ 112
 *Pustynьnikъ 112
 *Pustynьпъjъ 112
 *Pustyḡъ 112
 *Pušča 115
 *Puščакъ 115
 *Puščikъ 115
 *Puščinъ 115
 *Puščъ 115
 *Pьlba 79
 *Pьlbакъ 80
 *Pьlbanъ 80
 *Pьlbaḡъ 80
 *Pьlbatъ(ь) 80
 *Pьlbica 80
 *Pьlbičъ 80

*Рыбікъ 80	*Рыгуіъ 82	*Рыkota 92
*Рыбінь 80	*Рыгукъ 82	*Рыковъъ 92
*Рыбоѡъ 80	*Рыгуиъ 82	*Рыкуіъ 91
*Рыбухъ 80	*Рыгуиъ 82	*Рыкупъ 91
*Рыбукъ 80	*Рыгунъ 83	*Рыкусъ 92
*Рыбугъ 80	*Рыгусъ 83	*Рыкушъ 91
*Рыбъ 79	*Рыгушъ 81	*Рыкъ 90
*Рыбушъ 80	*Рыгъ 80	*Рыма 93
*Рыѡа 92	*Рыгуша 82	*Рымака 94
*Рыѡadlo 93	*Рыха 84	*Рымакъ 94
*Рыѡакъ 92	*Рыхаць 86	*Рымапъ 94
*Рыѡапъ 92	*Рыxadlo 87	*Рымашъ 94
*Рыѡагъ 92	*Рыхаіъ 86	*Рымашъ 94
*Рыѡавъ(іъ) 92	*Рыхапъ 87	*Рымець 94
*Рыѡе 92	*Рыхапъ 87	*Рыmica 94
*Рыѡіць 93	*Рыхагъ 87	*Рыміць 94
*Рыѡікъ 93	*Рыхагъ 87	*Рымікъ 94
*Рыѡіпъ 93	*Рыхатъіъ 87	*Рыміпъ 94
*Рыѡуіъ 92	*Рыхо 84	*Рымъ 93
*Рыѡукъ 93	*Рыхонъ 87	*Рымушъ 94
*Рыѡунъ 93	*Рыхошъ 86	*Рынакъ 96
*Рыць 92	*Рыxota 87	*Рып'акъ 96
*Рыцько 93	*Рыхотъ 87	*Рыпатъ(іъ) 96
*Рыцькъ 93	*Рыxota 87	*Рыпета 96
*Рыга 80	*Рыxотъ 87	*Рыnica 96
*Рыгаць 82	*Рыхунъ 87	*Рыніць 96
*Рыgadlo 82	*Рыхъ 84	*Рынікъ 96
*Рыgаіъ 82	*Рыхунъ 87	*Рыніпъ 96
*Рыgакъ 82	*Рыхугъ 87	*Рынішъ 95
*Рыgan'a 83	*Рыka 90	*Рыnita 95
*Рыганъ 83	*Рыкаць 91	*Рыnітъ 95
*Рыганъ 83	*Рыкаіъ 91	*Рыновокъ(іъ) 95
*Рыгагъ 83	*Рыkаlъ 91	*Рыномігъ 95
*Рыgasъ 83	*Рыканъ 91	*Рыношъ 95
*Рыgaшъ 81	*Рыканъ 91	*Рыпъ(іъ) 94
*Рыgonъ 82	*Рыкасъ 92	*Рыпъкъ 96
*Рыgonъ 83	*Рыko 90	*Рыпушъ 95
*Рыgosъ 83	*Рыkoxa 91	*Рыпъ 94
*Рыgoшъ 81	*Рыkonогъ 91	*Рыpa 96
*Рыgota 83	*Рыkonъ 91	*Рыpacъ 97
*Рыgota 83	*Рыkosъ 92	*Рыpaіъ 97
*Рыgotъ 83	*Рыkoшъ 91	*Рыpacъ 97

*Рыр'акъ 97	*Рыѣинъ 89	*Рытукъ 101
*Рырапъ 97	*Рыѣитъ 90	*Рыт'укъ 101
*Рырашъ 97	*Рыѣиуъ 88	*Рытунъ 102
*Рырѣъ 97	*Рыѣіукъ 89	*Рытугъ 102
*Рырѣка 97	*Рыѣъ 87	*Рытузъ 102
*Рыrica 97	*Рыѣъсь 88	*Рытуѣъ 100
*Рыриѣъ 97	*Рыѣъь 88	*Рытъ 98
*Рыrika 97	*Рыѣъька 89	*Рытъька 101
*Рырикъ 97	*Рыѣъько 89	*Рытъько 101
*Рыринъ 97	*Рыѣъькъ 89	*Рытъькъ 101
*Рыро 96	*Рыѣъьъ 89	*Рытуха 100
*Рырота 97	*Рыта 98	*Рытука 101
*Рырухъ 97	*Рытадло 102	*Рытукъ 101
*Рырукъ 97	*Рытаха 100	*Рытулъ 102
*Рырунъ 97	*Рытахъ 100	*Рытунъ 102
*Рырура 97	*Рытажъ 100	*Рытугъ 102
*Рыругъ 97	*Рыт'ажъ 100	*Рытусъ 103
*Рыррь 96	*Рытакъ 100	*Рытуѣъ 100
*Рыррькъ 97	*Рыт'акъ 100	*Рытъ 98
*Рыруѣъ 97	*Рытанъ 102	*Рыта 103
*Рыррь 96	*Рытара 102	*Рывакъ 103
*Рыsa 97	*Рытаръ 102	*Рывиѣъ 103
*Рыsакъ 98	*Рытаръ 102	*Рывинъ 103
*Рыs'акъ 98	*Рытасъ 102	*Рыza 103
*Рыsагъ 98	*Рытаѣъ 100	*Рыzakъ 105
*Рыsікъ 98	*Рытанъ(ъ) 103	*Рыz'акъ 105
*Рыsonъ 98	*Рытель 101	*Рыzan'a 106
*Рыsъ 97	*Рытевъ 103	*Рызанъ 106
*Рыsъько 98	*Рытѣъ 100	*Рызаръ 107
*Рыsъькъ 98	*Рыtica 101	*Рызаръ 107
*Рысуъ 98	*Рыtiѣъ 101	*Рыzelъ 106
*Рысукъ 98	*Рыtikъ 101	*Рыzѣъ 105
*Рыsынь 98	*Рытинъ 103	*Рыzѣ 107
*Рыѣa 87	*Рыто 98	*Рыzидло 106
*Рыѣажъ 88	*Рытоха 100	*Рыzikъ 105
*Рыѣакъ 88	*Рытоокъ(ъ) 100	*Рыzina 106
*Рыѣапъ 89	*Рытосъ 102	*Рыzinъ 106
*Рыѣапъ 89	*Рытоѣъ 100	*Рыzo 103
*Рыѣагъ 90	*Рытонъ 103	*Рыzonъ 107
*Рыѣica 88	*Рытуха 100	*Рыzогъ 107
*Рыѣiѣъ 89	*Рытухъ 100	*Рыzотъ 107
*Рыѣікъ 89	*Рыт'ухъ 100	*Рыz'укъ 105

- *Рызуль 106
 *Рызунъ 107
 *Рыз'унъ 107
 *Рызугъ 107
 *Рызь 103
 *Рызькъ 105
 *Рызыка 106
 *Рызугъ 107
 *Рызугъ 107
 *Рызь 103
 *Рыža 84
 *Рыžакъ 84
 *Рыžагъ 84
 *Рыžѣжъ 84
 *Рыžикъ 84
 *Рыžинъ 84
 *Рызь 84
 *Рызьсь 84
 *Рызькъ 84
 *Рызьнь(жъ) 84
 *Radomiľ 73
 *Rěďьковьньжъ 278
 *Rěbovьlkъ 267
 *Rera 312
 *Reraсъ 313
 *Rerакъ 313
 *Reraпъ 314
 *Reraсъ 314
 *Rereľ 314
 *Reriсъ 313
 *Rerіkъ 313
 *Rerіпъ 314
 *Reriсъ 314
 *Rerоľ 314
 *Rerонъ 314
 *Reroryжъ 315
 *Rerosъ 314
 *Reroša 313
 *Rerouxъ 315
 *Reruga 313
 *Reruxa 313
 *Rerусъ 315
 *Rerуіъ 313
 *Rеръ 312
 *Rеръжъ 313
 *Rеръко 313
 *Rеръкъ 313
 *Rеруъ 314
 *Rерьсъ 314
 *Rоба 115
 *Rобасъ 120
 *Robadlo 123
 *Rобаха 119
 *Rобахъ 119
 *Rобажъ 119
 *Rобака 120
 *Rобакъ 120
 *Rобалъ 122
 *Rобанікъ 124
 *Rобанъ 123
 *Rобанъ(жъ) 123
 *Rобаньсь 124
 *Rобаръ 125
 *Rобаšъ 119
 *Rобаšька 119
 *Rобаšьнь(жъ) 119
 *Rобежъ 125
 *Rобежънь(жъ) 125
 *Rобѣжъ 120
 *Rобіса 121
 *Rобісъ 120
 *Rобidlo 123
 *Rобіkъ 120
 *Rобіlєсъ 118
 *Rобina 123
 *Rобинъ 123
 *Rобitelъ 125
 *Rоbъ 115
 *Rоbъжъ 120
 *Rоbька 120
 *Rоbькъ 120
 *Rоbьсь 121
 *Rоbьlіkъ 123
 *Rоbьль 122
 *Rоbьльсь 123
 *Rоbьнікъ 124
 *Sірьlтъ 100
 *Sivьldajъ 240
 *Sivьlтъ 284
 *Skoda 125
 *Skodаръ 126
 *Skodісъ 126
 *Skodъ 125
 *Skodъко 126
 *Skodъкъ 126
 *Skodьнь(жъ) 126
 *Smuraga 74
 *Smurajъ 74
 *Smurакъ 75
 *Smur'акъ 75
 *Smurіkъ 75
 *Smуръ 73
 *Smурька 75
 *Smурько 75
 *Smuryga 74
 *Smuryгъ 74
 *Smуръжъ 75
 *Sokostъ(жъ) 41
 *Sovьlda 236
 *Sovьldъ 236
 *Sprьlсакъ 92
 *Sprьlga 80
 *Sprьгъ 80
 *Sprьханъ 87
 *Sprьko 90
 *Sprьlma 93
 *Sprьlшнъ 89
 *Sprьlta 98
 *Sprьlтакъ 100
 *Sprьlтаръ 102
 *Sprьltіkъ 101
 *Sprьltінъ 103
 *Sprьlтоvъ 103
 *Sprьltунъ 102

- *Sрѣлъъ 98
 *Sрѣлъга 100
 *Sрѣлѣвъ 103
 *Starакъ 203
 *Starанъ 204
 *Starасъ 202
 *Starѣдъ 202
 *Staręga 202
 *Starica 204
 *Staričъ 203
 *Starika 203
 *Starikъ 203
 *Starilъ 204
 *Starimъ 204
 *Starina 205
 *Starinъ 205
 *Starišъ 202
 *Staroba 202
 *Starobratъ 205
 *Starobъ 202
 *Starobъrda 205
 *Starodobъ 205
 *Starodumъ 206
 *Starodvorъ 206
 *Starogolvъ 206
 *Staroxa 202
 *Staroxodъ 206
 *Staroxъ 202
 *Starokolvъ 206
 *Starokorvъ 206
 *Starokožъ(jъ) 206
 *Starol'ubъ 206
 *Staroma 204
 *Staromъ 204
 *Staromyslъ 206
 *Staronъ 205
 *Starosѣкъ 206
 *Starostъ 205
 *Starošъ 202
 *Starovatъ(jъ) 205
 *Starovѣкъ 206
 *Starožilъ 206
 *Staruxa 202
 *Staruxъ 202
 *Starukъ 203
 *Starunъ 205
 *Starunъ 205
 *Staruшъ 202
 *Starъ(jъ) 200
 *Starъ(jъ) bratъ 205
 *Starъ(jъ) konъ 206
 *Starъka 203
 *Starъko 203
 *Starъkъ 203
 *Staryga 202
 *Staryxa 202
 *Staryxъ 202
 *Starynъ 205
 *Staryшъ 202
 *Starъсь 204
 *Starъшъ(jъ) 202
 *Suxaсъ 162
 *Suxaja Golva 165
 *Suxajъ 163
 *Suxакъ 163
 *Suxанъ 163
 *Suxанъ 163
 *Suxara 164
 *Suxarъ 164
 *Suxobokъ(jъ) 165
 *Suxodѣjъ 165
 *Suxodoba 165
 *Suxodoja 165
 *Suxodojъ 165
 *Suxodolъ 165
 *Suxodolvъ 165
 *Suxodobъ 165
 *Suxodujъ 165
 *Suxogozъ(jъ) 166
 *Suxohlѣbъ 166
 *Suxojѣdja 166
 *Suxojѣdъ 166
 *Suxolѣсь 166
 *Suxolѣтъ 166
 *Suxolѣdъ(jъ) 166
 *Suxolomъ 166
 *Suxolъbъ(jъ) 166
 *Suxoma 163
 *Suxomazъ 166
 *Suxometъ 166
 *Suxomѣсь 166
 *Suxomѣсь(jъ) 166
 *Suxomigъ 166
 *Suxomodъ 166
 *Suxomъ 163
 *Suxon'a 163
 *Suxonogъ(jъ) 167
 *Suxonosъ(jъ) 167
 *Suxonъ 163
 *Suxonъ 163
 *Suxoorbъ 79, 167
 *Suxoorstlъ(jъ) 167
 *Suxoralъсь 167
 *Suxoragъ(jъ) 167
 *Suxopѣтъ(jъ) 167
 *Suxopitъ 168
 *Suxoplekt'ъ(jъ) 168
 *Suxora 164
 *Suxoradъ(jъ) 168
 *Suxorebrikъ 168
 *Suxorebъ(jъ) 168
 *Suxorobъ 168
 *Suxorokъ(jъ) 168
 *Suxorъ 164
 *Suxorydlъ(jъ) 168
 *Suxorъ 164
 *Suxostanъ 168
 *Suxostoјъ 168
 *Suxostrѣlъ 168
 *Suxosyгъ 168
 *Suxoša 162
 *Suxošъ 162
 *Suxošѣekъ(jъ) 168
 *Suxota 164
 *Suxotѣlъ(jъ) 168
 *Suxouxъ(jъ) 168

- *Suxovaгъ 169
 *Suxovѣjъ 169
 *Suxovѣтъ 169
 *Suxovъгхъ(jъ) 169
 *Suxovъгша 169
 *Suxovъгъъ 169
 *Suxozadъ(jъ) 169
 *Suxuša 162
 *Suxuъъ 162
 *Suxъ(jъ) 161
 *Suxъlъ 163
 *Suxунъ 164
 *Suša 169
 *Sušadlo 171
 *Sušajъ 169
 *Sušакъ 170
 *Sušanъ 171
 *Sušanъ 171
 *Sušara 171
 *Sušarъ 171
 *Sušarъ 171
 *Sušemuja 171
 *Sušenъ 171
 *Sušenъ 171
 *Sušera 171
 *Sušerъ 171
 *Sušičъ 170
 *Sušidlo 171
 *Sušikъ 170
 *Sušina 171
 *Sušinъ 171
 *Sušujъ 169
 *Sušinъ 171
 *Suъъ 169
 *Suъъсъ 170
 *Suъъka 170
 *Suъъko 170
 *Suъъкъ 170
 *Svętorъlъ 91
 *Svъlba 228
 *Svъlbikъ 230
 *Svъlbo 228
 *Svъlbъ 228
 *Svъlčакъ 268
 *Svъlčъ 267
 *Svъlda 233
 *Svъldакъ 241
 *Svъldanъ 243
 *Svъldarъ 244
 *Svъldinъ 244
 *Svъlduxъ 239
 *Svъldula 243
 *Svъldul'a 243
 *Svъldъ 233
 *Svъldъкъ 242
 *Svъldъгъ 245
 *Svъldyгъ 245
 *Svъlga 247
 *Svъlgunъ 252
 *Svъlgъ 247
 *Svъlgунъ 252
 *Svъlkanъ 262
 *Svъlkunъ 262
 *Svъlkъ 258
 *Svъlma 272
 *Svъlmъ 272
 *Svъlpa 278
 *Svъlръ 278
 *Svъltѣjъ 286
 *Svъltъкъ 286
 *Svъdēmila 73
 *Svъdēmilъ 73
 *Sъхаба 312
 *Sъхабъ 312
 *Sълатъкъ 56
 *Sъломъ 51
 *Sъломъка 53
 *Sъломъко 53
 *Sъломъкъ 53
 *Sъmyčiborda 3008
 *Sъmyčičъ 307
 *Sъmyčikolsъ 308
 *Sъmyčikъ 307
 *Sъmyчъ 306
 *Sъmyчъka 307
 *Sъmyчъкъ 307
 *Sъmyka 306
 *Sъmyкасъ 308
 *Sъmykadlo 306
 *Sъmyкагъ 308
 *Sъmykodofъ 308
 *Sъmyкъ 306
 *Sъmyla 310
 *Sъmylъкъ 311
 *Sъpula 108
 *Sъrulакъ 109
 *Sъrul'акъ 109
 *Sъrulaгъ 110
 *Sъrul'агъ 110
 *Sъrulica 110
 *Sъrulikъ 109
 *Sъrulinъ 110
 *Sъrulъ 108
 *Sъrѣбакъ 120
 *Sъrѣбъсъ 122
 *Sъrѣrѣbъ 118
 *Sъvъldyъъ 240
 *Ševъlda 236
 *Ševъldinъ 244
 *Ševъldo 236
 *Ševъldъ 236
 *Ševъldъгъ 246
 *Ševъldyka 242
 *Ševъldyъъ 240
 *Ševъlga 249
 *Ševъlgъ 249
 *Ševъlna 276
 *Šiba 127
 *Šibadlo 129
 *Šibajъ 128
 *Šibакъ 128
 *Šibaлъ 130
 *Šibaлъ 130
 *Šibanъ 130
 *Šibarъ 131

- *Šibaгъ 130
 *Šibašъ 128
 *Šibatъ(жъ) 131
 *Šibelъ 130
 *Šibelъ 130
 *Šibēka 128
 *Šibica 129
 *Šibičъ 128
 *Šibidlo 130
 *Šibixa 128
 *Šibika 128
 *Šibikъ 128
 *Šibinъ 130
 *Šibistъ(жъ) 131
 *Šibišъ 128
 *Šibitъ 128
 *Šibolъ 130
 *Šibogъ 131
 *Šibotъ 131
 *Šibotъ 131
 *Šibuxъ 128
 *Šibukъ 128
 *Šibul'a 130
 *Šibunъ 130
 *Šibura 131
 *Šibušъ 128
 *Šibъ 127
 *Šibъka 129
 *Šibъko 129
 *Šibъkъ 129
 *Šibъkъ(жъ) 129
 *Šibъlъ 130
 *Šibушъ 128
 *Šibьсъ 129
 *Šibьlъ 130
 *Šibьnъ 130
 *Šida 131
 *Šidakъ 131
 *Šidalъ 132
 *Šidelъ 132
 *Šidičъ 132
 *Šidikъ 132
 *Šidlakъ 319
 *Šidlanъ 320
 *Šidlarъ 320
 *Šidličъ 319
 *Šidlikъ 319
 *Šidlimъ 320
 *Šidlo 319
 *Šidlobadъ 320
 *Šidlobodъ 320
 *Šidlobokъ(жъ) 320
 *Šidloxostъ(жъ) 320
 *Šidlonosъ(жъ) 320
 *Šidlošъ(жъ) 320
 *Šidlъko 319
 *Šidlъkъ 319
 *Šidlъce 319
 *Šidlъcъ 319
 *Šidogobъ 132
 *Šidъ 131
 *Šidъko 132
 *Šidъkъ 132
 *Šiga 132
 *Šigačъ 132
 *Šigadlo 133
 *Šigajъ 132
 *Šigakъ 132
 *Šigalъ 132
 *Šigalъ 132
 *Šigan'a 133
 *Šiganъ 133
 *Šigarъ 133
 *Šigarъ 133
 *Šigašъ 133
 *Šigona 133
 *Šigon'a 133
 *Šigonъ 133
 *Šigonъ 133
 *Šigora 133
 *Šigorъ 133
 *Šigota 133
 *Šigotъ 133
 *Šigula 133
 *Šigulъ 133
 *Šigurъ 133
 *Šigъ 132
 *Šigьlъ 133
 *Šixa 138
 *Šixačъ 139
 *Šixalъ 139
 *Šixanъ 139
 *Šixarъ 139
 *Šixatъ(жъ) 139
 *Šixoлъ 139
 *Šixon'a 139
 *Šixota 139
 *Šixotъ 139
 *Šixotыlъ 138
 *Šixugъ 139
 *Šixъ 138
 *Šixьlъ 139
 *Šixъno 139
 *Šima 133
 *Šimakъ 134
 *Šimovolъ 134
 *Šira 134
 *Širačъ 135
 *Širadlo 137
 *Širaxъ 135
 *Širajъ 135
 *Širakъ 135
 *Širanъ 137
 *Širarъ 138
 *Širarъ 138
 *Širašъ 135
 *Šireлъ 136
 *Šireлъ 136
 *Širica 136
 *Širičъ 135
 *Šipidlo 137
 *Šipigozъ 134
 *Šipixa 135
 *Šipikъ 135
 *Šipinъ 137
 *Šipiša 135

- *Šipitъ 138
 *Šipolъ 137
 *Šipolъ 137
 *Šipora 138
 *Šiproša 135
 *Šiprošъ 135
 *Šiprotъ 138
 *Širuxa 135
 *Širuxъ 135
 *Širukъ 136
 *Širula 137
 *Širul'a 137
 *Širulъ 137
 *Širulъ 137
 *Širun'a 137
 *Širunъ 137
 *Širura 138
 *Širušъ 135
 *Širъ 134
 *Širьka 136
 *Širьko 136
 *Širьkъ 136
 *Širьl'a 137
 *Širьlo 137
 *Širьša 135
 *Širьcъ 136
 *Šiša 139
 *Šišadlo 143
 *Šišajъ 141
 *Šišakъ 141
 *Šišanъ 143
 *Šišara 143
 *Šišatъ(jъ) 143
 *Šišebagъ 140
 *Šišedějъ 140
 *Šišela 142
 *Šišelъ 142
 *Šišelъ 142
 *Šišemогъ 140
 *Šišičъ 141
 *Šišidlo 143
 *Šišiga 140
 *Šišikъ 141
 *Šišima 143
 *Šišimъ 143
 *Šišina 143
 *Šišinъ 143
 *Šišukъ 141
 *Šišula 142
 *Šišul'a 142
 *Šišulъ 142
 *Šišulъ 142
 *Šišunъ 143
 *Šišura 143
 *Šišurъ 143
 *Šišъ 139
 *Šišьka 141
 *Šišьkъ 141
 *Šišьlъ 142
 *Tavьlda 237
 *Tavьldakъ 241
 *Tavьlga 249
 *Težьkoогъ 79
 *Tovьlda 237
 *Tgodopьlkъ 91
 *Tuvьlbajъ 230
 *Tuvьlkъ 267
 *Tьvьrdačъ 208
 *Tьvьrdakъ 208
 *Tьvьrd'akъ 208
 *Tьvьrdanъ 209
 *Tьvьrdanъ(jъ) 209
 *Tьvьrdęta 209
 *Tьvьrdidlo 208
 *Tьvьrdikъ 208
 *Tьvьrdimъ 209
 *Tьvьrdina 209
 *Tьvьrdinęgъ 210
 *Tьvьrdinъ 209
 *Tьvьrdislavъ 210
 *Tьvьrdiša 208
 *Tьvьrdišče 209
 *Tьvьrdišъ 208
 *Tьvьrdoboјъ 209
 *Tьvьrdočelъ(jъ) 209
 *Tьvьrdodorgъ 209
 *Tьvьrdogoјъ 209
 *Tьvьrdogolъ 209
 *Tьvьrdoxa 208
 *Tьvьrdoxlębъ 210
 *Tьvьrdoxvalъ 210
 *Tьvьrdoxъ 208
 *Tьvьrdokogъ 210
 *Tьvьrdola 208
 *Tьvьrdolъbъ(jъ) 210
 *Tьvьrdomedъ 210
 *Tьvьrdomirъ 210
 *Tьvьrdon'a 209
 *Tьvьrdonogъ(jъ) 210
 *Tьvьrdonъ 209
 *Tьvьrdogъ(jъ) 210
 *Tьvьrdoslavъ 210
 *Tьvьrdostojъ 210
 *Tьvьrdostopъ 210
 *Tьvьrdošъ 208
 *Tьvьrdotęlъ(jъ) 211
 *Tьvьrdoustъ(jъ) 211
 *Tьvьrduxa 208
 *Tьvьrdunъ 209
 *Tьvьrdušъ 208
 *Tьvьrdъ(jъ) 206
 *Tьvьrdъko 208
 *Tьvьrdъkъ 208
 *Tьvьrdunъ 209
 *Tьvьrdušъ 208
 *Tьvьrdъ 206
 *Tьvьrdъcъ 208
 *Tьlстakъ 216
 *Tьlст'akъ 216
 *Tьlстанъ 216
 *Tьlстаšъ 215
 *Tьlстанъ(jъ) 217
 *Tьlстенъ 216
 *Tьlстějъ 215
 *Tьlstica 216

- *Тълstиць 216
 *Тълstixa 215
 *Тълstикъ 216
 *Тълstoba 215
 *Тълstobaba 217
 *Тълstobajъ 217
 *Тълstobokъ 217
 *Тълstoborъ 217
 *Тълstobръвъ(јъ) 217
 *Тълstočubъ 217
 *Тълstogolvъ(јъ) 218
 *Тълstogobъ(јъ) 218
 *Тълstogozъ 218
 *Тълstохъ 215
 *Тълstokonъ 218
 *Тълstokorъвъ(јъ) 218
 *Тълstokorъ(јъ) 218
 *Тълstokosъ(јъ) 218
 *Тълstokulакъ 218
 *Тълstokvasъ 218
 *Тълstolarъ(јъ) 218
 *Тълstolějъ 218
 *Тълstolěrъ 218
 *Тълstolěсъ 218
 *Тълstolěкъ 218
 *Тълstologъ 219
 *Тълstolyтъ 219
 *Тълstolyтъкъ(јъ) 219
 *Тълstomęсъ(јъ) 219
 *Тълstomoltъ 219
 *Тълstonogъ(јъ) 219
 *Тълstonosъ(јъ) 219
 *Тълstонъ 216
 *Тълstoosъ(јъ) 219
 *Тълstoralъ(јъ) 219
 *Тълstoralъсъ 220
 *Тълstopęтъ(јъ) 220
 *Тълstopojaсъ 220
 *Тълstoporъ(јъ) 220
 *Тълstoporъ 220
 *Тълstorebrъ(јъ) 220
 *Тълstorogъ(јъ) 220
 *Тълstorokъ(јъ) 220
 *Тълstoskorъ(јъ) 220
 *Тълstoшъ 215
 *Тълstoшъ(јъ) 220
 *Тълstouхъ(јъ) 220
 *Тълstoumъ 221
 *Тълstovarъ 221
 *Тълstožirъ 221
 *Тълstuxa 215
 *Тълstухъ 215
 *Тълstujъ 215
 *Тълstunъ 216
 *Тълстъ(јъ) 214
 *Тълстъкъ 216
 *Тълstyga 215
 *Тълstyxa 215
 *Тълstyka 216
 *Тълstyгъ 216
 *Тълстъсъ 216
 *Тълščакъ 217
 *Тълščикъ 217
 *Тълščинъ 217
 *Тълščъ 217
 *Тълščыкъ 217
 *Тълъъkogolsъ(јъ) 222
 *Тълъъkonogъ(јъ) 222
 *Тълъъkoфъ(јъ) 222
 *Тълъъkopлęсъ 222
 *Тълъъkopгęдъ 222
 *Тълъъkoskorъ(јъ) 223
 *Тълъъkovidъ(јъ) 223
 *Тълъкъ(јъ) 221
 *Тълъшъ(јъ) 222
 *Ухаба 312
 *Ухабъ 312
 *Улама 55
 *Уламъкъ 56
 *Улома 51
 *Уломъ 51
 *Уломъкъ 53
 *Уломъсъ 53
 *Умыла 311
 *Угобъ 117
 *Угобъкъ 121
 *Vabarъ 295
 *Vabelъ 295
 *Vabiць 295
 *Vabикъ 295
 *Vabinъ 295
 *Vabъka 295
 *Vabъкъ 295
 *Vabъсъ 295
 *Vabъnica 295
 *Vabъниць 295
 *Vabъникъ 295
 *Vabъньсъ 295
 *Velaць 188
 *Velaga 187
 *Vel'axъ 187
 *Velaјъ 188
 *Vel'ajъ 188
 *Velакъ 188
 *Vel'акъ 188
 *Velanъ 191
 *Vel'anъ 191
 *Velasъ 191
 *Vel'asъ 191
 *Vel'aсъ 187
 *Velatъ(јъ) 191
 *Velanъ(јъ) 192
 *Veleba 190
 *Velebęгъ 192
 *Velebitъ 192
 *Veleboјъ 192
 *Veleborъ 192
 *Veledarъ 192
 *Veledęдъ 192
 *Veledějъ 192
 *Veledorgъ 193
 *Velega 187
 *Velegoda 193
 *Velegolvъсъ 193

- *Velegonъ 193
 *Velegora 193
 *Velegorъ 193
 *Velegostъ 193
 *Velegostъ 193
 *Velegoba 193
 *Velegыša 193
 *Velegышъ 193
 *Velexa 187
 *Veleхъ 187
 *Velel'utъ 193
 *Velemilъ 73, 193
 *Velemordъ(яъ) 193
 *Velemordъ 194
 *Velepogъ(яъ) 194
 *Velenъ 191
 *Veleoъ 194
 *Veleradъ 194
 *Veleslavъ 194
 *Velezъ 191
 *Veleša 187
 *Velešъ 187
 *Veletъ(яъ) 191
 *Veletъnъ 192
 *Veleuxъ(яъ) 194
 *Veleumъ 194
 *Veleustъnъ(яъ) 194
 *Veleuшъko 194
 *Veležъ 187
 *Veležba 186
 *Veleđičъ 187
 *Veleđъ 186
 *Veleța 192
 *Velețičъ 192
 *Velica 190
 *Veličъ 189
 *Veličькъ(яъ) 189
 *Veliga 187
 *Veligojъ 194
 *Velixa 187
 *Velixъ 187
 *Velikaja Borda 194
 *Velikaja Golva 194
 *Velikanъ 189
 *Velikanъ 189
 *Velikobratъ 195
 *Velikodějъ 195
 *Velikogolъ(яъ) 194
 *Velikokonъ 195
 *Velikolěrъ(яъ) 195
 *Velikolicъ(яъ) 195
 *Velikoоъ(яъ) 195
 *Velikorođъ 195
 *Velikorođъnъ(яъ) 195
 *Velikoroгъ(яъ) 195
 *Velikoroкъ(яъ) 195
 *Velikoslavъ 195
 *Velikonъгхъ 195
 *Velikъ(яъ) 188
 *Velimirъ 195
 *Velimъ 190
 *Velimъсь 190
 *Velinъ 191
 *Veliša 187
 *Velišъ 187
 *Velitъ(яъ) 192
 *Veloba 190
 *Veloхa 187
 *Veloхъ 187
 *Velonъ 191
 *Veloшъ 187
 *Velota 192
 *Veluga 187
 *Vel'uga 187
 *Veluxa 187
 *Veluxъ 187
 *Vel'uxa 187
 *Vel'uxъ 187
 *Vel'ukъ 189
 *Velunъ 191
 *Vel'unъ 191
 *Veluša 187
 *Veluшъ 187
 *Vel'uša 187
 *Vel'uшъ 187
 *Velъ(яъ) 188
 *Velъкъ(яъ) 188
 *Velyшъ 187
 *Velъ 189
 *Velъca 190
 *Velъсь 190
 *Velъ(яъ) 189
 *Velъkoborda 195
 *Velъkogъrapъ 195
 *Velъкъ(яъ) 190
 *Večjemilъ 73
 *Vojemilъ 73
 *Vyba 228
 *Vybašъ 230
 *Vyabajъ 230
 *Vybakъ 230
 *Vyб'акъ 230
 *Vybanъ 231
 *Vybanъ 231
 *Vybagъ 232
 *Vybasa 232
 *Vybasъ 232
 *Vybašъ 229
 *Vybatъ(яъ) 232
 *Vybexъ 229
 *Vyбějъ 230
 *Vyбěкъ 230
 *Vybičъ 230
 *Vybikъ 230
 *Vybinъ 231
 *Vybitъ 232
 *Vybo 228
 *Vyboxa 229
 *Vybonoшъ 233
 *Vybogъ 232
 *Vybota 232
 *Vybotъ 232
 *Vybotъ 232
 *Vybuшъ 231
 *Vyбухъ 229
 *Vyбуjъ 230

- *Vylbuka 231
 *Vylbukъ 231
 *Vylbulъ 231
 *Vylbunъ 231
 *Vylbugъ 232
 *Vylbusъ 232
 *Vylbuшъ 229
 *Vylbuza 233
 *Vylbuzъ 233
 *Vylbъ 228
 *Vylbъjъ 229
 *Vylbъkъ 231
 *Vylbyчъ 231
 *Vylbugъ 232
 *Vylbyшъ 230
 *Vylbъ 229
 *Vylbъcъ 231
 *Vylbъjъ 229
 *Vylčaga 268
 *Vylčajъ 268
 *Vylčакъ 268
 *Vylčanъ 271
 *Vylčarъ 271
 *Vylčastъ(jъ) 272
 *Vylčasъ 272
 *Vylčatъ(jъ) 272
 *Vylčebokъ 272
 *Vylčedarъ 272
 *Vylčegoivъ 272
 *Vylčemiлъ 73
 *Vylčemysъ 272
 *Vylčemysъ 272
 *Vylč 271
 *Vylčęga 268
 *Vylčęta 272
 *Vylčica 269
 *Vylčiшъ 269
 *Vylčidlo 271
 *Vylčikъ 269
 *Vylčiilъ 271
 *Vylčimъ 271
 *Vylčina 271
 *Vylčipъ 271
 *Vylčuga 268
 *Vylčugъ 268
 *Vylčukъ 271
 *Vylčunъ 271
 *Vylčura 271
 *Vylčurъ 271
 *Vylčъ 267
 *Vylčъcъ 269
 *Vylčъjъ 267
 *Vylčъjъ Xvostъ 271, 315
 *Vylčъjъ Zorъ 267
 *Vylčъka 270
 *Vylčъko 270
 *Vylčъkъ 270
 *Vylča 233
 *Vylčaшъ 241
 *Vylčadlo 242
 *Vylčaga 238
 *Vylčagъ 238
 *Vylčaha 238
 *Vylčaxъ 238
 *Vylčajъ 240
 *Vylčaka 241
 *Vylčakъ 241
 *Vylč'akъ 241
 *Vylčanъ 243
 *Vylčanъ 243
 *Vylčara 244
 *Vylčarъ 244
 *Vylčarъ 244
 *Vylčasъ 246
 *Vylčaša 238
 *Vylčaшъ 238
 *Vylčatъ(jъ) 246
 *Vylčavъ(jъ) 247
 *Vylčega 238
 *Vylčepъ 244
 *Vylčęjъ 240
 *Vylčęta 246
 *Vylčičъ 241
 *Vylčidlo 242
 *Vylčixa 239
 *Vylčijarъ 237
 *Vylčika 241
 *Vylčikъ 241
 *Vylčimigъ 237
 *Vylčimъ 243
 *Vylčipъ 244
 *Vylčiša 239
 *Vylčiшъ 239
 *Vylčitъ 246
 *Vylčo 233
 *Vylčobajъ 237
 *Vylčoborъ 237
 *Vylčodurъ 237
 *Vylčoga 238
 *Vylčogorъ 237
 *Vylčoha 239
 *Vylčoxlěbъ 237
 *Vylčoxъ 239
 *Vylčokurъ 238
 *Vylčokыša 238
 *Vylčola 243
 *Vylčolъ 243
 *Vylčoma 243
 *Vylčomigъ 238
 *Vylčomъ 243
 *Vylčopъ 244
 *Vylčopъ 244
 *Vylčoordlъ(jъ) 238
 *Vylčorъ 238
 *Vylčora 245
 *Vylčorъ 245
 *Vylčosъ 246
 *Vylčosъ 246
 *Vylčosъ 239
 *Vylčota 246
 *Vylčotъ 246
 *Vylčovęъ 238
 *Vylčovęъcъ 238
 *Vylčovorъ 238
 *Vylčota 246
 *Vylčotъ 246

*Vьlduga 238	*Vьlga 247	*Vьlguza 253
*Vьldugъ 238	*Vьlgaць 250	*Vьlguзь 253
*Vьlduxa 239	*Vьlgajъ 250	*Vьlgъ 247
*Vьlduxъ 239	*Vьlgakъ 250	*Vьlgъ(jь) 249
*Vьldujъ 240	*Vьlganъ 251	*Vьlgunъ 252
*Vьlduka 242	*Vьlgara 252	*Vьlgyra 252
*Vьldukъ 242	*Vьlgarъ 252	*Vьlgyсь 250
*Vьld'ukъ 242	*Vьlgarъ 252	*Vьlgyтъ 253
*Vьldula 243	*Vьlgasъ 252	*Vьlxa 255
*Vьldulъ 243	*Vьlgaša 250	*Vьlxaць 256
*Vьldulъ 243	*Vьlgaсь 250	*Vьlxajъ 255
*Vьldunъ 244	*Vьlgatъ(jь) 253	*Vьlxaкъ 256
*Vьldura 245	*Vьlgo 247	*Vьlxaпъ 256
*Vьldurъ 245	*Vьlgola 251	*Vьlxaгъ 256
*Vьldusъ 246	*Vьlgoma 251	*Vьlxonъ 256
*Vьlduša 239	*Vьlgomazъ 253	*Vьlxonъjъ 256
*Vьlduшь 239	*Vьlgomегъ 253	*Vьlxota 256
*Vьldъ 233	*Vьlgomъ 251	*Vьlxotъ 256
*Vьldъ(jь) 235	*Vьlgonъ 252	*Vьlxukъ 256
*Vьldъka 242	*Vьlgorъ 252	*Vьlxunъ 256
*Vьldъkъ 242	*Vьlgorъ 252	*Vьlxъ 255
*Vьldъra 245	*Vьlgoslavъ 253	*Vьlka 258
*Vьldъromigъ 245	*Vьlgosъ 252	*Vьlkaць 262
*Vьldъromегъ 245	*Vьlgoša 250	*Vьlkajъ 261
*Vьldъrъ 245	*Vьlgoшь 250	*Vьlkaлъ 262
*Vьldъrъ 245	*Vьlgota 253	*Vьlkaлъ 262
*Vьldyсь 242	*Vьlgotъ 253	*Vьlkaпъ 262
*Vьldyga 238	*Vьlgonojъ 253	*Vьlkaгъ 263
*Vьlduxъ 239	*Vьlgonoldъ 254	*Vьlkaсь 263
*Vьldyka 242	*Vьlgonьlga 254	*Vьlkaša 261
*Vьldykъ 242	*Vьlgoza 253	*Vьlkaсь 261
*Vьldynъ 244	*Vьlgota 253	*Vьlkatъ(jь) 263
*Vьldyга 245	*Vьlgotъ 253	*Vьlkava 264
*Vьldyгъ 245	*Vьlgujъ 250	*Vьlko 258
*Vьldyгъ 245	*Vьlgukъ 251	*Vьlkobojъ 264
*Vьldysa 246	*Vьlguлъ 251	*Vьlkobordъ(jь) 264
*Vьldysъ 246	*Vьlguna 252	*Vьlkobratъ 264
*Vьldyсь 239	*Vьlgunъ 252	*Vьlkobъrъzъ(jь) 264
*Vьldyta 147	*Vьlgura 252	*Vьlkodanъ 264
*Vьldyтъ 147	*Vьlgurъ 252	*Vьlkoderъ 264
*Vьldъ 235	*Vьlgusъ 253	*Vьlkodorgъ 264
*Vьldъcъ 242	*Vьlguйъ 250	*Vьlkogolъ 264

- *Vьkogoŋъ 264
 *Vьkojaγъ(jъ) 264
 *Vьkojēdъ 264
 *Vьkojъ 261
 *Vьkoloajъ 265
 *Vьkoluръ 265
 *Vьkomaпъ 265
 *Vьkomiлъ 73
 *Vьkomiгъ 73
 *Vьkomoгъ 73
 *Vьkomōdгъ 73
 *Vьkomъ 261
 *Vьkonēga 265
 *Vьkonogъ 265
 *Vьkonosъ 265
 *Vьkonъ 262
 *Vьkоnъ 262
 *Vьkoqъ 265
 *Vьkoreгъ 265
 *Vьkoređъ 266
 *Vьkorēzъ 266
 *Vьkorepa 266, 315
 *Vьkoryja 266
 *Vьkoryjъ 266
 *Vьkosēгъ 266
 *Vьkoslava 266
 *Vьkoslavъ 266
 *Vьkostrēлъ 266
 *Vьkosъ 263
 *Vьkoшъ 261
 *Vьkota 263
 *Vьkotравъ 266
 *Vьkotrōбъ 266
 *Vьkotъ 263
 *Vьkovaдъ 266
 *Vьkonovъ 266
 *Vьkonъjъ 264
 *Vьkonъkъ 266
 *Vьkonъja 266
 *Vьkonъjъ 266
 *Vьkozōбъ 267
 *Vьkožerъ 267
 *Vьkотъ 264
 *Vьkuxъ 261
 *Vьkujъ 261
 *Vьkula 262
 *Vьkul'a 262
 *Vьkulъ 262
 *Vьkunъ 262
 *Vьkusa 263
 *Vьkusъ 263
 *Vьkuša 261
 *Vьkuшъ 261
 *Vьkъ 258
 *Vьkynъ 263
 *Vьkyša 261
 *Vьkma 272
 *Vьmajъ 274
 *Vьmaka 274
 *Vьmakъ 274
 *Vьmanъ 274
 *Vьmastъ(jъ) 275
 *Vьmasъ 275
 *Vьmaшъ 273
 *Vьmatъ 275
 *Vьmexa 273
 *Vьmeša 273
 *Vьmeшъ 273
 *Vьmējъ 274
 *Vьmiсъ 274
 *Vьmikъ 274
 *Vьminъ 275
 *Vьmitъ 275
 *Vьmo 272
 *Vьmogъ 273
 *Vьmosъ 275
 *Vьmōтъ 275
 *Vьmuga 273
 *Vьmuxa 274
 *Vьmujъ 274
 *Vьmukъ 274
 *Vьmusъ 275
 *Vьmuшъ 274
 *Vьmъ 272
 *Vьmъjъ 273
 *Vьmъko 274
 *Vьmукъ 274
 *Vьmъcъ 274
 *Vьmъ 275
 *Vьmаkъ 277
 *Vьmагъ 277
 *Vьmасъ 277
 *Vьmашъ 276
 *Vьmатъ(jъ) 277
 *Vьnēja 276
 *Vьnega 276
 *Vьnlca 276
 *Vьlničъ 277
 *Vьlnikъ 277
 *Vьlninъ 277
 *Vьlnistъjъ 277
 *Vьlnitъ 277
 *Vьlno 275
 *Vьlnobojъ 277
 *Vьlnojēdъ 277
 *Vьlnosъ 277
 *Vьlnošъvajъ 277
 *Vьlnoterъ 277
 *Vьlnuxa 276
 *Vьlnukъ 277
 *Vьlnusъ 277
 *Vьlnъ 275
 *Vьlnъjъ 276
 *Vьlnъka 277
 *Vьlnъkъ 277
 *Vьlnушъ 276
 *Vьpa 278
 *Vьpаcъ 280
 *Vьpadlo 281
 *Vьpajъ 279
 *Vьpакъ 280
 *Vьp'акъ 280
 *Vьpапъ 281
 *Vьpагъ 281
 *Vьpасъ 281

- *Vьpašь 279
 *Vьpaтъ(ь) 281
 *Vьpeta 282
 *Vьpějь 279
 *Vьpřiць 280
 *Vьpřidlo 281
 *Vьprikъ 280
 *Vьpřimъ 281
 *Vьpřinъ 281
 *Vьpřiшь 280
 *Vьpro 278
 *Vьpovokъ(ь) 282
 *Vьponъ 281
 *Vьpoortъ 282
 *Vьproša 280
 *Vьprotъ 282
 *Vьpřota 282
 *Vьprotъ 282
 *Vьprijь 279
 *Vьpřura 281
 *Vьpрь 278
 *Vьpрьka 280
 *Vьpрьko 280
 *Vьpрькъ 280
 *Vьpryшь 280
 *Vьpryтъ 282
 *Vьpрь 278
 *Vьpрьсь 280
 *Vьpрьпъ(ь) 281
 *Vьlsa 282
 *Vьlsajь 283
 *Vьlsakъ 283
 *Vьlsanъ 283
 *Vьlsagъ 283
 *Vьlsějь 283
 *Vьlse 283
 *Vьlsikъ 283
 *Vьlsimъ 283
 *Vьlsinъ 283
 *Vьlsujь 283
 *Vьlsukъ 283
 *Vьls'ukъ 283
 *Vьlsunъ 283
 *Vьlsъ 282
 *Vьlša 256
 *Vьlsajь 257
 *Vьlsakъ 257
 *Vьlsanъ 257
 *Vьlsagъ 257
 *Vьlsikъ 257
 *Vьlsimъ 257
 *Vьlsinъ 257
 *Vьlsukъ 257
 *Vьlsunъ 257
 *Vьlsura 257
 *Vьlшь 256
 *Vьlška 257
 *Vьlško 257
 *Vьlškъ 257
 *Vьlta 283
 *Vьлтаць 286
 *Vьлтаха 284
 *Vьлтахъ 284
 *Vьлтаjь 285
 *Vьлтакъ 286
 *Vьлтапъ 287
 *Vьлтагъ 288
 *Vьлтагъ 288
 *Vьлтасъ 288
 *Vьлташь 284
 *Vьлтějь 286
 *Vьлтica 287
 *Vьлтиць 286
 *Vьлtidlo 287
 *Vьлтикъ 286
 *Vьлtimъ 287
 *Vьлtimъ 287
 *Vьлтиšče 288
 *Vьlto 283
 *Vьltoba 284
 *Vьltobajь 289
 *Vьltobagъ 289
 *Vьltodějь 289
 *Vьltogonъ 289
 *Vьltogъza 289
 *Vьltogъ 285
 *Vьltoxa 285
 *Vьltoхъ 285
 *Vьltoma 287
 *Vьltomigъ 289
 *Vьltomъ 287
 *Vьltonъ 287
 *Vьltora 288
 *Vьltorъ 288
 *Vьltosъ 288
 *Vьltoš 285
 *Vьltotъ 288
 *Vьltuga 285
 *Vьlt'uga 285
 *Vьltuxъ 285
 *Vьltujь 286
 *Vьltuka 286
 *Vьltukъ 286
 *Vьlt'ukъ 286
 *Vьltuna 287
 *Vьltunъ 287
 *Vьltura 288
 *Vьltusъ 288
 *Vьltusъ 288
 *Vьltuшь 285
 *Vьltuzъ 288
 *Vьltъ 283
 *Vьltьka 286
 *Vьltьko 286
 *Vьltькъ 286
 *Vьltуць 286
 *Vьltuga 285
 *Vьltuxa 285
 *Vьltuxъ 285
 *Vьltuka 286
 *Vьltukъ 286
 *Vьltunъ 288
 *Vьltura 288
 *Vьltугъ 288
 *Vьltушь 285
 *Vьltъ 283

- *Vyl'tсь 287
 *Vylva 289
 *Vylvaśь 289
 *Vylvaхь 289
 *Vylvajь 289
 *Vylvaka 289
 *Vylvakъ 289
 *Vylv'акъ 289
 *Vylvanъ 290
 *Vylvaśь 290
 *Vylvaśa 289
 *Vylvaśь 289
 *Vylvičь 290
 *Vylvinъ 290
 *Vylvotъ 290
 *Vylviuśь 289
 *Vylvъ 289
 *Vylvьnpъ(jь) 290
 *Vylza 290
 *Vylzakъ 290
 *Vylzanъ 291
 *Vylzarъ 291
 *Vylzičь 290
 *Vylzikъ 290
 *Vylzinъ 291
 *Vylzunъ 291
 *Vylzъ 290
 *Vylzъкъ 290
 *Vylzъ 290
 *Vylža 254
 *Vylžanъ 254
 *Vylžějь 254
 *Vylžičь 254
 *Vylžidlo 254
 *Vylžikъ 254
 *Vylžimъ 254
 *Vylžinъ 254
 *Vylžurъ 255
 *Vylžъ 254
 *Vylžьсь 254
 *Vylžькъ 254
 *Vylžьnpъ(jь) 255
 *Vylomajь 52
 *Vylomъ 51
 *Vyotъ 77
 *Vurьlzъ 104
 *Vyqъa 117
 *Vyqъbъ 117
 *Vysokoumъ 224
 *Vysokъ(jь) 223
 *Vysota 223
 *Vysotьnpъ(jь) 223
 *Vysъmukъ 307
 *Vyša 224
 *Vyśakъ 224
 *Vyśanъ 224
 *Vyśeborъ 225
 *Vyśegledъ 225
 *Vyśegněvъ 225
 *Vyśegojъ 225
 *Vyśegordъ 225
 *Vyśeměrъ 225
 *Vyśeměrьnpъ(jь) 225
 *Vyśemirъ 225
 *Vyśeněga 225
 *Vyśeokъ(jь) 225
 *Vyśepridъ 225
 *Vyśeradъ 225
 *Vyśerodъ 225
 *Vyśeslava 225
 *Vyśeslavъ 225
 *Vyśeta 225
 *Vyśičь 224
 *Vyśikъ 224
 *Vyśinъ 225
 *Vyśъ 224
 *Vyśьbъ 224
 *Vyśьka 224
 *Vyśьko 224
 *Vyśькъ 224
 *Vyśьnpъ(jь) 225
 *Vyğxolomъ 50
 *Vyğxomilъ 73
 *Vyğxoorъ 79
 *Vyğxorъbъ 118
 *Vyğtoxvostъ 316
 *Vysemila 73
 *Vysemilъ 73
 *Vyseğorъbъ 118
 *Zablōda 8
 *Zablōdajь 9
 *Zablōdъ 8
 *Zablōdъnikъ 11
 *Zablōdъnpъ(jь) 11
 *Zaburъсь 294
 *Zadeba 299
 *Zaxaba 312
 *Zalamъ 55
 *Zaloma 51
 *Zalomajь 52
 *Zalomanъ(jь) 54
 *Zalomъ 51
 *Zalomъсь 53
 *Zalomъnpъ(jь) 54
 *Zamura 74
 *Zamurajь 74
 *Zamurějь 74
 *Zamurujь 75
 *Zamurъ 74
 *Zamurъсь 75
 *Zamyła 311
 *Zamylo 311
 *Zamyľьka 311
 *Zamyľькъ 311
 *Zarъba 118
 *Zarъbadlo 123
 *Zarъbajь 120
 *Zarъbějь 120
 *Zarъbežьnpъ(jь) 125
 *Zarъbičь 120
 *Zarъbinъ 124
 *Zarъbъ 118
 *Zarъbьka 121
 *Zarъbьko 121
 *Zarъbьnpъ(jь) 125

*Zasuxa 162	*Zыlobina 158	*Zыlovakъ 158
*Zavылдъ 237	*Zыlobinъ 158	*Zыломѣтъ 158
*Zavылкъ 267	*Zыloboduxъ 157	*Zыломігъ 158
*Zavылжинъ 255	*Zыlobudъ 158	*Zыlonoga 158
*Zыlexъ 157	*Zыlobъ(жъ) 157	*Zыlostъпъ(жъ) 157
*Zылѣжъ 157	*Zыlobъka 158	*Zыlonѣдъ 159
*Zылѣta 157	*Zыlobъko 158	*Zыlovida 159
*Zыlo 156	*Zыlobъсь 158	*Zыlovидъ 159
*Zыloba 157	*Zыlodѣжъ 158	*Zылunъ 157
*Zыlobajъ 158	*Zыlogolvъ 158	*Zылъ(жъ) 156
*Zыlobakъ 157	*Zыlogostъ 158	*Zыlyga 157
*Zыlobica 158	*Zыloxa 157	*Zыlyka 157
*Zыlobičъ 157	*Zыloxъ 157	*Zыльсь 157
*Zыlobikъ 157	*Zыlojѣдъ 158	

Наукове видання

Бібліотека української ономастики

ШУЛЬГАЧ Віктор Петрович

НАРИСИ З ПРАСЛОВ'ЯНСЬКОЇ АНТРОПОНІМІЇ
Частина VI

Друкується в авторській редакції
Комп'ютерна верстка І. А. Перехрест

Здано на складання 30.03.2019. Підписано до друку 14.11.2019.

Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 26. Обл.-вид. арк. 30,7.

Тираж 100 пр.

У СЕРІЇ
«БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ»
ОПУБЛІКОВАНО:

Вербич С.О. Гідронімія басейну Верхнього Дністра. Етимологічний словник-довідник. К., 2007. 120 с.

Дослідження з ономастики: Збірник наукових праць пам'яті Олексія Сильвестровича Стрижака / Відп. ред. І.М. Желєзняк. К., 2008. 168 с.

Студії з ономастики та етимології. 2008 / Відп. ред. О.П. Карпенко. К., 2008. 296 с.

Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. К., 2008. Ч. I. 413 с.

Студії з ономастики та етимології. 2009 / Відп. ред. В.П. Шульгач. К., 2009. 318 с.

Вербич С.О. Гідронімія басейну Середнього Дністра. Етимологічний словник. Луцьк, 2009. 234 с.

Студії з ономастики та етимології. 2010 / Відп. ред. І.В. Єфименко. Луцьк, 2010. 452 с.

Желєзняк І.М. Слов'янська антропоніміка (вибрані статті). К., 2011. 288 с.

Студії з ономастики та етимології. 2011–2012 / Відп. ред. О.П. Карпенко, В.П. Шульгач. К., 2012. 352 с.

Пахомова С.М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. Ужгород, 2012. 344 с.

Вербич С.О. Гідронімія басейну Нижнього Дністра. Етимологічний словник. Луцьк, 2013. 155 с.

Українська ономастика: бібліографічний покажчик / Відп. ред. С.О. Вербич. К., 2013. 364 с.

Габорах М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій. Етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ, 2013. 932 с.

Студії з ономастики та етимології. 2013 / Відп. ред. О.П. Карпенко, В.П. Шульгач. К., 2013. 320 с.

Данилюк О.К. Словник народних географічних термінів Волині. Вид. 2-е, випр. і доп. Луцьк, 2013. 148 с.

Желєзняк І.М. Київський топонімікон. К., 2014. 224 с.

Студії з ономастики та етимології. 2014 / Відп. ред. В.П. Шульгач. К., 2014. 256 с.

Габорах М. Назви гір і полонин Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Вид. третє, доп., перероб., уточн. Івано-Франківськ, 2015. 604 с.

Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. К., 2015. Ч. II. 504 с.

Скляренко А.М., Скляренко О.Н. Типологическая ономастика. Одесса, 2016. Кн. 3. Ч. 2. 416 с.

Шульгач В. П. Нариси з праслов'янської антропонімії. К., 2016. Ч. III. 472 с.

Вербич С.О. Гідронімія басейну Дністра. Луцьк, 2017. 544 с.

Шульгач В. П. Нариси з праслов'янської антропонімії. К., 2017. Ч. IV. 488 с.

Студії з ономастики та етимології. 2015–2016 / Відп. ред. О.П. Карпенко. К., 2017. 291 с.

Колесник Н. С. Онімія української пісні. Чернівці, 2017. 368 с.

Іваненко О. В. Назви поселень Сумщини. Історико-етимологічний словник. К., 2017. 336 с.

Габорах М. М. Прізвища сучасної Гуцульщини (на матеріалі Косівського району). Етимологічний словник. Івано-Франківськ, 2017. 368 с.

Скляренко А.М., Скляренко О.Н. Типологическая ономастика. Одесса, 2018. Кн. 5. 560 с.

Повідомлення української ономастичної комісії. Луцьк, 2018. Вип. 3 (18).

Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. К., 2018. Ч. V. 440 с.

Студії з ономастики та етимології. 2017–2018 / Відп. ред. В.П. Шульгач. К., 2018. 320 с.

Габорах М.М. Прізвища Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник. Івано-Франківськ, 2019. 584 с.